

Păcurar Bogdan-Nicolae

Funcțiile „terțiare“ ale Municipiului Cluj-Napoca

Presă Universitară Clujeană

BOGDAN-NICOLAE PĂCURAR

**FUNCȚIILE „TERȚIARE”
ALE MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA**

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Vasile Surd

Prof. univ. dr. Ioan Ianoș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PĂCURAR, BOGDAN-NICOLAE

**Funcțiile "terțiare" ale municipiului Cluj-Napoca / Bogdan-Nicolae
Păcurar. - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2011**

Bibliogr.

ISBN 978-973-595-321-8

913(498 Cluj Napoca)

© 2011 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./Fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

BOGDAN-NICOLAE PĂCURAR

**FUNȚIILE „TERȚIARE”
ALE MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2011

CUPRINS

1. Memoriu epistemologic	9
2. Etapele abordării geografiei urbane în știința geografică	13
2.1. Abordările geografiei internaționale în știința geografiei urbane.....	13
2.2. Abordările geografiei românești în știința geografiei urbane.....	19
2.3. Geografia urbană în școala geografică clujeană.....	21
3. Funcțiile așezărilor. Clasificare și fundamentare epistemologică	25
3.1. Considerații funcționaliste asupra conceptelor și termenilor definatorii în structurarea concepției asupra funcțiilor așezărilor.....	25
3.2. Funcțiile așezărilor. Clasificare și fundamentare epistemologică.....	31
3.2.1. <i>Funcțiile așezărilor rurale</i>	31
3.2.2. <i>Funcțiile așezărilor urbane</i>	35
4. Funcțiile “terțiare” ale municipiului Cluj-Napoca	41
4.1. Modul de organizare actuală. Structura taxonomică a subsistemului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca.....	41
4.1.1. <i>Modul de organizare actuală</i>	41
4.1.2. <i>Funcțiile terțiare ale municipiului Cluj-Napoca. Prezentare geografică</i>	42
4.1.2.1. Funcțiile civice ale municipiului Cluj-Napoca.....	42
4.1.2.1.1. Funcția rezidențială a municipiului Cluj-Napoca.....	43
4.1.2.1.1.1. Introducere și fundamentare.....	43
4.1.2.1.1.2. Logistica instituțională a funcției rezidențiale a municipiului Cluj-Napoca.....	46
4.1.2.1.2. Funcția administrativ-civică a municipiului Cluj-Napoca.....	50
4.1.2.1.2.1. Introducere și fundamentare teoretică.....	50
4.1.2.1.2.2. Elementele subsistemului funcțional administrativ- civic al municipiului Cluj-Napoca.....	52
4.1.2.1.3. Funcția urbanistică a municipiului Cluj-Napoca.....	55
4.1.2.1.3.1. Introducere și fundamentare.....	55
4.1.2.1.3.2. Logistica instituțională a funcției urbanistice a municipiului Cluj-Napoca.....	61
4.1.2.1.4. Funcția ecologică a municipiului Cluj-Napoca.....	65
4.1.2.1.4.1. Introducere și fundamentare teoretică.....	65
4.1.2.1.4.2. Elementele subsistemului funcțional ecologic al municipiului Cluj-Napoca.....	70
4.1.2.1.5. Funcția medicală a municipiului Cluj-Napoca.....	81
4.1.2.1.5.1. Introducere și fundamentare teoretică.....	81
4.1.2.1.5.2. Structura funcției medicale a municipiului Cluj-Napoca.....	84

4.1.2.1.6.	Funcția de securitate a municipiului Cluj-Napoca	90
4.1.2.1.6.1.	Introducere și fundamentare teoretică	90
4.1.2.1.6.2.	Structura funcției de securitate civic-urbană a municipiului Cluj-Napoca	93
4.1.2.2.	Funcțiile culturale ale municipiului Cluj-Napoca	104
4.1.2.2.1.	Introducere și fundamentare	104
4.1.2.2.2.	Elementele structural-funcționale ale funcțiilor culturale ale municipiului Cluj-Napoca	109
4.1.2.2.3.	Funcția educativă de masă a municipiului Cluj-Napoca	117
4.1.2.2.3.1.	Introducere și fundamentare teoretică	117
4.1.2.2.3.2.	Structura funcției educative de masă a municipiului Cluj-Napoca	118
4.1.2.2.4.	Funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca	122
4.1.2.2.4.1.	Introducere și fundamentare teoretică	122
4.1.2.2.4.2.	Mutații în structura funcției universitare după momentul de prag 1989-1990	125
4.1.2.2.4.3.	Poziția sistemică și oferta funcției universitare a municipiului Cluj-Napoca	128
4.1.2.2.5.	Funcția spiritual-religioasă a municipiului Cluj-Napoca	147
4.1.2.2.5.1.	Introducere și fundamentare	147
4.1.2.2.5.2.	Elementele funcțional-sistemice ale funcției spiritual-religioase a municipiului Cluj-Napoca	150
4.1.2.2.6.	Funcția științifico-academică a municipiului Cluj-Napoca	153
4.1.2.2.6.1.	Introducere și fundamentare	153
4.1.2.2.6.2.	Elementele structural-funcționale ale funcției științifico-academice a municipiului Cluj-Napoca.	156
4.1.2.2.7.	Funcția sportivă a municipiului Cluj-Napoca	164
4.1.2.2.7.1.	Introducere și fundamentare teoretică	164
4.1.2.2.7.2.	Elementele structural-funcționale ale funcției sportive a municipiului Cluj-Napoca	165
4.1.2.3.	Funcțiile administrativ-politice ale municipiului Cluj-Napoca	170
4.1.2.3.1.	Introducere și fundamentare teoretică	170
4.1.2.3.2.	Funcția administrativ-politică județeană	173
4.1.2.3.2.1.	Elementele funcției administrativ-politice județene a municipiului Cluj-Napoca	173
4.1.2.3.3.	Funcția administrativ-politică regională	179
4.1.2.3.3.1.	Elementele funcției administrativ-politice regionale a municipiului Cluj-Napoca	179
4.1.2.4.	Funcția comercială a municipiului Cluj-Napoca	181
4.1.2.4.1.	Introducere și fundamentare	181
4.1.2.4.2.	Logistica instituțională a funcției comerciale a municipiului Cluj-Napoca	186
4.1.2.5.	Funcțiile turistice ale municipiului Cluj-Napoca	192
4.1.2.5.1.	Introducere și fundamentare	192
4.1.2.5.2.	Logistica instituțională a funcțiilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca	195

4.1.2.6. Funcția financiară a municipiului Cluj-Napoca	197
4.1.2.6.1. Introducere și fundamentare	197
4.1.2.6.2. Logistica instituțională a funcției financiare a municipiului Cluj-Napoca	200
4.1.2.7. Funcția juridică a municipiului Cluj-Napoca	202
4.1.2.7.1. Introducere și fundamentare.....	202
4.1.2.7.2. Elementele structural-funcționale ale funcției juridice a municipiului Cluj-Napoca	204
4.1.2.8. Funcția transport-vehiculară a municipiului Cluj-Napoca.....	208
4.1.2.8.1. Introducere și fundamentare.....	208
4.1.2.8.2. Logistica instituțională a funcției transport-vehiculării a municipiului Cluj-Napoca	212
4.1.2.9. Funcția infocomunicațională a municipiului Cluj-Napoca	226
4.1.2.9.1. Introducere și fundamentare	226
4.1.2.9.2. Logistica instituțională a funcției infocomunicaționale a municipiului Cluj-Napoca	230
4.1.2.10. Funcția militară a municipiului Cluj-Napoca.....	238
4.1.2.10.1. Introducere și fundamentare	238
4.1.2.10.2. Elementele structural-funcționale ale funcției militare a municipiului Cluj-Napoca	243
4.1.2.11. Funcția frontalieră a municipiului Cluj-Napoca.....	250
4.1.2.11.1. Introducere și fundamentare	250
4.1.2.11.2. Logistica instituțională a funcției frontaliere a municipiului Cluj-Napoca	254
4.2. Analiza diagnostic a funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca.....	256
4.2.2. <i>Analiza subsistemului funcțiilor civice din geosistemul Cluj-Napoca</i>	256
4.2.2.1. Diagnoza subsistemului funcțional-civic din geosistemul Cluj-Napoca....	257
A. Delimitarea teritorială.....	257
B. Individualitatea subsistemului funcțional-civic din geosistemul Cluj-Napoca.....	258
B.1. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor.....	258
B.1.1. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate în subsistemul funcțional-civic de către funcția rezidențială.....	258
B.1.2. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate în subsistemul funcțional-civic de către funcția de securitate	266
B.1.3. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate în subsistemul funcțional-civic de către funcția urbanistică	270
B.1.4. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate în subsistemul funcțional-civic de către funcția medicală.....	275
B.1.5. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate în subsistemul civic-funcțional prin funcția administrativ-civică	279
B.1.6. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate de funcția ecologică în subsistemul funcțional-civic.....	284

C. Integrarea subsistemului funcțional-civic în geosistemul urban și în sistemele holarhice superioare.....	297
D. Evoluția (dinamica) subsistemului funcțional civic urban din geosistemul Cluj-Napoca în perioada 1990-2010.....	309
E. Funcționalitatea subsistemului civic urban din geosistemul Cluj-Napoca.....	313
E.1. Structuri de bază și relațiile dintre acestea.....	313
E.2. Componentele cu rol polarizator în subsistemul civic urban Cluj-Napoca.....	317
E.3. Nivelul de organizare a subsistemului funcțional civic din geosistemul Cluj-Napoca.....	318
E.4. Arii și puncte critice în subsistemul funcțional civic al municipiului Cluj-Napoca.....	323
E.5. Concluzii asupra stării și funcționalității subsistemului civic-urban din geosistemul Cluj-Napoca.....	323
4.3. Funcțiile terțiare și geografia prospectivă a municipiului Cluj-Napoca. Abordare euristică.....	325
5. Geografia funcțiilor „terțiare” și fenomenele frontierei în municipiul Cluj-Napoca.....	371
5.1 „Frontiera”, concept sociogeografic și geopolitic.....	371
5.2. Conceptul frontierei în definirea zonei de influență urbană în teritoriu.....	375
5.2.1. <i>Aspecte gnoseologice</i>	375
5.2.2. <i>Raporturi definitorii între fenomenul frontierei și influența urbană</i>	376
5.2.3. <i>Raporturile de influență dintre structura orașului și structura teritoriului înconjurător, în câmpul frontierei</i>	378
5.2.4. <i>Orașul – spațiu de confruntare definitoriu pentru zona de influență</i>	379
5.2.5. <i>Configurarea zonei de influență urbană în raport cu fenomenele frontierei</i>	380
5.2.6. <i>Rolul configurator (pentru zona de influență) al funcțiilor urbane, în contextul fenomenelor frontierei</i>	381
5.2.7. <i>Raporturi definitorii între conceptul frontierei, funcția comercială și zona de influență urbană</i>	382
5.2.8. <i>Raporturi definitorii între conceptul frontierei, funcția culturală și zona de influență urbană</i>	383
5.2.9. <i>Raporturi definitorii între conceptul frontierei, funcția administrativ-politică și zona de influență urbană</i>	386
5.3. Taxonomia fenomenelor frontierei din geografia geosistemului urban Cluj-Napoca.....	388
5.4. Spațiul geografic Cluj-Napoca, o construcție a frontierelor.....	395
5.4.1. <i>Amprenta frontierei dacoromâne în geografia municipiului Cluj-Napoca</i>	396
5.4.2. <i>Amprenta frontierei germane în geografia municipiului Cluj-Napoca</i>	407
5.4.3. <i>Amprenta frontierei catolice în geografia municipiului Cluj-Napoca</i>	410
5.4.4. <i>Amprenta frontierei maghiare în geografia municipiului Cluj-Napoca</i>	413
5.4.5. <i>Amprenta frontierei imperiale în geografia municipiului Cluj-Napoca</i>	419
5.4.6. <i>Amprenta frontierei comuniste în geografia municipiului Cluj-Napoca</i>	423
5.5. Funcțiile terțiare și procesele frontierei în geografia municipiului Cluj-Napoca.....	428
Anexe.....	441
Bibliografie.....	445

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea de față, dincolo de valoarea intrinsecă, este rezultatul unei etape din viața autorului: de căutări, de acumulări, de perseverență și tenacitate. Este “plusvaloarea” acumulată de autor prin exploatarea inteligentă a tuturor resurselor: școli valoroase precum Universitatea Babeș-Bolyai și Universitatea din Viena, carieră profesională în instituții de marcă (Consiliul Județean Cluj; Biroul din Bruxelles al Uniunii Naționale a Consiliilor Județene din România), îndrumare spre competență, susținere familială, etc.

Expresie a proiectului de cercetare în cadrul studiilor doctorale – sub îndrumarea profesorului Vasile Surd – prezenta lucrare abordează geografia municipiului Cluj-Napoca prin construcția unui proiect de cercetare bazat pe: spirit de observație; spirit novator; acumulare competentă; perspectivă axiologică și epistemologică originală.

Prezenta carte oferă cititorului câmpuri gnoseologice originale și valoroase precum:

- abordarea funcționalistă a geosistemului urban Cluj-Napoca;
- concepte novatoare asupra orașului (ca geosistem), asupra funcțiilor sale, concretizate prin avansarea unor *definiții și fundamentări originale*;
- *o nouă taxonomie a funcțiilor așezărilor* (oraș și sat) și a municipiului Cluj-Napoca în mod particular;
- o metodă de analiză geografică a municipiului Cluj-Napoca prin exploatarea și combinarea novatoare a analizei “sistemelor teritoriale” cu metodele euristice și aporetică;
- avansează într-o formulă originală o nouă concepție de abordare a orașului din perspectiva unei noi etape a abordării geografice – *etapa geografiei manageriale*.

Lucrarea, prin spiritul său novator, aduce în spațiul cercetării o perspectivă neatacată în geografia urbană românească: *analiza orașului (Cluj-Napoca) din perspectiva “fenomenului frontierei”*. Este un “câmp” care cu siguranță poate deschide noi căi de cercetare a așezărilor urbane fie prin construcții geocronice, fie prin abordări geoprosective, care pot asigura urbanismului soluții viabile în spiritul unei *evoluții durabile* a orașului de azi.

Practic, lucrarea de față este prima analiză geografică a municipiului Cluj-Napoca într-o abordare sistemică și funcționalistă, în câmpul geografiei urbane românești.

Prof. univ. dr. Vasile Surd -

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca,

Facultatea de Geografie

Geografia urbană contemporană a marcat în ultima perioadă salturi formidabile, care s-au reflectat în vizibilitatea științei “Geografie”, în abordările inter- și transdisciplinare ale cunoașterii și acțiunii teritoriale. Într-un astfel de context se plasează lucrarea autorului; Cluj-Napoca merita un astfel de studiu și mă bucur că studiile geografice sunt primele care analizează, în detaliu, funcțiile unui asemenea oraș.

Dincolo de specificul analitic al funcțiilor urbane ale Clujului, o mențiune specială merită făcută la această lucrare, pentru structura analitică inedită și inovantă, prin maniera de definire a conceptelor, prin inserția în literatura străină și românească, descrierea structurilor instituționale și logistice ale orașului, prin mulțimea de argumente în localizarea activităților generatoare de funcții. *Taxonomia originală a funcțiilor municipiului Cluj-Napoca abordează pentru prima dată în literatura de specialitate românească funcțiile: administrativ-civică; de securitate; ecologică; infocomunicațională și mai ales frontalieră.* Este categoric remarcabilă abilitatea autorului, de interpretare, prin care se pun în scenă interacțiunile dintre componentele sistemului terțiar și care duc, prin adaptarea și folosirea metodelor euristice prospective (PERT, Gantt), la deschiderea unei noi căi de abordare a orașului prin “geografie normativă, prospectivă, proiectivă și operațională”.

Ultimul capitol, ca și concepție, mod de aplicare și rezultate, reprezintă o altă pistă care, se pare, poate fi deosebit de fertilă cercetătorilor în domeniu. “Fenomenul frontierei” este generator de spații de tranziție. Ceea ce ne-a încântat a fost că autorul a integrat foarte bine problematica “frontierelor” în *Legea complexității progresive a geosferelor și a interacțiunii lor* (S. Mehedinți).

În concluzie, sunt foarte încântat de a fi analizat o asemenea lucrare. Este o lucrare care a înglobat un efort fizic, dar mai ales intelectual deosebit. Rezultatele sunt originale în foarte mare proporție, iar inserția citărilor ne arată că autorul s-a concentrat pe valorificarea forței creative proprii, construind ansambluri logice rafinate, în contexte bibliografice extrem de complexe. Modul de redactare este impecabil, spre satisfacția celui care lecturează o lucrare deosebită, inovantă și care după publicare, în mod sigur, va încuraja mulți tineri cercetători să se aventureze spre astfel de abordări. Sunt convins că acesta este un pas și că în curând geografia va avea un promotor de marcă.

Prof. univ. dr. Ioan Ianoș -
Universitatea din București
Facultatea de Geografie

Lucrarea realizată de domnul Păcurar Bogdan-Nicolae se constituie într-o remarcabilă contribuție la cunoașterea municipiului Cluj-Napoca și a rolului său de polarizator și disipator regional de fluxuri și simboluri, din perspectivă geografică. Viziunea de ansamblu, care pune în prim plan orientarea funcționalistă a analizei geografice, precum și structura lucrării sunt, evident, contribuții novatoare. Amprenta personală este accentuată și de faptul că dezvoltările teoretice – de fiecare dată justificate și susținute de un remarcabil aport critic – sunt aplicate pertinent la “spațiul laborator”.

Focusarea multiplă asupra obiectului de studiu – funcțiile “terțiare” ale municipiului Cluj-Napoca - și accentele deseori inedite și surprinzătoare, ca și aplicarea unor indici de evaluare sintetică, cu rol în practica amenajării și dezvoltării teritoriului, sunt alte contribuții notabile. Se remarcă reușita autorului de a înscrie discursul analitic în căușul ocrotitor și programatic al unor concepții și orientări moderne afirmate în geografia umană și în cea socială în special.

Foarte buna documentare a lucrării, remarcabila ilustrare cartografică și iconografică, numeroasele scheme conceptuale *originale* sau preluate, dar *adaptate*, ca și stăpânirea limbajului științific, îmbrăcat într-o formă literară de ținută, reușesc să ofere un tablou incitant și realist asupra lumii unui oraș profund ancorat în spațiul cultural al Transilvaniei și larg deschis fluxurilor externe. În același timp, ținuta academică a lucrării este realizată și prin jocul scărilor de analiză și de interpretare cartografică, într-o abordare diatopică pe cât de necesară pe atât de bine adaptată problematicii lucrării.

Sursele documentare reunite de autor sunt dintre cele mai variate, dar alese cu grijă, pentru a nu transforma demersul științific într-unul erudit în sine. Materialele bibliografice, cele documentar-statistice și observațiile proprii de teren sunt convocate și asociate inteligent; autorul reușește astfel să construiască un edificiu conceptual și metodologic prin care consolidează procesul de cunoaștere științifică și oferă un produs cu mare aport cognitiv, dar și cu valențe de exploatare în practica dezvoltării urbane.

Lucrarea este redactată într-un limbaj de specialitate îngrijit, autorul dovedind o bună stăpânire a terminologiei geografice și o bună capacitate de exprimare a conceptelor științifice. Totul este îmbrăcat într-un stil elaborat, în care terminologia de ultimă generație se îmbină cu referințe epistemologice și gnoseologice cu aplicație metodologică, folosite cu acuratețe și respect pentru limba română.

Felicitări, așadar, pentru curajul de a fi novator și pentru ambiția de a face din “nou” un plus de calitate, cu remarcabil potențial de influență în geografia urbană. Mult succes în construcția unei cariere frumoase!

Prof. univ. dr. Nicolae Popa –
Universitatea de Vest Timișoara

1. MEMORIU EPISTEMOLOGIC – EPISTEMOLOGICAL EXPOSITION

Structura concepției prezentei lucrări se bazează pe conștientizarea extraordinarei complexități a geosistemului urban Cluj-Napoca. Holarhia sa cuprinde subsisteme pe care realitatea geografică le evidențiază – pornind de la “științele complexității” – ca pe niște sisteme geografice care păstrează în structura lor absolut toate trăsăturile geografice ale sistemului superior – municipiul Cluj-Napoca. Această realitate a municipiului este fundamentată teoretic de una dintre științele complexității: *teoria fractalilor*. În acest sens, am considerat subsistemul funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca drept un “sistem geografic” și am procedat la analiza lui, a elementelor sale – funcțiile terțiare – nu prioritar descriptiv, ci *fenomenologic*. Teoria complexității susține că într-un sistem – subsistemul funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca – nu elementele în sine sunt cele importante, ci importanța fundamentală o au relațiile dintre elementele sistemului. Această concepție odată însușită, am procedat la construcția unui cadru de analiză geografică în care am folosit și adaptat (la cazul meu) demonstrațiile și fundamentările pe care știința geografiei urbane ni le oferă astăzi. Ca metodă de abordare am folosit în funcție de situația optimă *abordarea funcționalistă*; am exploatat metodele analizelor geografice, euristică, dar și aporetică. Pentru cuprinderea sistemică a problematicii abordate am adaptat însă scopului meu “*metodologia modului de organizare a sistemelor teritoriale*” (I. Ianoș, 2000).

„Cuprinsul” lucrării este *sumarul director* al întregului proiect de cercetare realizat. El evidențiază pe de o parte fundamentări teoretice asupra domeniului geografiei urbane și mai ales a „funcțiilor terțiare”, iar pe de altă parte construcția analitică a subsistemului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca. Mi-am propus încă de la proiectarea acestei teme de cercetare și ce să nu fie această lucrare: să nu fie o geografie descriptivă; să excludă “asocierea” cu o descriere geografică, narativă, a elementelor sistemului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca. Acest lucru, în primul rând, pentru că exclud “locul” unei cercetări alături de un *ghid geografic*.

Capitolul 2 abordează problematica evoluției geografiei urbane ca știință geografică. În el am evidențiat contribuția școlii geografice clujene în domeniu.

Avansează în *capitolul 3* abordări particulare asupra definiției funcțiilor așezărilor, asupra orașului ca sistem geografic complex și propun o nouă taxonomie a funcțiilor orașului (inclusiv Cluj-Napoca).

Analiza geografică a subsistemului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca este concepută pe trei piloni. Schema structurală a acesteia este prezentată în figura nr. 3, iar cei trei piloni sunt:

- modul de organizare actuală a funcțiilor;
- analiza – diagnostic – a funcțiilor „terțiare” din geosistemul Cluj-Napoca;

- geografia prospectivă a subsistemului funcțiilor „terțiare” ale municipiului.

Capitolul 4 este construit astfel:

- la subcapitolul 4.1. se prezintă: *Modul de organizare actuală și Structura taxonomică a funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca*;
- subcapitolul 4.2. realizează *Analiza subsistemului funcțiilor terțiare din geosistem conform schemei cu Diagnoza subsistemului funcțiilor terțiare din geosistemul Cluj-Napoca* (figura nr. 83); un astfel de demers se poate face fie pentru sistemul fiecărei funcții (terțiare), fie pentru o categorie taxonomică superioară (un grup de funcții), fie la nivelul întregului subsistem al funcțiilor terțiare. Spațiul tipografic ne-a determinat să optăm pentru a doua categorie și în consecință la secțiunea 4.2.2. am făcut *Diagnoza subsistemului funcțional-civic din geosistemul Cluj-Napoca*;
- la subcapitolul 4.3. am realizat analiza prospectivă a subsistemului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca printr-un raport analitic biunivoc - *Funcțiile terțiare și geografia prospectivă a municipiului Cluj-Napoca*. Aici, concepția analizei prospective este evidențiată în figura nr. 112 “*Schema epistemologică de analiză prospectivă a subsistemului funcțional” terțiar” al geosistemului Cluj-Napoca*”.

Ținta urmărită prin această organizare structurală a analizei subsistemului funcțiilor terțiare este atinsă în concepția mea prin parcurgerea celor trei trepte definitorii în configurarea, definirea și analizarea sistemului geografic teritorial: elementele; stările acestora și, relațiile dintre elemente și stările lor. În acest moment analitic am intervenit în construcția epistemologică, introducând o nouă treaptă (necesară) a gnoseologiei unui sistem geografic (subsistemul funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca) și anume geografia prospectivă.

Capitolul 5 „Geografia funcțiilor terțiare și “fenomenele frontierei” în municipiul Cluj-Napoca” este propunerea pe care o avansez în cadrul acestei lucrări și prin care susțin și demonstrez că orice oraș, un geosistem urban, dar în mod special Cluj-Napoca, este rezultatul construcției geografice a “fenomenului frontierei”.

Analiza geografică a geosistemului Cluj-Napoca, raportată la fenomenul frontierei (fenomen urbogenetic și definitiv), cred că este o “construcție” în jurul căreia sistemul geografic urban (orașul) trebuie analizat pe viitor. Geografia, ca *filozofie a științelor măsurabile*, trebuie să se aplece urgent și să analizeze istoria, dar mai ales perspectiva geografică și geosistemică a orașelor prin prisma acestei filozofii.

Pătrunderea sensului profund al evoluției municipiului Cluj-Napoca, din această perspectivă, asigură stăpânirea următoarei trepte a evoluției durabile a acestuia, printr-o *geografie managerială* sub imperiul cunoașterii complexe.

The structure of this book's outlook is based on knowing the extraordinary complexity of the Cluj-Napoca urban geosystem. Its holarchy encompasses subsystems that the geographic reality emphasizes - starting from the sciences of complexity – as geographical systems that retain within their structure all the geographic features of the higher system, that is the City of Cluj-Napoca. This reality of the city of Cluj-Napoca is based on one of the complexity sciences: the fractal theory. That is why I consider the tertiary functions' subsystem of the City of Cluj-Napoca as a „geographic system” and we proceeded in analysing it, its elements – the tertiary functions – not in a descriptive manner, but in a phenomenological one. The complexity theory states that within a system – Cluj-Napoca's subsystem of tertiary functions – what is important is not the elements per se, but the relations between the system's elements. Then I continued to build a geographic analysis framework in which I used and adapted (to our case) the substantiations that are offered today by urban geography. As a method of approach I used, depending on the optimum situation, the functionalist approach; I used methods of geographic analyses, the heuristic one, and also the aporetic one. In order to fully and systemically encompass the issue at hand, I adapted however, to our goal, “*the methodology of analysis of the organisation of territorial systems*” (I. Ianoş, 2000).

The table of contents of the book is the *directing summary* of the entire research at hand. It emphasizes theoretical substantiations on urban geography and especially on tertiary functions on one hand, and the analytical construction of the tertiary functions' subsystem of the City of Cluj-Napoca on the other. However, I envisioned, ever since I started this research, what this book must not be: it must not be a descriptive geography; it must exclude the „association” with a narrative geographical description of the elements of Cluj-Napoca's tertiary functions' system. I intended not to place this book on the same level as a *geographical guide*.

Chapter 2 comprises the issue of the evolution of urban geography as a geographical science. In it, I emphasized the contribution of the Cluj Geographical School to this field.

I put forward, in Chapter 3, specific approaches on the definition of settlement function, on the city as a complex geographical system and I proposed a new classification of the city's tertiary functions (including Cluj-Napoca).

The geographic analysis of Cluj-Napoca's tertiary functions' subsystem is based on three pillars. The structural scheme is presented in the illustration nr. 3, and the three pillars are the following:

- the current organisation of the functions;
- the diagnosis analysis of the tertiary functions of the Cluj-Napoca geosystem;
- the prospective geography of the city's tertiary functions subsystem.

Chapter 4 is structured in the following manner. Subchapter 4.1. presents the *current organisation* and the *taxonomical structure of Cluj-Napoca's tertiary functions*. Subchapter 4.2.

shows the *analysis of the tertiary functions` subsystem* according to the *Diagnosis of Cluj-Napoca`s tertiary functions` subsystem scheme* (figure nr. 83). Such an endeavour can be done for each function (tertiary), or for a higher taxonomical category (a group of functions), or for the entire subsystem of tertiary functions. The limited space compelled me to choose the second category and consequently, section 4.2.2. comprises “*The Diagnosis of the Functional-Civic Subsystem of Cluj-Napoca*”. Subchapter 4.3. puts forward the *prospective analysis* of Cluj-Napoca`s tertiary functions` subsystem through an analytical biunivocal ratio – “*The Tertiary Functions and the Prospective Geography of the City of Cluj-Napoca*”. Here, the concept of prospective analysis is emphasized in figure 112 “*The Epistemological Scheme regarding Prospective Analysis of Cluj-Napoca's Tertiary Functional Subsystem*”.

The main objective of this structural organisation of the analysis of tertiary functions is attained, in our view, through completing all the three definitive steps in the configuration, definition and analysis of the territorial geographical system: elements; their states and the relations between elements and their states.

In this analytical moment, I intervened in the epistemological construction by introducing a new (compulsory) level of the gnoseology of a geographical system (Cluj-Napoca`s tertiary functions` subsystem), that is: *the prospective geography*.

Chapter 5 “*The Geography of Tertiary Functions and the “Frontier Phenomena” in the City of Cluj-Napoca*” is my proposition in the research at hand and through which I assert and prove that any city, an urban geosystem, especially Cluj-Napoca, is the result of the geographical construction of the “frontier phenomena”. I believe that the geographical analysis of the Cluj-Napoca geosystem, based on the frontier phenomenon (urbogenetic and defining phenomenon), is “construction” around which the urban geographic system (the city) must be analysed in the future. Geography, as a *philosophy of measurable sciences*, must urgently look into and analyze history, and especially the cities` geographic and geosystemic perspective from this point of view.

Finding the deep meaning of Cluj-Napoca`s evolution from this perspective ensures the attainability of the next level of its sustainable evolution, through a managerial geography under the umbrella of complex knowledge.

2. ETAPELE ABORDĂRII GEOGRAFIEI URBAŢE ÎN ŞTIINŢA GEOGRAFICĂ

2.1. Abordările geografiei internaţionale în ştiinţa geografiei urbane

Istoria umanităţii evidenţiază încă de la primele ei “semne” că omul gânditor, evoluat, a fost preocupat de la începuturi de două spaţii fundamentale: spaţiul ceresc şi spaţiul terestru. Acest lucru a condus de timpuriu la apariţia primelor ştiinţe: filozofia; astronomia; geografia. Chiar dacă toate sunt legate de credinţele religioase ale epocilor, ele au evoluat ulterior ca ştiinţe de sine stătătoare.

În acest context, spaţiul geografic s-a constituit şi s-a configurat ca obiect de cercetare al ştiinţei specifice (geografia) oarecum asemănător cu obiectul de studiu al medicinei. La fel ca în medicină, evoluţia umanităţii şi a nivelului său de gândire a evidenţiat complexitatea obiectului de studiu (geografic) şi anume spaţiul terestru. Într-un fel surprinzător, în condiţiile în care **oraşul**, ca aşezare umană, este remarcabil reprezentat în evoluţia istorică şi antropologică, totuşi ştiinţa geografică i-a acordat un *spaţiu* şi un *loc* în epistemologia şi gnoseologia sa destul de târziu. Abia în sec. XX al mileniului II e.n, geografia configurează şi defineşte în taxonomia ramurilor sale şi *geografia urbană*.

Geografia urbană, parte a geografiei aşezărilor, s-a configurat şi s-a consacrat în cadrul geografiei umane, reuşind în final să se definească drept o ramură cu un caracter integrator la nivelul geografiei umane, deoarece analiza aşezărilor rurale şi urbane presupune un studiu complex al tuturor aspectelor geografiei umane.

Prin evoluţie, geografia urbană a “descoperit” în oraş, ca obiect de studiu, ca spaţiu geografic, un complex de dimensiuni fenomenologice care au impus în final o nouă geografie (ca ramură). Sfârşitul sec. XIX, ca secol al maturizării spaţiului urban euroatlantic, va genera primele studii speciale şi lucrări de geografie urbană. Indiscutabil, primul reprezentant al acestei noi ramuri geografice a fost **Elisée Reclus** (1830-1905), cu un studiu asupra oraşelor franceze în cadrul lucrării “*La nouvelle geographie universelle, la terre et les hommes*” (1894). El este considerat de altfel şi *părintele ecologiei sociale moderne*. Prin publicarea lucrărilor şi studiilor lui **Raoul Blanchard** (1877-1965), consacrate, în special geografiei oraşelor şi prin care consacră metoda studierii unui sit cu studierea în paralel a geografiei oraşului respectiv, se consideră legitimarea ştiinţifică a geografiei urbane. Un reper major este lucrarea sa “*Grenoble, etude de geographie urbaine*” în 1911. Tot geografia franceză va fi cea care va “scie”, prin **Pierre Lavedan** (1885-1982), primul manual de geografie urbană. Acelaşi P. Lavedan este autorul unor lucrări de pionierat în geografia urbană şi anume: “*Qu`est-ce que l`urbanisme*” (1926); “*Geographie de villes*” (1936); “*Histoire de l`urbanisme*” (1941) şi “*Les villes francaises*” (1960).

Tim Hall, într-un studiu din 2001 asupra geografiei urbane, aprecia că abordările ştiinţei geografice în geografia urbană au fost *schimbătoare*. Printr-o simplificare “chirurgicală” şi foarte

intransigentă, autorul sus menționat împarte abordările geografice asupra spațiului urban în: 1) *abordări timpurii* și 2) *abordări moderne*. Abordările timpurii, care acoperă perioada 1900-1950, s-au axat în concepția autorului asupra a două mari teme și anume *situl și situarea și morfologia urbană*.

Un alt autor, geograf reprezentativ în știința contemporană, *Michael Pacione*, într-o lucrare intitulată "*Urban Geography. A Global Perspective*" (2009), clasifică abordările geografiei urbane în modul următor:

- 1) ***Environmentalismul***, în prima jumătate a sec. XX, cu axare pe relațiile dintre factorul geografic uman și mediu, în cadrul spațiului regional;
- 2) ***Pozitivismul***, care utilizează ca metodă predilectă de cercetare metoda de investigare științifică, bazată pe testarea ipotezelor și construirea ipotezelor bazate pe statistici; reprezentanți de marcă au fost *Walter Christaller* (1893-1969) și *Auguste Losch* (1906-1945); acest pozitivism va evolua, generând o definitivă etapă în abordarea geografiei (în general, dar și a celei urbane), prin așa numitele: geografie spațială, etapă spațială, abordare spațială sau știință spațială.
- 3) ***Comportamentalismul*** a fost preocupat de soluțiile pentru problemele generate de analiza spațială, de accentuarea rolului proceselor cognitive în luarea deciziilor de mediere dintre mediul urban și comportamentul elementului uman;
- 4) ***Umanismul***, care concepe elementul uman al geosistemului urban ca pe un *agent voluntar al schimbării în oraș și nu ca pe un respondent pasiv*;
- 5) ***Structuralismul***, bazat pe teoriile geosociale marxiste asupra comportamentului omului sub presiunea celorlalte elemente ale sistemului geosocial (economic, politic, social, instituțional, etc.);
- 6) ***Postcolonialismul***, care pune în centrul analizei geosistemului urban, etnocentrismul postcolonial al orașelor în configurarea amprentelor și a pattern-urilor acestora;
- 7) ***Filozofia morală*** care pune la baza analizei sistemice, bazele morale, conceptele normative, accentuând ceea ce trebuie să fie și nu ceea ce este.

Dar lucrul extrem de valoros pe care M. Pacione îl realizează în lucrarea sa este *tabloul naturii geografiei urbane* din care reiese multitudinea determinismelor sistemice care fac din geografia urbană o știință extrem de complexă.

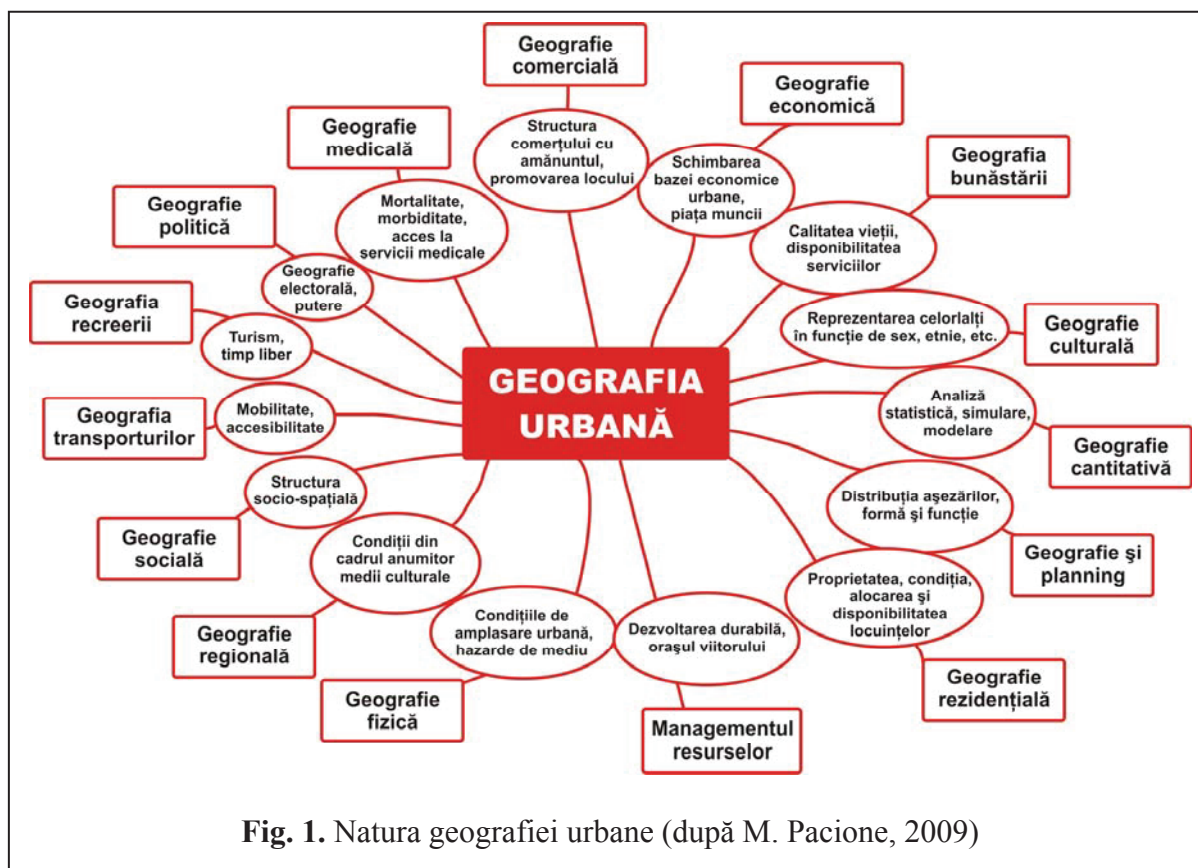

Fig. 1. Natura geografiei urbane (după M. Pacione, 2009)

Am constatat în studiile mele asupra acestei chestiuni și alte puncte de vedere și de clasificare. Consider însă că pentru ținta acestui capitol merită să mă opresc și asupra următoarei taxonomii a etapelor de abordare a geografiei urbane în știința geografică, taxonomie suficient de clară, de sugestivă, de acoperitoare și în care, dacă voi analiza lucrările geografilor români în domeniu, pot constata că își găsesc loc fie într-una dintre etapele de abordare stabilite de autor, fie (unele), acoperind spații gnoseologice și epistemologice aparținând mai multor etape. Taxonomia aparține lui N.R. Fyfe și Judith T. Kenny (2005).

Așa cum am atenționat în preambulul acestei prezentări a taxonomiei geografiei urbane, fundamentate de cei doi cercetători amintiți anterior, și cum se poate observa în text, pe parcursul ei, am intervenit cu *unele propuneri*, pe care le consider capabile să reconfigureze într-o anumită măsură această taxonomie și pe care o completez cu *a șasea etapă de abordare a geografiei urbane: geografia managerială*.

În avansarea acestei a șasea etape, etapa geografiei manageriale, am pornit de la convingerea că geografia este o filozofie a științelor măsurabile, este o sinteză a informațiilor, o sinteză a cunoașterii spațiului geografic. Dar această cunoaștere, câtă vreme nu se materializează într-o geografie: normativă, prospectivă, proiectivă și operațională (I. Mac, 2009), programul „infotaxonomic” o va trimite automat în “fișierul” geografiei descriptive. Cum susțin fundamentarea și instituirea acestei geografii care, atrag atenția, este inclusiv o etapă a geografiei urbane, dar mai ales a abordării științei geografice în general? În acest cadru, care nu ne permite o abordare

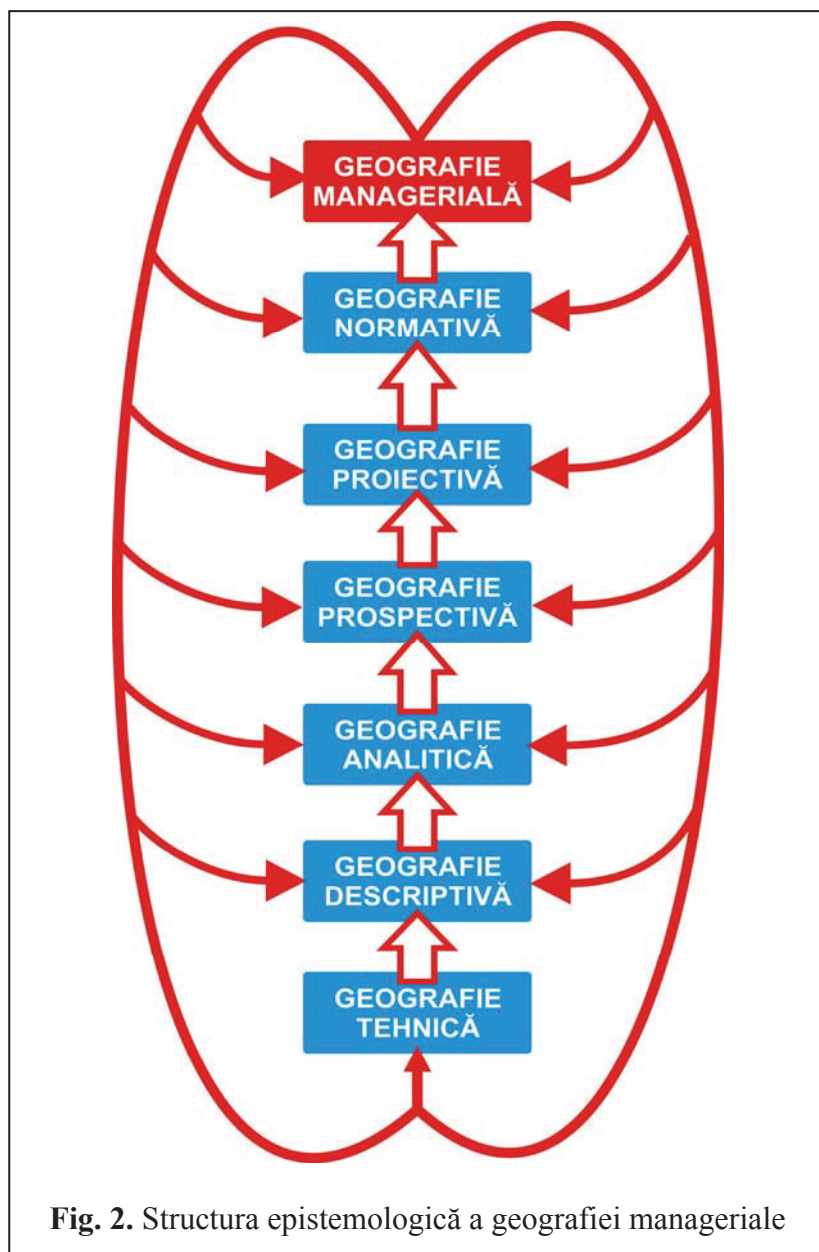

Fig. 2. Structura epistemologică a geografiei manageriale

complexă, o susțin prin afirmarea determinării geosistemice, impuse de „știința complexității” (F. Munteanu, 2006) în cunoașterea, stăpânirea, integrarea, administrarea și dezvoltarea armonioasă a spațiilor geografice, natural și antropic. Doar printr-o armonizare evolutivă a spațiului natural cu “spațiul uman” se poate ajunge la așa numita dezvoltare durabilă, sintagmă pe care o propunem înlocuită cu *evoluție durabilă*.

Structura taxonomică a geografiei manageriale pe care o propun astăzi este conform schemei din figura nr. 2.

Această construcție geografică poate fi asimilată cu o aglutinare fractalică în ierarhii sistemice și care va evidenția că

spațiul geoantropic, și cel urban în mod deosebit, pot evolua armonios și în armonie cu spațiul natural, printr-o creștere expandată (o progresie geometrică) a complexității în abordarea cunoașterii sale. Această cunoaștere, din punctul nostru de vedere, nu trebuie să impună spațiului geografic soluții “modelate” *raționalist-prospectiv*, ci, printr-o permanentă cunoaștere, să se adopte soluții

“naturale”, firești, care să nu agrezeze spațiul natural și prin care să armonizăm spațiul uman (teoretic, ideologic, proiectiv, etc.) la complexitatea dinamică a spațiului natural. Este singura șansă prin care spațiul geografic se va regenera, se va reorganiza și va evolua.

În mod evident, la prima reacție se poate pune și întrebarea: ce rezolvă acest concept de *geografie managerială*? Cred că geografia managerială încheie un ciclu de dezvoltare a științei geografice, care, numai el, poate deschide o nouă cale de abordare exhaustivă a spațiului geografic. Geografia este practic singura știință capabilă să exploateze legitățile științelor fundamentale cu instrumente complexe aparținând tuturor domeniilor științifice și numai ea are obiectul de cercetare care nu poate fi înțeles fără o complexitate a gândirii, a acțiunii, a filozofiei *spațiului geografic*. În cunoașterea acestui spațiu ai nevoie și de știință și de artă, și de imaginație și de înțelegere. Nici una dintre științele prezentului nu acoperă întreaga gamă, cu excepția geografiei. Cu atât mai surprinzător este azi faptul că geografii au rămas în planul secund în marile provocări impuse de lumea de azi și de mâine, în favoarea altor științe precum arhitectura, fizica, astronomia, ecologia, ingineria, environmentalismul, etc.

Revin la **etapele abordării geografiei urbane** conform taxonomiei fundamentate de N.R. Fyfe și Judith T. Kenny, care, “*cu evidente continuități și interferențe, ... se bazează pe dominanța unor concepte și metodologii de cercetare și nu pe înlocuirea (n.n) celor anterioare...*” (idem.). și cuprinde cinci etape:

1) *Etapa descriptivă și explicativă*, care acoperă perioada așa numitei “abordări timpurii” a lui T. Hall; ea acoperă cronologic sec. XIX și începutul sec. XX și a fost consacrată în știința geografică de geografii germani și francezi și în mod reprezentativ de către Școala de la Berkeley. Axul epistemologic și metodologic al etapei este analiza pe sit, situație și morfologie urbană. A fost o direcție importantă în geografia urbană a etapei (morfologia urbană), cultivată îndeosebi de geografii germani, a folosit abordarea descriptivă în înțelegerea dezvoltării urbane pe faze de creștere a ariilor acestora iar acestei etape aparținându-i foarte multe lucrări din geografia românească (precum cele ale lui *Simion Mehedinți, Ștefan Pascu, Ion I. Ionică*) și care încă mai are adepți, la noi, și astăzi.

2) *Etapa abordării în spiritul economiei spațiale* (prima jumătate a sec. XX și mai ales perioada interbelică). Mă asociez autorilor și menționez următorii factori generatori și definatorii pentru această etapă: liberalismul economic vest-european; organizarea primei unități georegionale – Tennessee Valley Authority (1933); teoriile dezvoltării planificate a teritoriului, aplicate de ideologia comunistă în URSS; concepția hitleristă asupra rolului infrastructurii în dezvoltarea geografică și geoeconomică a spațiului (strategul acestei concepții a fost W. Christaller, geograf și geopolitician, autorul *Teoriei locurilor centrale*) și dezvoltarea și fundamentarea *teoriei influenței*

urbane în teritoriu. Geografia românească este reprezentativă pentru această etapă prin lucrările geografilor: *Simion Mehedinți*; *Vintilă M. Mihăilescu* (1890-1978); *Ștefan Zeletin* (1882-1934) etc.

3) *Etapa gândirii cantitative* (1950-1970, dar și după) este poate cea mai interesantă, mai bogată și mai complexă etapă. Ea este “fructul” unei sinteze științifice în care științele tehnice sunt exploatate în dezvoltarea teoriilor geografice pentru dezvoltarea și planificarea dezvoltării spațiilor, inclusiv urbane. Rolul major în *marca* acestei etape, numită și etapa “noii geografii”, l-a avut *Ludwig von Bertalanffy* (1901-1972), prin fundamentarea *teoriei generale a sistemelor*. Alți reprezentanți “fondatori” sunt: *Johann Heinrich von Thünen* (1783-1850); *J.W. Forrester* (1918-); *W. Christaller*; *Niklas Luhmann* (1927-1998); *A. Losch*; *V.B. Soceava*, etc. Geografia românească a participat și ea la fundamentarea acestei etape prin cercetători reprezentativi precum *V.M. Mihăilescu*; *Gheorge Enescu*; *Ilie Bădescu*; *Ioan Mac*, etc.

4) *Etapa gândirii ideologice* (conform autorilor, *etapa gândirii radicale și umaniste* – 1970-1990). Aici îmi declar rezervele față de maniera eufemistică prin care autorii caută să îmblânzească *marca* ideologiei comuniste (marxiste, kominterniste, bolșevice) de care “mustesc” lucrările geografilor reprezentativi pentru această etapă. Cei doi termeni (radical și umanist), asociați în definiție, par a fi ca două părți ale unui canion, fiind în fond elemente ale unei dihotomii. Tocmai de aceea, în denumirea etapei, voi folosi sintagma *ideologie*.

Un sociolog și un geograf au reușit să influențeze știința geografiei urbane în această etapă neomarxistă: *Manuel Castells* (1942-) și *David Harvey* (1935-). Geografii acestei “etape”, chiar dacă pornesc de la motivații ideologice și geopolitice de atac la noua geografie, vor realiza în final un lucru remarcabil și anume relevarea rolului și importanței elementului uman în sociosisteme și geosisteme. Chiar dacă prin exagerarea rolului și motivației pentru care organizarea spațiului trebuie făcută plecând de la “opțiunile” omului, această nuanță comportamentalistă va intra curând în contradicție cu principiile dezvoltării durabile în spațiile geografice și în special în geosistemele urbane.

5) *Etapa postmodernismului în geografia urbană* este o consecință a acumulărilor mari în *științele urbane*, între care arhitectura ocupă un loc primar. Uriașele acumulări au creat și uriașe probleme epistemologice, oamenii de știință ajungând în fața științelor complexității fără răspunsuri satisfăcătoare la întrebările: despre viitor; calea de urmat; soluțiile dezvoltării durabile, etc. Astfel s-a ajuns și în geografia urbană la dileme, provocate în fond de științele raționale, metodele cantitative, metodele ideologice, etc. și toate fundamentate pe principiul modelării. *Științele complexității demonstrează în fiecare zi că teoria generală a sistemelor, bazată pe metoda modelării, poate duce la rezultate greșite, dacă modelul este ales greșit*. Acum se observă, în geografia urbană, creșterea uriașă a rolului spațiului, iar geograful, urbanistul, are o excelentă oportunitate de manifestare. Pe de altă parte, este tot mai clar că geograful urban se află și în fața

unor incertitudini tocmai datorită “căderii” perspectivelor filozofice în care cu toții credeau până astăzi.

Este tot mai *sigur* că în această situație de abordări eclecticice *nimic nu este sigur*, inclusiv în geografia urbană, unde, sub presiunea *proceselor frontierei mondialiste*, orașul este “agresat” permanent de: tehnologii noi; forme noi de administrare; restricții ecologice; mutații rapide și profunde în comportamentul uman; “micșorarea” spațiului dintre orașe; globalizarea informației, etc.

Această etapă scoate în evidență faptul că între orașul industrial al anilor `30 și orașul electronic, *orașul infotronic* de azi, este o uriașă distanță, căreia știința geografică trebuie să îi găsească soluții pentru o *evoluție durabilă*, și cel mai important o *evoluție durabilă fără agresivitate*. Zilele “*orașului prădător*” (I. Ianoș, 2005; V. Surd, 2009) sunt numărate.

Astăzi, urbaneștii, moștenitori ai unor valori științifice lăsate de predecesori precum V.M. Mihăilescu, C. Lăzărescu, Jacqueline Beaujeu-Garnier, Larry S. Bourne, Ash Amin, Denise Pumain, Kevin A. Lynch, Jaime Lerner sau Jane Jacobs trebuie să se concentreze asupra unui set de probleme geografice în urbanism dintre care amintesc: reconsiderarea conceptului de sistem urban; dezlegarea mecanismelor care asigură evoluția orașului; poziția omului în geosistemul urban – beneficiar sau generator de evoluție?, etc.

2.2. Abordările geografiei românești în știința geografiei urbane

În mod previzibil, în literatura geografică și geopolitică internațională, numele românilor nu figurează ca pionieri. O analiză obiectivă și serioasă îl va obliga, însă, pe oricare cercetător să recunoască faptul că, de exemplu, în geografia urbană, marii geografi români au fost contemporani cu cei vehiculați ca mentori. Chiar eu i-am menționat în acest capitol pe R. Blanchard sau pe P. Lavedan ca „părinți” ai geografiei urbane cu lucrări scrise în 1911 și 1926. Dar de ce nu apare atunci și V.M. Mihăilescu, cel care, în 1915, publica lucrarea „*Bucureștii din punct de vedere antropogeografic și etnografic*”? Aceasta este o lucrare de pionierat în geografia urbană mondială și românească, dar de pionierat și ca etapă de abordare pentru ceea ce geografilor vor numi peste 70 de ani “geografie a culturii”, „geografie socială”, etc. Este doar un exemplu pentru faptul că școala românească a fost permanent sincronizată în expansiunea culturii și civilizației generate de “fenomenul frontierei europene”.

Datorită specificului geografic, *regional-european* și național, geografia românească a avut în parcursul său evoluții cu priorități specifice și care nu s-au suprapus întotdeauna priorităților și curentelor la modă, însă și în geografia urbană, școala românească a consacrat o serie de teme,

lucrări și studii de referință. Domeniile de abordare ale acestora și lucrările de referință aferente lor ar putea fi următoarele:

1) **tipologia așezărilor umane:**

- C. Sfințescu – Edilitatea satelor și orașelor din România Mare (1921);
- I. Șandru, V. Cucu, P. Poghire – Contributions géographiques a la classification des villes de la R.P. Roumanie (1961);
- V. Surd - Populația, așezările și economia mondială. Sinteză geografică (1982).

2) **geografia suburbanului și periurbanului românesc:**

- V.M. Mihăilescu – Studiu asupra orașului Călărași (1922);
- S. Mehedinți – Introducere în geografie ca știință (1931);
- Șt. Manciulea – Așezările românești din Ungaria și Transilvania (1941);
- I. Nicolae – Suburbanismul ca fenomen geografic în România (1999)

3) **studiul rețelelor urbane:**

- V. Cucu - Orașele României (1970);
- P. Cocean, V. Surd - Abordarea studiului așezărilor umane prin prisma fluxurilor energetice (1979);
- Al. Ungureanu – Orașele din Moldova. Studiu de geografie economică (1980);
- I. Ianoș – Orașele și organizarea spațiului geografic. Studiu de geografie economică asupra teritoriului României (1987).

4) **analiza structurilor intraurbane:**

- T. Morariu, Șt. Pascu – Considerații geografico-istorice asupra etapelor de dezvoltare a orașului Cluj (1957);
- Gh. Curinschi – Centrele istorice ale orașelor (1967);
- P. Niedermaier – Geneza centrului istoric clujean în lumina planimetriei sale (1979);
- J. Benedek - Transformarea structurii spațiale a municipiului Cluj-Napoca după 1989 (2003-2005);
- V. Surd et al. – Planul Urbanistic General al Municipiului Cluj-Napoca. Matricea geografică (2010).

5) **dinamica orașelor și a sistemului urban:**

- I. Ianoș, C. Tălângă – Orașul și sistemul urban românesc în condițiile economiei de piață (1994);
- I. Ianoș - Dinamica urbană. Aplicații la orașul și sistemul urban românesc (2005);
- C. Braghina – Hipotrofia și hipertrofia așezărilor umane (2006);

6) **vulnerabilitatea orașelor la factorii de risc:**

- P. Gâștescu - Ecologia așezărilor umane (1998);

- J. Benedek - Riscurile umane (2002);
- I. Armaş - Percepția riscului seismic în orașul București. Studiu realizat pe baza anchetelor desfășurate între 1997 și 2006 (2007);
- I.A. Irimuş, D. Petrea, I. Rusu, Ana-Maria Corpade - Vulnerabilitatea spațiului clujean la procesele geomorfologice contemporane (2010).

7) **geosistemul urban în holarhia geografiei regionale:**

- N. Popa – Țara Hațegului. Potențialul de dezvoltare al așezărilor omenești (1999);
- J. Benedek – Introducere în planning teritorial (2001);
- P. Cocean et al. - Mărginimea Sibiului. Planificare și amenajare teritorială (2009).

2.3. Geografia urbană în școala geografică clujeană

Alături de alte domenii abordate o atenție deosebită a fost acordată, de către școala geografică clujeană, problemelor din domeniul geografiei așezărilor și în special a geografiei urbane, dovada acestui fapt constituindu-l numărul mare de cărți, articole științifice și teze de doctorat în acest domeniu, publicate sau susținute în cadrul Facultății de Geografie, dar și în alte facultăți și institute ale Universității Babeș-Bolyai.

Se remarcă lucrarea lui **Sabin Opreanu**, „Ținutul Săcuilor. Contribuții de Geografie Umană și de Etnografie” (1928), în care se prezintă, pe lângă altele, înfățișarea așezărilor omenești și gospodăriile, precum și ocupațiile secuilor din Transilvania. Un alt studiu comprehensiv este „Județul Ciuc, Toplița și Defileul Mureșului”, realizat de **Heinrich Wachner**, cu accent pus și pe așezările urbane din această zonă. **Radu V. Meruțiu** publica, în 1938, lucrarea sa numită „Regiunea Baia Mare-Baia Sprie”, ce cuprinde o prezentare a celor două orașe ce dau numele regiunii, pentru ca trei ani mai târziu **Ștefan Manciu** să realizeze lucrarea „Așezările românești din Ungaria și Transilvania în secolele XIV-XV”.

În perioadele postbelică și postdecembristă, lucrările de referință apărute în domeniul geografiei așezărilor urbane au fost următoarele:

Tabelul 1. Lucrări publicate în școala geografică clujeană în domeniul geografiei urbane (perioada postbelică și perioada postdecembristă)

Nr. crt.	Titlul lucrării	Autor(i)	Anul publicării
1.	Clujul	Șt. Pascu	1957
2.	Evoluția urbanistică a orașului Cluj	T. Morariu; Șt. Pascu	1957
3.	Băile Herculane	Al. Savu	1971
4.	Istoria Clujului	Șt. Pascu (sub redacția)	1974
5.	Bistrița-Năsăud. Ghid turistic al județului	I. Buta	1976
6.	Geografia Economică a României	Maria Mihail	1977

Tabelul 1. Lucrări publicate în școala geografică clujeană în domeniul geografiei urbane (perioada postbelică și perioada postdecembristă)

Nr. crt.	Titlul lucrării	Autor(i)	Anul publicării
7.	Abordarea studiului așezărilor umane prin prisma fluxurilor energetice	P. Cocean; V. Surd	1979
8.	Geografia Turismului	Aurelia Susan	1980
9.	Populația, așezările și economia mondială	V. Surd	1982
10.	România. Geografie Economică, Partea a I-a	Gr. P. Pop	1986
11.	România. Geografie Economică, Partea a II-a	Gr. P. Pop	1988
12.	Învățământul Superior Clujean în contextul urban	I. Agachi; V. Mitrea	1996
13.	Municipiul Turda. Studii de geografie aplicată	V. Surd (coordonator)	1996
14.	Geografia dezvoltării și a decalajelor economice contemporane	V. Surd	1997
15.	Funcțiile și dimensiunile urbanului în România	Gr. P. Pop	2000
16.	Introducere în planning teritorial	J. Benedek	2001
17.	Geografia așezărilor	V. Surd	2003
18.	Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională	J. Benedek	2004
19.	Dimensiunea geografică a axei Jibou-Zalău-Șimleu Silvaniei-Marghita. Studiu de geografie integrată	C.C. Pop	2003
20.	Componentele operaționale ale organizării spațiului geografic	V. Zotic	2005
21.	România. Geografia Turismului	N. Ciangă	2006
22.	Strategie de dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca	Colectivul de autori	2006
23.	Județul Cluj	Gr. P. Pop	2007
24.	Clujul modern. Aspecte urbanistice	Mihaela Ioana Maria Agachi	2009
25.	Planning urban	S. Filip	2009
26.	Dublu tratat de urbanologie	A. Ioan; C. Mihali	2009
27.	Mărginimea Sibiului. Planificare și amenajare teritorială	P. Cocean (coordonator)	2009
28.	Planul Urbanistic General al Municipiului Cluj-Napoca. Matricea geografică	V. Surd (coordonator)	2010
29.	Amenajarea teritoriului suburban al municipiului Bistrița	P. Cocean (coordonator)	2010

Tabloul implicării Școlii de geografie din Cluj-Napoca în dezvoltarea geografiei urbane nu ar fi complet fără a aminti și tezele de doctorat susținute sau în elaborare. Astfel, putem enumera următoarele lucrări:

Tabelul 2. Tezele de doctorat în domeniul geografiei urbane, de la Facultatea de Geografie a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (1990-2010)

Nr. crt.	Titlul tezei de doctorat	Autorul	Coordonatorul științific	Anul susținerii
1.	Organizarea spațiului geografic în Culoarul Mureșului, între Sebeș și Deva	V. Zotic	Prof. univ. dr. V. Surd	2001
2.	Spațiul geografic periurban din cadrul teritoriului administrativ al orașelor din Depresiunea colinară a Transilvaniei	T.T. Mureșan	Prof. univ. dr. V. Surd	-
3.	Patterns of the Old and New Settlements and Major Infrastructures in Israel	Zaid Kobi	Prof. univ. dr. V. Surd	2002
4.	Populația orașelor din Transilvania. Studiu geografic	Minodora Hădărean	Prof. univ. dr. V. Surd	-
5.	Așezările și organizarea spațiului geografic în Depresiunea Giurgeului	M.I. Seer	Prof. univ. dr. V. Surd	2004
6.	Procesul de urbanizare postdecembristă în România	Maria Berekmeri	Prof. univ. dr. V. Surd	2009
7.	Funcțiile terțiare ale municipiului Cluj-Napoca	Bogdan N. Păcurar	Prof. univ. dr. V. Surd	2011
8.	Dealurile Crasnei. Studiu de Geografia Populației și Așezărilor Umane	L. Nicoară	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	1999
9.	Podișul Someșan – Studiul Populației și Așezărilor	A. Maier	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	1999
10.	Populația și așezările din depresiunea Oradea-Bratca	C. Filimon	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
11.	Populația și așezările din Dealurile Ciceului și Năsăudului	Nicoleta Ionescu	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
12.	Populația și așezările din Câmpia Mureșană	Emanuela Tănasă	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
13.	Populația și așezările din culoarul Someșului Mic	P. Mândru	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
14.	Populația și așezările din Câmpia Someșană	Ramona Rațiu	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
15.	Populația și așezările din Depresiunea Brașov	A. Niță	Prof. univ. dr. Gr. P. Pop	-
16.	Dimensiunea geografică a axei naturale, sociale și economice Jibou-Zalău	C.C. Pop	Prof. univ. dr. I. Mac	2002
17.	Managementul integrat al deșeurilor în sistemul dezvoltării durabile. Analiză teritorială în județul Cluj	C.P. Bodea	Prof. univ. dr. I. Mac	-
18.	Raportul centru-periferie în urbanul județului Cluj	Lelia Papp	Prof. univ. dr. P. Cocean	-
19.	Studiu de hidrologie urbană în Culoarul Mureșului dintre Reghin și confluența cu Arieșul	V.H. Conțiu	Prof. univ. dr. V. Sorocovschi	2006

Tabelul 2. Tezele de doctorat în domeniul geografiei urbane, de la Facultatea de Geografie a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (1990-2010)

Nr. crt.	Titlul tezei de doctorat	Autorul	Coordonatorul științific	Anul susținerii
20.	Determinarea geomorfologică pentru dezvoltarea urbană a municipiului Chișinău	Mariana Oliniuc	Prof. univ. dr. V. Surdeanu	-
21.	Studiu privind implementarea S.I.G. în managementul activității de publicitate. Aplicație la Municipiul Oradea	M.C. Lupău	Prof. univ. dr. I. Haidu	-

Sursa: Gr.P. Pop (2007b)

3. FUNCȚIILE AȘEZĂRILOR. CLASIFICARE ȘI FUNDAMENTARE EPISTEMOLOGICĂ

3.1. Considerații funcționaliste asupra conceptelor și termenilor definitorii în structurarea concepției asupra funcțiilor așezărilor

Determinat de importanța și necesitatea clarității sensurilor tuturor termenilor specifici și care dau consistență abordării temei prezentei lucrări, dar și de faptul că odată cu evoluția geosocială, conceptele definitorii în domeniu se îmbogățesc cu noi sensuri în mod obiectiv sau programatic-ideologic, consider foarte important să analizez semantica lor, eliminând posibilitățile manipulatorii asupra acestora, în anumite situații și scopuri. Fără pretenția impunerii punctului de vedere personal, fac acest demers doar din conștiința faptului că geografia, ca știință de sinteză în cunoașterea lumii, folosește termeni, expresii, concepte, specifice și altor domenii științifice și de cunoaștere, iar folosirea lor corectă, fundamentată pe cunoaștere și înțelegere, duce la construirea unor teorii și concepții care nu vor mai putea fi manipulate.

1. Așezare – *Mod de organizare socială. Grup de locuințe, de construcții, care alcătuiesc un mediu de viață umană.* În formularea explicativă a termenului m-am bazat pe: Mic dicționar enciclopedic, Editura Enciclopedică Română (1972); Dicționarul explicativ al limbii române, Editura Academiei Republicii Socialiste România (1975) și Dicționar al limbii române contemporane, Editura Științifică și Enciclopedică (1980). Față de textele dicționarelor, am dat prioritate funcției de organizare socială, întrucât este absolut evident că „așezarea”, în istoria umanității, este expresia deplină a organizării societății.

2. Rural(ă) – *sățesc.* Termenul este uniform și unanim definit în toate dicționarele studiate. Este un cuvânt împrumutat din limba franceză și consacrat ulterior în limbajul uzual, literar, științific, juridic, etc.

3. Sat – *„Așezare ... a cărei populație se ocupă în cea mai mare parte cu agricultura”.* Dicționarul explicativ al limbii române stipulează ca rădăcină latinescul „*fossatum*”??

4. Țară – Termen considerat în Dicționarul explicativ ca având rădăcina în latinescul „*terra*”. *Denumire dată unor state sau ținuturi. Provincie, regiune, ținut, teritoriu, patrie. Mai are o semnificație de mediu sătesc, mediu rural, agricol.* Din istoria veche și până astăzi a fost folosit pentru nominalizarea unor regiuni din România (Țara Bârsei, Țara Hațegului, etc.). Se remarcă în definițiile consacrate în dicționarele românești sinonimia geografică și normativ-juridică, cu termenul „ținut”.

5. Ținut – Dicționarul explicativ și Dicționarul limbii române contemporane consacră formal următoarea definiție: *„Teritoriu mai întins care constituie o unitate administrativă. Loc, regiune, țară”.* Analiza funcționalistă a termenului „ținut”, în balanță cu termenii „țară”, „patrie”,

„regiune administrativă”, „unitate administrativă”, ne determină să formulăm (aporetic) întrebarea: Care pot fi consecințele geopolitice, politice și administrative asupra prerogativelor statului în situația în care termeni de dicționar (consacrați formal și acceptați în limba română oficială) vor trece cu aceeași încărcătură semantică, în limbajul administrativ-juridic, dobândind, prin acte normative legale, putere legală?

6. Oraș – conform DEX (1975), acesta este o „*formă complexă de așezare omenească, cu dimensiuni variabile și dotări industriale, având de obicei funcție administrativă, industrială, comercială, politică, culturală; urbe*”. Considerat în mod ridicol și mai ales superficial ca având rădăcina în cuvântul „*varos*”, vin și atrag atenția că civilizația dacică, cea mai veche, și de la care dicționarul sumerian a preluat sute de cuvinte, deci ambele civilizații, aveau un cuvânt comun „*uru*” = *oraș* (Maria Gimbuțaș, 1985; P.L. Tonciulescu, 1998), cuvânt din care vor proveni viitoarele variante ale „orașului”, inclusiv „varos”. Asupra acestui cuvânt, care, culmea, în dicționarul etimologic al limbii maghiare “are” o etimologie “probabilă” nu vom insista (cititorul interesat se poate documenta din lucrările specialiștilor, precum Sorin Paliga, etc.). Îmi permit doar să menționez că în limba română există pînă azi (în Sălaj, Bihor, etc.) forme arhaice (traco-dacice) precum: *uraș, uăraș*. Cititorul mai pretențios își poate adânci studiile și va ajunge la filonul traco-dacic (ex. oras, ora, oron; toponimele Al-oras, Cep-ora, etc.). O serie de studii au demonstrat în fond că acest cuvânt își are originea în limba traco-dacă și îl vom găsi după mii de ani, în sumeriană. Un mare orientalist, Armin Vambery, cu toate studiile și încercările sale, nu a reușit să fundamenteze și să probeze o origine clară a cuvântului pentru limba maghiară, „esuând” fie în „originea persană”, fie în „originea avestică”.

În ciuda recunoașterii sale intuitive de către majoritatea locuitorilor acestei planete, orașul rămâne unul dintre conceptele cele mai greu de definit “...majoritatea literaturii existente subliniază absența criteriilor universale susceptibile de a defini orașul...” (I. Ianoș, 2005). Totuși, pornind de la seria definițiilor avansate în literatura geografică națională și universală (F. Ratzel, Jacqueline Beaujeu-Garnier și G. Chabot, F. von Richtofen, W. Christaller, R. Dickinson, S. Mehedinți, J.B. Racine, V. Mihăilescu), voi analiza funcțiile orașului ca așezare, definindu-l ca ***un spațiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă, capabil să asigure o diversitate de funcții pentru evoluția și dezvoltarea proprie și a spațiului său de influență.***

7. Urban – conform definiției din DEX și din Dicționarul limbii române contemporane, înseamnă “*care ține de oraș, privitor la oraș, orășenesc*”.

8. Teritoriu – conform DEX, se referă la o “*întindere de pământ, delimitată prin granițele unui stat sau al unei unități administrative și supusă suveranității statului respectiv*”. În dicționarul limbii române contemporane (1980), se stipulează următoarea definiție: “*Parte din suprafața*

pământului (solul, subsolul, apele și spațiul aerian), cuprinsă între limitele frontierelor unui stat, asupra căruia acesta își exercită suveranitatea”.

Așa cum am menționat în câteva cazuri (articole și referate), nu există oraș fără zonă de influență. Această influență a orașului se materializează într-un teritoriu (spațiu geografic). Datorită importanței conceptului de “teritoriu”, asupra căruia în ultimii ani se remarcă presiuni ideologice, conceptuale, semantice, normative, juridice și chiar geopolitice, voi face câteva observații conceptual-geografice, în spiritul ideii susținute că geografia, în pofida faptului că se complace încă să rămână în căutarea obiectelor reale de investigat, confruntându-se cu toate științele derivate care încep cu “geo” și se termină cu “logos”, ***este în realitate și trebuie să se impună ca o filozofie a științelor măsurabile***. Astfel, este foarte firesc ca, intrând în dezbaterea unor teme de geografie urbană, în care funcțiile orașului de exemplu sunt în relație cu elementele *teritoriu* și *teritorialitate*, să observ unele aspecte care, necontrolate științific, pot crea derapaje conceptuale. Mă voi folosi în demersul meu de metoda curentului de gândire funcționalist, prin care voi observa că termenul teritoriu vine în contact semantic cu alți termeni precum *țară, patrie, ținut, stat, regiune administrativă, graniță, frontieră*, etc. Se va pune întrebarea: Și care este pericolul? Pericolul apare doar atunci când cuvântul, conceptul, de *teritoriu* este introdus, prin forțarea unor sinonimii, în teorii, concepții, enunțuri, care pentru geografia statului, geografia națiunii, geografia politică, geografia regională, planificarea teritoriului, etc., poate crea drumuri închise. De aceea consider că geografia trebuie să impună clarificări semantice și conceptuale interdisciplinare, astfel încât să nu ajungem în situația derizorie de coborâre a conceptului de „teritoriu” la nivel de „parcelă”, la sinonimia lui cu termenul de „teren”. *„Terenul reprezintă o porțiune...cuprinsă între anumite limite...”* (V. Surd, 2005). În concluzie, valoarea semantic-conceptuală a cuvântului teren poate fi folosită în topografie, cadastru, urbanism, sistematizări, pe când conceptul de „teritoriu” are un nivel taxonomic net superior ca scară, întindere, concepție, juridic-normativ, etc.

9. Funcție – DEX (1975) definește conceptul de funcție ca „*Sarcină, rol, destinație*”. În unele lucrări s-a folosit conceptul de funcție cu sensul de „*profesiune exercitată de oraș*” (V. Surd, 2003). La fel cu definiția orașului, asupra căreia există o serie lungă de definiții, și definirea funcției orașului ridică multe probleme.

Preluat din științele care abordează viața organică și adaptat la viața socială, conceptul a dobândit o largă elaborare și o amplă dinamică (transformare), prin sociologia structuralist-funcționalistă. Ulterior, prin emanciparea „analizei funcționale” față de concepția structuralistă, aceasta elaborează și fundamentează concepte derivate ale funcției precum „*eufuncția*”, adică funcția care sporește sau menține adaptarea unei unități date la contextul social, și „*disfuncția*”, care desemnează acțiunea a cărei consecință este reducerea integrării sau adaptării unei unități date la contextul sociogeografic. Mai există și alte concepte derivate ale funcției ca de exemplu „funcție

latentă”, „funcție finală”, „funcție laterală”, „funcție vitală”, etc. Pe lângă acestea, mai este un aspect definitiv în configurarea și fundamentarea conceptului de funcție, acela susținut de teoria funcționalistă, conform căreia în raporturile deterministe dintre o funcție și structura care o îndeplinește este foarte importantă stabilitatea geos structurii (sociostructurii) până la imuabilitate. Această teorie o consider valabilă doar parțial, iar viața a demonstrat că adesea modificarea unei geos structurii nu anulează, ci modifică, transformă și adaptează o funcție a sistemului respectiv la noile condiții. Spre exemplu, modificarea fundamentală a structurii geosistemului urban Cluj-Napoca după momentul de prag 1989-1990 nu a anulat nici măcar una dintre funcțiile anterioare ale orașului, indiferent că analizăm orașul ca „obiect geografic”, ca sistem geografic, ca structură, ca subsistem al geografiei regionale, etc. Partea abordării gnoseologice asupra conceptului de funcție urbană, care rămâne însă neconfigurată și nefundamentată suficient, este definiția acestuia.

Să încercăm un demers gnoseologic, folosindu-ne de „*metoda drumului critic*”: *orașul este un sistem - orice sistem are o finalitate - finalitatea sistemului se realizează (sau este împiedicată în realizare) de către contribuția elementelor sistemului - elementele sistemului vor avea funcții vitale (doar ele pot susține sistemul) - funcțiile vitale ale elementelor se vor transforma în funcții vitale ale întregului sistem.* În acest caz, se pot face sinonimii între funcție, pe de o parte și sarcină, rol, destinație pe de alta? Cele din urmă au în general determinări subiective, pe când funcția (funcțiile) unui oraș are determinări obiective. Chiar și în cazul *funcțiilor urbane asumate* (administrativă, politică, ideologică, etc.) există o parte de determinare obiectivă. Înseamnă, în concluzie, că funcția este diferită de profesie, rol sau destinație. În consecință, avansează, în vederea configurării conceptului de *funcție urbană*, ideea că, dacă provine conceptual din lumea organică, unde funcția are rol vital, în viața sociosistemului urban doar ceea ce are *rol vital* poate aspira la statutul de funcție urbană. Sunt obligat să constat că nici rolul, nici destinația și nici profesia nu pot defini funcțiile, pentru că ele sunt conjuncturale și în realitate sunt „consecințe” ale funcțiilor sistemului. Complexitatea socio-geosistemului urban este atât de mare încât sunt nevoit, în demersul meu, să caut noi formulări configurative ale conceptului. Propun în acest sens definirea *funcției urbane* ca *relația de necesitate, care se naște între elementele geosistemului urban și starea geosistemului și care generează, cultivă și susține viața orașului, în atingerea menirii (finalității) sale sistemice.* Această finalitate poate fi rolul, sarcina, destinația, misiunea orașului și în final dezvoltarea sa. Și iată cum, din punct de vedere geografic, orașul va putea, în evoluția și dinamica sa, să îmbrace roluri diferite, să practice profesii multiple în timp, toate fiind susținute de *aceeași funcție* care *nu se va schimba prin modificarea structurii, ci se va transforma, se va adapta și se va perfecționa.*

10. Funcționalismul reprezintă, conform Dicționarului de filozofie (1978), un „*curent de gândire de tip integralist...*”, fiind promovat mai ales de A. Radcliffe-Brown, B.K. Malinovski, T. Parsons, V. Mihăilescu, N. Iorga, I. Conea, I. Bădescu, D. Dungaciu etc. În cadrul acestui curent,

„Faptele...sunt studiate...în totalitatea lor și în interrelațiile părților acestora, urmărindu-se aspectele funcționale în întreaga lor complexitate. Din acest punct de vedere, funcționalismul poate fi socotit drept un model structuralist de interpretare...”

11. Dinamică (din grecescul „*dinamis*”, care înseamnă forță, putere) – Această sintagmă a fost extrem de folosită în ultimii 30 de ani în geografie. Dacă inițial folosirea ei a aparținut mai mult geografiei fizice și geologiei, ulterior geografia umană a preluat sintagma, folosind-o într-un mod uneori insuficient justificat. Conform DEX (1975), „*dinamic(ă)*” poate avea funcția de substantiv sau adjectiv. În această lucrare, va avea exclusiv sensul de „*dezvoltare intensă, schimbare continuă...*”. Voi evita deliberat folosirea sintagmei pentru concepte care definesc mobilități, mișcare, evoluție, transformare, modificare, etc. Chiar dacă unele dicționare (Mic dicționar enciclopedic de exemplu) consacră sensuri mai largi ale cuvântului, consider că folosirea abuzivă trădează o sărăcie intelectuală pe care literatura geografică trebuie să o respingă. Prin folosirea exagerată, neinspirată sau abuzivă a sintagmei „*dinamică*”, nu facem decât să „*golim*” de sensuri sugestive din punct de vedere geografic alți termeni, de care știința geografică va avea nevoie în viitor. În mod evident, acest lucru se va petrece doar dacă urmărim atingerea, pentru geografie, a spațiului integrativ, prospectiv și proiectiv din punct de vedere epistemologic. „*Pentru a fi în pas cu celelalte științe, care studiază teritoriul...geografia este interesată în a-și dezvolta sistemul epistemologic, în a-și actualiza noțiunile și conceptele de bază*” (I. Ianoș, 2000).

12. Finalitate. În configurarea și definirea conceptului de „*funcție a așezării*”, am utilizat acest termen, pornind de la câteva considerente teoretice. În literatura geografică, atunci când se vorbește/scrie despre geosisteme, sisteme teritoriale, sociosisteme, sociogeosisteme, etc., se pornește de la premisa care afirmă că toate sistemele din natură tind spre o finalitate a echilibrului. Dar având în vedere că echilibrele sunt de mai multe feluri, iar așezările sunt sisteme geografice complexe, dinamice și disipative, înseamnă că „*finalitatea*” lor este asigurarea aceluși echilibru dinamic, „*...care are în vedere atingerea unor finalități de ordin social-economic și cultural*” (A. Cunha, 1988; preluat din I. Ianoș, 2000). În consecință, consider că „*finalitatea*” în demersul gnoseologic al conceptului de funcție urbană definește „*Scop(ul) în vederea căruia are loc o activitate*”, „*...orientarea spre un anumit scop...*” (DEX, 1975). Iată așadar cum apar sinonimii cu expresia „**menire**”. În consecință, *finalitatea sistemului oraș va coincide cu atingerea menirii acestuia.*

13. Civic(ă). Conform DEX (1975), înseamnă „*Care aparține cetățenilor, privitor la cetățeni, cetățenesc*” (din latinescul „*civicus*”). În lucrarea de față, termenul va fi folosit cu sensul de: *în slujba cetății, a cetățeanului, pentru susținerea cetății.*

14. Nivel microreferențial, mezoreferențial, macroreferențial – sens conceptual propus și folosit în această lucrare, inspirat și generat de sintagmele de „microscară, mezoscară și macroscară”, folosite de I. Ianoș (2000) în abordarea sistemelor teritoriale (geosistemelor).

Preluând abordarea făcută de același autor și mai ales în sensul că „la nivel de microscară (**microreferențial** - n.a.) *geografia poate deveni o știință practică, oferind elemente de intervenție și depistând forme concrete de acțiune în raport cu sensibilitatea componentelor, pe când la macroscară (nivel macroreferențial - n.a.), mai ales când este vorba de procese globale, planetare, rămâne într-o zonă aproape exclusiv informativă. Implicarea cu mai multă energie a geografilor spre această latură a transpunerii în practică a conceptelor de ordin teoretic, proprii disciplinelor lor, poate conduce la o revitalizare a geografiei, la o reconsiderare a locului deținut de aceasta în rândul științelor*” (idem.), susțin necesitatea spiritului sintetizator al geografiei, inclusiv la nivelul instrumentelor de lucru. În acest sens, consider că, ținând cont de faptul că geografia lucrează primordial cu „teritoriul”, „spațiile”, „suprafețele”, „regiunile”, etc., la care folosesc conceptul de „scară” în sensul *raportului dintre o dimensiune reală și una corespondentă în reprezentarea acesteia*, pentru atingerea unor deziderate (sinteză, generalizare, sugestivitate, corectitudine semantică, etc.), consider că prin folosirea sintagmelor: *nivel microreferențial – macroreferențial*, se acoperă cele două sensuri ale conceptului de scară (scară valorică, ierarhică și, scară geografică). În acest fel, formularea „**microreferențialul** (microscara) este nivelul de analiză cel mai detaliat” are o acoperire indiscutabilă.

15. Caracterul funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca. Termenul de funcție, introdus de F. Ratzel în geografie, a fost preluat și adaptat ulterior în știința geografiei urbane în etapa abordării în spiritul economiei spațiale. Influența filozofiei materialiste, a spiritului cartezian în geografie, dar mai ales în economie, a făcut ca funcțiile orașului să fie văzute cu prioritate economică. Așa se face că taxonomia funcțiilor urbane, lansată de Gabriele Schwarz (1959), a fost îmbrățișată de mulți geografi și economiști:

- funcții generale (externe, bazice);
- funcții particulare (interne, nebazice).

În fundamentarea teoretică a taxonomiei funcțiilor urbane propuse în această lucrare, acest suport conceptual își pierde importanța. Totuși, la subcapitolul “Modul de organizare actuală. Structura taxonomică a subsistemului „funcțiilor terțiare” ale municipiului Cluj-Napoca voi aborda și caracterul funcției, pornind de la principiul folosit încă în geografie, începând cu Gabriele Schwarz și continuând cu Jacqueline Beaujeau-Garnier, G. Chabot, V. Surd, etc.

Datorită relativității recunoscute de către toți geografii și urbaniștii asupra modului de determinare a caracterului funcțiilor urbane și obligat de noua taxonomie propusă, voi completa formulele clasice de determinare cu “artificii de calcul” în care voi introduce și alte elemente în

ecuație: *zona de responsabilitate; zona de influență; populația servită* (externă și internă); *coeficientul de localizare; coeficientul de asigurare*.

3.2. Funcțiile așezărilor. Clasificare și fundamentare gnoseologică

Geografia așezărilor, dincolo de variatele opinii, de nuanțele taxonomice utilizate, împarte generic așezările umane, pornind de la elementul fundamental al acestora, „habitatul” în „așezări rurale” și „așezări urbane”.

În subcapitolul 3.1, am făcut unele considerații asupra conceptului de „așezare”, concept pe care de data aceasta îl completez cu reformularea conceptuală, consacrată în geografia umană de „așezare umană”. Chiar dacă din punct de vedere semantic și conceptual folosesc o formulare pleonastică sau redundantă, o voi utiliza în continuare deoarece sintagma de „așezare umană” („o *formulare asociativă*” – V. Surd, 1989) este definitiv consacrată în literatura geografică. Așezarea, în sensul de „organizare socială”, „grup de locuințe” și construcții, etc., reprezintă „...o *asociație teritorială a unor forme specifice de habitat*” (idem). Această asociere este în fond „...un *spațiu social de comunitate domestică sau familială*”, care prin „...*forme istorice de transformare a spațiului social*” (I. Bădescu; N. Radu, 1980), a evoluat de la „spațiul social al comunității sătești” la *orașul de azi*, pe care îl văd *definitiv* ca pe un **spațiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă, capabil să asigure o diversitate de funcții pentru evoluția și dezvoltarea proprie și a spațiului sau de influență**.

Atât satul cât și orașul, la nivelul de organizare socială corespunzător fiecăruia, sunt geosisteme (socio sisteme, sociogeosisteme, sisteme teritoriale) care, prin atingerea finalității lor, își generează și își elaborează anumite **funcții**, întrucât orice așezare umană este „*produsul regiunii în care se află și (față de care) crează procese de interdependență, de schimburi reciproce*” (N. Ilinca, 1999). Aceste funcții au două ținte (determinate în general obiectiv) și anume satisfacerea nevoilor proprii și satisfacerea cererilor hinterland-ului.

3.2.1. Funcțiile așezărilor rurale

Fie că fac o analiză a funcțiilor satului, judecând păreri emise, teorii, concepte sau concepții, fie că încerc propria configurare funcțională a conceptului de așezare rurală (sat), sunt obligat în primul rând să reflectez asupra „spațiului rural”, care poate fi materializat ca un ansamblu teritorial neomogen, dar nu abstract. Această „stare” a spațiului rural este determinată de *spațiul natural* (subsolul, solul, conținutul topografic, microclimatul) și *structurarea comunității umane locale*.

Așadar, funcțiile satului trebuie să răspundă necesităților acestor două elemente structurale (*teritoriul* - compus din vatră și moșie - și *comunitatea*) care se susțin reciproc și se determină reciproc, prin relațiile dintre ele pe de o parte și prin relațiile create de stările lor pe de altă parte.

În funcție de structura conceptuală a satului, au rezultat în literatura și teoria geografică diferite definiții ale acestuia, de la care, mai departe, geografii, antropologii, sociologii, geantropologii, etc., au configurat funcțiile acestuia (ale satului, ale așezării rurale). Vom trece în revistă diferitele concepții și clasificări ale funcțiilor satului, în primul rând din literatura geografică românească.

1. Iulian Rick (1932), într-un studiu asupra Câmpiei Moldovei, face o clasificare a satelor din punct de vedere funcțional, împărțindu-le în: *așezări rurale agricole*, *așezări rurale agro-comerciale* (târgușoare agricole) și *așezări rurale agricole-industriale* (sate care în vatra lor înglobau și mici fabrici și manufacturi);

2. Simion Mehedinți (1932) clasifica satele României după felul muncii specifice (dominante) în: a) *sate de plugari*; b) *sate de podgoreni*; c) *sate de băiași*; d) *sate de lemnari*; e) *sate păstorești*.

3. Vasile Cucu (1995) fundamentează o tipologie funcțională a așezărilor rurale, bazându-se pe structura socio-profesională a populației active, valoarea producției agricole, poziția geografică și volumul fluxurilor de navetiști și stabilind astfel patru tipuri funcționale de așezări rurale:

a) ***așezări rurale cu funcții predominant agricole*** (populația activă peste 65% în agricultură, iar valoarea producției agricole depășind 70% din producția globală a așezării) cu trei subtipuri:

- *așezări agricole* (cerealiere, cerealiere și zootehnice, legumicole, viticole);
- *așezări rurale cu activități meșteșugărești sau cu industrie mică și de artizanat* (produse de uz casnic, țesături, confecții, lactate, semipreparate);
- *așezări rurale de cazare a forței de muncă* (activitățile agricole produc peste 70% din producția globală, dar peste 50% din populația activă lucrează la oraș(ul) imediat apropiat (centru polarizator).

b) ***așezări rurale cu funcții industriale*** (peste 65% din populația activă lucrează în industrie și valoarea producției industriale este de peste 70% din total). Aici stabilește trei subtipuri:

- *așezări rurale cu industrie extractivă*;
- *așezări rurale cu industrie prelucrătoare a materiilor prime agricole sau minerale*;
- *așezări rurale cu industrie extractivă și prelucrătoare*.

c) ***așezări rurale cu funcții mixte***, în care muncile agricole și neagricole dețin ponderi egale cu procente cuprinse între 35% și 65%. Aici stabilește cinci subtipuri:

- *așezări rurale agroindustriale*;

- *așezări rurale agroforestiere și prelucrător-forestiere;*
- *așezări rurale agropiscicole;*
- *așezări rurale agricole și de transport;*
- *așezări rurale agroindustriale și de servicii* (aproximativ 15% din populația activă este ocupată în sectorul economic terțiar).

d) ***așezări rurale cu funcții speciale*** și anume:

- *așezări rurale cu funcții turistice* (cuprind o gamă largă de activități agroindustriale, dar peste 25% din populația activă este ocupată în servicii);
- *așezări rurale piscicole și turistice* (așezări de deltă, etc.).

4. Ion Velcea (1996) clasifică, din punct de vedere funcțional, șapte tipuri de așezări rurale:

- a) *așezări rurale cu funcții predominant agricole;* b) *așezări rurale cu funcții agroindustriale;* c) *așezări rurale cu funcții agrocomerciale;* d) *așezări rurale cu funcții agroturistice;* e) *așezări rurale cu funcții pastoral-silvice;* f) *așezări specializate în piscicultură;* g) *așezări cu funcții complexe.*

Din literatura geografică internațională voi parcurge câteva repere reprezentative pentru studiul și abordarea geografiei ruralului și în special cu abordări în domeniul funcțiilor așezărilor rurale.

1. H. Linde (1952) utilizează gradul de ocupare al populației active în ramurile economice, deosebind în acest fel *comune agricole, comune meșteșugărești rurale și comune industriale.*

2. E. Juillard (1954) distinge următoarele tipuri de așezări rurale, în urma cercetărilor efectuate în zona Strasbourg: a) *așezări rurale agricole;* b) *așezări rurale mixte* și c) *sate sau cartiere marginale muncitorești.*

3. H. Fehre introduce, în 1961, o clasificare care reține atenția prin faptul că indică și fenomenul de trecere de la ruralism la urbanizare. Autorul distinge: *comune agricole* (cu peste 50% populație activă ocupată în agricultură); *comune mixte* (25-50% populație ocupată în agricultură) și *comune urbanizate.*

4. S. Singh (2006) împarte așezările rurale, în ceea ce privește funcțiile lor, în următoarele categorii: a) *sate de fermieri;* b) *sate cu funcții de cultivare, întreținere și dezvoltare a pădurilor;* c) *sate de pescari;* d) *sate pastorale;* e) *sate cu funcții de producție a laptelui;* f) *sate miniere;* g) *sate cu funcții de exploatare și prelucrare a lemnului* și h) *sate planificate* (această ultimă categorie se referă la așezările rurale care au fost planificate să utilizeze o anumită resursă sau să îndeplinească o anumită funcție precum cea de transport sau de comercializare a produselor agricole).

Așadar, am parcurs abordările diferiților geografi și antropologi asupra ruralului și am constatat un lucru surprinzător. În toate cazurile, autorii evită să consacre, formal, prin definiție, fundamentare și clasificare, conceptul funcției *funcției rurale.* Am mai constatat abordări clasificatorii ale satului/ruralului, dar nu configurarea și definirea funcțiilor rurale (similar cazului

funcțiilor urbane). Cred că neatingerea acestei ținte este cauzată primordial și fundamental de modelul teoretic, sistemic, în care s-au definit funcțiile urbane. Se remarcă aici una din inconsistențele teoriei generale a sistemelor care pentru explicarea unor fenomene geospațiale, geografice, etc., se bazează pe principiul “modelării”, principiu care se confruntă cu o problemă fundamentală și anume: dacă modelul teoretic (conceptual) este greșit sau insuficient fundamentat, acesta va duce la o concluzie eronată. Și iată cum, abordând problematica funcțiilor așezărilor, configurându-le și concepându-le (pe cele urbane) după modele teoretice insuficient fundamentate, m-am trezit în imposibilitatea configurării și definirii funcțiilor rurale. La sat nu mai pot spune că funcția “este o profesie exercitată”, întrucât funcțiile satului, ruralului, sunt în primul rând vitale, cu rol de antropogeneză rurală. Această problematică este extrem de complexă și evoluția postmodernă a spațiului rural nu cristalizează, ci mai mult complică încercările stabilizatoare ale geografilor. Cu toate acestea, pentru a nu ocoli obiectivul cercetării teoretice asupra acestei chestiuni, funcțiile ruralului, voi propune o configurare a funcțiilor așezărilor rurale, bazându-mă pe argumentele expuse, între care *rolul vital al funcției așezării rămâne de bază*. Revin în consecință și, precum la abordarea conceptului de funcție urbană, reiterez enunțul definitoriu al funcției așezării (rurale) ca ***proprietatea sinergetică vitală a satului care generează, cultivă și susține viața acestuia, în atingerea finalității, menirii sale.***

Pornind de la definiția susmenționată a funcției satului, pot configura o clasificare a funcțiilor rurale ale satului românesc, astfel:

- 1) funcția habituală, locativă (de vatră);
- 2) funcția agrară / pastorală;
- 3) funcția de securitate;
- 4) funcția agro-piscicolă;
- 5) funcția agro-silvică;
- 6) funcția agro-comercială;
- 7) funcția agro-industrială;
- 8) funcția agro-turistică;
- 9) funcția administrativă;
- 10) funcția religioasă.

Ce remarc aici în primul rând? Remarc, din punct de vedere geoantropologic că cele zece funcții fundamentale pentru satul românesc sunt de două tipuri: a) **funcții vitale** și b) **funcții conjuncturale**. În prima categorie intră: *funcția habituală, funcția agrară / pastorală, funcția de securitate* și cea *religioasă*, iar în a doua intră *funcțiile administrativă, agro-silvică, agro-piscicolă, agro-comercială, agro-industrială și agro-turistică*. Consider că, cel puțin pentru satul românesc, această clasificare răspunde la două deziderate ale științei geografice: 1) *este simplă* și 2) *este*

generalizatoare. În mod evident, pornind de la cele zece funcții, printr-o clasificare analitic-detaliată se poate merge mai departe, așa cum au făcut-o de fapt mulți geografi, prin clasificări față de care nu pot aduce obiecții de fond. Cu toate acestea, consider că este necesar ca generalizarea, sinteza, să impună configurări taxonomice, care să fie definatorii pentru geografia așezărilor rurale. În acest sens este canalizat demersul meu.

Sunt necesare clarificări și asupra împărțirii funcțiilor rurale în cele două mari categorii de mai sus, deoarece aici se relevă că funcțiile unei așezări sunt cu acest statut atâta timp cât generează, cultivă și susțin viața așezării. Se poate întreba: dacă funcțiile sunt *vitale*, atunci de ce există și categoria celor *conjuncturale*? Explicația, din punct de vedere geografic, este că toate funcțiile sunt vitale pentru o așezare atâta timp cât asigură viața acesteia și *menirea satului*. Dar există meniri conjuncturale care pot fi atinse prin așa numitele *funcții conjuncturale*. Ele sunt deci vitale doar în conjunctura care asigură atingerea menirii așezării (o menire conjuncturală este de exemplu statutul administrativ de „centru comunal”). Categoria funcțiilor vitale cuprinde funcții care nu dispar niciodată sau dispar odată cu așezarea. Indiferent de jocul teoretic al oricărei analize, nu există sat (așezare rurală) fără două din cele patru funcții vitale. Ele se „confundă” prin definiție cu așezarea rurală, cu satul, cu vatra și moșia. În acest sens, susțin cultivarea expresiei „**moșie**” în literatura geografică și renunțarea la neologisme sau împrumuturi (chiar și consacrate precum „rural”), întrucât, pentru geoantropologia spațiului geografic românesc, satul este constituit din două simboluri: *moșia* (păstrată din generație în generație – „din moși, strămoși”) și *vatra* (loc de baștină, de origine).

3.2.2. Funcțiile așezărilor urbane

Cercetarea geografică a stabilit că orașele sunt geosisteme disipative, „*sisteme disipative de energie*” (V. Surd, 2003), iar prin „*...natura și intensitatea relațiilor orașului cu regiunea (înconjurătoare) și prin gradul de subordonare a acesteia sub comanda orașului, se formează zone de influență urbană*” (V. Surd, 2003; 2009).

Geosistemul urban („sistemul teritorial” urban) face parte din „*...categoria celor dinamice și complexe*” (I. Mac, 2008). Se relevă așadar că orașul, ca geosistem analizabil geografic de la „microscară” până la „mezoscară” (I. Ianoș, 2000), reacționează în acest spațiu și la acest spațiu, printr-o stare numită „*senzitivitate*” (unii autori au lansat-o în teoria geografică sub denumirea de „*senzivitate*” – D. Petrea, 2005). Această stare este răspunsul, reacția sistemului (orașului) la stimulii (perturbatori) din spațiul geografic. Stimulii perturbatori (nu în sensul dezorganizant) determină sistemul urban să își genereze *proprietăți sinergetice care vor genera, vor susține și vor cultiva viața orașului și viața spațiului său sistemic*. Și iată cum orașul este determinat în mod

obiectiv să devină acel *spațiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă (sensibilitatea sa îl obligă), capabil să asigure o diversitate de funcții, pentru evoluția și dezvoltarea proprie și a spațiului său de influență.*

Aceste funcții, așa cum am remarcat în capitolul anterior și cum au fost fundamentate de către diferiți autori (M. Arousseau, C.D. Harris, H.J. Nelson, G. Alexander, G. Schwartz, Jaqueline Beaujeu-Garnier, G. Chabot, M. Pacione, V. Surd, I. Ianoș, N. Ilinca, A. Ungureanu, G. Țurcănașu, etc.), au cunoscut configurări, definiții, clasificări diferite, toate fiind determinate de nivelul evoluției și dinamicii (ca transformare) a sistemelor urbane.

Eu însă voi propune o altă perspectivă asupra conceptului de *funcții urbane*, determinat fiind de mai mulți factori: o dinamică sociourbană și geosistemică extraordinară; scopul și ținta unei cercetări geografico-prospective, proiective, operaționale, dar și manageriale; decantarea sensurilor unor concepte care ridică întrebări în demersul definirii conceptului de funcție urbană, etc, pentru că, dacă „*funcția este definită numai de acele activități care justifică existența și dezvoltarea orașului, care aduc resursele necesare vieții*” (V. Surd, 2003), înseamnă că analiza funcțională a orașului are o fundație mercantilă, ori eu consider că ea trebuie să plece întotdeauna de la *menirile* orașului, cărora trebuie să le răspundă funcțiile acestuia și deci: prima menire a orașului este *asigurarea habitatului*. Ori, indiferent de etapa istorică și geoantropologică, nu s-a pus niciodată problema „aducerii resurselor” către oraș, exclusiv, în asigurarea acestei meniri. Iată de ce, în clasificarea pe care o propunem, am introdus categoria de *funcții civice*.

Consider totodată necesar ca, pornind de la fundamentarea geografică parcursă până aici, să actualizez perspectiva gnoseologică în funcție de complexitatea geosocială a așezărilor urbane de azi. În acest sens, avansează în primul rând un punct de vedere asupra taxonomiei funcțiilor urbane actuale. Din punct de vedere sectorial există: 1) **funcții primare**: funcția agricolă; 2) **funcții secundare**: funcția industrială; 3) **funcții terțiare**: funcția comercială; funcția administrativ-politică; funcția culturală; funcția militară; funcția turistică; funcția de transport și funcția comunicațională; 4) **funcții cuaternare**: funcția de cercetare științifică și funcția infocibernetică.

Întreaga literatură geografică a adoptat până în prezent (în general) această clasificare a funcțiilor așezărilor urbane. Mă refer în sensul sectorial, în funcție de sectoarele economice, întrucât „frontiera europeană”, o „frontieră” primordial economică, a impus judecarea structurii urbane, a obiectului geografic (orașul), din punct de vedere economic. Complexitatea structurală a geosistemului urban permite însă perspective axiologice variate, care pot genera criterii taxonomice foarte diferite. Acest lucru se evidențiază de exemplu imediat ce „schimbăm” rațiunea de a fi a orașului.

În consecință, dacă vom așeza întregul demers epistemologic în perspectiva a două filozofii: funcționalismul și știința complexității, vom putea revela “orașul” ca pe un sistem teritorial *complex*

organizat, capabil să își genereze o diversitate de funcții. În spiritul aceluiași filozofii, cred că orașul trebuie considerat mai mult decât o “construcție umană”; în relația antropologică, fiecare oraș devine un „loc” și dobândește un spirit al locului, are o *menire* pe care tinde să o atingă cu ajutorul funcțiilor sale. Funcția orașului trebuie, deci, văzută într-un spirit total diferit de cel generat de cartezianism și de “frontiera europeană” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). În concepția de față, “*funcția orașului*” este o relație de necesitate, care se naște între elementele geosistemului și starea acestuia, care generează, cultivă și susține viața orașului, în atingerea menirii (finalității) sale sistemice. În acest context, etapa managementului urban, necesară pentru o evoluție durabilă, nu poate fi atinsă fără însușirea filozofiei care susține această definiție și care are în centrul ei conceptul de *menire a orașului*, în opoziție cu cel cartezian, care vede funcția orașului prin conceptul “atragerii resurselor necesare”.

Iată de ce văd obiectiv necesară o nouă taxonomie a funcțiilor orașului, mai ales în momentul în care, obligați de complexitatea structurală a acestuia, introducem alte perspective axiologice decât cele “sectorial-productive”, de servicii. Construind această nouă taxonomie pe principiul menirii, taxonomia unei *așezări orășenești* sau *sătești* va avea două categorii fundamentale de funcții:

- *funcții vitale*;
- *funcții conjuncturale*.

Această taxonomie poate rezolva și o chestiune evitată până azi de geografi, urbaniști, antropologi, etc., cea a consacării formale, prin definiție, a fundamentării și clasificării funcțiilor satului (rurale). Menționez în acest caz, doar în trecere, convingerea mea că neatingerea acestei ținte este cauzată fundamental, de instrumentele care s-au folosit până azi în definirea și abordarea funcțiilor urbane. Se remarcă aici una dintre inconsistențele teoriei generale a sistemelor: dacă *modelul* teoretic (conceptual) este greșit sau insuficient fundamentat, acesta va duce inevitabil la concluzii eronate. Și iată cum, abordând problematica funcțiilor așezărilor, configurându-le și concepându-le (pe cele urbane) după modele teoretice, tributare principial, ne-am trezit în imposibilitatea definirii funcțiilor rurale; la sat nu mai putem spune că funcția este o „profesie exercitată” întrucât funcțiile satului sunt în primul rând *vitale*, cu rol de antropogeneză rurală. Acesta este motivul pentru care reiterez și aici definiția avansată în 2010 asupra funcției satului: *funcția rurală este proprietatea sinergetică, vitală, a satului (a structurii rurale), care generează, cultivă și susține viața acestuia, pentru (în) atingerea finalității, menirii sale* (B. Păcurar, 2010).

Revenind la taxonomia bazată pe conceptul menirii așezării, punctez în susținerea ei un element de “prag”: care este prima *menire* (sensul existențial) a orașului (a oricărei așezări) căreia trebuie să îi răspundă funcțiile acestuia? Prima dintre aceste meniri este *asigurarea habitatului*. Ori! Indiferent de etapa istorică și geoantropologică, nu s-a pus niciodată problema aducerii resurselor

către oraș utilizând funcția habituală. Aceasta are o menire vitală și este pusă exclusiv în slujba cetății, fiind deci o *funcție civică*, alături de alte câteva *funcții vitale*. În consecință, funcțiile orașului vor fi:

- **funcții vitale:** *funcția habituală (rezidențială); funcția de securitate; funcția religioasă.*

Aceste trei funcții le grupăm într-un *triptic al funcțiilor vitale urbane*.

- **funcții conjuncturale:** *conjunctural-vitale și conjuncturale.*

Odată clarificată opțiunea taxonomică a funcțiilor urbane, putem opera în exercițiile epistemologice cu criterii diferite de clasificare funcțional-urbană. Ele nu mai pot altera fundația conceptuală a taxonomiei și a definiției funcției. Importante rămân: filozofia abordării, conceptul gnoseologic și principiul taxonomic.

În acest concept epistemologic, avansează, așadar, următoarea taxonomie a funcțiilor municipiului Cluj-Napoca:

Table 3: Funcțiile municipiului Cluj-Napoca

Nr.	Funcții	
1.	Funcțiile vitale	1.1. Funcția habituală 1.2. Funcția de securitate 1.3. Funcția de securitate
2.	Funcțiile conjuncturale	2.1. Funcția agricolă 2.2. Funcția industrială
	2.3. Funcțiile civice	2.3.1. Funcția administrativ-civică 2.3.2. Funcția medicală 2.3.3. Funcția ecologică 2.3.4. Funcția urbanistică 2.3.5. Funcția socială
	2.4. Funcțiile administrativ-politice	2.4.1. Funcția administrativ-politică județeană 2.4.2. Funcția administrativ-politică regională
	2.5. Funcțiile culturale	2.5.1. Funcția educativă de masă 2.5.2. Funcția universitară 2.5.3. Funcția cultural-festivă 2.5.4. Funcția cultural-artistică 2.5.5. Funcția științifico-academică 2.5.6. Funcția sportivă
	2.6. Funcția comercială	
	2.7. Funcțiile turistice	2.7.1. Funcția comercial-turistică 2.7.2. Funcția festiv-turistică 2.7.3. Funcția medical-turistică 2.7.4. Funcția turistică de afaceri 2.7.5. Funcția loisir-turistică 2.7.6. Funcția religios-turistică 2.7.7. Funcția educativ-turistică
	2.8. Funcția financiară	

Table 3: Funcțiile municipiului Cluj-Napoca

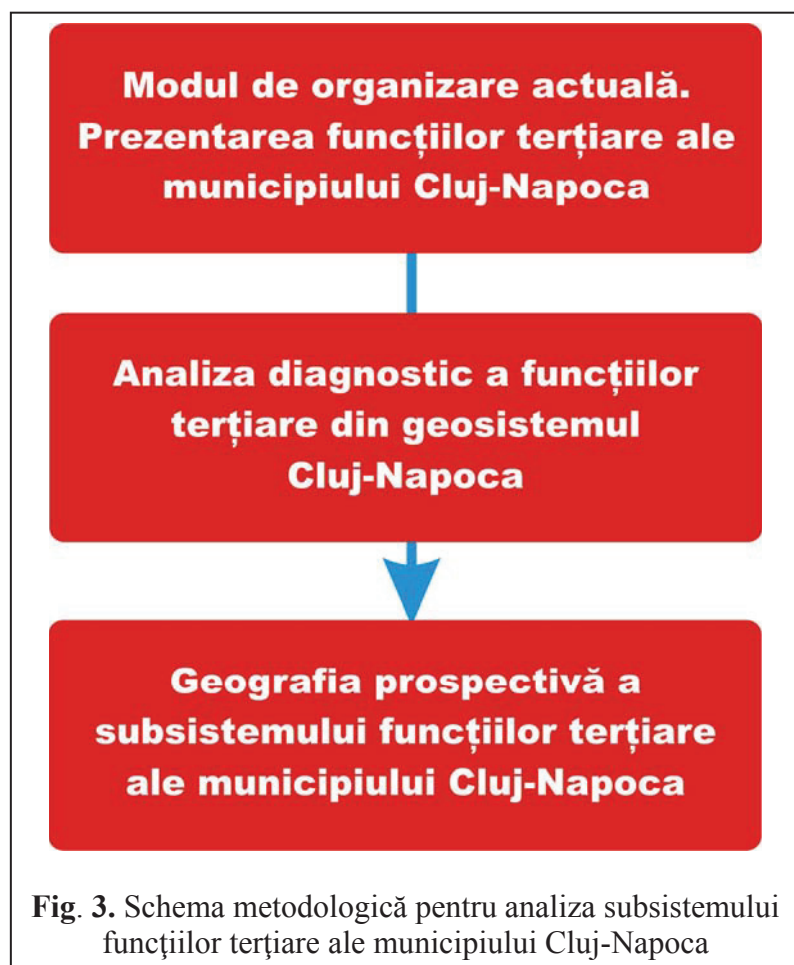
Nr.	Funcții	
	2.9. Funcția juridică	
	2.10. Funcțiile transport-vehiculatorii	2.10.1. Funcția de transport rutier 2.10.2. Funcția de transport feroviar 2.10.3. Funcția de transport aerian 2.10.4. Funcția de transport intraurban 2.10.5. Funcția de transporturi speciale
	2.11. Funcția info-comunicațională	
	2.12. Funcția militară	
	2.13. Funcția info-tehnocreativă	
	2.14. Funcția frontalieră	

Beneficiind, aşadar, de conştientizarea rolului pe care “*criteriul*” îl are în: analiza sistemelor teritoriale, în taxonomiile construite prin exerciții epistemologice, voi proceda în capitolul următor la analiza „funcțiilor terțiare” ale municipiului Cluj-Napoca, bazându-mă pe un alt element fundamental în analiza geografică: *principiul*. În cazul de față, principiul pe care îl propun este *principiul menirii*.

4. FUNCȚIILE „TERȚIARE” ALE MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA

Geosistemul urban Cluj-Napoca, prin structura sa specific urbană și complexă, este construit holarhic. Chiar dacă municipiul Cluj-Napoca, din punct de vedere referențial-sistemic, intră la

categoria microspațială, din punctul de vedere al complexității, este un geosistem care înglobează în structura sa o multitudine de subsisteme. Un asemenea subsistem este și cel al funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca. Însușind această teză, voi aborda geografia funcțiilor terțiare ale municipiului adaptând schema metodologică a analizei modului de organizare a sistemelor teritoriale (I. Ianoș, 2000). Prin această adaptare (a schemei) la scopul nostru, schema de abordare a subsistemului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca va avea următoarea construcție (vezi figura 3).

4.1. Modul de organizare actuală. Structura taxonomică a subsistemului funcțiilor „terțiare” ale municipiului Cluj-Napoca

4.1.1. Modul de organizare actuală

Pornind de la definiția orașului ca geosistem și de la cea a funcției urbane, concepte geografice fundamentale în structurarea și fundamentarea concepției mele asupra funcțiilor orașelor, concret a municipiului Cluj-Napoca, voi considera că, în prezent, acesta are următoarele funcții „terțiare”, clasificate conform taxonomiei fundamentate în capitolul anterior:

- **funcțiile civice:** *funcția rezidențială; funcția administrativ-civică; funcția urbanistică; funcția ecologică; funcția medicală și funcția de securitate;*

- **funcțiile culturale:** *funcția educativă de masă; funcția universitară; funcția spiritual-religioasă; funcția cultural-festivă; funcția cultural-artistică; funcția științifico-academică și funcția sportivă;*
- **funcțiile administrativ-politice:** *funcția administrativ-politică județeană și funcția administrativ-politică regională;*
- **funcția comercială;**
- **funcțiile turistice:** *funcția comercial-turistică; funcția festiv-turistică; funcția medical-turistică; funcția turistică de afaceri; funcția plezirturistică; funcția religio-turistică și funcția educativ-turistică;*
- **funcția financiară;**
- **funcția juridică;**
- **funcțiile transport-vehiculatorii:** *funcția de transporturi rutiere; funcția de transporturi feroviare; funcția de transporturi aeriene; funcția de transport intraurban și funcția pentru transporturi speciale;*
- **funcția infocomunicațională;**
- **funcția militară;**
- **funcția frontalieră.**

4.1.2. Funcțiile terțiare ale municipiului Cluj-Napoca. Prezentare geografică.

4.1.2.1. Funcțiile civice ale municipiului Cluj-Napoca

Conceptul de *funcții civice* are suportul epistemologic în perspectiva din care vedem orașul. Vedem orașul ca pe un geosistem, *un spațiu geografic complex organizat*, care are capacitatea de a-și genera funcții diferite, toate însă puse în final în slujba evoluției și dezvoltării sale și a spațiului înconjurător. Prin urmare, funcțiile slujesc primordial „cetatea”, iar în susținerea unei așezări urbane („cetăți”) primele, *funcțiile vitale*, sunt cele care asigură securitatea „structurii”, asigură și cultivă sănătatea acesteia (a factorului uman, a mediului de viață, a relațiilor structural-sistemice). Atunci când abordez aceste funcții le văd în primul rând ca susținătoare ale orașului din punct de vedere antroposocial, structural, civic, și mult mai târziu le pot considera ca aducătoare de resurse. Fundamental, ele trebuie să aducă orașului siguranță și să întrețină sănătatea vieții acestuia. Iată de ce le numesc *funcții civice*, ele fiind vitale pentru așezarea urbană, fără să acumuleze, ci doar pentru că „asigură”. La o analiză din această perspectivă, toate cele șase funcții se relevă ca *funcții de siguranță sistemică și de administrare sistemică*.

Este evident că în structura unei așezări urbane se poate vorbi de funcții (bazice sau nebazice, etc.) doar în condițiile în care geosistemul urban (sistemul teritorial urban) are instrumentele necesare generării resurselor și acționării prin acea funcție. Mai exact, deține instituțiile care activează și concretizează funcția. Dacă enumăr și analizez cele șase funcții civice, constat că în orice oraș, toate acestea sunt îndeplinite de instituții specifice și specializate. *Toate instituțiile orașului care concretizează și realizează funcții civice sunt în primul rând instituții publice, ale orașului, și nu societăți comerciale (bazate pe profit), motiv pentru care am numit această categorie „funcții civice”.*

4.1.2.1.1. Funcția rezidențială a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.1.1. Introducere și fundamentare

La prezentarea clasificării funcțiilor terțiare ale așezărilor prin taxonomia folosită, am justificat sensul și fondul funcției rezidențiale, ca funcție civică. În aceeași fundamentare, am prezentat suportul obiectiv, taxonomic și funcțional al funcțiilor vitale. Revin și întăresc în acest context *definirea funcției rezidențiale ca funcție civică și vitală*, consolidând susținerea anterioară și prin piramida lui A. Maslow (1943). Conform construcției conceptuale făcute de același autor, pe prima treaptă, la nevoi fiziologice (*vitale*) figurează hrana, somnul, etc. Pe al doilea etaj se află nevoia de siguranță. Adăpostul, locuința, este practic cea care răspunde la două categorii vitale pentru individ, familie, comunitate, societate, mai exact refacerea și adăpostirea (securitatea fizică, psihică și socială).

Raportând problematica la un nivel sistemic superior ca organizare și nivel de viață (orașul), constat că spațiul de locuit își înmulțește funcționalitatea prin acoperirea unor „*trepte*” *superioare ale spațiului spiritual*. Este vorba de nevoia de stimă și autorealizare. Pentru ambele trepte, locuința și zona geografică urbană în care este situată locuința dobândesc valențe noi ca importanță ierarhică.

Dacă locuința are o pondere semnificativă practic în toate cele cinci trepte ale piramidei, este clară importanța asigurării acesteia de către sociosistem. În concluzie: asigurarea locuirii pentru locuitorii săi de către oraș intră în atributul funcției rezidențiale; funcția rezidențială este deci cea prin care sistemul asigură *două trepte* de nevoi vitale și *trei* de nevoi psihosociale pentru comunitate, pentru elementul uman sistemic. De aceea, conform taxonomiei folosite, ea este o *funcție vitală*. Întrebarea care rămâne este: *De ce este civică? Răspunsul ar fi pentru că răspunde în primul rând „nevoilor cetății” și mai puțin nevoilor mercantile.*

Conform clasificării folosite până în prezent, funcții interne (nebazice) și externe (bazice), această funcție poate trece și în categoria celor bazice, deoarece construirea și oferta de spații de

locuit aduce oraşului resurse multiple (inclusiv financiare) şi asigură atracţia spre oraş a unui flux migrator, care provine din spaţiul geografic extern oraşului. *Pentru fundamentarea mea însă revin şi avansez această clasificare în care funcţia rezidenţială a oraşului are o nomenclatură foarte importantă şi vitală în funcţionarea şi menirea geosistemului urban.*

Funcţia rezidenţială, privită din perspectiva funcţionalistă, are foarte multe forme de implicare şi de manifestare într-un geosistem urban: ea ajută la atingerea scopului aşezării urbane de a depăşi „*tirania distanţelor dintre oameni*” (B.W. Potter, 2009); funcţia rezidenţială răspunde la nevoia şi la cererea de locuinţe; dacă nevoia este asociată în mod convenţional cu o cerinţă fundamentală, ea poate fi definită totodată şi ca *o cantitate de locuinţe, necesară pentru un standard minim stabilit fără a lua în seamă capacităţile individuale de plată pentru acea locuinţă etc.* Funcţia rezidenţială influenţează în raport cu mentalităţile sociale şi concepţiile urbaniştilor asupra structurii subsistemului rezidenţial din structura urban; se cunosc în acest sens patru concepţii consacrate în ideologia socială: concepţia ecologică; concepţia neoclasică; concepţia instituţională şi concepţia marxistă. Acestea sunt susţinute de teorii sociale, de filozofii şi de ideologii care au îmbrăcat uneori forme foarte antagonice. De exemplu: *concepţia ecologică* se bazează pe economia umană, cercetează *modele spaţiale ale structurii rezidenţiale* şi îl are ca reprezentant pe E.W. Burgess, în timp ce *concepţia marxistă*, reprezentată de M. Castells şi D. Harvey, se bazează pe materialismul istoric şi are ca domeniu de cercetare, *casa ca bun*.

Tot această funcţie a inspirat concepţii şi teorii în domeniul proiectării cartierelor rezidenţiale urbane, a raporturilor de mişcare determinate de binomul a două elemente urbanistice: tipul de ofertă urbană şi distanţa de parcurs (de la casă la „ofertă”). Iată un exemplu sintetic:

Tabelul 4. Ierarhia facilităţilor aflate la diferite distanţe într-o zonă urbană de mare densitate

Oferta urbanistică	Distanţa optimă / categorie de ofertă			
	Mers pe jos 5 min.	10 min.	20 min.	40 min.
Spaţii verzi	Grădină parc	Spaţiu verde	Parc restrâns	Parc extins
Educaţie	Creşă	Şcoală primară	Şcoală secundară	Liceu; Universitate
Ocrotirea sănătăţii	-	Dentist	Spital	Spital
Magazine	-	Nevoi zilnice	Nevoi săptămânale	Nevoi ocazionale
Activităţi culturale	Sală de întâlniri	Biblioteca	Centru sportiv; Bazin de înot	Complex sportiv
Divertisment	Cafenea	Restaurant	Cinema	Teatru

Sursa: G. Towers (2005)

Locul funcției rezidențiale în asigurarea „sănătății” urbane este iarăși semnificativ. Acest loc fundamentează raporturi deterministe și urbanistice între situarea spațiului rezidențial în teritoriul urban și reglementarea condițiilor de locuit, de întreținere a locuințelor, etc. (N. Freudenberg, N. Galea, D. Vlahov, 2006).

Funcția rezidențială asumată (în cazul orașelor mari, prin Planul Urbanistic General) în raport cu cele nouă zone funcționale ale orașului, determină și impune în cadrul “Zonei de locuințe cu funcțiuni complexe” un *set geografic normativ* ce cuprinde regimul de înălțime al construcțiilor, stilul arhitectural, funcții comerciale, de învățământ, recreere, transport, etc. (V. Surd, 2009).

Studiul funcției rezidențiale evidențiază în urma unor analize, în special „funcționaliste”, și multe vulnerabilități ale cartierelor rezidențiale, în situații de criză. Acest fapt relevă un alt gen de raporturi intrasistemice și sistemice, care creează vulnerabilități și perturbări în geosistem. Un sumar al acestora, în urma studiilor făcute de Anita K. Jones, L. Wells și M. Wolin (2006), cuprinde:

- dificultăți de coordonare a intervențiilor de urgență cu mișcările necontrolate de populație;
- vulnerabilități ale sistemelor edilitare la atacuri cibernetice;
- dificultăți în recepționarea reacției cartierului la măsuri de urgență;
- dereglări și perturbări în legăturile telefonice, internet, mass-media prin cablu, etc.;
- întreruperea furnizării energiei, agentului termic, combustibililor pe conducte, etc.;
- dereglarea totală sau parțială a transportului intraurban;
- imposibilitatea coordonării acțiunilor de masă;
- întreruperea temporară a legăturilor între membrii familiilor cu locuri de muncă sau prezențe obligatorii în locuri situate la mare distanță, în alte cartiere, în zone industriale (de importanță deosebită), în instituții de siguranță, ordine publică și securitate, etc.;
- perturbarea sau blocarea acțiunii stabilite în planurile de intervenție ale forțelor de ordine publică, siguranță și securitate regională sau locală.

Este deci problematică realizarea unei funcții rezidențiale care să poată opera eficient într-un spațiu rezidențial sau mai multe, care nu au fost realizate în urma unor balanțe deterministe între zonele funcționale ale orașului (V. Surd, 2003), între zonele rezidențiale și capacitatea subsistemelor de transport și utilități publice, fără o analiză sistemică a posibilelor reacții sociale, profesionale, etnocale, etc., a categoriei de populație dominantă din cartier sau din alte zone.

Funcția rezidențială a orașului, în special din România, suportă o altă categorie de presiuni, cele generate de caracteristicile sectoarelor rezidențiale publice pe de o parte și private pe de altă parte. Dacă aceste sectoare zonale sunt amestecate prin amplasare în teritoriu, fără regimuri clare de funcționare a utilităților, serviciilor publice, a taxelor și impunerilor, a folosințelor comune, etc.,

managementul urban local va avea frecvente dificultăți de organizare, planificare, proiectare și îmbunătățire a vieții social-urbane.

Rezultă că, pentru ca funcția rezidențială a unui oraș, în special unul mare și foarte mare, să poată fi eficientă și cu emblemă de serviciu civilizat, trebuie planificată, proiectată și manageriată astfel încât orice modificare să poată fi făcută fără perturbații. Acest lucru nu mai este posibil, în orașul secolului XXI, fără o *geografie managerială*, pe care subsistemul administrativ-civic să o stăpânească prin cunoaștere și competență.

4.1.2.1.1.2. Logistica instituțională a funcției rezidențiale a municipiului Cluj-Napoca

Logistica funcției rezidențiale cuprinde două mari categorii de structuri și anume:

- instituții publice:
  - Primăria Municipiului Cluj-Napoca ;
  - Consiliul Local cu regiile autonome;
  - Agenția Națională pentru Locuințe (A.N.L.) și programele naționale.
- societăți comerciale private:
  - firme antreprenoriale de construcții;
  - agenții imobiliare;
  - persoane fizice autorizate – investitori.

Din cadrul instituțiilor publice locale, *Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca* este o structură de bază pentru generarea și susținerea funcției rezidențiale a municipiului, acționând în acest sens prin următoarele elemente structural-instituționale:

- Comisia (de specialitate a Consiliului Local) pentru urbanism, amenajarea teritoriului și protecția mediului;
- Comisia pentru sănătate, muncă, protecție socială și tineret;
- regiile autonome.

Acțiunea acestor comisii se concretizează prin inițierea și cordonarea inițiativelor studiilor și prognozelor, pentru asigurarea locuințelor și spațiilor rezidențiale, controlul societăților comerciale și al regiilor autonome în activitățile de susținere a funcțiilor rezidențiale, analizarea și avizarea proiectelor primite pentru dezvoltarea și administrarea spațiilor rezidențiale și înaintarea de propuneri spre Consiliul Local, pentru asocierea cu alte elemente sistemice (publice sau private) în vederea dezvoltării spațiilor rezidențiale ale municipiului.

Regiile autonome cu rol de susținere a funcției rezidențiale în Cluj-Napoca sunt:

- R.A. de Termoficare Cluj-Napoca;
- R.A. de Transport Urban Călători Cluj-Napoca;

- R.A. a Domeniului Public Cluj-Napoca.

Regia Autonomă de Termoficare își are sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 79, principalul serviciu în cadrul funcției rezidențiale fiind furnizarea energiei termice și a apei calde menajere pentru încălzirea spațiilor de locuit și a altor spații. În prezent, R.A. Termoficare oferă acest serviciu la 46200 de locuințe cu circa 145000 de locuitori. Investițiile regiei în infrastructura necesară, în ultimii 20 de ani, se ridică la 31 milioane euro. Patrimoniul regiei, prin care aceasta susține funcția rezidențială, este compus din 55,3 km rețele termice, 79 de centrale termice (de cvartal, de bloc), 837 centrale puncte termice și două „insule de energie”, echipate cu unități de cogenerare (producere combinată de energie termică și electrică).

Transportul și distribuția energiei termice se realizează în Cluj-Napoca prin 16,5 km (rețea apă fierbinte), 37 puncte termice racordate la rețeaua de apă fierbinte (30 în cartierul Mărăști, patru în Mănăștur și două în Gheorgheni), 128 km de rețea de distribuție energie termică (94 km rețea de centrale termice de cvartal, 31 km rețea racord la centrale termice de zonă și 3 km la minicentrale termice), 250 contoare energie termică la producător și 4500 de contoare la consumatori.

„Insulele de energie” din cartierul Gheorgheni, realizate în colaborare cu firme germane, sunt structurate pe centrala termică 8, ca nucleu cu două cazane de 1 160 KW fiecare, o unitate de cogenerare energie electrică X două cazane de 210 și 350 KW, la care se adaugă centralele termice nr. 1, 2 și 3 racordate la acest sistem. Tot la acest sistem sunt racordate 2.000 de apartamente, 2.040 locatari, un complex comercial și o școală.

Programul de investiții al regiei, pe 2010, era proiectat astfel: 23.100.000 lei, din care 4 milioane provin din surse proprii, 12.500.000 de la bugetul local și restul de 6.600.000 de la bugetul de stat. Lucrările de investiții includ:

- reabilitarea rețelei de apă fierbinte;
- modernizarea rețelei termice îngropate sub străzi;
- înlocuirea sistemelor clasice cu sisteme ce folosesc energii regenerabile pentru agentul termic la cinci centrale termice de cartier;
- automatizarea cazanelor termice;
- îmbunătățirea contorizării.

Regia Autonomă de Transport Urban Călători din Cluj-Napoca, având sediul în B-dul 21 Decembrie 1989, este un element al sistemului urban ce susține trei funcții: rezidențială, urbanistică și în mod evident transport-vehiculatorie. În consecință, voi prezenta acest element sistemic atunci când voi aborda funcția transport-vehiculatorie, în susținerea căreia își pune în funcțiune elementele în cea mai mare proporție. Din punctul de vedere al funcției rezidențiale, relev doar faptul că acest element este indispensabil în realizarea legăturii spațiale a infrastructurii funcției cu celelalte elemente sistemice ale municipiului.

Regia Autonomă a Domeniului Public Cluj-Napoca, situată cu sediul pe str. Meșterul Manole, este structurată organizatoric pe trei direcții: Direcția generală, Direcția financiară și Direcția tehnică-producție. Susține funcția rezidențială prin construcții, prestări servicii, ecarisaj, suprapunerile funcționale ale regiei în sistem cuprinzând funcțiile rezidențială, urbanistică, administrativ-civică și ecologică. Principalele servicii, în susținerea funcției rezidențiale, sunt amenajarea spațiilor verzi, adăpostirea câinilor fără stăpân, producerea, cultivarea și vânzarea materiale horticoale și dendrologice și servicii funciare și de afișaj.

A doua instituție publică locală, un rol major în această funcție, este **Primăria Municipiului Cluj-Napoca**, elementul instituțional de bază în generarea și susținerea funcției rezidențiale a municipiului Cluj-Napoca. Elementele structurale din organigrama sa, prin care se realizează acest lucru, sunt:

- Direcția de evidența persoanelor, prin care se asigură evidența și legalitatea locuirii cetățenilor în municipiu;
- Serviciul administrație locală, relații cu asociațiile de proprietari;
- Serviciul administrație fond funciar și registrul agricol;
- Direcția urbanism și dezvoltare urbană;
- Direcția tehnică (administrare căi publice, cimitire, reabilitare imobile, monitorizare servicii comunitare de utilitate publică);
- Direcția patrimoniului municipiului și evidența proprietății,
- Direcția taxe și impozite.

La acestea se adaugă următoarele programe și proiecte:

- Programele naționale de subvenționare a construcțiilor de locuințe proprietate personală (Ordinul nr. 166/216 din 15.05.2007);
- 114 apartamente construite de A.N.L., cu terenurile aferente (str. Mehedinți, nr. 41);
- Proiectul „Casa Verde” (Ordinul nr. 565/08.05.2009);
- proiecte de asociere și constituire a unor participațiuni public-private, pentru construirea de locuințe; proiectele de acest gen, aflate în desfășurare, cuprind:
  - construirea a 56 de apartamente în str. Sighișoara, nr. 21;
  - construirea a 12 de apartamente în str. Taberei, nr. 2;
  - construirea a 30 de apartamente în str. Taberei, nr. 4;
  - construirea a 36 de apartamente în str. Cojocnei, nr. 97.
- participarea autorităților locale la construirea unor cartiere, prin constituirea unor societăți comerciale de construcții în regim public-privat:
  - cartierul Lomb, cu o participare de 51% din capitalul social, suprafața proiectată este de 267 ha, 33% din teren, fiind asigurat de firma asociată; comunitatea și Primăria

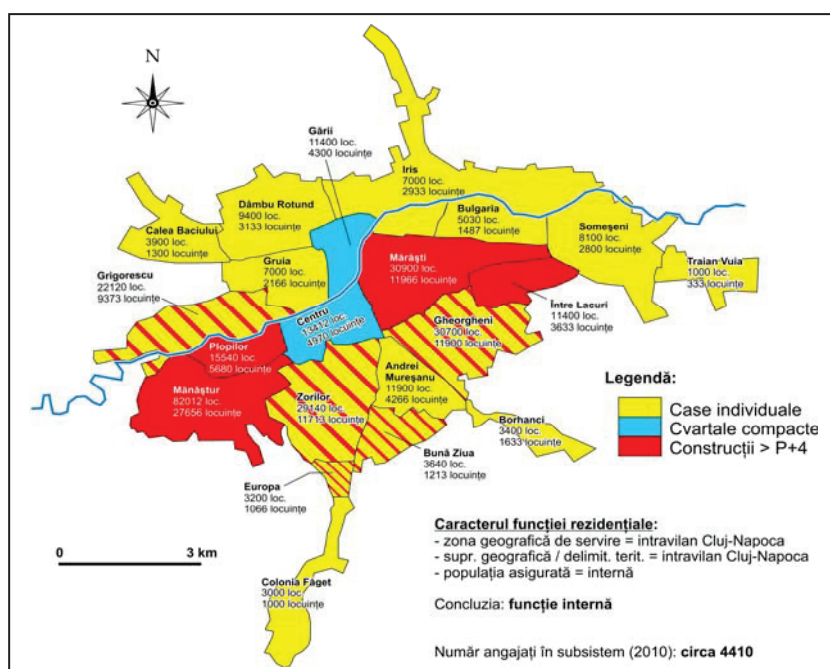
vor intra în posesia a 75 de locuințe sociale; valoarea investițională se ridică la circa 650 milioane euro (proiect înghețat);

„Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca” propune următoarele obiective:

- dezvoltarea construcțiilor, atragerea investițiilor prin oferirea de terenuri dotate cu utilități;
- întocmirea hărților cadastrale ale municipiului Cluj-Napoca;
- modernizarea rețelei de utilități publice;
- demararea și continuarea programului de echipare edilitară adecvată a intravilanului;
- demararea și susținerea programului de reabilitare termică a locuințelor;
- demararea programului de construcții a locuințelor pentru categorii de favorizate de cetățeni.

Sectorul rezidențial privat se bazează pe o sferă antreprenorială de construcții, reparații și întreținere, care, în municipiul Cluj-Napoca, este foarte diversificată, având în componență următoarele: firme de alpinism utilitar, amenajări exterioare și interioare, arhitectură, construcții case din lemn, construcții metalice, construcții speciale, instalații în construcții, 43 de firme cu activitate permanentă în proiectare în construcții, precum și alte firme specializate în construcții (48 în acoperiri și izolații; 16 în materiale de construcții; 7 – materiale speciale de construcții; 5 – prefabricate în construcții; 1 – sisteme de încălzire; 3 – ciment, motar și var; 9 – construcții montaj, instalații, rețele; 49 – construcții civile; 19 – faianță, gresie și marmură).

Pe lângă acestea, în Cluj-Napoca există un număr de 43 de firme imobiliare, acestea ocupându-se de activitatea de consultanță și intermediere în domeniul investițiilor imobiliare (promovarea ofertei, asistență și consultanță în vânzare sau închiriere de imobile sau terenuri, asistență și consultanță juridică, financiară și în afaceri, etc.).

Fig. 4. Proiecția geografică a funcției rezidențiale în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcției rezidențiale a municipiului Cluj-Napoca.

Coef. localizare = $(180000 : 9936000) : (4410 : 132132) = (0,18 : 0,03) = 0,6$ (subnumeric)

Concluzia: **funcția este internă.**

4.1.2.1.2. Funcția administrativ-civică a geosistemului urban Cluj-Napoca

4.1.2.1.2.1. Introducere și fundamentare teoretică

În construcția taxonomică a funcțiilor așezărilor urbane am propus și am fundamentat categoria *funcțiilor civice*. Raportate la definiția funcției urbane, pe care am avansat-o: *funcția urbană este relația de necesitate, care se naște între elementele geosistemului urban și starea geosistemului și care generează, cultivă și susține viața orașului în atingerea menirii (finalității) sale sistemice*, funcției administrativ-civice îi revin roluri și poziții fundamentale sistemice. Ea joacă rolul funcțiilor de comandă într-o organizare de tip „sistem flotă”, fiind capabilă să susțină managementul autonom al „navei” (orașul), cel puțin pentru o perioadă scurtă. Totodată, pe baza aceluiași principiu de management, orașul susținut de funcțiile sale este capabil să acționeze și să evolueze asemănător unei nave dintr-o flotă, care poate funcționa integrat (în flotă) sau independent. Dar chiar funcționând integrat, holarhic, orașul (nava dintr-o flotă) are permanent o anumită autonomie funcțională. Această autonomie este dată orașului de către funcția administrativ-civică.

Este evident că funcția administrativ-civică primește în mod obiectiv o serie de calități, prin care devine o adevărată „superfuncție”, asemănător funcției ecologice și mai mult decât aceasta. Prin ce devine această funcție atât de complexă și cum influențează ea geografia orașului, reiese în urma unei analize funcțional-sistemice.

Funcția administrativ-civică, în propriul său subsistem, are următoarele trăsături definitorii:

- este expresia (civică), la *nivel microspațial*, a funcției administrativ-politice corespunzătoare suprasistemelor în care este integrat orașul;
- administrarea spațiului geografic (urban) cuprinde întreaga gamă a domeniilor funcțional-sistemice: administrația spațiului natural; administrația spațiului antropic; evoluția durabilă; securitate sistemică; management economico-financiar, etc.;
- reprezintă funcția care catalizează principiile „ingineriei convergente”, în atingerea menirii orașului: „...toate eforturile îndreptate spre atingerea aceleiași ținte” (A. Mihalache, 1994);
- înglobează în propriul subsistem sau interacționează în demersul său cu elemente și stări structural-sistemice ale tuturor celorlalte funcții urbane;

- funcția administrativ-civică este perenă; după funcțiile habituală (rezidențială) și de securitate, este prima funcție necesară consolidării unei structuri urbane; ea este în fond generată și organizată din primul moment al funcționării unei așezări urbane, crește și se perfecționează odată cu funcția rezidențială, de securitate, etc. și desăvârșește ulterior geografia construită de acestea.

Deși nu figurează în taxonomiile funcțiilor urbane, această funcție este istorică. Din acest punct de vedere, geografia urbană relevă diferite forme de manifestare ale ei în raport cu funcția administrativ-politică. Între cele două, antropogeografia remarcă:

- raporturi autonome;
- raporturi de independență;
- raporturi tutelare;
- raporturi democratice.

Geografia istoriei urbane evidențiază că aceste raporturi nu au urmat un curs evolutiv optim, ci unul extrem de sinuos. Se cunosc poziții sistemice chiar de independență între unele orașe și statele sau structurile statale în granițele cărora erau situate orașele, în perioade antice, precum și poziții de tutelare centralizată în plin sec. XX-XXI. Factorul geografic determinant în acest fapt l-a avut întodeauna nivelul resurselor de care a dispus sau dispune orașul. Poate acesta este și principalul motiv pentru care geografia a consacrat, ca factor de bază în definirea funcțiilor urbane, resursa, „*capacitatea de atragere a resurselor*” (V. Surd, 2003), în urma cărui fapt funcțiile au fost numite bazice (externe) și nebazice (interne).

În unele studii geografic-urbane, în care se abordează problematica administrației așezărilor, această funcție este privită ca un act public (administrație publică). În alte studii și poziții, administrația publică este contestată pentru spiritul ei manipulator, datorită tristei experiențe istorice, în care democrația (dar și autocrația) a urmărit subordonarea acțiunii publice în interesul conducătorilor.

Spiritul conceptului de funcție administrativ-civică, pe care îl propun, este însă plin de conținutul și interacțiunea actului public, programat, conștientizat, asumat și organizat instituțional, pentru *managementul geosistemului urban*. Prin legiferare, organizare și „*management geografic*” (J. Doornkamp; I. Mihăilescu; P. Gâștescu; I. Mac; D. Petrea; V. Surd; P. Cocean) se construiește logistica instituțională necesară evoluției unui geosistem urban, logistică menită să susțină și să aplice în practică cotidiană, sarcina primită de autoritatea publică, de a administra orașul, de a-și exprima în mod constructiv și public puterea de organizare, proiectare, taxare și reglare a comportamentului întregului sistem. Această „putere”, cu care este investită *autoritatea conducătoare a sistemului*, este obiectiv necesară, pentru că într-un sociosistem, mai ales unul complex și puternic antropizat, indivizilor nu le poate fi permis să decidă individual, indiferent de

domeniu (cu mici excepții, care nu aduc atingere spațiului public). Această autoritate este până la urmă expresia autoorganizării geosistemului urban. Chiar și procesele de „externalizare” a unor activități administrative ale orașului către firme private (alimentare cu apă, cu energie, combustibili, etc.) sunt tot o consecință a unui act deliberat, hotărât în urma unui act managerial.

În felul acesta sau sub alte forme, se realizează administrarea orașului, iar subsistemul organizat și construit pentru acest lucru configurează funcția administrativ-civică. Sintagma conceptului se justifică, rezumativ, prin faptul că indiferent de organizarea politică a suprasistemelor, indiferent de instituțiile politico-ideologice situate sau instaurate într-un oraș, acesta *trebuie să se administreze apolitic, civic*, în spiritul și pentru atingerea unei vieți normale și armonioase în „cetate”. Într-o secțiune următoare, voi trece cu fundamentarea conceptului la un nivel superior, prin care voi justifica faptul că, în complexitatea sistemelor urbane, se impune cu obiectivitate, trecerea managementului geografic al orașelor la un nivel de organizare pe care l-am numit *geografie managerială*, ca ramură a științei geografice, atât de necesară spațiilor antropice, mai ales celor complexe.

4.1.2.1.2.2. Elementele subsistemului funcțional administrativ-civic al municipiului Cluj-Napoca

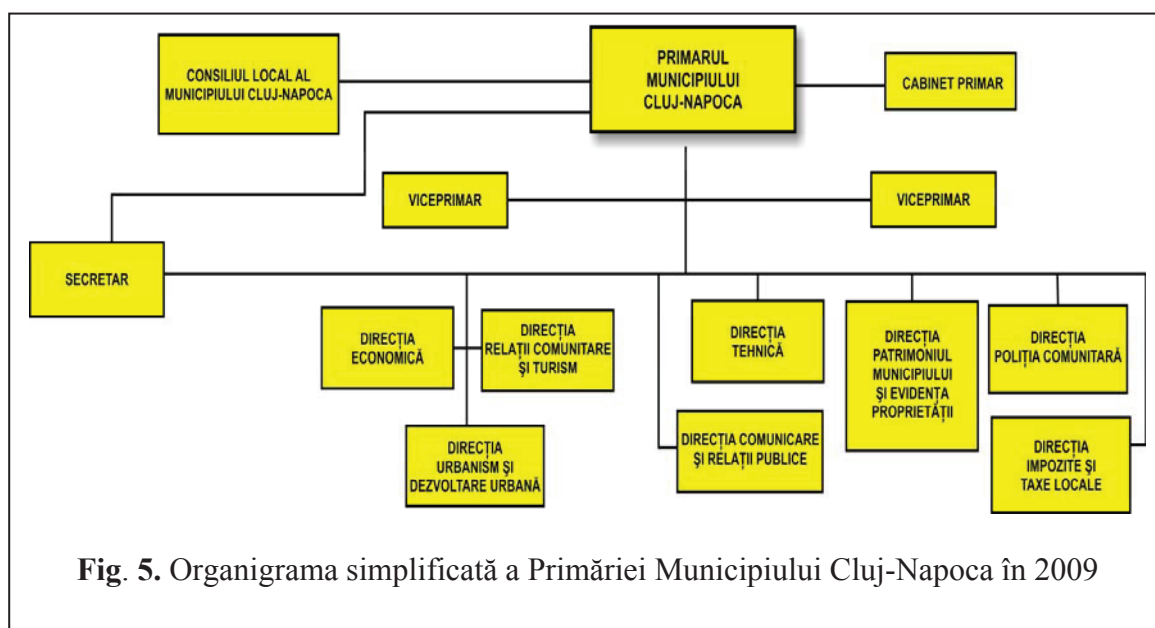
Într-un geosistem urban funcționează o serie de elemente sistemice sau suprasistemice care au ca obiect de activitate administrarea unor spații suprasistemice sau holarhice. Cea mai mare parte dintre acestea sau aproape în totalitate, fiind subsisteme ale unor suprasisteme, au în structura lor și elemente ale politicii nivelelor holarhice superioare. Într-un geosistem antropic-urban, deci inclusiv municipiul Cluj-Napoca, singurul subsistem funcțional care poate fi considerat *civic*, în sensul conceptual acordat de mine în fundamentarea gnoseologică, este cel al *administrației locale*.

Elementele subsistemic funcționale, ale funcției administrativ-civice, sunt *Primăria Municipiului Cluj-Napoca* și *Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca*.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca participă la structurarea funcției administrative cu următoarele elemente:

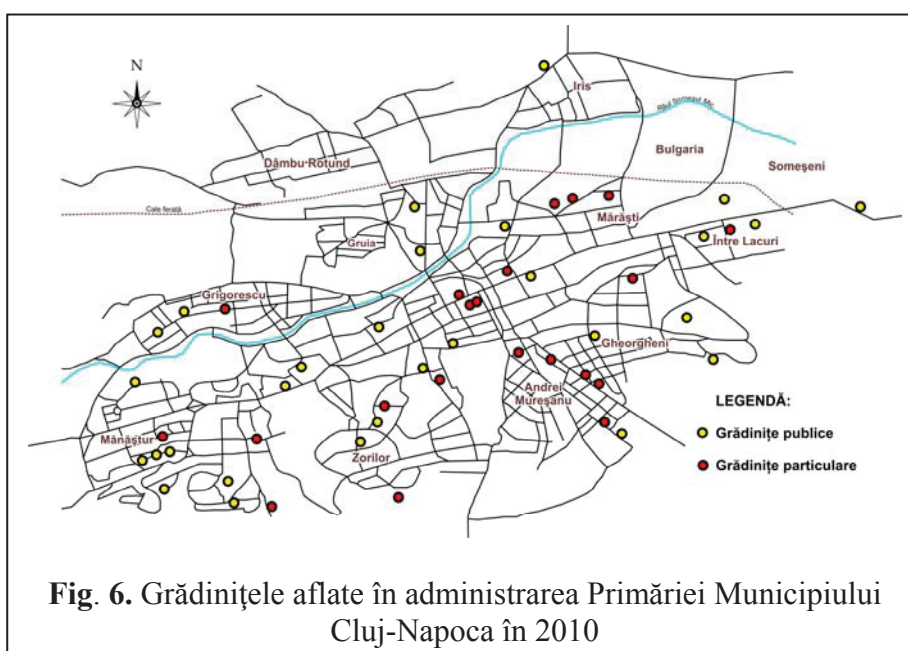
- structura organizatorică, ce cuprinde următoarele:
  - corpul managerial: - primar;
    - doi viceprimari;
    - secretar al municipiului.
  - 18 servicii, birouri și compartimente, coordonate de echipa managerială;
  - 14 direcții specializate;
  - Centrul de informare pentru cetățeni;
  - Casa municipală de cultură și Universitatea populară.

- organigrama Primăriei evidențiază structura relațional-sistemică a acesteia și oferă, în urma unei analize, imaginea direcțiilor strategice de administrare a geosistemului

- regulamentul de funcționare stabilește regulile și principiile de bază ale sistemului administrativ local, inclusiv în relația sistemică dintre Consiliul Local și instituția Primăriei;
- numărul personalului (resursei umane) angajat în sistem este de *1097 de persoane* (2010), dintre care:
  - trei demnitari;
  - 813 funcționari publici din care 71 se află în funcții de conducere și 742 în funcții de execuție;
  - 281 personal contractual din care 11 în funcții de conducere și 270 în funcții de execuție.
- șase comisii administrative de specialitate:
  - Comisia mixtă de reprezentare a locuințelor din fondul statului;
  - Comisia locală de stabilire a dreptului proprietății private;
  - Comisia pentru aplicarea Legii 34/1998, privind acordarea subvențiilor către asociații și fundații;
  - Comisia pentru aplicarea Legii 10/2001, privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 1945-1989;
  - Comisia tehnică de amenajare teritoriului și de urbanism;
  - Comisia de aprobare a funcționării agenților economici de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca.
- servicii publice subordonate:

- Administrare parcări;
- Administrare creșe;
- Direcția de Asistență Socială.
- regii autonome subordonate:
  - Regia Autonomă de Termoficare;
  - Regia Autonomă de Transport în Comun;
  - Regia Autonomă a Domeniului Public.
- instituții publice subordonate:
  - Casa Municipală de Cultură.
- instituții de învățământ din administrare:
  - grădinițe – 29 grădinițe de stat (publice) și 23 particulare;

- școli gimnaziale și licee;
- Centrul de Informare Turistică, situat pe B-dul Eroilor, nr. 6-8;

Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca are inițiativă și hotărăște în toate problemele de interes local, cu excepția problemelor care sunt date prin lege altor instituții, exercitând o serie de atribuții după cum urmează:

- atribuții privind organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor și serviciilor publice de interes local, dar și ale societăților locale și regiilor autonome de interes local;
- atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a municipiului;
- atribuții privind administrarea domeniului public și privat al municipiului;
- atribuții privind gestionarea serviciilor furnizate către cetățeni;
- atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern.

Are în componență 27 de consilieri aleși, propuși de următoarele partide politice: P.D.L. (16 consilieri); UDMR (5 consilieri); P.N.L. (3 consilieri) și P.S.D. (3 consilieri) și este organizat în șase comisii de specialitate și anume:

- Comisia pentru buget, ordine și protecție civilă;
- Comisia pentru administrarea publică locală, probleme juridice, servicii publice și comerț;
- Comisia pentru urbanism, amenajarea teritoriului și protecția mediului;
- Comisia pentru învățământ, cultură, culte, drepturile omului, minorități și societate civilă;
- Comisia pentru sănătate, muncă, protecție socială, tineret și sport;
- Comisia pentru fonduri europene, relații externe, turism, orașe înfrățite și dezvoltare comunitară.

Numărul de hotărâri adoptate în ședințele Consiliului, în 2009, a fost de 552.

Caracterul funcției administrativ-civice este următorul:

- aria de acțiune: **internă**;
- populația supusă administrării: **308763 locuitori (internă)**;
- **raportul între populația stabilă și în tranzit:**

$$\text{Coef. asigurare} = \frac{\text{Pop. ext. (tranzit)} \quad 254665}{\text{Pop. stabilă} \quad 308000} = \frac{254665}{308000} = 0,82$$

Coef. localizare = 1,04 (pentru Administrație publică + apărare) => scăzând apărarea din ecuație = < **1,0**

Concluzia: **funcția administrativ-civică este internă.**

4.1.2.1.3. Funcția urbanistică a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.3.1. Introducere și fundamentare

Fundamentarea teoretică și abordarea gnoseologică asupra funcției urbanistice a municipiului Cluj-Napoca impune o „construcție” extrem de complexă datorită, tocmai, complexității domeniului său de activitate: amenajarea teritoriului și urbanismul. Chiar dacă problematica geografică pe care trebuie să o fundamentez aparține funcției urbanistice a municipiului, pentru atingerea scopului, voi face un parcurs documentar-teoretic în fondul conceptual și în geografia urbanismului, ca parte a amenajării teritoriului.

Atât geografii cât și alte categorii profesionale vorbesc despre „subiect” și, în context, lansează și definiții. Voi opta însă pentru conținutul consacrat prin Legea nr. 350/2001, privind

amenajarea teritoriului și urbanismului, conform căreia „Urbanismul este concepția dezvoltării spațiale a localităților urbane și rurale, în acord cu potențialul acestora și cu aspirațiile locuitorilor”. Sunt la curent cu sumedenia definițiilor și abordărilor, însă ele nu pot face obiectul cercetării mele în acest caz. Ca excepție, voi reda doar definiția lui M. Duțu (2009) care consideră „...urbanismul propriu zis ... o știință sau o disciplină de sinteză care, integrând contribuții din diverse domenii (arhitectură, economie, geografie, sociologie, drept, ecologie, psihologie, etc.) urmărește ordonarea optimă a spațiului geografic disponibil, în funcție de necesitățile localității și de dezvoltarea comunității umane pe care o adăpostește”. Ce este însă important și de neocolit în lucrarea mea este insuficienta configurare a pattern-ului conceptual-teoretic, a tiparului gnoseologic, care să „lumineze” suficient și să îl lămurească pe cercetător sub ce perspective trebuie să înțeleagă și să abordeze o temă aparținând amenajării teritoriului și mai ales a urbanismului. Într-un sondaj făcut în cadrul acestei cercetări, sondaj care a cuprins 400 de intervievați, cu pregătire intelectuală care pleacă de la nivel „profesional” și mediu până la nivel academic, la întrebările următoare s-au obținut următoarele răspunsuri:

Tabloul 5. Rezultatele sondajului efectuat privind cunoașterea și înțelegerea noțiunii de urbanism (2010)

Întrebare	Răspunsuri	Nr. persoane / %
Ce înțelegeți prin urbanism?	Activitate în domeniul arhitecturii	352 (81,4%)
	Activitate în domeniul geografiei	37 (9,3%)
	Nu știu/nu răspund	45 (11,3%)
Cine se ocupă de urbanism?	Arhitecții	168 (42%)
	Geografii	44 (11%)
	Administratorii localităților	124 (31%)
	Nu știu/nu răspund	64 (16%)
Ce activități cuprinde urbanismul?	Arhitectură	164 (41%)
	Construcții de toate categoriile	156 (39%)
	Activitate geografică de amenajare a teritoriului	24 (6%)
	Nu știu/nu răspund	56 (14%)

Scopul acestui sondaj nu este cătuși de puțin o consecință a „psihozelor geografiei” (I. Ianoș, 2000), ci doar un modest suport gnoseologic pentru întrebările noastre, dacă:

- urbanismul este geografie sau arhitectură?
- există urbanism fără geografie?
- există geografia așezărilor fără urbanism?

Fără să dau răspunsuri acestor întrebări merg mai departe cu “parcursul” nostru și constat că urbanismul, în mod obiectiv, trebuie să stăpânească (prin competență) și să folosească știința următoarelor domenii: istoria geografică a așezării; geografia spațiului natural; geografia așezării; geografia populației; geografia tehnică a așezării (topografie, sisteme tehnice, etc.); geografia

culturală a aşezării; geografia prospectivă a aşezării, etc. Pe de altă parte, analizez succint „obiectivele principale ale amenajării teritoriului” - art. 9 și „principalele obiective ale activității de urbanism” - art. 13, ambele din Legea 350/2001, constat că ele sunt inseparabile și *reciproc determinante*. Rezultă până la acest punct că urbanismul incumbă identificare, observare, consemnare, analiză, prospectare geografică (geografie prospectivă), proiectare, realizare, control, etc., în concluzie management.

Dacă abordez problematica „*managementului geografic*” (I. Ianoș, 2000; I. Mac, 2000; D. Petrea, 2000; V. Surd, 2003; V. Zotic, 2008), voi constata că el cuprinde monitorizare, identificare, formulare/proiectare, implementare, evaluare, iar câmpul managerial geografic cuprinde administrare, gestiune, gospodărire, previziune (I. Mac, 2008), deci o adevărată „*geonomie*” (M.F. Rouge, 1947; I. Ianoș, 2000). Bazându-mă doar pe raționamentele de mai sus și folosind metoda deductivă, ajung la o *geografie managerială*, asupra căreia mi-am exprimat și înainte și asupra căreia revin în mod obiectiv în relația cu domeniul urbanismului și a *funcției urbanistice a orașului*, care, în prezent, nu este clasificată și consacrată în geografia urbană, dar care asemănător *funcției ecologice*, devine, în contextul evoluției orașelor, o adevărată *suprafuncție*. O asemenea funcție trebuie să aibă în spate o știință complexă, exprimată printr-o ramură complexă și care nu poate fi arhitectura și nici urbanismul, ci o „nouă geografie”: *geografia managerială*. Avansează și susțin acest fapt prin caracterul comprehensiv al unei astfel de geografii (V. Surd, 2009) și care stăpânește, proiectează în interesul „*sistemului geografic teritorial*” (I. Ianoș, 2000), folosindu-se de suportul următoarelor ramuri geografice și științifice: geografia spațiului natural (geomorfologie, hidrologie, biogeografie, etc.); ecologie; geografia populației; geografia aşezărilor; geografia economică; geografia politică; geografia socială; geografia regională; geografia frontierelor; geografia tehnică și mai ales geografia normativă (geografia prospectivă; geografia proiectivă; geografia operațională) (I. Mac, 2008).

Iată de ce am afirmat că geografia trebuie să își aroge statutul de „*filozofie a științelor măsurabile*” (B. Păcurar, 2009). Și totodată iată de ce am făcut sondajul exemplificat; pentru a sesiza că geografia urbană trebuie să își asume responsabil viziunea asupra urbanismului. L-am făcut pentru a sesiza că geografia urbană trebuie să își asume responsabil misiunea urbanismului, deoarece între *urbanismul văzut ca un concept arhitectural tehnic* și *urbanismul văzut ca un concept geografic*, există trei categorii de elemente configurative: 1) *cele proprii arhitecturii*; 2) *cele comune* și 3) *cele proprii (exclusiv) geografiei*.

Arhitectura se poate exprima independent, fără geografie (geotehnică, geofizică, geografia peisajului, geografie tehnică, geografia aşezărilor, ecogeografie, etc.), dar într-o măsură infimă. Majoritatea elementelor sale de suport sunt fie „transdiferențe” între cele două științe, fie elemente exclusiv geografice. În aceste condiții, mi se pare de prisos să mă întreb dacă urbanismul este o

ramură a geografiei (și amenajării teritoriului) sau exclusiv una arhitectural-artistică și inginerescă. Nu este însă de prisos să întreb (retoric) de ce în structurile administrative, științifice și profesionale, dar și în mentalul colectiv, geografia și geograful se complac în postura de „acceptați” ai sistemului urbanistic. Faptul că geografia, ca știință generală și de „sinteză”, a pierdut pe parcursul istoriei sale domenii pentru care nu a găsit resursele tehnice și pe care s-au dezvoltat științe și ramuri autonome, se poate recupera prin *asumarea spațiului managerial* al domeniului, pentru care nici una dintre ramurile descrise și „desprinse” (arhitectura, geotehnica, topogeodezia, construcțiile sistemelor tehnice, ecologia, environmentalismul, etc.) nu este competentă în totalitate. Iar în domeniul geografiei urbane, acest spațiu managerial cuprinde și *funcția urbanistică a orașului*.

Atingând în parcursul meu gnoseologic acest nivel analitic, al *raportului între urbanism, geografie, oraș și funcție urbanistică*, cred că este justificată și o abordare, rezumativă cel puțin, a istoricului urbanismului. Cu atât mai mult cu cât în literatură, geografuli contemporani scapă din vedere rolul istoric al urbanismului și al funcției urbanistice, pe care nu o inventez, ci o reevaluez, evidențiind-o și consacrand-o. Această „scăpare” am constatat-o observând că foarte mulți consideră că, până în Evul Mediu, evoluția orașelor a fost „spontană”, nefiind rezultatul unei acțiuni raționale și coordonate. La această poziție sunt obligat să relev o problemă pe care am evidențiat-o și în referatul științific „Modele ale structurii urbane” (2009). Nimic nu poate fi mai exemplificator pentru concepția urbanistică veche și pentru superioritatea acesteia, preluată istoric de alte popoare decât, urbanistica etruscă. Etruscii erau „*mari constructori și urbaniști*” (M. Eliade, 1981) și „...*probabil primii urbaniști ai Antichității*” (O. Drimba, 1985). Conform lui O. Drimba, un oraș etrusc, cel puțin teoretic, era caracterizat prin următoarele elemente proiective și normative, ținând de sacralitate:

- orașul (cu mici excepții) era înscris într-un patrulater;
- strada principală era orientată est-vest, fiind intersectată în unghi drept de două sau trei străzi de aceeași lățime și de altele paralele, mai înguste;
- strada principală avea o lățime de 15 m, cu un culoar central de 5 m destinat vehiculelor și două culoare laterale de 5 m fiecare (trotuare); unele orașe aveau trotuare late, servind la expunerea mărfurilor din ateliere;
- zidul orașului avea de regulă trei părți (dar puteau fi mai multe în caz poligonal); zidurile aveau grosimi de 4 m și înălțimi de 9 m (ajungând chiar și la 15 m);
- exista o rețea de canale acoperite ($h = 1,70$ m și $l = 0,6$ m) pentru drenaj, legate de cisterne subterane;
- orașele de câmpie aveau cartiere simetrice, pe două artere principale;

- în cazul orașelor colinare, planul urbanistic standard se acomoda, dar tot după o concepție prestabilită;
- aprovizionarea cu apă se făcea din cisterne gigantice;
- existau orașe cu instalații hidraulice, cu conducte de aducțiune a apei, cu bazin de limpezire și cu preaplinuri;
- porțile erau impunătoare, cu arce; construcțiile aveau portice, pentru protecție împotriva ploii, fiind o invenție etruscă;
- necropolele etrusce erau adevărate „orașe ale morților”; orașul Caere, actualul Cerveteri, ocupa circa 170 ha, în timp ce necropola se întindea pe o suprafață dublă, de 350 ha; mormintele-cavou erau aranjate pe străzi și pe adevărate „cartiere”, respectând orânduirea socială din orașe (populația săracă ocupa zonele marginale, în timp ce populația bogată străzile principale); până și mormântul reproducea exact (în cazul mormintelor mai impunătoare) planul unei locuințe etrusce.

Am „punctat” acest aspect reprezentativ pentru a recunoaște, conform dreptului urbanismului, că un asemenea oraș este modern și în ziua de azi, iar funcția urbanistică este reprezentativă pentru sociosistemul găzduit. Evident că aceste capodopere și multe altele (*arhiantice-urbanismul dacic*), sub influența *frontierei iudeo-creștine*, au decăzut până la ruină și „îngropare”. Au fost necesari peste 500 de ani ca noua societate și cultură europeană să se configureze în cultura și civilizația europeană, reacționând prin evoluție și expansiune într-o nouă frontieră, „*frontiera europeană*” (I. Bădescu, 1995), care va reface încet și pe parcursul a 1000 de ani, o nouă civilizație urbană, un nou urbanism, un nou oraș cu noi funcții. Într-adevăr, acest „nou oraș” poate fi analizat din punct de vedere al funcției urbanistice pe perioade:

- perioada pseudoplanning-ului urban (până la 1850);
- perioada planning-ului incipient (1850-1899);
- perioada planning-ului (*modern*) experimental (1900-1959);
- perioada maturizării conceptuale (*postmoderne*) (1960-2000);
- etapa contemporană (*etapa noului urbanism*).

(conform S. Filip, 2009; cu observațiile noastre)

Asupra orașului modern și postmodern se pot face și s-au făcut multe observații teoretice, practice, s-au emis ipoteze și teorii, etc. Parcurgerea literaturii românești și străine deschide o serie de „imagini” ale orașului actual, pentru care funcția urbanistică trebuie să găsească noi soluții geoantropologice.

Dacă privim orașul de astăzi prin funcția urbanistică drept funcție sistemică, vom observa (conform studiului făcut de A.R. Cuthbert, 2006), în structurarea spațiilor sale profesional-funcționale, următoarea construcție:

Tabelul 6. Privire sistemică asupra granițelor profesionale între arhitectură, design urban și planning urban

Element	Arhitectură	Design urban	Planning urban
Structură	Static și acțiune umană	Morfologia spațiului și a formei	Birocrație guvernamentală
Mediu	3D (sistem închis)	4D (sistem deschis)	Economia politică a statului
Resurse	Materie, energie și teorie de design	Arhitectură, spațiu ambiental, teorii social	Sisteme de legitimare și comunicare
Obiective	Protecție	Comunicare socială și interacțiune	Implementarea ideologiei puterii actuale

Sursa: A.R. Cuthbert (2006)

Privind orașul din perspectiva urbanismului integrat, voi identifica în sistemul său următoarele elemente și stări specifice:

- funcții, folosințe, locuire, muncă, circulație, joc, creație;
- elemente convenționale ale urbanului, suburbanului, ruralului, domeniului public și privat, etc.;
- centru și periferie, orizontal și vertical;
- amestec de populații (după venituri, etnie, vârste, profesii, etc.);
- design și amenajare urbană și teritorială;
- planificare, organizare, principii, dar și spontaneitate, pasiune, dezordine, situații critice, etc. (conform N. Ellin, 2006).

Design-ul urbanului contemporan complică funcționalitățile orașului, în ciuda acumulărilor tehnologice. Astăzi, comunicarea intraurbană are o serie largă de forme și canale (directe sau indirecte, rapide, vizuale, audio, etc.), însă aceste forme generează reacții de respingere, frustrare, înstrăinare, artificializare a vieții interumane, prin dispariția legăturii interumane nemijlocite. Complexitatea problematicii la care trebuie să răspundă design-ul urban obligă funcția urbanistică să genereze o logistică instituțională care să aibă competență și să acopere necesitățile impuse de amenajarea spațiilor geografice și a sistemelor tehnice de susținere: amenajarea și organizarea căilor de transport; amenajarea fronturilor de apă; amenajarea sistemic-edilitară; amenajarea (intersistemică) a depozitării deșeurilor; susținerea formelor de amenajare în echilibru, etc.

Funcția urbanistică este tot mai mult presată de *dezideratul sustenabilității și dezvoltării durabile*. Acestui deziderat, A.F. Foo și Belinda Yuen (1999) îi propun trei nivele de răspuns:

- nivelul 1 obligă la răspunsul ecologic;
- nivelul 2 obligă la răspunderea sănătății și siguranței economice;
- nivelul 3 răspunde dezvoltării cultural-durabile.

Funcția urbanistică este obligată să asigure acestor trei nivele de răspuns un design urban care să se regăsească organic în sistemul funcțional integrat al orașului. Rolul acestui design este

văzut de aceiași autori tot pe trei nivele funcțional-sistemice. În primul rând, design-ul urban este construit ca un set de practici culturale, așa numitul *design rutină* al domeniului public. În acesta, comunitățile reproduc mediile lor spațiale în moduri standardizate, unde arhitectura standard a clădirilor se potrivește cu textura standard a tiparului stradal. În al doilea rând, design-ul urban joacă rolul cadrului regularizator, ca element al practicii funcției administrativ-politice. Regulile de împărțire a terenurilor, de construire, de control, etc., sunt invocate, geografic, pentru a constitui o idee „proiectată” a ceea ce reprezintă un bulevard bun, un cartier durabil, etc. Aceste reguli se aplică de multe ori pentru a reproduce un domeniu public supus amenințării datorită vechimii „modelului” sau desuetudinii acestuia. Aceste controale au rol conservativ al patrimoniului, în lupta cu noile proiecte urbane. Și în ultimul rând, răspunsul este reprezentarea spațiului alternativ la viața cotidiană.

În toate aceste „răspunsuri”, funcția urbanistică trebuie să respecte o serie de principii și norme, care iau în considerare toate subsistemele geosistemului urban. Din păcate, acest lucru nu se realizează din motive obiective, dar mai ales subiective. Acestea din urmă, în anumite țări precum România, capătă expresii periculoase care sfidează dezideratul dezvoltării durabile și armonioase, desconsideră patrimoniul și tradiția și urmăresc doar profitul, prin sfidarea tuturor normelor, legilor tradiționale și de bun simț. Vom reproduce doar câteva din reflecțiile Prințului Charles of Wales asupra urbanismului geografic din România: *„Arhitectura de azi, cu turnurile ei de sticlă plantate în centrele istorice ale unor orașe, a devenit mai degrabă modificată genetic decât organică”*, *„Numai unul la sută din populație dorește să trăiască în clădiri de sticlă și oțel”* și *„Suntem ceea ce construim...”*. Și când te gândești cum „trona”, în urmă cu câțiva ani, pe Calea Turzii, la intrare în Cluj-Napoca, reclama *„În curând primele blocuri turn în Cluj-Napoca”*. În consecință, îmi pun întrebarea dacă în orașul de azi (Cluj-Napoca în cazul nostru) este cu adevărat valabilă prevederea din Dreptul urbanismului în baza căruia *„...urbanismul și reglementarea juridică aferentă urmăresc stabilirea condițiilor de ocupare a solului și afectare al spațiului dintr-o perspectivă de armonizare și asigurare a echilibrului, pe de o parte între activitățile și implantările umane concurente, iar pe de alta, între păstrarea și ameliorarea calității mediului și dezvoltarea urbanistică viabilă”* (M. Duțu, 2009).

4.1.2.1.3.2. Logistica instituțională a funcției urbanistice a municipiului Cluj-Napoca

Elementele structural-funcționale pentru funcția urbanistică a urbei de pe Someșul Mic sunt:

- Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca;
- Primăria Municipiului Cluj-Napoca;
- Consiliul Județean Cluj;

- Inspectoratul de Stat în Construcții;
- Ordinul Arhitecților din România – Filiala Transilvania;
- Registrul Urbaniștilor din România;
- firme de proiectare și de construcții.

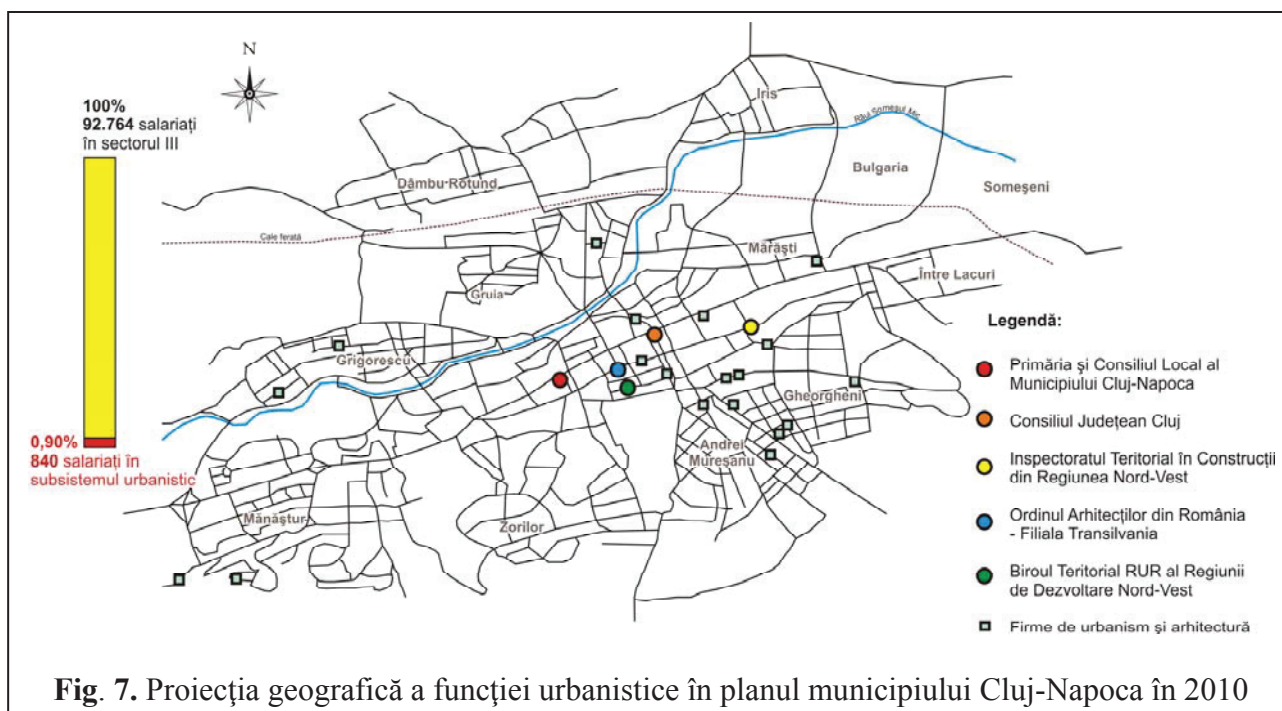

Fig. 7. Proiecția geografică a funcției urbanistice în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcției urbanistice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asigurare} = \frac{\text{Aria de influență exterioară (km}^2\text{)} \quad 6674}{\text{Aria de influență exterioară (km}^2\text{)} \quad 179,5} = \text{---} = 37,3 \text{ (supranumeric)}$$

Concluzia: **funcția este externă.**

Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca, parte a structurii funcționale aparținând instituțiilor administrativ-politice locale, lucrează și susține această funcție prin comisiile sale de specialitate:

- Comisia pentru urbanism, amenajarea teritoriului și protecția mediului;
- Comisia pentru buget-finanțe, ordine publică și protecție civilă;
- Comisia pentru administrație publică locală, probleme juridice, servicii publice și comerț;
- Comisia pentru fonduri europene, relații externe, turism, orașe înfrățite și strategii de dezvoltare comunitară.

Comisiile sus menționate au fost ordonate în funcție de ponderea pe care acestea o au în diviziunea muncii de prospectare, proiectare, planificare și realizare a dezvoltării urbane.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca constituie elementul structural-funcțional de bază, în construcția sistemică a funcției urbanistice a municipiului. Elementele subsistemice prin care susține funcția menționată anterior sunt:

- primarul și cei doi viceprimari ai municipiului;
- Direcția urbanism și dezvoltare urbană:
  - arhitect-șef;
  - director executiv;
  - Serviciul Urbanism;
  - Serviciul Autorizații în Construcții;
  - Compartimentul avize, acord unic;
  - Compartimentul strategie urbană, proiectare GIS;
  - Compartimentul avize P.U.;
  - Compartimentul managementul arhivei.
- Direcția patrimoniul municipiului și evidența proprietății, compusă din:
  - un director general, secondat de doi directori executivi;
  - șapte servicii (Transport public local; Administrare terenuri; Autorizări comerț; Evidență patrimoniu; Cadastru și carte funciară; Urmăriri contracte; Administrare locuințe.);
  - patru birouri (Autorizații și orare de funcționare; Solicitări locuințe; Spații cu altă destinație; Coordonare învățământ preuniversitar de stat);
- Direcția Tehnică prin cinci servicii (Administrare căi publice; Administrare cimitire; Spații verzi și monumente istorice; Siguranța circulației urbane și rețele edilitare; Administrare hale și piețe) și un birou (Ecologie urbană).

Consiliul Județean Cluj se manifestă, la nivelul județului, în ceea ce privește funcția urbanistică, printr-o structură coordonată de Arhitectul-șef al județului, ce are în subordine următoarele elemente structurale:

- Serviciul Urbanism și Amenajarea Teritoriului (cu patru angajați), acesta coordonând la rândul său două compartimente: Mediu (patru angajați) și GIS (doi angajați);
- Serviciul Autorizare, Disciplină în Construcții (șase angajați);
- Compartimentul Cadastru, Proiectare Tehnică și Gestiunea Localităților (doi angajați).

Serviciul de Controlul Calității Lucrărilor în Construcții este un element instituțional al activității de amenajare teritorială și urbanism din municipiul Cluj-Napoca și este situat pe Calea Dorobanților, ca element holarhic de nivel inferior (județean) al Inspectoratului de Stat în Construcții, respectiv Inspectoratul Teritorial în Construcții din Regiunea Nord-Vest, cu sediul la Oradea. Rolul său în acest sistem este *să exercite controlul respectării disciplinei în urbanism și a*

regimului de autorizare a construcțiilor și a aplicării unitare a legilor calității în construcții. Organigrama instituției cuprinde: șeful serviciului județean Cluj; inspectorii de specialitate; diriginții de șantier; laboratorul de analize și încercări în construcții și trei stații de preparare materiale de construcții (beton, asfalt, agregate).

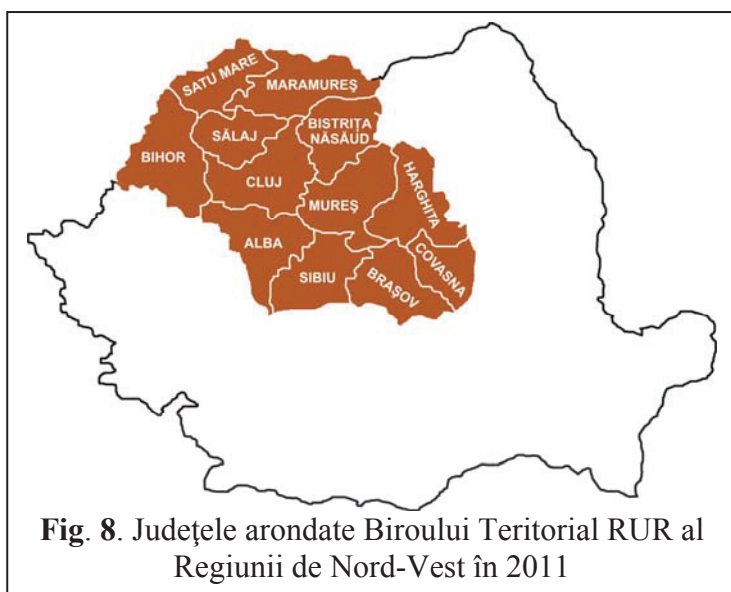
Ordinul Arhitecților din România – Filiala Transilvania s-a constituit într-o organizație profesională cu personalitate juridică de drept privat, cu organizare teritorială (Cluj, Alba, Bistrița Năsăud și Sălaj), având următoarea competență de bază: *promovarea și protejarea calității produsului urbanistic și de arhitectură*. Își are sediul în Cluj-Napoca, pe str. Avram Iancu, nr. 18, și cuprinde un număr de 389 de arhitecți. Structura coordonatoare a instituției transilvane a arhitecților este asigurată de:

- un președinte;
- patru vicepreședinți;
- Consiliul teritorial, format din șapte membri și cinci membri supleanți;
- Comisia teritorială de disciplină;
- Comisia teritorială de cenzori;
- Comisia de avizare.

Ordinul este afiliat și face parte din următoarele organizații naționale și internaționale: Uniunea Internațională a Arhitecților (UIA) și Uniunea Profesiilor Liberale din România (UPLR).

Registrul Urbanistilor din România (RUR) este un organism juridic de drept privat cu statut profesional, pentru exercitarea corectă a profesiei de „urbanist”. Conducătorii, la nivel național, de Consiliul Superior al RUR, acesta înglobează membri ai Guvernului României, Asociației Proiectanților de Urbanism din România, Asociației Arhitecților-șef de Județe, Asociației Arhitecților-șef de municipii și Ordinului Arhitecților din România. Biroul teritorial al Regiunii de

Dezvoltare Nord-Vest are sediul în Cluj-Napoca, str. Mihail Kogălniceanu, nr. 6, fiind coordonat de arhitectul Gh. Elkon și de dr. geograf Diana Floca. Mai mult, acesta are arondate (doar provizoriu, însă) 12 județe.

4.1.2.1.4. Funcția ecologică a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.4.1. Introducere și fundamentare teoretică

Conceptul de *ecologie* este unanim acceptat în știință și în literatură ca domeniul care se ocupă de interacțiunea dintre organisme și mediul lor de viață.

Preocuparea omului de legătura sa sau a viețuitoarelor „cunoscute” cu mediul natural este ancestrală, dar a fost conștientizată pe trepte târzii ale evoluției. Consacrarea terminologică începe odată cu *frontiera elenă*, în spațiul mediteranean, fapt confirmat de rădăcina termenului „*oikia*” („*oikos*”) – casă, gospodărie. În accepțiunea modernă și postmodernă, ecologia, ca știință, este definită în foarte multe variante, dar dincolo de variabilele formei de redactare din punct de vedere conceptual, ea este definită ca „*știința interacțiunilor vieții și mediului, pe niveluri supraorganismice*” (B. Stugren, 1994). În știința ecologică, se vorbește azi despre precursori și fondatori ai acestei științe. Sunt convins că merită să întăresc unele „înregistrări” în acest sens, prin convingerea că Augustin P. de Candolle poate fi considerat ca precursor al ecologiei moderne ca știință și că A. Lavoisier și L. Pasteur pot fi considerați întemeietori ai ecologiei moderne. Cu toate acestea, mă simt dator să aduc observațiile mele asupra precursorilor antici ai ecologiei pe care literatura de astăzi îi preia fără prea mult discernământ, ca pe un detaliu cronologic oarecare, adeseori fiind citați în acest sens Aristotel și Teofrast. Observația mea, pe care o fac în mod *aporetic*, este una interogativă: dacă Herodot vorbește despre Zamolxe ca despre părintele gândirii holistice în medicina dacilor și în filozofia acestora, dacă tot mai mulți autori devin conștienți că precursorul gândirii sistemice (în istoria omenirii) este Zamolxe, cred că este obligatoriu să întăresc acest fapt prin replica acestuia din urmă dată lui Socrate: „*Numai cine are suflet sănătos, poate avea trup sănătos*” (preluat din S. Mehedinți, 1927).

Revenind, din punct de vedere istoric, la perioada modernă a consacrării ecologiei științifice, voi afirma că Ernst Haeckel (1866) definește ecologia ca o știință a condițiilor „*luptei pentru existență*” și a „*economiei naturii*”. Acesta este momentul de consacrare a științei ecologice. În acest caz, trebuie să suprapunem teoretizarea ecologiei peste suportul fizico-geografic, material, al domeniului său de studiu. Astfel, ajungem indiscutabil la sisteme vii, la sisteme geografice, la geosisteme, la sisteme teritoriale.

Studiind sistemele complexe și cu multe elemente, cu o mare varietate de fenomene și stări, așa numitele *sisteme mari*, rezultă o structură complexă, o mulțime de subsisteme intercorelate, între care identificăm un subsistem coordonator, care determină comportamentul sistemului mare în ansamblu. Logica analizei structuralist-sistemice ne conduce la integrare ca stare sistemică sau ca nivel de autoorganizare, prin care constatăm subordonarea funcțională a subsistemelor sau a sistemelor cu structuri mai simple, într-unul mai complex, așa numitul și deja menționatul *sistem*

mare, acesta determinând comportarea sistemului integrat. Prin această integrare va rezulta o arhitectonică ierarhizată a lumii materiale (conform lui B. Stugren, 1994) pe trei niveluri: 1) *fiziochimic*; 2) *biologic* și 3) *social*.

În acest fel, „*gândirea ecologică va consta în descoperirea și accentuarea relațiilor între viață și mediu, în considerarea fiecărei unități vitale ca fiind un membru într-un nivel superior de integrare*” (idem.). Perspectivele de studiu ale ecologiei se configurează deci în patru direcții:

- studiul din perspectiva general-ecologică (sintetică);
- studiul din perspectiva special-ecologică (analitică);
- studiul din perspectiva mezologică;
- studiul din perspectiva istorico-ecologică.

Pentru geografie, cea mai eficientă perspectivă este cea *general-ecologică*, deoarece scoate în evidență relația viață-mediu. Ea interpretează sintetic procesele ecologice ca părți ale ecosistemului (biosferei). Vechii autori o numeau *sinecologie*, iar dezvoltarea ei a atins nivele superioare de modelare și demonstrație sistemică abia în a doua jumătate a sec. XX, prin așa numita „*ecologie teoretică*” (E. P. Odum, 1983), consacându-se ca ecologia sistemică, fundamentată pe modelul ecosistemelor. Această ecologie este denumită astăzi ecologie generală și stă la temelia intervenției raționale a omului în funcționarea biosferei, este un corp de principiu pe baza cărora azi sunt fundamentate o serie de discipline precum protecția mediului, ocrotirea monumentelor naturii, arhitectura peisajului, agroecologia, ecologia forestieră, ecologia pescuitului, etc.

Evoluția explozivă a sociosistemelor și impactul galopant al „*fenomenelor frontierei euroatlantice*” (I. Bădescu, 1995) asupra mediului natural, social, economic, etc., au determinat extinderea obiectului de preocupare al ecologiei asupra mediilor de viață umane și deci înglobarea în domeniul său și a studiilor extrabiologice (până la acest stadiu, ecologia rămăsese consacrată ca o știință biologică și zoologică). Acest salt, *ca proces al frontierei*, a configurat și consacrat *ecologia globală*, ca știință interdisciplinară, care cuprinde practic toate domeniile vieții, pe suportul geografic.

Între geografie, ca știință a spațiului, și ecologie au existat dintotdeauna suprapuneri. Aceste suprapuneri s-au „conștientizat” și s-au consacrat sub diferite denumiri. Prima dintre ele a fost *geoecologia* sau *ecologia landşaftului*. Ca unitate fundamentală de studiu și aplicație a geografiei (inclusiv a geoecologiei), geosistemul se întemeiază pe interacțiunile elementelor geomorfologice, climatice, hidrologice cu lumea vie, definindu-se ca *obiect geografic* sau obiect spațial, care include și așezările omenești. Din acest moment putem practic depăși granița de cercetare dintre ecologie și *ecologia geosistemului urban*, ca ecologie globală.

Conștientizarea necesității stringente a studiului și aplicării în spațiul geografic fie natural, fie antropic, a principiilor ecologice a impus noi „etaje” de abordare geografică a spațiilor. De

exemplu, în geografia prospectivă, atunci când unii autori (de ex. V. Surd, 2009) tratează amenajarea teritoriului, cel puțin opt din cele 33 de titluri ale lucrării se bazează pe, sau fundamentează, elemente de geografie proiectivă pe suportul motivațional ecologic, atât a spațiilor naturale cât și a celor antropice.

Ajungând la acest nivel de abordare a geosistemelor urbane (orașele), din perspectiva general-ecologică (sintetică) suntem „expuși”, cel puțin retoric, întrebărilor de genul: Ce legătură au orașele cu ecologia? Într-adevăr asocierea celor două elemente pare ciudată întrucât știm că, la origine, constituirea orașelor nu are nici o legătură cu înțelegerea mecanismelor prin care organismele se leagă de mediul lor.

Și astăzi, în epoca postmodernismului, majoritatea „constructorilor” de orașe se izolează de științele naturale și nici măcar nu încearcă să facă o legătură cu acestea. De aceea, orașele de azi sunt considerate „găuri negre” în peisajul natural, deoarece conexiunile din cadrul lor cu sistemele naturale au fost tăiate. Ce poate fi mai „spartan”, din punct de vedere ecologic, decât orașul? Acesta, din păcate, privește *resursa de teren urban* (W.F. Smith, 1975), ca pe o piață urbană, ca pe o marfă, ca pe un spațiu investițional. Pentru orașul de astăzi (afacerist, ca urmare a frontierei euroatlantice), ținta imobiliară, antreprenorială, înlătură și neglijează ecologia acestui spațiu, văzând doar localizare, bogăție imobiliară, proprietate fixă, proprietate personală, etc., și doar la presiunea altor elemente sistemice, ajunge să cedeze preocupărilor ecologice. În urma acestor procese și a multor altora de acest gen, toate specifice frontierei euroatlantice și mai nou frontierei mondiale, oamenii au început să se preocupe de mediul înconjurător, considerându-l într-un târziu ca pe „o componentă esențială și primordială a dezvoltării spirituale și culturale a generațiilor prezente și viitoare” (Mălina Petrescu-Mag, 2008), iar în materie de urbanism să elaboreze în sfârșit conceptul de „urbanism verde” (T. Beatley, 2000), ultima treaptă conceptuală, în urma unei serii constituite din conceptele: *ecological city*; *green city*; *green planning*; *sustainable planning*; *sustainable city*; *smart growth*, etc. Acest urbanism verde este remarcat (de S. Filip, 2009) printr-o abordare pe trei axe principale de intervenție:

- încurajarea dezvoltării formelor urbane compacte și promovarea utilizării integrate a terenurilor;
- reducerea poluării aerului și apei prin utilizarea transportului alternativ la automobil;
- îmbunătățirea competitivității economice și eliminarea ariilor pauperizate, ca premisă a revitalizării urbane.

Reprezentativ în acest sens este articolul 174 al *Tratatului Comisiei Europene privind obiectivele politicii de mediu*, care legiferează:

- conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului;
- protecția sănătății umane;

- utilizarea prudentă și rațională a resurselor naturale;
- promovarea măsurilor la nivel internațional în vederea tratării problemelor regionale de mediu și nu numai.

S-a ajuns astfel la un nivel de organizare instituțională la toate nivelurile holarhice ale structurilor europene, naționale, regionale, județene și locale, care să pună în aplicare politicile de acțiune pentru mediu, al căror obiectiv principal este *evoluția durabilă*, ale cărei scopuri declarate sunt:

- asigurarea dreptului populației la un mediu favorabil de viață;
- revizuirea politicii de utilizare extensivă a resurselor naturale, folosirea acestora în limitele capacităților de regenerare;
- asigurarea populației cu minimul necesar de muncă, alimentație, energie, apă, servicii comunale și asistență medicală;
- integrarea cerințelor ecologice în toate deciziile economice și sociale;
- crearea accesului la informații de mediu și participarea publicului la luarea deciziilor de mediu.

Rezultă așadar că problema gestionării, administrării și dezvoltării ecologice (durabile) a fiecărui oraș nu trebuie și nu poate fi făcută fără un sistem instituțional, cu o logistică foarte capabilă și competentă. Sunt obligat deci, în demersul gnoseologic, să mă întreb: Cum poate orașul atinge aceste obiective în propriul geosistem? Concluzia este logică și anume prin instituirea și „construirea instituțională” a unei funcții specializate, *funcția ecologică*.

Am constatat, pe parcursul fundamentării, că *ecologia globală*, cea care coordonează sănătatea și interrelațiile în sistemele mari (aici intrând și orașele), are ca obiect de aplicare întregul geosistem, cu particularități asupra tuturor subsistemelor. Acest fapt mă conduce la raționamentul care înglobează în funcția ecologică a unui oraș toate politicile ecologice ale acestuia, care au ca scop final asigurarea sănătății sistemului și a dezvoltării lui durabile. Acest lucru înseamnă că funcția ecologică, așa cum ecologia globală devine o „*metaștiință*” (B. Stugren 1994), va „ataca” instituțional ecologia tuturor elementelor geosistemului. Cu atât mai mult, acest lucru nu este posibil fără o *funcție ecologică*, „*civic-urbană*” (B. Păcurar, 2009), care în momentul de față nu este clasificată oficial în taxonomia funcțiilor urbane. Găsesc oportună introducerea acestui concept, întrucât apariția și creșterea în importanță a „instituțiilor ecologice” și accentul pus pe găsirea echilibrului și reoptimizării spațiului urban din punct de vedere ecologic face ca această funcție să nu mai poată fi asociată cu alte funcții administrative și astfel să devină independentă.

Deși mulți văd în această funcție doar un management mai chibzuit al deșeurilor urbane, aceasta nu se rezumă la atât de puțin. Pentru a ilustra acest lucru, am utilizat exemplul dat de președintele Fundației pentru Curente Economice, Jeremy Rifkin. Acesta a pus în discuție, în

nenumărate rânduri, asigurarea independenței energetice a fiecărei clădiri, însemnând ca fiecare construcție să acționeze ca o centrală electrică ce își generează propria energie, ajungându-se în acest mod la independența energetică a orașelor. Ca urmare, J. Rifkin, împreună cu arhitecți din întreaga lume, a semnat Declarația de la Veneția (2007), care conține angajamentul acestora pentru revoluționarea arhitecturii și a planningului urban, în condițiile crizei energetice și a încălzirii globale. Declarația conține, printre altele, următoarele idei și concepte:

- intensificarea emisiilor de dioxid de carbon, provenite din arderea combustibililor solizi, duce la creșterea temperaturii globale și amenință echilibrul ecologic al planetei;
- clădirile sunt cele mai mari consumatoare de energie (30-40% din energia produsă);
- dezvoltarea tehnologică va face posibilă reconfigurarea clădirilor vechi și construcția de noi clădiri, care își vor crea propria energie din surse regenerabile locale;
- clădirile vor colecta și genera energie de la soare, vânt, valuri, din deșeuri și reziduuri;
- va exista o colaborare strânsă cu industria chimică, energetică și cu cea de transport;
- Declarația îi îndeamnă pe toți arhitecții din lume să se alăture celei de-a „Treia Revoluții Industriale” și să pășească împreună în noua eră „post-carbon”.

Această funcție (în general, la nivelul de organizare actuală a orașelor) nu a depășit încă, nivelul „funcției interne”, dar pentru viitorul apropiat întrevăd o asemenea apariție în peisajul geografiei așezărilor și cu siguranță problematica ecologiei va deveni tot mai complexă, inclusiv sub aspect instituțional. Noile frontiere mondiale dovedesc o agresiune atât de puternică încât în momentul de față „politica ecologică” la nivelele holarhice superioare orașului, are deja structuri care încearcă soluții ordonatoare în sistem. Aceste soluții sunt foarte importante pentru comunitățile umane, pentru orașe, pentru structurile geografice, pentru geosisteme, deoarece *pot fi dirijate interesat-subiectiv*, după principiile politicii, punând în pericol existența așezărilor. De exemplu, marile orașe sunt energofage și în același timp generatoare de imense cantități de deșeuri. Obținerea energiei și eliminarea deșeurilor s-a făcut și se face în detrimentul spațiului natural, al altor geospații, așezări, etc. *Prospectarea ecogeografiei viitorului ne relevă perspective sumbre, dacă nu catastrofale.*

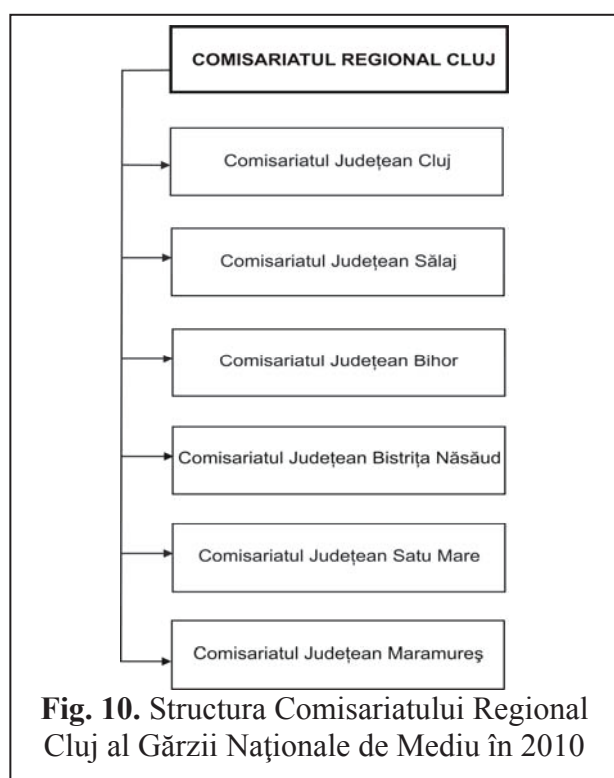
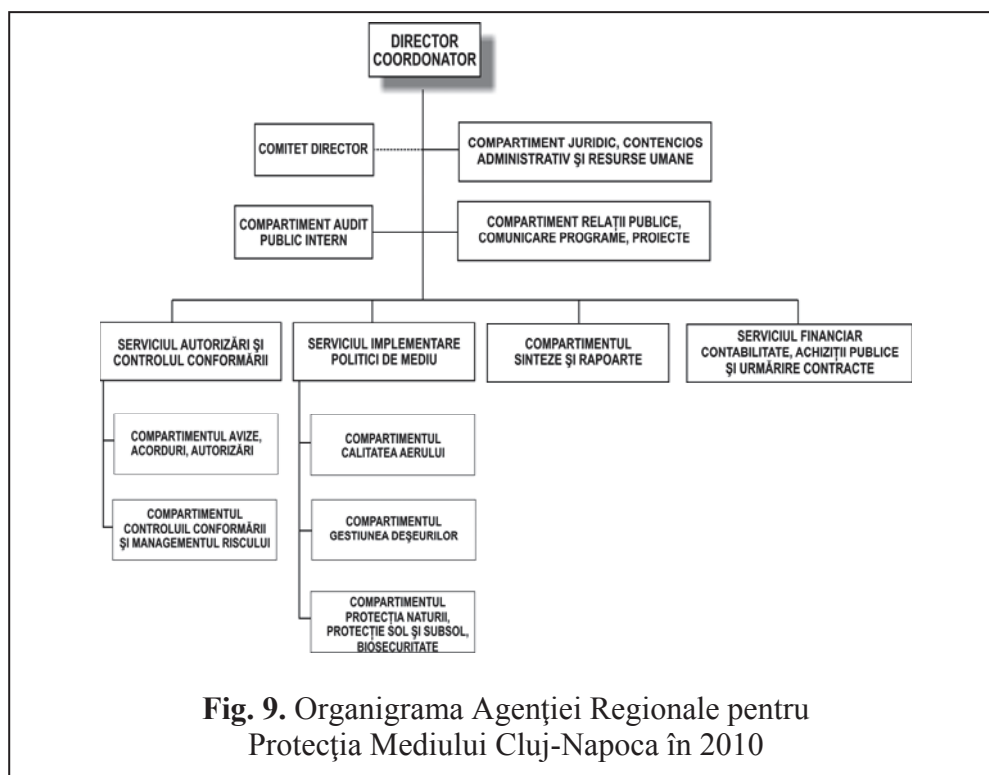
Astfel, fiecare așezare, cu atât mai mult una urbană, nu mai poate trăi fără să își genereze *funcția ecologică*. Această funcție, în raport cu nivelul holarhic al geosistemului, poate și trebuie să aibă fie *statut de funcție ecocivică*, fie *statut de funcție ecopolitică*. Prima dintre ele va face parte din funcțiile civice ale orașului, în timp ce a doua intră în structura funcției administrativ-politice.

4.1.2.1.4.2. Elementele subsistemului funcțional ecologic al municipiului Cluj-Napoca

Pentru o funcție atât de recent apărută în peisajul geosistemului urban Cluj-Napoca, *funcția ecologică* numără elemente structurale bine definite și implementate în geografia municipiului, precum:

- Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca;
- Comisariatul Regional Cluj al Gărzii Naționale de Mediu;
- Organismul Intermediar Regional POS Mediu Cluj-Napoca;
- Consiliul Județean Cluj – Compartimentul Mediu și Unitatea de Implementare a Proiectului (U.I.P.) “Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Cluj”;
- Primăria Municipiului Cluj-Napoca;
- Grădina Botanică „Alexandru Borza”;
- Direcția Silvică Cluj-Napoca;
- Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare Cluj;
- operatori de salubritate;
- organizații neguvernamentale pentru protecția mediului;
- arii naturale protejate de interes național și județean, situri Natura 2000, parcuri și spații verzi.

Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca este un element funcțional-instituțional, aparținând la două elemente, Ministerului Mediului și Pădurilor (prin Agenția Națională pentru Protecția Mediului) și Instituției Prefectului Județului Cluj, aceasta din urmă coordonându-i activitatea în județ. Obiectul de activitate cuprinde: *elaborarea și implementarea politicilor și planurilor de protecție a mediului; acordarea de asistență agențiilor județene de protecția mediului din Regiunea Nord-Vest; emiterea de acorduri și autorizații de mediu și colaborarea cu autoritățile și instituțiile publice, cu agenții economici și cu societatea civilă în scopul asigurării protecției mediului.* Sediul instituției se află localizat, în geografia municipiului Cluj-Napoca, pe str. Dorobanților, nr. 99. Organigrama funcțională a subsistemului este prezentată în figura 9.

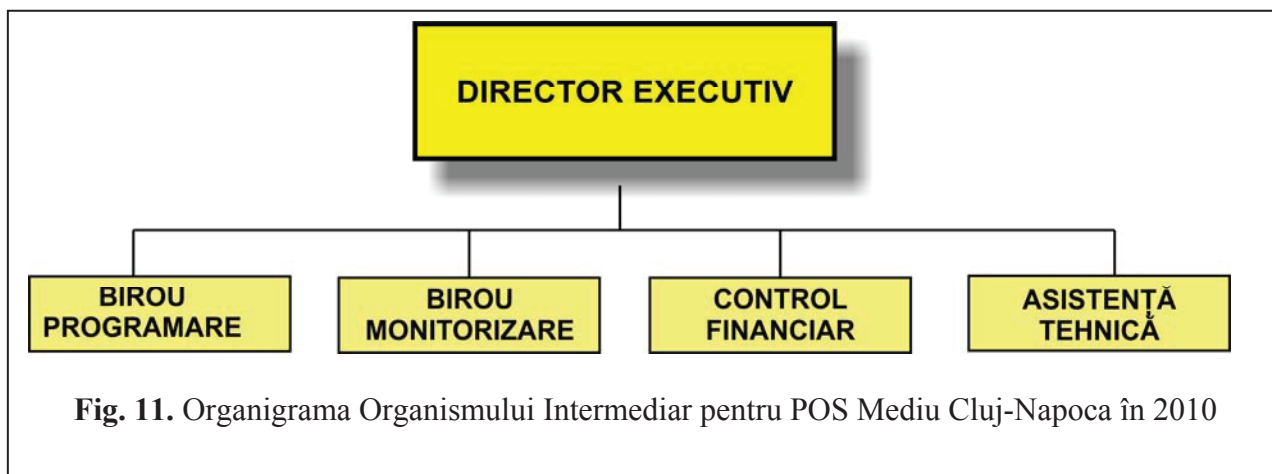
Comisariatul Regional Cluj al Gărzii Naționale de Mediu, cu un număr de 79 de angajați, are personalitate juridică și este subordonat Comisariatului General București, având la rândul său în subordine, șase comisariate județene: Cluj; Bihor; Satu-Mare; Sălaj, Maramureș și Bistrița-Năsăud.

Organismul Intermediar pentru Programul Operațional Sectorial (POS) Mediu Cluj-Napoca are ca obiectiv global îmbunătățirea standardelor de viață ale populației și cuprinde cinci obiective specifice, transpuse în cinci axe prioritare. Instituția este semnatară a Convenției de colaborare a standardelor de mediu vizând, în

general, respectarea acquis-ului comunitar de mediu, la nivel operațional, între organismele intermediare din Regiunea Nord-Vest, precum și a Protocolului de colaborare între prefecturile județelor și organismele intermediare din Regiunea Nord-Vest.

Organigrama instituției este compusă din următoarele elemente:

Pe lângă faptul că este o instituție științifică și educativă subordonată Universității Babeș-Bolyai, **Grădina Botanică „Alexandru Borza”** a constituit și un element al funcției ecologice a municipiului Cluj-Napoca încă din 1920. În cadrul ei, pe o suprafață de 14 ha, sunt cultivate circa 10000 de categorii specifice de plante. Grădina Botanică este împărțită în mai multe compartimente: 1) ornamental; 2) fitogeografic; 3) sistematic; 4) economic și 5) medicinal.

Compartimentul ornamental găzduiește, în funcție de sezon, o multitudine de specii și varietăți de plante care au calitatea de a fi, prin excelență, decorative. Peste 120 de taxoni de lalele, zambile, brândușe, narcise, sunt prezente aici în fiecare primăvară. În sezonul estival, sectorul ornamental este populat de circa 350 de varietăți de trandafiri, precum și de speciile și varietățile florilor de grădină, cunoscute și cultivate peste tot în lume, ca plante decorative. Sunt prezente aici peste 200 de taxoni de Tagetes, Zinnia, Callistephus, Petunia, Dahlia, Canna, Gladiolus, Ocimum, Verbena, Ipomoea, etc.

În cadrul *compartimentului fitogeografic*, Orientul este reprezentat de grădina japoneză aranjată în stilul tradițional „gyo-no-niwa”. Flora din țara noastră este, și ea, foarte bine reprezentată pentru toate regiunile geografice: Câmpia și Podișul Transilvan, zona Banatului, Munții Carpați, zona Moldovei și Olteniei, litoralul Mării Negre. O atracție deosebită este și *grădina romană*, cunoscută și sub denumirea de Grădina lui Pliniu, aici putând fi întâlnite plante care se cultivau în orașele romane, dar și în grădinile țăranilor din Dacia Traiană.

Compartimentul sistematic este unul dintre cele mai importante ale grădinii acoperind o suprafață de 4 ha și cuprinzând cele mai importante familii de plante. De asemenea, grădina beneficiază de două sere în care se cultivă plante din zona ecuatorială, tropicală, subtropicală. Complexul mare de sere cuprinde șase compartimente: 1) sera cu plante acvaticice; 2) sera cu palmieri; 3) sera cu vegetație din zona mediteraneană și Australia; 4) sera cu plante suculente; 5) sera cu bromaliacee și 6) sera cu ferigi și orhidee.

Compartimentul economic grupează plantele după modul lor de utilizare în: plante alimentare, tehnice, furajere, melifere și tinctoriale. Continuând tradiția primelor grădini botanice care erau mai ales grădini de plante medicinale, Grădina Botanică clujeană deține un *sector al plantelor medicinale*. Aici se cultivă atât plante de leac tradiționale, cât și cele cuprinse în *Farmacopeea Română*.

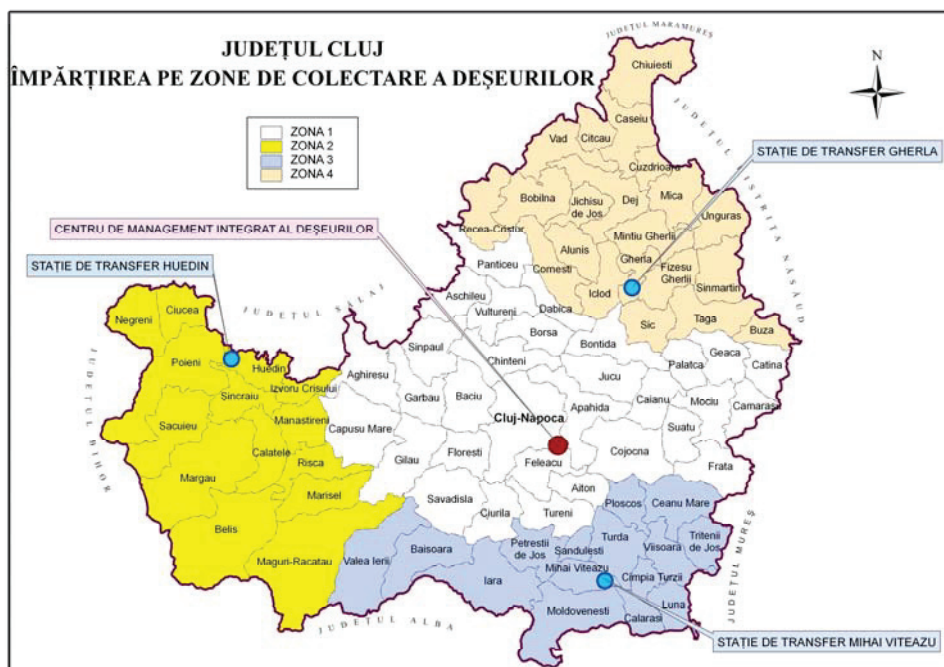
Grădina Botanică deține plante autohtone rare, amenințate sau vulnerabile, unele chiar endemite, dintre care amintim: *Saponaria bellidifolia*, *Papaver corona sancti-stephani*, *Armeria maritima*, *Dianthus spiculifolius*, *Dianthus petraeus ssp. simonkaianus*, *Campanula carpatica*, *Centaurea reichenbachii*, *Echinops banaticus*, *Hepatica transilvanica*, *Knautia drymeia*, *Petrorhagia saxifraga*, *Pritzelago alpina*, *Astragalus peterfii*, etc. Aceștia li se adaugă plantele de seră precum nufărul de Amazon, trestia de zahăr, papirusul, plantele de mangrove, feriga arborescentă, plantele insectivore, eucaliptul, gimnospermul *Welwitschia mirabilis*, palmierul de zahăr, palmierul de ulei, cât și plante asemănătoare pietrelor aparținând genului *Lithops*.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca participă la funcția ecologică a municipiului prin *Serviciul Spații verzi* (nouă angajați) și *Compartimentul Ecologie urbană* (doi angajați), ambele din cadrul Direcției Tehnice, dar mai ales printr-un serviciu din cadrul Direcției Poliției Locale (fosta Poliție Comunitară), și anume *Control protecția mediului și igienizare* (18 angajați). Acest ultim serviciu, din 2005 și până în 2010, a realizat colectarea (cu ajutorul asistaților sociali) a 13590 de tone de deșuri și moloz de pe domeniul public. La această activitate se adaugă: 796 de verificări ale nivelului de zgomot și 147 de cazuri în care, prin măsurile dispuse, s-a revenit la nivelul de zgomot prevăzut de normele legale, precum și 6920 de autovehicule fără stăpân sau abandonate ridicate și depozitate, acestea fiind vândute ulterior ca fier vechi prin licitații publice.

În cadrul **Consiliului Județean Cluj**, *Compartimentul Mediu* și *UIP Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în Județul Cluj*, înființate în 2007 și respectiv 2009, reprezintă două elemente structurale ale funcției ecologice care cuprind o serie foarte largă de activități din domeniul protecției mediului, în ciuda faptului că este constituit din doar șase consilieri.

Astfel, pe primul loc în cadrul atribuțiilor exercitate de acestea, se află proiectul „*Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în Județul Cluj*”, de care va beneficia Consiliul Județean și prin intermediul acestuia, întregul județ. Sistemul presupune abordarea integrată, la nivel județean, a serviciilor de salubritate cu scopul îmbunătățirii infrastructurii de management a deșeurilor. Mai mult, având în vedere că municipiul Cluj-Napoca este cel mai mare generator de deșuri, proiectul are în vedere construirea unui *depozit ecologic județean (Centru de Management Integrat al Deșeurilor)* pe teritoriul municipiului, mai exact în zona „Postata sub Pădure”, în apropierea actualei rampe de la Pata Rât. Acest centru va fi prevăzut cu stație de sortare, stație de compostare și cu celule pentru depozitare, aici având loc sortarea deșeurilor transportate de la cele trei stații de

transfer și anume Huedin (Zona 2), Mihai Viteazu (Zona 3) și Gherla (Zona 4), compostarea deșeurilor organice și respectiv depozitarea finală.

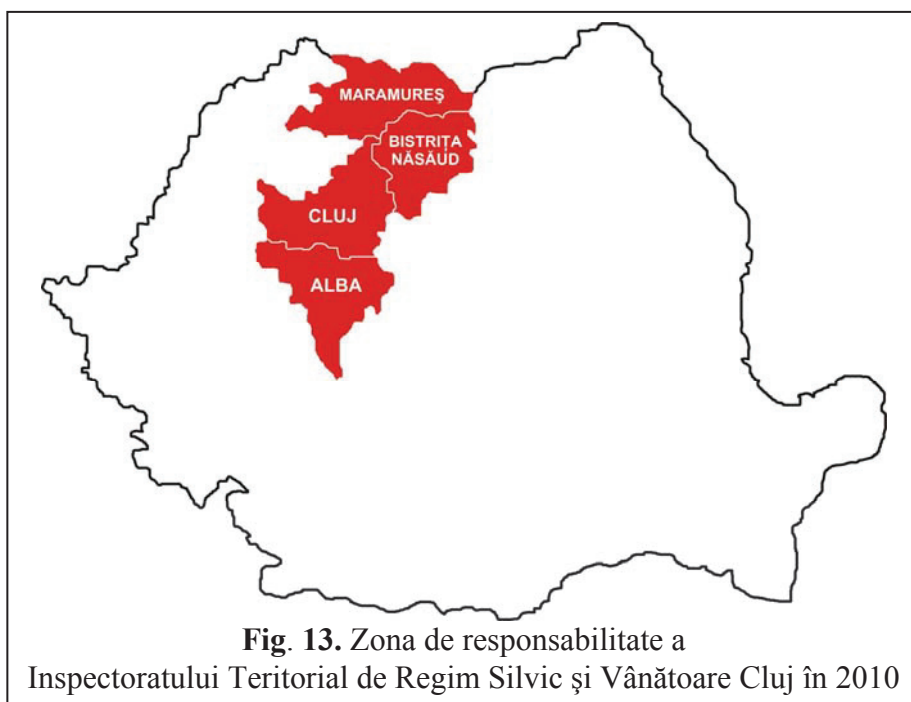

Fig. 12. Rolul centralizator al municipiului Cluj-Napoca în cadrul viitoarelor zone de gestiune a deșeurilor din județul Cluj

Compartimentul de Mediu este responsabil și pentru Custodia Rezervațiilor Naturale Cheile Turzii și Cheile Turenilor, ambele fiind atât rezervații de interes național cât și situri Natura 2000 (Situri de Importanță Comunitară). Alte atribuții ale acestui compartiment cuprind:

- elaborează, reactualizează și monitorizează Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor și inițiază proiectul de hotărâre al Consiliului Județean Cluj în vederea aprobării acestuia;
- analizează propunerile făcute de consiliile locale în vederea elaborării de prognoze pentru refacerea și protecția mediului;
- în colaborare cu UIP “Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Cluj”, monitorizează implementarea proiectului susmenționat;
- realizează și actualizează baza de date în domeniul deșeurilor și protecției mediului;
- întocmește și eliberează avize solicitate de către persoane fizice și juridice, pentru obiectivele ce urmează a se amplasa pe teritoriul ariilor naturale protejate de interes județean în vederea obținerii acordului de mediu ș.a.

Direcția Silvică Cluj-Napoca, ca element subordonat Regiei Naționale a Pădurilor, cu sediul pe str. Bela Bartok, nr. 17, are ca scop principal *gospodărirea durabilă și unitară a fondului forestier proprietate publică a statului din județul Cluj, în vederea creșterii contribuției pădurilor la îmbunătățirea condițiilor de mediu*, dar și la asigurarea economiei naționale cu lemn, cu alte produse ale pădurii și cu servicii specifice silvice. Pe raza teritorială a județului Cluj, Direcția Silvică are o serie de subunități, acestea incluzând ocoale silvice (Cluj; Turda; Dej; Gherla; Huedin; Beliș; Someșu Rece), păstrăvăria Gilău și Secția de drumuri forestiere Dej, și administrează un fond forestier cu o suprafață de 115431 ha, din care 64908 ha sunt proprietate de stat. La ora actuală, în

Fig. 13. Zona de responsabilitate a Inspectoratului Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare Cluj în 2010

privința ariilor naturale protejate de pe teritoriul județului Cluj, Direcția Silvică Cluj-Napoca administrează doar una singură, și anume Rezervația naturală de interes național Cariera Corabia (2 ha).

Subordonat direct Ministerului Mediului și Pădurilor, **Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare Cluj**

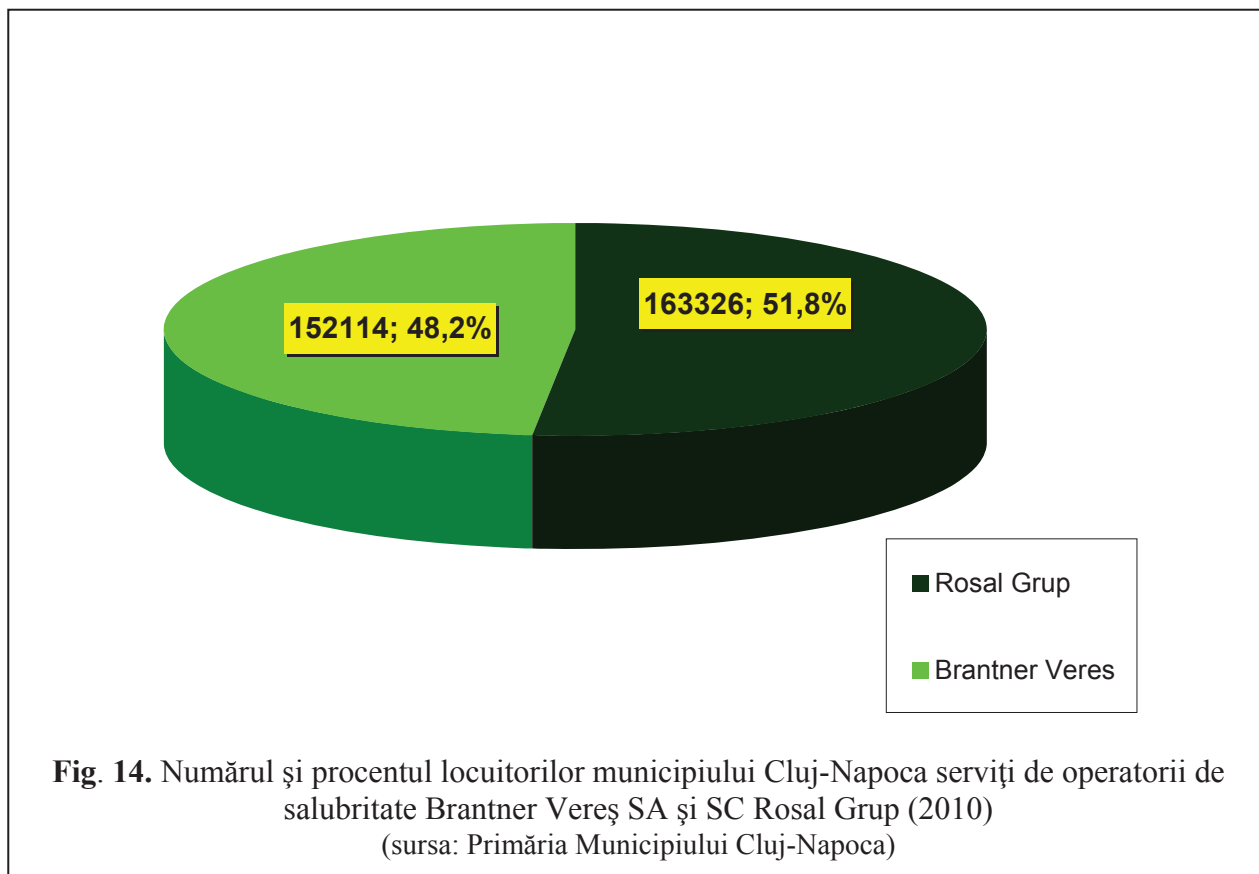
coordonează, supraveghează și efectuează, prin inspecții silvice și de vânătoare, activitățile de implementare și control al regimului silvic și de vânătoare din patru județe ale României.

Următoarele subsisteme ce susțin funcția ecologică a municipiului fac parte din sectorul privat, fiind principalii operatori ce se ocupă cu salubritatea stradală și managementul deșeurilor în Cluj-Napoca. Astfel, **Brantner Servicii Ecologice S.A.**, cu sediul în P-ța 1 Mai, nr. 1-2, oferă servicii de colectare și salubritate deșeuri, sortare de hârtie, mase plastice, deșeuri mixte din construcții și deșeuri industriale, servicii de basculare și golire a containerelor, precum și servicii de consultanță în domeniul deșeurilor, în timp ce **SC Rosal Grup**, cu sediul în str. Gârbău, nr. 12, pune la dispoziție servicii de salubritate deșeuri și dezapezire, la acestea adăugându-se vânzarea și închirierea recipientilor de precollectare.

Salubritatea stradală se realizează în proporție de 80% cu mijloace mecanizate, SC Rosal Grup deținând un număr de 20 de mijloace mecanizate a străzilor, iar Brantner un număr de 22 de mașini, din care șapte sunt echipate cu perii. În ceea ce privește numărul pubelelor din municipiu,

SC Rosal Grup deține majoritatea dintre ele (circa 5000), în timp ce restul de 3000 revine firmei Brantner Servicii Ecologice.

Compania Brantner-Vereș gestionează, din punct de vedere al salubrității, cel de-al doilea sector al municipiului, incluzând 435 de puncte gospodărești (188 în Cartierul Gheorgheni; 13 în Iris; 26 în Dâmbu Rotund; 206 în Mărăști și 12 în centru). SC Rosal Grup a concesionat salubritatea menajeră pe sectorul I, care include 572 de puncte gospodărești (99 de puncte în cartierul Zorilor;

88 în centru; 93 în Grigorescu; opt în Gruia și 209 în Mănăstur). Zona de delimitare dintre cele două sectoare este *Calea Turzii, Piața Ștefan cel Mare (sector 1), Piața Avram Iancu (sector 1), str. Cuza Vodă (sector 1), Piața Mihai Viteazu (sector 1), str. I.P. Voinești (sector 1), str. Dacia (sector 2), str. Horea (sector 1), Piața Gării (sector 1), str. Locomotivei (sector 1) și calea ferată* (conform HCL Cluj-Napoca 465/2010).

În completarea acestora, există o serie de operatori cu un rol specific în cadrul activităților de management al deșeurilor, și anume *deșeurile din echipamente electrice și electronice (DEEE) și vehiculele scoase din uz (VSU)*.

Tabelul 7. Operatorii economici autorizați să colecteze deșeuri din echipamente electrice și electronice în Cluj-Napoca (2009)

Nr. crt.	Denumire operator	Sediu	Punct de colectare	Categoriile de DEEE colectate
1.	SC REMATINVEST SRL	P-ța Cipariu, nr. 15	Str. Cantonului FN	Toate categoriile
2.	SC COMPACT SERVICES SRL	Str. Donath, nr. 200	Florești, str. Eroilor, nr. 14	Toate categoriile
3.	SC SALPREST RAMPĂ SA	Str. Ploiești, nr. 1	Str. Cantonului FN	Toate categoriile
4.	SC DALLAS ENTERPRISE SRL	Str. Padin, nr. 32	Str. Cantonului, nr. 30	Toate categoriile

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Cluj

Tabelul 8. Operatorii economici autorizați să desfășoare activități de colectare și dezmembrare vehicule scoase din uz în Cluj-Napoca (2009)

Nr. crt.	Denumire operator	Sediu	Punct de lucru	Activitate desfășurată
1.	SC REMAT SA	Str. Burebista, nr. 8	Str. Romulus Vuia 186	Colectare și dezmembrare
2.	SC REMATINVEST SRL	P-ța Cipariu, nr. 15	Str. Cantonului FN	Colectare și dezmembrare
3.	SC REFORMATEX IMPORT EXPORT SRL	Str. Nădășel, nr. 4A	Str. Nădășel, nr. 4A	Colectare și dezmembrare
4.	SC ZONA 1 SRL	Aleea Brateș, nr. 16	-	Colectare și dezmembrare
5.	SC 9006 AUTO SRL	Str. Lombului FN	Str. Lombului FN	Colectare și dezmembrare
6.	SC AUTOCOM IMPEX SRL	Str. Gh. Barițiu, nr. 22	-	Colectare și dezmembrare

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Cluj

Organizațiile neguvernamentale cu rol declarat de **protecție și conservare a mediului** sunt prezente și în cadrul geosistemului urban Cluj-Napoca, lista lor fiind cuprinsă în tabelul 9.

Tabelul 9. Organizațiile neguvernamentale cu activitate în domeniul protecției mediului din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Anul înființării	Număr membri
1.	Asociația Amicii Rozelor	Str. Horticultorilor, nr. 5	1990	~1700
2.	Asociația Ecouri Verzi	Str. Ciucaș, nr. 7	2007	46
3.	Clubul Montan Carpați 29	Str. Mehedinți, nr. 60	2006	11
4.	Clubul de Cicloturism „Napoca”	Str. Septimiu Albini, nr. 133	1992	155

Tabelul 9. Organizațiile neguvernamentale cu activitate în domeniul protecției mediului din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Anul înființării	Număr membri
5.	Centrul pentru Monitorizarea și Conservarea Biodiversității	Calea Dorobanților, nr. 93	-	23
6.	Clubul Ecologic „Transilvania”	Str. Sindicatelor, nr. 3	-	161
7.	Transilvania Verde	Str. Decebal, nr. 43 (sediu social) Str. Aviator Bădescu (relații publice)	2003	120
8.	Organizația Națională Cercetașii României - Filiala Cluj-Napoca	Str. București, nr. 88	1990	54 membri activi, la care se adaugă voluntari și colaboratori
9.	Societatea Lepidopterologică Română	Str. Republicii, nr. 48	-	33
10.	Asociația Copacul Vieții	Str. Moșilor, nr. 16	-	15
11.	Asociația Pro Ruralis	Str. Unirii, nr. 23	-	21

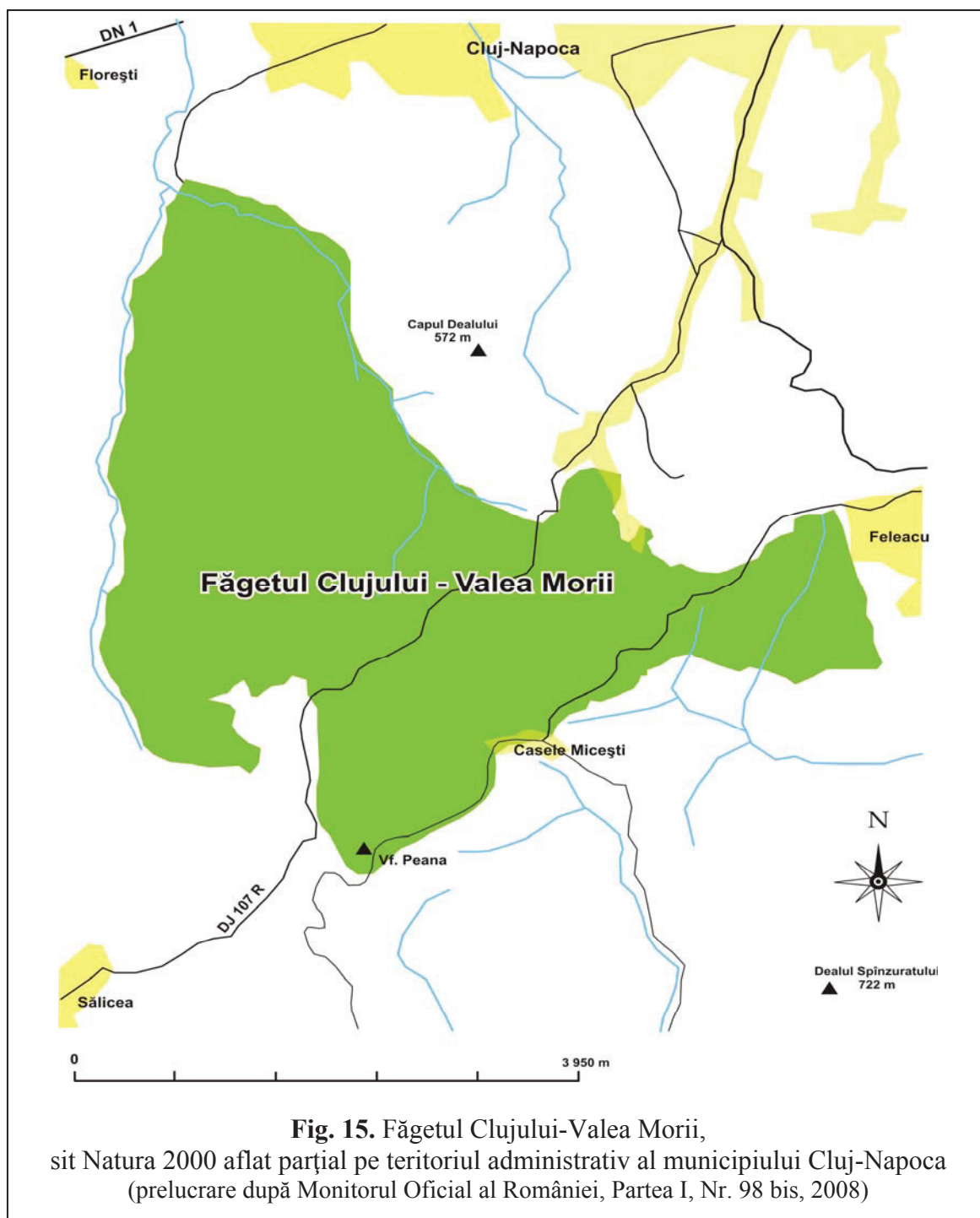
Sursa: Consiliul Județean Cluj

Ultimele elemente ale funcției ecologice ale municipiului Cluj-Napoca implică o rețea de:

- arii naturale de interes național:
  - *Rezervația naturală Fânațele Clujului-Copârșai*e, cu valoare botanică și o suprafață de 1,5 ha;
  - *Rezervația naturală Fânațele Clujului-Valea lui Craiu*, cu valoare botanică, întinzându-se pe o suprafață de 1,0 ha;
  - *Rezervația naturală Făgetul Clujului*, cu valoare mixtă și o suprafață de 10 ha.
- arii naturale de interes județean: *Băile Someșeni*, cu valoare balneară;
- situri Natura 2000:

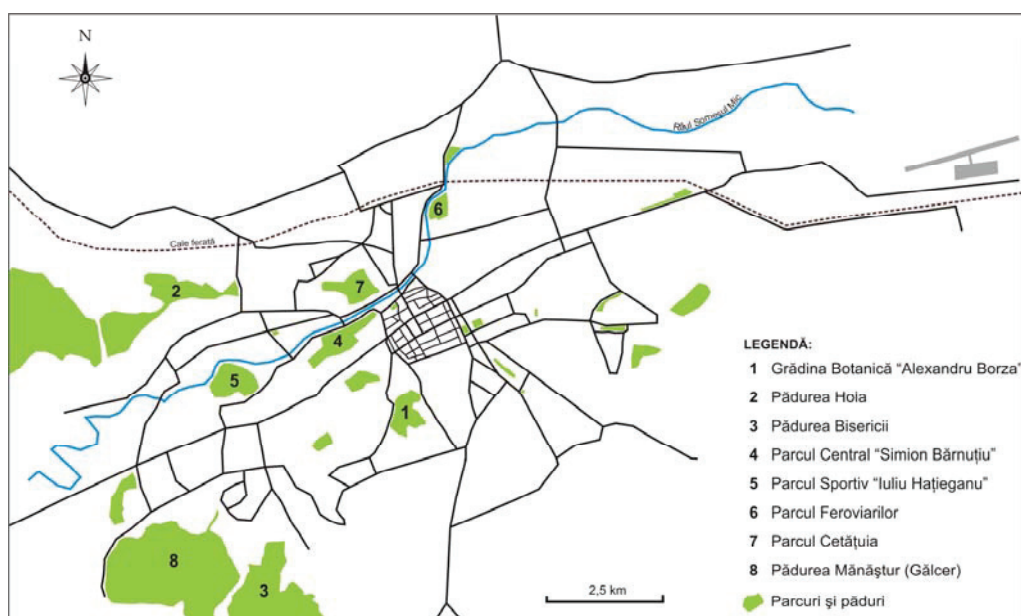

- *Făgetul Clujului-Valea Morii*, cod ROSCI0074, ce ocupă 7% din suprafața municipiului Cluj-Napoca;

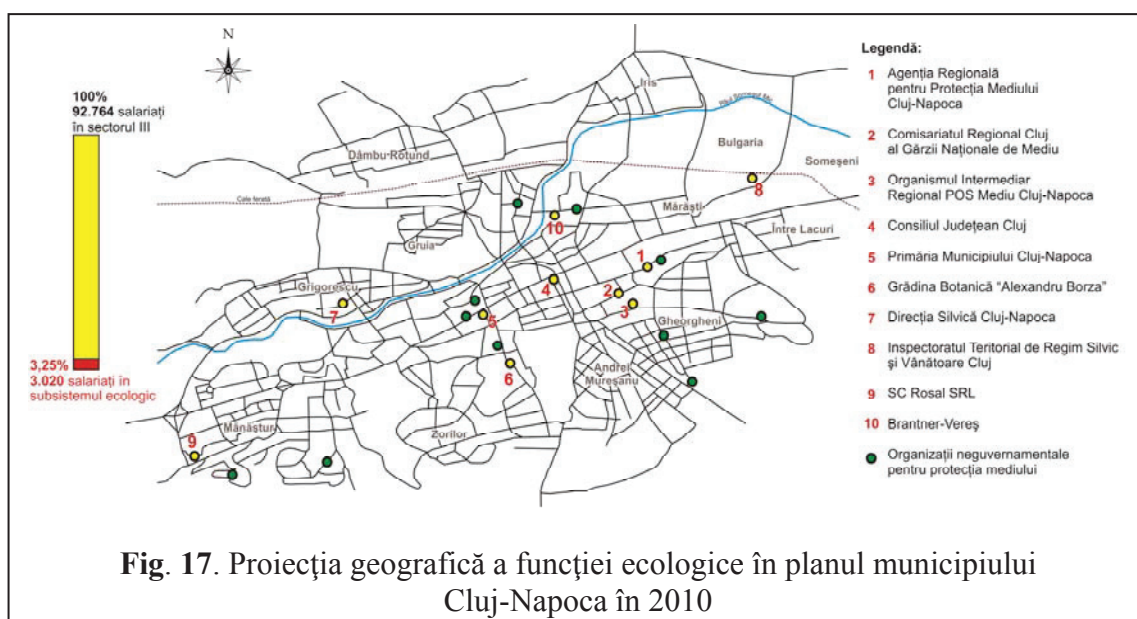

- *Fânațele Clujului-Copârșai*, cod ROSCI0078, ocupând 1% din suprafața municipiului.
- cursuri de apă și lacuri: *râul Someșul Mic* și *lacurile Gheorgheni, Pepinieră 1 și 2 și Chios*;

- păduri, parcuri și spații verzi („pădurea urbană”), dintre care amintim Pădurea Hoia (pădure parc), Pădurea Mănăstur (Gâlcer) și Pădurea Bisericii; parcurile Central (15 ha), Iuliu Hațieganu (25 ha), Feroviarilor (5,5 ha), Cetățuia, Oașului, etc. (vezi fig. 16).; la finele anului 2009, suprafața totală a spațiilor verzi din municipiu era de 4.407.632 m², ceea ce înseamnă 18 m² / locuitor; sistemul de spații verzi din municipiul Cluj-Napoca este unul *mixt*, specific orașelor mijlocii și mari, care îmbină celelalte tipuri de sisteme (în fâșii, în pete și pană) și asigură o deservire satisfăcătoare, răspunzând parțial necesităților funcționale și estetice.

Fig. 16. Principalele păduri, parcuri și spații verzi din municipiul Cluj-Napoca

Fig. 17. Proiecția geografică a funcției ecologice în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcției ecologice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Pop. ext. asig.}}{\text{Pop. internă asig.}} = \frac{2740022}{308000} = 8,89 \text{ (supranumeric)}$$

Concluzia: **funcția este externă.**

4.1.2.1.5. Funcția medicală a geosistemului urban Cluj-Napoca

4.1.2.1.5.1. Introducere și fundamentare teoretică

Știința geografică, apreciată ca „*știință de sinteză*” (I. Donisa, 1977; Gr. Posea, 1998; I. Ianoș, 2000; I. Mac, 2000; D. Petrea, 2002), ca „*știință integrală*” (V. Mihăilescu, 1939, 1968), a fost multă vreme și încă este într-o anumită măsură tributară filozofiei aristotelice, prin care judecăm faptele geografice și fenomenele, exclusiv rațional, matematic, cantitativ, etc. În ultima perioadă a sec. XX, o serie de oameni de știință, inclusiv fizicieni, matematicieni, geografi, filozofi, etc., au început să înțeleagă „lumea” prin așa numitele „*științe ale complexității*” (S. Raufman, 1993), al căror obiect de studiu este sistemul complex, judecat complex din perspective științifice și filozofice diferite și în scopuri diferite.

Știm totodată că din momentul consacării geografiei urbane, aceasta a văzut orașul funcțional prin prisma funcțiilor sale care erau definite ca „*activități care justifică existența și dezvoltarea orașului, care aduc resursele necesare vieții*” (V. Surd, 2003). Așa cum am abordat subiectul în ultima perioadă (2009-2010), revin și avansează din nou susținerea teoretică în baza căreia taxonomia funcțiilor urbane trebuie să recunoască necesitatea vitală a unor funcții urbane. O asemenea funcție, în cazul orașelor care dispun de logistica instituțională necesară, este vitală și deci, nu trebuie clasificată ca externă (bazică) sau internă (nebazică), ci vitală, pentru că în situația existenței sale în structura geosistemică a unui oraș, ea urmărește atingerea finalității geosistemului urban, a menirii sale: asigurarea sănătății elementului fundamental al structurii, și anume elementul uman. Din această perspectivă a complexității sistemice, voi privi și funcția medicală a municipiului Cluj-Napoca, o complexitate pe care o voi analiza din perspective sistemice funcționaliste fără să excludem însă nici argumentul financiar.

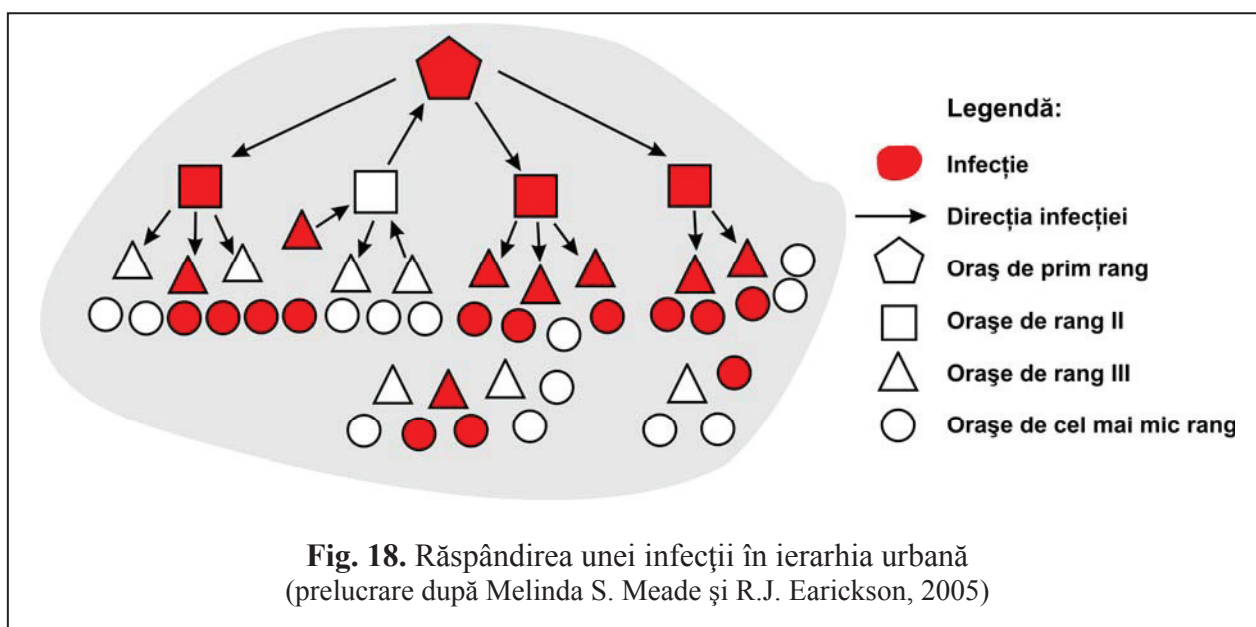
Așadar, „*orașele și sănătatea locuitorilor*” (N. Freudenberg, S. Golea, D. Vlahov, 2006) reprezintă nucleul ideologic al subsistemului medical, aparținând structurii unui geosistem urban (sistem teritorial). Pornind de la această idee epistemologică, autorii citați mai sus au descoperit că sistemul de sănătate al unui oraș se află într-o determinare intrasistemică, alături de o serie de subsisteme din structura geosistemului. De exemplu:

Tabelul 10. Sistemele municipale și impactul lor asupra sănătății și bunăstării

Sistem municipal	Funcții legate de sănătate
Educație, școli	Educație fizică și de sănătate, siguranță în școli, programe de alimentație sănătoasă
Poliție	Prevenirea violenței interpersonale, reducerea consumului de droguri, controlul dezordinii sociale, prevenirea și controlul dezastrelor
Judecătoria, închisori	Tratarea consumului de droguri în închisori, servicii de prevenire a violenței
Pompieri	Controlul și prevenirea incendiilor, inspecții de clădiri
Sector rezidențial, locuințe	Regularizarea condițiilor de locuit, întreținerea locuințelor
Parcuri și recreere	Acces sigur la posibilități de recreere și exercițiu fizic
Salubritate	Ridicarea și înlăturarea în siguranță a deșeurilor, promovarea reciclării, controlul dăunătorilor
Protecția mediului	Controlul și reducerea poluării (aer, apă, sol, fonică)
Transport și comunicații	Dezvoltarea și managementul parcului auto
Protecția consumatorilor	Regularizarea piețelor alimentare, educarea consumatorilor
Zonificare și planning urban	Identificarea zonelor și clădirilor indezirabile și nesănătoase, managementul densității populației

Sursa: N. Freudenberg, S. Golea, D. Vlahov (2006)

Această schemă intrasistemică a funcției medicale a unui oraș poate fi, spre exemplu, folosită în geografia managerială a riscurilor epidemice, așa cum a fost imaginată de Melinda S. Meade și R.J. Earickson (2005) în răspândirea unei infecții epidemice într-o ierarhie urbană sau într-un sistem de așezări.

Consider așadar că analiza funcției medicale a unui oraș, a unei așezări (există și localități rurale cu funcție medicală - sanatorii, stațiuni de tratament balnear, etc.), trebuie să pornească de la înțelegerea serviciilor medicale, a structurii și a nivelurilor de practicare a acestor servicii.

Știm că spațiul geografic medical cuprinde două subspații: a) *cel al îngrijirii medicale oficializate (licențiate)* și b) *spațiul de îngrijire a sănătății „nelicențiat”*.

a) *Spațiul geografic medical licențiat* are următoarele niveluri (conform lui N. Black și a lui R. Gruen, 2005):

- nivelul îngrijirii primare, care cuprinde asistența comunitară generală, prin infirmieri sau medici de familie;
- nivelul îngrijirii medicale secundare, constând din îngrijire specializată la care ai acces în spitale și policlinici (de nivel local, zonal-urban, etc.);
- nivelul de îngrijire terțiar, nivelul înalt specializat în a cărui geografie bolnavul intră în baza „trimiterii” făcute de medicii din nivelul secundar. Acest nivel cuprinde în geografia sa spitale regionale sau naționale, clinici specializate, etc.

b) *Spațiul geomedical nelicențiat* asigură îngrijirea sănătății într-un procent (contributiv și numeric) foarte mare. Mai exact, 80% din ocrotirea sănătății populației într-un sistem (indiferent de categoria taxonomică) este asigurat de către subsistemul nelicențiat. În plus, studierea ocrotirii sănătății din punct de vedere „nelicențiat” va ajuta la înțelegerea comportamentului de cerere a ajutorului medical, un determinant major în folosirea serviciilor medicale oficiale, iar încorporarea subsistemului nelicențiat în managementul geografic al sistemului medical local va asigura spiritul și statutul de proprietate asupra serviciilor medicale către administrația locală. În acest fel, între funcția administrativă și cea medicală a unei așezări se va construi relația transistemică necesară configurării și structurării sistemice a *funcției civice (a funcțiilor civice)*, asigurându-se la acest nivel (b) ocrotirea sănătății prin:

- furnizare de informații și sfaturi pentru o atitudine și un comportament îndreptate spre o viață sănătoasă;
- descurajarea excesului pentru cererea de asistență medicală;
- încurajarea și consilierea persoanelor, dar și a pacienților pentru o conduită preventivă față de boli;
- sprijin emoțional și sufletesc pentru bolnavi;
- asistență calificată în furnizarea serviciilor medicale și de asistență socială, etc.

Această geografie a spațiului medical dintr-un sistem va avea în structura sa elementele, stările elementelor și relațiile create în sistem între cele două. Fiecare „proporție” structurală este importantă, iar organizarea sistemelor medicale determină direcții, dinamici și evoluții interesante în propria geografie, dar și în geografia sistemelor cu care interacționează, etc. Elementele sistemice care intră în structura subsistemului medical al unui oraș și care „hotărăsc” dacă orașul în cauză dobândește o funcție medicală sunt mai multe. Dar cel mai mult influențează în configurarea acestei funcții *spitalul ca element geosistemic funcțional*.

Spitalele pot fi clasificate și categorisite după multe criterii, dar în general, în prezent, sunt împărțite după două criterii: 1) *după zona geografică servită (asigurată)* și 2) *după forma de proprietate a spitalului*. Din punct de vedere al geografiei urbane, spitalele (ca element geosistemic) pot fi clasificate în: *urbane* și *suburbane* (D.H. Sells, 2000). Raporturile holarhice din punct de vedere al poziției geografice, al categoriei de proprietate, a categoriei de pacienți, etc., vor genera și ele poziționări sistemice ale „spitalului” în geografia locului.

În ultimii ani, și în România s-au produs modificări în sistemul de organizare spitalicesc, acesta tinzând să devină „integrat”. Anterior acestei perioade, spitalele erau de trei feluri: nonprofit; pentru profit și administrat de autoritățile locale. Azi, prin procesul de integrare, putem avea în geografia unui oraș un spital nonprofit – amplasat pe spațiu public – cu regim de spital județean.

În ultimii ani, evoluția sistemelor medicale este tot mai dinamică și mai complexă. În acest context, în geografia populației (unui oraș, unei regiuni, etc.) apar mobilități geoprofessionale în structura ocupațională a medicilor, în raporturile medicilor cu spitalul (ca instituție), cu personalul medical, cu administrația, cu managementul spitalului, cu pacienții, etc. Concluzia este că dinamica spațiului medical crează, în sistem, presiuni și determinări noi care influențează întregul geosistem urban și în primul rând funcția medicală a acestuia, raportată la zonele funcționale ale orașului, zonele de influență ale orașului, etc.

4.1.2.1.5.2. Structura funcției medicale a municipiului Cluj-Napoca

Structura funcției medicale a municipiului Cluj-Napoca cuprinde o sferă de servicii medicale conform schemei serviciilor de mai jos.

- acupunctură;
- alergologie-imunologie;
- analize de laborator;
- boli infecțioase;
- cardiologie;
- chirurgie generală;
- chirurgie maxilo-facială;
- chirurgie pediatrică;
- chirurgie estetică;
- dermatologie;
- dermatologie estetică;
- diabet și boli metabolice;
- dietă și nutriționism;
- endocrinologie;
- farmacie;
- gastroenterologie;
- genetică medicală;
- geriatrie-gerontologie;
- ginecologie-obstetrică;
- medicină alternativă;
- medicină de familie;
- medicina muncii;
- medicină generală;
- medicină sportivă;
- nefrologie;
- neurologie;

- oftalmologie;
- oncologie;
- O.R.L.;
- ortopedie;
- pediatrie;
- planificare familială;
- psihiatrie-psihiologie;
- psihoterapie;
- logopedie;
- radiologie;
- recuperare balneologică;
- remodelare estetică;
- stomatologie;
- urologie

Această sferă de servicii medicale este asigurată printr-o rețea de instituții medicale, organizată într-un sistem care cuprinde unități de stat și unități private. Structura sistemului medical din municipiul Cluj-Napoca este coordonată holarhic de Ministerul Sănătății, prin **Direcția de Sănătate Publică a Județului Cluj**, compusă din: director coordonator; patru directori adjuncți și 18 servicii medicale și administrativ-financiare. Pentru organigrama instituției, a se vedea Anexa 1.

Structura rețelei medicale din Cluj-Napoca cuprinde:

- *spitale*, în număr de 10 în 2010, cuprinzând la rândul lor 62 de secții/clinici; lista spitalelor este următoarea: Spitalul Clinic Județean de Urgență Cluj; Spitalul Clinic de Adulți Cluj-Napoca; Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii; Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie “Leon Daniello”; Spitalul Clinic de Boli Infecțioase Cluj-Napoca; Spitalul Clinic de Recuperare Cluj; Spitalul Militar de Urgență “Dr. Constantin Papilian”; Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca; Spitalul Municipal Clujana și Spitalul Studentesc Cluj.

Tabelul 11. Nivelul de clasificare a spitalelor din municipiul Cluj-Napoca, conform Ordinului Ministrului Sănătății nr. 323/2011

Nr. crt.	Unitatea sanitară	Nivelul de clasificare	Observații
1.	Spitalul Clinic Județean de Urgență Cluj	I*	Necesită plan de conformare
2.	Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii Cluj-Napoca	II M**	-
3.	Spitalul Clinic Municipal Cluj-Napoca	II**	Necesită plan de conformare
4.	Spitalul Clinic de Boli Infecțioase Cluj-Napoca	II M	-
5.	Spitalul Clinic de Recuperare Cluj-Napoca	II M	-
6.	Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie “Leon Daniello” Cluj-Napoca	II M	-
7.	Spitalul Clinic Universitar CF Cluj-Napoca	II	Necesită plan de conformare
8.	Spitalul Militar de Urgență “Dr. Constantin Papilian” Cluj-Napoca	III***	Necesită plan de conformare

Sursa: Direcția de Sănătate Publică a Județului Cluj

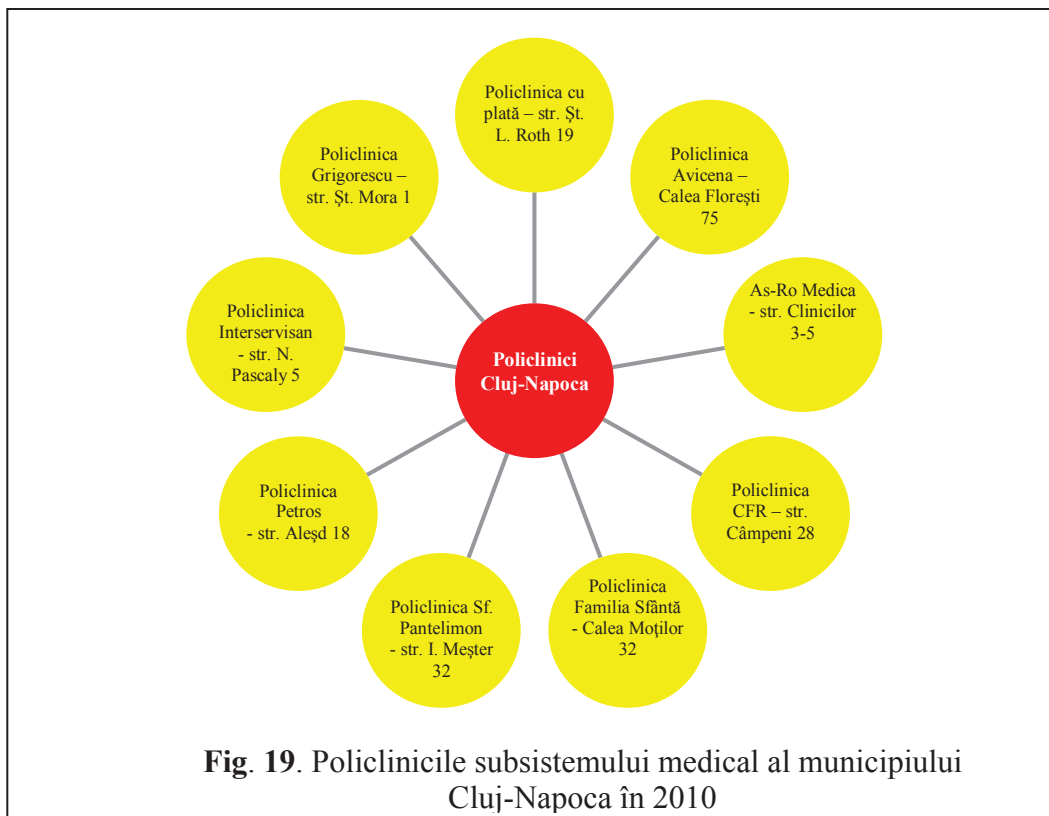
Notă:

* **Spitale categoria I (cu subcategoria I M pentru unitățile monopofil): nivel de competență foarte înalt** – spitale care asigură asistența medicală la nivel regional, servind populația județului din aria sa administrativ-teritorială, precum și alte județe, cu cel mai înalt nivel de dotare și încadrare cu resurse umane și care asigură furnizarea serviciilor medicale cu grad de complexitate foarte înalt.

** **Spitale categoria II (cu subcategoria II M pentru unitățile monopofil): nivel de competență înalt** – spitale care servesc populația județului din aria sa administrativ-teritorială, precum și din județele limitrofe, cu nivel înalt de dotare și încadrare resurse umane și care asigură furnizarea serviciilor medicale cu grad mare de complexitate

*** **Spitale categoria III: nivel de competență mediu** - spitale care servesc populația județului din aria administrativ-teritorială unde își are sediul și, doar prin excepție, din județele limitrofe, pentru afecțiuni cu grad mediu de complexitate.

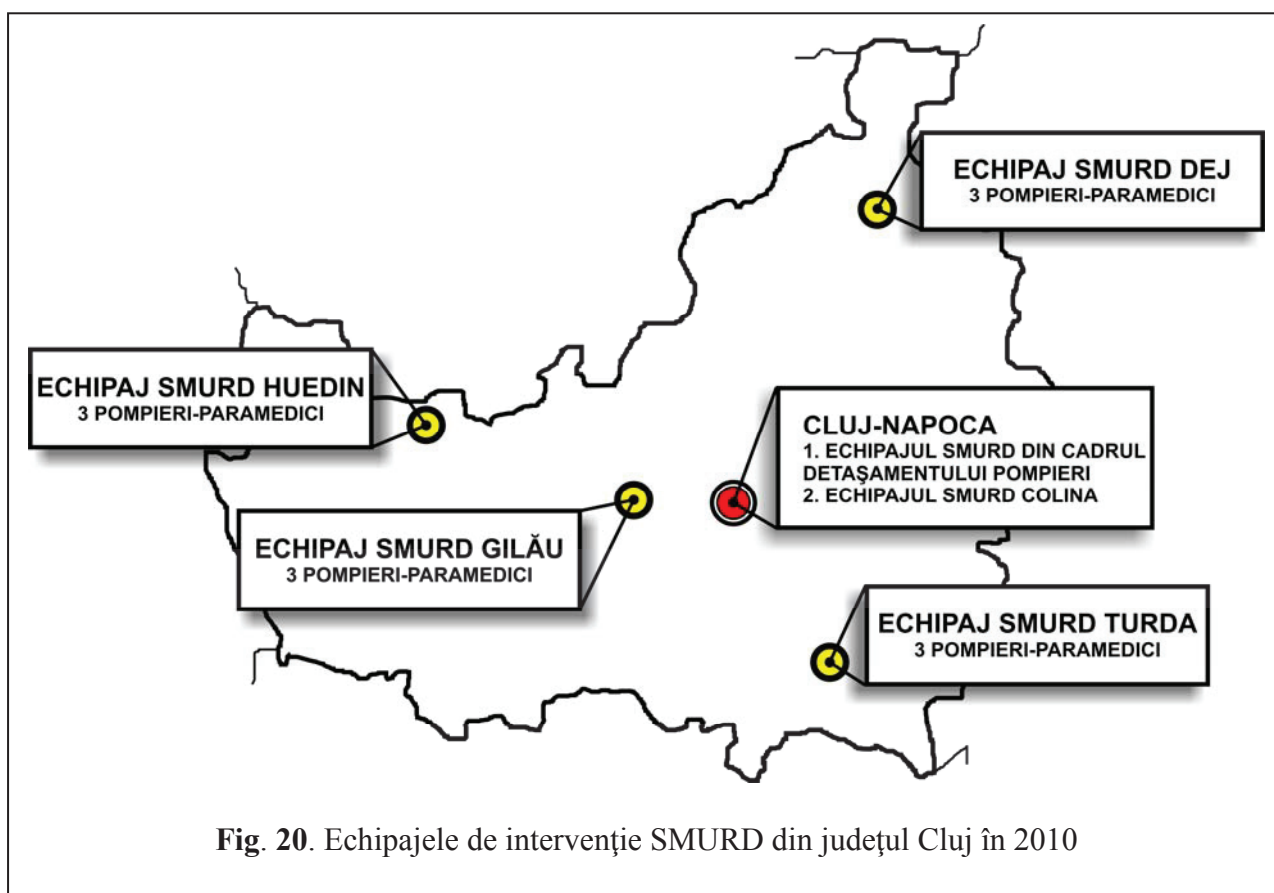
- policlinici, în număr de nouă în 2010;

Fig. 19. Policlinicile subsistemului medical al municipiului Cluj-Napoca în 2010

- *trei institute medicale:* Institutul de Urologie și Transplant Renal; Institutul Inimii “Prof. Dr. Nicolae Stăncioiu” și Institutul Oncologic “Prof. Dr. I. Chiricuță”;
- *opt spitale particulare;*
- *20 centre medicale particulare;*
- *șapte laboratoare medicale particulare;*
- *362 cabinete stomatologice;*
- *96 laboratoare de tehnică dentară;*
- *112 farmacii particulare și 27 depozite farmaceutice;*
- *164 cabinete pentru medicină de familie;*
- *33 de cabinete școlare.*

Elementelor funcționale sus menționate li se adaugă și altele, unul dintre ele fiind *Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcare (SMURD) Cluj*, cu sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 69-71, ce funcționează din anul 1994 în cadrul ISU „Avram Iancu” al Județului Cluj. Serviciul cuprinde peste 20 de medici specializați în medicină de urgență, asistenți medicali, peste 100 de pompieri-paramedici și câteva zeci de voluntari studenți ai UMF. Echipele de intervenție ale SMURD Cluj își desfășoară activitatea pe întreg teritoriul județean, având o serie de baze operative conform figurii nr. 20.

Fig. 20. Echipajele de intervenție SMURD din județul Cluj în 2010

Dintre colaboratorii importanți ai acestui serviciu amintim Serviciul Județean de Ambulanță Cluj, SMURD Mureș, Spitalul Clinic Județean de Urgență Cluj, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca, Sistemul Național Unic de Apeluri de Urgență 112, forurile județene reprezentate prin Prefectura și Consiliul Județean Cluj, precum și Consiliul Local, Primăria Municipiului Cluj-Napoca și Serviciul de Transmisiuni Speciale.

Serviciul Județean de Ambulanță Cluj, cu sediul pe str. Horea, nr. 55, asigură, prin cei 502 angajați ai săi, printr-un program permanent, ca urmare a solicitărilor primite, îngrijirea primară de urgență prespitalicească, începând cu acordarea primului ajutor calificat și completându-se, unde este cazul, cu asistența medicală avansată de urgență până la predarea pacientului la structurile de primiri urgențe. Serviciul servește întregul județ, prin stația Cluj-Napoca și prin substațiile amplasate în municipiile Câmpia Turzii, Turda, Dej și Gherla, orașul Huedin, precum și cele din comunele Mociu și Gilău. În funcționarea serviciului nu există o arondare strictă a localităților județului la stații și

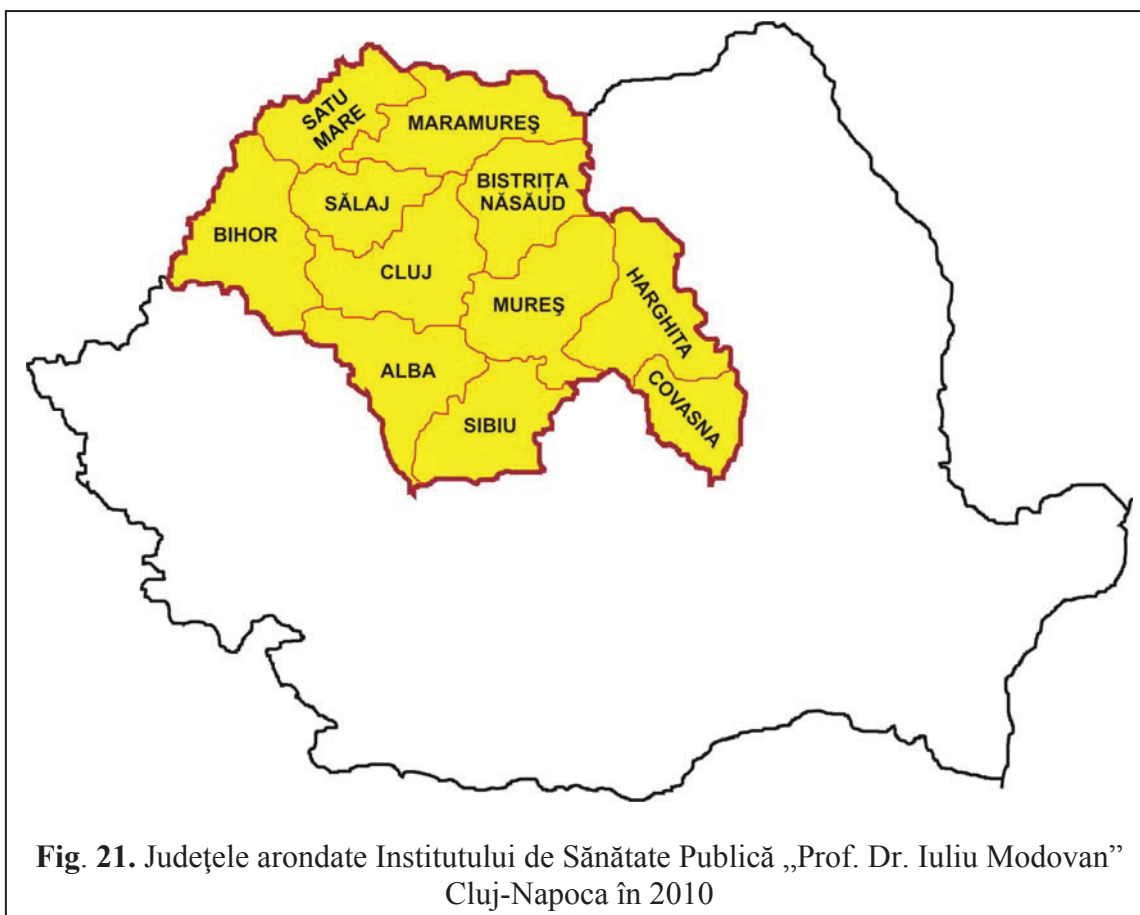
substații, coordonarea fiind asigurată după un complex de criterii de stația centrală Cluj-Napoca, unde se înregistrează toate apelurile 112.

Acest serviciu public este completat de două structuri private, care asigură și ele transportul pacienților și asistență medicală la domiciliu. Printr-un ordin al Ministrului Sănătății, ambulanțierii acestor firme sunt obligați însă să fie dirijați de dispecerii de la Serviciul de Ambulanță Cluj. Cu sediul pe str. Ion Meșter, nr. 10, *Fundația Creștină „Salvarea”* a apărut prima în peisajul urban clujean (1996), fiind creată printr-un parteneriat cu fundația austriacă Arbeiter Samariterbund Linz. Deținând 10 ambulanțe și un număr de 19 angajați (din care șase medici), firma efectuează transportul bonavilor pentru dializă sau alte servicii medicale, dar și asistență medicală la domiciliu în întreg județul Cluj, având în medie 169 de solicitări pe lună. A doua firmă, *Prompt Urg SRL*, înființată doar în 2005, având sediul pe str. Băița, nr. 9, și-a început activitatea prin transportul sanitar pentru externarea pacienților din spital sau transportul acestora la investigații medicale, iar în 2009, și-a extins activitatea prin consultații de urgență la domiciliu. Firma primește în medie 200 de solicitări pe lună și poate fi apelată și pe numere proprii, prin care asigură, doar pe raza municipiului Cluj-Napoca, consultații medicale la domiciliu și investigații mobile precum EKG, ecografii, recoltări probe, etc.

Casa de Asigurări de Sănătate Cluj, cu sediul pe str. Constanța, nr. 5, are în subordine 123 de angajați, din care pe 109 sunt încadrați pe funcții publice, 14 pe funcții contractuale, restul fiind 12 funcții publice de conducere și două funcții contractuale de conducere. Această resursă umană este angajată în atingerea a două obiective majore și anume:

- 1) asigurarea funcționării sistemului de asigurări de sănătate la nivel local (în cazul nostru județul Cluj și în cadrul acestuia municipiul Cluj-Napoca);
- 2) consolidarea, eficientizarea și dezvoltarea sistemului de asigurări sociale de sănătate la nivel local.

Institutul de Sănătate Publică „Prof. Dr. Iuliu Moldovan” Cluj-Napoca este cea mai importantă instituție a rețelei de medicină profilactică din Transilvania, fiind direct subordonată Ministerului Sănătății. Institutul are arondate 11 județe, cuprinzând circa $\frac{1}{4}$ din populația României (circa 4.738.015 locuitori).

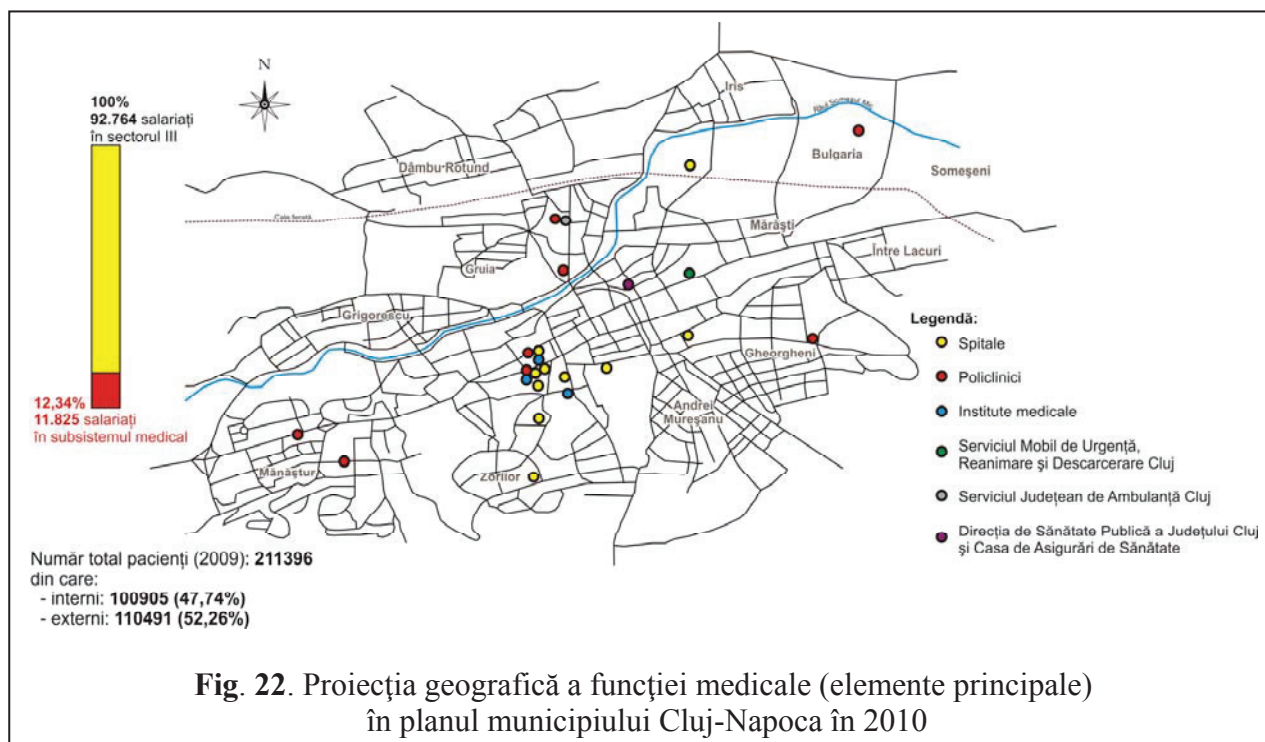
Colaboratorii tradiționali ai Institutului provin din mediul medical științifico-academic, atât din țară cât și din străinătate:

- Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca;
- Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca;
- International Institute for Rural and Environmental Health Bratislava;
- Institutul de Sănătate Publică din Bishkek;
- Imperial College of London;
- Environmental Health Research Institute Düsseldorf;
- Center for International Rural and Environmental Health Iowa.

Din anul 1999, Institutul este membru fondator al Asociației Directorilor Institutelor de Sănătate Publică din Europa, cu sediul la Londra, iar din 2002 a devenit membru al Comitetului Regional pentru Prevenirea Accidentelor Industriale Majore. Organigrama sa cuprinde patru secții (Epidemiologie și Sănătate Publică; Medicina Mediului și a Colectivității; Medicina Muncii și Economic-Administrativ), un laborator de igiena radiațiilor și un așa numit „Learning Resource Center”.

Subsistemul medical clujean are în componență și *organizații și asociații neguvernamentale*, în număr de 38, acestea realizând o serie largă de activități pentru ocrotirea sănătății cetățenilor, ca de

exemplu Societatea de Educație Contraceptivă și Sexuală Cluj-Napoca, care militează, prin cei 21 de voluntari, pentru promovarea și respectarea accesului liber al fiecărei persoane, pe baza propriei decizii informate, la educație pentru sănătate și servicii complexe, integrate și de calitate, în domeniul sănătății reproducerii umane, sau Filiala Cluj-Napoca a Serviciului de Ajutor Maltez, compusă din 48 de voluntari, aceștia oferind, printre altele, terapie funcțională, psihopedagogie, logopedie, kinetoterapie, fizioterapie copiilor cu handicap neuromotor.

Caracterul funcției medicale a municipiului Cluj-Napoca.

Coeficient localizare = 1,13 (supranumeric) (cf. Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006).

Concluzia: **funcția medicală, în pofida nomenclurii sale *civice*, este o funcție externă conform tuturor modelelor de calcul și evaluare.**

4.1.2.1.6. Funcția de securitate a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.1.6.1. Introducere și fundamentare teoretică

Statul Român este un organism de drept internațional, care, din punct de vedere geospațial, este un sistem holarhic. Un asemenea sistem trebuie să aibă elaborată o strategie de securitate capabilă să asigure acea securitate în toate structurile holarhice din propriul geosistem, dar și să participe la construirea și asigurarea securității suprasistemelor holarhice.

Strategia de securitate a Statului Român vizează contracararea pericolelor de insecuritate, dar și garantarea securității interne (a structurilor administrative, a comunităților, a proprietății și a persoanei). Ea vizează toate domeniile vieții sociale: securitatea teritoriului, securitatea energetică;

securitatea alimentației; securitatea structurilor; securitatea circulației; securitatea sănătății publice; securitatea culturală, spirituală și religioasă; securitatea informatică și informațională; securitatea mediului, etc. Sistemul holarhic de securitate la care Statul Român trebuie să se integreze cuprinde:

- securitatea internațională;
- securitatea organizațională;
- securitatea regională;
- securitatea internă.

Securitatea geosistemului urban Cluj-Napoca face parte integrantă din sistemul de securitate internă, securitate asupra căreia voi privi sistemic în vederea clarificării *funcției de securitate a orașului*. În acest sens, voi porni de la concepția de securitate internă stabilită în cadrul Strategiei de Securitate Națională, care are o serie de caracteristici de stare, de relaționare, precum și caracteristici strategice, etc. În consecință, ca parte integrantă, securitatea urbană trebuie să fie *sistemică și comprehensivă*. A. Maslow (1943), în elaborarea piramidei nevoilor fundamentale omenești, situează *securitatea* pe locul doi ca importanță, după nevoile fiziologice. Ea va prelua și va asigura, prin logica instituțional-funcțională, toate obiectivele secțiunii interne suprasistemice:

- protecția, paza și apărarea localității;
- protecția, paza și apărarea comunității;
- protecția, paza și apărarea geosistemului urban împotriva amenințărilor “asimetrice” (militare sau nemilitare);
- protecția, paza și apărarea în fața pericolelor geofizice, meteorologice, sociale, etc.;
- asigurarea și protejarea vieții sociale, private, a libertăților și proprietăților;
- protecția, paza și apărarea infrastructurală și structurală a tuturor valorilor comunitare;
- siguranța și securitatea cetățeanului, a instituțiilor publice, a resurselor vitale ale orașului.

Se observă deci că orașul își poate asigura securitatea urbană printr-un subsistem care incumbă un mare număr de instituții și agenții (administrație publică, ordine publică, prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență, securitatea frontierelor, structuri de informații, contrainformații și de securitate, organisme de prevenire a criminalității economico-financiare, gardă de mediu, structuri specializate în securitatea sănătății alimentare, structuri militare în situații deosebite și pentru misiuni specifice, etc.). Aceste instituții acționează în domenii specifice lor pe tot cuprinsul orașului și a teritoriului periurban, dar acționează și intrasistemic, cu agenții economici și sociali comerciali, care prin natura activității lor pot crea pericole de ordin chimic, epidemiologic, bacteriologic, ecologic, etc. Securitatea antiteroristă, terorismul fiind unul dintre pericolele asimetrice, este o latură a vieții geosistemului urban în care funcția de securitate îmbracă forme de acțiune foarte complexe, cu interacțiuni sistemice exhaustive pentru geosistem.

În situația actuală, raportată la obiectivele comunicate anterior, rezultă nu doar *necesitatea funcțională a asigurării*, ci și cea a perfecționării mecanismelor de gestionare și de acțiune, deoarece în era globalizării granița dintre *riscurile intrasistemice* și cel *suprasistemice* (naționale, internaționale, etc.) devine tot mai irelevantă. Este deci justificată, și la nivelul sistemului urban Cluj-Napoca, concepția stabilită prin sistemul de securitate internă și prin care se stabilește că pentru asigurarea capacității de acțiune în orice situație este necesară implementarea unui sistem național integrat de management al crizelor, ce va articula, într-o rețea modernă și funcțională, toate structurile (*civile și militare, din administrația centrală și locală*) cu atribuții în domeniu.

Pentru construirea și funcționalitatea unui astfel de sistem, un oraș mare precum Cluj-Napoca trebuie să cuprindă, în spațiul de securitate planificat, toate spațiile geografice constitutive din geosistem. El trebuie să analizeze *spații de manifestări* multiple precum spațiul sănătății publice, spațiul securității edilitare, spațiul sanitar-veterinar, spațiul public de circulație și transport, ciberspațiul, spațiul arhitectural al orașului, etc, pe scurt toate spațiile fizice (naturale sau antropice), virtuale, etc.

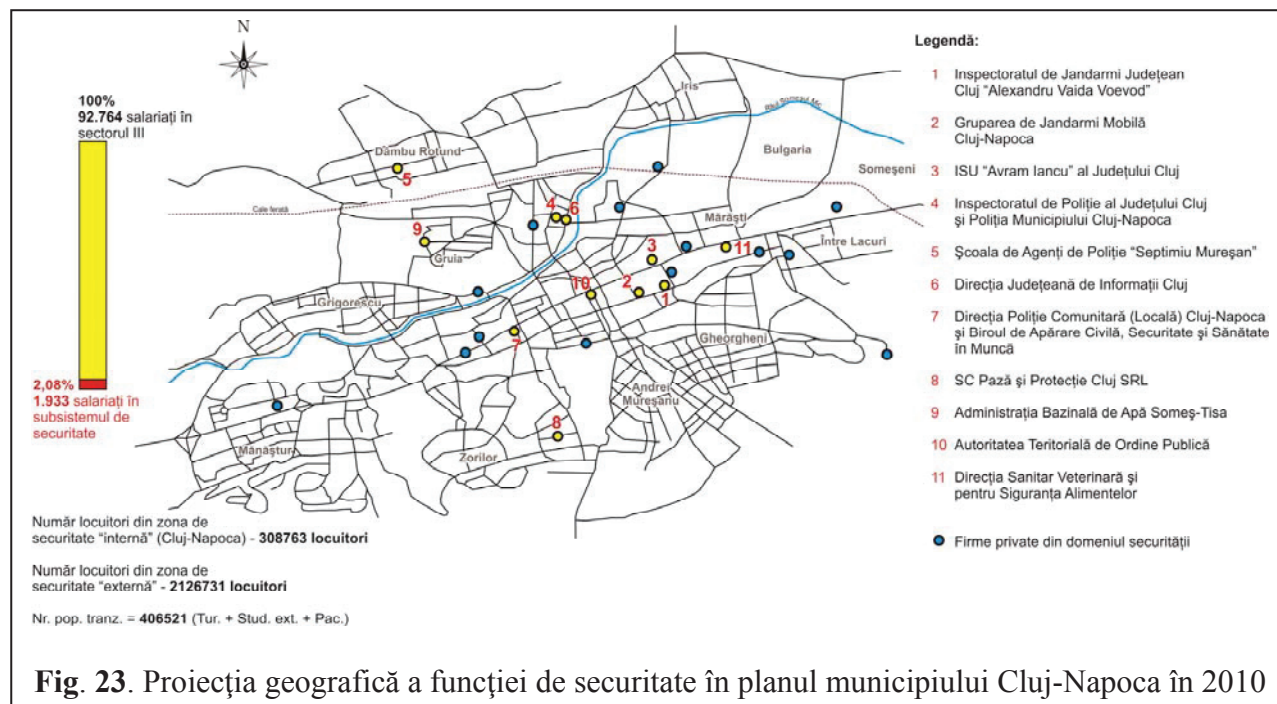
Doar atingând acest nivel de organizare și proiectare a securității urbane, orașul își poate justifica funcția de securitate. Aceasta este o *funcție vitală*, în sensul taxonomiei propuse de noi, și o funcție în care autoritățile locale sunt investite cu rolul principal în prevenirea infracțiunilor prin politici locale și prin care acțiunea trebuie gestionată sistemic prin:

- aplicarea tuturor prerogativelor instituționale (educație și combatere analfabetism, educație civică, coordonare proiecte cu diferiți parteneri, cercetare și informare, intervenție, judecare, încarcerare, etc.);
- cultivarea și perfecționarea instituțională a logisticii structurale cu misiuni de informare, conciliere, mediere, intervenție în forță, etc.;
- influențarea obiectivelor politicilor sectoriale cu incidență în problema siguranței urbane: planningul urban, construirea și întreținerea facilităților publice (școli, centre culturale, locuri de joacă, locuri de recreere prin sport, etc.);
- politici de asistență socială și de protecție a familiei;
- asigurarea personalului de securitate, de supraveghere și de întreținere a instituțiilor publice, etc;
- crearea unor structuri instituționale, pentru combaterea infracționalității care să cuprindă: reprezentanți ai autorităților publice, politicieni, sectorul privat, voluntari, organizații neguvernamentale, mass-media, instituții din domeniul sănătății medicale, autorități de transport public, asociații de locatari, etc.;
- instituirea, cultivarea și perfecționarea structurilor menite să întărească încrederea, să reducă frica și să sprijine victimele din sociosistem.

4.1.2.1.6.2. Structura funcției de securitate civic-urbană a municipiului Cluj-Napoca

Conform fundamentării teroretice a taxonomiei elementelor structurale, prezentate anterior, funcția de securitate a orașului Cluj-Napoca, la momentul documentării (2010), avea următoarele elemente sistemice:

Caracterul funcției de securitate a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{C1 + \dots + C13}{13} = \frac{2,3 + 8,06 + 2,3 + 2,3 + 0,33 + 2,3 + 0,33 + 0,63 + 0,01 + 7,14 + 2,3 + 2,3 + 0,33}{13} = 2,55$$

Pop. jud.

$$C1 = \frac{308763}{13} = 2,30; \quad C2 = 8,06; \quad C3 = 2,30; \quad C4 = 2,30$$

Pop. Cj-N.

$$C5 = 0,33; \quad C6 = 2,30; \quad C7 = 0,33; \quad C8 = 0,63; \quad C9 = 0,01; \quad C10 = 7,14$$

$$C11 = 2,30; \quad C12 = 2,30; \quad C13 = 0,33$$

Concluzia: **funcția este externă.**

Inspectoratul de Jandarmi Județean Cluj „Alexandru Vaida Voevod” (C1). Situația fizico-geografică a infrastructurii logistice a instituției este înregistrată în spații diferite, începând din zona ultracentrală și până în cea periurbană. Este compusă din construcții, căi de comunicații interioare, instalații și dotări logistice și de instruire, tehnică de luptă, terenuri de antrenament și instruire, poligoane și zone de agrement. O parte dintre acestea sunt evidente în fizionomia urbană, altă parte nefiind remarcată în mod evident.

Comanda instituției are o concepție militară, iar în fruntea ei se află comandantul și primul adjunct al acestuia. Factorul uman, adică forțele de ordine și administrative (necombatante), este organizat în structuri specifice, militare, pornind de la principiile eficienței și mobilității.

Scopul și atribuțiile instituției sunt stabilite prin lege și urmăresc, atât pe timp de pace cât și pe timp de criză:

- apărarea ordinii și liniștii publice;
- apărarea drepturilor și libertăților cetățenești;
- apărarea proprietății private și a celei publice;
- prevenirea și descoperirea infracțiunilor;
- protecția instituțiilor statului, locale și regionale;
- combaterea terorismului.

În completarea atribuțiilor de securitate îndeplinite de Inspectoratul de Jandarmi Județean, a fost înființată **Gruparea de Jandarmi Mobilă Cluj-Napoca (C2)**, o structură separată, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca, Calea Dorobanților, nr. 23, destinată organizării și executării misiunilor de asigurare și restabilire a ordinii publice, de combatere a infracționalității, având ca *zonă de competență* județele: *Cluj, Bihor, Sălaj, Maramureș și Satu-Mare*. Conducerea instituției este asigurată de comandantul grupării, cu grad de colonel, și de adjunctul comandantului, cu grad de locotenent-colonel. Structura organizatorică a instituției cuprinde, pe lângă comandament, următoarele elemente:

- Comanda unității;
- Stat Major: - Serviciul Organizare - Coordonare Misiuni;
- Serviciul Management Organizatoric și Operațional;
- Cercetare, Documentare și Bază de date;
- Secretariat și Documente Clasificate.
- Resurse Umane și Pregătire;
- Psihologie;
- Logistică: - Serviciul Suport Logistic;
- Serviciul Comunicații și Informatică;
- Planificare și Achiziții Logistice;
- Buget - Contabilitate;
- Detașamentul 1 Jandarmi Mobil;
- Detașamentul 2 Jandarmi Mobil;
- Detașamentul 3 Jandarmi Mobil;
- Detașamentul 4 Jandarmi Mobil;
- Detașamentul 5 Jandarmi Mobil;
- Plutonul jandarmi pază și protecția reședinței unității;

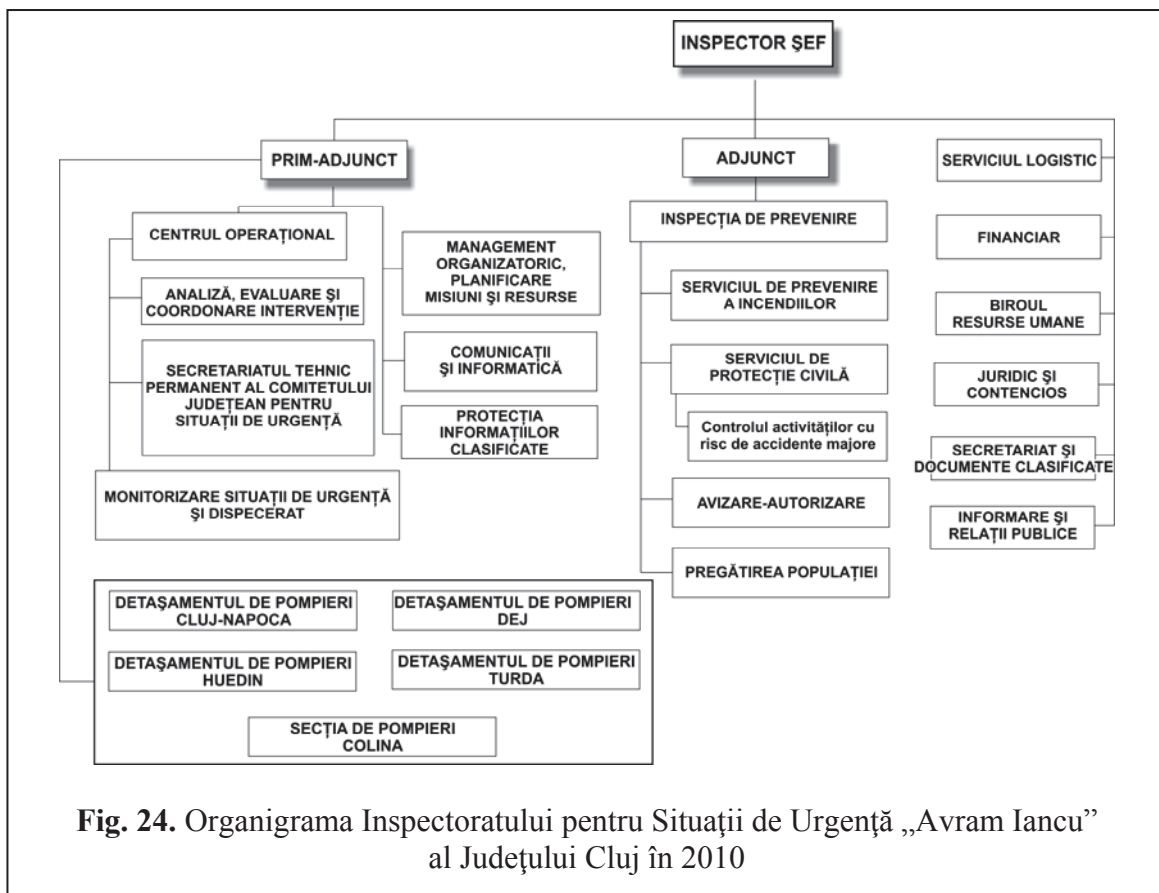
- Plutonul jandarmi suport logistic.

Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Avram Iancu” al Județului Cluj (C3) este o instituție de pază și securitate publică, făcând parte din structurile Ministerului Administrației și Internelor, cu o dispunere teritorială ierahizată, holarhică. În geografia urbană a municipiului Cluj-Napoca sunt situate Comandamentul județean al instituției și Detașamentul de Pompieri Cluj. Situația în spațiul geografic urban, al instituției, cuprinde:

- incinte construite;
- parcuri de tehnică specifică;
- instalații de comunicații;
- instalații și baze de antrenament;
- terenuri și alte infrastructuri logistice.

Domeniile de acțiune ale acestei instituții sunt:

- prevenirea situațiilor de urgență;
- misiuni de tip Seveso (îmbunătățirea siguranței siturilor conținând cantități mari de substanțe periculoase);
- intervenții în situații de urgență;
- supravegherea pieței.

Fig. 24. Organigrama Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Avram Iancu” al Județului Cluj în 2010

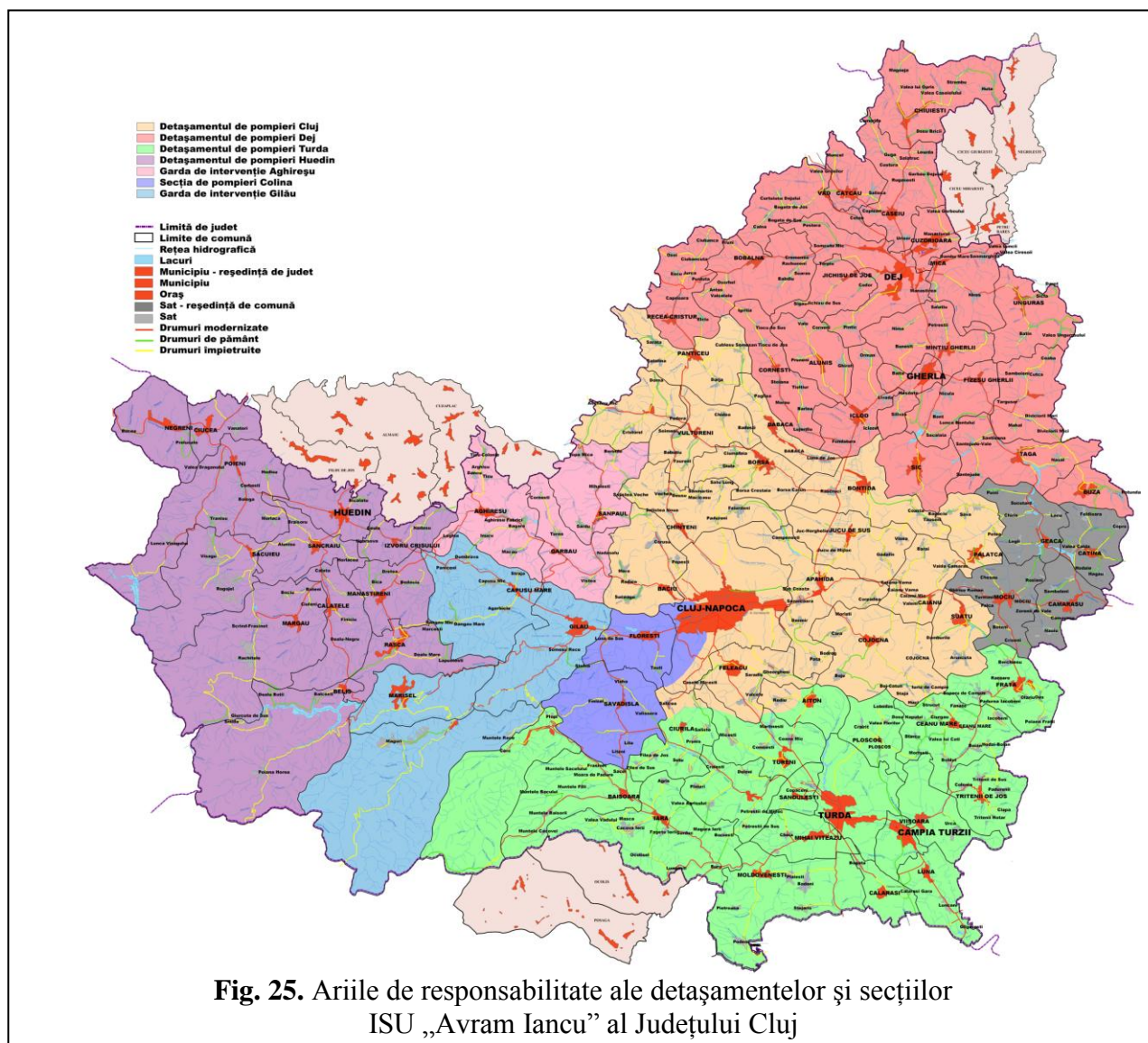
Structura organizatorică a inspectoratului cuprinde în spațiul urban Cluj-Napoca două unități și anume: - **Detașamentul de Pompieri Cluj**, care la rândul său are următoarea structură:

- Garda de intervenție Cluj-Napoca;
- Serviciul mobil de urgență, reanimare și descarcerare (SMURD);
- Formațiunea de protecție civilă.

- **Secția de pompieri Colina:**

- Garda nr. 1 de intervenție Colina;
- Garda nr. 2 de intervenție Gilău;
- Serviciul mobil de urgență, reanimare și descarcerare (SMURD).

Activitatea specifică a instituției în spațiul urban (dar și periurban și rural) face parte din sistemul integrat de măsuri și de acțiuni specifice, în scopul preîntâmpinării, reducerii, eliminării riscurilor de producere a situațiilor de urgență și a consecințelor acestora asupra populației, protecția locuitorilor, a mediului, a bunurilor și valorilor de patrimoniu.

Fig. 25. Ariile de responsabilitate ale detașamentelor și secțiilor ISU „Avram Iancu” al Județului Cluj

Inspectoratul de Poliție al Județului Cluj (C4) este un element sistemic ce aparține, din punct de vedere juridic, Ministerului Administrației și Internelor. În polivalența sistemică a acestei instituții, la fel ca Inspectoratul pentru Situații de Urgență sau Inspectoratul de Jandarmi Județean, face parte din sistemul geografic urban al municipiului Cluj-Napoca, prin subsistemele sale structural-teritoriale și prin situarea și funcționarea sa în spațiul geografic al geosistemului Cluj-Napoca.

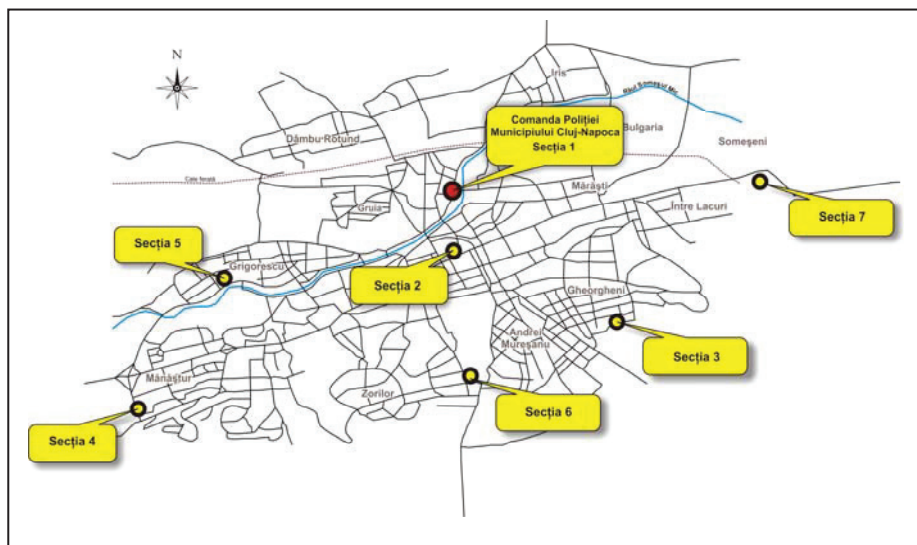
Ca element structural care susține funcția de securitate a municipiului Cluj-Napoca, inspectoratul, cu toate elementele aflate în subordine, exercită atribuții și prerogative în:

- apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, proprietății publice și private;
- prevenirea și descoperirea infracțiunilor;
- respectarea liniștii și ordinii publice.

„Activitatea poliției (române) constituie serviciu public, specializat, și se realizează în interesul persoanei, al comunității, precum și în sprijinul instituțiilor statului (indiferent de rang și nivel: local, județean, național, internațional, etc.)” (<http://cj.politiaromana.ro/>)

Structura de resurse umane și organizatorică a instituției cuprinde pe raza municipiului Cluj-Napoca următoarele elemente subsistemice:

- **Inspectoratul de Poliție al Județului Cluj**, condus de o echipă managerială în frunte cu șeful inspectoratului, cu rang de chestor; serviciile specifice instituției includ serviciul criminalistic, cazier și evidențe operative, investigarea fraudelor și crimelor, arme, explozibili și substanțe periculoase, ordine publică, rutier, etc.
- **Poliția Municipiului Cluj-Napoca (C5)**, cu următoarea structură: comanda instituției; șapte secții municipale și biroul de poliție pe centrul universitar Cluj-Napoca. Structura și misiunile Poliției Municipiului Cluj-Napoca, inclusiv ale secțiilor acesteia, sunt organizate și prerogate astfel încât să acopere, în fapt, prin misiuni și activități specifice, toate domeniile vieții care asigură funcționarea normală a orașului.

Fig. 26. Secțiile Poliției Municipiului Cluj-Napoca în 2010

Făcând parte din structura unităților de învățământ ale Ministerului Administrației și Internelor și având ca scop formarea inițială a agenților de poliție, **Școala de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan” Cluj-Napoca** a fost înființată în 2003, fiind localizată în spațiul geosistemului Cluj-Napoca

Tabelul 12. Catedrele Școlii de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan” Cluj-Napoca

Nr. crt.	Denumirea catedrei	Număr dascăli
1.	Catedra de pregătire de specialitate	12
2.	Catedra de pregătire juridică și cooperare Schengen	6
3.	Catedra de științe socio-umane	7

Sursa: Școala de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan”

în str. Corneliu Coposu, nr. 89-91. Sistemul de învățământ al instituției este bazat pe trei catedre și anume:

Activitățile didactice se desfășoară în 12 săli de

clasă, un amfiteatru de 320 de locuri, șase laboratoare și *centru de simulare* (bazându-se pe învățământul interactiv, fiind constituit dintr-un birou de poliție, un apartament, un bar, un simulator de trageri, o cameră procedurală pentru recunoașterea din grup și o sală de clasă pentru vizionarea activităților și analiza modului de intervenție). Aceștia li se adaugă o bibliotecă (cu peste 5500 de titluri), o sală de sport și o bază sportivă, un cabinet medical, un studio de radio și televiziune, o sală de Internet (18 stații de lucru), o cantină și două cămine cu o capacitate de 22 de camere.

Tabelul 13. Parteneriatele Școlii de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan” Cluj-Napoca

Tipul parteneriatului	Instituția parteneră
Parteneriate naționale (cu societatea civilă și cu alte instituții)	Școala de Formare Inițială și Continuă a Personalului Poliției de Frontieră Constanța
	Administrația Națională a Penitenciarelor - Penitenciarul Gherla
	Primăria Municipiului Cluj-Napoca
	Școala de Pregătire a Agenților Poliției de Frontieră „Avram Iancu” Oradea
	Centrul Regional de Formare Continuă pentru Administrația Publică Locală Cluj-Napoca
	Arhivele Naționale - Direcția Județeană Cluj
	Institutul de Medicină Legală Cluj-Napoca
	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca - Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării
	Inspectoratul de Poliție al Județului Cluj
	Școala de Perfecționare a Cadrelor Poliției de Frontieră Orșova
	Divizia 4 Infanterie „Gemina”
	Academia de Lupte „Ciprian Sora” București
	Academia Română - Centrul de Studii Transilvane Cluj
Parteneriate internaționale	Școala de Subofițeri de Poliție din Adyliget, Ungaria
	Școala de Poliție din Hahn, landul Renania-Palatinat, Germania
	Școala de Poliție din Basdorf, landul Brandenburg, Germania
	Școala de Poliție din Katowice, Polonia

Sursa: Școala de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan”

Serviciul Român de Informații (S.R.I.) (C6) este o structură militară, specifică spațiului geografic nedeterminat, cu organizare și structuri care sunt situate, amplasate sau localizate și în spațiul urban al municipiului Cluj-Napoca.

Direcția Județeană de Informații Cluj este unitatea teritorială cu personalitate juridică a S.R.I., care organizează și execută, pe raza de competență (*județul Cluj*), activități de culegere, verificare și valorificare a informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii, contracarării și înlăturării oricăror acțiuni care constituie amenințări la

adresa securității naționale. Contribuția acestei instituții la funcția de securitate a municipiului Cluj-Napoca se concretizează prin colaborarea și interrelațiile specifice cu toate organele administrației publice locale și autoritățile cu atribuții în materie de securitate națională (reprezentanți locali ai Serviciului de Informații Externe, Ministerului Administrației și Internelor, Ministerului Apărării Naționale, Serviciului de Protecție și Pază și ai Serviciului de Telecomunicații Speciale, etc.).

Misiunile sale specifice, de importanță majoră pentru viața unui geosistem urban precum Cluj-Napoca, sunt:

- apărarea Constituției;
- antiterorism și contraterorism;
- contraspionaj;
- combaterea amenințărilor transfrontaliere;
- securitatea economică;
- supravegherea secretelor de stat;
- exploatarea, în interes național, a „surselor deschise”.

Conform Legii nr. 51/1991, singurii beneficiari din plan local ai informațiilor furnizate de către S.R.I., prin Direcția Județeană de Informații Cluj, sunt: *prefectul județului; președintele Consiliului Județean Cluj și organele de urmărire penală*, dacă informațiile indică săvârșirea unei infracțiuni.

SRI este coordonatorul tehnic al Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului și autoritatea națională în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, context în care cadre specializate din Direcția Județeană de Informații Cluj execută intervenții antiteroriste/contrateroriste și participă la acțiunile derulate în comun cu alte forțe specializate în protecția antiteroriste. Tot Direcția Județeană de Informații organizează și execută activități de control de securitate (antiterorism-antidetunare) a pasagerilor, bagajelor de cală și de cabină ale acestora, a personalului aeroportuar și echipajelor din Aeroportul Internațional Cluj-Napoca. Dintre atribuțiile Direcției mai amintim colectarea, transportul, distribuția și protecția, pe raza județului, a corespondenței clasificate naționale

și NATO/UE între autoritățile și instituțiile publice, agenții economici cu capital integral sau parțial de stat, precum alte persoane de drept public sau privat, deținătoare de astfel de informații.

Direcția Poliție Locală (fostă Comunitară) **din Primăria Cluj-Napoca (C7)**, înființată în 2005, are ca misiune *punerea în practică a atribuțiilor primarului privind controlul în toate domeniile vitale geosociale din sistemul urban Cluj-Napoca.*

Organigrama cuprinde:

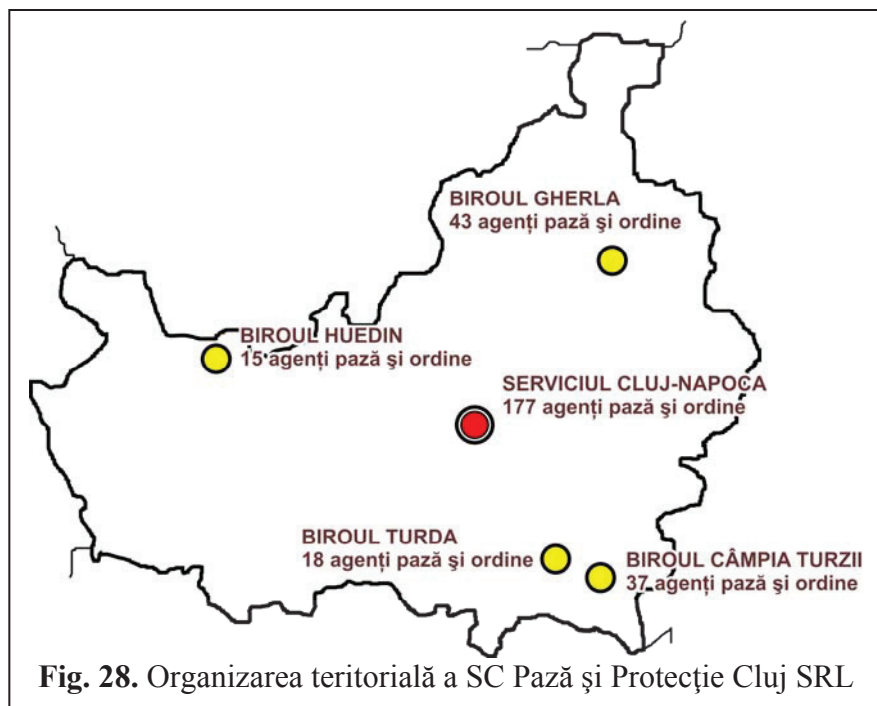
- trei funcții de conducere;
- șase servicii (Control urbanism și disciplină în construcții; Control protecția mediului și igienizare; Inspecția comercială; Ordine și siguranță publică; Control trafic rutier; Bază de date, dispecerat și relații publice);
- 196 de angajați (107 cu studii superioare și 89 cu studii medii).

Zona de responsabilitate a acestei direcții cuprinde întregul spațiu geografic, intravilan și extravilan, al geosistemului municipiului Cluj-Napoca.

SC Pază și Protecție Cluj SRL (C8) funcționează din 2005, ca serviciu specializat, aflat în subordinea Consiliului Județean Cluj, având ca obiectiv „...*paza obiectivelor, birourilor și valorilor aparținând domeniului public și privat al județului Cluj și a altor instituții de stat...*” (Consiliul

Județean Cluj). Efectivul de forță umană disponibil numără 295 de agenți de pază și ordine. Organizarea teritorială cuprinde următoarele subsisteme în localitățile: (vezi figura nr. 28).

Biroul Apărare Civilă, Securitate și Sănătate în Muncă (C9) din cadrul Primăriei Cluj-Napoca are în evidență toate adăposturile antiaeriene ale municipiului, deși multe dintre ele se află în grija administratorilor de

Fig. 28. Organizarea teritorială a SC Pază și Protecție Cluj SRL

blocuri. În cazul unui atac aerian, 19% din populație ar putea fi adăpostită în spații speciale construite în vechile blocuri. Acest tip de adăposturi are pereți din beton armat, cu o grosime de 40 cm, planșeu de 20 cm, uși metalice etanșe, grupuri sanitare, sistem de filtrare și ventilație, precum și ieșiri de urgență. Alte câteva mii de persoane (circa 16% din populația municipiului) pot fi găzduite în adăposturi simple, fără sistemele menționate anterior, dar care oferă un grad de protecție asemănător.

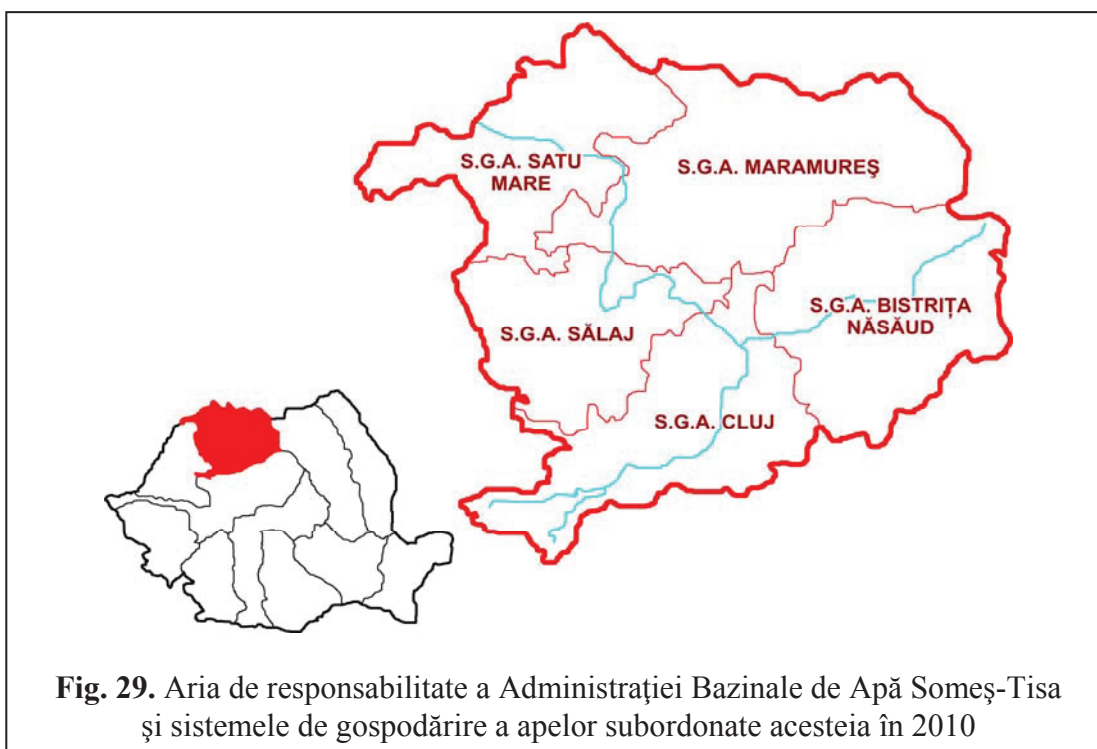
Însă nici restul de 65% din populație nu rămâne neadăpostită, întrucât Primăria Cluj-Napoca are în evidență subsolurile blocurilor, acestea putând fi transformate în adăposturi. Procentele sunt calculate la o populație estimativă de 318000 locuitori.

Două dintre cele mai mari adăposturi anti-aeriene se află chiar în centrul municipiului, unul dintre ele fiind situat sub Regionala C.F.R. Adăpostul, care este unul dintre punctele de comandă în caz de urgență, are capacitatea de a adăposti aproximativ 400 de persoane și poate oferi posibilitatea de a continua operaționalizarea trenurilor în cazul oricărui tip de catastrofă. Al doilea adăpost se află sub Hotelul Belvedere, figurând ca punct de conducere, aici urmând să vină, în caz de catastrofă, primarul municipiului.

Deși printre obiectivele sale se numără și unele centrate pe protecția și conservarea mediului (mai exact resursele de apă), ceea ce ar însemna o situație în cadrul elementelor ce susțin funcția ecologică a municipiului Cluj-Napoca, **Administrația Bazinală de Apă Someș-Tisa (C10)**, unitate din cadrul Administrației Naționale „Apele Române” S.A., urmărește o serie de obiective ce o includ în cadrul funcției de securitate:

- apărarea împotriva inundațiilor și fenomenelor hidrometeorologice periculoase;
- exploatarea, întreținerea și reparațiile lucrărilor și construcțiilor hidrotehnice din administrare;
- întreținerea albiilor minore a râurilor în vederea asigurării secțiunilor de scurgere;
- elaborarea și aplicarea regulamentelor, programelor de exploatare și a planurilor de apărare împotriva inundațiilor și a fenomenelor hidrometeorologice periculoase în bazinele hidrografice Someș și Tisa;
- urmărirea comportării construcțiilor și lucrărilor hidrotehnice a instalațiilor și echipamentelor aferente acestora, etc.

Conducerea instituției, situată pe str. Vânătorului, nr. 17, este asigurată de un director coordonator, doi directori tehnici (Administrare lucrări hidrotehnice; Resurse de apă) și un director economic. Este organizată la nivelul grupului de bazine hidrografice Someș-Tisa, cuprinzând un număr de cinci subunități, numite „Sisteme de gospodărire a apelor” (S.A.G.), conform figurii nr. 29.

Autoritatea Teritorială de Ordine Publică Cluj (A.T.O.P.) (C11) este un organism cu rol consultativ, fără personalitate juridică, care se constituie și funcționează pe lângă Consiliul Județean Cluj, și asigură prin activitatea sa, reprezentarea și promovarea intereselor comunității în scopul asigurării unui climat de siguranță și securitate publică. În exercitarea atribuțiilor sale, Autoritatea Teritorială de Ordine Publică emite hotărâri cu caracter de recomandare, fără a avea competențe în problemele operative ale Poliției.

Autoritatea își desfășoară activitatea în plen și în trei comisii de lucru:

- Comisia de coordonare, situații de urgență și pentru petiții (patru membri);
- Comisia de planificare, stabilire și evaluare a indicatorilor de performanță minimali (patru membri);
- Comisia pentru probleme sociale, standarde profesionale, consultanță și drepturile omului (patru membri).

Având sediul în P-ța Mărăști, nr. 1, și un număr de 145 de angajați (în 2010), **Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Cluj (C12)** exercită, la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a județului Cluj, atribuțiile stabilite la nivel central de către Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, acestea incluzând:

- managementul siguranței alimentelor;
- eliberarea de autorizații și certificate în domeniul siguranței alimentare;
- autorizări și înregistrări de operatori de nutriție animală și unități farmaceutice veterinare;

- monitorizarea pesticidelor, circulației animalelor (domestice și sălbatice) și produselor animaliere, focarelor de boală identificate la animale și mortalităților în rândul acestora;
- inspecții, controale, teste de laborator, etc.

Sectorul privat (C13) contribuie și el la desăvârșirea funcției de securitate a municipiului Cluj-Napoca printr-o serie de elemente (firme și persoane fizice) bine definite, deși acestea încă au o prezență și importanță relativ redusă în geografia geosistemului urban Cluj-Napoca.

Tabelul 14. Firmele cu activitate în domeniul securității din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	Denumire	Servicii și produse oferite în domeniul securității
1.	Nera Mureșan	Pază; securitatea transporturilor de valori; proiectarea și instalarea sistemelor de protecție; monitorizare
2.	Carpat Guard SRL - punct de lucru Cluj-Napoca	Asigurare pază obiective; gardă de corp; monitorizare și intervenție rapidă
3.	Complet Security	Pază și monitorizare; intervenție rapidă; securitate transport de valori; instalare sisteme de detecție și avertizare la efracție, la incendiu; monitorizare prin televiziune cu circuit închis; interfonie și video-interfonie
4.	Total Security	Pază și protecție; gardă de corp; consultanță în domeniul securității; proiectare sisteme de alarmare
5.	MC Protect	Pază și protecție; monitorizare sisteme de alarmă și intervenție rapidă cu echipaje mobile; instalare sisteme de securitate; consultanță în domeniu.
6.	DEY Security	Comercializare sisteme anti-efracție și anti-incendiu; monitorizare sisteme locale de alarmă; intervenție rapidă; însoțire transport valori; paza și protecția obiectivelor civile și industriale; patrulare și verificare periodică obiective; gardă de corp.
7.	Sakura Security	Pază și protecție; monitorizare; transport valori și gardă de corp
8.	Bentel System Cluj-Napoca	Comercializare sisteme anti-efracție, anti-incendiu, camere video, interfonie și video-interfonie
9.	General Security	Pază și protecție; supraveghere video; detecție incendiu; interfonie; sisteme antifurt; detecție metale
10.	Napoguard SRL	Pază și protecție; furnizare echipamente anti-efracție; control acces; supraveghere video; proiectare și instalare sisteme mecanice de protecție perimetrală; monitorizare sisteme anti-efracție și anti-incendiu și asigurarea intervenție operative.
11.	Secpral	Furnizare sisteme anti-efracție, anti-incendiu, control acces, alarme auto, interfonie, televiziune cu circuit închis, sisteme de protecție perimetrală
12.	Agencia de detectivi particulari „Supraveghere și Investigații”	Consultanță pentru asigurarea autoprotecție informaționale; verificarea și depistarea interceptării comunicațiilor și a mijloacelor de supraveghere

Tabelul 14. Firmele cu activitate în domeniul securității din Cluj-Napoca (2010)

Nr. crt.	Denumire	Servicii și produse oferite în domeniul securității
13.	Zeco Electronics	Furnizare și instalare sisteme de alarmă anti-efracție, zăvoare electro-magnetice, sisteme de control acces, supraveghere video, protecție perimetrală și interfonie
14.	Gladiator Guard SRL	Servicii de investigație și protecție a bunurilor și persoanelor; servicii de protecție, pază, alarmă și intervenție

Sursa: Oficiul Registrului Comerțului Cluj

4.1.2.2. Funcțiile culturale ale municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.1. Introducere și fundamentare

Continuând legătura de idei și conceptele prezentate în capitolul „Funcțiile așezărilor” sau în introducerea la fundamentarea teoretică la funcțiile terțiare, doresc să remarc, în prezenta fundamentare, teoria lansată în 2006, de N. Freudenberg, S. Galea și D. Vlasov asupra „*dominanței urbane*”, prin care autorii evidențiază actualul stagiul al dezvoltării societăților urbane și, în care orașele au devenit lideri în viața economică, politică, socială și culturală și mai mult, au devenit generatorii marilor probleme sociale, încercând în „ultimul ceas” să găsească soluții pentru acestea. Soluțiile pentru complexa problematică a societății urbane se prefigurează tot mai mult în spațiul geografic al culturii.

De la momentul istoric al urbogenezei, cultura a reprezentat pentru umanitate hrana spirituală care îi permitea legătura cu universul, cu divinitatea, îi conștientiza prezența și poziția în univers, îi oferea construcția cosmogonică necesară sprijinului și fundamentării filozofiei de viață a umanității, a viitorului ei. Astfel, prin concentrarea cantitativă și calitativă a elementelor culturale în geografia urbiului, acesta construiește în structura sa, *funcția culturală*. Raportată la *caracterul vital* sau *conjunctural* al funcției culturale, lăsăm deocamdată demersul gnoseologic să evolueze și să se structureze. Voi avea, în acest fel, prefigurarea acestui caracter. Rolul culturii și, în consecință, rolul funcției culturale a urbiului, analizat din punct de vedere al „funcțiilor terțiare”, mă conduce la anumite reflecții gnoseologice, în urma cărora sunt obligat, din punct de vedere al taxonomiei geografice, să ezit a face încadrarea fenomenului cultural la clasa „*servicii*”, conform clasificării făcute de C. Clark (1945). Cultura, funcția culturală, ca expresie organizatorică și structurală a „*conceptelor antropologice fundamentale*” (A. Marga, 2009), a avut încă de la urbogeneză și își continuă în prezent (și cu siguranță și în viitor) rolul său fundamental în: cunoașterea lumii; educația societății, „pătrunderea” istoriei, construirea noii societăți și la „*nașterea unei noi lumi*” (E. Laszlo, 2009), la

descoperirea „*substratului întrgului univers...*” care este „.....*energia inteligenței*”, „*conștiința creatoare*”, „*lumina*”, „*Dumnezeu*” (P. Russell, 2009).

Constat așadar că urbiul contemporan, și mai ales urbiile numite „*culturale*” (V. Surd, 2003), se remarcă în geografia actuală printr-o gamă de expresii funcționale atât de bogată și de complexă încât, cel puțin pentru acesta, funcția culturală este *vitală*, și nu neapărat în sensul „*atragerii resurselor*” (idem.), ci în sensul larg al evoluției contemporane și viitoare, a rolului lor de nucleu sau „loc central”. Studiind abordările și analizele filozofului A. Marga, publicate în 2009, găsesc în geosistemele analizate prezența permanentă și consistentă a culturii, ca element sistemic al tuturor categoriilor geosistemice analizate. Judecarea lor, din punct de vedere structural-sistemic în construcția geosistemelor urbane, ne oferă posibilitatea relevării unei serii de concretizări ale funcției culturale în geografia culturii contemporane. Astfel:

- cultura, prin funcțiile sale, este spiritul și liantul organismelor politice moderne (J. Habermas, 1985; E. W. Böckenförde, 1991);
- cultura (și funcția culturală) se remarcă din ce în ce mai mult ca *bază a raționalității* cu rol de *metafilozofie inevitabilă a timpului nostru* în fundamentarea conceptelor antropologice: muncă, organizare, interacțiune, joc;
- cultura depășește și eclipsează științele consacrate în prevederea istoriei (geografia, economia, tehnologia) și se impune printr-un impact revelator după ultimele crize, care bulversează lumea;
- *rolul culturii în remotivarea societății este fundamental*;
- cultura impune deplasarea și revenirea modelelor socio-economice de la modelul „*muncă și consum*” la „*muncă și producție*”;
- cultura și urbiul, prin funcțiile sale culturale, poate consolida și așeza curente geopolitice în *criza de identitate* din Europa; dacă această criză este „geografică” sau „culturală” (A. Marga, 2009), doar cultura națiunilor o va hotărâ; cel mai probabil prin depășirea naționalismelor egoiste și prin acceptarea reciprocă a celor *luminate*, prin trezirea din plasa internaționalismului comunist globalizator, nivelator, și reconștientizarea identităților. P. Țuțea (1992) spunea „*Naționalismul poate fi practicat și cuviincios. Nimeni nu poate interzice unui popor să-și trăiască tradiția și istoria, cu gloriile și înfrângerile ei*”;
- cultura urbiului, prin creșterea și cultivarea elitelor (culturale, etc.) va reuși să reeduce populația pentru ca aceasta să aibă capacitatea, discernământul sănătos asupra „adevărului”, furnizat prin mass-media prin așa numita „înșelare nevinovată”;
- cultura nu mai este acel univers conceptual care se limitează la filozofie, literatură, artă, muzică, etc.; cultura de astăzi este, în foarte mare măsură, „*piața însăși*” – „*Piața însăși este parte a unei culturi, astăzi, poate a mai multe culturi*” (A. Marga, 2009); astăzi,

întreaga economie a producției este cultură, democrația este cultură, politica este cultură, etc.

Din aceleași analize pe care autorul și le susține cu teorii și concepții consacrate în geografie, filozofie, istorie, economie, etc. se poate construi o *geografie a „nu-ului” cultural*, care este cauza geografiei crizelor contemporane. Dacă am configura o astfel de geografie, am fi obligați inevitabil să preluăm, de la același autor și de la mulți alții, fundamentările conceptuale prin care se demonstrează că *degradarea sau lipsa culturii contemporane* stau la baza acestor crize:

- criza „*mulțimii singuratică*” (D. Riesman, preluat din A. Marga, 2009) este tot mai evidentă prin deconstrucția valorilor (binele, adevărul, frumosul), prin eclipsarea concepțiilor clasice valoroase, prin debusolarea masei;
- „*confuzia valorilor*” se consacră prin dominarea unei societăți în criză care, luându-și chipul veritabilei valori, prin grotescul realității riscă să nu mai fie sesizată de factorul uman al sistemelor - „...*erorile de concepție, neînțelegerea problemelor, slaba educație, diletantismul administrației, care toate împiedică dezvoltarea României*” (A. Marga, 2009);
- „*criza ontologică*” este una cu impact devastator în antropologia contemporană și în configurarea geografiei existențiale a umanității; P. Russell. E. Laszlo și S. Gras, prin cercetările și fundamentările lor filozofice și științifice, atrag atenția că singura șansă a umanității este depășirea stadiului de „*conștiință de sine*” și atingerea „*conștiinței cosmice*”, singura prin care putem ieși din „*criza în care ne aflăm astăzi, ecologică, economică, politică, socială, culturală și mai ales spirituală*” (P. Russell, 2009).

În geografia acestei lumi configurate prin fenomene culturale, geosistemul urban stăpânește o poziție care devine din ce în ce mai dominantă. Această *dominanță* va crea așa numitul „*fenomen al polarizării socio-culturale*” și „*va configura ariile de convergență și pe cele izocronale*” (I. Bădescu, N. Radu, 1980; V. Surd, 2003). Acest fenomen al polarizării se extinde și asupra evoluției sistemelor culturale servite de *funcțiile culturale ale urbiului*.

În contextul geoistoric actual, suntem împinși, de realități obiective (pe de o parte) și de concepte fundamentate de predecesori (pe de altă parte), să încercăm înțelegerea geografiei sistemului urban actual, *al municipiului Cluj-Napoca*, concret sub moștenirea lăsată de cel mai mare geograf român, Simion Mehedinți, care afirma că „...*geografia trebuie să aprecieze prin cercetări proprii și cu ajutorul științelor sociale și economice, necesitățile și potențialul indivizilor, grupurilor sociale, mijloacelor tehnice și metodelor folosite, modul de exploatare a condițiilor și resurselor...*” (S. Mehedinți, 1904, preluat din I. Ianoș, 2000). Aceasta este expresia viziunii marelui savant, considerat ca precursor al aplicării teoriei generale a sistemelor în geografie.

Din „cercetările” menționate de S. Mehedinți, geografia urbană trebuie să folosească elementele funcțiilor culturale astfel încât prin cultură să se poată înțelege și acționa asupra spațiului geografic, să se știe că efectele intervenției nu apar imediat, ci mult mai târziu, și pot fi imprevizibile. Procedeele istorice ale funcției culturale, și deci nivelul de cunoaștere al acestora, este nivelul cultural al sistemului care poate oferi, prin cunoașterea *imaginilor geografice istorice*, imagini ale efectelor viitoare în cazul intervențiilor culturale în sistem.

Observăm așadar, în considerațiile prezentate mai sus, o extraordinară complexitate geosistemică a funcțiilor culturale. Această complexitate generează unele concluzii care vor fi determinante în organizarea taxonomică a funcțiilor culturale:

- funcția culturală a orașului nu mai poate fi astăzi individualizată deoarece complexitatea geografică a creat *un grup de funcții culturale*, un subsistem funcțional;
- funcția culturală (istoriografică) nu a apărut cu determinare economică, ci cu determinare ontologică;
- funcția culturală pe parcursul evoluției urbane a îmbrăcat toate formele taxonomiei geofuncționale; astăzi a ajuns în starea în care generează sisteme, resurse, etc., dar mai ales configurează un viitor al geosistemului urban dependent de spirit, de conștiință, de cultura superioară.

Iată câteva motive de bază care m-au determinat să reconsider funcția culturală pe care o cunoaștem din știința geografică, să o abordez sistemic, integrator, și nu amestecat. Astăzi, un oraș nu mai are *o funcție culturală*, ci *funcții culturale*, deoarece complexitatea sistemului și complexitatea subsistemelor culturale din geosistemul urban obligă la o investigație geografică structuralist-sistemică, menită să construiască sugestiv și științific, „pattern-ul” subsistemului cultural al orașului contemporan. În consecință, propun sintagma de *funcții culturale*, în cadrul căreia voi trata următoarele funcții:

- funcția educativă de masă;
- funcția universitară;
- funcția cultural-festivă;
- funcția cultural-artistică;
- funcția științific-academică;
- funcția sportivă.

În paginile următoare, voi opta pentru *prezentarea integrată a logisticii instituționale* a funcției datorită complexității și specificității de susținere a acestora de către elementele structurale. Funcții diferite sunt susținute de aceeași instituție culturală. Mai multe instituții culturale ale sistemului vor fi capabile să susțină aceeași funcție și să acționeze în acest sens, fie individual, fie în grup. „Transdiferența” fenomenologiei culturale este uneori atât de reprezentativă pentru funcțiile culturale

încât specificitățile sunt eclipsate. Iată de ce, pentru o parte din funcții, *cultural-festivă* și *cultural-artistică*, voi proceda la o fundamentare teoretică și justificativă, comună.

În 2008, A. Ungureanu și G. Țurcănașu susțineau și fundamentau, într-o abordare a geografiei așezărilor umane, că orașul a devenit un complex cultural-funcțional, în care cultura a depășit spațiul pur cultural, acoperind părți semnificative ale mediului de afaceri. Aici, cultura și orașul, prin funcțiile sale culturale, vor crea un creuzet cultural prin care se va reuși atingerea unei serii de obiective din domeniul geografic diferite: educație; instruire; cultivarea valorilor artistice, morale, etc.; cultivarea gustului pentru frumos; cultivarea valorilor patriotice, etc., dar și susținerea actului cultural prin alte servicii și activități economice precum turismul, comerțul, afacerile, etc. De aceea afirm: *cultura a devenit afacerea orașelor*.

Două dintre funcțiile culturale ale orașului (*cultural-festivă* și *cultural-artistică*) se manifestă în sensul sistemic de mai sus în mod deosebit. Aceste două funcții pot produce în geografia contemporană urbană (alături de funcția sportivă) mutații sistemice semnificative. Cele două funcții crează un sistem generator-cultural, caracterizat prin următoarele stări și acțiuni:

- pun la dispoziția elementului uman moștenirea culturală și artistică;
- asigură elementului uman din sistemul urban, dar și din sistemele holarhice, ocazia exprimării în societate;
- se constituie în instrumente strategice de promovare a orașului și a politicilor sale de regenerare și de consolidare a prestigiului;
- acționează ca vectori extrem de eficienți în “*procesele fronterei*”;
- se constituie în instrumente ale atracției urbane prin influența urbană în teritoriu;
- prin asocierea în evenimente, festivaluri, etc., a artei, culturii și divertismentului, construiesc o mare atracție pentru populația creatoare și bine instruită, care va fi convinsă la stabilirea locativă într-un asemenea oraș cultural;
- lansarea, susținerea și cultivarea actului de cultură prin evenimente și festivaluri cu impact semnificativ în îmbunătățirea mediului fizic urban;
- funcțiile *cultural-artistică*, *cultural-festivă* și *cultural-sportivă* au, atunci când sunt organizate și conduse inteligent, unul dintre cele mai puternice impacturi asupra urbanismului (infrastructuri, aeroporturi, rețele de străzi, unități de cazare, sisteme edilitare, baze sportive, săli de spectacole, de expoziții și de sport, etc.).

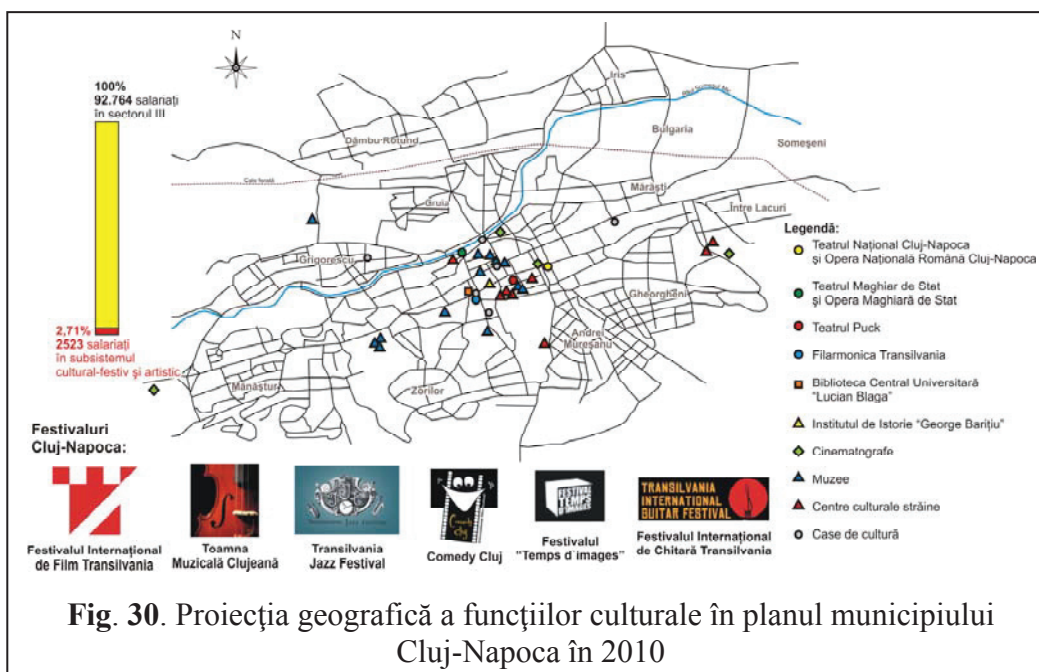
Iată așadar o sumară fizionomie geografică prin care orașul, prin cele două funcții, realizează unul dintre marile sale obiective în evoluția stărilor din spațiul cultural, *medierea culturală și interculturală*, prin care se urmărește „*restabilirea legăturilor între societate și cultură, între artă și public, între cultură și populații*” (C. Cucuș, 2000).

4.1.2.2.2. Elementele structural-funcționale ale funcțiilor culturale
ale municipiului Cluj-Napoca

Complexitatea funcției culturale în structura geosistemului urban Cluj-Napoca complică și „încarcă” foarte mult construcția unei selecții a elementelor structurale din sistem, dacă încerc să evidențiez, printr-o clasificare, fiecare „funcție” din cadrul subsistemului cultural. În consecință, în cazul acestor funcții voi reliefa elementele structurale într-o ordine taxonomică unitară, iar în cadrul acestei ordonări voi evidenția rolul fiecărui element, la fiecare dintre cele patru funcții culturale ale municipiului Cluj-Napoca enumerate în continuare.

Tabelul 15. Categoriile de elemente structural-funcționale ale funcțiilor culturale

Categorია elementelor și numărul acestora	Funcțiile culturale susținute			
	Cultural-festivă	Cultural- artistică	Științifico- academică	Educativă de masă
Teatre (4)				
Opere și filarmonici (3)				
Biblioteci (127)				
Institute de cultură (8)				
Cinematografe (5)				
Muzee (15)				
Centre culturale (18)				
Reviste de cultură și edituri (29)				
Galerii de artă și săli de expoziții (17)				
Direcții și case de cultură (7)				
Posturi de televiziune (10)				
Posturi radio (14)				
Lăcașuri de cult (204)				
Socetăți, fundații, organizații și asociații culturale (54)				
Magazine cu obiecte de artă, case de licitații (11)				
Uniuni artistice (45)				
Universitatea de Artă și Design				
Academia de Muzică „Gheorghe Dima”				
Studiouri muzicale (21)				

Fig. 30. Proiecția geografică a funcțiilor culturale în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcțiilor cultural-artistică și cultural-festivă ale municipiului Cluj-Napoca.

Coef. localizare = $(48000 : 9369000) : (2523 : 13132) = 0,005 : 0,01 = 0,51$ (subnumeric)

Concluzia: **funcția este internă (?)**.

Teatrele municipiului cuprind, în primul rând, *Teatrul Național Cluj-Napoca*, condus de o echipă managerială compusă din director general, director artistic, director economic, director tehnic și secretariat. Misiunea sa este de a oferi actul cultural prin producții teatrale, prin cercetare artistică, înobilarea mediului cultural-artistic local, regional și național, dezvoltarea culturală a orașului și a ariei sale de influență. Logistica instituției este constituită din clădirea Palatului Teatrului Național, cu o sală de 298 de locuri, Scena mare și studio-ul teatral Euphorion, iar echipa artistică a Teatrului Național cuprinde: trei regizori; trei scenografi și 38 de actori.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj-Napoca este o instituție culturală înființată în 1792, fiind cea mai veche companie teatrală de limbă maghiară. Astăzi, acest teatru este subordonat Ministerului Culturii și Patrimoniului Național. Compania teatrală cuprinde la ora actuală 41 de actori, coordonați de un director general, doi directori adjuncți (artistic și tehnic), la care se adaugă un scenograf.

Aflat sub coordonarea Consiliului Județean Cluj, *Teatrul de Păpuși Puck* este situat pe str. I.C. Brătianu, nr. 23, și funcționează din 1950 cu două secții, română (cu un repertoriu de 14 piese de teatru și una în pregătire) și maghiară (cu 12 piese în repertoriu și una în pregătire). Personalul artistic al teatrului numără 15 actori și trei regizori. Această instituție organizează în fiecare an Festivalul Internațional al Teatrelor de Păpuși și Marionete „Puck”, singurul festival de acest gen din România.

Opera Națională Română Cluj-Napoca, înființată imediat după terminarea Primului Război Mondial, în 1919, sub directoratul lui Constantin Pavel, a montat până la ora actuală un număr de 200 de opere, operete și spectacole de balet. Sediul instituției este o construcție - monument istoric aflat în patrimoniul UNESCO, fiind construit de firma arhitecților Felner și Helner.

Misiunea instituției este să își stabilească o reputație națională și internațională solidă ca instituție de repertoriu de prim rang, servind un public numeros și variat și având următoarele principii:

- excelența repertoriului;
- experiența memorabilă oferită publicului;
- imaginație, echilibru și responsabilitate artistică și managerială;
- crearea unei ambianțe comunicative, accesibile tuturor, a unui sentiment de apartenență la comunitatea clujeană și regională;
- adoptarea și promovarea principiului diversității și descoperirii prin cultură și programe de educație.

Colectivul Operei este unul foarte numeros, cuprinzând 23 de membri ce se axează studii muzicale și 24 de soliști vocali (șapte soprane, trei mezzosoprane, șase tenori, patru baritoni și patru bași). Aceștia li se adaugă Orchestra Operei naționale Române Cluj-Napoca cu 60 de membri, Corul Operei Naționale Române având 52 de membri și Ansamblul de Balet al Operei Române Cluj-Napoca, având în componență șase soliști balerini și 31 de balerini.

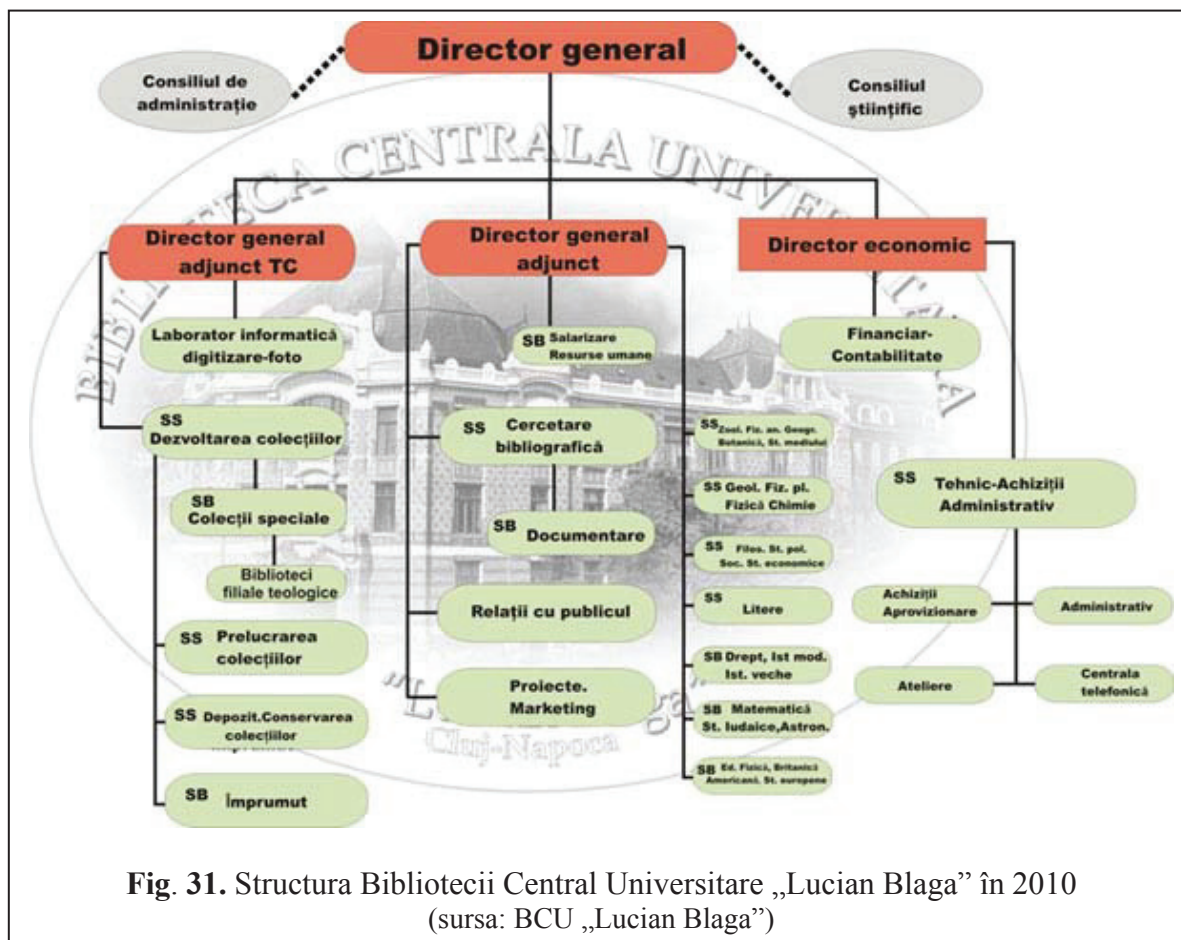
Filarmonica Transilvania este o instituție înființată în 1955, ce cuprinde 75 instrumentiști de muzică simfonică și 20 de instrumentiști de muzică populară. Corul Filarmonicii a fost înființat în 1972, la acesta adăugându-se *Cvartetul Transilvan*, care, din anul 1989, are statut de „cvartet de stat”, ca formație distinctă în structura Filarmonicii clujene, cu management și structură organizatoric-instituțională separată (artistic, juridic, administrativ).

O a doua instituție de operă din municipiul Cluj-Napoca este *Opera Maghiară de Stat din Cluj*, înființată ca instituție de sine stătătoare în 1948, având ca scop păstrarea tradițiilor culturii lirice maghiare. Este situată în incinta construită de pe str. Emil Isac, împărțind spațiul cu Teatrul Maghiar. Din repertoriul operei amintim operele lui G. Verdi (*Rigoletto*, *Traviata*, *Bal mascat*, *Simon Boccanegra*, *Nabucco*, *Macbeth*), G. Puccini (*Tosca*, *Boema*, *Tripticul*, *Manon Lescaut*, *Madame Butterfly*), Bizet (*Carmen*), W.A. Mozart (*Flautul fermecat*), Richard Strauss (*Ariadne în Naxos*), integrala operelor lui Erkel Ferenc, etc. Repertoriul corpului de balet cuprinde Ceaikovski (*Spărgătorul de nuci*), Minkus (*Don Quijote*), Prokofiev (*Cenușăreasa*), Adam (*Giselle*), Delibes (*Coppelia*) și producții de dans contemporan. Repertoriul instituției se completează cu repertoriul clasic de operete: Franz Lehár, Imre Kalman, Albert Szirmai, Jeno Huszka, etc.

Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga” este situată în piața ce poartă numele aceluiași poet și filozof. A fost înființată în anul 1872, pentru ca în 1909 să se inaugureze actualul sediu. În 1920, în prezența familiei regale a României, biblioteca este inaugurată sub numele de „Biblioteca Universitară Regele Ferdinand”. Doi ani mai târziu, biblioteca primește cea mai importantă donație a sa, cea a cărturarului moldovean Gheorghe Sion (circa 4500 de volume, la care se adaugă picturi, fotografii, stampe, medalii, monezi, etc.). În 1934 se încheie lucrările la sediul actual. Biblioteca

ajunge în 1961 la 2 milioane de volume, iar în 2000 la peste 3 milioane de volume, anul următor aducând primul buletin informativ al bibliotecii în format electronic, Bibliorev. Structura instituției este prezentată în figura nr. 31.

Fig. 31. Structura Bibliotecii Central Universitare „Lucian Blaga” în 2010 (sursa: BCU „Lucian Blaga”)

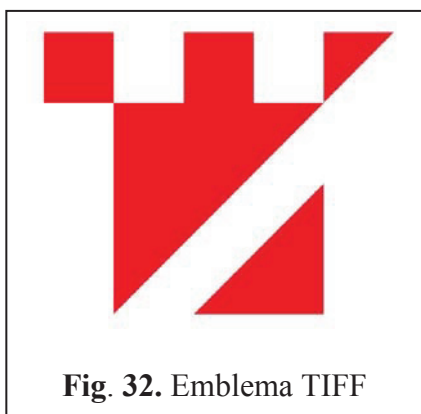
Institutul de Istorie „George Barițiu”, de pe str. Napoca, nr. 11, funcționează sub actuala titulatură din 2002, fiind înființat în anul 1904. Conducerea institutului este asigurată de:

- academicianul Camil Mureșanu (director onorific);
- directorul Nicolae Edroiu, membru corespondent al Academiei;
- directorul adjunct științific, Andrei Negru.

Institutul aparține Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, iar din punct de vedere științific este coordonat de Secția de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române (*Departamentul de Istorie al Institutului*), respectiv de Secția de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie și de Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române (*Departamentul de Cercetări Socio-Umane al Institutului*). Această dualitate departamentală se transpune și în Anuarul Institutului de Istorie, prin cele două serii ale sale: *Historica* și *Humanistica*.

Cinematografele care funcționau în anul 2010 în municipiul Cluj-Napoca pot fi grupate în două categorii: a) cele situate în centrul municipiului (construite înainte de 1989) și b) cele situate în „mall”-uri (construite după 2000).

Cele aflate în centrul municipiului sunt *Cinematograful „Florin Piersic”* (fost Republica), cu 720 de locuri, fapt cel îl plasează printre primele din țară, *Victoria* cu 341 locuri și *Arta*, cunoscut pentru proiectarea de filme de artă, dar și pentru faptul că este singurul cinematograful clujean care găzduiește (și în afara Festivalului Internațional de Film Transilvania) festivaluri naționale de film (sub titulatura „Săptămâna filmului românesc/britanic”, etc.). Aceste trei cinematografe centrale găzduiesc

Fig. 32. Emblema TIFF

anual „Festivalul Internațional de Film Transilvania” (TIFF), *primul festival internațional de film de lung metraj din România*, ajuns la a X-a ediție. Pe durata acestui festival s-au organizat însă și câteva „cinematografe” temporare cum ar fi cinematografele în aer liber din Piața Unirii, din parcare Iulius Mall sau din curtea interioară a Clădirii Echinox.

Cinematografele construite după 2000 sunt *Odeon Cineplex*, în Polus Center, cu un număr de opt săli care totalizează 1 640 de locuri, și *Cinema City*, aflat în Iulius Mall, acesta din urmă având 10 săli (1 670 locuri în total), din care două cu sistem 3D digital.

Municipiul Cluj-Napoca cuprinde în subsistemul său cultural un număr de 15 muzee conform tabelului următor:

Tabelul 16. Muzeele subsistemului cultural al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumirea	Anul înființării / deschiderii	Număr exponate	Situare
1.	Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei	1937	Peste 400.000 + 4.600 de piese în cadrul Tezarului	Str. C. Daicoviciu, 2
2.	Muzeul de Artă	1951	12.000	P-ța Unirii 30
3.	Colecția de Istorie a Farmaciei	1954	1.800	P-ța Unirii 28
4.	Muzeul Etnografic al Transilvaniei – Secția Pavilionară	1922	Peste 80.000	Str. Memorandumului 21
	Parcul Etnografic “Romulus Vuia” – Secția în aer liber	1929	40	Str. Tăietura Turcului FN
5.	Muzeul Apei	1992	210	Comuna Florești
6.	Muzeul de Speologie “E. Racoviță”	1998	-	P-ța Unirii 25
7.	Grădina Botanică “Al. Borza” și Muzeul Botanic	1920	circa 10000 de taxoni; 6.900 piese în Muzeul Botanic și 660.000 coli de ierbar în Ierbarul Universității	Str. Republicii 42
8.	Muzeul de Mineralogie	2002	Peste 16.500	Str. M. Kogălniceanu 1

Tabelul 16. Muzeele subsistemului cultural al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumirea	Anul înființării / deschiderii	Număr exponate	Situare
9.	Muzeul de Paleontologie și Stratigrafie	-	-	Str. M. Kogălniceanu 1
10.	Muzeul Zoologic	-	Peste 300.000	Str. Clinicilor 5-7
11.	Vivariul	2001	57 de specii	Str. Clinicilor 5-7
12.	Muzeul Universității Babeș-Bolyai	2001	750	Str. M. Kogălniceanu 4
13.	Muzeul Botanic al USAMV	2002	40.000 de coli de ierbar	Calea Mănăstur 3-5
14.	Muzeul de Parazitologie al USAMV	2002	-	
15.	Acvariul USAMV	2002	30 de specii	

Sursa: Consiliul Județean Cluj și Centrul de Informare Turistică Cluj-Napoca

Centrele culturale din municipiul Cluj-Napoca cuprind în primul rând 10 centre de cultură străine, care oferă o serie largă de servicii în domeniul limbilor străine, ca de exemplu Centrul Cultural Britanic pune la dispoziție cursuri și examene de limbă engleză, cursuri de perfecționare pentru profesori, cursuri de formare pentru mentori, precum și o bibliotecă cu 6500 volume. Acestora li se adaugă opt instituții (centre sau case de cultură) cu diferite linii de activitate:

- *Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca* organizează ateliere de pictură, festivaluri (Festivalul de chitară și Festivalul Crăciun Ecumenic) și tutelează formațiile „Ansamblul Doina Clujului”, trupa de teatru „Arca lui Noe”, Corala Cantabile și Corul Eufonia, precum și Universitatea Populară;
- *Casa Municipală de Cultură* (programe de teatru, film, pictură, muzică, etc.);
- *Casa Tranzit*, înființată în 1997, pe locul fostei sinagogi „Poalei Tzedek”, găzduiește conferințe, seminarii pe teme culturale, ateliere, expoziții, piese de teatru, concerte, etc.;
- *Casa de Cultură a Studenților Cluj*;
- *Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală*, membru al Rețelei Deschise Soros, are ca misiune ameliorarea climatului interetnic și la promovarea principiilor echității etnoculturale;
- *Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale*, o instituție în subordinea Consiliului Județean Cluj, cu rol de culegere, cercetare, transmitere și promovare a culturii tradiționale în județul Cluj;
- *Palatul Copiilor*.

Principalele *reviste de cultură și literatură* din Cluj-Napoca sunt *Apostrof* (Revista Uniunii Scriitorilor din România, editată în colaborare cu Fundația Culturală Apostrof din anul 1990), *Idea artă+societate*, *Steaua* (editată de Uniunea Scriitorilor din România și Redacția Publicațiilor pentru

Străinătate, apărând pentru prima dată în 1949), *Tribuna* (atât revista cât și editura fiind sub egida Consiliului Județean Cluj, fondată 1884) și *Echinox* (revista de cultură a studenților Universității Babeș-Bolyai, ce apare din 1968).

În municipiul Cluj-Napoca există la momentul actual un număr de 22 de edituri, acestea variind ca tip de la edituri pur academice (a se vedea Casa Cărții de Știință, creată în 1992, cu sediul pe B-dul Eroilor 6-8) și până la edituri care se axează pe broșuri, reviste, cataloage sau pliante (de exemplu, Studium Servicii SRL).

Cele mai cunoscute galerii de artă și săli de expoziții din municipiu sunt următoarele:

- Galeria 32 “Carol Pleșa”, cu sediul pe str. Iuliu Maniu, nr. 32;
- Galeria Veche (Piața Unirii, nr. 14);
- Galeria ATAS (str. Matei Corvin nr. 6);
- Arhipelag (str. Bună Ziua, nr. 34-36);
- Galeria ExpoArt (str. F.D. Roosevelt, nr. 3);
- Galeria Uniunii Artistilor Plastici din România – Filiala Cluj (str. Universității, nr. 1);
- Galeria „Arte” a Școlii Populare de Arte „Tudor Jarda” Cluj-Napoca;
- Galeria Protokol (str. Tăietura Turcului, nr. 4);
- Galeria Alianța Artelor a Societății Colectivităților de Artă din România – Filiala Cluj;
- Galeria PlanB (str. Einstein, nr. 14);
- Galeria Mira (str. Samuel Brassai, nr. 11);
- galerii virtuale de artă (ART.e; Galeria de Artă Populară Românească; Cluj Art Online Gallery; Galeria Teodora Gogea).

Presă radiofonică clujeană a fost preluată de posturile de radio naționale și retransmite, pe frecvențe locale, programele de la București și parțial programe locale. Principalele posturi radio sunt Radio Transilvania Cluj (în întregime local), Radio Cluj (primul canal regional din România care transmite 24 de ore din 24), Radio Impuls, Kiss FM, Pro FM, Magic FM, Mix FM și Radio Renașterea.

Tabelul 17. Posturile de radio din municipiul Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Număr angajați
1.	Radio Cluj	Str. Donath, nr. 160	91
2.	Radio Renașterea	Str. Avram Iancu, nr. 18	35
3.	Radio Transilvania	B-dul Eroilor, nr.18, ap.2	14
4.	Kiss FM și Magic FM	Str. Gh. Dima, nr. 49	11
5.	Studioul Teritorial de Radio Cluj, Redacția Maghiară	Str. Donath, nr. 160	22
6.	Radio Vocea Evangheliei	Str. Inului, nr. 5	10
7.	Pro FM Cluj	B-dul 21 Decembrie 1989, nr.146	-

Tabelul 17. Posturile de radio din municipiul Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Număr angajați
8.	Radio Romantic și Radio Zu Cluj	Str. Paris, nr. 9	-
9.	Radio 21	Str. Octavian Goga, nr. 38	-
10.	Radio Delta RFI	Str. Republicii, nr.109, etaj 6	-
11.	Radio Agnus	Str. Ponorului, nr.1	6
12.	Radio Paprika	Str. Fabricii de Chibrituri, nr. 13	10
13.	Radio UBB	G-ral Traian Moșoiu, nr. 71	42
14.	Radio România Actualități	-	-

Sursa: Consiliul Județean Cluj

Situația este asemănătoare cu *televiziunea*. Un singur post de televiziune transmite pe frecvență proprie, și anume NCN. În 2003, Consiliul Național al Audiovizualului a acordat o licență audiovizuală proprie studioului teritorial Cluj al Televiziunii Române, urmând ca în viitorul apropiat acesta să emită pe o frecvență proprie. Alte posturi de televiziune care transmit programe locale sunt Pro TV, Antena 1, Realitatea TV, Prima TV, Alpha TV și One TV.

Tabelul 18. Posturile de televiziune din municipiul Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Număr angajați
1.	SC NCN Studio TV SA	Str. Henry Barbuse, nr. 16	47
2.	Antena 1 Cluj	Str. Paris, nr. 5-7	21
3.	One-TV Transilvania	Piața 1 Mai, nr. 2	9
4.	SC Alpha TV SRL	Piața Mihai Viteazul, Multiplex Leul, et. 7	15
5.	TVR Cluj	Str. Donath, nr. 160	14
6.	Pro TV Cluj	Bd. 21 Decembrie 1989, nr. 146, etaj 1	27
7.	Tele Europa Nova	Str. Observatorului, nr. 2	-
8.	Realitatea TV Cluj	Str. Tache Ionescu, nr. 22	15
9.	TV Net	Calea Mănăștur 2C	-
10.	Axa TV Transilvania	Str. Baladei, nr. 12	-

Sursa: Consiliul Județean Cluj

4.1.2.2.3. Funcția educativă de masă a geosistemului urban Cluj-Napoca

4.1.2.2.3.1. Introducere și fundamentare teoretică

A educa înseamnă a forma pe cineva prin educație, a da educație, în timp ce conceptul de *educație* se referă la ansamblul de măsuri aplicate în mod sistematic în vederea formării și dezvoltării însușirilor intelectuale, morale și fizice ale oamenilor (mai ales ale copiilor).

Educația, ca sâmbure al cultivării umane la maturitate, este cunoscută în geoantropologie încă din „istorii imemorabile”. În general, un istoric, un geograf, un antropolog, când abordează în ziua de astăzi geografia și istoria umanității, face referire cu precădere la civilizația greacă și romană. Acesta este însă un semn al *culturii educației deficitare*, și scriem „*cultura educației*” pentru că acest concept există și consacră complexul de elemente culturale și de știință a educației, prin care este organizată societatea și modul acesteia de a-și educa tinerii. O formă extrem de persuasivă a educației este cea din faza a doua a tânărului, când devine conștient de dimensiunea geografică a educației: unde au trăit primii oameni? unde și cum au trăit strămoșii noștri? unde a apărut scrisul?, etc.

Așa cum remarca A. Marga (2009), între conceptele antropologice fundamentale se numără și *jocul, socializarea, interacțiunea* între dascăl și elev. Construcția educativă constituită din elemente istorice, geografice și legendă a fost prima construcție educativă, care s-a înșămânțat în conștiința elevului. În toate acestea, rolul urbiului, ca sistem de instituții educative, de elemente activ-educative (dascălul, școala, biserica, etc.) a fost și este primordial. Acesta a fost definitiv consacrat în istorie odată cu inventarea scrierii. În acest sens, din punct de vedere geografic, al geografiei culturale, dar și al geografiei așezărilor urbane, credem că este important să punctăm că, în pofida unor adversități, așa zis academice, s-a demonstrat material și științific, *faptul că prima scriere cunoscută în geografia istoriei este pe teritoriul României vechi, mai exact la Lepenski Vir și Vlaça, pe malul drept al Dunării (astăzi în Serbia) și la Tărtăria, județul Alba. Ce trebuie remarcat la această cultură este concluzia trasă că toți locuitorii așezării cunoșteau și foloseau scrierea. În plus, cel mai vechi om din Europa a fost descoperit în România, în satul Bugiulești, comuna Tetoiu, județul Vâlcea, în punctele Pietriș, Valea lui Grămceanu și Fântâna alor Țiței (1.900.000 – 2.000.000 ani).*

Chiar dacă asupra sistemelor de educație preistorică încă există incertitudini, începând cu geografia antichității vom găsi împletirea între oraș – școală – educație. Evoluția acestei simbioze a fost permanentă (*cu unele perioade de involuție, precum faza timpurie a frontierei iudeo-creștine*), iar astăzi nu se pot face analize asupra unui sistem urban fără a integra și sistemul educațional de masă.

Municipiul Cluj-Napoca este, în perioada actuală, un geosistem în care *funcția educativă de masă* se constituie într-un element subsistemic „*bazic*” (V. Surd, 2003), întrucât sistemul educativ preșcolar și școlar și întregul sistem logistic-instituțional în domeniu are un rol și o arie de influență și de convergență foarte extinsă. Nivelul de organizare logistic-instituțională pe care municipiul îl asigură

prin funcția sa educativă de masă cuprinde elemente sistemice din toate categoriile de educație și instruire: *educație preșcolară; educație școlară; educație artistică; educație sportivă; educație religioasă; educație pentru copii cu handicap; educație civică; educație militară; educație profesională; educație la distanță; educație continuă*, etc.

Geografia acestor elemente, care intră în construcția funcției educative de masă pentru municipiul Cluj-Napoca, este prezentată în paginile următoare.

4.1.2.2.3.2. Structura funcției educative de masă a municipiului Cluj-Napoca

Structura funcției educative de masă, în cazul municipiului Cluj-Napoca, are o complexitate mai mare decât în cazul altor orașe, în primul rând prin nivelul holarhic în ierarhia urbană națională și, în al doilea rând, prin complexitatea educativă și instituțională pe care o deține în prezent și care, în fond, continuă și cultivă statutul de centru cultural și de educație pe care orașul l-a avut în ultimii 500 de ani.

Structura instituțional-educativă a municipiului Cluj-Napoca, în 2010, avea următoarele elemente sistemice de bază:

- a) Inspectoratul Școlar Județean Cluj;
- b) biblioteci;
- c) educația prin teatru (prin Teatrul de Păpuși Puck);
- d) Palatul Copiilor Cluj;
- e) Agenția Teritorială a Taberelor și Turismului Școlar Cluj;
- f) organizații neguvernamentale și asociații;
- g) Programul municipal de educație și formare antreprenorială;
- h) Universitatea populară din structura primăriei municipiului;
- i) Centrul Regional de Formare Profesională a Adulților Cluj.

Inspectoratul Școlar Județean, având sediul în P-ța Ștefan cel Mare, nr. 4, are următoarea organigramă:

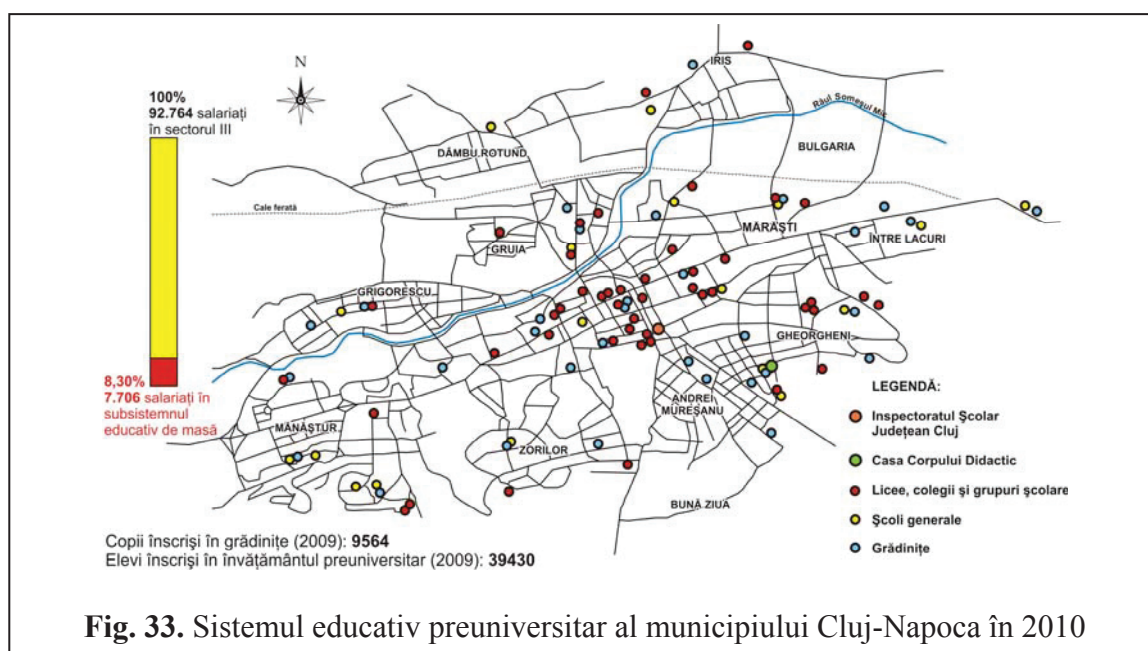
- un inspector școlar județean;
- trei inspectori școlari generali adjuncți;
- 28 de inspectori școlari;
- nouă servicii și compartimente de management.

Rețeaua școlară, la nivelul anului 2010, are următoarea structură:

- învățământul de stat cu:
  - 81 de grădinițe;
  - 22 școli primare și gimnaziale;

- 31 de licee și colegii;
  - patru licee de arte;
  - un liceu sportiv;
  - patru licee confesionale;
  - două licee speciale (pentru copii cu handicap);
  - șapte grupuri școlare (școli de arte și meserii);
  - șase licee postliceale.
- învățământul privat:
    - *nivelul preșcolar* cu 24 de grădinițe (12 în limba română, 6 în limbi de circulație internațională și 6 în limba maghiară);
    - *nivelul primar* cu trei școli (două cu predare în limba română și una în limba maghiară);
    - *nivelul gimnazial* cu patru școli (două cu predare în limba română și una în limba maghiară);
    - *nivelul liceal* cu patru școli cu predare în limba română;
    - o școală de arte și meserii, în limba română;
    - *nivelul postliceal* cu opt școli cu predare în limba română.
  - învățământul alternativ:
    - un liceu teoretic cu predare în limba română;
    - un liceu teoretic cu predare în limba maghiară;
    - un liceu teoretic mixt, română – maghiară.

Harta cu situarea geografică a rețelei școlare, în geosistemul urban Cluj-Napoca, este următoarea:

Caracterul funcției educative de masă a municipiului Cluj-Napoca.

Coeficient localiz. = 1,06 (supranumeric) (cf. Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006)

Concluzia: **funcția este externă.**

Compartimentul Programe Comunitare și Integrare Europeană, din cadrul Inspectoratului Școlar Județean Cluj, are șase direcții (programe) strategice:

- Strategia județeană de dezvoltare prin proiecte comunitare;
- Dezvoltare instituțională prin proiecte comunitare;
- Domeniile de intervenție pentru educație;
- Diseminare, valorizare;
- Informație europeană pentru școli;
- Agenda europeană.

Sistemul educațional prin lectură cuprinde, în municipiul Cluj-Napoca, o rețea de biblioteci după cum urmează:

- Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga”, cu peste 3.586.500 de cărți;
- Biblioteca Academiei Române, cu 76.069 cărți și periodice tipărite, 8.636 manuscrise, 9.000 de tipărituri mărunte și foi volante și 138 de incunabule;
- Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, cu 764.519 documente (colecții) și 15.309 documente achiziționate;
- Biblioteca Cercului Militar Cluj-Napoca, cu peste 18.000 volume și cu peste 300 de cititori anuali, din care 102 sunt cititori activi, aceștia din urmă împrumutând cărți în mod curent sau consultând la sala de lectură revistele de specialitate;
- 81 de biblioteci școlare;
- Biblioteca Corpului Didactic, cu 32.435 volume (fond de carte), 38 de softuri educaționale și 128 documente audiovizuale;
- bibliotecile centrelor culturale străine din Cluj-Napoca;
- bibliotecile facultăților și universităților (altele decât BCU), în număr de 23;
- Biblioteca Fundației Soros, cu peste 5.160 de cărți și 168 de periodice.

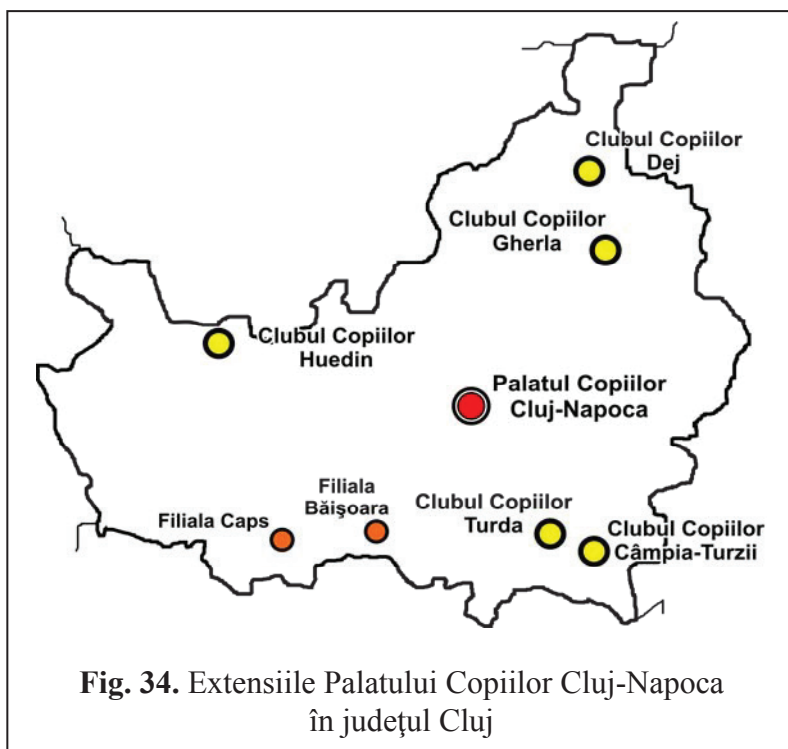
Educația prin teatru - Teatrul de Păpuși Puck

Acesta a luat ființă în anul 1950, având ca specific o activitate artistică (pe două secții: română și maghiară), cu spectacole adresate cu precădere copiilor. Funcționează și astăzi în sediul de pe str. I. C. Brătianu, nr. 23, cu un personal artistic format din doi regizori, un pictor și 15 actori. Repertoriul Teatrului Puck cuprinde de 14 piese în limba română (cu o piesă aflată în pregătire) și 12 piese în limba maghiară (cu una în pregătire), iar începând cu anul 2002, teatrul este gazda unicului festival

internațional de gen din România, *Festivalul Internațional al Teatrelor de Păpuși și Marionete „Puck”*.

Palatul Copiilor Cluj-Napoca, ce funcționează cu actuala titulatură din 1992, este una dintre cele mai dezvoltate instituții de gen din România, având, pe lângă sediul de pe str. Republicii, nr. 23, cinci cluburi în toate municipiile județului Cluj și în orașul Huedin, precum și trei filiale, la Băișoara, Caps și în cartierul Mărăști (str. Fabricii de Zahăr, nr. 49).

Fig. 34. Extensiile Palatului Copiilor Cluj-Napoca în județul Cluj

Baza materială a instituției este constituită din șase cabinete; cinci laboratoare; opt ateliere; opt săli de gimnastică, aerobic și judo; trei săli de calculatoare; o sală de forță; un teren de tenis în aer liber; pârtie de schi iluminată (150 m lungime), bazin de înot, etc. Numai în Cluj-Napoca, numărul copiilor care frecventează cercurile este de peste 5.000, în timp ce în județ numărul cursanților este de circa 13.000. În plus, Palatul Copiilor a început să organizeze din ce în ce mai multe concursuri naționale. Dacă,

spre exemplu, în urmă cu 10 ani în Cluj-Napoca nu se organiza nici un concurs național, în prezent (2010) există șapte acțiuni de acest gen:

- Festivalul Național „Serbările Zăpezii”, ajuns la ediția a IX-a;
- Concursul național de aeromodele și zmee, ajuns la a IX-a ediție;
- Concursul național de teatru „Teatru Fest”, ediția a IV-a;
- Concursul național de sculptură „Fest Art”, ediția a V-a;
- Cupa Palatului Copiilor;
- Concursul național de karate tradițional pentru copii, ediția a V-a;
- Concursul național „Împreună într-o Europă unită”, ediția a III-a.

Dintre celelalte elemente ale funcției educative de masă mai amintim: *Agenția Teritorială a Taberelor și Turismului Școlar Cluj*, *organizațiile neguvernamentale și asociațiile ce acționează în domeniul educației* (în număr de 37), *Programul municipal de educație și formare antreprenorială*, și *Centrul Regional de Formare Profesională a Adulților Cluj*.

4.1.2.2.4. Funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.4.1. Introducere și fundamentare teoretică

Ca subsistem al sistemului cultural în general, iar într-o proporție și manieră determinante și în cazul municipiului Cluj-Napoca, activitatea instruirii universitare și academice generează în toate sistemele urbane o funcție foarte reprezentativă: **funcția universitară**. Studiul literaturii geografice și economice duce la concluzia că în cadrul *sectorului terțiar*, în cadrul *serviciilor* asigurate sau susținute de oraș, instruirea universitar-academică este inclusă în așa numita activitate „cultural-educativă” și mai departe considerată ca o activitate de „*servicii intangibile*” (P. Eigler și E. Langeard, 1987), servicii care nu produc și nu modifică bunuri materiale. Acesta este însă un fapt relativ deoarece uneori activitatea academică include și activitatea de cercetare experimentală, moment în care granița dintre actul de instruire universitară, clar aparținător sectorului III (terțiar), se suprapune și se confundă cu cercetarea, care aparține sectorului IV (cuaternar). În asemenea situații, geograful este determinat și obligat, ca în actul de analiză, să fie foarte atent la „*transdiferență*” (A. Nassehi, 1999; A. Marga, 2008). Tot în actul de analiză, geograful va observa cu siguranță că activitatea de instruire academică produce schimbări în condiția studentului, prin activitatea realizată de instituția universitară, cu acceptul primei părți – studentul. În consecință, putem accepta concepția conform căreia instruirea universitară este un act cultural, care cultivă valori morale, etice, artistice, științifice, economice, etc. Astfel, poate fi înglobată într-un sistem cultural susținut de o funcție „cultural-educativă”.

În același timp însă, suntem informați și „avertizați”, tot pe baza unor fundamentări conceptuale, că în „clasificarea serviciilor” utilizată de ONU încă din 1990, educația și activitățile culturale sunt clasificate separat și distinct, educația la litera M, iar activitățile culturale la O. Iată așadar cum, pentru abordarea noastră, nu vom găsi în literatura științifică și nici în cea administrativ-instituțională, o taxonomie clară pe care să putem construi, fără obiecții și fără „transdiferențe”, o fundamentare teoretică și conceptuală pentru funcțiile terțiare ale orașului, mai concret pentru funcția universitară.

Pornind însă de la concluzia că, în ziua de astăzi, complexitatea geosistemelor urbane este extrem de mare și are o evoluție foarte dinamică, voi exploata principiul metodei analitice, pe baza căruia rezultă că într-un geosistem disipativ și complex (V. Surd, 2003; I. Mac, 2008), precum Cluj-Napoca, instruirea universitară nu poate fi asigurată și nu poate exista fără o funcție bine delimitată și anume funcția universitară. Vom constata, în urma analizei, că, pentru municipiul Cluj-Napoca, această funcție este o adevărată „*profesiune*” (V. Surd, 2003) și cu siguranță, în structura geosistemului Cluj-Napoca, se constituie într-un „*element structural vital care generează, cultivă și susține atingerea menirii sale*” (B. Păcurar, 2009).

În consecință, așa cum am susținut în referatele științifice susținute în 2009 și în comunicările publice din simpozioane și conferințe (2009-2010), consider suficient de justificată și de necesară propunerea ca funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca să primească nomenclatură în cadrul categoriei taxonomice a *funcțiilor culturale*.

Ca logistică instituțională a funcției universitare, universitățile de astăzi au trei scopuri de bază: *generarea de cunoștințe; transferul de cunoaștere spre noile generații și acoperirea nevoilor socio-economice ale orașului* (C.C. Williams, 1997). În atingerea acestor scopuri, pentru care orașul își instituie o funcție specifică, acestea mai produc efecte intrasistemice în economia locală prin creare de venituri și locuri de muncă, creșterea prestigiului orașului, atragerea de investiții, îmbogățirea și diversificarea sistemului economic, etc. Este evident că ele vor genera, în geografia orașului, evoluții cu dinamici permanente, vizibile în toate *microgeografiile* geosistemului.

Istoria serviciilor universitare înregistrează două categorii de instituții universitare (conform OECD, 1998):

- *universitățile clasice*: instituționalizate oficial pentru prima dată la Berlin, în 1810, de către W. von Humboldt, definindu-se prin slaba legătură între misiunile și valorile sale fundamentale cu mediul economic și piața muncii, precum și prin faptul că actul cunoașterii nu acorda atenție scopurilor practice și consecințelor practice ale vieții;
- *universitățile moderne*: expresie instituțional-organizatorică a sec. XX, care, pe lângă trăsăturile universităților clasice (pe care nu le-au pierdut), se caracterizează în geosistem prin:
  - legături mai strânse cu sociosistemul urban local;
  - dobândirea de competențe și asumarea unor prerogative prin care asigură cercetare, implementarea cunoașterii, dezvoltare socio-economică, instruire raportată la cererea pieței forței de muncă;
  - angajarea într-un dialog constructiv cu sociosistemele local și superioare;
  - perfecționarea și dezvoltarea caracterului de servicii intangibile;
  - lansarea în competiție cu alte universități;
  - acordarea unei importanțe sporite eficienței serviciului de instruire, de acoperire a cererii de cunoaștere, etc.
  - pe lângă tandemul instruire-cercetare, universitatea își asumă o *a treia misiune*, și anume *servicii pentru societate*, bazându-se pe înființarea sistemului de educație continuă, a centrelor de servicii științifice sub formă de transfer tehnologic către mediile de afaceri, etc.

O formă specială de impunere a universităților în geografia urbană este realizată prin *rolul bibliotecii*. În peisajul urban, bibliotecile „*universităților urbane*” (G.B. McCabe, 1992) dobândesc un

loc central prin *instruirea oamenilor de afaceri, susținerea teoretică a antreprenoriatului, susținerea documentării juridice și medicale, susținerea perfecționării didactice a corpului profesoral de nivel preuniversitar, exercițiul practic pentru studenți în instituții și societăți comerciale și teaurizarea informației istorice, culturale, urbanistice a orașului*, etc.

Această „logistică instituțională” se constituie, așadar, în suportul structural al funcției universitare, funcție prin care orașul asigură instruirea universitară. Această instruire va constitui un permanent motiv și o sursă de atracție și de influență geografică în teritoriu. Influența orașului în teritoriu și fenomenul geografic de atracție au îmbrăcat, în evoluția geosistemelor urbane, forme din ce în ce mai eficiente culminând cu perioada contemporană, „*era digitală*” (J.J. Duderstadt, D.E. Atkins, D. Van Houweling, 2003), în care, conform autorilor, instituția universitară primește în cadrul funcției universitare roluri reprezentative prin noile tehnologii digitale, prin eficiența acestora în construcția sistemică a funcției, în impactul puternic al informației asupra organizării, planificării, realizării, instruirii și receptării reacțiilor sistemice în realizarea formelor virtuale ale instruirii universitare: *universitatea virtuală*, existând cu funcția, dar nu și cu forma.

Tot acest spațiu geografic, construit și constituit din: elemente (profesori, studenți, infrastructură, etc.) din stările elementelor și relațiile, care se construiesc între elemente și stări, se configurează și se definește un sociosistem care funcționează în spațiul fizic al orașului, care interacționează sistemic cu toate elementele geosistemului urban, care determină și impune un nivel de organizare sistemică, nivel care se realizează prin funcția universitară a orașului universitar.

Funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca este una dintre funcțiile „clasice” și definitorii pentru geosistem, având o vechime funcțională de 430 de ani de istorie, în care a reușit să consacre orașul în mentalul colectiv ca *oraș universitar*, concurând, ca arie și putere de sugestie geografică, cu alte câteva funcții urbane (ex. funcția medicală).

	Valori absolute (din 1500 persoane intervievate)	Procent %
În foarte mare măsură	986	65,82
În mare măsură	467	31,17
În mică măsură	34	2,27
Deloc	2	0,13
Nu știu/Nu răspund	9	0,60

În urma unui studiu făcut de Facultatea de Sociologie a Universității Babeș-Bolyai, s-a constatat că locuitorii orașului percep funcțiile acestuia în următorul mod: la întrebarea „*Cum considerați îndeplinită funcția universitară în municipiu?*”, rezultatul a fost următorul: 97% dintre intervievați au considerat că funcția universitară este, în mare sau în foarte mare măsură, îndeplinită. Concluzia cercetătorilor este că „*cel puțin pe plan mental și în imaginarul colectiv, profilul viitorului oraș există*”.

Acest fapt reiese și din rezultatul întrebării: „*Care sunt funcțiile preponderente pe care*

Nr. crt.	Funcția	Procent %
1.	Universitară și culturală	72,18
2.	Medicală	66,20
3.	Financiar-bancară și de afaceri	51,68
4.	Turistică	47,98
5.	Industrială	30,91
6.	Religioasă	19,89

municipiul Cluj-Napoca ar trebui să le aibă în viitor?”. Iată rezultatul:

Așadar, „*caracterul universitar și cultural al municipiului Cluj-Napoca reprezintă punctul central de referință identitar-comunitară*”. Acest procent este depășit, lucru evidențiat de un alt studiu, de

geografie politică de data aceasta, doar de „*sentimentul apartenenței la spațiul etnic românesc*”, care a înregistrat valoarea de 80,07%.

Structura și poziția sistemică a acestei funcții în momentul de față este determinată de evoluții generate de „*momentul de prag*” (I. Mac, 1996; V. Surd, 1997; D. Petrea, 1998), survenit în istoria geosistemului la 1989-1990, provocând mutații remarcabile.

4.1.2.2.4.2. Mutații în structura funcției universitare după momentul de prag 1989-1990

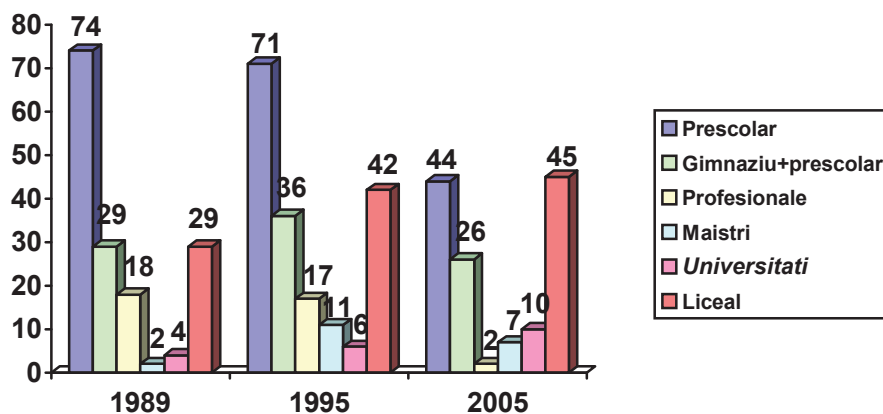
Prin polivalența sa, funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca poate face parte din categorii taxonomice diferite și multiple. Geografia a consacrat câteva dintre ele, care evidențiază rolurile și pozițiile acestei funcții. În geografia economică ea este încadrată în sectorul terțiar, geografia populației o așează în raporturi sistemic-deterministe cu dinamica populației, iar geografiile culturală, politică și socială, văd în funcția universitară a unui oraș valențe independente sau care se întrepătrund (în spațiile fizico-geografic, spiritual, geopolitic, etc.). Geografia așezărilor (mai exact geografia urbană), preluând fundamentarea și semantica ratzeliană a funcției, consacră faptul că „*funcția este definită numai de acele activități care justifică existența și dezvoltarea orașului, care aduc resursele necesare vieții*” (V. Surd, 2003).

Așadar, funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca (a orașelor universitare în general) are roluri diverse, primește influențe diverse și acționează divers. Acest lucru relevă prin inducție că și ea este supusă (odată cu geosistemul de care aparține) unor presiuni foarte diverse. O asemenea situație a fost caracteristică și pentru funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca, în special în ultimele decenii ale sec. XX, perioadă care a culminat cu „*momentul de prag*” 1989-1990.

După acest moment de prag, funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca a înregistrat adevărate *mutații*, pe care vi le prezint succint în continuare. Lista mutațiilor suferite de funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca, după 1990, cuprinde:

- dispariția învățământului ideologic, partinic;
- fenomene centrifuge de segregare a învățământului pe naționalități (cazul naționalității maghiare);

- creșterea numărului de universități;
- apariția instituțiilor de învățământ private și confesionale (de la preșcolar la universități);
- creșterea explozivă a numărului de facultăți și studenți (incluzând și studenți străini – peste 2000 în 2007/2008);
- apariția unor forme de învățământ alternative;
- înființarea de instituții pedagogice și academice cu recunoaștere internațională;
- restructurări repetate ale sistemului de învățământ.

Fig. 35. Evoluția numărului de universități (în cadrul sistemului de învățământ) din municipiul Cluj-Napoca (sursa: Direcția Regională de Statistică Cluj)

Tablelul 19. Efectivele de studenți în universitățile clujene și aria de extindere polinucleară în teritoriu (2003)

Universități	Număr studenți	Filiale
Universitatea Babeș-Bolyai	40929	Sighetu Marmăției, Zalău, Dej, Gherla, Turda, Oradea, Bistrița, Satu-Mare, Gheorgheni
Universitatea Tehnică	23110	Turda, Câmpia-Turzii
Universitatea de Medicină și Farmacie Iuliu Hațieganu	4226	Bistrița
Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară	5200	Blaj
Academia de Muzică Gh. Dima	801	Piatra Neamț
Academia de Arte Vizuale Ioan Andreescu	526	Bistrița
Universitatea Avram Iancu Cluj-Napoca	949	-
Institutul Teologic Protestant din Cluj-Napoca	296	Sibiu
Institutul Teologic Greco-Catolic din Cluj-Napoca	În lichidare	Gherla

Universități	Număr studenți	Filiale
Universitatea Bogdan Vodă Baia Mare	1719	-
Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir	2655	Cluj-Napoca

Sursa: PATR Nord-Vest (2003)

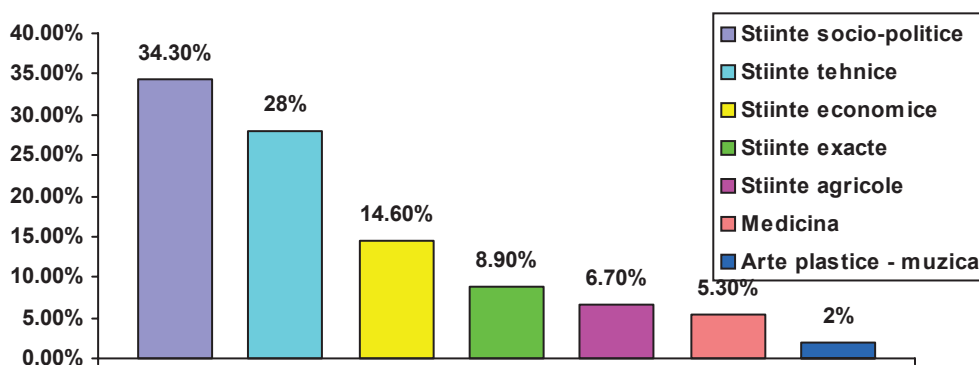

Fig. 36. Domeniile de studiu în centrul universitar Cluj-Napoca în anul universitar 2002/2003 (sursa: PATR Nord-Vest 2003)

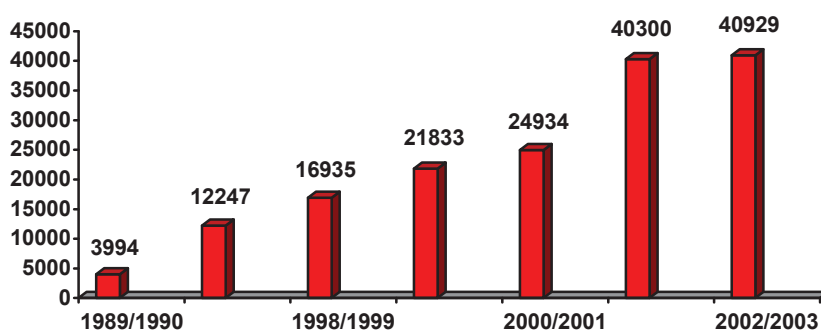

Fig. 31. Evoluția numărului studenților din Universitatea Babeș-Bolyai în perioada 1989/1990 – 2002/2003 (sursa: PATR Nord-Vest 2003)

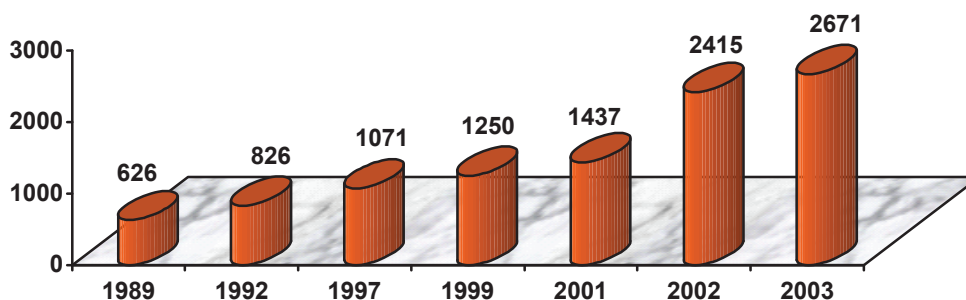

Fig. 37. Evoluția numărului posturilor didactice din Universitatea Babeș-Bolyai în perioada 1989 – 2003 (sursa: PATR Nord-Vest 2003)

4.1.2.2.4.3. Poziția sistemică și oferta funcției universitare a municipiului Cluj-Napoca

Conform logicii fundamentale a teoriei sistemelor, nu există oraș fără spațiu de influență, iar acesta este determinat de capacitatea orașului de a-l „crea”. Teoria geografiei urbane demonstrează că această capacitate este și ea determinată de funcțiile orașului. „*Funcțiile la rândul lor sunt definitorii dacă aduc orașului resursele necesare*” (V. Surd, 1982). În concluzie, o funcție trebuie să fie „generală” (externă) sau „particulară” (internă), pentru a-și clarifica poziția în diviziunea funcțiilor unui oraș în raport cu spațiul său de influență.

Poziția sistemică definitorie a funcției universitare a municipiului Cluj-Napoca, chiar dacă rămâne indiscutabilă în diviziunea funcțiilor orașului în raport cu spațiul său de influență, trebuie să fie evaluată periodic, datorită caracterului său mobil a influențelor și presiunilor holarhice la care este supusă permanent. Din punct de vedere al „*sectorului de bază*” (V. Surd, 2003) al structurii municipiului Cluj-Napoca, folosindu-mă de metoda de evaluare a repartiției populației active în sectoarele de activitate, am putut estima „*populația funcțională*” a municipiului în funcția universitară astfel:

a) după numărul persoanelor active în învățământ/cadre didactice în învățământul superior. De exemplu, în 2009, situația se prezenta astfel:

$$\text{Populație funcțională} = \frac{\text{Număr persoane active în învățământul clujean}}{\text{Număr cadre în învățământul superior clujean}} \times 100 = \frac{13.508}{3.749} \times 100 = 27,75\%$$

b) raportat la „coeficientul de localizare” a învățământului (conform Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca, 2006), avem:

$$\text{Coeficient de localizare} = \frac{\text{Număr activi în învățământul național}}{\text{Număr total activi în economia națională}} \times \frac{\text{Număr total în economia locală}}{\text{Număr activi în învățământul local}} = 1,06$$

=> coeficientul economiei învățământului clujean (funcția educativ-universitară) este mai mare decât 1
=> *funcție concentrată local* și deci **lucrează pentru exterior**.

c) conform evaluării diferențial-comparative între numărul elevilor și numărul studenților cuprinși în sistemul educațional, la 2008, în sociosistemul Cluj-Napoca, avem:

Număr studenți (61487) – [Număr elevi (40243) · 0,5] = 41365, de unde rezultă că în sistemul universitar clujean învață *41365 studenți din exterior*; raportul teoretic *studenți locali/studenți externi = 1:2*; raportul între ponderea nebazică (internă) și bazică (externă) a funcției universitare este **net** în favoarea celei externe.

Astfel, o privire asupra schemei de funcționare în geosistem a economiei învățământului clujean (universitar) evidențiază circuitul sistemic *intrări-prelucrare/transformare-ieșiri* prin care funcția universitară are rol bazic, lucrând pentru interior și pentru exterior, atrăgând, întreținând și difuzând resurse care susțin orașul, dar și sistemele sau subsistemele holarhice.

Spațiul și condițiile obiective nu îmi permit să dezvoltăm acest aspect absolut matematic, ci doar relativ-estimativ. Cu toate acestea, o serie de elemente conduc la concluzia conform căreia funcția universitară a municipiului Cluj-Napoca are o poziție privilegiată în definirea caracterului funcțional dominant al orașului în spațiul regional-național (Transilvania).

Din punct de vedere al structurii educaționale, oferta funcției universitare a sociosistemului Cluj-Napoca se prezintă la acest moment astfel:

- 10 universități: - șase universități de stat
- patru universități particulare.
- 44 facultăți în domeniile: *fizică; matematică; informatică; chimie; științe geografice; istorie; filozofie; științe economice; medicină; științe sociopolitice; jurnalism și comunicare; arte; muzică; mecanică; construcții; măsurători terestre; sport; teologie; arhitectură; științe agricole; silvicultură; litere; științe juridice.*
- trei nivele ierarhice de învățământ universitar-academic: licență; masterat și studii doctorale.

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca este un adevărat sociosistem universitar cu o arie de influență/convergență care depășește spațiul geografic național. Structura Universității cuprinde 21 de facultăți; 15 extensii structurale (în întregul spațiu transilvan); șase structuri pentru învățământul la distanță (I.D.D.); cinci centre culturale (patru în limbi de circulație internațională și una regională-poloneză); două centre de limbi moderne (*Alpha* și *Lingua*); 11 facilități academice (Grădina Botanică „Alexandru Borza”, Parcul Sportiv „Iuliu Hațieganu”, Observatorul Astronomic, Centrul Arcalia, șase muzee, etc.) și 26 de biblioteci. Ciclurile de studii sunt trei (licență, masterat și doctorat), la care se adaugă o specializare la „frecvență redusă” (Educație fizică și sport).

Tabelul 20. Cifrele de școlarizare la învățământul de zi – nivel licență (2009)

Facultatea	Buget	Taxă	Facultatea	Buget	Taxă
Matematică-Informatică	399	598	Studii europene	88	520
Fizică	64	28	Afaceri	81	730
Chimie	167	130	Științe politice și administrative	390	940
Biologie-Geologie	249	375	Sport	115	365
Geografie	459	805	Teologie ortodoxă	88	110
Știința mediului	80	370	Teologie greco-catolică	66	37
Drept	183	176	Teologie reformată	59	40
Litere	343	375	Teologie romano-catolică	58	15
Istorie-Filozofie	194	178	Teatru-TV	61	42
Sociologie și asistență socială	209	570	Științe economice	670	2385
Psihologie	311	1125	TOTAL	4913	11289

Sursa: Universitatea Babeș-Bolyai

În ceea ce privește studiile post-licență, avem următoarea situație:

- studii de masterat, în 21 facultăți cu 2400 locuri (bugetate) și 220 programe de masterat; noutățile includ 13 specializări noi la zi și 3 la distanță; 28 masterate noi;
- studiile doctorale cuprind 24 domenii universitare (**12 îndrumători** în domeniul **geografie**);
- studiile postdoctorale cuprind două burse postdoctorat și anume **Programe postdoctorale pentru dezvoltare durabilă într-o societate bazată pe cunoaștere (2010-2013)**, care va primi o asistență nerambursabilă de 19.467.288 lei și **Performanță și excelență în cercetarea postdoctorală în domeniul științelor economice din România (2010-2013)**, cu o valoare totală de 18.072.298 lei.

La acestea se adaugă 14 extensii structural-organizatorice (în centre de polarizare de gradul II și III), 12 unități de cercetare, două unități editoriale (plus Librăria UBB), șapte programe academice, un sistem bursier pentru studenți constituit din cinci categorii de bursă, cinci complexe studențești de cazare, etc.

Toate aceste stări și relații structural-sistemice ale subsistemului universitar Babeș-Bolyai sunt susținute de elemente ale geografiei sistemice prospective. Universitatea are prevăzute „*Planuri operaționale anuale*”, prin care spațiul socio-geografic administrat oferă fundamentări în domeniile: *învățământ, cercetare, multiculturalism și multiconfesionalism, cooperare internațională, politici*

lingvistice, relații cu alte sociosisteme, management, informatizare, comunicare, infrastructură, buget, etc.

Planul Strategic al Universității Babeș-Bolyai (2008-2012) oferă spațiului geografic de influență și geosistemului urban local (Iuliana Armaș, 1998) principalele direcții și domenii strategice de dezvoltare. Suprasistemele la care se raportează sunt: **regional** (Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest), **național** și **internațional** (Europa Centrală și de Est). Acestor suprasisteme, la care adaug și pe cel provincial-național (Transilvania), sociosistemul UBB le oferă, în planul său strategic, următoarele obiective:

- formarea unei elite și a unor lideri;
- formarea unor creatori de cultură;
- formarea unor manageri și a unor specialiști;
- formarea și promovarea unor cercetători;
- formarea și promovarea unor inovatori.

Valorile pe care le oferă spațiului său de influență sunt: *exelența; tradiția; dialogul intercultural; inovarea; dinamismul.*

Universitatea Tehnică Cluj-Napoca, înființată în 1947, este unul dintre stâlpii logisticii funcției universitare clujene, un element sistemic reprezentativ al funcției universitare, prezentându-se sub următoarea structură:

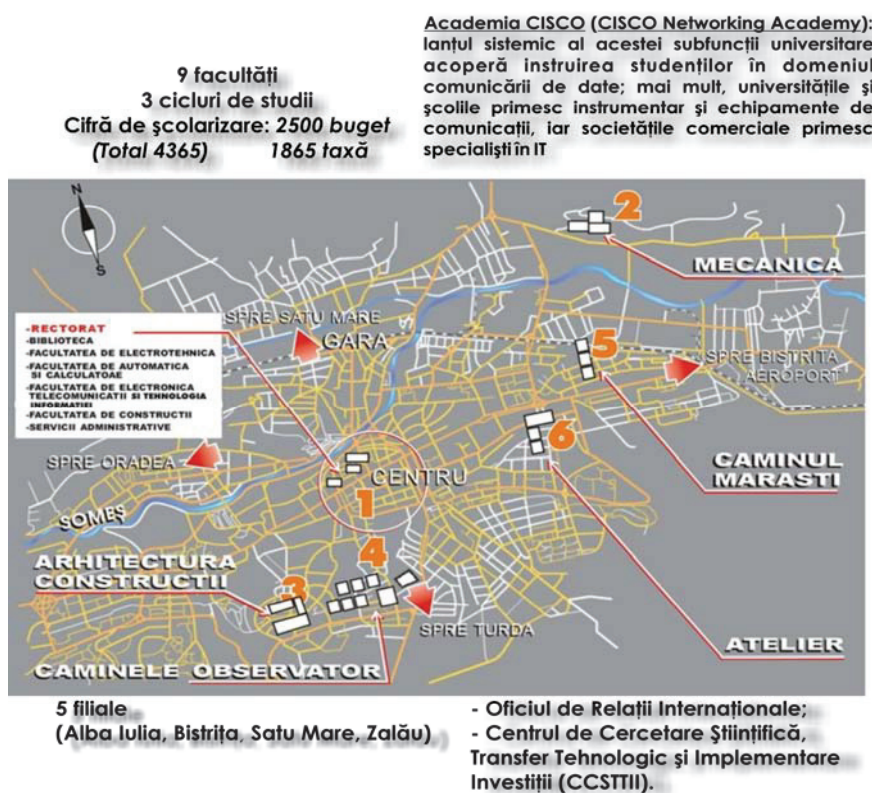

Fig. 38. Structura și situarea geografică a UTCN în municipiul Cluj-Napoca în 2010

Tablelul 21. Cifrele de școlarizare ale Universității Tehnice Cluj-Napoca pe facultăți (2008-2009)

Nr. crt.	Facultate	Secții/specializări	Număr studenți / %
1.	Facultatea de Arhitectură și Urbanism	- Arhitectură	733 (6,1%)
2.	Facultatea de Automatică și Calculatoare	- Calculatoare și tehnologia informației - Calculatoare - Tehnologia informației - Automatică și informatică aplicată	1726 (14,3%)
3.	Facultatea de Construcții	- Inginerie Civilă - Construcții Civile, industriale și agricole - Căi ferate, drumuri - Măsurători terestre și cadastru - Inginerie economică în construcții	2961 (24,6%)
4.	Facultatea de Construcții de Mașini	- Inginerie industrială - Design industrial - Mașini, unelte și sisteme de prod. - TCM - Inginerie economică industrială - Robotica - Inginerie mecanică	1994 (16,6%)
5.	Facultatea de Electronică, Telecomunicații și Tehnologia Informației	- Inginerie electrică și telecomunicații - Electronică aplicată - TST - Electronică - Telecomunicații	1255 (10,4%)
6.	Facultatea de Inginerie Electrică	- Inginerie electrică - Managementul energiei - Electromecanică - Științe inginerești aplicate - Instrumentație - Electrotehnică generală - Metrologie - Acționări electrice - Energetică industrială	888 (7,4%)
7.	Facultatea de Instalații	- Ingineria instalațiilor - Instalații pentru construcții	727 (6%)

Tabelul 21. Cifrele de școlarizare ale Universității Tehnice Cluj-Napoca pe facultăți (2008-2009)

Nr. crt.	Facultate	Secții/specializări	Număr studenți / %
8.	Facultatea de Mecanică	- Autovehicule rutiere - Mașini și echipamente termice - Mecanică fină - Mecatronică - Inginerie mecanică - Mecatronică și robotică - Ingineria autovehiculelor - Mecanică fină și nanotehnologii - Sisteme și echipamente termice - Mașini și instalații pt agricultură și industrie alimentară	1103 (9,19%)
9.	Facultatea de Știința și Ingineria Materialelor	- Știința materialelor - Ingineria și protecția mediului în industrie - Ingineria procesării materialelor - Ingineria materialelor	613 (5,1%)

Sursa: Universitatea Tehnică Cluj-Napoca

Subsistemul Universității Tehnice mai cuprinde școala doctorală (301 doctoranzi cu frecvență și 273 doctoranzi fără frecvență), 11 servicii academice de educație-informare și comunicații, două complexe de cazare, hrănire, studiu și divertisment cu: 3.805 locuri, rețele de internet, biblioteci, cantine, terenuri de sport, etc.

Aria de recrutare a studenților (în 2009):

- *tineri de origine română și cetățeni români din alte state:* Basarabia, Ucraina, Bulgaria, Israel, Palestina, Australia, Italia, Qatar;
- *studenți străini:* Maroc, Italia, Germania, Nigeria, Grecia, India, Iordania, Pakistan, Siria, Turcia.

Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca (USAMV) este continuatoarea școlii superioare de agricultură înființate în 1869 (Institutul de Învățământ Agronomic Cluj-Mănăștur) și ridicată la rangul de Academie de Înalte Studii Agronomice în 1929. „Momentul de prag” 1989-1990 crează mutații evidente și în structura acestei universități din sistemul universitar clujean prin reorganizarea sa în patru facultăți: Agricultură; Zootehnie și Biotehnologii; Horticultură și Medicină Veterinară.

După 1998, prin adoptarea cerințelor „Sistemului Bologna”, strategia universității vizează extinderea și aprofundarea relațiilor internaționale, modernizarea învățământului și cercetării. În prezent, Universitatea este una dintre cele mai repute universități din România, făcând parte din Consorțiul Universităților de Științe Agricole și Medicină Veterinară din țară și din Uniunea

Universităților Europene, fiind evaluată de către aceasta în 2003. Patrimonial, universitatea este succesoarea de drept a Academiei de Înalte Studii Agronomice (1929-1948) și a Institutului Agronomic (1948-1992). Sediul central al instituției se află pe Calea Mănăștur, nr. 3-5, conform Planului Urbanistic Zonal.

Sistemul studiilor asigurate, conform Cartei Universității, cuprinde domenii fundamentate de științe agricole și silvice, științe inginerești, medicină veterinară și științele naturii. Nivelele de studii sunt licență, masterat, doctorat și postuniversitar de cercetare și inovare. Iar în ceea ce privește structura organizatorică a gestiunii universității, ea se prezintă conform figurii alăturate:

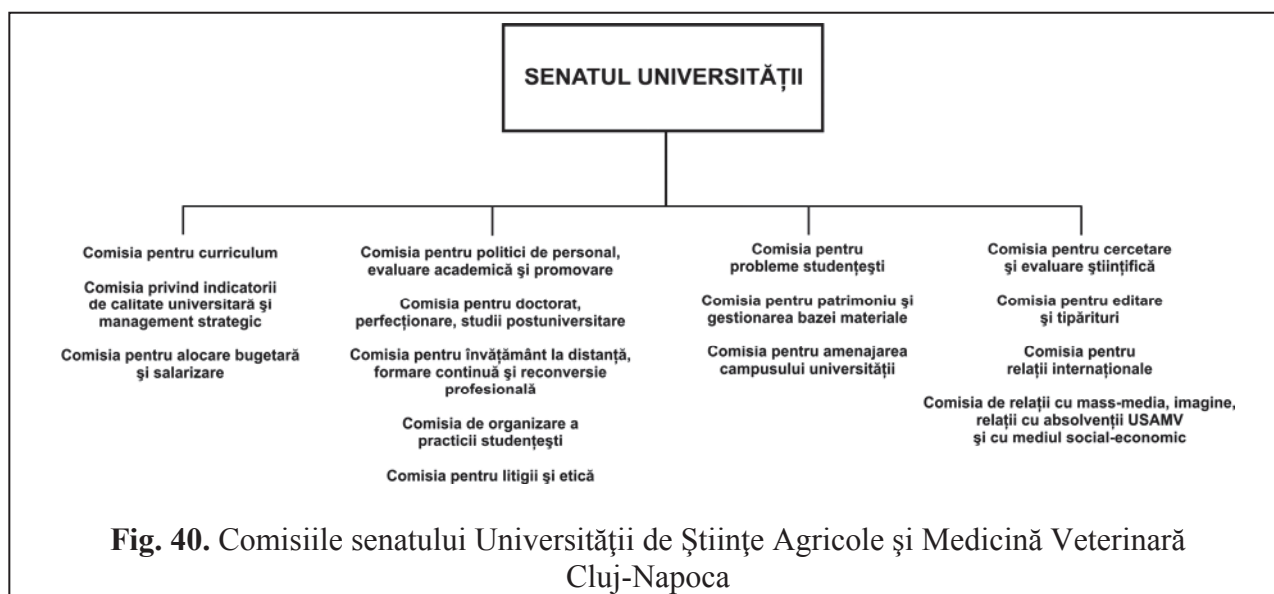
Rectoratul (conducerea universității) are următoarea structură:

- rector;
- președinte;
- prorector academic;
- prorector administrativ
- prorector științific;
- director general;
- secretariat rectorat;
- secretariat prorectorat.

Fig. 39. Structura organizatorică a gestiunii Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca
Sursa: Departamentul Imagine al USAMV

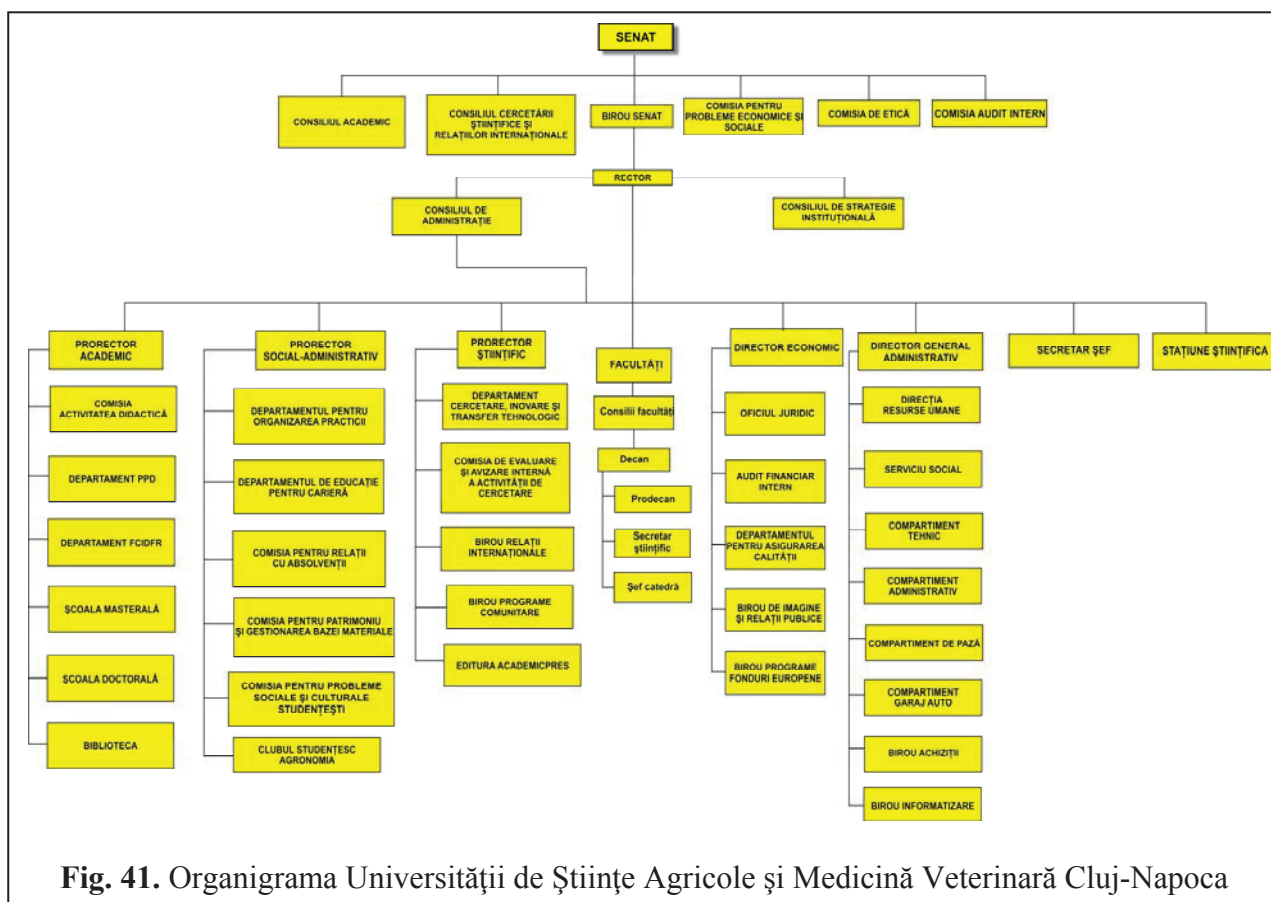
Biroul senatului este format din: rector, președinte, prorector academic, prorector administrativ, prorector științific, director general și un student. Senatul este compus din 36 de cadre didactice și 11 studenți și doctoranzi, având 14 comisii, conform figurii următoare :

Fig. 40. Comisiile senatului Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca

Planul operațional al universității se stabilește anual și are obiective în domeniile învățământului, cercetării, managementului studenților, financiar, precum și în ceea ce privește relațiile dintre cadrele didactice și studenți, îmbunătățirea condițiilor de studiu, sistemul informatic, infodocumentare și internaționalizarea educației și cercetării. Planul strategic al universității pentru 2008-2012 cuprinde misiunea asumată de formare profesională universitară, realizarea cunoașterii prin cercetare și inovație și valorile la care subscrie (exelență, tradiție și inovație). Obiectivele strategice, în număr de 10, ținesc atingerea unor standarde asemănătoare celor mai bune universități cu același profil din lume. Organigrama universității la nivelul anului 2010 avea următoarea structură:

Fig. 41. Organigrama Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca

Structura academică a liniilor de studiu cuprinde patru facultăți: 1) *Facultatea de Agricultură*; 2) *Facultatea de Horticultură*; 3) *Facultatea de Medicină Veterinară* și 4) *Facultatea de Zootehnie și Biotehnologii*. Universitatea școlarizează un număr anual total de 4827 studenți, repartizați pe facultăți astfel:

Tabelul 22. Numărul de studenți înscriși la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca în 2008/2009

Nr. crt.	Facultatea	Secții/specializări	Număr studenți / %
1.	Facultatea de Agricultură	Agricultură	1917 (32,8%)
		Montanologie	
		Științele solului	
		Biologie	
		Tehnologia prelucrării produselor agricole	
		Controlul și expertiza produselor alimentare	
2.	Facultatea de Horticultură	Ingenieria și protecția mediului în agricultură	2287 (39,2%)
		Horticultură	
		Peisagistică	
		Ingenierie economică în agricultură	
		Ingenierie și management în alimentație publică și agroturism	
		Silvicultură	
3.	Facultatea de Zootehnie și Biotehnologii	Măsurători terestre și cadastru	714 (12,2%)
		Zootehnie	
		Piscicultură și acvacultură	
		Biotehnologii agricole	
4.	Facultatea de Medicină Veterinară	Biotehnologii pentru industria alimentară	909 (15,5%)
		Medicină veterinară (în limba română și în limba engleză)	
		Biotehnologii medical veterinare	

Sursa: USAMV Cluj-Napoca

Tabelul 23. Statele de origine și numărul doctorilor Honoris Causa ai Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca

Nr. crt.	Stat	Număr / %
1.	România	16 (29,63%)
2.	Germania	10 (18,52%)
3.	Belgia	7 (12,96%)
4.	Franța	5 (9,26%)
5.	SUA	3 (5,56%)
6.	Elveția	2 (3,70%)
7.	Portugalia	2 (3,70%)
8.	Spania	2 (3,70%)
9.	Italia	2 (3,70%)
10.	Marea Britanie	1 (1,85%)
11.	Austria	1 (1,85%)
12.	Republica Moldova	1 (1,85%)
13.	Bulgaria	1 (1,85%)
14.	Danemarca	1 (1,85%)

Sursa: USAMV Cluj-Napoca

colectivul de cadre didactice, un număr de 15 sunt membri ai Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe I. Sisești”.

Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, ca subsistem geografic al geosistemului urban Cluj-Napoca, se constituie într-un element cu o stare bivalentă, determinată de apartenența sistemică, dar și taxonomică, la două subsisteme și, în consecință, asigurând două funcții în sistem: *funcția universitară* și *funcția medicală*. În acest caz, voi proceda la prezentarea universității doar ca element al funcției universitare, deci ca element sistemic a cărui stare crează relații cu elementul în sine, relație concretizată prin participarea la funcția universitară a geosistemului.

Aria de răspândire în sistem prezintă densități de situare/localizare mai mari în zona central-urbană și scăzând spre zona suburbană. Structura sistemică a universității cuprinde următoarele elemente și categorii sistemice:

- managementul academic și administrativ este asigurat prin:
  - președinte;
  - rector;
  - senatul universității (biroul senatului și senatul în plen);
  - cinci prorectorate: - prorectorat de management și dezvoltare academică;

Formele de învățământ practicate sunt: învățământ de zi și învățământ la distanță. Nivelul referențial al studiilor asigurate culminează cu studiile doctorale, care acoperă întreaga arie curriculară și de cercetare, stabilită în planurile strategice și operaționale. La nivelul anului 2010, existau patru domenii cu 33 de specializări.

În perioada 1991-2006, categoria academică de Doctor Honoris Causa este acordată unui număr de 54 de personalități române și străine, academicieni sau doctori în științe.

Sfera cercetării științifice cuprinde un subsistem construit pe: 10 centre de cercetare, din care un centru de excelență și nouă recunoscute CNCSIS și 11 laboratoare de cercetare. Din

- prorectorat didactic;
  - prorectorat de cercetare și evaluare științifică;
  - prorectorat pentru rezidențiat și studii postuniversitare;
  - prorectorat de evaluare academică și asigurarea calității.
- structura didactică a universității cuprinde trei facultăți:
    - Facultatea de Medicină cu 82 de discipline;
    - Facultatea de Farmacie cu 21 de discipline;
    - Facultatea de Medicină Dentară cu 11 discipline.
  - cercetarea este organizată și structurată astfel:
    - domenii prioritare;
    - scientometrie;
    - două centre de excelență și șapte centre de cercetare;
    - 85 proiecte (granturi).
  - departamentul de relații internaționale coordonează:
    - programele de mobilități internaționale;
    - realizarea acordurilor internaționale;
    - afilierea la organisme internaționale de învățământ și cercetare științifică.
  - Biblioteca „Valeriu Bologa”, înființată în 1949, deține un patrimoniu de circa 300.000 de volume, cărți și reviste, fiind informatizată complet, cu o rețea de 60 de stații de lucru cu acces la Internet;
  - Editura „Iuliu Hațieganu” și revista „Clujul Medical” asigură publicarea articolelor originale, de cercetare clinică și fundamentală, editarea unor reviste și publicații științifice, lucrări necesare învățământului, etc.; până în 2010, Editura „Iuliu Hațieganu” a tipărit 400 de titluri și opt titluri noi de reviste medicale
  - nivelurile universitar-academice în care se asigură instruire sunt:
    - nivel universitar-licență cu peste 3000 de studenți anual;
    - nivel academic-rezidențiat cu circa 2000 de rezidenți anual;
    - nivel masterat;
    - nivel doctorat.
  - predarea se face în limbile română, engleză și franceză;
  - elementul studențesc cuprinde, în cifra totală, peste 1000 de studenți străini din 25 de țări (30% din numărul studenților actuali).

Universitatea de Artă și Design Cluj-Napoca se constituie ca element al sistemului universitar clujean, fiind continuatoarea, la nivel academic, a Școlii de Arte Frumoase (1926).

Structura sa de învățământ cuprinde:

- *arte plastice*: pictură; grafică; conservare-restaurare; sculptură; foto-video; pedagogia artelor; ilustrație-animație.
- *arte decorative și design*: arte textile; ceramică-sticlă-metal; design.

La aceste două facultăți, se adaugă *Catedra de discipline teoretice*, care asigură pregătirea teoretică în domeniul conexe profilului artistic. Catedra de discipline teoretice asigură concepția, organizarea și coordonarea predării disciplinelor teoretice pentru studenții tuturor specializărilor. Prin conținutul și metodologia didactică, aceste discipline de studiu urmăresc obținerea de către studenți a unor competențe concrete, intelectuale și acționale.

Colegiul profesoral numără 83 de cadre didactice. Nivelul studiilor este structurat pe trei cicluri (licență, masterat și doctorat), iar managementul subsistemului este structurat pe două linii și anume management academic și management administrativ. Cifra de studii este de 657 de studenți anual, la care se adaugă 244 de masteranzi și 50 de doctoranzi.

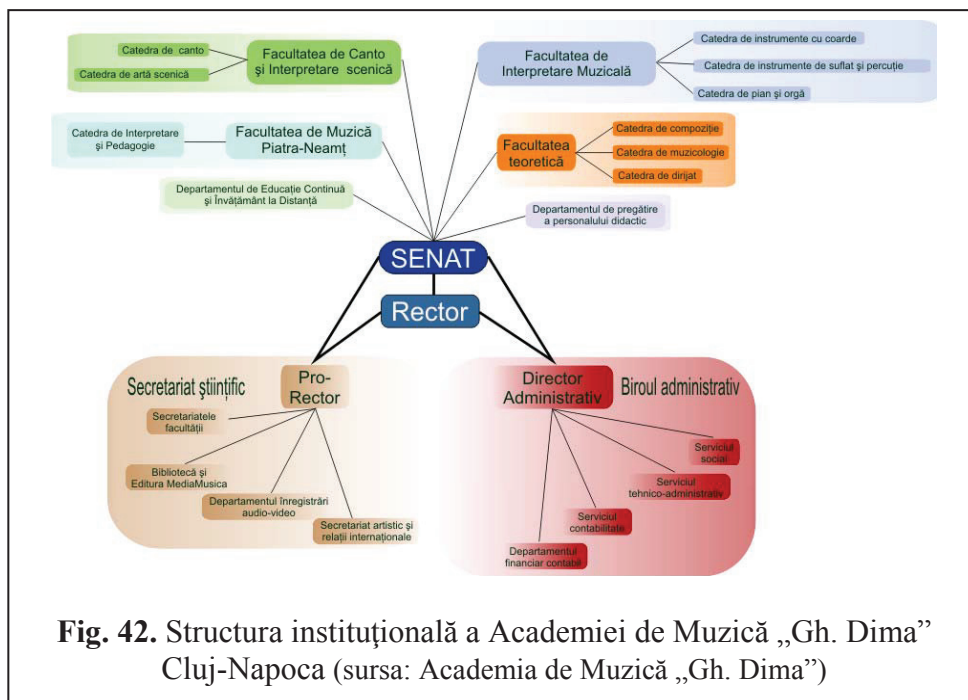
Biblioteca Universității este structura cultural-artistică, cu un rol major în sprijinirea procesului de învățământ și a cercetărilor teoretice din domeniul artelor vizuale din universitate și din municipiu. Patrimoniul documentar al bibliotecii cuprinde un total de 49066 volume (33902 cărți și periodice tipărite, 15025 documente audio-video și 139 de colecții electronice), incluzând cărți de artă, reviste de specialitate din țară și străinătate, fotografii, diapozitive, diafilme, etc. în cadrul acestora, remarcându-se o serie de cinci cărți rare.

Tabelul 24. Cărți rare aparținând bibliotecii Universității de Artă și Design Cluj-Napoca

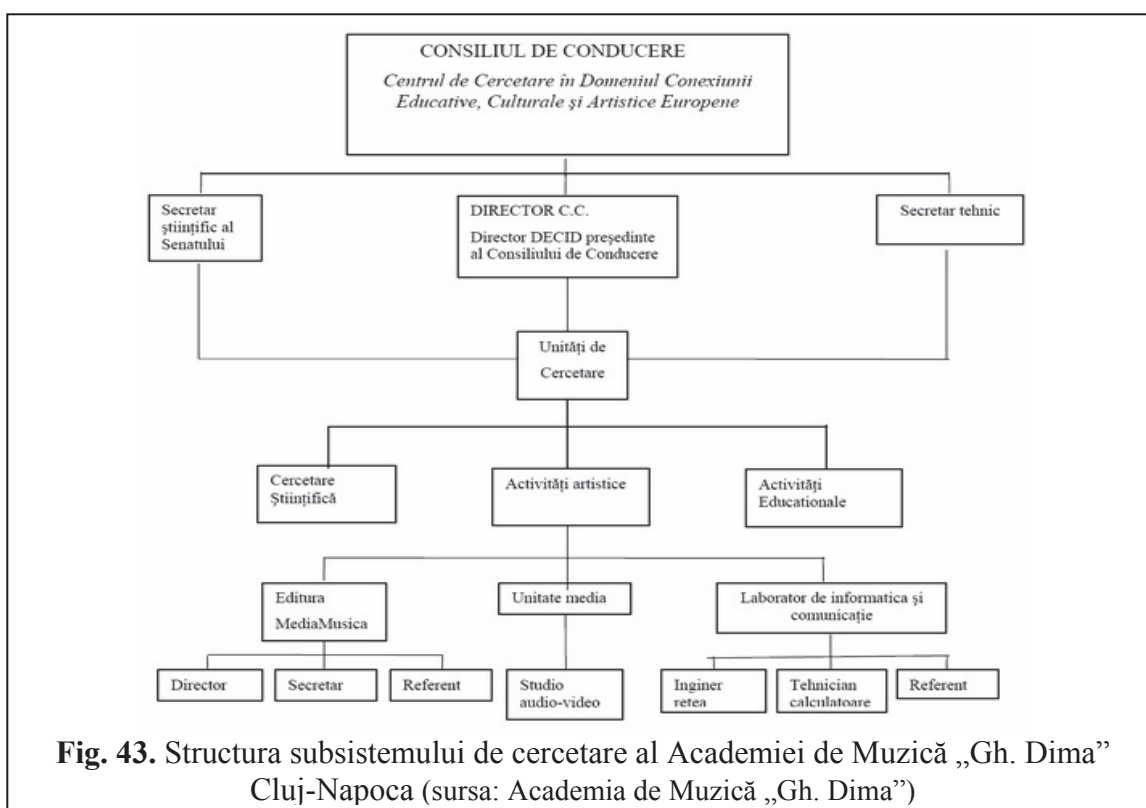
Titlu	Autor	Editură
Leonardo da Vinci – The Complete Paintings and Drawings	Frank Zollner	Taschen, Köln
Raffaello – Paintings / The Drawings	-	Grange Books, Londra
Michelangelo – The Complete Work	-	Grange Books, Londra
In the Beginning Was the Word - The Power and Glory of Illuminated Bibles	-	Taschen, Köln
Auguste Racinet – The Complete Costume History (ediție trilingvă)	-	Taschen, Köln

Sursa: Universitatea de Artă și Design Cluj-Napoca

Academia de Muzică Gheorghe Dima. Geografia funcției universitare a geosistemului urban Cluj-Napoca are în structură ca element și această universitate, înființată în 1919, purtând numele primului său rector, compozitorul și dirijorul Gh. Dima. Structura instituțională a academiei conține elementele din figura alăturată.

Sediile facultăților, în număr de patru, sunt situate atât în Cluj-Napoca cât și în Piatra-Neamț (prin externalizare). Conducerea academiei este asigurată de rector, doi prorectori, secretar științific, de Comisia pentru evaluarea și asigurarea calității și de Comisia de etică. Formele de învățământ asigurate sunt tradiționalele studii la zi, învățământ la distanță și formarea continuă. Cercetarea cuprinde centrul de excelență cu structura conform figurii nr. 43.

Școala doctorală este organizată pe următoarele axe: *stilistica muzicală, interpretare instrumentală și vocală, creație componistică și dirijorală*. Academia este prima instituție din România care acordă titlul de doctor în muzică, până la momentul actual existând 251 de persoane cu titlul de doctor.

Relațiile internaționale sunt asigurate de Departamentul de relații internaționale și de Departamentul de cercetare, dezvoltare și relații internaționale. Aceste relații se concretizează prin apartenența instituției la organisme internaționale precum Asociația Europeană a Universităților (EUA) din anul 1996 și Asociația Conservatoarelor, Academii de Muzică și Școlilor Superioare de Muzică din Europa (AEC) din 2003, prin participarea la programe de „Lifelong Learning” (ERASMUS) și prin 10 parteneriate cu instituții europene pentru schimb de profesori și studenți. Publicațiile universității sunt „Lucrări de muzicologie” și „Revista Intermezzo”, academia deținând și Editura Media Musica.

Se asigură o serie de servicii conexe prin : bibliotecă, editura sus menționată, studio acustic și servicii specifice. Academia se remarcă în peisajul geografiei muzicale și urbane prin 40 de doctori

Tabelul 25. Statele de origine și numărul doctorilor Honoris Causa ai Academiei de Muzică „Gh. Dima” Cluj-Napoca (1992-2010)

Nr. crt.	Stat	Număr / %
1.	România	25 (62,50%)
2.	Germania	9 (22,50%)
3.	Austria	2 (5%)
4.	Marea Britanie	1 (2,50%)
5.	Ungaria	1 (2,50%)
6.	Polonia	1 (2,50%)
7.	Elveția	1 (2,50%)

Sursa: Academia de Muzică „Gh. Dima”

și *prorector*, acestora adaugându-li-se secretarul științific, decanul Facultății de Științe Economice, decanul Facultății de Drept, decanul Facultății de Educație fizică și Sport, doi prodecani, trei secretari științifici ai facultăților și patru șefi de catedră (Finanțe-Contabilitate-Informatică; Management-Marketing; Drept și Educație fizică și sport);

- Consiliul de Administrație al fundației și al universității este format din președinte, vicepreședinte și un singur membru;
- Senatul cuprinde președintele și 18 membri, pe când Biroul Senatului un președinte și patru membri;
- în cadrul universității funcționează, conform Legii 132/2005, următoarele facultăți:
  - Facultatea de Științe Economice;

Honoris Causa, personalități străine și românești, remarcabile prin poziția și valoarea lor artistică.

Universitatea Bogdan-Vodă Cluj-Napoca a fost fondată în 1992, ca instituție particulară de învățământ superior, fiind localizată geografic în Cluj-Napoca și în Baia Mare (extensie). Structura geografică a acestei universități se prezintă astfel:

- conducerea universității este formată din: *președinte; rector*

- Facultatea de Drept;
- Facultatea de Educație fizică și Sport.
- oferta educațională este organizată pe două nivele de studii, iar în 2009 cuprindea următoarele elemente:
  - *studii universitare de licență*:
    - Științe Economice cu patru specializări de trei ani (Management; Finanțe și Bănci; Contabilitate și Informatică de Gestiune; Informatică economică);
    - Drept cu o singură specializare de patru ani (Drept);
    - Educație fizică și Sport cu o specializare de trei ani (Educație fizică și Sport).
  - *studii universitare de masterat*:
    - Științe Economice cu șapte specializări;
    - Drept cu două specializări de un an (Științe penale; Administrația și Relațiile de muncă în dreptul intern și comunitar);
    - Educație fizică și Sport cu o specializare de doi ani (Managementul organizațiilor sportive);

Tabelul 26. Cercetarea științifică desfășurată în cadrul Universității Bogdan-Vodă Cluj-Napoca în 2009

Nr. crt.	Domeniu	Număr de titluri publicate
1.	Management și servicii	54
2.	Contabilitate și informatică	39
3.	Finanțe, monedă, credit, asigurări	37
4.	Economia pieței libere	23
5.	Metode cantitative aplicate în economie	9

Sursa: Universitatea Bogdan-Vodă

În ceea ce privește cercetarea, universitatea cuprinde *unități de cercetare* (organizează activitatea de cercetare, elaborează proiecte de cercetare, stabilește programe de cercetare, asigură resurse de finanțare, redactează publicații și organizează manifestări științifice) și *unități de consultanță, transfer tehnologic și prestări de servicii cu autofinanțare*; mai mult, activitatea de cercetare științifică se manifestă prin programe naționale și internaționale de cercetare, vizite de documentare și invitații oficiale la conferințe și congrese, contracte, convenții, granturi individuale și colective precum și cooperări interuniversitare.

Tabelul 27. Sesiunile de comunicări științifice al Universității Bogdan-Vodă în perioada 1996-2009

Nr. crt.	Denumirea sesiunii	Anul organizării	Numărul de comunicări
1.	Statul de drept și economia de piață	1996	36
2.	Drept și management în societatea de tranziție	1997	99
3.	Drept și management în societatea contemporană	1998	69

Tabelul 27. Sesiunile de comunicări științifice al Universității Bogdan-Vodă în perioada 1996-2009

Nr. crt.	Denumirea sesiunii	Anul organizării	Numărul de comunicări
4.	Drept, economie, societate civilă, educație-perspective pentru mileniul al III-lea	1999	186
5.	Management, drept, politică și sport în pragul mileniului	2000	195
6.	Dezvoltare și performanțe universitare prin cercetare la început de mileniu	2001	127
7.	Jubileu în cercetarea economică, juridică, sportivă și politică la Universitatea Bogdan-Vodă	2002	124
8.	Probleme actuale ale cercetării economice, juridice, politice și sportive	2003	79
9.	Statul de drept și economia de piață în perspectiva integrării europene	2004	103
10.	Statul de drept și economia de piață în perspectiva aderării la Uniunea Europeană	2005	68
11.	Sesiunea științifică internațională „Integrarea europeană - economia de piață și statul de drept”	2007	98
12.	Economia și statul de drept din România - membră a Uniunii Europene	2008	74
13.	Creativitate și competitivitate în economia globală	2009	81

Sursa: Universitatea Bogdan-Vodă Cluj-Napoca

Cele 13 cercuri științifice studențești ale universității urmăresc crearea de legături între teorie și practică, dezvoltarea lucrului în echipă, încurajarea studenților să își publice lucrările în reviste. Un ultim element din structura universității îl constituie revista „*Acta Universitatis*”, având trei profile: economic (Oeconomica); juridic (Pro Jure) și sport (Educație fizică și Sport).

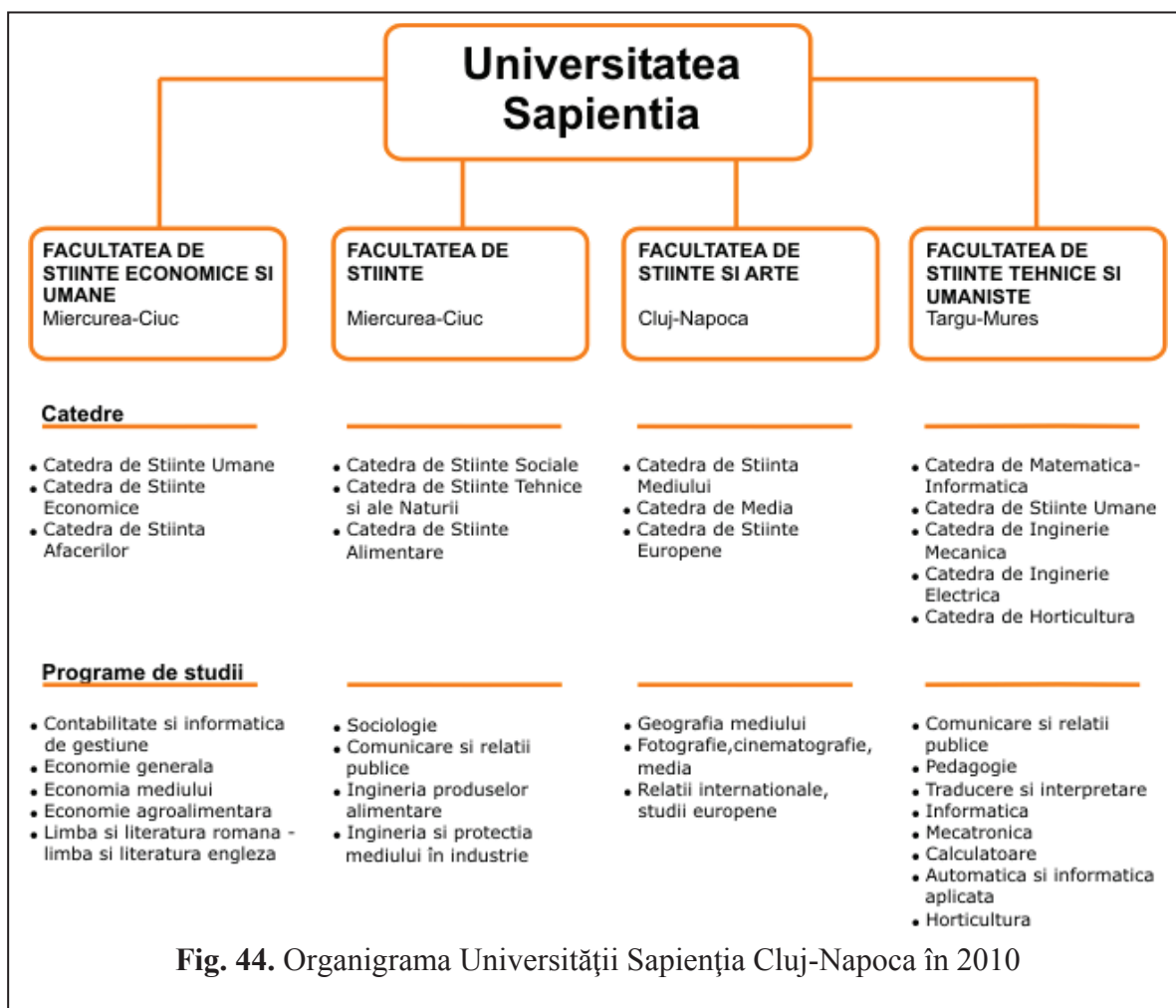
Universitatea „Avram Iancu” Cluj-Napoca, înființată în 1992, deține, ca bază materială, patru clădiri. Elementele structurale ale universității sunt următoarele:

- *trei facultăți* (Științe sociale și politice; Administrație și științe economice și Educație fizică și sport), fiecare facultate cuprinzând două specializări:
  - Facultatea de Științe Sociale și Politice: - Antropologie;
- Asistență socială.
  - Facultatea de Administrație și Științe economice: - Management;
- Administrație publică.
  - Facultatea de Educație fizică și sport: - Educație fizică și sportivă;
- Kinetoterapie și motricitate specială.

- *resursa universitar-academică* formată din șase profesori universitari; 11 conferențieri; 21 de lectori; opt asistenți și doi preparatori;
- *oferta de studii* cuprinde două cicluri: licență și masterat;
- *fondul bibliotecii universității* s-a îmbogățit treptat, ajungând de la circa 300 de volume, în 1993, la peste 12000 de volume (cărți și periodice), la ora actuală.

Universitatea Sapienția, parte a Fundației Sapienția, este susținută financiar de guvernul maghiar și are ca obiective declarate validarea valorilor umane creștine și universale, asigurarea unui sistem de educație și cercetare universitar performant și susținerea tradițiilor educaționale în limba maghiară.

Elementele structurale majore ale acestei instituții sunt cele patru facultăți (două aflate la Miercurea-Ciuc, una la Cluj-Napoca și una la Târgu Mureș), cuprinzând 14 catedre și 20 de programe de studii. *Facultatea de Științe și Arte*, aflată la Cluj-Napoca, înglobează 200 de studenți, 50 de cadre didactice, trei specializări (Geografia mediului; Fotografie, Cinematografie și media și Relații internaționale) și o bibliotecă cu 5500 de volume, 20 de reviste și 700 de documente audiovizuale.

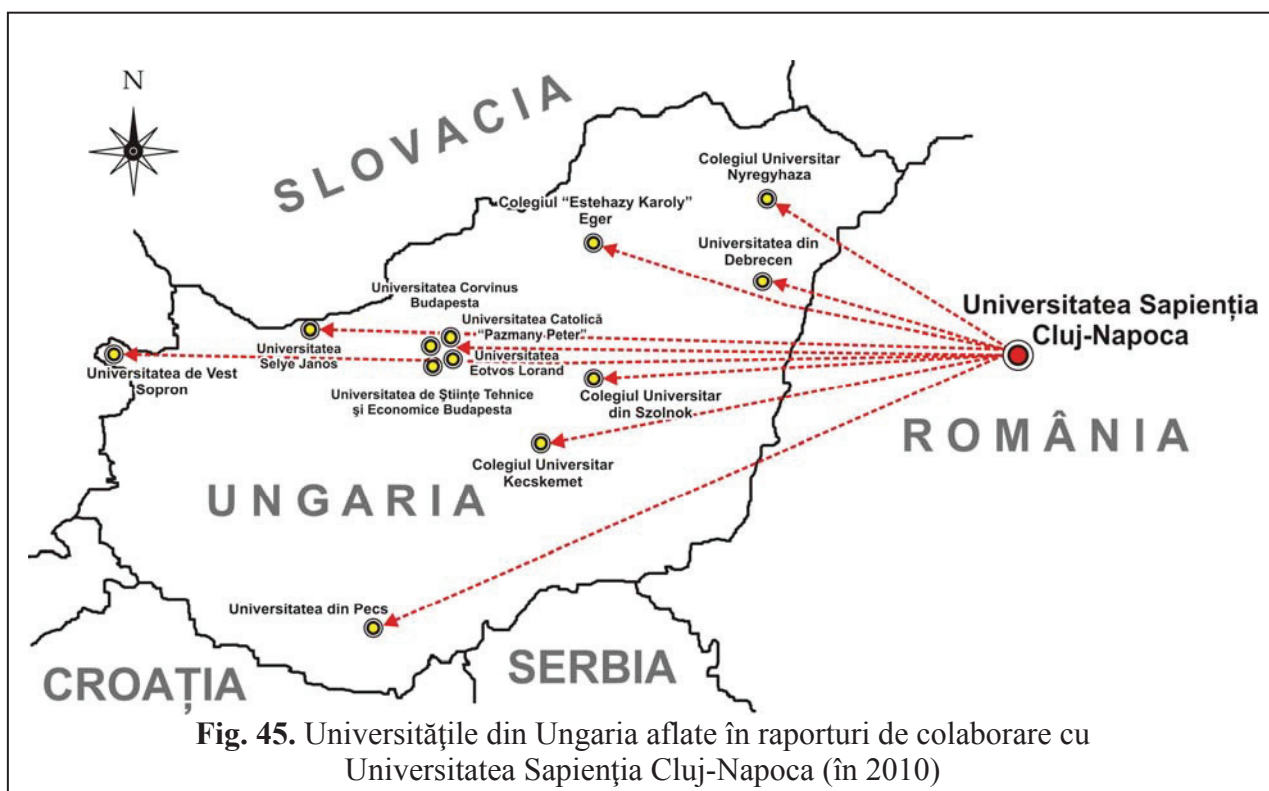
Fig. 44. Organigrama Universității Sapienția Cluj-Napoca în 2010

Conducerea universității este compusă din formula: rector; prorector și director științific, iar Senatul este compus din:

- opt membri
- șase reprezentanți ai facultăților;
- trei reprezentanți ai Consiliului Director al Fundației Sapienția;
- șase reprezentanți ai studenților;
- rectorul Universității Creștine Partium din Oradea (fără drept de vot);
- reprezentantul Asociației Studenților din Transilvania (fără drept de vot);
- secretarul Senatului.

În ceea ce privește activitatea de cercetare a universității, există patru structuri care coordonează și susțin această activitate științifică. În primul rând, *Departamentul de Cercetare* pregătește reglementările privind activitatea științifică, incluzând proiectele de cercetare, editarea de cărți și reviste, controlează procesul de desfășurare al acestora, pregătește propuneri cu privire la criteriile de autoevaluare și informează asupra activității de cercetare științifică. Al doilea eșalon al cercetării științifice este *Institutul Programelor de Cercetare*, acesta organizând și coordonând, printr-un sistem intern online, programele de cercetare științifică, precum și programul de burse pentru doctoranzi Sapienția. Universitatea mai dispune de *nouă centre de cercetare* și de *Editura Scientia* (2001), care publică revista științifică a universității, *Acta Universitatis Sapienția*.

Lista partenerilor universității cuprinde doar șase instituții universitare din țară și 16 din străinătate, dintre care 12 sunt din Ungaria, restul fiind instituții din Slovacia, SUA, Japonia și Canada.

Centrul Teritorial Cluj al Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” are ca elemente structurale două facultăți: *Facultatea de Drept* și *Facultatea de Științe Economice*.

Facultatea de Drept și-a început activitatea în anul universitar 1991-1992, cu specialitatea drept, având atât cursuri de zi cât și cu frecvență redusă (5 ani). Facilitățile materiale ale facultății sunt concretizate într-un spațiu propriu de desfășurare a activității didactice, spațiu care se ridică la peste 2600 m², constând dintr-o aulă, trei amfiteatre, patru săli de curs, 15 săli de seminar, o bibliotecă cu peste 14000 de titluri, o sală de sport și laboratoare de informatică și criminalistică. Corpul profesoral numără șapte profesori universitari, cinci conferențieri, 18 lectori, doi asistenți și un preparator.

Facultatea de Științe Economice funcționează din anul 1991 și școlarizează studenți la următoarele programe de studiu:

- Economia comerțului, turismului și serviciilor;
- Finanțe și bănci;
- Contabilitate și informatică de gestiune.

Mai mult, facultatea organizează cursuri de masterat cu durata studiilor de trei și patru semestre, la următoarele programe de studii:

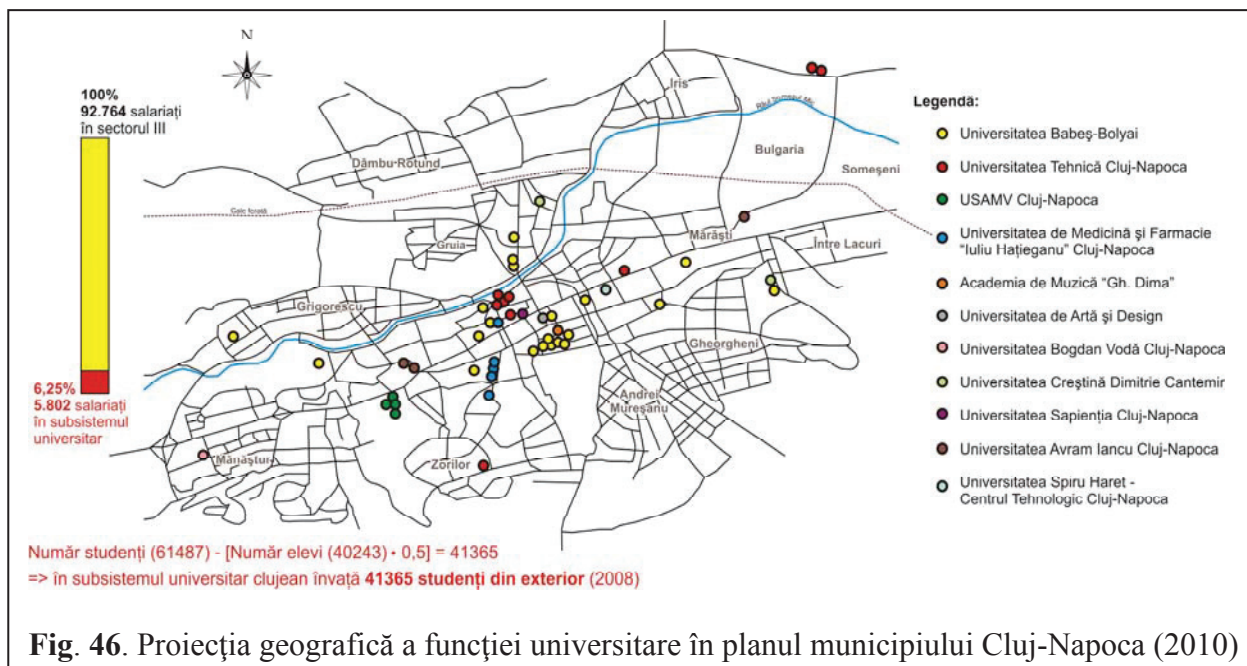
- Marketing și negocieri în afaceri;
- Managementul afacerilor în turism și comerț;
- Management financiar-bancar;
- Contabilitatea și auditul afacerilor.

Toate activitățile didactice se desfășoară în cele patru corpuri de clădire ale facultății (aflate pe str. Teodor Mihali, nr. 56), având trei amfiteatre a câte 200 de locuri fiecare, 30 de săli de seminar (cu cel puțin 30 de locuri fiecare), laboratoare (informatică, merceologie, limbi străine, contabilitate, E.C.D.L., etc.), acces la internet pentru studenții facultății și o bibliotecă cu două săli de lectură.

Colectivul didactic al facultății este împărțit pe două catedre:

- *catedra de economie*, având în componență 12 cadre didactice proprii și nouă asociate;
- *catedra de management-marketing-finanțe-contabilitate*, cu 16 cadre didactice titulare și un cadru didactic asociat.

Cercetarea din cadrul facultății se desfășoară prin intermediul manifestărilor științifice, articolele prezentate în cadrul acestora fiind publicate în revista „*Probleme actuale ale gândirii, științei și practicii economico-sociale*”, ajuns la al X-lea volum. În completarea acestora, s-au constituit revista „*Analele Facultății. Seria Științe Economice*”, care a ajuns la al treilea număr, și *Centrul de Cercetări Economice*.

4.1.2.2.5. Funcția spiritual-religioasă a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.5.1. Introducere și fundamentare

Spre surprinderea mea, fundamentarea teoretică în cazul funcției religioase mi-a creat ezitări de abordare și dificultăți de structurare a conceptului. Încercând să „limpezesc” situația, prin înțelegerea cauzei, am ajuns la concluzia că abordarea conceptuală a funcției religioase urbane mă pune în celebra situație anecdotică de a opta: oul sau găina?

Studiul modelelor structurilor urbane, a istoriei culturii și civilizației, mi-a demonstrat că foarte multe orașe „istorice”, fie au fost (în faza inițială) și centre sacre, fie, exclusiv, centre sacre cu locuire temporară, periodică sau ciclică. Reprezentative sunt în acest sens *orașele consacrate* sau religioase, care au apărut în peisajul antropo-geografic încă din antichitate. Proiectarea și construirea lor sunt specifice, în funcție de epoca istorică, de regiunea geografică și de cultura societăților, care le *consacrau* (destinau, închinau), dăruindu-le cu totul pentru „*consacrații*”, diferitelor zeități. Toate marile culturi și toate marile „*frontiere*” (I. Bădescu, 1995) religioase și-au dăruit *orașele consacrate*; deși modernitatea renunță la construirea unor astfel de orașe, nu va renunța însă la cele consacrate anterior ei, ci și le va însuși, cultivându-le în continuare funcția religioasă și transformându-le în „*locuri sacre*” (idem, 1995) pentru națiuni sau pentru religii (Ierusalim; Constantinopol; Roma; Mecca; Medina; Ayodhya; Lhasa; Ise, etc.).

În fundamentarea conceptelor, atunci când am analizat funcțiile așezărilor și în lucrări și studii anterioare, am ajuns la definirea funcției urbane ca *relația de necesitate, care se naște între elementele geosistemului și starea acestuia și care generează, cultivă și susține viața orașului, în atingerea*

menirii (finalității) sale sistemice. În concluzie, conform acestei definiții pe care o avansez, susțin că funcția poate genera sau poate susține viața orașului. În consecință, afirm că funcția religioasă, în spațiul geografiei urbane (ca alte funcții de altfel, comercială de exemplu), în etape geohistorice ulterioare, medievale, face parte din categoria *funcțiilor generator-urbane*. Aceleași funcții însă se regăsesc în alte cazuri ale istoriei urbane, în simple funcții configurate și consolidate ca determinări ale evoluției unui oraș pe scara sa evolutivă.

Chiar dacă teoria funcționalistă este adeseori contestată și criticată, ca de exemplu A. Rossi (1994), care contestă includerea funcției urbane în conceptele definitorii ale orașului, acceptând doar individualitatea, locusul, memoria, și respingând capacitatea funcției de a aglutina formele, am convingerea că funcția își păstrează cele trei însușiri din definiție. În cazul funcției religioase, ea poate fi atât ca funcție generatoare, cât și ca funcție obiectiv-determinată, după caz.

Voi aborda conceptul funcției religioase cu dorința înțelegerii cât mai corecte a sensului, definiției sale și a rolului său determinist în geotropologia umană, în special în geografia urbană. Pentru acest lucru trebuie să repunctez că în analiza structuralist-sistemică a funcției urbane, pornesc nu doar de la *trivalența dimensională* a spațiului, așa cum este caracterizat de V. Surd (2005), ci de la *polispațialitatea geografică* în care o funcție acționează: spațiu spiritual, spațiu economic, spațiu militar, spațiu urban, etc. O funcție cu acțiune în unul sau mai multe din spațiile geografice se va configura, defini și structura în mod specific. Asupra acestui specific trebuie să avem o atenție geografică specială, mai ales în abordarea fundamentelor teoretice ale funcției religioase. În mod concret, este funcția religioasă o funcție *vitală* pentru așezările umane? Dacă privim definiția religiei din perspectiva Nataliei Vlas (2008), prin care religia este starea sistemică ce este capabilă „*să lege împreună*” societatea, atunci metoda deductivă ne va conduce la concluzia că această funcție este „*vital-conjuncturală*” (B. Păcurar, 2009), mai exact, pentru o anumită perioadă istorică, ea poate fi vitală. Cu toate acestea, faptul că geografia religiilor consemnează apariții și dispariții de religii, în condițiile în care geosistemul urban a trăit și evoluat, conduce la ceea ce am numit vital conjuncturală. Dacă vom privi, însă, conform concepției lui P. Țuțea (1992), care spunea că „*Poziția omului este determinată de relația cu Divinitatea, cosmosul, semenii și sine*”, atunci religia nu mai este legată nici de comunitate, nici de așezare. Ea este legătura originară a omului cu Creația. Subscriu la cea de a doua variantă, iar apelul la geografia religiilor ne arată că cele trei mari religii universale sunt întemeiate de harul primit de cei trei mari întemeietori: Zamolxe, Zarathustra și Moise (M. Eliade, 1981; O. Drimba, 1985). Punctul meu de vedere, în acest sens, susține că *în taxonomia funcțiilor urbane se disting aceleași două categorii de funcții: vitale și conjuncturale. Alături de funcțiile habituală (rezidențială) și de securitate, funcția religioasă se constituie un al treilea „stâlp” al triungiului (tripticului) vital urban, spre deosebire de sat, unde cele vitale se constituie într-o cruce a funcțiilor vitale.*

Evoluția societăților umane a determinat, pe tot parcursul ei, căi de înțelegere a fenomenului religios și a impulsionat analizarea determinărilor generate de religie. O asemenea determinare este și funcția religioasă a orașului, pe care o voi analiza în geografia municipiului Cluj-Napoca. Pentru această analiză, voi reveni însă la abordarea Nataliei Vlas (2008), prin care autoarea sistematizează definițiile religiei și le clasifică, în baza științelor moderne, în două categorii: 1) *definiții funcționale*, care privesc religia prin prisma funcțiilor pe care aceasta le îndeplinește în societate și 2) *definiții substanțiale*, care accentuează conținutul religiei. Din combinarea celor două definiții rezultă că religia este un fenomen care se preocupă de comunități, de grupuri de indivizi, pe care îi leagă laolaltă, are a face cu un set de practici care leagă umanul de divinitate, cu anumite prescripții morale și cu o instituție care supervizează și reglementează practicile și credințele, precum și comunitatea celor religioși. Astfel ajungem la elementul instituțional al sociosistemului, care într-un geosistem urban integrat holarhic generează și configurează funcția religioasă a sistemului (orașului). Acest element instituțional sau conform lui I. Bădescu (1995) „*logistica instituțională*”, este configurat în diferite epoci istorice, fie prin suprapunerea totală cu „*sacralitatea suveranului*” (M. Eliade, 1981), fie, în epocile mai tinere până în contemporaneitate, printr-o dezvoltare sistemică autonomă în societate, cu roluri dobândite, care ating hegemonia sistemică (cazul religiei creștine medievale, când suveranii își dobândeau statutul doar în urma ungerii de către papă sau fenomenul excomunicării). Voi scoate în evidență în paginile următoare că această stare sistemică este atinsă de elementele structural sistemică religioase, în geografia spațiului creștin de exemplu, ca o *consecință a proceselor frontierei iudeo-creștine, în spațiul euroatlantic*.

Mutând obiectivul analitic din suprasisteme holarhice în geosistemul urban contemporan, se pune întrebarea asupra rolului actual al religiei în sociosistemul urban de azi. Dacă acceptăm că religia are un rol important în viața și în evoluția geosistemelor urbane contemporane, trebuie să înțelegem resorturile funcționale ale acesteia. Ce reprezintă astăzi religia pentru comunitatea urbană și care este funcția pe care orașul o dobândește în acest context? Cum răspunde religia, instituțiile religioase din cadrul orașului, necesităților și așteptărilor factorului uman din sistem?

Studiind „*Modelul activităților umane*”, construit de H.S. Geyer (2001), vom constata că, în rândul celor 9 (nouă) straturi ale relațiilor pe verticală, activitățile culturale (stratul 7) și activitățile relaționale sau interacțiunile (stratul 8) sunt activități care incumbă trăiri și manifestări superioare. Autorul introduce (probabil) *activitățile religioase* în cadrul celor culturale sau relaționale, aceasta fiind însă o mare eroare de concepție și înțelegere a sociosistemelor: Acest lucru provine probabil din spiritul tributar față de teoria thomasiană, pentru care „...*invenția religiei ca un set de crezuri și doctrine privatizate a fost un produs al apariției statelor-națiune (???)*, necesar pentru ca statul modern, naționalismul și societatea internațională modernă să poată apărea” (S.M. Thomas, 2005, preluat din Natalia Vlas, 2008). Această teorie, alături de teoriile materialiste și marxist-leniniste, este

cauza crizei în care se găsește azi umanitatea. „*Umanitatea aflată în criză își distruge casa*” (S. Graf, 2009).

Răspunsul la actuala stare de criză, care se rostogolește peste omenire, se evidențiază tot mai clar în spirit, în conștiință, în credință (A. Marga, 2009). Iată așadar cum logica spiritului (dacă putem face asemenea construcție) ne conduce la reflecția lui P. Țuța (1992): „*În biserică realizezi că ești*”. Astfel, este tot mai evident că nu trebuie să căutăm prea mult pentru a înțelege necesitatea *funcției religioase*, pentru orice sociosistem. Dacă vrem să redevenim „sănătoși” (la celebra sintagmă a lui Socrate „*Minte sănătoasă în corp sănătos*”, Zamolxe reflectează și răspunde „*Numai cine are suflet sănătos, poate avea trup sănătos*” - preluat din S. Mehedinți, 1927), dacă vrem ca societatea să iasă din criză, dacă ne întrebăm „*de unde putem lua o nouă energie pentru schimbare*” (M. Marga, 2009), vom înțelege că orașul, ca „*formă complexă de organizare*” (V. Surd, 2003), nu poate evolua decât dacă își reconsideră funcția religioasă, întrucât „*Conștiința nu numai că nu izvorăște din materie, dar pare să aibă putere absolută asupra materiei*” (P. Russel, 2009).

4.1.2.2.5.2. Elementele funcțional-sistemice ale funcției religioase în geosistemul Cluj-Napoca

Funcția spiritual-religioasă a geosistemului urban Cluj-Napoca este structurată pe următoarele elemente: a) *instituții religioase și fundații aparținând cultelor ortodox, catolic, greco-catolic, protestante, neo-protestante, etc.*; b) *biserici și lăcașuri de cult* și c) *cimitire*.

Instituțiile religioase creștin-ortodoxe sunt coordonate de ***Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului***, care cuprinde următoarele arhiepiscopii și episcopii:

- Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu sediul în Cluj-Napoca; cuprinde circa 800000 de credincioși, opt protopopiate (din care *două în Cluj-Napoca*); 554 de parohii; 23 de mănăstiri; 563 de biserici parohiale și 107 biserici în filii; 16 biserici mănăstirești și nouă paraclise mănăstirești;
- Arhiepiscopia Alba-Iuliei, cu o catedrală episcopală, un centru eparhial, 10 protopopiate, 26 de mănăstiri și schituri;
- Episcopia Oradiei cu o catedrală episcopală, cinci protopopiate, 150 de parohii și 19 mănăstiri;
- Episcopia Maramureșului și Sătmăruului, cuprinzând o catedrală episcopală, un centru eparhial, opt protopopiate, 30 de mănăstiri, opt biserici monumente UNESCO și trei școli teologice;
- Episcopia Sălajului cu trei protopopiate și 212 parohii .

Instituțiile religioase aparținând cultului greco-catolic sunt reprezentate, în Cluj-Napoca, de ***Eparhia de Cluj-Gherla***, cu sediul pe Calea Moșilor, nr. 26. Eparhia este păstorită de doi episcopi,

care patronează 15 protopopiate și 168 de parohii cu 170 de preoți. Dintre aceste elemente, în municipiul Cluj-Napoca se găsesc: o catedrală, șapte biserici și două mănăstiri.

Cultul romano-catolic este reprezentat de o structură subordonată Arhiepiscopiei Romano-Catolice Alba-Iulia, mai exact **Decanatul Romano-Catolic Cluj-Dăbâca**. Acesta deține în municipiu următoarele lăcașuri: Catedrala Sf. Mihail, șapte biserici și o mănăstire.

Dintre instituțiile religioase aparținând cultelor protestante amintim:

1) **Eparhia Reformată din Ardeal**, cu sediul central în Cluj-Napoca, str. I.C. Brătianu, nr. 51-53, și cuprinzând 16 protopopiate cu 510 parohii, 96 de filii și câteva zeci de diaspore, deservite de 490 de preoți; conducerea eparhiei se face de către adunarea generală eparhială, iar a parohiilor de către adunarea parohială, existând și un organ executiv format din consiliul dirigent, consiliul în cazul protopopiatelor și presbiteriul pentru parohie;

Ierarhia eparhială cuprinde două structuri:

- structura episcopală (episcopul eparhial și episcopul vicar);
- Consiliul dirigent are în structură cinci departamente (administrativ; economic; învățământ; misiune, diaconie; ecumenic și externe); conducerea Consiliului dirigent are 12 aleși, cei doi episcopi, trei prim curatori și un referent.

2) **Superintendența Evanghelică S.P. Cluj**, situată pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 1, este condusă de un episcop ales și are trei protopopiate (Cluj-Napoca, Brașov și Nădlac), care configurează și aria de cuprindere geografică; mai mult, organul suprem bisericesc este Sinodul, executivul între sinoade fiind asigurat de Presbiteriul Episcopal;

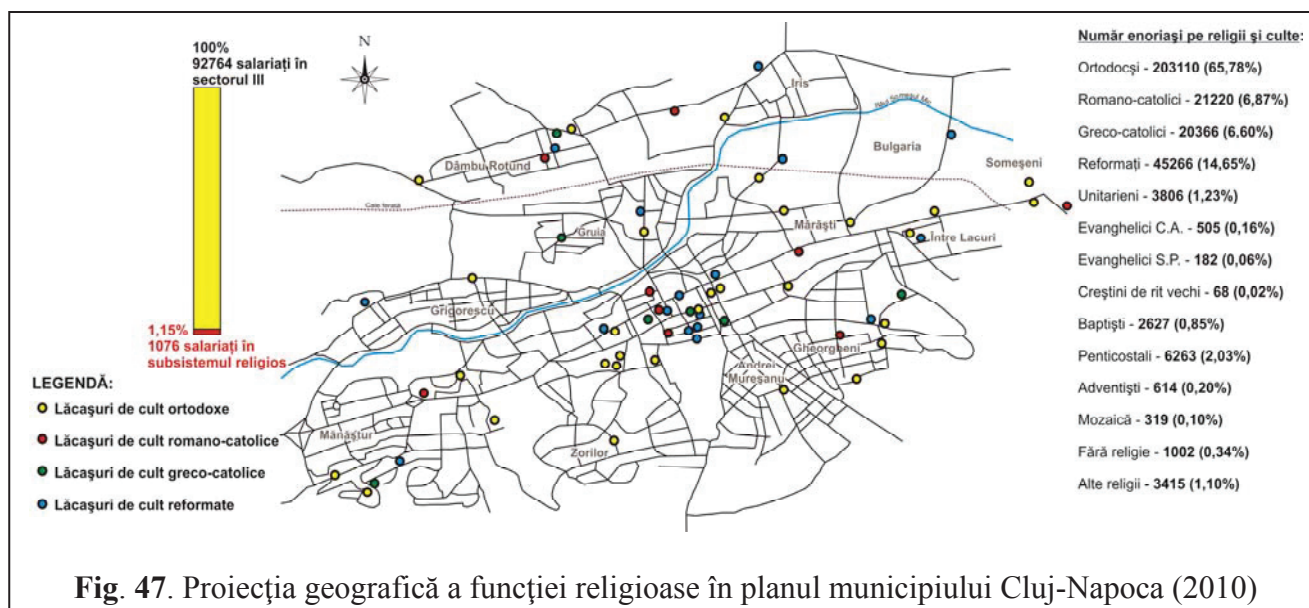
3) **Episcopia Unitariană Cluj**, cu sediul în Cluj-Napoca, are în frunte un episcop, care păstorește peste 70000 de credincioși, șase protopopiate cu 126 de parohii și 32 de filii; numărul lăcașurilor de cult este de 143, iar cel al preoților de 115; organele centrale de conducere ale acestei instituții sunt Sinodul, Consistoriul Suprem și Consistoriul Bisericesc.

Instituțiile religioase care aparțin cultelor neoprotestante sunt:

- **Cultul Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică**, organizat pe principiul autonomiei locale, are în Cluj-Napoca opt biserici;
- **Uniunea Comunităților Creștine Baptiste**, cu opt biserici în peisajul municipiului;
- **Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea**, cu cinci biserici;
- **Biserica Creștină după Evanghelie**, cu doar trei biserici.

Sinagogile mozaice din Cluj-Napoca, în număr de patru, aparțin **Federației Comunităților Evreiești din România**, fiind dispuse în geografia urbană pe străzile D. Francisc, G. Barițiu, Croitorilor și Horea. În ceea ce privește religia islamică, în județul Cluj trăiesc doar 413 musulmani, din care 402 își au rezidența în municipiul Cluj-Napoca. Pentru aceștia, autoritățile locale au permis în 1997 crearea unui lăcaș de rugăciune, numit **Liga Islamică și Culturală din România – Filiala Cluj**,

situat pe str. Păstorului, nr. 17, în apropierea căminelor studențești Hașdeu. Alte organizații religioase de pe raza municipiului sunt: **Organizația Religioasă „Martorii lui Iehova”**, cu patru lăcașuri de cult (Săli ale Regatului) și **Biserica Nou-Apostolică** (una biserică).

Caracterul funcției spiritual religioase a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{122000}{\frac{9369000}{1076} \cdot 0,008} = \frac{122000}{8699,2} = 1,25 \text{ (supranumeric)}$$

Concluzia: **funcția este externă.**

În spațiul geografic urban Cluj-Napoca există un număr de **13 cimitire** și anume: *Cimitirul Central* (22 ha cu peste 60000 de morminte); *Cimitirul Mănăștur* (circa 35000 de morminte); *Cimitirul Crișan* (circa 2000 de morminte); *Cimitirul Evreiesc Calea Turzii*; *Cimitirul Evreiesc Hajongard*; *Cimitirul Evreiesc din str. Av. Bădescu*; *Cimitirul Militar*; *Cimitirul Someșeni*; *Cimitirul Cordoș*; *Cimitirul Eroilor* (cuprinzând Obeliscul comemorativ al celui de-al II-lea Război Mondial și 382 de cruci funerare; 244 monumente funerare ale soldaților sovietici; Monumentul Eroii Revoluției din Decembrie 1989 și 16 monumente individuale); *Cimitirul Săracilor de pe str. Pomot* (6000 de morminte); *Cimitirul de pe str. Școlii* și *Cimitirul de pe str. Av. Dârjan*.

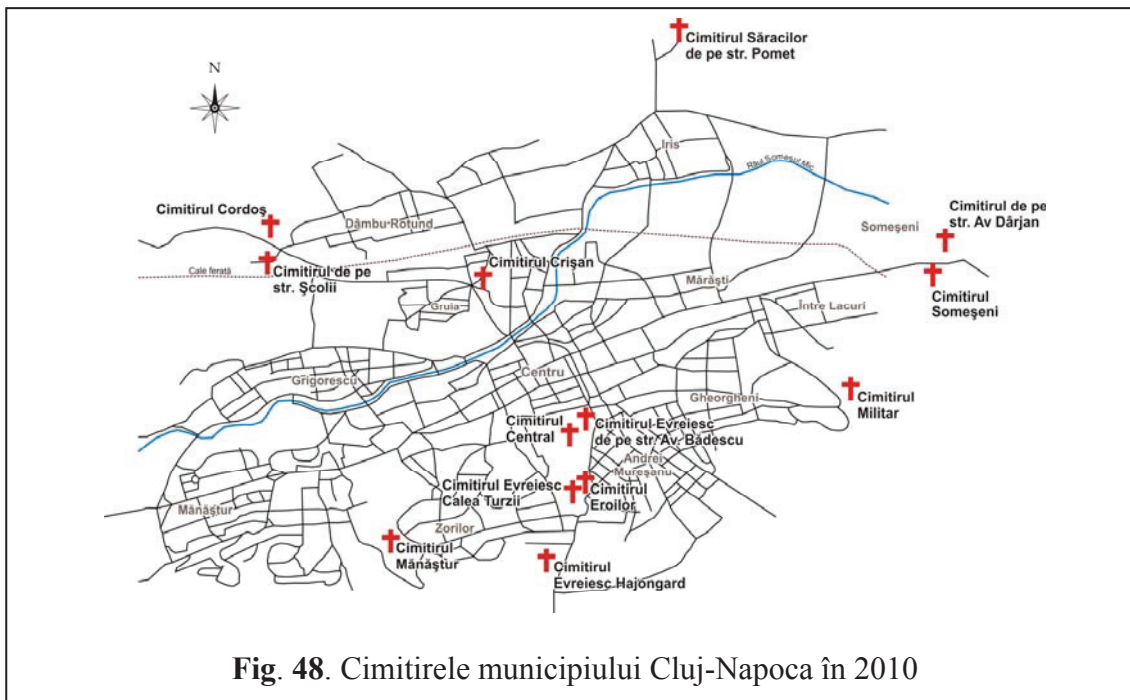

Fig. 48. Cimitirele municipiului Cluj-Napoca în 2010

4.1.2.2.6. Funcția științifico-academică a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.6.1. Introducere și fundamentare

Întreaga geografie a culturii umanității este profund marcată de mari evenimente, mari oameni, mari filozofi. Ultimele evenimente ale lumii contemporane se așează zilnic într-o constelație a trezirii conștiinței umanității, trezire prin care avem revelația că omenirii i s-au arătat în istorie mari adevăruri, pe care le-a uitat, omenirii i s-au dăruit mari oameni pe care nu i-a prețuit, geografia umanității este plină de „construcții” și „distrugeri”, prin care omenirea nu a făcut altceva decât să își degradeze și să își micșoreze șansele unei evoluții sănătoase și superioare.

Toată această *geografie majoră* a umanității se datorează spiritului iscoditor al unei categorii de oameni, spiritele luminate, care prin pătrunderea cu mintea, dar și prin revelare, a secretelor lumii, au oferit umanității nivele superioare de înțelegere și cunoaștere. Iată de ce azi, vorbim din ce în ce mai des despre „dezvoltare bazată pe cunoaștere” (T. Yigitcanlar, 2008), „societatea cunoașterii” (P.E Drucker, 1994; A. Marga, 2009) și „cunoașterea prin conștiință” (P. Russell, 2009), etc.

În toată această geografie a cunoașterii, există un sistem, care cuprinde printre altele, orașul, oamenii de știință și de cultură și instituțiile academice. Orașul, ca element sistemic, ca element al unei holarhii a sistemului cultural-științific se remarcă printr-o serie de trăsături funcționale, prin care colecționează, conservă, expune, interpretează și servește actul științifico-academic, prin construcția și menirile sale definitorii. Una dintre menirile perene ale orașului a fost și este să susțină activitatea științifico-academică. Această activitate culturală, prin rolul, importanța și valoarea sa, în evoluția geosistemelor, este susținută de către *funcția științifico-academică* a orașului.

Această funcție bazată pe cunoaștere și care a asigurat și asigură dezvoltarea bazată pe cunoaștere, a jucat întotdeauna un rol formator în geografie și cu atât mai mult în geografia *urbiului*. Chiar dacă *fenomenul cunoașterii* a fost recunoscut ca principal factor de dezvoltare a orașului destul de târziu, orașele au fost considerate întotdeauna ca centre de cunoaștere, ca locuri de cultură care produc și valorifică această cunoaștere. Întrucât orașul își crează *putere* prin cunoaștere, este evident că funcția științifico-academică va cântări în sistemul de valori viitor și mai mult. Iar în această geografie a sistemelor de valori, rolul elementului uman, reprezentat prin *elită*, dobândește o poziție tot mai înaltă.

Prin funcția științifico-academică, orașul oferă tuturor sociosistemelor, la toate nivelele holarhice, posibilitatea cunoașterii și manifestării elitelor științifico-academice. „*A cunoaște cu adevărat elitele înseamnă a cunoaște o întreagă istorie în unitatea ei dinamică...elitele întregesc corpul culturii publice...*” (C. Colceriu, 2009). Așadar, trebuie să le cunoaștem și să le oferim spațiu de manifestare pentru că „*elitele sunt responsabile de înălțarea și declinul popoarelor*” (M. Eminescu, preluat din C. Colceriu, 2009).

Funcția științifico-academică nu este la îndemâna oricărui oraș. În istorie, fenomenul (procentual) se păstrează. Puține orașe și-au putut asuma și afirma în geografia lor rolul și poziția științifico-academică. Acest statut a fost mai mult apanajul marilor orașe sau al marilor „cetăți” științifico-culturale. Acest fapt este valabil și astăzi din foarte multe motive. Iată un corolar al determinărilor generatoare de servicii științifico-academice:

- știința și cultura academică este apanajul elitelor științifico-academice, care sunt puține;
- spațiul geografic de manifestare al științei și cercetării academice nu poate fi asigurat decât de geosisteme urbane foarte complexe și evolute;
- elementul uman care formează elitele (lumea științifico-academică) trebuie să trăiască, normal și omenește, în afara sistemului academic; dar acest omenește și normal pentru elita academică nu poate fi nivelat cu al societății de rând decât din punct de vedere fiziologic; ca urmare, acestui corp academic trebuie să i se ofere o geografie socială, culturală, care să îi satisfacă cerințele și așteptările;
- infrastructura logistică, logistica instituțională și spațiile comunicațional și economic, necesare lumii academice, sunt costisitoare și nu pot fi asigurate decât în geosisteme urbane puternice sau cu unele excepții (conjuncturale) de așa numitele „orașe științifice”;
- sociosistemul academic are nevoie de un sociosistem capabil să îl susțină (instituțional, cultural, administrativ, dar mai ales *educativ-civilizațional*); elitele academice au nevoie de legături, de relații sociale, de capacitatea societății de a le înțelege și a le susține; elitele nu pot asculta manele, elitele au nevoie și de filarmonică, ele au nevoie de relaxare și reconfortare, dar prin expoziții de artă și nu prin graffiti pe ziduri, elitele au nevoie de

studenți, de discipoli, de săli de conferințe, de localuri în care să discute cu prietenii și colegii, de parcuri (inclusiv sportive), de laboratoare, dar și de păduri urbane, au nevoie de biblioteci, dar și de magazine.

Iată așadar o scurtă listă a determinărilor geografice care pot genera, dar a căror lipsuri pot și restrânge, capacitatea *funcției științifico-academice* a unui oraș. Așadar, nu orice oraș poate avea și susține o funcție *științifico-academică*, dar cele care o fac se evidențiază în geografia regională, națională sau internațională în mod reprezentativ ca sisteme geografice generatoare de influență în spațiul geografic.

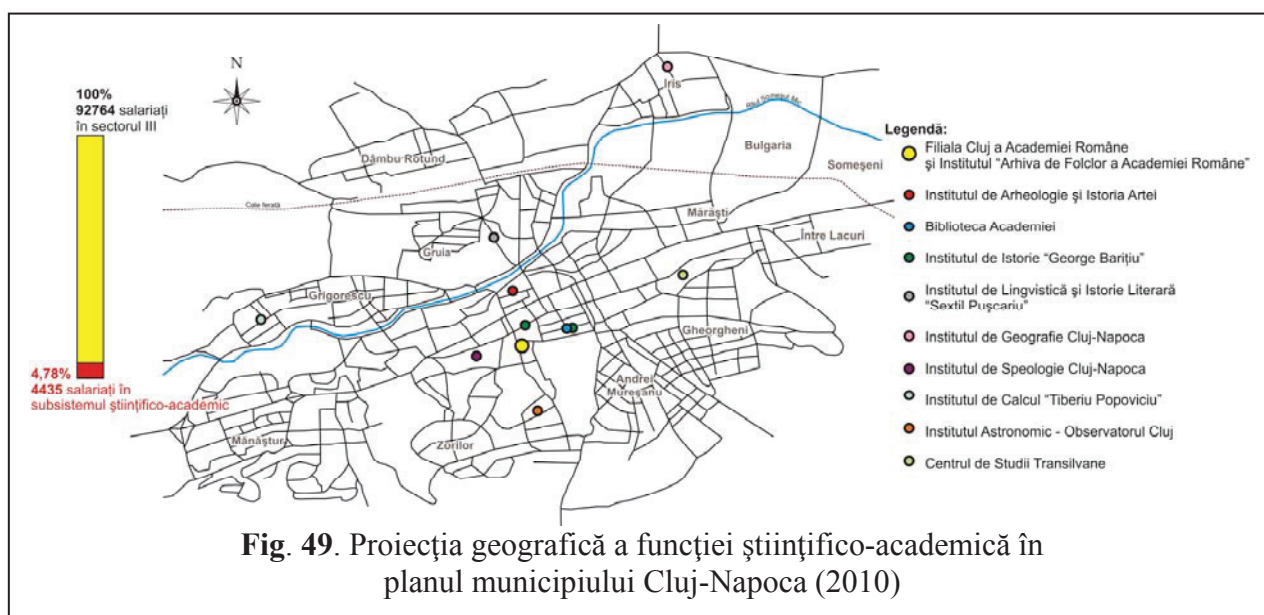
În contextul taxonomiilor consacrate în literatura geografică, asupra funcțiilor urbane, este momentul să răspundem unei posibile întrebări: Se justifică instituirea și nomenclatura, în cadrul funcțiilor culturale, a *funcției științifico-academice*? Și dacă da, prin ce anume? Răspunsul este unul afirmativ, susținându-se prin următoarele argumente:

- geografia umană a înregistrat și înregistrează, în spațiul său, orașe care dețin în structura lor subsisteme culturale cu o valoare și un nivel științifico-academic atât de reprezentativ încât își pun amprenta asupra specificului geosistemic;
- orașele universitare, orașele care cuprind instituții de cercetare științifică, orașele culturale, au în structura lor subsisteme științifico-academice în toate domeniile vieții sociale, economice, culturale și ideologice, care sunt efectiv motoare pentru societate și pentru oraș inclusiv;
- aceste subsisteme științifico-academice (culturale) dispun de o logistică instituțională, de o infrastructură, de resurse umane atât de valoroase încât îmbogățesc patrimoniul orașului în mod hotărâtor;
- resursele atrase, generate și transmise în alte sisteme constituie pentru orașele care le dețin factori dinamici de dezvoltare;
- prestigiul acestor subsisteme, puterea lor de influență, puterea lor de atracție se constituie în catalizatori pentru întregul sistem geografic zonal și regional;
- este evident că un oraș care are asemenea elemente academice: resurse umane, instituții, infrastructuri, norme și legi științifico-economice, etc., își folosește aceste capacități sistemice pentru susținerea și dezvoltarea tuturor sistemelor intraurbane, dar și din sisteme holarhice superioare sau inferioare.

Consider așadar că, în cazul unui oraș precum Cluj-Napoca, necesitatea stabilirii nomenclaturii pentru *funcția științifico-academică*, în sistemul *funcțiilor culturale*, este mai mult decât evidentă și necesară.

4.1.2.2.6.2. Elementele structural-funcționale ale funcției științifico-academice a municipiului Cluj-Napoca

Caracterul funcției științifico-academice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{140000}{9369000} \cdot \frac{0,01}{4435} = \frac{0,01}{132132} = 0,33 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcția este internă.**

Filiala Cluj a Academiei Române, cu sediul pe str. Republicii nr. 9, are un birou coordonator format din cinci membri: academicienii Camil Mureșanu și Ionel Haiduc și profesorii universitari Petru Mocanu (membru corespondent), Nicolae Ghilezan și Gheorghe Benga. Această filială are 21 de membri, din care cinci sunt academicieni, doi membri de onoare ai Academiei și 14 membri corespondenți ai Academiei. În structura organizatorică a Filialei Cluj se regăsesc 10 institute și centre de cercetare, de nivel academic:

- *Biblioteca Academiei* (str. Mihail Kogălniceanu, nr. 12-14) cu șase colective:
  - Serviciul completarea și organizarea colecțiilor și schimb de publicații;
  - Serviciul de relații cu publicul, bibliografie-informare și colecții speciale;
  - Laboratorul de conservare și recondiționare a cărților;
  - Biblioteca filialei Năsăud;
  - Biblioteca filialei Blaj;
  - Serviciul administrativ.

- *Institutul „Arhiva de Folclor a Academiei Române”* (sediul pe str. Republicii, nr. 9) este cel mai vechi institut de cercetare al Academiei Române, fiind înființat în 1930, și deține un patrimoniu cultural de 750 078 de documente inedite;
- *Institutul de Arheologie și Istoria Artei* (str. Constantin Daicoviciu, nr. 2), cuprinzând patru colective:
  - Colectivul de preistorie;
  - Colectivul de istorie clasică;
  - Colectivul de istorie prefeudală și feudală;
  - Colectivul de istoria artei.
- *Institutul de Istorie „George Barițiu”* cu două departamente:
  - Departamentul de Istorie (str. Napoca, nr. 11);
  - Departamentul de Cercetări Socio-Umane (str. Mihail Kogălniceanu, nr. 8).
- *Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”* (str. Emil Racoviță, nr. 21), cu cinci colective:
  - Colectivul de lexicografie română;
  - Colectivul de lexicografie maghiară;
  - Colectivul de onomastică;
  - Colectivul de dialectologie;
  - Colectivul de istoria limbii române.
- *Institutul de Geografie – Colectivul Cluj-Napoca* (str. Treboniu Laurean, nr. 2);
- *Institutul de Speologie – Colectivul Cluj-Napoca* (str. Clinicilor, nr. 5-7);
- *Institutul de Calcul „Tiberiu Popoviciu”* (str. Fântânele, nr. 57) cu două colective: Colectivul de calcul numeric, teoria aproximării și optimizare și Colectivul mecanică;
- *Institutul Astronomic – Observatorul Cluj* (str. Cireșilor, nr. 19) cu două colective:
  - Colectivul de astronomie fundamentală;
  - Colectivul de astrofizică.
- *Centrul de Studii Transilvane* (str. Năsăud, nr. 2).

Serviciul administrativ al filialei Cluj a Academiei Române este compus din: președintele filialei; contabilul șef; secretariat și șapte compartimente (resurse umane; contabilitate; audit; juridic; proiecte; financiar; administrativ-tehnic și achiziții publice).

Cercetarea științifică din cadrul **Universității Babeș-Bolyai** este coordonată de Departamentul de Cercetare și Management Programe, ce cuprinde două servicii (Serviciul de Programe Naționale și cel de Programe Internaționale) și Biroul Scientometrie.

Unitățile de cercetare ale Universității sunt grupate în șase domenii, acestea fiind:

- Consiliere și dezvoltarea forței de muncă:

- Centrul de Carieră;
- Centrul de Consultanță Psihologică și Orientare Profesională EXPERT;
- Centrul de Psihologie Cognitivă Aplicată;
- Institutul Internațional de Studii Avansate de Psihoterapie și Sănătate Mentală Aplicată;
- Institutul pentru Evaluarea și Dezvoltarea Potențialului Uman;
- Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic;
- Institutul de Pregătire Didactică;
- Centrul pentru Formare Continuă și Învățământ la Distanță CFCID
- Laboratorul de Didactică
- Centrul de Cercetare și Inovație în Curriculă;
- Laboratorul de Cercetare al Curriculei Liceale și Universitare;
- Centrul de Cercetări pentru Prevenirea Accidentelor Industriale Majore;
- Cercetare și consultanță în domeniul politic, social și juridic:
  - Institutul de Cercetări Europene;
  - Institutul de Studii Germane;
  - Departamentul de Studii Internaționale;
  - Centrul de Studiere a Populației;
  - Centrul „Altiero Spinelli” de Studiere a Organizării Europene;
  - Centrul pentru Cercetări Avansate - Programul pentru Reforma Instituțională și Administrativă a Uniunii Europene;
  - Consorțiul Motivația în Societățile Democratice;
  - Laboratorul de Cercetări Juridice;
  - Institutul de Studii Juridico-Politice al Francofoniei;
  - Institutul de Cercetări Socio-umane Integrative;
  - Centrul pentru Studiul Democrației;
  - Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale;
  - Centrul de Sănătate Publică și Politici de Sănătate;
  - Centrul de Studii de Gen;
  - Centrul pentru Managementul Conflictelor;
  - Centrul de Cercetare a Relațiilor Inter-etnice.
- Cercetare și consultanță în domeniul economico-administrativ:
  - Centrul de training pentru turism;
  - Centrul ProInvest;
  - Institutul de Economie Europeană;

- Centrul „Virgil Madgearu” de Consultanță și Formare Profesională pentru Mediul de Afaceri;
  - Oficiul programelor europene;
  - Centrul de Studii Regionale;
  - Centrul de Geografie Regională;
  - Centrul de Cercetare în Administrația Publică;
  - Centrul de Cercetări Avansate pentru Reforma Instituțională și Administrativă a Uniunii Europene;
  - Centrul de Economie Rurală și Politici Agricole;
  - Centrul Regional de Topografie, Cartografie, Teledetecție și Sisteme Informatice Geografice.
- Valorificarea cercetării științifice cu impact tehnologic:
    - Centrul de Transfer Tehnologic și Cognitiv;
    - Institutul de Științele Vieții și ale Pământului;
    - Institutul de Tehnologie;
    - Institutul de Cercetări în Nanoștiințe;
    - Institutul de Informatică;
    - Laboratorul de Cercetare în Matematică Aplicată;
    - Centrul de cercetare în domeniul ingineriei chimice asistate de calculator;
    - Centrul de chimie organică și chimie computațională aplicate în nanotehnologii;
    - Centrul Național de Rezonanță Magnetică;
    - Laboratorul regional de analize complexe spectroscopice și electrochimice;
    - Laboratorul de energetică electrochimică;
    - Centrul de știința și tehnologia materialelor avansate;
    - Centrul de Cercetare - Fizică Biomedicală și a Mediului;
    - Centrul de Microscopie Electronică;
    - Laboratorul de Genetica Moleculară;
    - Centrul de Biomateriale;
    - Centrul de nanobiofonică și microspectroscopie laser;
    - Laboratorul de conservare și restaurare a patrimoniului cultural;
    - Laboratorul de Inginerie genetică vegetală;
    - Centrul de Chimie Organometalică;
    - Centrul Asociat Francofon (Chimie);
    - Institutul Botanic;
    - Centrul de Cercetări Geologice Integrate;

- Centrul de Bioetică;
- Consorțiul Efectele Încălzirii Globale;
- Laborator de Analiza Mediului.
- Cercetare fundamentală:
  - Centrul de chimie organometalică și supramoleculară;
  - Centrul de Cercetare - Biotransformări ale Substraturilor Organice;
  - Centrul Palestra;
  - Centrul de structură și dinamică moleculară;
  - Centrul de Cercetări în Electrochimie;
  - Centrul de Cercetare a Radicalilor Liberi;
  - Centrul de Fizica Corpului Solid;
  - Centrul de Biologie Moleculară;
  - Consorțiul Lumi Virtuale;
  - Centrul de Studiere a Complexității;
  - Centrul de Analiză Matematică;
  - Centrul de Algebră, Geometrie și Aplicații;
  - Centrul de operatori neliniari și ecuații diferențiale;
  - Centrul de Analiză Numerică;
  - Centrul de Cercetare în Informatică.
- Promovarea culturii:
  - Colegiul Academic: Foyer (Galeriile Universității) și Auditorium Maximus;
  - Amfiteatrul Cultural Clujean;
  - Institutul de Antropologie Culturală;
  - Institutul Limba Română - Limbă Europeană;
  - Institutul Culturii Clujene în Europa;
  - Centrul de Istoria Cărților și a Textelor;
  - Centrul de Literatură Română;
  - Centrul Interkulturali – THÉ;
  - Centrul de Cercetări Literare și Enciclopedice;
  - Centrul de Cercetare al Imaginarului „Phantasma”;
  - Centrul de Cercetare al Romanului Britanic Contemporan;
  - Centrul pentru studierea romanului francez actual;
  - Centrul de Studii Literare Belgiene;
  - Institutul de Pragmatici ale Comunicării;
  - Centrul de Cercetări Multiculturale și Interculturale;

- Institutul de Iudaistică și Istorie evreiască „Dr. Moshe Carmilly”;
- Institutul de Studii Clasice;
- Centrul Limbii Clasice și Orientale „Orientalia”;
- Institutul „Traditio”;
- Centrul de Studii Greco-Catolice;
- Centrul de Studii Biblice;
- Institutul de Istorie Orală;
- Centrul de Filozofie Antică și Medievală;
- Institutul de Pre și Protoistorie;
- Centrul de Studii Canadiene și Quebecheze;
- Centrul de Limbă, Cultură și Literatură Poloneză;
- Centrul și Biblioteca de Turcologie și Studii Orientale;
- Institutul de Istorie Ecleziastică;

Din cadrul unităților de cercetare menționate mai sus, se constituie în Universitatea Babeș-Bolyai, la momentul actual, o serie de Școli de Cercetare de Excelență, organizate pe două linii:

- Științele exacte și ale naturii:
  - Biologie (Genetică);
  - Chimie (Chimie anorganică și organometalică);
  - Fizică (Fizica stării condensate);
  - Geologie (Paleontologie-Stratigrafie);
  - Informatică (Inteligență artificială);
  - Matematică (Matematică aplicată).
- Științe socio-umane:
  - Filozofie (Filosofie contemporană-Logică-Teoria argumentării);
  - Psihologie (Clinică-Psihoterapie).

Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară se înscrie în subsistemul de cercetare clujean cu următoarele centre și laboratoare:

- centre de excelență: Controlul și monitorizarea fertilității și protecției solului;
- centre de cercetare (recunoscute de CNCSIS):
  - Platformă de biotehnologie bazată pe cunoaștere;
  - Protecția integrată ecologic a ecosistemelor – componenta esențială a conceptului de agricultură sustenabilă, în conformitate cu aquisul U.E.;
  - Centrul de biotehnologii aplicate în creșterea animalelor și protecția mediului;
  - Centrul de cercetări pentru sisteme minime și tehnologii agricole durabile;
  - Centrul de cercetări pentru markeri moleculari;

- Centrul de cercetări pentru supravegherea, diagnosticul și controlul zoonozelor;
- Centrul de cercetări pentru monitorizarea economico-socială a spațiului rural agrar;
- Centrul de cercetări pentru chimia și biochimia pigmentilor vegetali;
- Centrul de cercetări în creșterea animalelor ierbivore și de formare a resurselor în zona de centru și nord-vest a țării.
- laboratoare acreditate de Asociația de Acreditare din România (RENAR):
  - Laborator de analiză sol-plantă;
  - Laboratorul de încercări pentru calitatea și siguranța alimentului;
  - Laboratorul de controlul calității produselor apicole;
  - Laboratorul de controlul calității și autenticității produselor agroalimentare;
  - Laboratorul de încercări apă și nivel de zgomot;
  - Laboratorul de analiză a calității aerului;
  - Laboratorul pentru certificarea și criostocarea germoplasmei animale;
  - Laboratorul zonal de certificare a calității furajelor;
  - Laboratorul național de referință pentru evaluarea și certificarea conformității produselor de origine vegetală care conțin organisme modificate genetic;
  - Laboratorul zonal de genotipizare a animalelor de fermă;
  - Laboratorul regional de control și diagnoză apicolă.

Activitatea de cercetare a **Universității Tehnice din Cluj-Napoca** este structurată pe facultăți, astfel:

- Facultatea de Arhitectură și Urbanism cu domeniile urbanism, restaurări, rezistența clădirilor și teoria arhitecturii;
- Facultatea de Automatică și Calculatoare:
  - *Catedra de calculatoare* cu următoarele direcții: inteligență artificială, arhitectura calculatoarelor, grafică și sisteme interactive, rețele de calculatoare, baze de date, sisteme distribuite, tehnologii software, prelucrarea imaginilor și recunoașterea formelor, rețele industriale și sisteme distribuite de control, programare logică și multiparadigmă, sisteme de operare și robotică;
  - *Catedra de automatică*, ce cuprinde: control robust și robust predictiv, navigarea roboților mobili, sisteme informatice fiabile, sisteme distribuite, sisteme de timp real, dezvoltarea rapidă a prototipurilor, controlul proceselor, etc.;
  - *Catedra de matematică*: analiza numerică, analiza funcțională, ecuații diferențiale, control optimal, algebră, topologie și ecuații funcționale, geometrie, matematică aplicată.

- Facultatea de Construcții – principalele domenii de cercetare sunt și aici structurate în cadrul catedrelor:
  - *Catedra de construcții civile, fundații și materiale de construcții* (domenii de cercetare: fizica construcțiilor, inginerie seismică, structuri pentru clădiri, mecanica solului și materiale de construcții);
  - *Catedra de mecanica construcțiilor* are ca principale domenii de cercetare: studiul structurilor alcătuite din cabluri și membrane, analiza neliniară a structurilor din bare articulate și cabluri, etc.;
  - *Catedra de construcții din beton armat și construcții metalice*: construcții de beton armat, structuri metalice și mixte oțel-beton;
  - *Catedra de căi ferate, drumuri și poduri*, cu domeniile poduri, drumuri și topografie în construcții și topografie minieră.
  - *Catedra de management și tehnologie în construcții*: tehnologii pentru construcții noi și reabilitări de clădiri, managementul în construcții, protecția mediului, economia construcțiilor, etc.
- Facultatea de construcții de mașini își desfășoară activitatea de cercetare în șase catedre, 10 centre de cercetare și trei laboratoare;
- Facultatea de electronică, telecomunicații și tehnologia informației coordonează o serie de activități de cercetare, ce pot fi clasificate în domeniile specifice celor trei catedre ale facultății, și anume Electronică aplicată, Bazele electronicii și Comunicații, la acestea adăugându-se trei centre de cercetare;
- Facultatea de inginerie electrică: cu 21 de domenii de cercetare, două centre de cercetare și contracte de cercetare cu companii și universități europene, precum Siemens AG, Philips AG, Emmerson Leroy-Sommer, Universitatea Gent, Universitatea Liberă Bruxelles, etc.
- Facultatea de instalații: activitatea de cercetare din cadrul acestei facultăți este axată pe rezolvarea problemelor din domeniul mediului și energiei;
- Facultatea de mecanică: cercetarea este desfășurată în cadrul cinci catedre, dar și în cadrul Centrului de cercetare în mecatronică;
- Facultatea de știința și ingineria materialelor: cu patru catedre, trei centre de cercetare și două laboratoare;

În domeniul medical, **Universitatea de Medicină și Farmacie** are în structura sa de cercetare, două centre de excelență (Anestezie – Terapie intensivă și Medicină Moleculară – Neuroștiințe) și șapte centre de cercetare:

- Centrul de instruire în chirurgia laparoscopică;
- Centrul de educație și cercetare în ultrasonografie;

- Centrul de cercetare în imunologie fundamentală și clinică;
- Centrul de hepato-gastroenterologie și endoscopie digestivă „Octavian Fodor”;
- Centrul de cercetare în boli genetice și genetic condiționate la copil;
- Centrul de cercetare în boli reumatologice;
- Centrul de cercetare în biofarmaceutică și farmacocinetică a medicamentului.

Universitatea de Artă și Design realizează activități de cercetare prin următoarele elemente structurale (centre de cercetare și proiecte):

- TRA-ART – Identificarea și tratamentul efectului agenților poluanți asupra componentelor artistice ale clădirilor istorice;
- E-MART – Cyber-muzeu al universităților de artă din România (realizat în parteneriat cu Institutul de Istoria Artei „George Oprescu” București, Universitatea Națională de Arte București, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Electronică București, S.C. Aleph S.R.L, S.C. Anaid Art S.R.L și S.C. Art Collection S.R.L.);
- Proiectul „Figurativ și figură în arta românească tânără”;
- Centrul de Cercetare „Explorări creative în artă și design” (centru de excelență).

Cercetarea în cadrul **Academiei de Muzică „Gheorghe Dima”** se desfășoară pe direcții specifice, corespunzătoare profilului instituției precum: creație muzicală, interpretare muzicală, cercetare științifică (muzicologică sau interdisciplinară), consultanță și expertiză în domeniu. Academia de Muzică cuprinde un singur centru de excelență, Centrul de excelență în domeniul conexiunii educative, culturale și artistice europene.

4.1.2.2.7. Funcția sportivă a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.2.7.1. Introducere și fundamentare teoretică

Între funcțiile culturale ale unei așezări, mai ales ale unei așezări urbane, cultura sportivă face parte din „scheletul” cultural al comunității în cauză. Sportul și mișcarea, educația prin sport și sănătatea prin mișcare au fost printre primele forme de educație și de cultivare socială a comunităților umane. Istoria sportivă și geografia sporturilor este materializată în izvoarele materiale și istoriografice încă din Antichitate. Principiile olimpismului grec stau și astăzi la baza construcției, educării și cultivării sănătoase a societății umane. Sintagmele *cultură fizică* și *educație fizică* sunt de o vârstă cu istoria scrisă a societății umane organizate superior.

Toate societățile umane cunoscute în geoantropologie au cultivat mișcarea și educația fizică, atât ca o necesitate obiectivă, existențială, cât și ca expresie a conștiinței culturilor înregistrate în istorie. În toată istoria cunoscută a umanității, se cunoaște doar o singură perioadă în care cultura fizică și sportul au „dispărut” dintre valorile sociale. Această perioadă este cea a frontierei iudeo-creștine, în

care ideologia creștină a produs o totală destructurare a societății europene imperiale, cu toate valorile ei, și în primul rând a celor culturale. Dezgolirea părților trupești în timpul practicării sportului sau a înbăierii a devenit, în perioada creștinismului medieval, un păcat capital, iar apa un pericol pentru trup. În mod logic și firesc, societatea a evoluat, iar astăzi cultura fizică este sinonimă și confundabilă cu o societatea modernă și sănătoasă. Astăzi, cultura fizică înseamnă:

- cultura personalității și a societății;
- învățământ și educație socială;
- recreere și asanare fizică;
- spații de educație și cultură;
- viață și mentalitate sănătoasă;
- prețuire și atenție pentru spațiul geografic natural și antropoc, indispensabil mișcării sportive.

Dintre „*sistemele geografice teritoriale*” (I. Ianoș, 2000), care sunt capabile și reprezentative să asigure și să susțină o asemenea formă de instruire, de cultură, iese în evidență *geosistemul urban*. Cultura fizică și sportul a câștigat în societatea actuală un asemenea rol și pondere, încât geosistemele urbane dezvoltă adevărate sisteme sportive care cuprind: spații naturale și antropice; infrastructuri logistice; logistici instituționale; sisteme organizaționale; construcții arhitecturale monumentale; resurse umane specializate; resurse financiare și materiale, etc. Este mai mult decât evident că astăzi există foarte multe orașe care au organizat și construit sisteme sportive atât de reprezentative încât acestea generează, în geosistem și în sistemele holarhice, relații geosociale foarte active și puternice. Asemenea orașe și-au fundamentat și consolidat, în consecință, între funcțiile lor și pe cea cultural-sportivă. În majoritatea cazurilor, și aici este și cazul municipiului Cluj-Napoca, acestea sunt așa numite „*funcții bazice*” (V. Surd, 2003), cu o putere de influență și o arie de convergență variabilă, în funcție de raporturile geografice evolutive cu spațiul geografic înconjurător.

Vom vedea la punctul următor cum geosistemul urban Cluj-Napoca dispune de un sistem sportiv structurat și consolidat, fiind bazat pe un șir de elemente structural-sistemice care joacă roluri multiple în dezvoltarea durabilă a spațiilor geografice, local, zonal și regional.

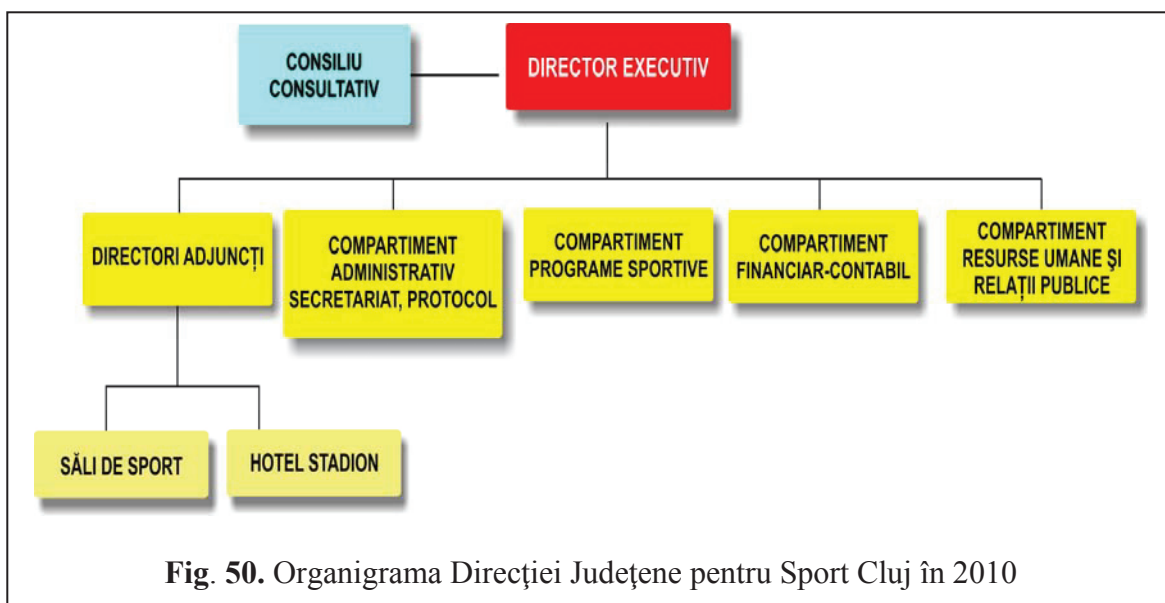
4.1.2.2.7.2. Elementele structural-funcționale ale funcției cultural-sportive a municipiului Cluj-Napoca

Elementele structural-funcționale ale acestei funcții, în municipiul Cluj-Napoca, sunt următoarele:

1. Direcția Județeană pentru Sport Cluj;
2. baze sportive și săli de sport;

3. cluburi și asociații sportive (asociații județene și municipale, cluburi de fotbal și alte cluburi sportive), etc.

Direcția Județeană pentru Sport Cluj este un serviciu descentralizat al Autorității Naționale pentru Sport, cu personalitate juridică, finanțat din venituri proprii și subvenții acordate de la bugetul Statului, având sediul pe B-dul Eroilor, nr. 40 și cuprinzând 16 angajați. Obiectul activității sale este „...organizarea activităților sportive proprii, îndrumarea și controlarea din punct de vedere tehnico-material și de specialitate a tuturor structurilor sportive din județ”. Organigrama instituției cuprinde: directorul coordonator; patru compartimente și o unitate de administrare baze sportive, conform figurii nr. 50.

Principalele atribuții cu caracter general ale D.S.J. Cluj sunt:

- ținerea evidenței structurilor sportive din municipiul Cluj-Napoca și din județ, prin înscrierea acestora în Registrul Sportiv;
- repartizarea, pe bază de contract, a subvențiilor pentru implementarea programelor naționale precum Programul „Promovarea sportului de performanță” și „Sportul pentru toți”, etc.;
- colaborarea DSJ - consiliile locale, în scopul utilizării eficiente a subvențiilor acordate de la bugetele locale pentru activitatea sportivă din teritoriu;
- inițierea, colaborarea și derularea, împreună cu Inspectoratul Școlar Județean Cluj, cu unitățile de învățământ și instituțiile de învățământ superior, a programelor pentru organizarea și dezvoltarea sportului școlar și universitar;
- aplicarea măsurilor necesare pentru prevenirea violenței la manifestările sportive, precum și a dopajului în sport, etc.

Bazele și complexele sportive din spațiul municipiului Cluj-Napoca sunt următoarele:

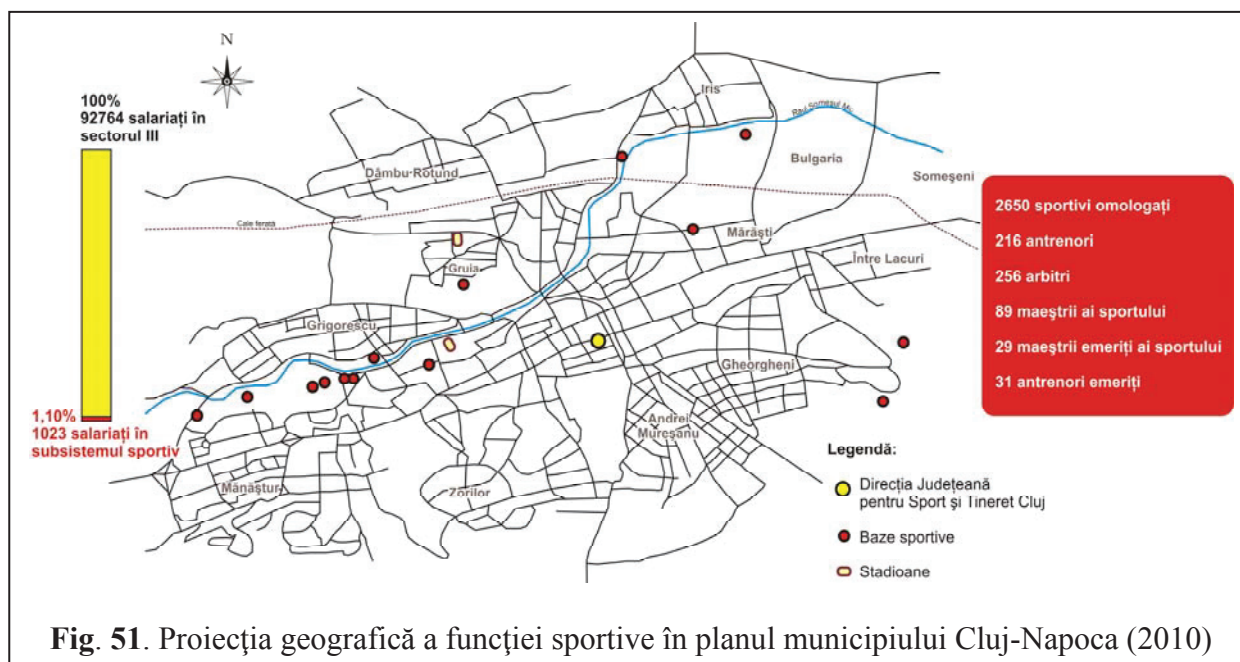
Tabelul 28. Bazele sportive din municipiul Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumire	Proprietar	Utilizator	Anul dării în folosință	Tipul
1.	Baza sportivă „Clujana”	Asociația sportivă Clujana	Asociația sportivă Clujana	1938	Local
2.	Baza sportivă „Record”	SC Argos SA SC Someșul SA	Asociația sportivă Record	1965 (închisă în iulie 2010)	Local
3.	Baza sportivă „Constructorul”	-	Asociația Sportivă Constructorul	1975	Național
4.	Baza sportivă C.F.R.	Regionala CFR Cluj	Asociația Sportivă CFR	1972	Național
5.	Baza sportivă „C.M.C.”	SC Ardeal	-	1978	Local
6.	Baza sportivă „C.U.G.”	SC Termorom	Asociația sportivă CUG	1987	Local
7.	Baza sportivă „Tehnofrig”	SC Tehnofrig	Asociația sportivă Tehnofrig	1985	Local
8.	Baza sportivă „Farmec”	SC Farmec	Asociația sportivă Farmec	1984	Local
9.	Baza sportivă „Armătura”	SC Armătura	Asociația sportivă Armătura	1986	Local
10.	Baza sportivă „Iuliu Hațieganu”	Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului	Clubul sportiv Universitatea; Facultatea de Educație Fizică și Sport a UBB	1936	Național
11.	Baza sportivă „Casa Tineretului”	Fundația „Casa Tineretului”	Fundația Tineretul	1985	Local
12.	Baza sportivă „Constructorul”	Cooperativa Constructorul	Asociația sportivă Constructorul	1988	Local
13.	Baza sportivă „Electronica”	I.E.I.A.	Asociația sportivă Electronica	1989	Local
14.	Baza sportivă „Patinoar”	Primăria Cluj-Napoca	Neutilizat	1969	Local
15.	Baza sportivă „A.C.R.”	Consiliul Local Cluj-Napoca	-	1982	Local
16.	Baza sportivă „Armata”	M.A.P.N.	M.A.P.N.	1955	Național
17.	Baza sportivă „Electrică”	RENEL	RENEL	1998	Local

Tabelul 28. Bazele sportive din municipiul Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Denumire	Proprietar	Utilizator	Anul dării în folosință	Tipul
18.	Aeroclub	Departamentul Aviației	Departamentul Aviației	1970	Local
19.	Baza sportivă Cluj Arena, fosta „Ion Moina”	Consiliul Județean Cluj	CFM Universitatea Cluj „U”	1962; reconstruită în 2010	Național
20.	Sala Sporturilor „Horia Demian”	Direcția Județeană pentru Sport Cluj	CS Universitatea	1965	Național
21.	Centrul de Natație „Politehnica”	U.T.C.N.	U.T.C.N.	1966; modernizat în 2002	Național
22.	Complex refacere Sala Sporturilor	Direcția Județeană pentru Sport Cluj	-	2000	Local
23.	Sala mixtă „Viitorul”	Direcția Județeană pentru Sport Cluj	CSM Viitorul	1955	Național
24.	Hotel Stadion	Direcția Județeană pentru Sport Cluj	-	1986	Local

Sursa: Direcția Județeană pentru Sport Cluj

Fig. 51. Proiecția geografică a funcției sportive în planul municipiului Cluj-Napoca (2010)

Caracterul funcției sportive a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\frac{48000}{9369000} \cdot 0,0051}{\frac{1023}{132132} \cdot 0,007} = 0,72 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcția este internă.**

Cluburile și asociațiile sportive din municipiul Cluj-Napoca numără:

- 22 de asociații județene de sport:
  - Asociația Județeană de Atletism;
  - Asociația Județeană de Baschet;
  - Asociația Județeană de Box;
  - Asociația Județeană de Ciclism-Triatlon;
  - Asociația Județeană de Fotbal;
  - Asociația Județeană de Haltere;
  - Asociația Județeană de Handbal;
  - Asociația Județeană de Judo;
  - Asociația Județeană de Karate W.K.C.;
  - Asociația Județeană de Lupte;
  - Asociația Județeană de Natație-Pentatlon Modern;
  - Asociația Județeană de Orientare;
  - Asociația Județeană de Polo pe Apă;
  - Asociația Județeană de Rugby;
  - Asociația Județeană de Șah;
  - Asociația Județeană „Sportul pentru Toți”;
  - Asociația Județeană de Taekwon-Do I.T.F.;
  - Asociația Județeană de Taekwon-Do W.T.F.;
  - Asociația Județeană de Tenis;
  - Asociația Județeană de Tenis de Masă;
  - Asociația Județeană de Volei.
- 50 asociații sportive municipale;
- 68 de cluburi sportive din care *19 sunt cluburi de fotbal*:
  - Clubul sportiv AS Ego Cluj-Napoca;
  - Clubul sportiv Fotbal Club Romhills Cluj-Napoca;
  - Fotbal Club Transilvania Cluj;

- Asociația sportivă Napoca Cluj-Napoca;
- Clubul Școala de Fotbal Ivansuc Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Dacia Carbochim Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Fotbal Cluj Universitatea Cluj;
- Clubul sportiv Fotbal-Tenis Răzvan Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Gema Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Jandarmul Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Sănătatea – Servicii Publice Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv școlar Viitorul Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Voința Cluj-Napoca;
- Clubul sportiv Dacia Felix Cluj-Napoca;
- Fotbal Club U 1919 Cluj-Napoca;
- Motor IRA Cluj-Napoca;
- Neo Sport Cluj-Napoca;
- Șepcile Roșii Cluj-Napoca;
- Societatea Comercială Sportivă Clubul de Fotbal CFR Ecomax Cluj S.A.

Dintre aceste cluburi de fotbal, 15 sunt structuri sportive de drept privat, trei sunt de drept public și una singură este societate comercială pe acțiuni.

4.1.2.3. *Funcțiile administrativ-politice ale municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.3.1. Introducere și fundamentare teoretică

În fundamentarea făcută asupra taxonomiei funcțiilor urbane ale municipiului Cluj-Napoca, din cadrul capitolului 3, am justificat departajarea *caracterului administrativ-civic* de cel *administrativ-politic*. Consider funcția administrativ-politică o prerogativă a statului la toate nivelele holarhice, de la localitate (ca unitate administrativ-teritorială locală) la nivelul național, nivelul holarhic administrativ-politic maxim pentru Statul Român.

Îmi asumăm această clasificare, bazându-mă pe o serie de considerente științifice, administrativ-legislative și politico-administrative, dar în mod esențial pe logica geospațială a unităților administrative și administrativ-politice din România. După scoaterea din conceptul *administrativ-politic* a laturii administrative locale, *civice*, voi aborda fundamentele teoretice ale funcției administrativ-politice ale orașului. *Funcția administrativ-politică* este o expresie instituțională a organizării superioare a structurilor geospațiale umane. Caracterul său geografic este istoric și a cunoscut forme geopolitice multiple, în funcție de caracterul istoric al organizării societății umane. Apariția ei în structura funcțional-sistemică a orașului „...*este rezultatul unor chibzuințe anterioare, a*

unor dispute și rivalități, a unor nevoi de servire a regiunii” (V. Surd, 2005). În abordările anterioare, câtă vreme conceptul era definit prin sintagma/sintagmele: „*funcție administrativă și politică*” (V. Surd, 2003), „*politico-administrativă*” (I. Ianoș, 2000), etc. și acest lucru, consider, determinat de principii taxonomic-generalizante, formularea este justificată și acoperitoare. În situația de față, prin trecerea caracterului administrativ al localității în categoria funcțiilor civic-urbane, partea administrativ-politică rămâne într-o clasă de sine stătătoare și face obiectul analizei geografice numai la nivelele holarhice superioare orașului: județ; regiune de dezvoltare; țară (stat) și organisme suprastatale (internaționale). Funcția civic-administrativă este specifică și comunei sătești, însă la nivelul holarhic național maxim (*capitala statului*), funcția administrativ-politică îmbracă și cea de a treia formă: ***strict politică***.

În sfera teoretizării problematicii funcției politice, orașele-capitală sunt „*expresia sintetică în spațiu a vieții economice, sociale, politice, culturale, științifice și spirituale a unei națiuni*” (V. Surd, 2003). Sunt orașele principale ale statelor, multe dintre ele având și funcția de „*Mittelpunkt*”, fiind puncte de pornire ale statelor în expansiunea lor teritorială și în același timp centre de concentrare a energiei unor popoare și a unor state-națiune (de exemplu Paris, Roma, Atena).

Funcția administrativ-politică poate coborî sau urca la nivelele geosistemice în funcție de organizarea administrativ-politică a unui stat sau suprastructurii statale. În cazul României, funcția administrativ-politică a unui oraș este distribuită și hotărâtă în funcție de organizarea administrativ-politică la nivel teritorial: județean; regional și euroregional. Spre deosebire de funcția administrativ-civică, aceste funcții sunt determinate, primordial, de politica statului și nu de cea a orașului. Există geosisteme suprastatale sau internaționale, în care „orașul” poate primi (nu dobândi, care are determinare obiectiv-geografică) funcții administrativ-politice (Bruxelles, Strasbourg, Luxemburg, Washington D.C., etc.). Iată de ce susțin și propun această departajare taxonomică a funcțiilor administrativ-politice în civice și politice.

Privind această abordare taxonomică am susținut și în 2009, în referatul științific „*Funcțiile așezărilor*”, că *funcția administrativă intră în domeniul politicii doar atunci când analizăm holarhii superioare orașului*, prin faptul că, în mod conștient, liberi sau obligați, introducem așezarea urbană, cu toate structurile și interesele sale, într-o ierarhie care implică dominare și obligații. De aici mai departe, prin asumarea sau acceptarea acestui statut, funcția poate deveni administrativ-politică, tocmai prin dominarea părții ierarhice superioare (suprasistemul politic), asupra celei civice. În acest fel, se departajează conceptele de *funcție administrativ-politică* de cea *administrativ-civică*.

Într-o serie de abordări structural-sistemice asupra dinamicii urbane în România, I. Ianoș (2000; 2005) scoate în evidență o trăsătură specială a funcției administrativ-politice a orașelor românești, și anume că este „...*una dintre cele mai importante (funcții) în dezvoltarea și evoluția orașelor*”. Acest rol este evident în impulsivitatea activităților economice, în urma reformelor

administrativ-teritoriale din România, din ultima sută de ani. Reforma administrativă din 1968 a oferit în acest sens un exemplu elocvent, în special pentru orașele care au fost investite cu funcția de *reședință de județ*, dar care nu fuseseră anterior reședințe regionale.

Importanța și rolul funcției administrativ-politice, pentru orașele cu rol de centru al regiunilor de dezvoltare din România, pare a fi o „miză” extrem de mare în *câmpul geopoliticii regionale din România*. Diverși factori (politici, economici, geopolitici și uneori *etnopolitici*) îndreaptă asupra planificării și dezvoltării teritorial-administrative a României o serie de presiuni locale, regionale și chiar internaționale, cu repercursiuni periculoase pentru capacitatea și suvernitățile Statului Român. În acest moment, este important, în fundamentarea și conservarea administrativ-politică la nivel regional, ca Statul „*să se îngrijească de liniște, de ordine...să decidă controversesele asupra intepretării legilor, să constrângă la respectarea acordurilor, să promoveze competiția...*” (M. Friedman, 1971; preluat din A. Marga, 2009). Va reuși Statul Român actual să facă acest lucru într-un moment când „*...e foarte greu...să fii român*” (P. Țuțea, 1991), când în geografia politico-administrativă „*nu există la decidență vreun proiect...decum viziune asupra viitorului lui*”, când „*Nimeni nu răspunde de nimic...*” (A. Marga, 2009), când vedem bine că în România de azi ceea ce lipsește înainte de orice și costă enorm este competența administrației, precum și moralitatea, caracterul și patriotismul.

Geografia politică va constata și va înregistra consecințele acestor stări sociosistemice, stări care cu siguranță au implicații și asupra funcțiilor administrativ-politice ale orașului. Este important ca starea actuală a geosistemelor (politică, economică, socială, de gândire, etc.) să se reazeze, altfel există pericolul social al pierderii încrederii în funcțiile sociosistemelor, pericolul de structurării societății prin pierderea încrederii în administrația publică (ramură a activităților autorităților naționale, județene sau locale) și perceperea acesteia ca manipulare. Sugestiv în acest sens este un studiu făcut în 1991 de H.A. Simon, D.W. Smithburg și V.A. Thompson, care, printr-un exercițiu de concepție, au evidențiat că în geografia socială și politică a unei comunități, a unui sistem, unde nu se realizează echilibrul între scopurile organismelor administrativ-politice și masa socială, se ajunge la încălcarea demnității individului. De aceea, o funcție administrativ-politică sau doar administrativ-civică trebuie să asigure sinergia necesară astfel încât, prin „atingerea scopului” administrativ-politic, toate părțile să aibă de câștigat.

Funcția administrativ-politică este așadar una extrem de socială, la acțiunile căreia geosistemele urbane și supraurbane devin foarte sensibile. Importanța ei sistemică este foarte evidentă, iar caracterul sociosistemic este foarte consolidat. Cu atât mai evident este acest fenomen pentru un geosistem urban precum Cluj-Napoca, atât de complex și cu poziții, funcții și roluri atât de dinamice, în special în peisajul *fenomenului frontierelor active* din spațiul geografic românesc.

4.1.2.3.2. Funcția administrativ-politică județeană a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.3.2.1. Elementele funcției administrativ-politice județene a municipiului Cluj-Napoca

Elementele acestui subsistem funcțional sunt reprezentate de acele instituții care transpun, în teritoriul politico-administrativ județean, politicile Statului Român, coordonate și gestionate de Guvernul României. Aceste instituții sunt:

- Consiliul Județean Cluj;
- Instituția Prefectului Județului Cluj;
- alte instituții ale Statului;
- servicii deconcentrate ale Guvernului României;

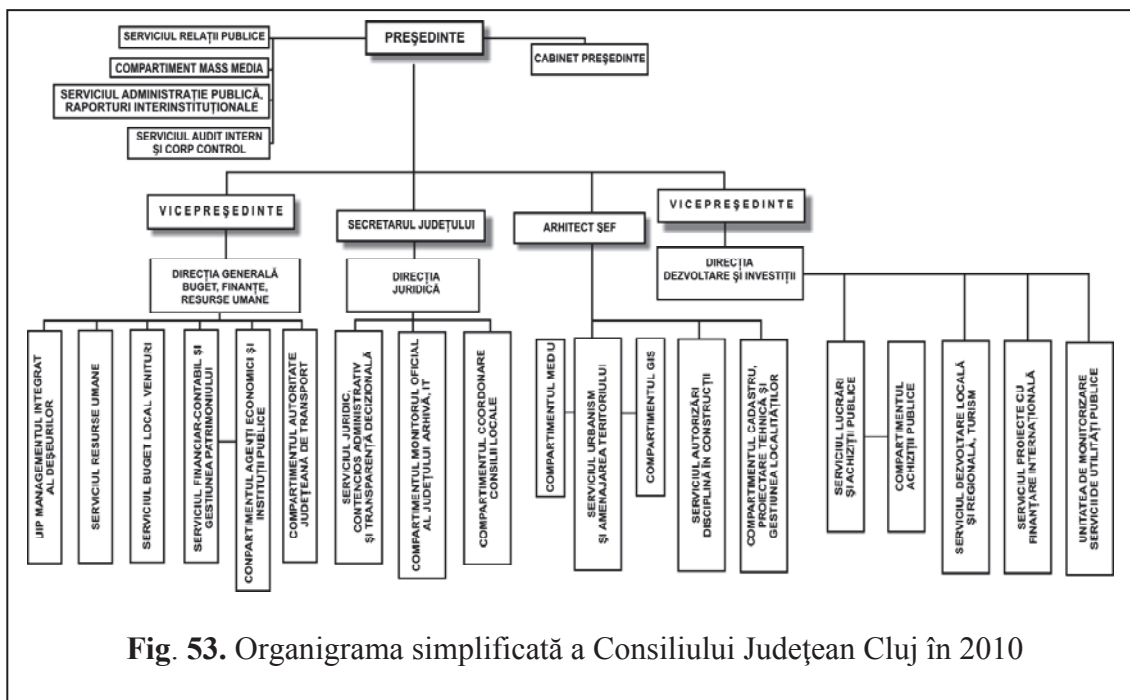
Susținerea structurală a funcției sus menționate se sprijină pe cele două instituții de bază în sistemul administrativ-politic județean, mai exact *Consiliul Județean Cluj* și *Instituția Prefectului Județului Cluj*. Celelalte elemente intră în construcția sistemică din punctul de vedere al susținerii funcției, dar ele sunt elemente ale unor sisteme holarhice superioare, naționale.

Schema de relații între principalele instituțiile care susțin funcția administrativ-politică județeană a municipiului Cluj-Napoca este următoarea:

Fig. 52. Relația dintre Consiliul Județean Cluj și Instituția Prefectului Județului Cluj

Consiliul Județean Cluj este o organizație sistemic-instituțională cu structura organizatoric-funcțională conform organigramei din figura 53.

Managementul instituțional este asigurat de către:

- președintele Consiliului Județean Cluj;
- doi vicepreședinți;
- secretarul județului;
- doi directori;
- arhitectul șef.

Executivul instituțional este organizat pe patru direcții și pe serviciile arhitectului șef, cuprinzând un număr de 171 de posturi, din care 17 funcții de conducere, două funcții de conducere contractuale, 126 de funcții de execuție și 26 funcții de execuție contractuale.

Lista consilierilor județeni, aleși prin vot universal numără 37 de consilieri, propuși din partea următoarelor partide politice: P.D.L. (16 consilieri); U.D.M.R. (5 consilieri); P.S.D. (7 consilieri); P.N.L. (7 consilieri) și P.R.M. (2 consilieri).

Sumarul instituțiilor subordonate Consiliului Județean cuprinde:

- regii: - Regia Autonomă a Drumurilor Județene Cluj;
  - Regia Autonomă Aeroportul Internațional Cluj-Napoca;
  - Regia Autonomă de Administrare a Domeniului Public și Privat Cluj.
- societăți comerciale:
  - S.C. Compania de Apă Someș S.A.;
  - S.C. Univers T S.A.;
  - S.C. Tetarom S.A.;
  - S.C. Pază și Protecție Cluj SRL;

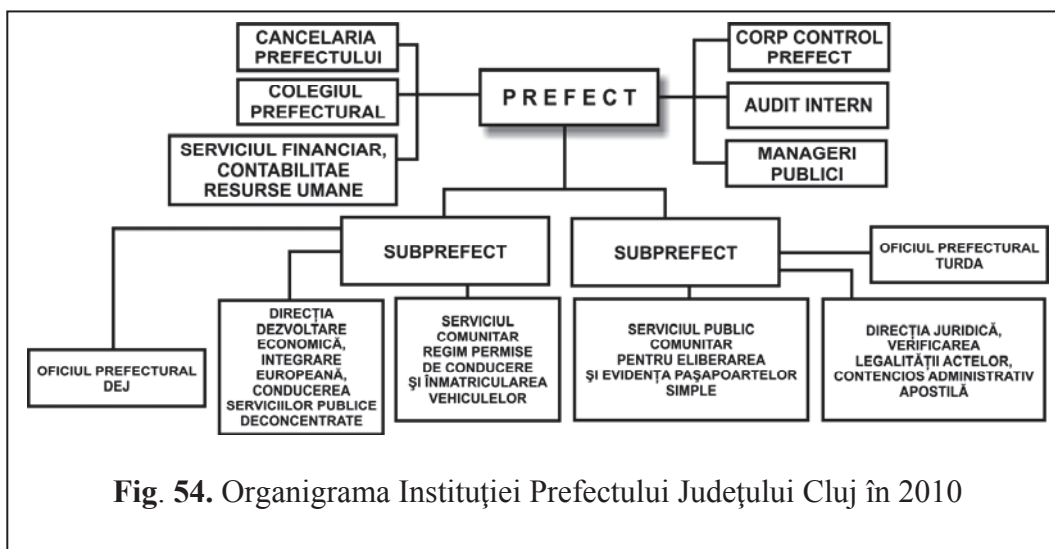
- S.C. Centrul AgroTransilvania S.A.
- servicii publice:
  - Serviciul Public Salvamont-Salvaspeo Cluj;
  - Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului;
  - Direcția Județeană de Evidență a Persoanelor;
  - Camera Agricolă a Județului Cluj;
- școli speciale:
  - Liceul pentru Deficienți de Vedere;
  - Liceul pentru Deficienți de Auz;
  - Școala Specială pentru Deficienți de Auz nr. 2;
  - Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă;
  - Grupul Școlar „Samus” Cluj-Napoca;
  - Centrul de Resurse și Documentare privind Educație Incluzivă/Integrată Cluj;
  - Grădinița Specială Cluj;
  - Școala Specială „Transilvania” Baci;
  - Școala Specială Dej;
  - Școala Specială Huedin.
- instituții de cultură:
  - Filarmonica de Stat „Transilvania”;
  - Muzeul de Artă;
  - Muzeul Etnografic al Transilvaniei;
  - Biblioteca Județeană „Octavian Goga”;
  - Teatrul de Păpuși „Puck”;
  - Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj;
  - Școala Populară de Arte „Tudor Jarda”;
  - Muzeul Memorial „Octavian Goga” Ciucea;
  - Revista Tribuna.
- unități sanitare:
  - Spitalul Clinic Județean de Urgență Cluj;
  - Spitalul Clinic de Urgență „O. Fodor”;
  - Spitalul Clinic de Urgență Copii;
  - Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie „Leon Daniello”;
  - Spitalul Clinic de Boli Infecțioase;
  - Spitalul Clinic de Recuperare;
  - Spitalul de Boli Psihice Borșa;

- Centrul de Diagnosticare și Tratament.

Instituția Prefectului Județului Cluj este un element structural-funcțional al funcției administrativ-politice, condus de prefect, doi subprefecți și de directorii prefecturii (juridic și executiv)

Instituția prefectului îndeplinește atribuțiile și prerogativele conferite prefectului prin Constituția României și legile organice specifice. Prefectul este reprezentantul Guvernului în unitatea administrativ-teritorială, județul Cluj. Organigrama instituției este următoarea:

Fig. 54. Organigrama Instituției Prefectului Județului Cluj în 2010

Instituțiile publice cu reprezentare județeană, coordonate de prefect și aparținând Guvernului României, sunt următoarele:

▪ **servicii deconcentrate:**

- Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Cluj;
- Direcția Județeană pentru Accize și Operațiuni Vamale Cluj;
- Garda Financiară - Secția Cluj;
- Oficiul Teritorial pentru IMM și Cooperare Cluj-Napoca;
- Comisariatul Regional pentru Protecția Consumatorilor Cluj și Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Cluj;
- Agenția Județeană pentru Prestații Sociale Cluj;
- Inspectoratul Teritorial de Muncă Cluj;
- Organismul Intermediar pentru Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane - Regiunea Nord-Vest;
- Casa Județeană de Pensii Cluj;
- Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Cluj;
- Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Cluj;
- Oficiul Județean pentru Ameliorare și Reproducție în Zootehnie Cluj;
- Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Cluj;

- Inspectoratul Teritorial pentru Calitatea Semințelor și Materialului Săditor Cluj;
  - Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și de Vânătoare Cluj-Napoca;
  - Oficiul Județean de Consultanță Agricolă Cluj;
  - Oficiul Județean de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit Cluj;
  - Agenția pentru Plăți și Intervenție pentru Agricultură - Centrul Județean Cluj;
  - Direcția de Sănătate Publică a Județului Cluj;
  - Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca – Regiunea Nord-Vest;
  - Agenția pentru Protecția Mediului Cluj;
  - Garda Națională de Mediu - Comisariatul Regional Cluj;
  - Direcția Apelor Someș Tisa;
  - Direcția Regională de Poștă Cluj-Napoca;
  - Oficiul Județean de Poștă Cluj;
  - Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Cluj;
  - Direcția pentru Sport a Județului Cluj;
  - Direcția pentru Tineret Cluj;
  - Clubul Sportiv Municipal Cluj-Napoca;
  - Casa de Cultură a Studenților;
  - Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Cluj;
  - Direcția Regională de Statistică Cluj.
- **companii naționale și regii autonome naționale cu reprezentare în teritoriu:**
    - R.A. Administrația Patrimoniului, Protocolului de Stat – Sucursala pentru Reprezentare și Protocol „Victoria” Cluj;
    - R.A. RomâniaFilm – Filiala Transilvania;
    - Casa de Asigurări de Sănătate Cluj;
    - S.N.T.G.N. Transgaz S.A. Mediaș - Filiala Cluj;
    - S.C. Eon Gaz S.A. – Regiunea Nord;
    - A.N. Îmbunătățiri Funciare S.A. – Sucursala Teritorială Someș-Tisa;
    - C.N. de Transport a Energiei Electrice „Transelectrica” S.A.;
    - C.N. Căi Ferate C.F.R. S.A. - Regionala de Căi Ferate Cluj;
    - C.F.R. Călători - Regionala C.F.R. Călători Cluj;
    - S.N. de Transport Feroviar de Marfă C.F.R. Marfă S.A. - Regionala C.F.R. Marfă Cluj;
    - S.C. Hidroelectrică S.A. - Sucursala Hidrocentrale Cluj și S.C. Hidroserv S.A. Cluj.
  - **alte structuri:**
    - Inspecția de Stat pentru Controlul Cazanelor, Recipientilor sub Presiune și Instalații de Ridicat Cluj;

- Direcția Regională de Metrologie Legală Cluj;
- Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență „Avram Iancu” Cluj;
- Serviciul de Protecție Civilă;
- Inspectoratul de Poliție Județean Cluj;
- Serviciul Poliției Rutiere Județene Cluj;
- Poliția Municipiului Cluj-Napoca;
- Inspectoratul de Jandarmi Județean Cluj;
- Gruparea de Jandarmi Mobilă „Someșul” Cluj-Napoca;
- Oficiul Român pentru Imigrări - Serviciul Județean Cluj;
- Oficiul Județean de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj;
- Centrul Militar Zonal Cluj;
- Oficiul de Mobilizare a Economiei și Pregătire a Teritoriului pentru Apărare a Județului Cluj;
- Inspectoratul Școlar Județean Cluj;
- Centrul Regional de Formare Profesională a Adulților Cluj;
- Inspekția Socială Județeană Cluj;
- Direcția Generală Autorizare, Privatizare și Post-privatizare Reprezentanța Teritorială Nord-Vest;
- Direcția Silvică Cluj-Napoca;
- Agenția Domeniului Statului - Sucursala Cluj;
- Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură - Filiala Cluj;
- Direcția Regională de Drumuri și Poduri Cluj;
- Autoritatea Rutieră Română - Agenția Cluj;
- Registrul Auto Român - Reprezentanța Cluj;
- Inspectoratul General pentru Comunicații și Tehnologia Informației - Direcția Teritorială Cluj;
- Agenția Națională pentru Resurse Minerale - Compartimentul de Inspekție Teritorială pentru Resurse Minerale Cluj;
- Inspectoratul Teritorial de Construcții Nord-Vest - Serviciul Control Calitate Lucrări de Construcții nr. 6 Județul Cluj.

Caracterul funcției administrativ-politice județene a municipiului Cluj-Napoca.

Concluzia: prin statut și definiție, funcția are destinație externă.

4.1.2.3.3. Funcția administrativ-politică regională a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.3.3.1. Elementele funcției administrativ-politice regionale a municipiului Cluj-Napoca

La baza construcției funcției administrativ-politice regionale, în care geosistemul Cluj-Napoca ocupă „locul central”, stau câteva elemente sistemice, dintre care cele mai importante sunt *Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest* și *Consiliul de Dezvoltare Regională*.

Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest este un organism constituit în scopul administrării, dezvoltării și cooperării regionale, intraregionale, interregionale și transfrontaliere, fiind de utilitate publică și având personalitate juridică. Responsabilitățile sale se circumscriu obiectivelor politicii de dezvoltare regională a României, definite prin lege, mai exact diminuarea dezechilibrelor regionale existente, corelarea politicilor sectoriale la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest și stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale. Atribuțiile de bază ale Agenției, în număr de 10, susțin direcțiile strategice în dezvoltarea sa geopolitică la nivel național și internațional.

Organigrama funcțional-instituțională a Agenției cuprinde:

- *Directorul general:*
  - Departamentul de comunicare publică și cooperare internațională;
  - Direcția dezvoltare strategică:
    - șase birouri județene;
    - Biroul audit intern;
    - Biroul juridic.
  - Departamentul management intern.
- *Direcția Implementare Programe Operaționale Regionale:*
  - Departamentul asistență tehnică și relația cu AMPOR:
    - Biroul evidență operațiuni.
  - Departamentul evaluare selecție contractare POR.
- *Direcția gestionare programe:*
  - Departamentul monitorizare verificare proiecte POR;
    - Biroul monitorizare proiecte;
    - Biroul verificare proiecte.
  - Departamentul monitorizare PHARE.
- *Direcția economică:* Biroul contabilitate și Biroul control.

Consiliul de Dezvoltare Regională este organismul deliberativ, coordonator de procese de dezvoltare regională. Structura sa cuprinde președinții consiliilor județene din regiune, reprezentanții consiliilor municipale, orășenești și comunale din regiune, consiliul fiind condus de către un președinte și de doi vicepreședinți (aleși prin rotație).

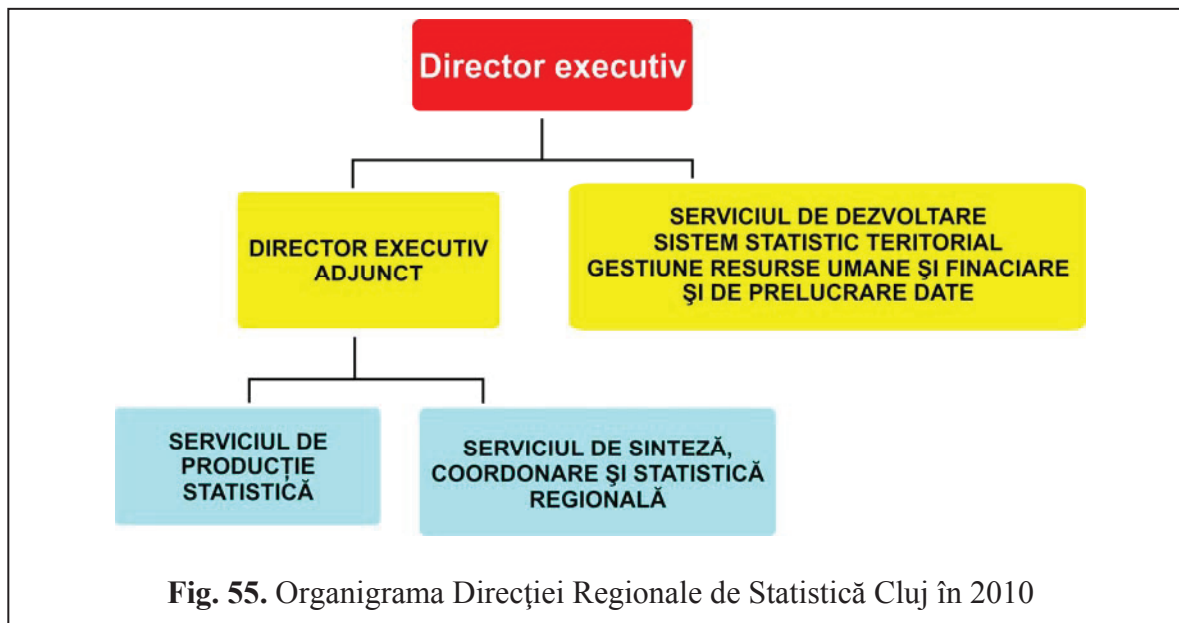
Direcția Regională de Statistică Cluj reprezintă o unitate cu personalitate juridică, subordonată Institutului Național de Statistică (I.N.S.), ce organizează și întreține sistemul informațional statistic în profil teritorial, având ca obiect de activitate:

- culegerea, prelucrarea, stocarea, analiza, difuzarea rezultatelor cercetărilor statistice și constituirea la nivel teritorial a seriilor de date statistice, oficiale cu caracter economic, financiar, social, demografic, juridic, necesare elaborării politicii economice și sociale, informării opiniei publice;
- asigurarea veridicității datelor furnizate de către agenții economici și sociali, serviciile publice, organismele guvernamentale și neguvernamentale, care se găsesc sau își desfășoară activitatea pe raza județului;
- realizarea lucrărilor din programele anuale de activitate stabilite de I.N.S.;
- publicarea și diseminarea datelor statistice.

În realizarea obiectivelor sus menționate, Direcția Regională de Statistică Cluj are următoarele atribuții:

- asigură culegerea, verificarea, prelucrarea și analiza datelor statistice de la agenții economici și sociali pentru cercetările prevăzute în Programul Cercetărilor Statistice aprobat;
- organizează și efectuează cercetări statistice cu caracter special cum ar fi: recensăminte, anchete selective și alte cercetări statistice pe baza dispozițiilor primite de la I.N.S.;
- organizează perfecționarea pregătirii profesionale în domeniul statisticii pentru personalul din direcțiile regionale de statistică;
- organizează instruirii, îndrumă și acordă asistență metodologică unităților economice și sociale pentru completarea formularelor;
- participă la experimentarea și definitivarea metodologiilor statistice elaborate de I.N.S.;
- propune soluții pentru îmbunătățirea sistemului de indicatori, a formularelor de colectare a datelor statistice precum și a metodologiei de organizare și realizare a cercetărilor asupra agenților economici sau asupra gospodăriilor populației;
- asigură aplicarea normelor legale și a celor stabilite de I.N.S. cu privire la determinarea și publicarea indicatorilor statistici;
- furnizează către I.N.S. datele și informațiile statistice la perioadele și termenele prevăzute în planul de activitate;
- informează administrația publică locală, la solicitarea acesteia, asupra evoluției principalilor indicatori de dezvoltare economico-socială și a principalelor aspecte ce intervin în economia județului;
- prezintă semestrial I.N.S.-ului informații asupra activității desfășurate;

- editează anuare, breviare, buletine și alte publicații la nivelul județului.

4.1.2.4. Funcția comercială a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.4.1. Introducere și fundamentare

Serviciile comerciale, în cadrul „modelului structural al activităților umane” (H.S. Geyer, 2001) sunt situate în „stratul 4”, urmând evolutiv sectorul primar, extracțiunile și manufactura și precedând activitățile de servicii, relaționare și organizare publică. În „activitățile economice ale cunoașterii” (J. Montgomery, 2007), „vânzările” sunt introduse la capitolul „afaceri”. În toate studiile antropogeografice, comerțul și activitățile comerciale sunt caracterizate ca definatorii pentru locuri centrale, târguri, orașe, etc. Chiar dacă rolul urbogenetic al serviciilor comerciale este parțial, în perioada medievală, „serviciile” au fost cvasiprezente în formarea și consolidarea viitoarelor orașe. „Formele embrionare ale orașelor comerciale (*medievale-europene* – n.n.) sunt târgurile locale și agențiile comerciale” (V. Surd, 2003). După dezastrul produs în spațiul urban antic de către frontiera iudeo-creștină și de către popoarele migratoare, târgul local apare din nevoia populației zonale de a face schimburi de mărfuri. Aceste târguri apar în peisajul geografic al „liniilor de contact” geologic și geomorfologic, constituind expresia „determinismului geografic” (naturalist) în evoluția geografică a populațiilor (V. Gârbacea, 1996; V. Surd, 2003). Se prefigurează, așadar, în orice întreprindere gnoseologică asupra activităților terțiare, că ele „au însoțit” antropogeneza urbană, prin „necesitatea pentru comerț” (C.C. Adams, 2008). Această necesitate este resimțită presant pe scara istoriei când au fost atinse condițiile necesare acestuia:

- resurse naturale abundente și produse manufacturate;

- mijloace de transport eficiente și ieftine;
- siguranță și protecție pentru schimburi, etc.

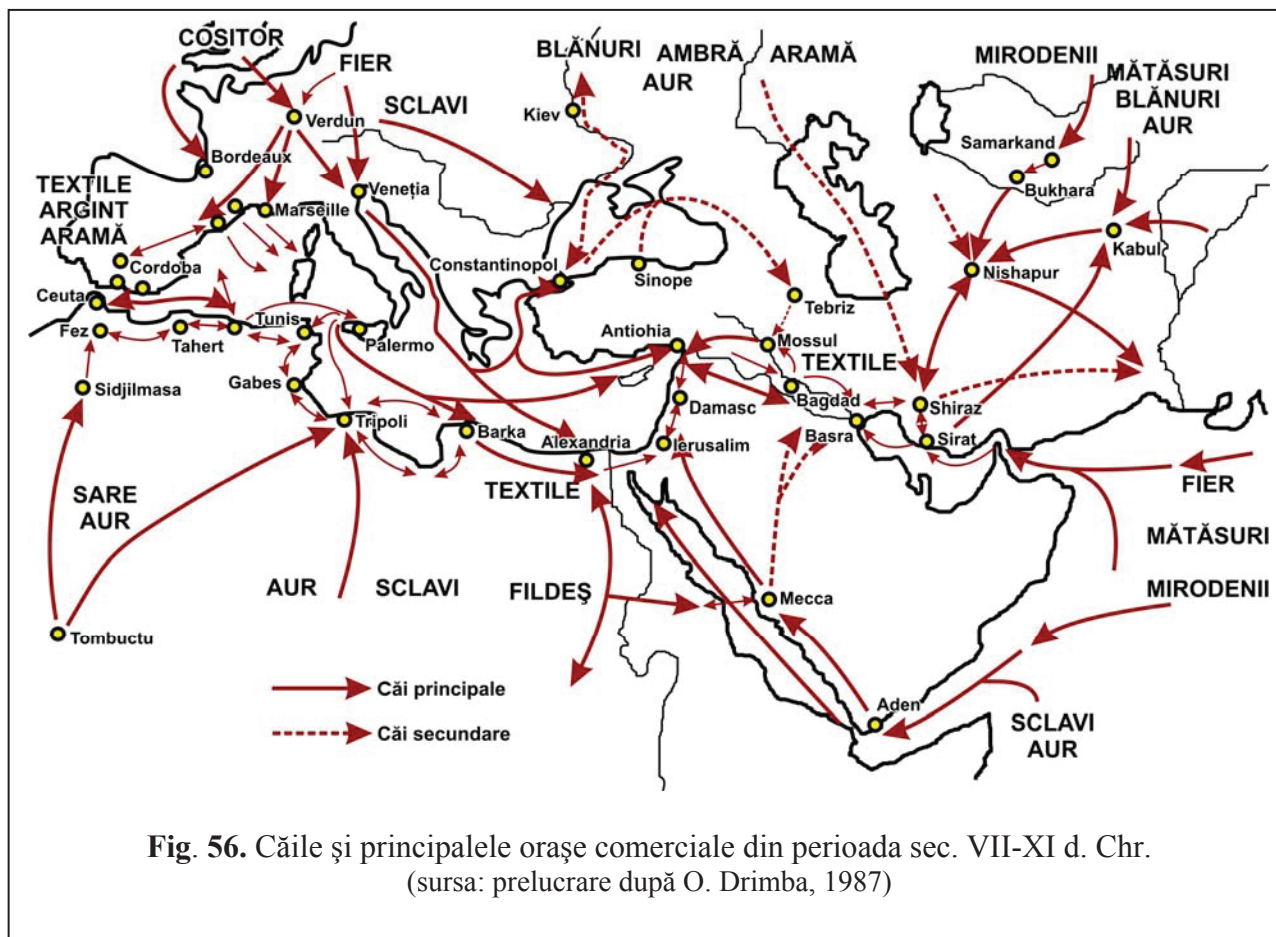
În fond, așa cum remarcă J.N. Tilden (2008), „Comerțul înseamnă trafic și schimb – de bunuri și servicii...”. Comerțul nu este însă apanajul „istoriei târzii”, medievale. El a fost în permanență un element structural al tuturor așezărilor, chiar dacă în antropogeografia timpurie era conștientizat ca „schimb”. Marile „sisteme de așezări” (V. Surd, 2003), care existau și în antichitate, nu numai astăzi, resimțind nevoia unor relații de schimb sistematice, au inventat metode de organizare a acestuia, beneficiind și exploatând în acest sens cuceririle cunoașterii, datorită cărora circulația, contactele, deplasarea și comunicarea între comunități și „neamuri” au devenit tot mai dinamice. La acest moment, omul inventează un instrument de schimb care va revoluționa lumea și va face trecerea la stadiul de relații comerciale. Din acest moment, lumea va face comerț folosind un nou instrument, și anume *moneda*. Din acest moment de prag, orașele își consacră definitiv funcția comercială, iar unul dintre exemplele strălucite și semnificative din lumea antică erau orașele etrusce, în care atelierele meșteșugărești și prăvăliile aveau „trotuar” special construit, pentru expunerea produselor de vânzare.

Așa cum am menționat mai devreme, frontiera iudeo-creștină și loviturile migrațiilor au făcut ca această lume bine organizată să decadă și să dispară, iar orașele (comerciale) au dispărut și ele, cel puțin în spațiul geografic vest-european. Aici vor trece sute de ani până când germenii noilor orașe europene vor apărea. Și acești *germeni* aveau aproape întotdeauna asociată și funcția comercială configurată pe rolul așezărilor de „târguri și bâlciuri”.

Pentru fundamentarea teoretică a demersului meu gnoseologic mă voi folosi în prezentarea evoluției activității comerciale a viitoarelor orașe (medievale) de construcția taxonomică folosită de O. Drimba, 1987. Conform acesteia, după căderea Imperiului Roman și până în Evul Mediu avem „comerț fără negustori” (M.M. Postan, preluat din O. Drimba, 1987). Din sec. al VIII-lea, în diocesele episcopale se crează locuri pentru tranzacții comerciale în care se organizau târguri săptămânale și bâlciuri (una-două pe an). Apare prima ruptură în construcția frontierei iudeo-creștine, care considera sărăcia o virtute, o condiție a fericirii: organizarea instituțiilor comerciale și acumularea averilor, sistem căruia nu îi rezistă nici măcar biserica creștină.

Negustorii. La începuturi sirieni și evrei, pe parcurs aproape în totalitate evrei, se stabilesc în orașe și târguri (din sec. al IX-lea în toate marile orașe se formează cartiere de negustori evrei). Se înmulțesc din sec. al VIII-lea și negustorii franci, dar în toate regiunile Europei, spațiul comercial va fi dominat de evrei. Harta căilor comerciale uzuale în perioada sec. VIII-X cuprindea întreaga Europă, Asia (până dincolo de Caucaz), Africa de Nord și Peninsula Arabă.

Fig. 56. Căile și principalele orașe comerciale din perioada sec. VII-XI d. Chr.
(sursa: prelucrare după O. Drimba, 1987)

Mărfurile. Principalele articole care făceau obiectul comerțului la distanțe mari erau grâul, sarea, vinul, lâna, bumbacul, lemnul, sclavii, etc.

Zonele active din punct de vedere comercial. Cele mai active zone comerciale din Europa Evului Mediu erau:

- zona mediteraneană, controlată de orașele italiene și în care domina comerțul maritim;
- zona flamandă și scandinavă în care se comercializa cu succes stofe și țesături (de lână), etc.; în această zonă se vor dezvolta viitoarele mari centre industriale: Brugge, Gent, Ypres, Lille, Arras, etc.; din această zonă vor avansa spre est normanzii, care vor susține comerțul în tot nordul, estul și sud-estul Europei până la Bizanț;
- zona teutonică, cea care organizează celebrele *hanse*; în sec. al XIII, Hansa Teutonică reunea peste 70 de orașe; câmpul de acțiune al acesteia cuprindea o arie geografică ce includea Londra, Brugge, Novgorod, Lübeck, etc.;

- zona vest-europeană cuprindea Franța, Anglia, Spania și Germania central-meridională;
- zona bizantină, cea mai veche și singura bine structurată și consolidată și care, în fond, din punct de vedere geografic-istoric, nici nu poate fi inclusă într-o taxonomie, comună tuturor celorlalte; câtă vreme zonelor comerciale europene (vestice, centrale, teutonice, meridionale, etc.) li se poate atașa eticheta de „Ev Mediu”, celei bizantine nu, aici „...tradițiile antice s-au menținut viguroase cel puțin până în sec. al VII-lea” (O. Drimba, 1987).

Moneda și originea creditului. Geografia „monedei europene” și a creditului a avut o evoluție și o dinamică lentă până în sec. X-XI în zona centrală și vestică a Europei. Geografia comercială era caracterizată aici de următoarele elemente specifice:

- în perioada timpurie, pentru schimburile comerciale din târguri se bătea monedă (pentru durata târgului) de către meșteri specializați ai târgului;
- moneda folosea mai mult pentru plata censului, a dărilor și foarte puțin ca mijloc de schimb;
- atât censul cât și impozitele și taxele se plăteau de regulă în natură (produse, animale, arme, etc.);
- metalele prețioase erau folosite ca mijloace de circulație sub formă de bijuterii;
- comparativ cu monedele bizantine (de aur) sau cu dirhanul arab (de argint), monedele vest-europene aveau o mică importanță (J.M. Kulischer, preluat din O. Drimba, 1987).

Creditul, ca operație comercială, nu este consacrat până în sec. VII-VIII. Plățile se făceau în bani lichizi. Gemenii creditului comercial se prefigurează însă într-una dintre cele două feluri de operații comerciale: cea în care cumpărătorul, care deși plătea marfa, nu devenea proprietarul ei „imobil” decât după o perioadă prestabilită, în care vechiul proprietar avea dreptul fie să își răscumpere marfa, fie să își păstreze plata.

Tehnici comerciale europene. Conform lui G. Fourquin, citat de O. Drimba (1987), revoluția comercială, care a început să se schițeze în sec. al XI-lea, a fost în bună parte o revoluție a tehnicilor negustorești. Aceste tehnici vor crea o asemenea evoluție încât vor fi numite „revoluționare”. Care au fost ele și cum au influențat acestea orașele? Ce rol geografic au dobândit orașele în acest “salt” al evoluției geografiei comerciale? Voi constata enumerând succint seria principalelor schimbări care au generat noi tehnici:

- schimbarea de atitudine a bisericii față de împrumutul cu dobândă;
- scăderea importanței „bâlciurilor” și întărirea rolului comercial al târgurilor permanente;
- schimbarea atitudinii seniorilor față de negustori și acordarea de avantaje și facilități în târgurile de pe teritoriile lor;
- organizarea superioară a negustorilor în „consulate”;

- sedentarizarea comerțului în târguri și scăderea comerțului ambulant (itinerant);
- liberalizarea împrumuturilor cu dobândă (începând cu sec. al X-lea);
- instituirea comerțului pe credit și gajarea împrumuturilor comerciale (cu 30-40% dobândă);
- sec. XIV-XV înregistrează răspândirea actelor scrise (scrisori de afaceri, contabilități în partidă dublă – Veneția, apariția monedei de hârtie, apariția poliței și a cecului – ordinul de plată);
- apariția societăților comerciale (companii comerciale).

Aceste noi tehnici de comerț au produs în lanț adevărate mutații social-economice care au configurat, au impus și au consacrat o nouă geografie, o geografie în care orașul comercial începe să domine aproape toate „spațiile geografice” fizice și sociosistemice. Este pasul prin care „renașterea” și „explozia geografică” a orașelor în spațiul european se consacră prin sintetizarea tuturor proceselor *noii frontiere în două fenomene ale frontierei europene*: fenomenul activității comerciale și fenomenul activității meșteșugărești.

Lanțul critic-evolutiv al noii frontiere va consacra din acest moment adevărate „revoluții” în geografia socială, geografia muncii, geografia urbană, geografia populației, geografia economică, geografia transporturilor, etc. Este perioada sec. XIV-XVI când apar germeii capitalismului. Baza economică a Renașterii au constituit-o noile relații economico-sociale capitaliste și apariția în orașe a burgheziei, o nouă clasă socială. Acum este momentul marilor descoperiri geografice și fundamentarea comerțului mondial.

Poziția dominantă în această lume va fi ocupată de oraș. Din acest moment, orașele vor deveni locuri centrale, ele vor cataliza toate energiile geografice, consacându-se prin funcții generale și particulare (specifice). Între acestea, funcția comercială va domina până în sec. XX când, în loc să decadă, va cunoaște o nouă revoluție geografică susținută de noua revoluție a cunoașterii. Avansează în acest sens câteva dintre particularitățile prin care funcția comercială a orașului, în societățile moderne și postmoderne, se caracterizează:

- serviciile comerciale vor urmări și se vor fixa geografic nu în concentrările de populație, ci în *concentrările de trafic* (K. R. Schneider, 2003);
- piața urbană și spațiul urban asigură afacerilor acces mai scurt, mai larg, mai rapid și mai convingător la și spre cererea cumpărătorului;
- orașele intră în competiție indirectă pentru bunuri și servicii schimbate pe plan național și internațional prin costul și calitatea resurselor locale, a informațiilor și a infrastructurii de afaceri (M. Boddy, M. Parkinson, 2004);
- sectoarele producției de bunuri comercializate extern și serviciile, sunt motoarele principale ale performanței urbane prin crearea veniturilor;

- *funcția comercială* asigură autorităților locale (urbane) intrarea în competiție pentru o serie de „*evenimente comerciale episodice*” (idem.): târguri internaționale; expoziții comerciale; proiecte guvernamentale, regionale, internaționale, etc.;
- susținerea comerțului electronic prin infrastructură, mediu de afaceri optim, logistică instituțională, resurse umane competente, siguranță instituțională, etc. (P. Loshin, J. Vacca, 2004);
- consacrarea și susținerea sistemelor mobile de comerț; domeniile de aplicare a acestor sisteme (schimbul sau vânzarea și cumpărarea de bunuri și servicii sau informații pe Internet, prin utilizarea dispozitivelor/aparatelor de mână, mobile) sunt clasificate astfel:

Tabelul 29. Domeniile de aplicare a comerțului mobil

Domenii	Aplicare	Clienți
Comerț	Tranzacții și plăți mobile	Firme
Educație	Clase și laboratoare mobile	Școli
Planificarea resurselor unei companii	Management resurse	Toți
Divertisment	Download de jocuri, muzică, etc.	Industria de divertisment
Ocrotirea sănătății	Accesare și actualizare fișe pacienți	Spitale, policlinici și sanatorii
Trafic	Poziționare globală, sfaturi în privința traficului	Transporturile
Călătorii și vânzare de bilete	Managementul călătoriilor	Industria turistică și vânzările de bilete

Sursa: Wen-Chen Hu, Chung-wei Lee și Jyh-haw Yeh (2004)

- funcțiile comerciale ale orașului participă într-o proporție covârșitoare la generarea și consacrarea *poziției orașului de generator și vector de influență a frontierelor* (V. Surd, B. Păcurar, 2010);
- „modelarea gusturilor” (prin comerț), modelarea „periferiei” de către centru, orientarea consumului spre produsele „centrului”.

Acest periplu gnoseologic prin particularitățile funcției comerciale a orașului postmodern ne conduce în final la o poziție din care actul cunoașterii geografice a municipiului Cluj-Napoca, prin intermediul *funcției sale comerciale* (clasice, electronice, mobile, bancare, etc.), este deschis unor diverse perspective și care pot asigura variante de analiză sistemică, într-o manieră funcționalistă.

4.1.2.4.2. Logistica instituțională a funcției comerciale a municipiului Cluj-Napoca

Dintre toate funcțiile terțiare ale municipiului Cluj-Napoca, funcția comercială are o trăsătură fundamentală, care o predispune la o analiză geospațială și structurală total diferită față de celelalte funcții. Această trăsătură este evidențiată de complexitatea structurală în cadrul amprentei

topogeografice. În Cluj-Napoca, funcționează anual circa 25.000 de societăți comerciale cu obiect de activitate comerțul. În 2010, existau 23.420. Așadar, volumul comerțului, complexitatea formelor, multitudinea domeniilor comerciale și gama bogată a infrastructurii logistice și arhitecturale mă determină să renunț la taxonomia clasică, consacrată de studiile anterioare și de statisticile încă oficiale, asigurate de Direcția de Statistică, și să căut o sintetizare a structurii funcției după: *categorii de logistică instituțională; categorii de mărfuri; forme de organizare, etc.* În acest caz, voi începe cu structura instituțional-juridică, cea care instituie și controlează statutul societăților comerciale: Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul Cluj, cu sediul în str. Iașilor, nr. 24, are ca funcții următoarele:

- publicitate legală;
- evidența situației juridice și financiare a tuturor companiilor;
- informare economică și statistică;
- informare comunicațională;
- simplificarea procedurilor de înregistrare și autorizare a firmelor;
- informare și asistență.

Mai mult, Oficiul oferă o serie de servicii specifice precum: identificarea firmelor, statistici despre companii, topuri firme, eliberare certificate constatatoare, etc. În ceea ce privește statisticile, instituția asigură astfel de date pentru operațiuni în regim comercial, societăți comerciale cu participare străină la capital precum și sinteze statistice anuale.

Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul Cluj este practic instituția juridică a Statului Român cu reprezentare teritorială (județeană), care certifică și asigură legalitatea activității societăților comerciale în județul Cluj.

Funcția comercială, prin complexitatea foarte mare a domeniului, impune *clasificări de firme*:

a) clasificarea firmelor cu obiect de activitate comerțul, din punct de vedere al formei de mișcare a mărfurilor:

- anticariat, antichități, colecții;
- comerț cu amănuntul (en detail);
- comerț cu ridicata (en gros);
- comerț cu ridicata și amănuntul;
- cooperatie;
- import-export;
- reprezentanțe;
- supermagazine.

b) clasificarea din punct de vedere al domeniului economic:

- firme comerciale în mass media (audio, video, foto, carte, ziare, reviste, muzică, echipamente muzicale);
- firme comerciale în publicitate
- firme comerciale în domeniul agricol (agroalimentare, apicol, avicultură, ciuperci, horticultură, legume, vinuri, fructe, materii prime, accesorii, echipamente agricole, cereale, nutrețuri, plante tehnice, zootehnie);
- firme comerciale în domeniul alimentației (carne, fructe, conserve, materii prime pentru industria alimentară, arome, aditivi, lapte și produse lactate, morărit și panificație, ulei, zahăr, dulciuri, etc.)
- firme comerciale în domeniul băuturilor (alcoolice, echipamente de îmbuteliere, ambalare, etc. și materii prime pentru producerea alcoolului; băuturi nealcoolice - ape, sucuri, răcoritoare, etc.);
- firme comerciale în domeniul amenajării caselor și ambientului (dendrologie, animale de companie, hrană și accesorii, galanterie, bijuterii și cadouri, mobilier, interior și exterior, tapițerii, uși, paturi, ferestre, articole menaj, articole și instalații de încălzire, tehnică sanitară, electrice și electronice, climatizare și ventilație, produse de frizerie, coafor, cosmetice și parfumerie, covoare, carpete, mochete și cuverturi, decorațiuni interioare și exterioare, etc.);
- firme comerciale în domeniul sportului (comerț cu articole sportive, biciclete și motociclete, pescuit și vânătoare, etc.);
- firme comerciale în domeniul chimic (produse din cauciuc, detergenți, solvenți, lacuri și vopsele, materii prime, produse de PSI și PM, utilaje și instalații);
- firme comerciale cu produse din lemn și derivate (ambalaje, hârtie, instalații, utilaje, unelte, produse silvice, tâmplărie);
- firme comerciale cu materiale plastice (ambalaje, echipamente, materii prime, produse prelucrate, etc.);
- produse din sticlă;
- produse IT;
- firme comerciale în domeniul comunicațiilor;
- firme comerciale în domeniul „electrice”;
- firme comerciale în domeniul electronice;
- firme comerciale în construcții și materiale de construcții;
- firme comerciale în transporturi (agenții de bilete, echipament transport aerian, rutier, rulant, feroviar);

- firme comerciale în autovehicule (echipamente de securitate, ambarcațiuni, anvelope, autovehicule, piese de schimb, accesorii, carburanți, tractoare, remorci, camioane, etc.);
- firme comerciale în domeniul îmbrăcămintelor, pielăriei, marochinăriei și textilelor;
- firme comerciale în domeniul încălțămintelor (încălțăminte și accesorii încălțăminte);
- firme comerciale în domeniul echipamentelor (cuptoare, cazane, compresoare, echipamente hidraulice, produse industriale, echipamente de presiune, minerit, drumuri și poduri, construcții, etc.);
- firme comerciale în domeniul produselor industriale (feronerie, produse de inox, laminate, metale prețioase, metalochimice, profile metalice, tâmplărie, mobilier, etc.);
- firme comerciale în domeniul instalațiilor (instalații alimentare, frigorifice, echipamente termice, aparate de măsură, sanitare, contoare, pompe, robinete, centrale termice, motoare, transformatoare, reductoare, etc.);
- firme comerciale în domeniul utilajelor miniere, mașini-unelte, uleiuri, lubrifianți, piese schimb, utilaje de săpat, scule diverse, echipamente de sudură și vopsit, etc.;
- firme comerciale în domeniul articolelor de cultură, precum: obiecte de artă, materiale pentru arte plastice, instrumente muzicale, cărți, obiecte de cult, etc.;
- firme comerciale în domeniul ocrotirii sănătății (aparatură, medicamente, produse farmaceutice, etc.);

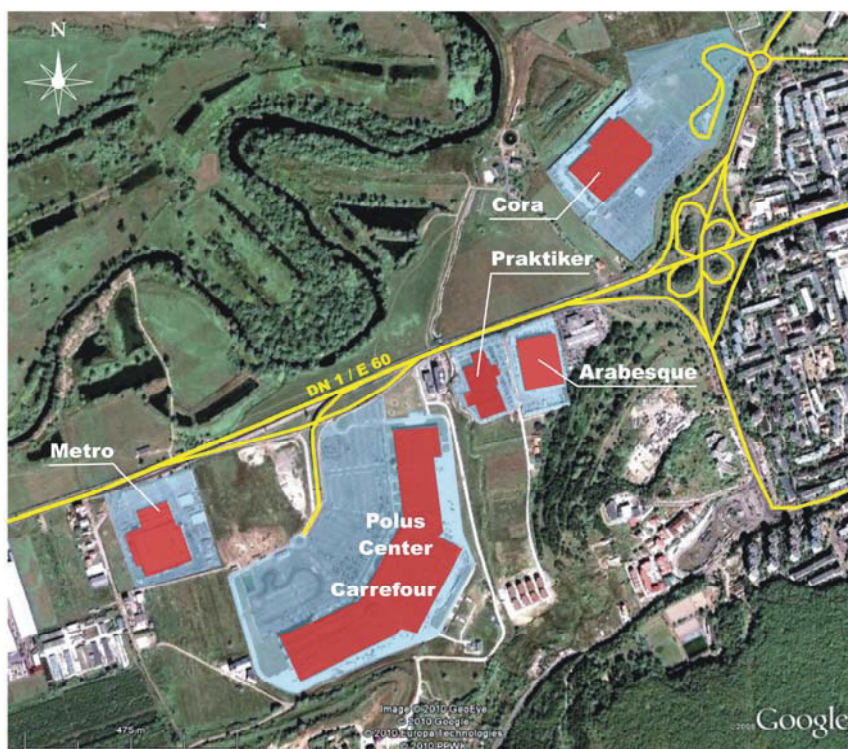
Rețeaua comercială a municipiului Cluj-Napoca, din punct de vedere al situației topogeografice și a categoriei de spațiu specializat, se prezintă astfel:

▪ **hale agroalimentare:**

- *Flora*: situată în cartierul Mănăștur, cu o suprafață de 808,6 m², din care 200,66 sunt spații comerciale, putând asigura 72 de mese pentru produse agricole individuale și cuprinzând 31 de societăți comerciale și PFA;
- *Hermes*: în cartierul Gheorgheni, cu o suprafață de 1.073,52 m², din care 285,60 sunt spații comerciale; 45 de mese pentru producătorii agricoli; 10 societăți comerciale și PFA; specializare în lactate, pește, carne, produse apicole, panificație;
- *Zorilor*: în cartierul omonim, având o suprafață de 538,56 m², din care 13,82 sunt spații comerciale; 23 de producători agricoli; spații pentru lactate, carne, ouă și produse apicole;
- *Mihai Viteazu*, aflată în Complexul „Multiplex Leul”, cu o suprafață de 3.000 m²; asigură spațiu pentru 100 de producători agricoli, 50 de societăți comerciale și întreprinderi individuale; spații comerciale pentru carne, panificație, farmaceutice, etc.;
- *Fortuna*, de 500 m², 45 de locuri la mese, 25 locuri de parcare și 20 de spații pentru standurile ce existau înaintea construirii halei;

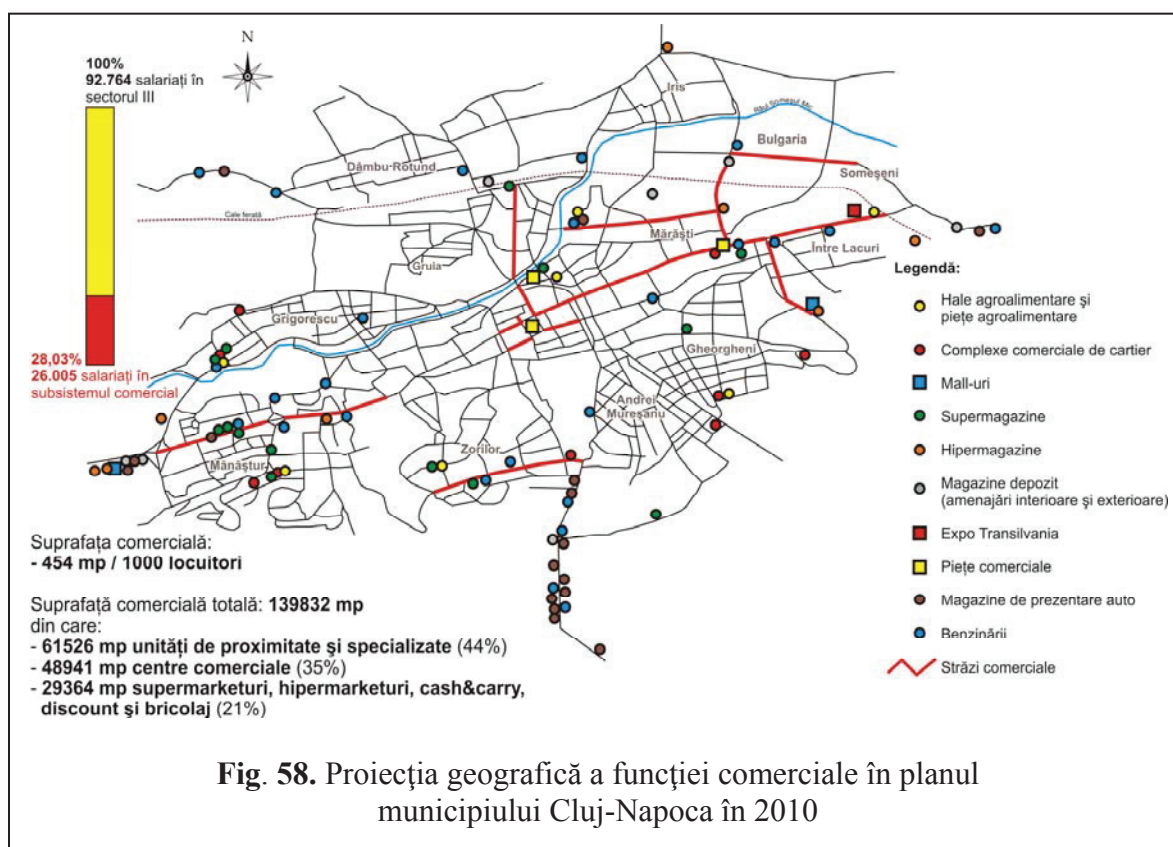
- *IRA*, de 800 m².
- **piețe agroalimentare:**
  - *Piața Abator*: 30 de producători agricoli și una PFA;
  - *Agro Transilvania*, cu 2.400 m² și standuri pentru 150 de comercianți.
- **complexe comerciale (de cartier):** Ursus; Donath; Mirăslău; Liliacul; Minut; Diana; Barodi; Flora; Fortuna; Hermes; Mercur; Minerva; Albina; Union; Sora; Sigma.
- **mall-uri (centre comerciale multifuncționale):** *Polus Center* (191 de magazine, la care se adaugă opt zone de divertisment, trei locuri de joacă și 20 de restaurante și cafenele) și *Iulius Mall* (210 magazine);
- **supermagazine:** Billa; Vinmarkt; Oncos; Penny Market; Lidl (două magazine); Profi (trei magazine); Unicarm.
- **hipermagazine:** Auchan; Carrefour; Cora; Selgros; Metro; Real; Kaufland (două magazine);

Fig. 57. Aglomerarea comercială Mănăștur-Vest - Florești în 2010 (prelucrare după Google Earth)

- **magazine depozit, specializate în amenajări interioare și exterioare:** Praktiker; Arabesque; Ambient; Baumax; Dedeman; Salice; Casa Augustin, etc.
- **Expo Transilvania** (cel mai important centru expozițional-comercial din centrul și nord-vestul României, organizând în perioada 1992-2010 peste 450 de târguri);

- **străzi comerciale (vaduri comerciale):** B-dul Eroilor; str. Napoca; Memorandumului; B-dul 21 Decembrie 1989; Matei Corvin; str. București; str. Regele Ferdinand; str. Aurel Vlaicu; Calea Mănăștur; Calea Florești; str. Observatorului; str. Teodor Mihali; str. Plevnei.
- **piețe comerciale:**
  - Piața Unirii;
  - Piața Mihai Viteazul;
  - Piața Mărăști.
- **magazine de prezentare, specializate în comerțul cu autovehicule:** cuprind mărcile Dacia-Renault; Citroen; Peugeot; BMW; Volkswagen; Opel; Mercedes; Audi; Fiat; Alfa Romeo; Seat; Skoda; Suzuki; Toyota; Nissan; Chrysler; Ford; Chevrolet, etc.
- **stații de carburanți:** șase stații Petrom; patru stații Rompetrol; șase stații Lukoil; șase stații Mol; patru stații OMV și una aparținând firmei Euroil.

Notă: fotoplanul cu extinderea subsistemului comercial (printre alte subsisteme terțiare) în zona centrală a municipiului se găsește în Anexa nr. 3.

Caracterul funcției comerciale a municipiului Cluj-Napoca.

Coef. localiz. = 1,09 (supranumeric) (conform Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006).

Din suprafața totală de spații comerciale din Cluj-Napoca (circa 139832 m²), 44% este acoperită de unități de „proximitate” și specializate (mobilier, materiale de construcție, piese auto, etc.), 35% de centre comerciale, iar restul de 21% de unități tip supermarket, hipermarket, cash&carry, discount și bricolaj. Comercianții preferă pentru închiriere spații în mall-uri și în zona

centrală (B-dul Eroilor, B-dul Ferdinand, str. Napoca, Piața Mihai Viteazul). În cartierul Mărăști, cele mai solicitate zone sunt str. Fabricii – sensul giratoriu, în Mănăștur – str. Izlazului și Calea Florești, în Zorilor – piața cu același nume, iar în Grigorescu, spațiile din preajma Pieței Fortuna.

În încheiere, mai amintesc faptul că, din punct de vedere comercial, municipiul Cluj-Napoca este unul dintre cele mai bine cotate orașe din România, suprafața comercială la 1000 de locuitori fiind de patru ori mai mare față de media națională, mai exact $454 \text{ m}^2 / 1000 \text{ locuitori}$, spre deosebire de 101 m^2 la mia de locuitori cât este media pe țară.

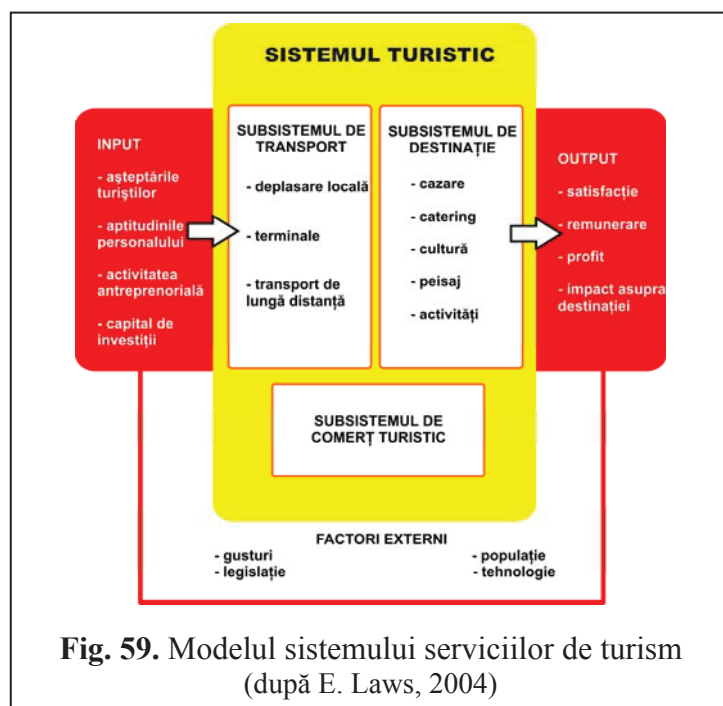
4.1.2.5. Funcțiile turistice ale municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.5.1. Introducere și fundamentare

Geografia așezărilor și, în particular, geografia așezărilor urbane, a studiat geosistemele urbane încă de la consacrarea acestei ramuri în știința geografică, o consacrare obiectivă, determinată de modificarea concepției de a primi, înțelege și construi un oraș. Secolul XX a fost momentul istoric în care se produce o revoluție de gândire în raporturile dintre două elemente sistemice ale structurii urbane: *elementul uman* și *elementul construit*. Din acest moment, activitățile socio-umane din urban sunt privite sistemic și sunt clasificate, iar relațiile apărute între elementele sistemului și stările lor sunt definite ca funcții. Între aceste funcții se consacră, în ultimele decenii ale sec. XX, și *funcția turistică* a orașului, aceasta și ca o consecință a exploziei „serviciilor turistice”, pe care orașul începe să le ofere în mod programatic. Se produce practic, în geografia urbană, o „specializare funcțională, care permite clasificarea orașelor...” (V. Surd, 2003). Turismul și serviciile turistice au ajuns astfel în situația în

care prin ponderea, calitatea și diversitatea sau specializarea lor să determine *dominanța funcțională* a unor orașe, așa numitele *orașe turistice*.

„Serviciile turistice și de ospitalitate” au ajuns astăzi să configureze în geografie un „sistem al serviciilor de turism” (E. Laws, 2004), care, pe lângă elementele de atracție de bază (elemente de destinație), înglobează transportul, operatorii de turism și comerțul, recunoscând și integrând și factori externi sistemului turistic precum factorii competiționali (competitivi).

Autorul a construit un tablou al sistemului serviciilor de turism (a se vedea figura nr. 59).

Explozia serviciilor turistice din ultimele decenii a determinat apariția și consolidarea unor concepții și abordări sistematice de geografie a turismului. Școala geografică clujeană vede acest domeniu ca „*un fenomen social-economic la scară planetară*” (N. Ciangă, 2001), pe care îl studiază cu metodele specifice geografiei, confirmând existența a trei elemente ce concură la dezvoltarea lui:

- cererea turistică;
- potențialul turistic;
- legătura dintre primele două, constând din deplasare, consum turistic și intecorelațiile determinante cu celelalte ramuri socio-economice.

Această complexitate a serviciilor turistice determină (în concepția lui N. Ciangă, 2001) următoarele caracteristici, prezentate esențializat:

- caracterul de masă;
- generalizarea în masă a fenomenului turistic;
- internaționalizarea, globalizarea și creșterea frecvenței actului turistic;
- diversificarea turistică, etc.

Acest proces foarte dinamic a cuprins, în primul rând, sociosistemele urbane, care, datorită specificului antropic, produc asupra factorului uman presiuni psihologice, care îl determină să găsească posibilități de evadare și recreere. Astfel, au apărut în sistem cei doi poli: emitentul – reședința turistului și locul cu funcție de primire (primitorul), între care se află „*teritoriul de tranzit turistic*” (idem). Între cele trei elemente geografice care concură la dezvoltarea turismului, *fondul turistic urban* se exprimă (spre exemplu în concepția Gabrielei Ilieș, 2008), în trei categorii de elemente:

- *elemente primare*: culturale; sportive; de agrement; de patrimoniu; sociale.
- *elemente secundare*: cazare; alimentație publică; spații comerciale; piețe.
- *elemente adiționale*: accesibilitate; transport public; spații de parcare; infoturismul, etc.

Consider mai interesante și mai reprezentative, construcțiile conceptuale asupra celor trei mari categorii geografice care influențează turismul, pe cele elaborate de N. Ciangă în 2001, și care justifică aproape exhaustiv determinările funcțiilor turistice urbane. Adaptându-le scopului meu, le-am grupat astfel:

- a) fondul turistic:
  - natural (morforturistic; climoturistic; hidroturistic; bioturistic);
  - antropic (vestigii antropice; peisajul urban; obiective culturale; momente cultural-festive și cultural-științifice);
  - instituții reprezentative în geografia urbiului;
  - construcții cultural-religioase, monumente artistice și de arhitectură.
- b) baza materială (din punct de vedere al funcționalității):

- specific turistică (dotări de cazare, de recreere, transport turistic, rețea comercială integrată în hoteluri, dotări terapeutice, echipamente turistice);
  - cu caracter general aparținând complexului socio-economic (rețeaua administrativ-comercială și socio-culturală, transporturile și telecomunicațiile).
- c) factorii stimulatori/inhibitori ai circulației turistice:
- factori politici;
  - factori economici;
  - factori socio-demografici;
  - factori psihologici;
  - factori militari.

Bazându-mă pe aceste fundamentări și pe altele studiate în literatura geografică, am considerat necesar să abordez fundamentarea funcțiilor turistice pornind de la construcția *raportului tri-funcțional urban: necesitate – ofertă – relație funcțional instituțională*. În economia turismului, orice oraș care își asumă, programatic, oferta turistică trebuie să-și raporteze conceptual funcția turistică la cele trei elemente de mai sus. Între necesitate (cerere) și ofertă, trebuie să intervină o *relație funcțională*, deci *funcția turistică* pe care orașul o organizează, o construiește și o pune în acțiune, sistemic. În concepția mea, un oraș, pentru a avea și a consacra o funcție turistică, în sensul de funcție turistică specializată, nu în general, trebuie să își asigure instituții specializate necesare acesteia. Acestea constituie *logistica instituțională a funcției*. Multe orașe ar dori să ofere servicii turistice, culturale, dar ele sunt simple orașe balneare; medicale, iar instituțiile medicale ale orașului sunt ne semnificative, etc.

În consecință, un oraș își generează *funcții turistice specializate* doar atâta vreme cât poate acoperi triunghiul funcțional. Este astfel firesc să avansăm o clasificare a funcțiilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca, pornind de la domeniile turistice în care poate acoperi triunghiul funcțional. Pe această fundamentare se bazează taxonomia funcțiilor turistice ale municipiului, cuprinzând:

- funcția cultural-turistică;
- funcția medical-turistică;
- funcția religios-turistică;
- funcția plezirturistică (loisir-turistică);
- funcția comercial-turistică;
- funcția sportiv-turistică.

Dacă le vom analiza, vom constata că fiecare dintre ele exprimă, din partea municipiului Cluj-Napoca, cerere, motivație, ofertă, susținere și logistică. Toate funcțiile enumerate și avansate se comportă sistemic, permanent și dinamic. Serviciile turistice pe care municipiul le asigură prin funcțiile sale turistice, se transformă în funcții „bazice”, „externe” (V. Surd, 2003) pentru un spațiu

geografic ce nu mai poate fi clasificat drept adiacent. Toate funcțiile turistice enumerate asigură servicii turistice unui flux turistic global. Oferta serviciilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca a „lărgit piața la limită” (A. Marga, 2008).

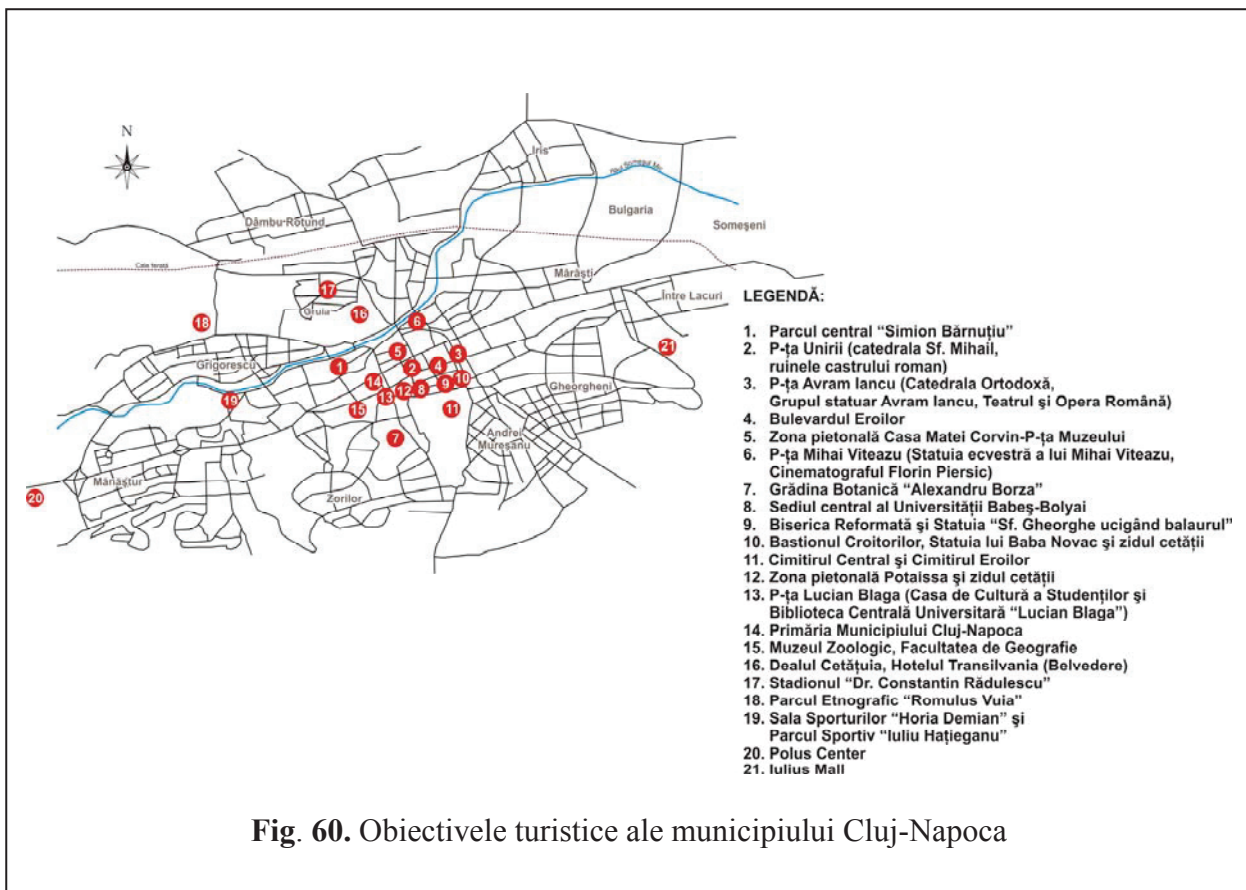
4.1.2.5.2. Logistica instituțională a funcțiilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca

După același principiu de sistematizare prin care am evidențiat logistica instituțională a funcțiilor culturale și datorită complexității și diversității formelor contemporane de manifestare a funcției turistice a municipiului Cluj-Napoca, voi prezenta structura instituțională, prin care orașul susține această funcție, într-o formă sistematizată, integratoare. Funcțiile turistice, pe care fiecare instituție din municipiu le susține, sunt următoarele:

Tablelul 30. Elementele funcțional-sistemice ale funcțiilor turistice din Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Logistica instituțională	Funcțiile turistice susținute						Nr. elemente turistice în Cluj-Napoca
		Funcția comercial-turistică	Funcția cultural-turistică	Funcția medical-turistică	Funcția religios-turistică	Funcția plezir-turistică	Funcția sportiv-turistică	
1.	Primăria Cluj-Napoca							1
2.	Instituții școlare							75
3.	Universități							10
4.	Teatre							3
5.	Opere/filarmonică							3
6.	Centre culturale							10
7.	Muzee/case memoriale							10
8.	Cinematografe							5
9.	Galerii de artă							11
10.	Reviste culturale							7
11.	Direcții și case de cultură							7
12.	Biblioteci							29
13.	Instituții de cultură							7
14.	Structuri sportive							24
15.	Unități medicale							507
16.	Instituții publice							99
17.	Mass-media locală							74
18.	Centrul de informare turistică							1
19.	Rețeaua comercială							5 740
20.	ExpoTransilvania							1
21.	Agenții de turism							111

22.	Parcuri							78
23.	Catedrale și biserici-monument							15
24.	Cluburi, baruri, terase, cazinouri, cafenele							238
25.	Rețeaua de alimentație publică							204
26.	Hoteluri, pensiuni, moteluri, camping, vile							59
27.	Statui și monumente							21
28.	Stațiuni de odihnă și agrement din zona periurbană și adiacentă							2
29.	Baze de tratament balnear							1
30.	Cimitire							13
31.	Elemente geomorfologice, hidrografice							4

Fig. 60. Obiectivele turistice ale municipiului Cluj-Napoca

Caracterul funcțiilor turistice ale municipiului Cluj-Napoca.

$$\begin{array}{r} 154000 \\ \hline 9369000 \\ \text{Coef. localiz.} = \frac{\quad}{2728} = 0,8 \\ \hline 132132 \end{array}$$
$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Nr. intrări + nr. ieșiri}}{\text{Total pop. Cluj-Napoca}} = \frac{254665 + 211014}{308000} = 1,51$$

Concluzia:

- **Optez pentru caracterul extern al funcțiilor, rezultat din coeficientul de asigurare (avem un caz tipic de deformare a realității prin folosirea formulelor bazate pe date statistice nesigure).**
- **Caracterul intern sau extern rezultă din sensul definitiv al sistemului turistic. Nu există turist intern într-un oraș. Turismul implică populație externă (fluxuri intrare și fluxuri ieșire).**

4.1.2.6. Funcția financiară a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.6.1. Introducere și fundamentare

Antropogeografia, prin izvoarele sale materiale și scrise, ne oferă o bogată informație despre „schimburile” comerciale. Pe scara evolutivă, societatea a simțit nevoia simplificării și perfecționării schimbului astfel că istoriografia consemnează, începând cu sec. al VII-lea î.e.n., apariția primelor monede în spațiul grecesc. Această invenție grecească s-a răspândit în lume foarte repede, ușurând considerabil schimburile comerciale și producând o adevărată „revoluție” în evoluția relațiilor dintre popoare, monedele devenind „*instrumente*” *frontaliere* pentru culturile și civilizațiile viitoare.

Odată consacrată această invenție (moneda), ea a impus și niște reguli de stăpânire și de administrare a ei. Apar deci, obiectiv, formele incipient-instituționale, care vor administra moneda în numele stăpânului (monarhul, cetatea, republica, orașul, etc.). Moneda implică nu doar monetărie, ci și un sistem de generare, administrare, colectare, circulație și control al acesteia. Acest nivel antropogeografic trebuie să fi constituit germenul instituțiilor monetare și financiare.

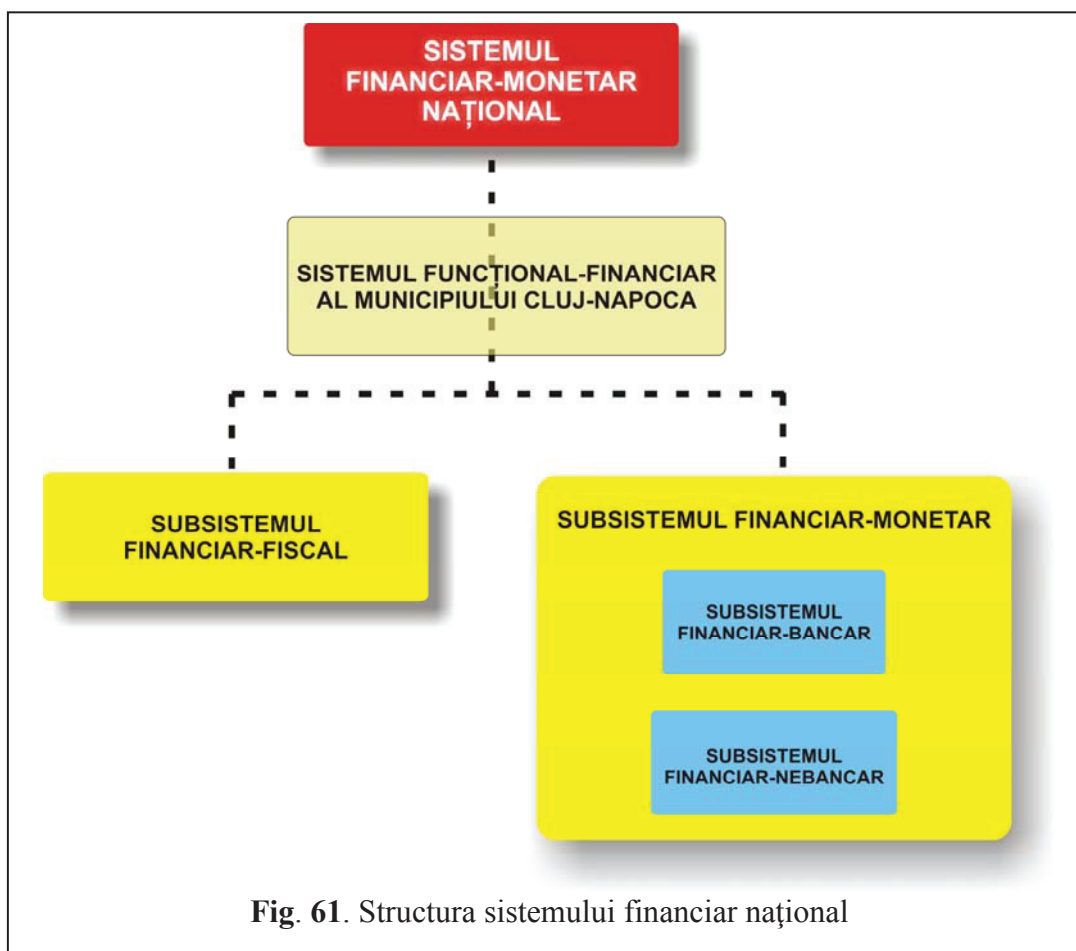
Făcând un salt în istorie, vom constata că de la un anumit moment, societățile își organizează și își perfecționează această activitate prin „instituții” logistice, care pe parcurs vor genera și funcția specifică, adică *funcția financiar-bancară*. Această funcție ajunge în istoria modernă și contemporană la o asemenea complexitate încât astăzi constatăm, cu probatoriu științific, că sistemul financiar-bancar

este cel mai mobil și mai dinamic dintre toate sistemele construite de geosistemul mondial. Pornind de la forme simple, sistemul a îmbrăcat până astăzi o serie lungă de expresii geosociale și economice: baterea-emiterea monedei; strângerea dărilor; biruri; taxe vamale; comerțul cu mărfuri bazat pe monedă; impozite; taxe comunitare, etc. În prezent, tabloul financiar cuprinde adevărate sisteme financiar-bancare și nebancare precum:

- sisteme financiar-bancare mondiale;
- sisteme financiar-bancare internaționale;
- sisteme financiar-bancare transnaționale;
- bănci centrale (naționale);
- instituții fiscale;
- instituții financiare;
- instituții bursiere;
- organizații bursiere;
- bănci;
- instituții de credit;
- instituții de plată;
- instituții nebancare;
- alte instituții (de plată, financiare, nefinanciare, etc.).

Astăzi, geografia economică, indiferent de nivelul holarhic sau indiferent de taxonomia folosită pentru clasificări-ierarhizări sistemice, pentru orice analiză geoeconomică, este obligată, în construcție, să pornească de la sistemul financiar și de la resursa financiară. Oricărei abordări structuralist-sistemice a geosistemului financiar-bancar și în consecință și a funcțiilor financiar-bancare ale geosistemelor, i se impune o taxonomie extrem de elaborată și bazată pe o foarte bună competență, cel puțin, informativ-documentară.

În acest context, geosistemele urbane, ca expresie desăvârșită a frontierei europene universale, prezintă în structura lor funcțională forme și instituții complexe și sofisticate ale spațiului financiar-bancar. Pentru geosistemul urban Cluj-Napoca, bazându-mă pe geografia economică generală, geografia sistemelor financiar-bancare, geografia sistemelor și suprasistemelor economico-financiare, geografia sistemelor de așezări, consider că fundamentarea teoretică, dar și abordarea analitică a funcției financiare ale orașului, pot fi susținute de următoarea schemă:

Bazându-mă pe această construcție, voi prezenta la punctul următor structura sistemică a funcției financiare, bazate pe logistica instituțională (elementele sistemului). Voi propune totodată construcția structuralist-sistemică pentru fiecare dintre *subsistemele funcționale*, astfel încât tabloul complex al funcției financiare a municipiului Cluj-Napoca să fie pus în evidență deoarece acest tablou este expresia geografică a funcției determinată de:

- poziția holarhică în geosistemul financiar superior;
- localizarea în teritoriul urban al municipiului Cluj-Napoca a instituțiilor financiar-bancare și financiar-fiscale;
- raporturile structural-sistemice ale geosistemului financiar clujean cu subsistemele holarhice din zona sa de influență;
- serviciile financiare asigurate de municipiul Cluj-Napoca (servicii bancare; servicii de asigurări și reasigurări; audit financiar-contabil; brokeraj; management financiar; expertiză financiară; expertiză contabilă; contabilitate; studiu de management; intermediari valori mobiliare; audit proiectare credite finanțare; agenții bursiere; înființări-lichidări societăți financiare; instituții de leasing; intermediari financiare; analiza pieței financiare și de capital).

4.1.2.6.2. Logistica instituțională a funcției financiare a municipiului Cluj-Napoca

Subsistemul financiar-fiscal al municipiului Cluj-Napoca este constituit din două elemente subordonate Agenției Naționale de Administrare Fiscală (A.N.A.F.) și prin intermediul acesteia, Ministerului Finanțelor Publice. Aceste elemente subsistemice sunt *Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Cluj* și *Secția Județeană Cluj a Gărzii Financiare*.

Principalele direcții de acțiune ale primului element sistemic (*Direcția Generală a Finanțelor Cluj*) sunt:

- îmbunătățirea colectării veniturilor la bugetul general prin utilizarea modalităților de stingere a obligațiilor bugetare, inclusiv a tuturor modalităților de executare silită;
- combaterea evaziunii fiscale prin intensificarea controalelor la agenții economici;
- administrarea contribuabililor, mici și mijlocii, din județul Cluj;
- execuția de casă a contului curent general al trezoreriei statului;
- sprijinirea consiliilor locale pe linia întocmirii și executării bugetelor acestora;
- realizarea de misiuni de audit conform tematicilor anuale sau a reclamațiilor, etc.

Conducerea Direcției Generale este asigurată de către directorul coordonator, împreună cu cei doi directori coordonatori adjuncți și cu trezorerul-șef. Instituția își desfășoară întreaga activitate în

următoarea structură:
 Activitatea de Metodologie și Administrarea Veniturilor Statului; Activitatea de Inspecție Fiscală; Activitatea de Trezorerie; 18 servicii independente; Administrația finanțelor publice pentru contribuabili mijlocii; cinci administrații ale finanțelor publice municipale (Cluj-Napoca, Turda, Dej, Câmpia-Turzii, Gherla); o administrație a finanțelor

Tabelul 31. Personalul Direcției Generale a Finanțelor Publice a Județului Cluj (2010)

Structura Direcției Generale a Finanțelor Publice Cluj	Nr. personal / %
Aparat propriu	351 (43,44%)
Administrația Finanțelor Publice pentru Contribuabili Mijlocii	29 (3,59%)
Administrația Finanțelor Publice a municipiului Cluj-Napoca	179 (22,15%)
Administrația Finanțelor Publice a municipiului Turda	60 (7,43%)
Administrația Finanțelor Publice a municipiului Dej	53 (6,56%)
Administrația Finanțelor Publice a municipiului Câmpia-Turzii	38 (4,70%)
Administrația Finanțelor Publice a municipiului Gherla	41 (5,07%)
Administrația Finanțelor Publice a orașului Huedin	34 (4,21%)
Administrația Finanțelor Publice a comunei Apahida	7 (0,87%)
Administrația Finanțelor Publice a comunei Baci	7 (0,87%)
Administrația Finanțelor Publice a comunei Gilău	9 (1,11%)
Total	808

Sursa: D.G.F.P. Cluj

publice orășenească (Huedin) și trei administrații ale finanțelor publice comunale (Gilău, Baci, Apahida).

Al doilea element subsistemic al sistemului-financiar fiscal al municipiului, este, după cum am menționat anterior, *Secția Județeană Cluj a Gărzii Financiare*, ce își împarte sediul cu Direcția Finanțelor Publice Cluj, în P-ța Avram Iancu, nr. 19. Această instituție, cu personalitate juridică, exercită *controlul privind prevenirea, descoperirea și combaterea oricăror acte și fapte din domeniul fiscal, economic și vamal, care au efect evaziunea și fraudă fiscală, în cadrul județului Cluj*. Este condusă de un comisar șef, un comisar șef adjunct și trei comisari șefi de divizie, care au în subordine patru comisari superiori și 27 de comisari.

Elementele structurale ale **subsistemului financiar-monetar din municipiul Cluj-Napoca** sunt supravegheate de Banca Națională a României, prin Sucursala Cluj (una dintre cele trei sucursale de grad I ale acesteia), și cuprind:

1) instituții de credit:

- instituții de credit – persoane juridice române:
  - *bănci*: ATE Bank România SA; BRD – Groupe Societe Generale SA; Banca Comercială Română; Raiffeisen Bank SA; UniCredit Țiriac Bank SA; Bank Leumi România SA; Bancpost SA; Banca de Export-Import a României Eximbank SA; Banca Românească SA – Membră a Grupului National Bank of Greece; Credit Europe Bank (România) SA; Banca Transilvania SA; MKB Romexterra Bank SA; Alpha Bank România SA; Piraeus Bank Romania SA; RBS Bank (România) SA; OTP Bank România SA; Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA; Emporiki Bank România SA; Libra Bank SA; Banca C.R. Firenze România SA; Banca Comercială Carpatica; CEC Bank SA; Volksbank România SA; ProCredit Bank SA; Porsche Bank România SA;
  - *bănci de economisire și creditare în domeniul locativ*: Raiffeisen Bank - Banca pentru Locuințe SA și BCR - Banca pentru Locuințe SA.;
  - *organizații cooperatiste de credit*: Alianța Cooperativă de Credit Cluj-Napoca;

2) instituții financiare nebancare:

- *credite ipotecare / imobiliare*: Imocredit IFN SA;
- *microcreditare*: Microimo IFN SA;
- *leasing financiar*: Romdevon Leasing Instituție Financiară Nebancară SA; Imoleasing IFN SA; BT Leasing Transilvania IFN SA; Master Finance Group IFN SA; Portal Leasing IFN SA;
- *activități multiple de creditare*: Maxim Leasing IFN SA; BT Direct IFN; Quick Leasing IFN SA; Carion Credit IFN SA;
- *case de ajutor reciproc*: 56 de C.A.R-uri;
- *case de amanet*: opt în total;

- *case de schimb valutar*: 13 în total.
- 3) alte instituții de credit: 192 în total;
- 4) alte instituții de plată: 23 în total (AN Express Limited; CambioReal Limited; Caxton Fx Limited; Chase Paymentech Europe Limited; Collective Enterprises Limited; Western Union, etc.)

Caracterul funcției financiare a municipiului Cluj-Napoca.

Coefficient localizare = 1,19 (supranumeric) (cf. Strategiei de Dezvoltare Cluj-Napoca, 2006).

Concluzia: **funcția este externă.**

4.1.2.7. *Funcția juridică a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.7.1. Introducere și fundamentare

Obiectul de studiu al prezentei lucrări este orașul (municipiul Cluj-Napoca). Din punct de vedere geosocial, am fundamentat definiția orașului ca geosistem, „o formă complexă de așezare omenească” (DEX, 1975) sau, conform definiției avansate de către noi, *un spațiu geografic complex organizat, cu o dinamică permanentă, capabil să asigure o diversitate de funcții pentru evoluția și dezvoltarea proprie și a spațiului său de influență*. În concluzie, orașul este și o colectivitate teritorială, care, pentru evoluția sa, pentru autoorganizarea sa permanentă, este obligată să își stabilească norme sociale, norme urbane, norme care sunt integrate într-o holarhie normativă capabilă să asigure orașului o continuă evoluție și să participe la diviziunea normelor de funcționare sistemic-holarhică în subsisteme și suprasisteme. Pentru acest deziderat (scop), orașul, ca sociosistem, este obligat să își construiască instituții specializate pe domenii sistemice. Un astfel de domeniu este cel *juridic*, integrat în holarhia justiției suprasistemice, în cazul municipiului Cluj-Napoca în sistemul juridic național menit să aplice și să asigure justiția Statului Român.

Rezultă că un sociosistem (orașul), determinat de necesitatea satisfacerii nevoilor comunității (locale, regionale, naționale, internaționale), trebuie să evolueze într-un mod reglementat de anumite principii și norme (juridice), norme a căror aplicare este asigurată de instituții (așezăminte). Voi defini aceste instituții, juridice în cazul acesta, folosind accepțiunile clasificatorii ale lui J. Szczepanski (1972). Astfel, ele pot fi:

- grupuri de persoane menite să rezolve probleme importante pentru colectivitate;
- ansambluri de acțiuni organizatorice, exercitate în numele colectivității;
- ansamblul de instalații și mijloace, care permit exercitarea *funcției juridice*;
- roluri sociale deosebit de importante (*juridice, instituționale, etc.*) ale unor membri sociali.

Dacă privim *subsistemul juridic* al unui sistem urban (în cazul de față Cluj-Napoca), el este structurat după principiile structuralist-sistemice în elemente, stările elementelor și relațiile dintre cel

două. Elementele subsistemului juridic, care se constituie în „*logistica instituțională*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995) a funcției juridice, sunt chiar instituțiile sistemului juridic național, repartizate teritorial și situate în teritoriul geografic al orașului. Aparținând listei de instituții pe care se bazează așezările umane, structurile umane (instituții economice, politice, sociale, culturale, științifice, etc.), instituțiile juridice ale unui oraș sau ale unui „*sistem teritorial*” (I. Ianoș, 2000) de *nivel micro-referențial, microspațial*, au rolul geografic de reglare și autoreglare sistemică menită să împiedice „*autodistrugerea colectivităților prin combatere reciprocă*” (J. Szczepanski, 1972), menite să calmeze și să împace conflictele dintre indivizi, indivizi și instituții, instituții și comunitate, etc., prin decizii, bazate pe acte normative (legale, juridice), care sancționează actul perturbator în sistem.

Întrucât instituțiile publice sunt organisme cu reprezentare teritorială, ele vor opera cu instrumente juridice, într-un spațiu „jurisdicțional”, asigurând prin actul juridic, aplicarea justiției în acel teritoriu jurisdicțional. În funcție de nivelul holarhic ocupat în sistemul juridic național (cazul României), instituțiile juridice aparținând geografiei urbane a orașului, pot avea jurisdicții care se limitează la teritoriul orașului de situare (localizare instituțională) sau pot avea jurisdicție într-un teritoriu județean sau regional. De exemplu, judecătoriile sunt instituții cu jurisdicție locală, tribunalele cu jurisdicție județeană, iar curțile de apel cu jurisdicție teritorial-regională. Există excepții în cazul tribunalelor militare a căror jurisdicție se întinde pe teritoriul mai multor județe. Constat așadar că sunt întrunite toate elementele configurative ale unei funcții urbane (juridice în cazul nostru) care cuprinde elementul uman, elementul instituțional, elementul logistic, teritoriul, spațiul normativ (juridic), stările de moment ale elementelor, relațiile oficializate între ele. Există practic, configurată în acest fel, funcția sistemică, pe care o numim aici *funcția juridică urbană*, deoarece orașul este geosistemul care cuprinde, susține și perfecționează (cel puțin parțial, prin diviziune sistemică) evoluția acestei acțiuni de reglare geografică a sistemului. În mod concret:

- orașul cuprinde în teritoriul său sediile;
- orașul cuprinde în teritoriul său personalul specializat;
- orașul asigură subzistența utilitară și logistică a instituției (apă, energie electrică, comunicații, etc.);
- orașul susține funcționarea instituțională în propriul interes și în același timp în interesul unui teritoriu adiacent, care configurează *teritoriul extern de influență juridic-funcțională*.

În concluzie, sunt întrunite toate elementele constitutive ale unei funcții bazice. La acest nivel al fundamentării este evident că funcția juridică a unui oraș interacționează sistemic și pune în mișcare spre și dinspre oraș acel „*flux de materie, energie și informație*” (V. Surd, P. Cocean, 1979).

4.1.2.7.2. Elementele structural-funcționale ale funcției juridice a municipiului Cluj-Napoca

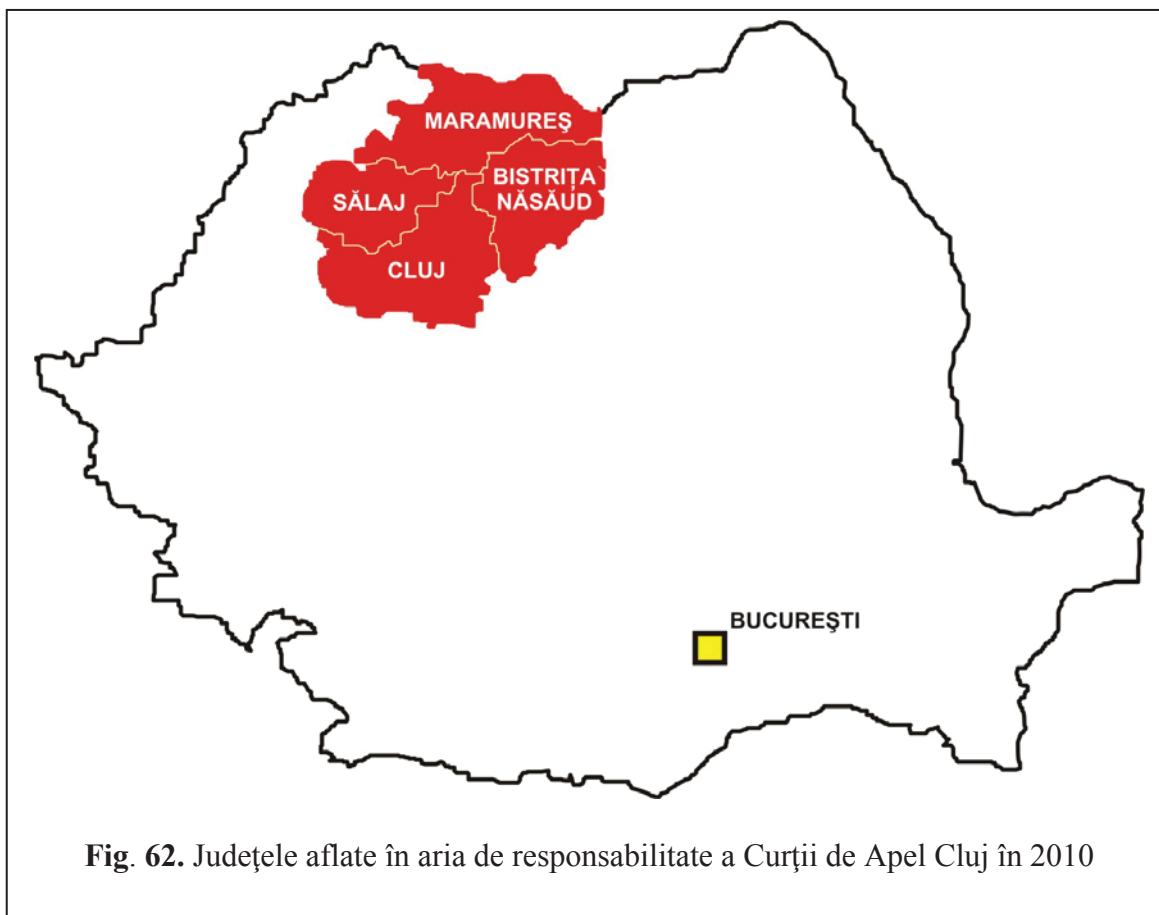
Elementele structurale care susțin funcția juridică a municipiului Cluj-Napoca pot fi clasificate astfel:

1. instanțe de judecată: Curtea de Apel Cluj; Tribunalul Cluj; Tribunalul Comercial Cluj; Tribunalul Militar Cluj-Napoca și Judecătoria Cluj-Napoca.
2. parchete;
3. Camera Notarilor Publici Cluj;
4. Camera Executorilor Judecătorești;
5. Corpul Experților Judiciari Cluj;
6. Corpul Experților Criminaliști Cluj;
7. Arhiva electronică de garanții reale imobiliare prin operatorii autorizați;
8. traducătorii autorizați de către Ministerul Justiției;
9. Baroul de avocați Cluj.

Instanțele de judecată

Curtea de Apel Cluj, a cărei zonă de responsabilitate cuprinde patru județe și anume Cluj, Bistrița-Năsăud, Maramureș și Sălaj, acoperă astfel o suprafață de 22197 km² și cuprinde un număr de 1842,7 mii locuitori. Situația geografică a instituției în cadrul geosistemului Cluj-Napoca este P-ța Ștefan cel Mare, nr. 1. Organigrama instituției are în frunte un președinte al instanței, acesta coordonând:

- doi vicepreședinți;
- un colegiu conducător (cinci judecători);
- un prim grefier;
- trei secții:
  - Secția civil, muncă și asigurări sociale, pentru minori și familie;
  - Secția comercial, de contencios administrativ și fiscal;
  - Secția penală și de minori.
- compartimentul tehnic și economico-administrativ.

Tribunalul Cluj, situat în Cluj-Napoca, pe Calea Dorobanților, nr. 2-4, are în circumscripție cinci judecătoria (Cluj, Dej, Gherla, Turda și Huedin), iar organizarea instituțională cuprinde:

- președintele instanței;
- doi vicepreședinți;
- colegiul de conducere, format din șapte membri;
- trei secții (Secția penală, Secția civilă și Secția mixtă de contencios administrativ, conflicte de muncă și asigurări sociale).

Tribunalul Comercial Cluj, înființat în 2004, este situat în aceeași clădire de pe Calea Dorobanților, este format din președintele instanței și colegiul de conducere (trei membri), la care se adaugă o secție comercială.

Tribunalul Militar Cluj, cu statut de unitate militară, are în responsabilitate 12 județe, conform figurii 63 și este condus de președintele instanței, cu grad de colonel, și are în organigramă secția penal, cu un președinte și doi judecători.

Judecătoria Cluj-Napoca, situată tot pe Calea Dorobanților, este constituită pe un principiu asemănător celorlalte instanțe de judecată, din președintele instanței, colegiul de conducere (patru membri), un greșier șef și două secții (civilă și penală).

Parchetele din municipiul Cluj-Napoca sunt organizate pe lângă fiecare instituție în următoarea structură:

- Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj;
- Parchetele de pe lângă tribunalele și judecătoriile din cadrul Curții de Apel Cluj;
- Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj;
- Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar Cluj.

Camera Notarilor Publici Cluj, organizație cu statut profesional în domeniul juridic, este situată pe str. Ioan Budai Deleanu, nr. 72, aria sa de responsabilitate suprapunându-se peste cea a Curții de Apel Cluj. Organele de conducere ale Camerei cuprind Adunarea generală a notarilor publici, colegiul director și președintele colegiului director al Camerei. Numărul notarilor publici din municipiul Cluj-Napoca este de 52, organizați în 27 de birouri notariale.

Camera Executorilor Judecătorești Cluj este o organizație cu personalitate juridică cu sediul pe Calea Dorobanților, nr. 14-16, ce funcționează pe lângă Curtea de Apel Cluj, și cuprinde un număr de 36 de executori judecătorești, conduși de Colegiul director, format dintr-un președinte, un vicepreședinte și cinci membri. Aria geografică de competență este teritorială, cuprinzând județele

Cluj, Sălaj, Maramureș și Bistrița-Năsăud. În municipiul Cluj-Napoca, execuția judecătorească este asigurată de către nouă executori și o societate civilă de execuție.

Corpul Experților Judiciari Cluj este format din 54 de experți judiciari, fiind o organizație profesională cu zonă de responsabilitate suprapusă peste cea a Curții de Apel, în timp ce **Corpul Experților Criminaliști Cluj** este o organizație profesională cu 13 membri.

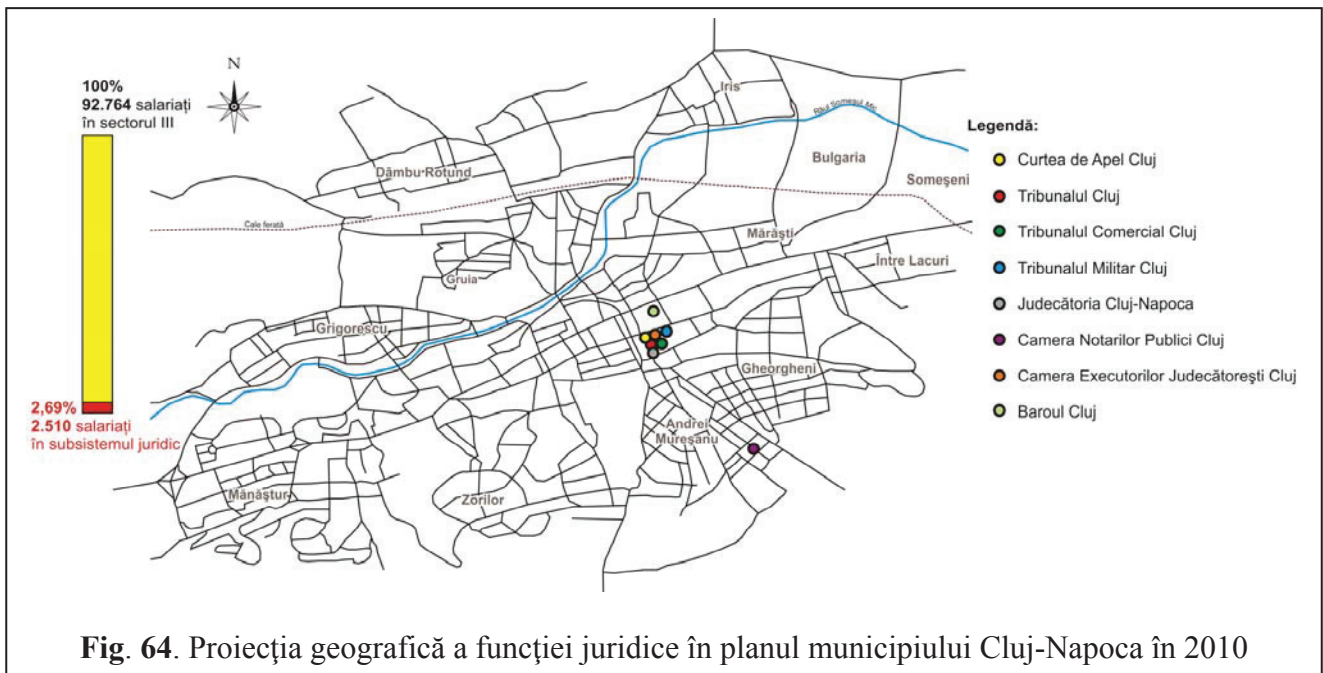
În ceea ce privește **Arhiva electronică de garanții reale imobiliare**, aceasta este structurată în următorul mod: 1) *Autoritatea de supraveghere* și 2) *operatorii autorizați*, în număr de șase. Arhiva are o bază de date unică la nivel național, care asigură înscrierea garanțiilor reale mobiliare, cu acces liber pentru orice creditor. Operatorii îi împuternicesc pe agenți, care acționează în numele lor pentru înregistrarea, avizarea și garantarea arhivelor. Acești operatori sunt Banca Comercială Română, Banca Transilvania, Camera de Comerț și Industrie, Ministerul Finanțelor Publice, Camera Notarilor Publici și Uniunea Națională a Barourilor din România.

Traducătorii autorizați din Cluj-Napoca reprezintă un corp de peste 2000 de traducători, autorizați de Ministerul Justiției, acoperind toate limbile de circulație internațională.

Baroul Cluj, organizație profesională din sfera juridică, având sediul în Cluj-Napoca, pe str. P. Roșca, nr. 4, este dirijat de un decan, un prodecan și 11 consilieri, aceștia formând Consiliul Baroului. Activitatea Consiliului Baroului Cluj este organizată pe 13 departamente după cum urmează:

- Administrație internă;
- Administrație externă și relații externe;
- Stagiari și examinări;
- Pregătire și perfecționare profesională;
- Relațiile cu membrii Baroului Cluj;
- Asistență judiciară;
- Contencios, litigii;
- Sesizări, reclamații, disciplină;
- Apărarea profesiei;
- Financiar;
- Mass-media;
- Protocol și organizarea de evenimente;
- Inițiativă legislativă și integrare europeană.

Din structura organizatorică mai fac parte Adunarea generală, Comisia de Cenzori și Comisia de Disciplină. Tabloul avocaților clujeni cuprindea în 2010 un număr de circa 700 de avocați definitivi, 300 de avocați stagiari și 20 de societăți civile profesionale (case de avocatură).

Fig. 64. Proiecția geografică a funcției juridice în planul municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcției juridice a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Total pop. asig.}}{\text{Pop. Cluj-Napoca}} = \frac{1842000}{308000} = 5,9 \text{ (supranumeric).}$$

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{122000}{\frac{9369000}{2510}} = \frac{122000}{3732669,32} = 0,8 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcția este externă (?)**

4.1.2.8. Funcția transport-vehiculară a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.8.1. Introducere și fundamentare

Călătoriile și transporturile sunt acțiuni antropogenetice care au apărut înaintea geografiei. Dintre toate ramurile geografiei, geografia transporturilor ar fi prima îndreptățită să își aroge paternitatea determinării geografiei ca știință. În paralel cu imaginea stelară pe care omul a înregistrat-o, el și-a pus cu siguranță problema spațiului terestru sau acvatic, pe care să se deplaseze. În construcția geografiei mișcării există două imagini primordiale: *imaginea stelară* și *imaginea mentală a deplasărilor*, pe care omul și-a făcut-o ca o necesitate vitală. Toate celelalte geografii s-au născut și au crescut în jurul căilor de circulație. Primele „hărți” conțineau în sumarul elementelor geografice în

mod de neocolit calea, traseul și drumul. „De-a lungul istoriei, căile de comunicație s-au dezvoltat odată cu societatea, practic cu viața” (V. Surd et al., 2005).

În pofida acestor dovezi, geografia transporturilor, ca ramură a științei geografice, s-a consacrat foarte târziu, în a doua jumătate a sec. XX, ca o consecință a evoluției socio-economice, a mijloacelor de transport. În concluzie, apariția sistemelor de transport a impus necesitatea specializării definitive a unei noi ramuri a geografiei: *geografia transporturilor*. Obiectul de studiu al acesteia este sistemul de transport și interrelațiile acestuia cu mediile geografice fizice, economice, sociale, etc. Conform lui I. Lațea și A. Ungureanu (1979), geografia transporturilor studiază „...sistemele de căi de comunicație, curenții de transport care se desfășoară în lungul acestora, nodurile de transport – diferitele tipuri de transport...”.

Clasificarea transporturilor intră în prerogativele și în sfera geografiei transporturilor, iar în literatura geografică sunt multe clasificări. Unele dintre ele s-au consacrat în știința geografică, dar o formulă consacrată și unanim acceptată nu am găsit. Clasificarea transporturilor complexe după criteriul tipologic reușește să acopere, taxonomic, un spațiu conceptual care răspunde celor mai multe necesități:

- *după mediul fizico-geografic utilizat*, transporturile pot fi clasificate în: maritime; terestre; fluviale; aeriene; speciale și neconvenționale.
- *după categoria vehiculelor*, putem clasifica:
  - transporturi navale;
  - transporturi rutiere;
  - transporturi feroviare;
  - transporturi aeriene;
  - transporturi cosmice;
  - transporturi neconvenționale.
- *după geosistemul utilizat* vom avea:
  - transporturi locale;
  - transporturi interne-naționale;
  - transporturi internaționale.
- *din punct de vedere sociosistemic* vom avea:
  - transporturi intraurbane;
  - transporturi extraurbane;
  - transporturi naționale;
  - transporturi internaționale.
- *din punct de vedere al obiectului transportului* avem:
  - transport de persoane;

- transport de mărfuri;
- transport de informații și date;
- *din punct de vedere al căilor de transport:* maritime; fluviale; feroviare; rutiere; aeriene; subterane; submarine; prin conducte și cabluri; *extraterestre*.
- *în funcție de interesul investițional:*
  - transport făcut de persoane juridice;
  - transport făcut de persoane fizice (în interes personal).
- *în funcție de combinarea mijloacelor și formelor de transport:*
  - transport combinat;
  - transport multinodal.

Pentru geografia urbană, geografia transporturilor primește valențe specifice impuse de raporturile geoeconomice dintre spațiul urban, serviciile urbane și geografia transporturilor urbane. Această construcție impune o relație care se materializează prin *funcția transport-vehicularie*. Relația geografică între *funcția transport-vehicularie a orașului* și geografia sa, se manifestă în spațiile geosistemice prin forme și acțiuni specifice, fapt care crează specificitatea funcțiilor transport-vehiculării. Orașul cu spațiile sale destinate transportului și circulației intraurbane pe de o parte și a fluențelor sau disfluențelor pe care le crează în circulația suprasistemică pe de alta, este poate cea mai reprezentativă expresie geografică a teoriei lansate de Lordul Macaulay, prin care acesta susținea că invențiile care scurtează distanțele au influențat cel mai mult civilizația umană. „*Drumul este semnul sau simbolul fizic prin care vei putea înțelege orice eră sau orice popor. Dacă nu au drumuri, ei sunt sălbatici, deoarece drumul este creația omului și exprimă un gen de societate civilizată. Dorind să știi dacă o societate stagnează, poți cerceta universități și biblioteci sau catedrale și biserici, dar nu vei afla atât de multe cât ai afla prin cercetarea drumurilor; dacă există evoluție, mișcare în societate, drumul va fi elementul care va indica acest lucru, fiind simbolul mișcării*” (N. Bushnell, preluat din B.W. Potter, 2009). Această convingere geografică vine în sprijinul geografului, care dorește să stabilească o nomenclatură corectă pentru geografia transporturilor în sistemul științelor geografice. Iar atunci când abordăm transportul și circulația ca subsistem al geosistemului urban, vom constata că una dintre trăsăturile acestuia este *complexitatea* transportului urban. În abordările asupra sistemelor tehnice din cadrul administrării spațiului geografic (V. Surd et al., 2005), se remarcă această complexitate printr-o serie de caracteristici gnoseologice. În economia temei, problematica circulației, căilor de circulație, transporturilor și a organizării spațiului geografic pentru acestea, ocupă o pondere de circa 30%, ca expresie a complexității, imediat remarcată de cercetător. Ce se remarcă cercetând acest studiu este că circulația și transportul impun tipare: tipare stradale, tipare de intersecții, tipare urbane, tipare evolutive (V. Surd et al., 2005; S. Filip, 2009), tipare proiective, etc. Această complexitate a creat și crează în continuare mari probleme în înțelegerea, gestionarea, prospectarea și

proiectarea *funcțiilor transport-vehiculatorii* ale orașului. În preocupările sale, printre alții, T.P. Hughes (1987) a găsit că cea mai eficientă metodă de descriere a complexității transportului este cea a „*sistemului tehnic mare*” (Large Technical System – L.T.S.).

În preocuparea mea de fundamentare teoretică a conceptului de *funcție transport-vehiculatorie* pentru cuprinderea gnoseologică a complexității funcțional-sistemice a domeniului, mă voi folosi de studiul făcut de Anne Kaijser (2005). Conform demersului său, sistemul de transport urban este diferit de alte LTS-uri și poate fi numit ca megasistem în care trebuie să analizăm subsistemele sale din următoarele perspective:

- sistemul de transport urban trebuie privit, nu ca sistem tehnic, ci ca sistem socio-tehnic, pentru că întregul cadru instituțional (logistica instituțională) este constituit din componente tehnice, instalații, oameni, organisme și cadru instituțional;
- sistemul de transport urban cuprinde rețele de căi ferate, drumuri, noduri, stații ale subsistemelor, parcări, vehicule, străzi, pietoni, bicicliști, etc.
- toate rețelele și vehiculele sistemului furnizează două tipuri de fluxuri: de oameni și de bunuri;
- orașul generează două fluxuri ecosociale: unul de intrare (alimente și alte necesități) și unul de ieșire (deșeuri și produse finite);
- *geografia managerială* a orașului se confruntă cu rezolvarea, în sistemul circulației și transportului urban, a unei instituirii de „geografie normativă” și a unei logistici instituționale, care să împace două aspecte divergente ale sistemului:
  - subsistemul circulației individuale, pietonale, dar mai ales cu automobile personale;
  - subsistemul transportului public.

Privind aceste „perspective”, geograful urbanist este pus în fața unei alte complexități, aceea a geografiei prospective și mai departe proiective, care trebuie să găsească soluții la provocările actuale și viitoare ale sistemului urban de circulației și transport. Aceste soluții trebuie să fie, obiectiv, găsite pornind de la organizarea funcțională a orașului și pentru fiecare subsistem de la funcția specifică a acestuia. În această situație, *funcția transport-vehiculatorie* trebuie să fie construită astfel încât să fie capabilă sistemic să gestioneze toate subsistemele integrate: căile de comunicație, mijloacele de transport, rețelele infrastructural-logistice ale căilor de transport (gări, aerogări, autogări, stații de transport în comun, ateliere, depouri, garaje, etc.), instituții publice și private din sistemul socio-economic urban, a structurilor care integrează transdiferențele dintre sistemele de transport, turistic, comercial, de securitate, edilitar, infocomunicațional, ecologic, etc.

4.1.2.8.2. Logistica instituțională a funcției transport-vehiculatorii a municipiului Cluj-Napoca

Consecință directă a taxonomiei folosite în clarificarea funcțiilor transport-vehiculatorii și logistica instituțională va fi prezentată raportată la aceste categorii. Prin urmare, voi parcurge toate categoriile elementelor structural-funcționale în următoarea ordine:

1. *logistica instituțională a funcției de „transport rutier”:*

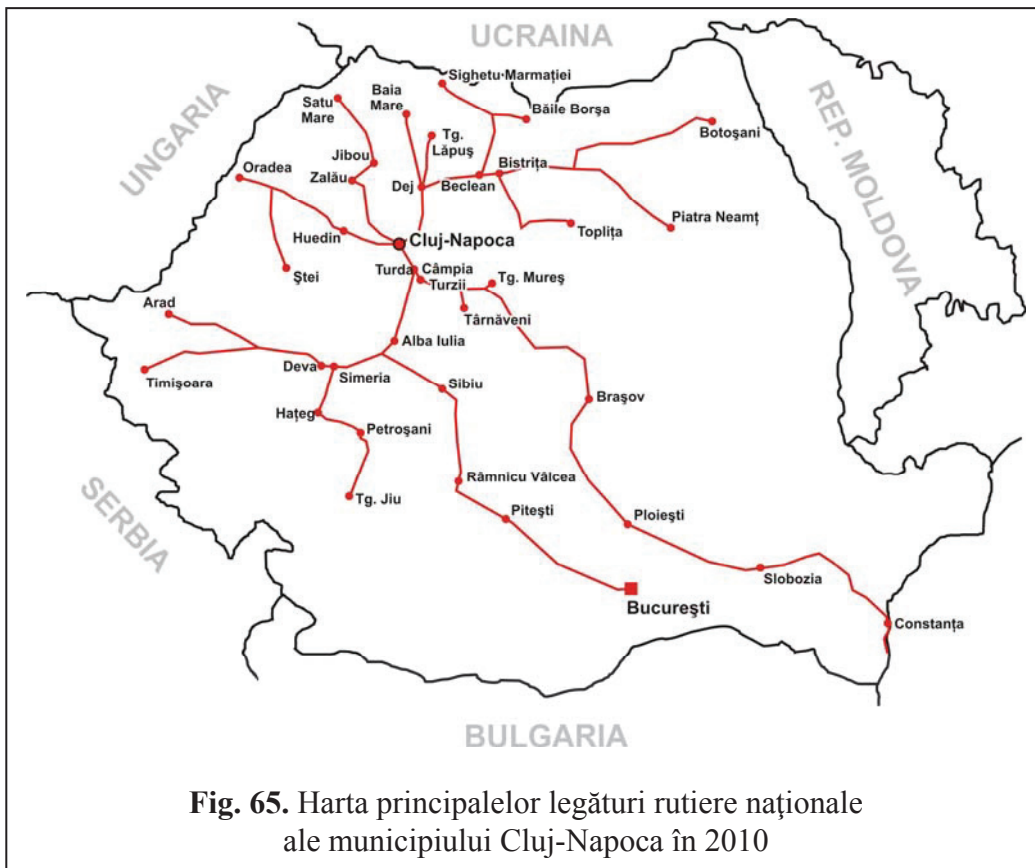
- a. Regia Autonomă a Drumurilor Județene Cluj (R.A.D.J. Cluj), aflată sub autoritatea Consiliului Județean Cluj, cu obiect de activitate: *proiectarea, construirea și întreținerea drumurilor județene și comunale din județul Cluj, având 457 de angajați;*

Tabelul 32. Centralizatorul valorilor lucrărilor proiectate și executate în 2009 de către Regia Autonomă a Drumurilor Județene Cluj

Tipul lucrării	Unitate de măsură	Sumă
Lucrări proiectate și executate pe drumuri județene și comunale, finanțate din fondurile Consiliului Județean Cluj	Mii lei	48248,1
Lucrări proiectate și executate pentru alți beneficiari (terțe persoane fizice sau juridice)	Mii lei	12754,8

Sursa: Consiliul Județean Cluj

- b. categoria transportului rutier intern - călători (la această categorie, geosistemul Cluj-Napoca avea, în 2010, un număr de trei firme);
- c. categoria transportului rutier intern - mărfuri (în 2010, existau 15 firme);
- d. categoria transportului rutier - marfă agabaritică (în 2010, existau patru firme cu acest gen de activitate);
- e. categoria transportului rutier - expediții (17 firme în 2010).
- f. categoria transportului rutier internațional - călători (în 2010, în Cluj-Napoca existau trei mari firme și alte câteva subcontractoare de licență de transport);
- g. agenții de bilete și tichete de transport rutier (în 2010, existau 24 de astfel de agenții).

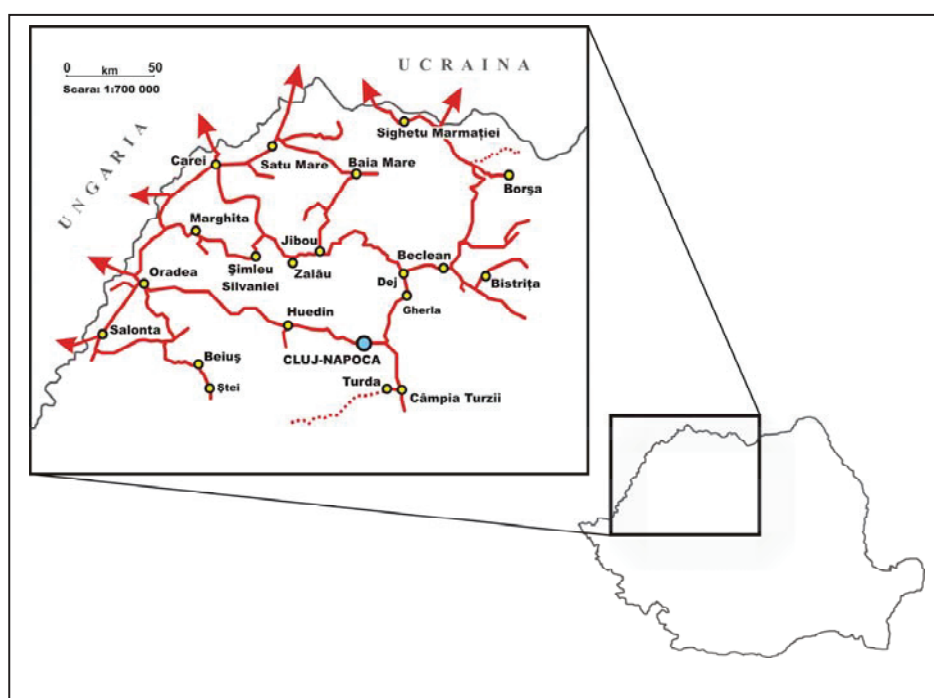

2. *logistica instituțională a funcției de transporturi feroviare:*

- a. Bursa Feroviară de Mărfuri S.A., înființată în 2007 ca platformă tip „*business-to-business*”, are sediul în Cluj-Napoca, str. Cosașilor, nr. 3-7, obiectul său de activitate fiind crearea unui spațiu de licitație pentru optimizarea transporturilor feroviare în România și dinspre/spre România;
- b. Compania Națională de Căi Ferate „C.F.R. - S.A” administrează infrastructura feroviară națională;
- c. Societatea Națională de Transport Feroviar – Călători „C.F.R. Călători” – S.A. este operatorul național de transport călători pe căile ferate;
- d. Societatea Națională de Transport Feroviar de Marfă „C.F.R. Marfă” – S.A. este operatorul național de transport marfă pe căile ferate;
- e. Societatea Feroviară de Turism „S.F.T. – C.F.R.” S.A. efectuează servicii turistice și administrează trenurile de epocă;
- f. Autoritatea Feroviară Română „AFER” este o organizație de reglementare feroviară directă, aflată sub coordonarea Ministerului Transportului și Infrastructurii.

Toate aceste structuri ale sistemului de transport feroviar sunt organizate pe *sucursale regionale*, în Cluj-Napoca ele având sediul în P-ța Avram Iancu.

C.F.R. S.A. Cluj este sucursala regională cu sediul în municipiul Cluj-Napoca, P-ța Avram Iancu, nr. 17 și administrează infrastructura feroviară a Companiei Naționale de Căi Ferate din România, coordonând activități de dezvoltare și modernizare a infrastructurii regionale, precum și de exploatare a acesteia. Patrimoniul societății este compus din: linii de cale ferată; poduri; terasamente; tuneluri; instalații; construcții și stații, etc. Rețeaua sa regională se prezintă conform figurii nr. 67.

Fig. 67. Rețeaua de căi ferate aflată sub jurisdicția Regionalei CFR Cluj-Napoca în 2010

C.F.R. Călători S.A., cu sediul tot în clădirea din P-ța Avram Iancu, are ca obiecte de activitate: transportul public de călători pe calea ferată, transport de vagoane specializate (militare, penitenciare, etc.), activități metrologice, etc. Trenurile care circulă în zona de responsabilitate a regionalei Cluj pot fi clasificate astfel:

- trenuri personale (P);
- trenuri accelerat (A);
- trenuri rapide (R);
- trenuri intercity (IC);
- trenuri rapide internaționale (RI);
- trenuri EuroNight (EN), cu un singur tren București-Budapesta;
- trenuri speciale (S).

Vitezele medii de circulație a trenurilor de călători în Regionala Cluj sunt: P – 34,3 km/h; A – 67 km/h; R – 85 km/h și IC – 87 km/h. Din 2006, sucursala administrează și coordonează pe zona sa și vagoanele „Business”, cu două categorii: „Business Class Exclusive” și „Business Class Standard”. În cadrul sucursalei lucrează 1592 de oameni (2010). În 2009, au circulat pe rețeaua feroviară din aria de responsabilitate a regionalei un număr de 195 de trenuri de călători (media zilnică), cu 7,4% mai puțin decât media zilnică a anului 2008 (209 trenuri), numărul pasagerilor fiind de circa 10375000 (în anul 2008).

C.F.R. Marfă S.A., cu sediul în Cluj-Napoca, are în componență 1600 de angajați, în timp ce Societatea Feroviară de Turism nu are sucursală în municipiul Cluj-Napoca, dar poate organiza trasee la cererea clienților, în colaborare cu sucursala C.F.R. – Călători și C.F.R. S.A. În 2008, trenurile sucursalei au transportat 16307 mii tone de mărfuri.

Sucursala Cluj a SNCF are în administrare 2657 km de cale ferată din care: 1 851 km sunt în exploatare; 523 km linie dublă; 419 km electrificați (din care 281 km linie dublă), precum și 621 de poduri, 3320 de podețe și 23 de tuneluri. La acestea se adaugă un număr de 145 de stații și halte de cale ferată (72 echipate cu instalații CED; 60 echipate cu instalații SBW și 13 cu instalații CEM), 3 302 de schimbătoare echivalente (din care 1832 sunt centralizate electro-dinamic), 550 km de linie cale ferată echipată cu BLA, 161 de treceri la nivel cu instrumente de siguranță, cinci substații de tracțiune electrică, 102 posturi de transformare 20/0,4 kV, 88 de grupuri electrogene, 16000 KVA putere instalată de joasă tensiune și 160 KVA putere instalată în substațiile de tracțiune electrică, toate în zona sa de responsabilitate, ce înglobează județele Cluj, Bihor, Satu Mare, Sălaj, Maramureș și Bistrița Năsăud.

Obiectivele din sistemul infrastructural C.F.R. S.A. regional Cluj sunt după cum urmează:

- Stația CFR Gherla;

- Secția L-7 CFR Telecomunicații Dej;
- Secția L-7 CFR Dispeceratul energetic feroviar Dej;
- Secția L-7 CFR Regulatorul circulație Dej;
- Secția L-7 CFR Stația Triaj Dej;
- Secția Construcții CFR – Filiala Cluj, P-ța Avrama Iancu, Cluj-Napoca;
- Agenția de transport combinat „Transauto” SA, Colonia Pata Rât, nr. 1, Cluj-Napoca;
- stațiile de cale ferată Apahida, Ciucea, etc.
- Secția L-3 a Regionalei CF Cluj, str. Fabricii de Chibrituri, Cluj-Napoca;
- Centrul de perfecționare și calificare CFR, str. Decebal, Cluj-Napoca;
- Stația CFR Cluj-Napoca Est (Someșeni);
- Zona de telecomunicații CFR Regional Cluj, P-ța Avram Iancu, nr. 17;
- Depoul CFR Cluj, str. Tudor Vladimirescu, Cluj-Napoca.
- stațiile CFR Cluj-Napoca, din P-ța Gării, nr. 1-3 și 5-7;
- stația CFR Huedin;
- SAD – CAR Expresul CFR București, filiala Cluj, str. Emil Petrovici, nr. 18;
- Agenția de bilete Dej, P-ța Bobâlna;
- Stația CFR marfă – transport combinat Turda;
- Agenția de vânzare a biletelor Turda;
- Societatea Feroviară de Turism;
- Societatea de Transport Călători SA Regulator Dej, P-ța 1 Mai, nr. 65;
- Societatea Națională de Transporturi Feroviare Călători CFR Călători Dej, P-ța 1 Mai;
- Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca, str. Republicii, nr. 18;
- Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca – Laborator Psihologie, str. Câmpeni, nr. 3;
- Spitalul Universitar CFR Cluj-Napoca – Laborator Psihologic Auto, str. Câmpeni, nr. 2;
- Agenția Teritorială de Telecomunicații Cluj, str. Gării, nr. 6;
- Agenția de Voiaj CFR Cluj-Napoca.

3. *logistica instituțională a funcției de transport aerian:*

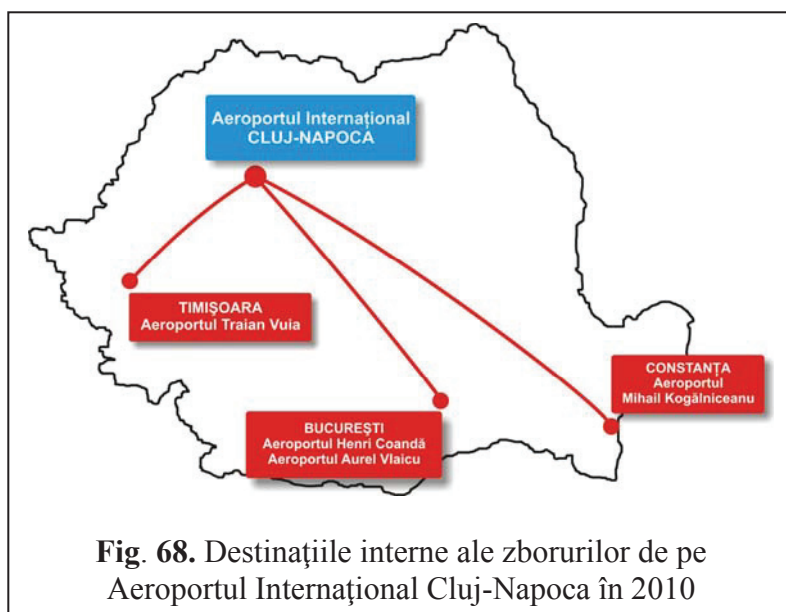
Aeroportul Internațional Cluj-Napoca (cod IATA - CLJ; cod ICAO - LRCL), al 4-lea aeroport ca mărime din țară, este situat topografic în estul municipiului, între Cluj-Napoca și comuna Apahida, lângă E 576 (str. Traian Vuia, nr. 149). Aeroportul are următoarele caracteristici:

- pistă cu suprafață de uzură din beton;
- pistă cu o lungime de 2.100 m și o lățime de 30 m (la care se adaugă încă 7,5 m acostament);
- rezistența pistei: 36 / R / D / W / T;
- sistem de balizaj luminos Categoria 1;

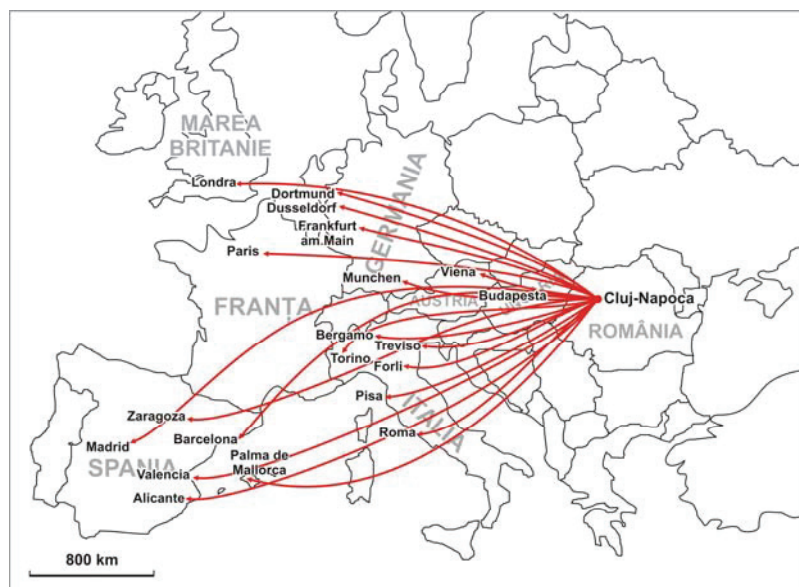

- terminal de pasageri sosiri cu capacitate de prelucrare de 300 pasageri/oră;
- terminal de pasageri plecări;
- platformă de îmbarcare - debarcare de dimensiuni 182,5 m x 114 m, cu o capacitate de opt locuri pentru aeronave de tip Boeing 737; ATR-42; SAAB 2000.

Asigură curse pe direcțiile București, Constanța, Timișoara, Munchen, Budapesta, Barcelona, Madrid, Viena, Roma, Bergamo, Treviso, etc., în număr de 30 până la 45 zilnic, în funcție de orar. Tipurile de avioane care operează pe Aeroportul Cluj-Napoca sunt: SAAB-200; Piper PA-34 Seneca; Piper PA 31 Navajo; Let-L410; Fokker-70; Fokker-100; Fairchild Metro 3; Embrarer EMB 20 Brasilia; Cessna 404 Titan; Cessna 340 A; CRJ-700; Dash 8 Q 400; Boeing 737-700; BAe146; ATR42 S 500 și A 320.

Fig. 68. Destinațiile interne ale zborurilor de pe Aeroportul Internațional Cluj-Napoca în 2010

Fig. 69. Destinațiile externe ale zborurilor de pe Aeroportul Internațional Cluj-Napoca în 2010

4. *logistica instituțională a transportului intraurban*: această categorie funcțională transport-vehiculatorie, în geospațiul Cluj-Napoca, are ca specific faptul că este coordonată și gestionată în totalitate de către administrația locală.

Subsistemele infrastructurale ale funcției se împart în:

- căi de transport rutiere (389 km de străzi orășenești);
- căi de transport ferate (linii de tramvai însumând 26,4 km);
- autovehicule rutiere combustibile;
- autovehicule rutiere electrice;
- autovehicule feroviare electrice;
- autogări pentru transport rutier;
- depouri-gară pentru tramvaie;
- ateliere de reparații și întreținere;
- microbuze pentru transportul persoanelor cu handicap;
- transportul cu taximetre.

La baza acestei funcții stă Regia Autonomă de Transport Urban Călători Cluj-Napoca, cu sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 128-130. Rețeaua de transport public este conform anexei nr. 1. Rețeaua de transport în comun este servită de autovehicule organizate pe 43 linii de transport (38 linii de autobuze, șase linii de troleibuze și trei linii de tramvai). Liniile și tipurile de autovehicule sunt organizate conform tabelului 33.

Tabelul 33. Liniile de circulație principale ale RATUC Cluj-Napoca în 2010

Numărul liniei	Durata (min)	Lungimea traseului (km)	Capăt 1	Capăt 2	Tipul mijlocului de transport
8	60	17,7	P-ța Mihai Viteazu	Str. Traian Vuia	Autobuz
8L	90	-	P-ța Mihai Viteazu	Agro Transilvania	Autobuz
9	51	12,8	Str. Bucium	P-ța Gării	Autobuz
21	50	13	P-ța Mihai Viteazu	Cartierul Bună Ziua	Autobuz
22	60	7,1	P-ța Gării	Str. I. Moldovan	Autobuz
23	45	12,6	P-ța M. Viteazul	B-dul Muncii	Autobuz
24	70	18,6	Str. Bucium	Str. Unirii	Autobuz
24b	70	-	Polus Center	Str. Unirii	Autobuz
25N	60	17	Str. Bucium	Str. Unirii	Autobuz
26	58	18,5	Cartierul Grigorescu	B-dul Muncii	Autobuz
27	36	9,4	Cart.Grigorescu	P-ța Gării	Autobuz
28	40	8,3	Cart.Grigorescu	P-ța M. Viteazul	Autobuz

Tabelul 33. Liniile de circulație principale ale RATUC Cluj-Napoca în 2010

Numărul liniei	Durata (min)	Lungimea traseului (km)	Capăt 1	Capăt 2	Tipul mijlocului de transport
28b	60	-	Polus Center	P-ța M.Viteazul	Autobuz
29	47	10,9	Str. Bucium	P-ța M.Viteazul	Autobuz
30	72	17,2	Cart. Grigorescu	Str. Aurel Vlaicu	Autobuz
31	38	12,5	P-ța M.Viteazul	Calea Baciului	Autobuz
31b	60	16,5	P-ța M.Viteazul	Calea Baciului	Autobuz
32	34	6,6	Str. C.Brâncuși	P-ța M.Viteazul	Autobuz
32b	45	9,2	Str. C.Brâncuși	P-ța Gării	Autobuz
33	34	7,3	Aleea Băișoara	P-ța M.Viteazul	Autobuz
34	43	10,7	Aleea Băișoara	P-ța 1 Mai	Autobuz
35	46	10,4	Cart. Zorilor	P-ța Gării	Autobuz
36	47	10,4	P-ța M.Viteazul	Str. Branului	Autobuz
36b	52	13,6	Str. Bârc	P-ța M.Viteazul	Autobuz
37	33	5,7	P-ța M.Viteazul	Str. Romulus Vuia	Autobuz
38	30	4,7	P-ța M.Viteazul	Str. Vânătorului	Autobuz
39	60	13,5	P-ța Gării	Valea Chintenilor	Autobuz
40	60	-	P-ța M.Viteazul	Colonia Făget	Autobuz
41	45	11,3	Cart. Grigorescu	P-ța 1 Mai	Autobuz
42	50	-	Str. Câmpului	P-ța M.Viteazul	Autobuz
43	60	14,6	Cart. Grigorescu	Cart. Zorilor	Autobuz
43P	60	14,6	Polus Center	Cart. Zorilor	Autobuz
46b	60	14,4	Cart. Zorilor	P-ța Aurel Vlaicu	Autobuz
47/47b	42	9,4	P-ța M.Viteazul/ P-ța Gării	Str. Dunării	Autobuz
48	54	15,7	Aleea Băișoara	B-dul Muncii	Autobuz
50	67	20,1	Cart. Zorilor	B-dul Muncii	Autobuz
52	70	15,7	Str. Bucium	Str. Plevnei	Autobuz
1	62	14,3	Str. Bucium	P-ța 1 Mai	Troleibuz
3	50	10	Str. Unirii	P-ța Gării	Troleibuz
4	53	11,2	Str. Aurel Vlaicu	P-ța Gării	Troleibuz
6	72	17,5	Str. Bucium	Str. Aurel Vlaicu	Troleibuz

Tabelul 33. Liniile de circulație principale ale RATUC Cluj-Napoca în 2010

Numărul liniei	Durata (min)	Lungimea traseului (km)	Capăt 1	Capăt 2	Tipul mijlocului de transport
7	63	15,1	Str. Aurel Vlaicu	Str. Izlazului	Troleibuz
25	72	17	Str. Bucium	Str. Unirii	Troleibuz
100	39	11,8	B-dul Muncii	P-ța Gării	Tramvai
101	48	15	Str. Bucium	P-ța Gării	Tramvai
102	82	26	B-dul Muncii	Str. Bucium	Tramvai

Sursa: R.A.T.U.C. Cluj-Napoca

Tabelul 34. Programul de transport pentru elevi al R.A.T.U.C. Cluj-Napoca

Autobuze	Linia 49	Mănăștur-Gheorgheni <i>Plecări:</i> str. Bucium și Unirii
	Linia 9	Mănăștur-P-ța Gării <i>Plecare:</i> str. Bucium
	Linia 30	Grigorescu-Aurel Vlaicu <i>Plecări:</i> 1 Decembrie 1918 și Aurel Vlaicu
	Linia 31	P-ța Mihai Viteazu-Calea Baciului <i>Plecare:</i> Calea Baciului
	Linia 43	Mănăștur-Zorilor <i>Plecare:</i> str. Bucium
	Linia 46	Zorilor-P-ța Avram Iancu <i>Plecare:</i> Zorilor
	Linia 8	Someșeni-P-ța Mihai Viteazu <i>Plecare:</i> Iulus Mall
Troleibuze	Linia 6	Mănăștur-Aurel Vlaicu <i>Plecări:</i> str. Bucium și str. Aurel Vlaicu
	Linia 25	Mănăștur-Gheorgheni <i>Plecări:</i> str. Clăbucet și str. Unirii
	Linia 3	Gheorgheni-P-ța Gării <i>Plecare:</i> str. Unirii
Tramvaie	Linia 102	Mănăștur-B-dul Muncii <i>Plecare:</i> str. Bucium

Sursa: R.A.T.U.C. Cluj-Napoca

având inscripția „Transport elevi”, la orele 07:25, din cartiere spre centrul orașului, întoarcerea având loc pe aceleași rute, la orele 14:10.

Toate căile de transport, pentru toate liniile, sunt asfaltate sau betonate. Numărul vehiculelor din logistica RATUC era, în 2009, următorul:

- tramvaie: 39 vehicule;
- troleibuze: 104 vehicule;
- autobuze și microbuze: 217 vehicule;
- autovehicule speciale pentru intervenții și întreținere: 18.

Față de transportul curent, municipalitatea a organizat, prin hotărâri de Consiliu Local, și susține transporturi speciale pentru două categorii de călători: *transport elevi și transport persoane cu handicap*. Organizarea traseelor și a programelor este susținută cu autobuze, troleibuze și tramvaie pentru transportul elevilor și cu microbuze pentru transportul persoanelor handicapate. De exemplu, elevii pot călători cu mijloacele de transport special destinate,

În plus, RATUC deține 83 de chioșcuri pentru vânzarea biletelor și abonamentelor, din care 45 de chioșcuri pun în vânzare atât bilete cât și abonamente, 16 chioșcuri comercializează doar abonamente, iar restul de 22 de chioșcuri doar bilete.

Transportul de călători cu taximetre este organizat în regim privat, prin societăți comerciale, fiind însă coordonat, din punct de vedere al regimului de încadrare în serviciile de transport intraurban, de către Primăria Municipiului Cluj-Napoca. Acest subsistem cuprinde următoarele elemente logistice și organizatorice:

- 492 standuri (locuri) de așteptare pentru taximetre;
- 30 puncte de așteptare a clienților;
- 2771 taxiuri autorizate (nu există o situație privind numărul taximetriștilor neautorizați, din cauza faptului că aceștia nu dețin un contract de colaborare cu un operator dispecer taxi);
- firmele de taxi autorizate să facă transporturi de călători în Cluj-Napoca: Pritax; Mesagerul; Pro Rapid; Diesel; City Taxi; Nova Cluj; Vip Taxi; Atlas; Diesel Rapid; Taxi Almășan.

5. *logistica instituțională a transporturilor speciale:*

Conform fundamentării teoretice a acestei funcții, în taxonomia transporturilor speciale am cuprins:

- a) transportul și distribuția apei;
- b) transportul și distribuția agentului termic și a apei calde;
- c) transportul și distribuția gazului metan;
- d) transportul și distribuția energiei electrice;
- e) transportul și distribuțiile poștale.

a) **Compania de Apă „Someș” S.A.** este o societate pe acțiuni, apărută în 2005, în urma reorganizării RAJAC Cluj, fiind primul serviciu public de profil, organizat regional, servind 677430 locuitori din județele Cluj și Sălaj (opt municipii și orașe și 58 de sate). Patrimoniul societății cuprinde infrastructura și logistica pentru servicii de furnizare către 495430 locuitori în județul Cluj și 182000 locuitori în județul Sălaj. Rețeaua de apă și canalizare este compusă din 985 km pentru apă și 685 km pentru canalizare. Localitățile servite de CASSA, în cele două județe, sunt conform tabelului 35.

Tabelul 35. Lista localităților servite de Compania de Apă „Someș” S.A. în 2010

Județul Cluj	Județul Sălaj
Cluj-Napoca; Gherla; Dej și Huedin Aghireșu Fabrici; Aghireșu Sat; Apahida; Aruncuta; Baciu; Bologa; Bont; Bonțida; Brăișor; Cara; Căianu; Căianu Mic; Căianu Vamă; Cămărașu; Căpușu Mare; Câmpenești; Ceanu Mare; Chesău; Cojocna; Cornești; Corpadea; Dezmir; Fizeșu Gherlii; Florești; Frata; Fundătura; Gădălin; Gârbău; Ghirișu Român; Gilău; Iclod; Iclozel; Juc Herghelie; Jucu de Mijloc; Jucu de Sus; Livada; Lujerdiu; Luna de Sus; Mociu; Morău; Moriști; Morlaca; Muntele Băișorii; Nicula; Orman; Poieni; Râscruci; Săcălaia; Sânicosoară; Sânpaul; Săvădisla; Someșu Rece; Sub Coastă; Suatu; Șardu; Stolna; Urișor; Văleni; Vaida Cămăraș	Zalău; Jibou; Șimleu Silvaniei și Cehu Silvaniei Bizușa; Boghiș; Bozieș; Chichișa; Ip; Ileanda; Lemniu; Letca; Lozna; Nușfalău; Poarta Sălajului; Preluci; Răstoci; Românași; Someș-Odorhei; Toplița; Valea Leșului; Valcău de Jos; Valcău de Sus; Zăuan
Total: 65 localități	Total: 24 localități

Sursa: Compania de Apă „Someș” SA

Sediul central al societății se află în Cluj-Napoca, pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 79, în timp ce sediile din teritoriu cuprind: Sucursala Sălaj, situată pe B-dul Mihai Viteazul, nr. 23, Zalău; Sucursala Gherla, de pe str. M. Eminescu, nr. 10; Sucursala Dej, str. 1 Mai și Sucursala Huedin, str. Bradului, nr. 3. Structura organizatorică a companiei este următoarea:

- Adunarea Generală a Acționarilor;
- Consiliul de Administrație;
- Directorul general, coordonator al 13 compartimente și sucursale;
- Directorul pentru dezvoltare, coordonator al opt compartimente;
- Directorul economic (opt compartimente);
- Directorul cu producția (11 compartimente).

b) **Regia Autonomă de Termoficare** își are sediul pe B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 79, fiind principalul serviciu în cadrul funcției rezidențiale pentru furnizarea energiei termice și a apei calde menajere, pentru încălzirea spațiilor de locuit și a altor spații. În prezent, R.A. Termoficare oferă acest serviciu către 46200 de locuințe cu circa 145000 de locuitori. Investițiile regiei în infrastructura necesară, în ultimii 20 de ani, se ridică la 31 milioane euro. Patrimoniul regiei, prin care aceasta susține funcția rezidențială, este compus din 55,3 km rețele termice, 79 de centrale termice (de cvartal, de bloc), 837 centrale puncte termice și două „insule de energie”, echipate cu unități de cogenerare (producere combinată de energie termică și electrică).

Transportul și distribuția energiei termice se realizează în Cluj-Napoca prin 16,5 km (rețea apă fierbinte), 37 puncte termice racordate la rețeaua de apă fierbinte (30 în cartierul Mărăști, patru în Mănăștur și două în Gheorgheni), 128 km de rețea de distribuție energie termică (94 km rețea de centrale termice de cvartal, 31 km rețea racord la centrale termice de zonă și 3 km la centrale termice de cvartal), 250 contoare energie termică la producător și 4500 de contoare la consumatori.

„Insulele de energie” din cartierul Gheorgheni, realizate în colaborare cu firme germane, sunt structurate pe: centrala termică 8, ca nucleu cu două cazane de 1160 kW fiecare; o unitate de cogenerare energie electrică X două cazane de 210 și 350 kW, la care se adaugă centralele termice nr. 1, 2 și 3 racordate la acest sistem. Tot la acest sistem sunt racordate 2000 de apartamente, 2040 locatari, un complex comercial și o școală.

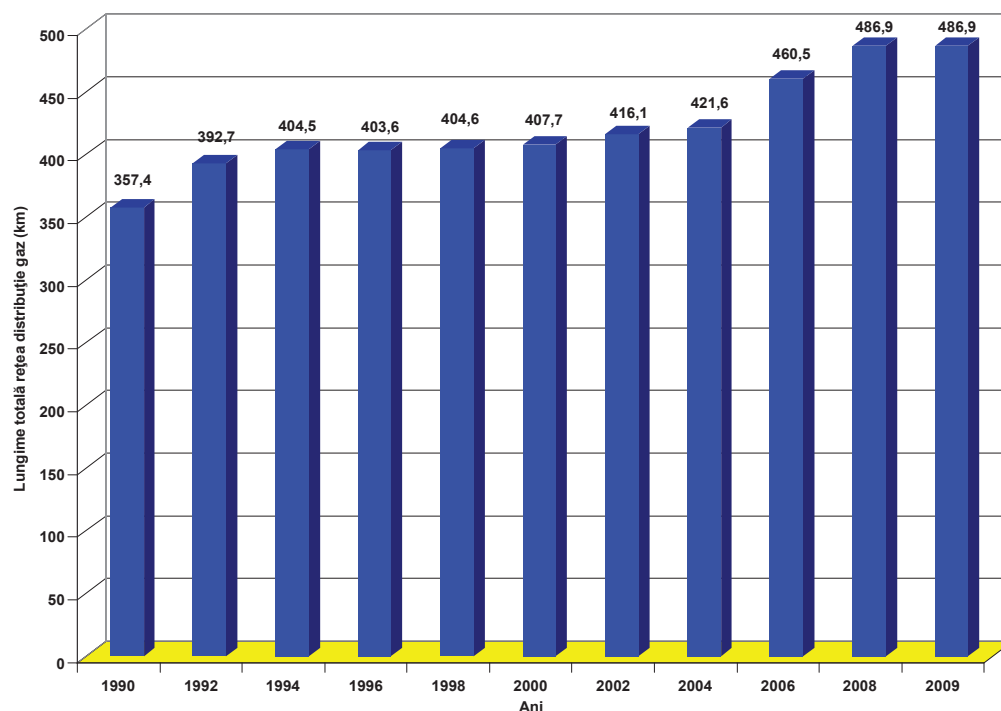
Programul de investiții al regiei, pe 2010, este proiectat astfel: 23100000 lei, din care 4 milioane provin din surse proprii, 12500000 de la bugetul local și restul de 6600000 de la bugetul de stat. Lucrările de investiții includ: reabilitarea rețelei de apă fierbinte; modernizarea rețelei termice îngropate sub străzi; înlocuirea sistemelor clasice cu sisteme ce folosesc energii regenerabile pentru agentul termic la cinci centrale termice de cartier; automatizarea cazanelor termice și îmbunătățirea contorizării.

c) **E.ON Gaz România**, specializată în furnizarea de gaze naturale, parte a E.ON România, a preluat fosta companie DistriGaz Nord la privatizarea acesteia. Își are sediul central (reprezentanța) în Târgu Mureș, sediul Sucursalei de Distribuție a Gazului Cluj aflându-se însă pe str. Decebal, în Cluj-Napoca. Această sucursală are un număr de 478 angajați, un volum de gaz vândut de 2,8 miliarde m³ și o cotă de piață de 42%.

Pe lângă distribuția gazelor naturale, E.ON Gaz asigură și modernizarea și dezvoltarea sistemelor de distribuție a gazelor naturale și pune la dispoziție următoarele servicii:

- emiterea acordurilor de acces la sistemul de distribuție a gazelor naturale;
- proiectarea și avizarea proiectelor tehnice de execuție a lucrărilor în domeniu;
- execuția lucrărilor specifice;
- recepția și punerea în funcțiune a conductelor pentru noii consumatori racordați la sistemul de distribuție;
- măsurarea cantităților de gaze naturale livrate consumatorilor;
- verificarea și întreținerea sistemelor de măsurare a gazelor naturale;
- verificarea și revizia instalațiilor de utilizare care aparțin consumatorilor de gaze naturale.

Fig. 70. Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1990-2009 (sursa: Institutul Național de Statistică)

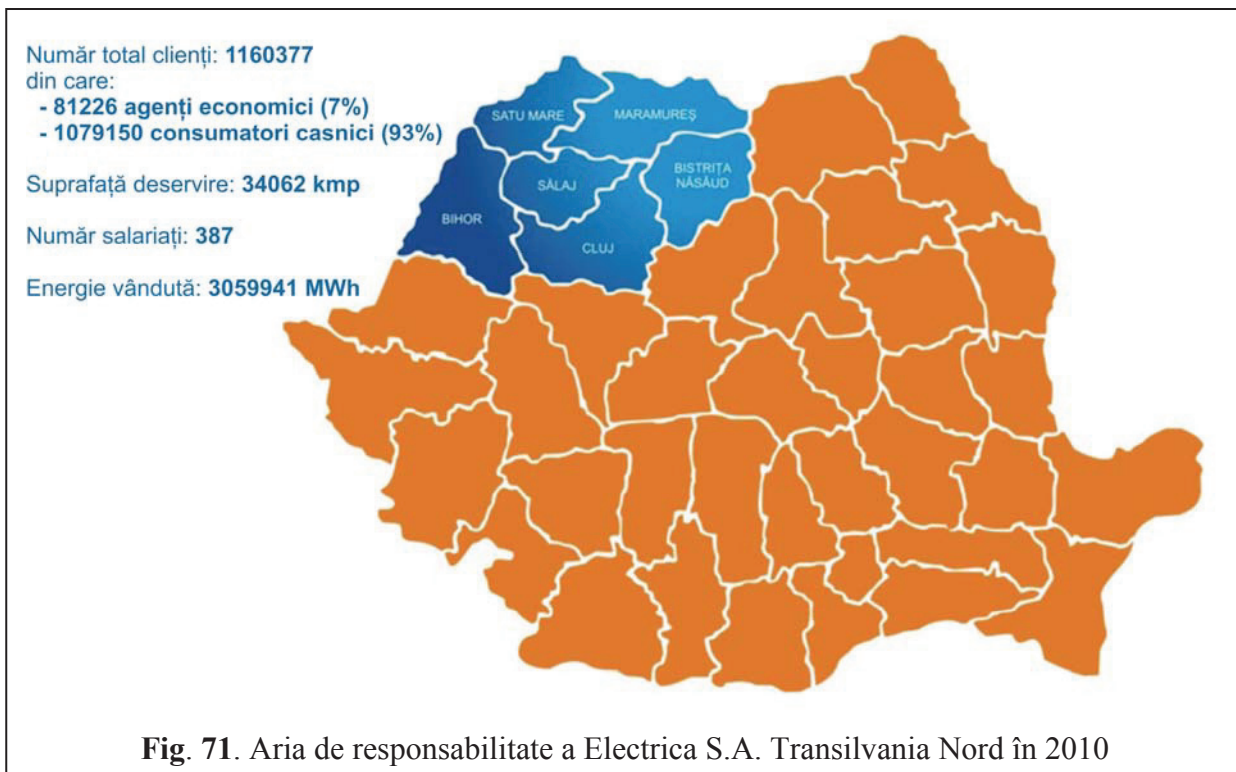
d) **Filiala Electrica S.A. Distribuție Transilvania Nord**, înființată în 2007, prin reorganizarea Societății Comerciale Electrica S.A., este principalul distribuitor de energie electrică din nord-vestul României, sediul social aflându-se în municipiul Cluj-Napoca, str. Ilie Măcelaru, nr. 28. Are în structura sa instituțional-organizatorică șase sucursale și anume Cluj-Napoca, Bistrița, Oradea, Baia Mare, Satu Mare și Zalău. Obiectul de activitate al societății este *distribuția energiei electrice de la furnizor la consumatori*. Suprafața de acoperire a filialei este de 34160 km², distribuind consumatorilor (1144647 consumatori) o cantitate de energie de 4474244 kW/oră. Volumul instalațiilor din infrastructura sa cuprinde:

- LEA/LES 110 kV: 2 646 km rețea;
- LEA/LES MT: 14 520 km rețea;
- LEA/LES JT: 24 374 km rețea;
- 93 de stații de 110 kV;
- 7834 de stații MT și PT.

Numărul consumatorilor pe fiecare sucursală este: Cluj: 320008 locuitori; Oradea: 259308 locuitori; Baia Mare: 197105 locuitori; Satu Mare: 145318 locuitori; Bistrița Năsăud: 114959 locuitori; Zalău: 107952 locuitori.

Electrica S.A. Furnizare Transilvania Nord își desfășoară activitatea în județele Cluj, Sălaj, Bihor, Satu Mare, Maramureș, Bistrița Năsăud, sediul social fiind situat pe str. Memorandumului, nr.

27. Structura activității cuprinde următoarele domenii specifice: *exploatare, mentenanță și urmărire a comportării construcțiilor; activități tehnice; protecție rețele, automatizări, măsurări, informatică de proces; comunicații; sistem informatic de management; măsurarea, gestionarea și asigurarea calității energiei electrice și dezvoltare.*

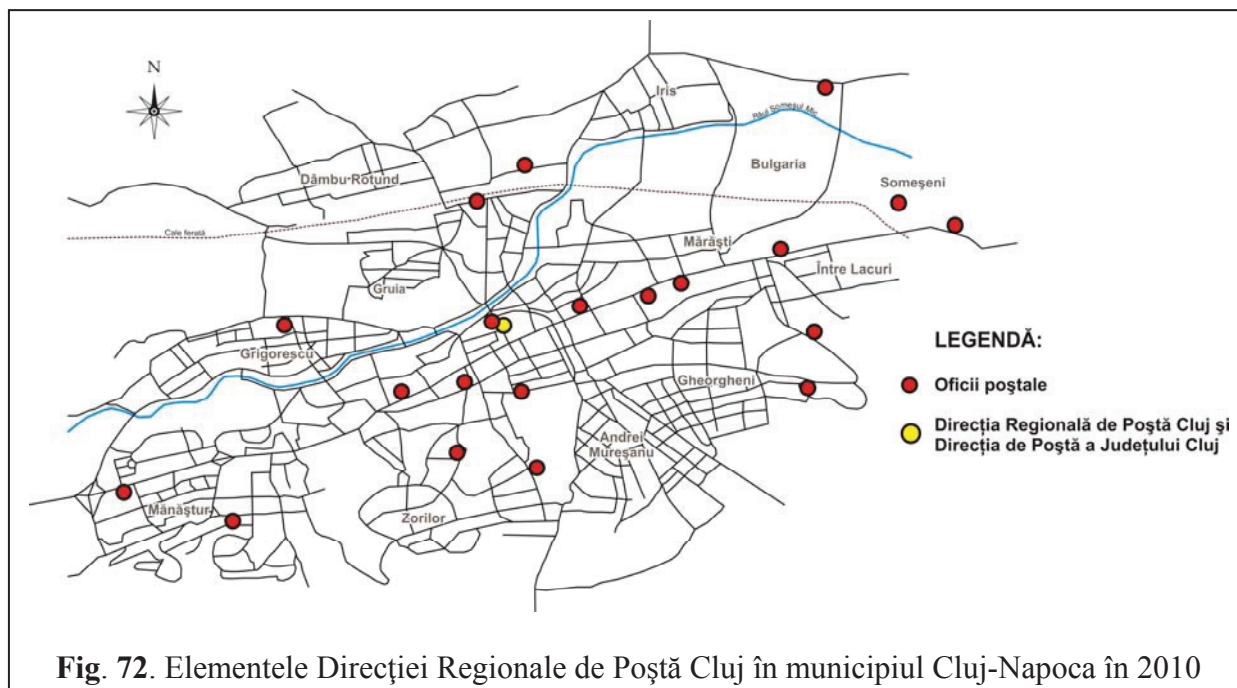

Fig. 71. Aria de responsabilitate a Electrica S.A. Transilvania Nord în 2010

e) **Direcția Regională de Poștă Cluj-Napoca** și în cadrul ei, **Direcția de Poștă a Județului Cluj**, își au sediul pe str. Regele Ferdinand, nr. 33. Direcția Regională de Poștă are în coordonare șase județe din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest. Patrimoniul imobiliar se evidențiază în peisajul geografic al municipiului prin:

- sediul central este găzduit de o clădire monumentală (monument istoric – Palatul Poștei), construită în 1898;
- sediul din Piața Gării este o clădire cu funcționalități complexe;
- oficiile poștale sunt fie proprietăți ale poștei, fie spații închiriate.

Structura instituțional-organizatorică a subsistemului cuprinde o serie de elemente în cadrul municipiului (a se vedea figura 72). Direcția de Poștă a Județului Cluj coordonează nemijlocit și oficiile poștale rurale și urbane din județ, mai exact 435 de oficii poștale rurale și 12 oficii poștale urbane, din care patru se află în municipiul Turda, trei în municipiul Dej, două în Câmpia Turzii, două în orașul Huedin și unul în Gherla.

Caracterul funcțiilor transport-vehiculatorii ale municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\frac{454000}{9369000} \cdot 0,04}{\frac{8775}{132132} \cdot 0,06} = \frac{0,00477}{0,0649} = 0,0735 \approx 0,07 \text{ (subnumeric)}$$

Concluzia: **funcțiile sunt interne.**

4.1.2.9. Funcția infocomunicațională a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.9.1. Introducere și fundamentare

Istoria geografiei urbane etalează o serie de secvențe geografice ale orașului, care dacă ar fi transpuse pe un suport imagosensibil (fotosensibil) și derulate, am avea în față filmul devenirii unui oraș. În această istorie a evoluției sale, orașul a avut *meniri geoantropologice*, pe care le-a atras prin funcțiile sale, funcții corespondente geografic cu etapa istorică a evoluției sale. Orașul contemporan este practic un „*geosistem*” (I. Mac, I. Ianoș, V. Surd), un „*sistem teritorial*” (I. Ianoș, V. Surd) complex și disipativ, ale cărei funcții au evoluat extrem de mult și în forme foarte complexe. Acesta este motivul pentru care clasificarea funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca, astăzi, sunt văzute într-o ierarhie taxonomică cuprinzând 11 categorii, cu 34 de funcții sistemice bine configurate.

Funcția infocomunicațională, pe care o propun ca *funcție sistemică* și nu subsistemică, este una dintre funcțiile orașului postmodern. Firesc că nu pierd din vedere faptul că informația și comunicarea au cântărit întotdeauna în geografia orașului, dar statutul de funcție infocomunicațională nu a fost niciodată atins până în perioada postmodernă. Această funcție este generată și determinată de serviciile

infocomunicaționale, pe care orașul de astăzi le asigură pentru propria structură, dar cu legături sistemice în toate nivelele holarhice ale așezărilor geografice. Orașul de astăzi asigură, conform unor teorii (cea a Biroului Australian de Statistică, de exemplu), 11 tipuri de servicii, între care apare și serviciul de comunicații. Alte teorii, în funcție de concepția școlilor geografice, clasifică serviciile oferite de geosistemul urban actual în variante și concepții taxonomice foarte variate. De exemplu, începând din 1990, ONU clasifică serviciile în 11 categorii, fiecare cu simbolul său convențional, între aceste categorii aflându-se, la litera (I), „*Transport și comunicații*”. În toate însă apare, într-o clasă sau alta, serviciul care incumbă comunicațiile sau informația. S-a ajuns până la stadiul în care orașul actual este caracterizat sau denumit în mod metaforic:

- orașul virtual (C. Martin, 1978);
- ciberspațiu (W. Gibson, 1982);
- orașul informațional (M. Castells, 1989);
- orașul invizibil (M. Batty, 1990);
- comunitatea electronică (A. Poster, 1990);
- teleoraș (T.A. Fathy, 1991);
- teletopia (Piorunski, 1991);
- orașul inteligent (J. Latherasse, 1992);
- flexi-orașul (Judy Hillman, 1993);
- comunitatea virtuală (H. Rheingold, 1994);
- ciberville (H. von Schuber, 1994), etc.

Informația și mijloacele de comunicare, de transport sau de vehiculare ale acesteia, indiferent de concretizarea pe care o îmbracă informația, au generat așa numita „*conomie a informației*”. Reprezentativă în acest sens este concepția fundamentată de M.U. Porat (1977), care clasifică domeniile economice în două categorii: a) *domeniul material și al energiei* și b) *domeniul informației* (sectorul informatic). Porat arată că o economie devine a „*informației*” atunci când munca legată de informație o depășește pe cea din alte sectoare. El clasifică sectorul informatic în primar și secundar. Sectorul primar înglobează crearea și manipularea informației (cercetare, scriitori, etc.). Sectorul secundar cuprinde pe cei care lucrează cu material „neinformatic”, dar implică muncă informatică (angajații din industriile neinformatică care produc informații pentru uzul propriu – producerea bunurilor materiale, agricole și industriale). Conform lui Porat, în sectorul info-primar intră:

- producția și invenția de cunoaștere (servicii informatice de cercetare și dezvoltare);
- distribuirea și comunicarea informației (educație, servicii publice, telecomunicații);
- managementul riscului (asigurări, finanțe);
- căutare și coordonare de resurse (brokeraj, publicitate);

- servicii de procesare și transmitere de informații (procese informatice bazate pe computer, infrastructuri de telecomunicații);
- producția de bunuri informatice (calculatoare, computere);
- activități guvernamentale specializate (educație, servicii poștale, servicii cadastrale, geodezice, etc.);
- infrastructuri de sprijin (clădiri, mobilier);
- comerț cu bunuri și servicii informatice.

Această clasificare, precum și cea din sectorul info-secundar, au avut și au o mare apreciere, fapt ce a determinat Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) să adopte definiția *economiei informației* și a concepției lui Porat.

În literatura geografică românească, dar și în cea franceză, bulgară, greacă, etc. s-a folosit și se folosește categoria taxonomică de transporturi și telecomunicații, ca serviciu, funcție, domeniu de activitate, sau geografia „*transporturilor și căilor de comunicații*” (N. Ciangă, 2001). În ultimii ani însă, această sintagmă își pierde fundamentarea la nivelul taxonomic consacrat în geografie, mai ales datorită cibernetizării informației, informatizării electronice a transportului de informație, și spațiului uriaș pe care l-au acaparat, în geografia sectorului terțiar, mijloacele infomatematice și electronice de generare, vehiculare și exploatare a informației. Acest fapt face ca informația cu spațiul și căile ei de transport să se configureze și să se definească într-o categorie autonomă de servicii. Practic se constată că informația are un nou rol în *ecuația spațiului*, rol care configurează și definește o nouă funcție urbană. Așa se face că geografia urbană de azi renunță tot mai mult la termenul clasic de telecomunicații („*comunicații prin radio, telefon, telegraf, televiziune*” - Dicționarul explicativ al limbii române, 1984) și îi dă noi sensuri, printre care transmiterea electronică a informației prin rețele informatice. S-a lansat în științele informatice termenul de „*ciberspațiu*” (W. Gibson, 1984), fiind preluat și de geografi, deoarece s-a constatat că acest fenomen, al cibernetizării, a creat un nou „*spațiu digital*”, „*virtual*”, etc. (J.O. Wheeler, Yuko Aoyama, B. Warf, 2000), spațiu a cărui stăpânire devine uneori vitală în actul de cunoaștere, de bunăstare, de putere. Acest *ciberspațiu geografic* crează, în spațiile geografice consacrate, *mutații*, generând procese noi, profesii noi, interacțiuni noi, etc.

Ciberspațiul, ca element geografic, în special în sociosisteme, generează atitudini socioumane foarte diverse și uneori contrarii. G. Gilder (1995) prevedea „*moartea orașelor*” datorită intensificării folosirii computerelor; „*orașele sunt rămășițe...nu mai e nevoie de orașe*” întrucât omul poate îndeplini activitățile curente de acasă. P. Gordon și H.W. Richardson (1997) afirmă că „*orașul viitorului nu se va mai defini prin compact*”, iar N. Negroponte scria în 1995 că „*Era post-informatică va elimina îngrădirile geografiei. Viața digitală va include din ce în ce mai puțină dependență de necesitatea prezenței într-un anumit loc, la o anumită oră, transmiterea propriu-zisă a locului va fi posibilă prin transpunere*”.

Toate aceste elemente, stări sau structuri sistemice prezentate și aparținând subsistemului informațional al orașului, nu pot subzista, nu pot interacționa și evolua în forme dezordonate. Au fost necesare și încă sunt: auto-organizări, prospectări și proiectări geografice sistemice prin care *geosistemul urban să își poată urmări și susține menirea*. Orașul nu poate însă urmări, susține și atinge menirea decât prin autogenerarea unei funcții urbane specializate și capabile prin competență și organizare: **funcția info-comunicațională**, pe care o propun în taxonomia funcțiilor terțiare urbane. Consider că această funcție are o „energie” atât de puternică, o capacitate de structurare a masei în spațiul geografic atât de complexă încât, astăzi, spațiul geosistemic urban nu mai poate funcționa fără ea. Să ne imaginăm ce s-ar întâmpla în spațiul geosistemului Cluj-Napoca dacă elementele, structurile, stările elementelor și relațiile dintre acestea s-ar degrada și s-ar destructura?! Fără o altă susținere justificativă, se poate afirma că orașul ar intra în stare de haos (cel puțin pentru o perioadă de timp), după care reorganizarea sistemică ar necesita costuri uriașe de timp, energie și reorganizare.

Funcția infocomunicațională a orașului de astăzi, mai ales a celor mari și foarte mari, produce permanente fenomene de reorganizare urbană cu mutații sistemice evidente și revoluționare. Să radiografiem succint, spre exemplificare, orașul digital și perspectivele sale:

- tranzacțiile bancare și nebankare pot fi făcute fără deplasări motrice;
- întâlnirile nemijlocite de afaceri devin dispensabile;
- interacțiunile umane se modifică, cele directe răbindu-se;
- concepția de interacțiune și construcție urbană bazată pe principiul apropierii se schimbă;
- legăturile clasice, care țin strânse între ele clădirile, cartierele, orașele, etc, sunt eliminate;
- vânzările online modifică tot mai puternic structura sistemelor, fizionomia urbiului, consumurile de energie și materiale, etc.

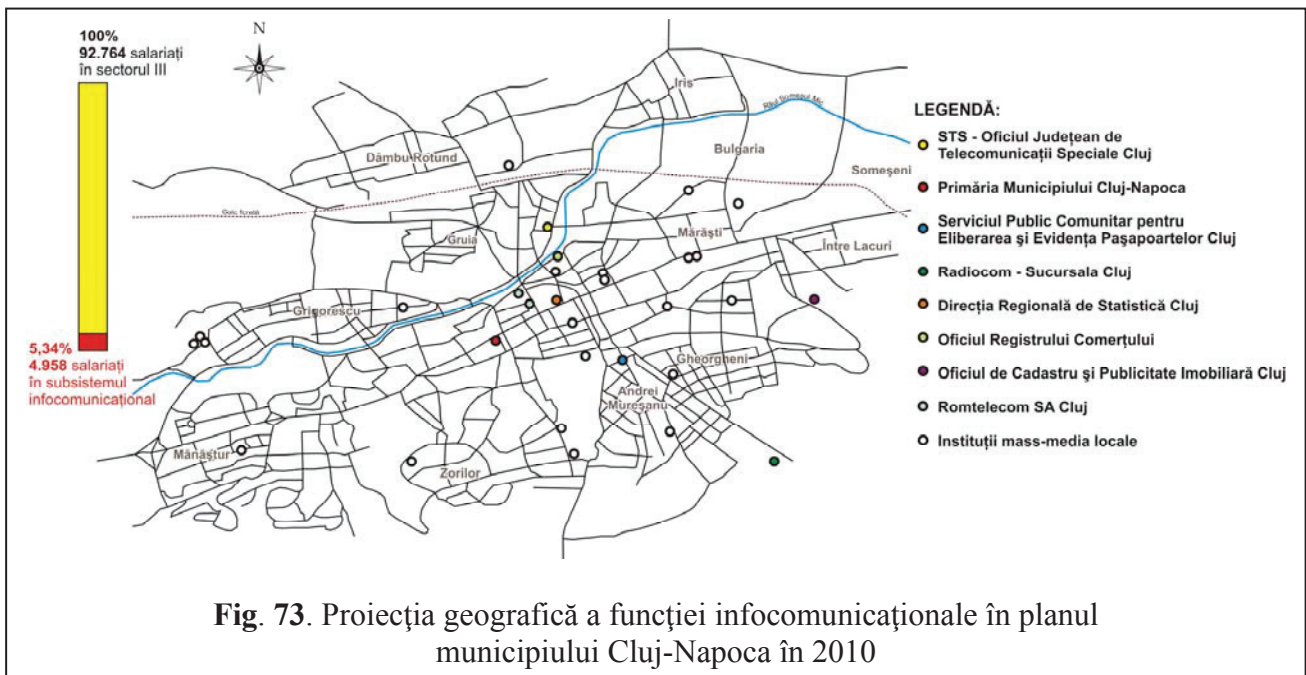
În același timp însă, nu poate elimina acțiuni și stări precum:

- deplasarea la frizer pentru un tuns;
- plimbarea copiilor în parc;
- întâlnirile fizice romantice;
- înmormântarea și omagiul familiei la cimitir;
- cultivarea, înmânarea și mirosul buchetului oferit unei persoane dragi, etc.

Concluzia este că efectul evoluției infocomunicaționale, culminând cu digitalizarea, nu este nici centralizarea și nici descentralizarea, ci „*fragmentarea și recombinația orașului*” (T. Ishida, Katherine Isbister, 2000), *în urma căruia fenomenul dispar legături, rămân o parte din ele și se crează legături noi*. Toate acestea nu pot fi nici gestionate, nici susținute și nici generate aleator, ci printr-o autoorganizare urbană permanentă susținută de *funcția infocomunicațională*. Această funcție a orașului de astăzi, dar mai ales a orașului viitorului, este văzută din două puncte de vedere, din două unități de susținere și anume: unitatea materială și unitatea spirituală.

4.1.2.9.2. Logistica instituțională a funcției infocomunicaționale a municipiului Cluj-Napoca

Caracterul funcției infocomunicaționale a municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Zona jud. CJ (suprapunere 4 elem.)}}{\text{Zona locală}} = \frac{692316}{308000} = 2,24 \text{ (supranumeric).}$$

Rezultă un **caracter extern**.

$$\text{Coef. localiz.} = \frac{\frac{119000}{9369000} \cdot 0,012}{\frac{4958}{132132} \cdot 0,03} = \frac{0,00125}{0,113} = 0,4$$

Conform acestei metode => un **caracter intern (!?)**.

Primăria Municipiului Cluj-Napoca acționează ca element structural cu rol fundamental în administrarea sistemului, având totodată, în acest cadru, și rolul infocomunicațional pentru sistemul social al municipiului. Acest rol este exercitat de primărie prin mai multe subsisteme, precum:

- Direcția de Evidență a persoanelor;
- Serviciul Strategii de informare;
- Serviciul Administrare locală și Relații cu asociațiile de proprietari;
- Serviciul de Relații comunitare și Turism;
- Serviciul Strategie urbană și Proiectare prin GIS;

- Direcția de Comunicare și Relații publice, prin Serviciul „Centrul de informare pentru cetățeni” și Biroul Mass-media;
- Serviciul Baze de Date, Dispecerat și Informații (din cadrul Direcției Poliției Comunitare);
- Serviciul Încasare, Administrare bază de date din Direcția Impozite și Taxe locale.

Practic întregul sistem instituțional se bazează pe o infrastructură infocomunicațională cu dublu sens (spre și dinspre cetățean și societate), dar anumite subsisteme structurale au un rol prioritar în gestionarea și susținerea funcției infocomunicaționale a municipiului (a sistemului urban). Dintre acestea, voi detalia, în acest cadru, un element reprezentativ, care a intrat în structura prerogativelor primăriei (a administrației publice locale) prin Ordonanța Guvernului nr. 84/2001, și anume *Direcția de Evidența Persoanelor*. Acest element s-a structurat prin reorganizarea a două servicii anterioare (Serviciul de stare civilă și Biroul de evidența informatizată a persoanei), fiind astăzi compusă din: 1) Serviciul evidența persoanelor; 2) Serviciul informatic și ghișeul unic și 3) Serviciul stare civilă. Atribuțiile și prerogativele sale sunt: *evidența persoanelor și eliberarea cărților de identitate și a celor de alegător; înregistrarea actelor și eliberarea certificatelor de stare civilă; gestionarea informatică a bazei de date a populației municipiului și realizarea de analize, sinteze de specialitate, arhivare și relații cu publicul*.

Romtelecom SA Cluj este liderul pieței de comunicații fixe din municipiul Cluj-Napoca, oferind servicii de voce, transfer de date și Internet, prin *Divizia Operare Rețea Acces Cluj* (str. E. Zola, nr. 3), *două magazine* (unul în cadrul “Palatului Telefoanelor” – str. O. Petrovici, nr. 2 și unul situat în sensul giratoriu din cartierul Mărăști) și un *punct de vânzare în Polus Center*

Instituțiile mass-media locale includ *cotidiene* (Făclia de Cluj; Monitorul de Cluj; Ziua de Cluj; Foia Transilvană; Clujeanul; Adevărul de seară; Adevărul de Transilvania; Szabadsag; Kronika etc.), *săptămânale* (Viața Clujeanului; Mesagerul; Gazeta de Cluj; Ziarul Popular; Cetățeanul Clujean; Piața de la A la Z, etc.), *media online* (citynews.ro; infoprompt.ro; napocanews.ro; time4 news.ro; tvnet.ro; săptămâna.ro; ziare.ro; paginiaurii.ro etc.), *media audiovizuală* (TVR Cluj; Antena 1 Cluj; Realitatea TV Cluj; NCN; Alpha TV; One TV; Klub TV; TeleEuropaNova etc.), *radiouri* (Radio Cluj; Radio Renașterea; Radio Transilvania; Kiss FM; Radio Guerilla; Pro FM; Paprika Radio; Radio Impuls; Realitatea FM etc.) și *agenții de presă* (Mediafax, Agerpres etc.).

Serviciul de Telecomunicații Speciale (S.T.S.) – Oficiul Județean de Telecomunicații Speciale Cluj, cu sediul în str. Traian, este un serviciu teritorial județean, care administrează telecomunicațiile speciale pentru autoritățile publice și pentru alți utilizatori prevăzuți prin lege. Trebuie menționat faptul că este o structură militară, parte din Sistemul Național de Apărare, gama transmisiilor administrate de acest serviciu cuprinzând: *transmisii, emisii și recepții de semne, semnale, scrieri, imagini, sunete sau informații de orice natură prin fir, radio, sisteme optice sau prin alte sisteme electromagnetice*, pentru utilizatorii prevăzuți de lege.

Sistemul instituțional, beneficiar al acestor servicii infocomunicaționale, cuprinde în județul Cluj următoarele elemente:

- instituțiile Parlamentului României;
- instituțiile aparținând administrațiilor prezidențiale (permanente sau provizorii);
- instituțiile Guvernului României;
- instituțiile care aparțin domeniilor apărării naționale, siguranței naționale și ordinii publice;
- instituții ale administrației publice centrale și locale;
- autoritățile judecătorești;
- Curtea de Conturi;
- organisme guvernamentale și neguvernamentale de interes național.

Oficiul Județean de Telecomunicații Speciale face parte din structura holarhică a S.T.S., cu o resursă umană compusă din cadre militare și salariați civili, asigurând servicii speciale în susținerea funcției infocomunicaționale prin:

- a) *servicii de Internet*, destinate utilizatorilor de telecomunicații speciale, prevăzuți în Legea nr. 92/1996 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Telecomunicații Speciale; prin calitatea sa de L.I.R. (registrator local de Internet), gestionează resursele independente de Internet și le susține infrastructura; aloacă adrese (IP) și numere (AS) pentru beneficiarii legali; aloacă și gestionează adresele „IP PI” (independente de furnizor), precum și adresele „IP PA” (dependente de furnizor).
- b) *servicii PKI (Public Key Infrastructure)*: face demersuri pentru eliberarea certificatelor digitale (clasele 1, 2, 3 și 4) în lucrul și accesul la informații clasificate; conform prerogativelor, face demersurile procedurale și tehnice în domeniile certificatelor de criptare, certificări PKI STS, AC STS și revocări certificare AC STS; la acestea se adaugă servicii de distribuție a cheilor PGP și serviciile din domeniile „.eu” pentru instituțiile acreditate prin Legea nr. 92/1996, precum și administrarea Sistemului Național Unic, pentru apeluri de urgență 112.

Serviciul de Telecomunicații Speciale al Județului Cluj funcționează din anul 2004, în sistem integrat, care susține intervențiile Inspectoratului pentru Situații de Urgență, ale Poliției, etc. Resursa umană din organigrama oficială este de 30 de persoane, toți având competențe lingvistice în limbi internaționale sau ale minorităților. Sistemul permite un set de operațiuni de:

- înregistrare apeluri;
- identificare și localizare apelant;
- repartizarea apelului la agenții de intervenție;
- redistribuirea apelului către orice alt serviciu județean din România, pentru intervenție rapidă, dialog local, convorbire în limbi materne diferite, etc.

În plus, sistemul dispune de: o bandă largă („*broadband*”) de comunicare, prin care, în cazuri grave, pot fi alertați toți agenții necesari pentru intervenția în același timp; de hărți electronice, prin care sunt evidențiați și identificați agenții care, în momentul apelului, sunt cel mai aproape de locul intervenției; arhivarea electronică a tuturor apelurilor și administrarea lor pentru intervenție, pentru o perioadă de 10 ani și interconectarea logistică și operativă în Sistemul Informatic Schengen (până în 2012).

Serviciul Public Comunitar pentru Eliberarea și Evidența Pașapoartelor Cluj este un alt element subsistemic informațional, fiind un serviciu din structura instituțională a Ministerului Administrației și Internelor și având sediul pe str. A. Mureșanu, nr. 16/str. Zryni Miklos, nr. 2-4. Acest serviciu are următoarele atribuții principale:

- soluționează cererile pentru eliberarea pașapoartelor simple sau de prelungire a valabilității acestora;
- asigură eliberarea pașapoartelor simple;
- administrează, gestionează și valorifică registrele județene de evidență a pașapoartelor;
- asigură înscrierea în mențiuni a pașapoartelor;
- organizează, la nivelul județului Cluj, gestionarea și controlul eliberării pașapoartelor.

Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare constituie o bază de date unică la nivel național, care asigură înscrierea garanțiilor mobiliare. Este o instituție coordonată prin intermediul Ministerului Justiției, asigurând, fără drept de contestare, prioritatea la garanții față de creditorii ulteriori, avertizarea potențialilor creditori asupra controalelor de garanție încheiate anterior și informarea prin caracterul public al datelor înscrise în Arhiva Electronică. Lista operatorilor autorizați să facă înregistrări în arhivă și a agenților împuterniciți ai acestora din județul Cluj cuprinde: Banca Comercială Română și agenții săi autorizați; Banca Transilvania și agenții săi autorizați; Camera de Comerț și Industrie; Ministerul Finanțelor Publice și agenții săi; Uniunea Națională a Barourilor din

Fig. 74. Aria de activitate a Sucursalei Cluj a Radiocom în 2010

România și Uniunea Națională a Notarilor Publici. În Cluj-Napoca, informațiile și operațiunile de înregistrare în arhivă, altele decât cele de pe site-ul Arhivei, se obțin la sediile teritoriale din Cluj-Napoca ale operatorilor enumerați mai sus.

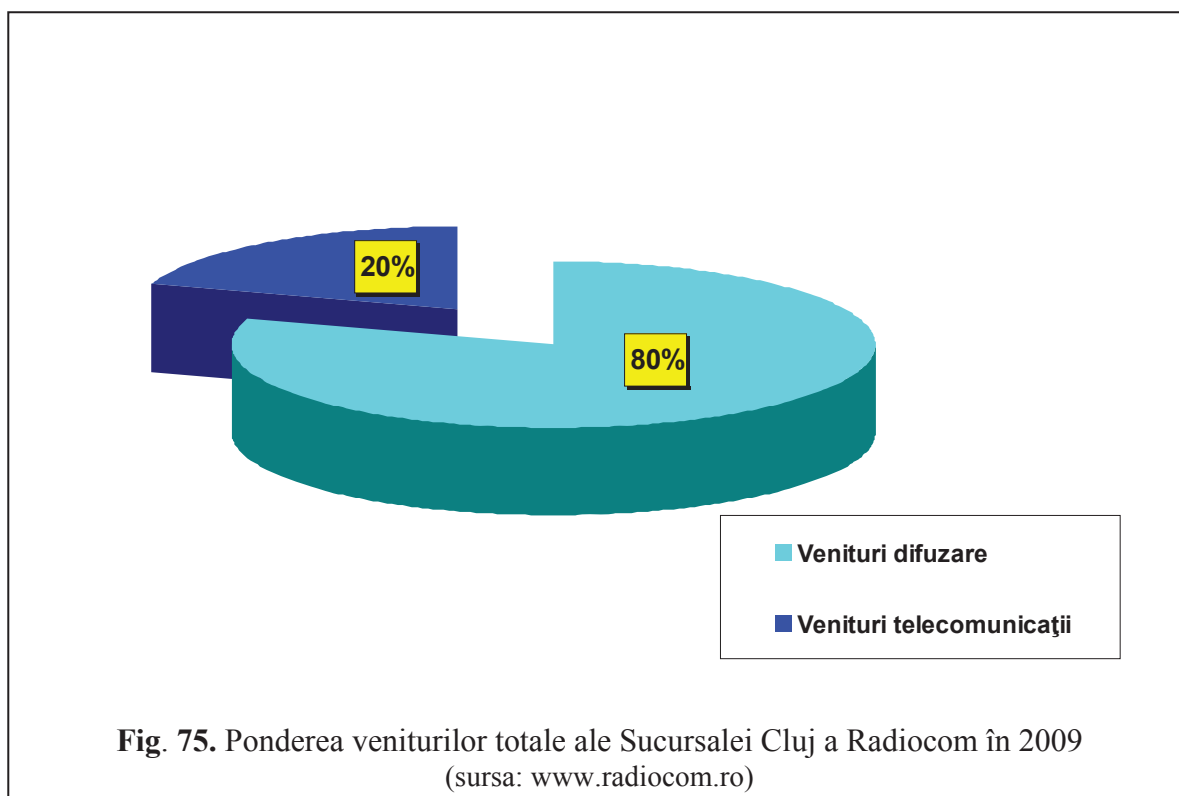
Înființată în anul 1998, ca parte a Societății Naționale de Radiocomunicații S.A., **Sucursala**

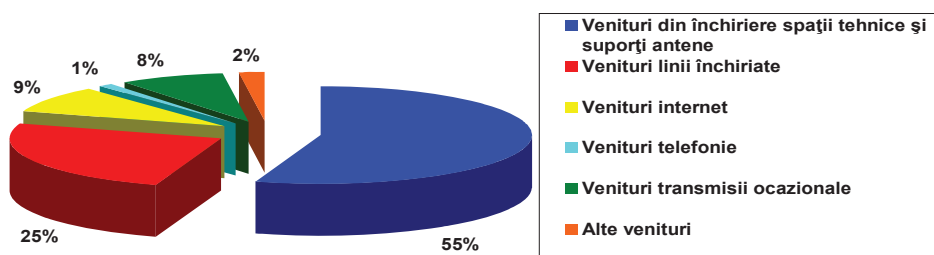
Cluj a Radiocom își are sediul pe str. Fagului, nr. 2, Cluj-Napoca, de unde dirijează serviciile de difuzare radio-TV și de comunicații electronice din 11 județe ale țării, precum și un număr de 2120 de angajați.

Lista completă a serviciilor oferite de Radiocom este următoarea:

- asigurarea difuzării și transportului programelor publice de radiodifuziune ale Societății Române de Radiodifuziune și a programelor publice de televiziune ale Societății Române de Televiziune (de aici provenind și majoritatea, mai exact 80%, veniturilor instituției);
- asigurarea serviciilor de internet (BiNet);
- închiriere linii de comunicații;
- transmisii de date;
- comunicații prin satelit;
- servicii de videoconferință;
- servicii de telefonie pentru segmentul de afaceri.

La sfârșitul anului 2009, Radiocom deținea un portofoliu de 560 de clienți, dintre care amintim Societatea Română de Televiziune, Societatea Română de Radiodifuziune, Vodafone România, Orange România, Telemobil, GTS România, BCR Asigurări, Rompetrol, Serviciul de Telecomunicații Speciale, Ministerul Apărării Naționale, Serviciul Român de Informații și posturile de televiziune Antena 1, Pro TV, Prima TV și Realitatea TV etc.

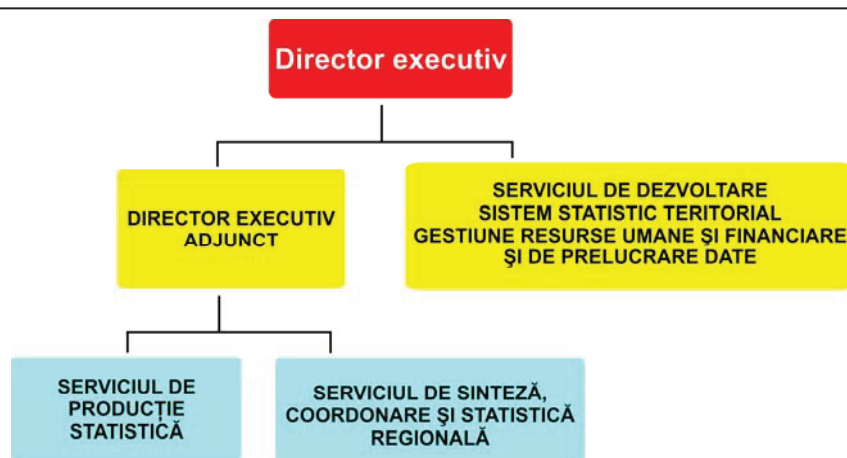

Fig. 76. Ponderea veniturilor provenite din servicii de telecomunicații ale Sucursalei Cluj a Radiocom în 2009 (sursa: www.radiocom.ro)

Direcția Regională de Statistică Cluj, serviciu public din subordinea Institutului Național de Statistică, organizează și întreține sistemul informațional statistic în teritoriul regional. Obiectul activității sale constă în:

- culegerea, preluarea, stocarea, analiza și difuzarea rezultatelor cercetării științifice și constituirea la nivel teritorial a structurilor de date statistice oficiale, cu caracter economic, financiar, social, demografic, juridic, necesare elaborării politicilor și informării publice;
- certificarea veridicității datelor furnizate de către agenți și instituții.

Structura acestui element instituțional cuprinde: a) directorul coordonator; b) director adjunct coordonator; c) serviciul de producție statistică; d) serviciul de sinteză, coordonare și statistică regională și e) serviciul de dezvoltare sistem statistic teritorial, gestiune resurse și prelucrare date.

Fig. 77. Organigrama Direcției Regionale de Statistică Cluj în 2010

Oficiul Registrului Comerțului Cluj, situat pe str. Iașilor, are o serie de prerogative, prin care susține funcția infocomunicațională a municipiului Cluj-Napoca, și anume: *publicitate legală; evidența situației juridice și financiare a comunicațiilor; informații economice, comerciale și statistice; simplificarea procedurilor de înregistrare și autorizare a funcționării firmelor, precum și informare și asistență.*

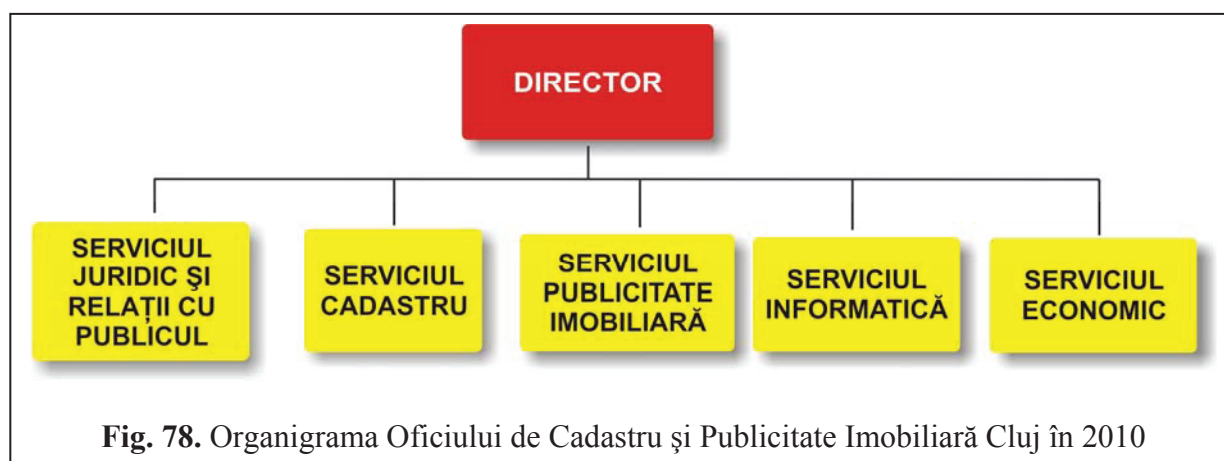
Există și *alte elemente importante în cadrul logisticii instituționale a funcției infocomunicaționale a municipiului.* Fără a face prezentarea lor geografică, fie pentru că unele dintre ele sunt prezentate în cadrul altor funcții, fie pentru faptul că unele dintre ele au regim de informații publice restricționate la publicare prin avizare de la Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete (O.R.N.I.S.), le voi enumera doar, încadrându-le în sistemul infocomunicațional al funcției municipiului. Astfel, cele mai reprezentative dintre acestea sunt:

- Oficiul Județean de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj;
- Poșta Română – Direcția Județeană Cluj;
- Inspectoratul de Poliție Județean Cluj – Serviciul Cazier Judiciar;
- Centrul Militar Zonal Cluj;
- Oficiul de Mobilizare a Economiei și Pregătirea Teritoriului pentru Apărare Cluj;
- Inspectoratul Teritorial de Muncă Cluj;
- Camera de Comerț și Industrie Cluj;
- Direcția Generală a Finanțelor Publice Cluj;
- Inspectoratul Școlar Județean Cluj;
- băncile și instituțiile bancar-financiare;
- instituțiile deconcentrate în teritoriu ale Guvernului, cu atribuții și prerogative în domeniile socio-economice și politice vitale.

Rolul de ansamblu al **Oficiului de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj (O.C.P.I. Cluj)**, în cadrul funcției infocomunicaționale, este asigurarea informației geografice, pe care o certifică din punct de vedere juridic și tehnic. În ceea ce privește atribuțiile specifice ale Oficiului, acestea sunt specificate în Hotărârea nr. 1210/2004, privind organizarea și funcționarea ANCPI, cu modificările și completările ulterioare, fiind următoarele:

- înscrierea imobilelor în evidențele de cadastru și publicitate imobiliară;
- punerea la dispoziția autorităților publice și altor instituții interesate, situații statistice și de sinteză privind terenurile și construcțiile;
- furnizarea de servicii și informații persoanelor fizice și juridice (contra cost);
- avizarea Planului Urbanistic General și a documentațiilor de scoatere din circuitul agricol și avizarea tehnică a expertizelor topocadastrale întocmite de experți judiciari;

- asigurarea înscrierii și a radierii drepturilor reale.

Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj, având sediul pe str. Alexandru Vaida Voevod, nr. 53, mai are în subordine cinci birouri de cadastru și publicitate imobiliară, din care unul este situat tot în spațiul geografic al municipiului Cluj-Napoca, restul fiind amplasate în municipiile Dej, Gherla, Turda și în orașul Huedin. Aceste elemente instituționale oferă o serie de servicii atât în ceea ce privește avizele, recepțiile și furnizarea de date de cadastru, geodezie și cartografie, cât și servicii de cadastru și publicitate imobiliară (cadastru și carte funciară). De exemplu:

Tablelul 36. Exemple de servicii oferite de Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj în 2010

Nr. crt.	Denumire serviciu	Unitate de măsură	Tarif (lei)	Termen (zile)	Termen de urgență (zile)
Avize și recepții					
1.	Aviz începere lucrări	Lucrare	100	7	2
2.	Recepție tehnică pentru lucrări de măsurători terestre	ha	200	15	5
3.	Recepție lucrări fotogrametrice	ha	10	21	7
Furnizare de date de cadastru, geodezie și cartografie					
4.	Înregistrări GNSS de la o stație permanentă, cu anunț prealabil de 24 de ore	Oră	15	3	1
5.	Servicii poziționare GNSS în timp real - ROMPOS	Oră	0	-	-
6.	Hărți și planuri cadastrale și topografice tipărite	Foaie de hartă	40	3	1
7.	Hărți și planuri cadastrale și topografice digitale - raster	Foaie de hartă	30	3	1
8.	Hărți și planuri cadastrale și topografice digitale - vectorial	Strat de foaie de hartă	120	3	1
9.	Coordonate planimetrice, altimetrice și 3D	Punct	15	3	1

Tabelul 36. Exemple de servicii oferite de
Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Cluj în 2010

Nr. crt.	Denumire serviciu	Unitate de măsură	Tarif (lei)	Termen (zile)	Termen de urgență (zile)
10.	Copii certificate ale planurilor și hărților	Foaie de plan/hartă	30	3	1
11.	Plan parcelar în format digital	ha	5	3	1
12.	Plan parcelar analogic	Plan	20	3	1
13.	Ortofotoplan rezoluție 0,5-2 m	km ²	20	3	1
14.	Aerofotograme	Fotogramă	150	7	2

Sursa: O.C.P.I. Cluj

4.1.2.10. Funcția militară a municipiului Cluj-Napoca

4.1.2.10.1. Introducere și fundamentare

În fundamentarea gnoseologică a lucrării am propus și am argumentat, prin definirea și taxonomia funcțiilor terțiare ale orașului, faptul că funcțiile urbane pot fi clasificate în primul rând prin diviziunea funcțională în cadrul „locului” geografic, *orașul*. În această diviziune, funcția militară poate fi încadrată, istoric vorbind, atât la funcții urbogenetice cât și la *funcții vitale*, dar *vital conjuncturale* (B. Păcurar, 2009).

Evoluția geosistemelor, a sistemelor geografice mari și mai ales a „*sistemelor de așezări*” (V. Surd, 2003) a determinat dinamici permanente care au schimbat nu doar geografia geosistemelor urbane, ci și *geografia funcțiilor* acestora. În această evoluție, funcția militară a orașului a parcurs practic un drum care a trecut de la *poziția urbogenetică* până la *poziția de argument istoric*, „argument” care în exemplul nostru nu mai are decât valențe istorico-geografice.

Nu a existat în istoria așezărilor urbane europene oraș care să nu fi avut și funcție militară până în sec. al XVII-lea când frontiera iudaică a atins maturitatea definitivă, configurându-se în „*frontieră europeană*” (I. Bădescu, 1995). Din acest moment, evoluția *frontierei europene* în primul rând și a celorlalte *frontiere* care au acoperit geografia continentelor s-au bazat din ce în ce mai mult pe forța economică (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Funcția militară a orașelor, așa cum am menționat, în contextul prezentat se transformă în consecință și cunoaște noi valențe, permanent marcate de „*fenomenul frontierei europene*” (idem).

Odată cu expansiunea frontierei europene, între atâtea transformări geografice, apare și fenomenul de creștere a sistemelor. Teoria holarhică reușește să evidențieze conceptul sistemelor geografice mari, sens în care înțelegem și noi, în parte, cauzalitatea transformărilor funcționale ale orașelor. Prin apariția în spațiul geografic militar a unor suprasisteme militare, se reduce în paralel și progresiv rolul militar al fiecărui oraș în parte. Suprasistemele militare fiind piramidale, pe măsura

creșterii piramidei, proiecția forței systemic-militare cuprinde o arie geografică tot mai întinsă și astfel nu mai este necesar același număr de sisteme mici, acele garnizoane militare. Astfel, cea mai mare parte a așezărilor urbane nu își vor mai dezvolta propriile organisme de apărare militară, acest rol transferându-se unor sisteme holarhice superioare. În consecință, funcția militară dispare la un număr foarte mare de orașe.

Complexitatea introdusă în sistemele geografice de apariția statelor naționale a complicat însă acest fenomen geopolitic, iar în spațiul euroatlantic defecțiunile antropologice care s-au concretizat în cele două războaie mondiale au stopat acest fenomen până la sfârșitul sec. XX, când „*mondializarea frontierei europene*” (idem.) a impus forțelor naționale politica marilor puteri mondiale, astfel încât au fost nevoite să își cedeze o mare parte din prerogativele lor de suveranitate unor suprasisteme holarhice (NATO, UE, etc.). În această etapă geopolitică a evoluției geografice, zonele geostrategice se reasează și vor determina noi reasezări și în sistemele militare ale statelor cuprinse în ele. De exemplu, România face parte, din punct de vedere geostrategic militar, din „Teatrul de acțiuni militare de sud-est”, în care așa numitele „*revoluții anti-totalitare din 1989*” au dus la dispariția în mare parte a divizării ideologice între statele europene. Această dispariție nu a dus însă la dispariția unor geopolitici geofrontaliere mai vechi, așa că funcția militară a sistemelor trebuia controlată atent, acest control, pentru care erau interesate marile puteri, impunând golirea de consistență și putere a sistemelor militare locale, inclusiv a celui românesc. Această golire se putea face cel mai simplu prin impunerea clasicului scenariu economico-financiar al frontierei euroatlantice: sărăcirea economico-financiară a statelor din zonă. În paralel, fenomenul frontierei euro-atlantice introduce în spațiul geopolitic noi „*factori de presiune*” (B. Păcurar, 2007): *factorul geopolitic; factorul ideologic; factorul religios; factorul militar; factorul infocomunicațional; factorul axiologic; factorul tehnologic, etc. (idem).*

Se ridică întrebarea: ce rol revine orașelor din punct de vedere militar în noul context al frontierelor europeană, euroatlantică, mondială? Părerile sunt împărțite, multe dintre ele fiind însă tributare unor concepții ideologice mondialiste sau frontaliere locale, și care cultivă printre altele *inocularea periferialității în spațiile geografice țintă*, mascând adevăratele obiective geostrategice. De exemplu: „*Scopul fundamental al expansiunii spre Europa Centrală și de Est a NATO îl constituie cucerirea pieții de armament și tehnică militară din acea parte a continentului, concomitent cu eliminarea de pe această piață a industriei de război a Federației Ruse*” (F. Gârz, 1997). Oficialii NATO sau ai altor organizații militare, civile (transnaționale), susțin că este vorba doar de „*...înlăturarea totalitarismului și instaurarea democrației*” (G.W. Buch, 1996, preluat din F. Gârz, 1997). Aplecându-mă însă doar asupra unei sumare balanțe strategic-comerciale a producției de armament realizate de către cele două superputeri mondiale în ultimul deceniu al Războiului Rece, constat că geografia economico-militară acelor două se prezenta astfel:

Tabelul 37. Situația comparativă a producției de armament a SUA și URSS pe durata 1978-1988

Tipul de armament	SUA	URSS
Tancuri mijlocii și grele	7.600	25.300
Mașini de luptă blindate	10.800	46.000
Piese de artilerie mai mari de 100 mm calibru	3.200	27.300
Avioane de bombardament cu rază mare de acțiune	81	390
Avioane de vânătoare-bombardament cu rază tactică	3.600	7.700
Elicoptere de atac	2.100	4.400
Nave mari de suprafață	87	83
Submarine	41	82
Rachete balistice intercontinentale	700	3.000
Rachete cu rază medie de acțiune	250	1.000
Rachete antiaeriene (sol-aer)	18.000	120.000

Sursa: <http://www.defense.gov/>

O elementară analiză geopolitică relevă că „...cine va cuceri piața de armament din Europa Centrală și de Est, va avea și cea mai mare influență politică în această parte a continentului” (F. Gârz, 1997).

În acest context al expansiunii frontierei euroatlantice, este clar că nici un detaliu nu este neglijat așa că orașele, care, odată cu dominația frontierei euroatlantice, domină toate spațiile geografice (inclusiv pe cele naturale), intrând într-o nouă ecuație geopolitică. Această nouă ecuație produce adevărate mutații în geografia sistemelor de așezări, iar geosistemele urbane cunosc schimbări structural-funcționale capitale. Din punct de vedere militar, funcția orașelor cunoaște și ea dinamici complexe, în raport direct cu zona geografică în care sunt situate, în funcție de contextul geopolitic din spațiile geografice, etc. În multe situații, rolul lor militar îmbracă forme disimulate (economice, politice, financiare, etc.), dar de fiecare dată rolul lor major va fi ori *generator* ori *vectorial* pentru politici frontaliere (V. Surd, B. Păcurar, 2009).

Chiar din punct de vedere strategic și tactic militar, prin dispariția războiului liniar, a fronturilor de linie, orașele nu își pierd importanța militară, ci, prin războaiele neliniare, asimetrice, ele devin adevărate spații de luptă. De exemplu, arhitectul israelian E. Weizman (2003), într-un interviu cu P. Misselwitz, publicat pe site-ul www.metamute.org, vede orașele organizate conform logicii apărării, datorită mutațiilor apărute în relația dintre război și oraș. El vede orașele ca pe niște structuri antropice care, din punct de vedere al securității, sunt adevărate coșmaruri, iar din punct de vedere militar trebuie judecate și gândite prospectiv (de către militari) la fel ca un urbanist „care rezolvă probleme de dezvoltare” (idem). Atât militarii cât și urbanistii vor căuta controlarea zonei urbane prin manipularea infrastructurii, prin remodelare și relocalizarea geografică a elementelor structurale sau chiar prin manipularea diverselor opțiuni culturale ale populației. Autorul chiar prezintă drept concept de modernizare urbană *masacrul urban din deceniul 5 al sec. al XIX-lea* în care trupele franceze au distrus orașele algeriene pentru a înfrânge rezistența maghrebiană și în care, contra unei „rezistențe”

constituite din 10 mii de luptători arabi, s-au folosit timp de 7 ani 100 mii de soldați, printre aceștia aflându-se și elemente ale faimoasei Legiuni Străine. Într-adevăr, când disprețuiești o altă civilizație, rolul militar de apărare al unui oraș poate fi văzut ca „*habitat primitiv*” (E. Weizman, 2003), iar lărgirea drumurilor urbane pentru armată este văzută ca remodelare urbană. Chiar dacă exemplul analitic este istoric, pentru geograful militar și pentru urbanistul contemporan, el relevă o concepție contemporană despre rolul militar al unui oraș, rol care analizat conform teoriei funcționalismului ne luminează în mare măsură de ce în ultimii ani se cultivă teoria conform căreia cazărmile, unitățile militare, nu au ce căuta în cadrul unei structuri urbane, trebuind scoase afară. Este clar că se încearcă reducerea la zero a funcțiilor militare ale orașului.

Dincolo de rolul militar al orașului, este important să ne îndreptăm atenția, epistemologic, asupra funcției militare a orașului. Funcția (militară) este, conform definiției avansate în 2009, un element structural vital orașului, care generează, cultivă și susține viața acestuia, în atingerea menirii sale. Acest lucru înseamnă că funcția este consecința relației dintre elementele sistemului și stările acestora, deci este nemijlocit legată de „instituția militară” ca element al geosistemului urban.

Instituția militară, ca element sistemic, a suscitat extrem de multe și de contradictorii opinii. Indiferent de consistența concepțiilor și de multitudinea opiniilor, susțin concepția conform căreia o națiune care nu-și respectă dascălii, preoții și generalii, *nu-și merită statutul de națiune* (completarea noastră) (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Pentru politica unui stat, natura instituției sale militare definește politica sa militară. O bună instituție militară înseamnă acel echilibru organic între:

- comandantul suprem și armata sa;
- societatea civilă și societatea militară;
- societatea militară și societatea culturală;
- societatea militară și societatea educațională.

Conform lui A.H. de Jomini (2007) există 12 condiții esențiale pentru o armată perfectă, (acestea fiind o prezentare succintă și sintetizată, cu intervenții personale și adaptări):

1. un bun sistem de selecție (recrutare);
2. o bună organizare;
3. un sistem bine organizat al „rezervei”;
4. o instruire superioară;
5. o disciplină strictă, dar nu umilitoare, o subordonare liber consimțită;
6. un sistem de recompense/remunerare bine gândit;
7. un corp ingineresc și tehnic competent;
8. superioritatea armamentului;
9. un corp competent și o structură de educație continuă, teoretică și practică;
10. un suport logistic și de refacere și generare foarte bine organizat;

11. o circulație a elitelor, o promovare bazată pe merit;
12. un spirit militar atrăgător și înălțător

Același autor susține concepția, formulată ulterior și de I. Bădescu și prezentată de către mine în articolele și referatele anterioare, conform căreia *„un conducător sau un guvern care își neglijează armata din orice punct de vedere, este vinovat în ochii generațiilor viitoare, deoarece duce la umilirea standardelor sale și ale țării sale, în loc să meargă pe un alt drum, spre succes. Nu spunem că un guvern trebuie să sacrifice totul pentru armată, acest lucru fiind absurd; dar trebuie să aibă grijă constantă în ceea ce privește armata”* (A.H. de Jomini, 2007).

Făcând o legătură dialectică între cele 12 condiții, funcția militară a unui oraș și starea acelui geosistem urban, care are șansa dobândirii și stăpânirii acestei funcții (militare), constat raporturi pozitive de determinare interfuncțională și intrasistemică. Un astfel de oraș, prin funcția sa militară, își va susține, cultiva și dezvolta o serie de atuuri geosistemice: de siguranță (funcția de securitate), urbanistice, economice, culturale, politice, administrative, științifico-academice, ocupaționale, etc. În concluzie, influența sa în teritoriu privește valențe puternice prin care acel oraș poate dobândi un statut de loc central pentru o arie geografică direct proporțională cu nivelul și specificul acestei funcții.

Spre exemplu, în România sistemul militar național cuprinde: structuri luptătoare; structuri de sprijin; structuri logistice; structuri pentru operații speciale; structuri de învățământ și instruire; structuri de refacere și odihnă; cămine de garnizoană; amenajări sportive; structuri de presă, etc. Toate aceste elemente sistemice „construiesc” un sistem administrativ-patrimonial care cuprinde: a) bunuri proprietate privată și b) bunuri din domeniul public și privat al statului în administrare. Este mai mult decât evident că un geosistem urban care deține în structura sa un asemenea subsistem beneficiază de o extraordinară bogăție (patrimonială, de servicii terțiare, economice, culturale, infocomunicaționale, etc.). Un asemenea subsistem va susține organizațional, financiar, managerial, etc., o permanentă dezvoltare a geografiei „infrastructurii critice” prin modernizarea transporturilor, rețelei de management al traficului, infrastructurii energetice și de comunicații, managementului împotriva riscurilor, bazat pe *„sprijinul acordat de armată autorităților și administrației publice”* (conform Cartei Albe a Securității și Apărării Naționale, 2004) prin cooperarea dintre civili și militari. Un asemenea oraș va avea întotdeauna o influență urbană prin apartenența la, sau dominarea unui *„sistem de așezări cu centru de coordonare urbană”* (V. Surd, 2003). Deținerea de către oraș a funcției militare îi va conferi acestuia, întotdeauna, un statut ierarhic cel puțin de rang zonal și putând trece (în noul context de alianțe) chiar și de rangul național. Amplasarea (spre exemplu) a unui comandament internațional de forțe armate într-un oraș asigură acestuia o rază de influență internațională indiscutabilă.

În concluzie, fără o abordare exhaustivă se relevă cu evidență că, într-un geosistem urban, funcția militară asigură acestuia o sumă de elemente, stări și relații intra și intersistemice, care pot

concura, ca importanță și rang, cu celelalte funcții terțiare, dovedind că (cel puțin în cazul României, dar în general în cazul tuturor statelor din estul Europei) actuala degradare a nivelului structurilor de forțe militare din această zonă geostrategică este rezultatul unui *nefericit răspuns necontrolat* la presiunile geopolitice ale frontierei euroatlantice.

4.1.2.10.2. Elementele structural-funcționale ale funcției militare a municipiului Cluj-Napoca

Elementele structurale ale acestei funcții, în geografia geosistemului Cluj-Napoca, aparțin (în funcție de categoria „armelor”): *forțelor militare terestre; forțelor militare aeriene; organelor militare teritoriale și autorităților administrației publice cu atribuții în domeniul apărării naționale.*

Într-o altă structură taxonomică, elementele funcției militare a municipiului Cluj-Napoca pot fi evidențiate și în modul următor:

- Comandamentul Diviziei 4 Infanterie „Gemina”;
- Spitalul Militar de Urgență „Dr. Constantin Papilian” Cluj-Napoca;
- Centrul Militar Zonal Cluj;
- Oficiul de Mobilizare a Economiei și Pregătirea Teritoriului pentru Apărare al Județului Cluj (O.M.E.P.T.A. Cluj);
- Cercul Militar Cluj-Napoca;
- Sindicatul Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere - Filiala Cluj-Napoca;
- Organizația Județeană a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere Cluj;
- Asociația Națională a Veteranilor și Văduvelor de Război - Filiala Cluj.

Divizia 4 Infanterie „Gemina” are Comandamentul situat în municipiul Cluj-Napoca, în Piața Ștefan cel Mare, nr. 1-3. Este

„structura militară” continuatoare, în geografia militară a Clujului, a Armatei a 4-a (de Nord), înființată în 1916, prin Înaltul Decret nr. 2784, semnat de Regele Ferdinand al României. Zona geografică de reponsabilitate a Diviziei cuprinde 19 de județe,

Fig. 79. Aria de responsabilitate a Diviziei 4 Infanterie “Gemina” în 2010

cu 117000 km² (circa jumătate din suprafața României), cu un perimetru zonal care include, în vest, est și nord, aproximativ 1600 km din granița României.

Fig. 80. Însemnul heraldic al Diviziei 4 Infanterie „Gemina”

Misiunile principale ale Diviziei pot fi grupate în trei categorii și anume:

1) pe timp de pace:

- realizarea, menținerea și perfecționarea capacității operaționale a structurilor din subordine;
- organizarea ridicării graduale a capacității de luptă a forțelor subordonate, precum și pregătirea pentru mobilizare a acestora;
- organizarea pazei, apărării și intervenției la obiectivele militare din zona de

responsabilitate;

- organizarea și conducerea forțelor subordonate pentru intervenții în situații de urgență, etc.

2) în situații de criză:

- participarea la neutralizarea elementelor terorist-diversioniste;
- participarea la limitarea și înlăturarea efectelor produse de dezastre și calamități naturale;
- organizarea și asigurarea, la ordin, a trecerii forțelor stabilite în subordinea comandamentelor operaționale și conducerea acțiunilor militare cu forțele rămase la dispoziție.

3) pe timp de război:

- conducerea mobilizării marilor unități și unităților din subordine;
- coordonarea procesului de generare, instruire și operaționalizare al forțelor și asigurarea transferului acestora sub autoritatea comandamentelor operaționale, la ordin;
- conducerea, la ordin, a acțiunilor militare în zona de responsabilitate, cu forțele rămase la dispoziție.

Comandamentul Diviziei este organizat și funcționează „modular”, fiind organul operativ de conducere al Marii unități, subordonat nemijlocit Statului Major al Forțelor Terestre. Conducerea (comanda) Diviziei este asigurată de comandantul Diviziei, împreună cu locțiitorul comandantului, șeful de stat major și consilierul comandantului.

Structura operațional-sistemică a Diviziei cuprinde:

- comandamentul Marii Unități;
- unitățile și subunitățile militare.

Comandamentul este structurat astfel: comanda Marii Unități; modulul personal; modulul informații; modulul operații; modulul logistică; modulul planificare operații; modulul comunicații și informatică; modulul instrucție; secția financiar-contabilitate; structura de securitate; preotul militar; biroul juridic; biroul relații publice.

Pe lângă acestea, există o serie de structuri anexe și anume Centrul mobil de sisteme informatice, Subcentrul de analiză și prognoză nuclear-biologic-chimic (N.B.C.), Redacția ziarului „*Orizont militar*”, Redacția radio-televiziune și Comenduirea garnizoanei Cluj-Napoca.

În construcția pattern-ului geosistemic Cluj-Napoca, se observă situarea unităților (cazărnilor) în trei zone: urban, suburban și periurban. Astfel, în zona centrală se află comandamentul Marii Unități și structuri militare, în zona suburbană de est, microgarnizoana Someșeni, iar în zona periurbană vest, microgarnizoana Florești.

După 1994, când România a fost prima țară care a aderat la programul „Parteneriat pentru Pace”, militarii din Corpul 4 Armată Teritorial „Mareșal Constantin Prezan” și ulterior Divizia 4 Infanterie „Gemina” au avut o prezență activă la desfășurarea unor exerciții multinaționale, în țară și în străinătate, au îndeplinit misiuni în teatrele de operații și au participat la inițiativele regionale, dintre care se reliefează:

- misiunile de menținere a păcii și de reconstrucție, cu detașamente și observatori militari, în Albania, Angola, Bosnia-Herțegovina, Burundi, Congo, Etiopia, Kosovo, Kuwait, Liberia;
- misiunile derulate în teatrul de operații din Afganistan, la operațiile „Enduring Freedom”, „FINGAL” (misiunea ISAF) și în cadrul programului „ANA Training” (circa 2.000 de militari);
- misiunile desfășurate în sprijinul coaliției împotriva terorismului, din Irak, în cadrul operațiunii „Antica Babilonia” (circa 1.000 de militari);
- misiunile finalizate de militarii încadrați în diferite comandamente multinaționale în Afganistan, Bosnia-Herțegovina, Irak, Kosovo, SUA (peste 150 de militari) Kongo, Etiopia, etc.

Bilanțul participării la misiuni internaționale a structurilor subordonate Diviziei 4 Infanterie „Gemina” este de peste 7000 de militari până în 2010 inclusiv.

Spitalul Militar de Urgență „Dr. Constantin Papilian” se prezintă drept un element sistemic aparținând Ministerului Apărării Naționale, situat în Cluj-Napoca pe str. Traian Moșoiu, nr. 22, fiind condus de trei structuri: comitetul director (patru membri), consiliul medical și consiliul consultativ. Structura instituțională a spitalului are în componență:

- 12 secții medicale și compartimente:
  - Chirurgie: șapte medici;
  - Oftalmologie: trei medici;

- Ortopedie-Traumatologie: trei medici;
- O.R.L.: doi medici;
- Urologie: trei medici;
- Anestezie-terapie intensivă: cinci medici;
- Medicină internă: șapte medici;
- Cardiologie: trei medici;
- Neurologie: trei medici;
- Psihiatrie: doi medici;
- Pneumoftiziologie: doi medici;
- Boli infecțioase: un medic.
- cinci laboratoare (Radiologie și imagistică medicală; Microbiologie și hematologie; Biochimie; Anatomie patologică și Medicină preventivă);
- un compartiment primiri urgențe;
- o farmacie ce cuprinde:
  - farmacie cu circuit închis, cu doi farmaciști;
  - farmacie cu circuit deschis (ambulator), cu un farmacist.
- un ambulatoriu de specialitate;
- un birou tehnic medical;
- birouri și compartimente administrative.

Un alt organ militar prezent în peisajul funcțional al municipiului este **Centrul Militar Zonal Cluj**, ce funcționează ca subsistem al Sistemului Militar Național Român, integrat într-o ierarhie strictă, asigurând în spațiul organizațional al armatei române trei elemente structural-sistemic: *mobilitate, logistică și forțe de rezervă*. Topografic este situat în Calea Dorobanților și are în structura sa pentru coordonare Centrele Militare Județene Sălaj și Bistrița-Năsăud.

Oficiul de Mobilizare a Economiei și Pregătirea Teritoriului pentru Apărare al Județului Cluj (O.M.E.P.T.A. Cluj) este un element sistemic militar, cu dublă dependență, atât la Ministerul Apărării Naționale cât și la Ministerul Administrației și Internelor, prin Oficiul Central de Stat pentru Probleme Speciale, și își are sediul pe str. Aviator Bădescu, nr. 7-9. O.M.E.P.T.A. Cluj îndeplinește sarcini privind pregătirea economiei și a teritoriului pentru apărare, precum și activități privind rechizițiile de bunuri și prestările de servicii în interes public, atât pe timp de pace cât și în situații de criză sau în timp de război. Astfel, atribuțiile sale cuprind:

- în privința pregătirii economiei și a teritoriului pentru apărare:
  - elaborarea și aplicarea planului de mobilizare a economiei naționale, pentru județul Cluj;

- elaborarea lucrărilor pentru asigurarea unităților militare cu bunuri și servicii solicitate prin planul de mobilizare al garnizoanei, pe timpul execuției mobilizării;
- asigurarea logistică în situații de urgență, etc.
- în privința rechizițiilor de bunuri și serviciilor în interes public:
  - asigurarea organizării și executării rechizițiilor de bunuri și prestări de servicii în interes public;

Tabelul 38. Cercurile culturale, cursurile și formațiile organizate de Cercul Militar Cluj-Napoca

Cercuri culturale	<i>Istorie și tradiții militare</i> Artă dramatică Teatru Poezie Modeling Muzică clasică Filatelie și numismatică
Formații artistice	<i>Fanfara militară</i> Ansamblul folcloric „Izvoarașul” Formația de teatru „Gaudeamus” Formația „Junior Star” Formația de muzică populară Formația de muzică ușoară Grup vocal Grup de colindători Formația de dansuri de societate Grup de caricaturiști și epigramiști Sextetul 6 T Bras Trupa de majorete
Cursuri	Depanare radio-TV Cameramani de televiziune Fotografi și acusticieni Dans modern Dansuri de societate Dansuri populare Chitară Gimnastică aerobică Manechine, etc.

Sursa: Cercul Militar Cluj-Napoca

- centralizarea cererilor de rechiziții primite de la centrul militar, agenții economici și instituțiile publice;
- întocmirea proiectului de plan de rechiziții și prezentarea acestuia spre aprobare Comisiei mixte de rechiziții din subordinea prefecturii, etc.

Subordonat Diviziei 4 Infanterie „Gemina”, **Cercul Militar Cluj-Napoca** reprezintă atât un reper militar cât și unul cultural al municipiului, fiind o instituție de cultură (nu numai militară) pusă la dispoziția cadrelor militare active sau în rezervă și în retragere, a veteranilor de război, dar și a membrilor societății civile. Ea a organizat și a

patronat, de-a lungul anilor, o serie de cercuri culturale, cursuri și formații, conform tabelului 38.

Mai mult, instituția a avut colaborări permanente cu alte instituții prestigioase din subsistemul cultural al municipiului, precum Teatrul Național și Opera Națională Română, Studioul Teritorial de Radio și Televiziune Cluj sau Casa de Cultură a Studenților.

Cu sediul în Piața Ștefan cel Mare, nr. 4, **Filiala Județeană Cluj a Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră** a fost înființată în 1990 și este structurată în:

- a) Comitetul Filialei Județene Cluj a ANCMRR, format din 19 membri și doi supleanți;

- b) Biroul Permanent al Filialei, cuprinzând nouă membri;
- c) cele două subfiliale (cu personalitate juridică) din municipiile Turda și Dej.

Întreaga activitate a acestei instituții se subscie obiectivelor prevăzute în Statutul ANCMRR, adoptat la Conferința Națională din 2009. Astfel, filiala acționează, cu sprijinul material și financiar al Ministerului Apărării Naționale și al altor instituții abilitate, pentru îmbunătățirea protecției sociale a cadrelor militare în rezervă și în retragere, precum și a familiilor acestora, acordă asistență juridică membrilor săi în probleme ce privesc drepturile și obligațiile cetățenești ale acestora, contribuie la dezvoltarea științei și artei militare românești prin:

- participări la elaborarea de studii și concepte pe teme de doctrină și artă militară;
- propuneri la proiecte de noi acte normative cu caracter militar;
- editarea de lucrări memorialistice și de altă natură specifice Asociației;
- stimularea cercetării științifice de specialitate pentru toate categoriile de forțe ale armatei, precum și a pregătirii studenților, masteranzilor și doctoranzilor în domeniul științei și artei militare, etc.

Asociația Națională a Veteranilor și Văduvelor de Război - Filiala Cluj este o organizație asociativă, cu *statut militar*, reînființată în 1990, după desființarea ei din 1949. Anul de naștere al organizației, la nivel național, este 1902, când prin Înaltul Decret Regal, Regele Carol I, decretează înființarea acesteia. Geografia istoriei militare consemnează evenimentul prin care, în baza hotărârii Înaltei Curți de la Haga, participanții la Războiul de Independență din 1877 (după 25 de ani de la război) „*devin veterani*”. Aceștia vor fi primiți de regele Carol I, unde vor cere pământ și “să le fie respectate drepturile”. În 1990, anul reînființării legale, organizația număra 21816 membri la nivel național.

Sediul Filialei din Cluj se află în incinta cazărzii administrate de Cdm. D4 „Gemina” - Piața Ștefan cel Mare. La data de 31.03.2010, filiala cuprindea un număr de 5638 membri, repartizați pe următoarele categorii:

- a. *invalidi de război* (26 membri), care sunt clasificați în: mari mutilați de război (un membru); invalidi de grad I (trei membri); invalidi de grad II (18 membri) și invalidi de grad III (patru membri);
- b. *văduve de război* (49 membre): cu soți decorați (trei membre) și cu soți nedecorați (46 membre);
- c. *veterani de război* (1702 membri): decorați (149 membri); nedecorați (122 membri) și subofițeri, sergenți (1431 membri);
- d. *văduve de veterani de război* (3860 membri): cu soți decorați (trei membre) și cu soți nedecorați (46 membre).

În structura organizației, clasificarea membrilor (cadrelor militare) era, la aceeași dată, următoarea:

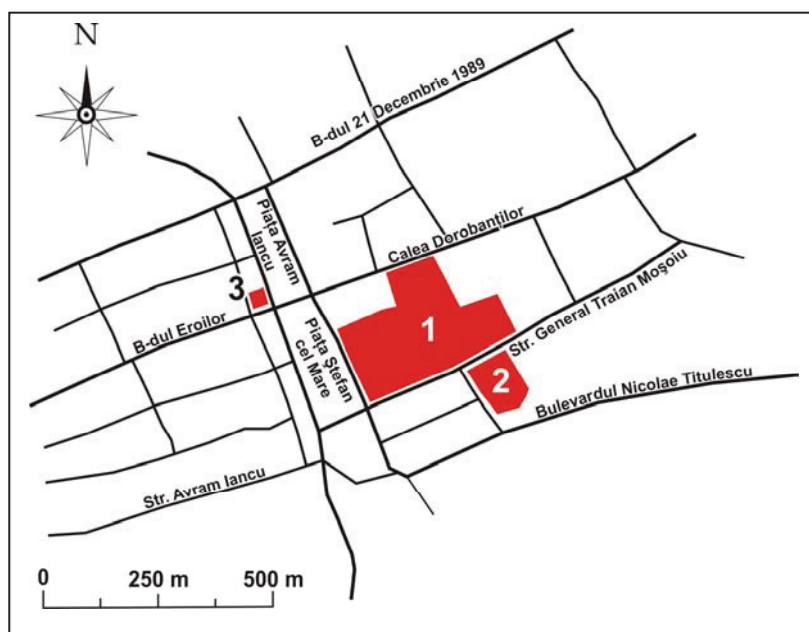
Tabelul 39. Clasificarea și numărul membrilor cadre militare ai Filialei Cluj a Asociației Naționale a Veteranilor și Văduvelor de Război în 2010

Generali și ofițeri		Subofițeri	
Generali	3 (0,16%)	Plutonieri adjutanți șefi	16 (0,84%)
Colonei	117 (6,15%)	Plutonieri adjutanți	283 (14,88%)
Locotenenți-colonei	29 (1,52%)	Plutonieri majori	205 (10,78%)
Maiori	67 (3,52%)	Plutonieri	369 (19,40%)
Căpitani	24 (1,26%)	Sergenți majori	51 (2,68%)
Locotenenți	9 (0,47%)	Sergenți	715 (37,59%)
Sublocotenenți	14 (0,74%)	TOTAL	1902

Sursa: ANVVR - Filiala Cluj

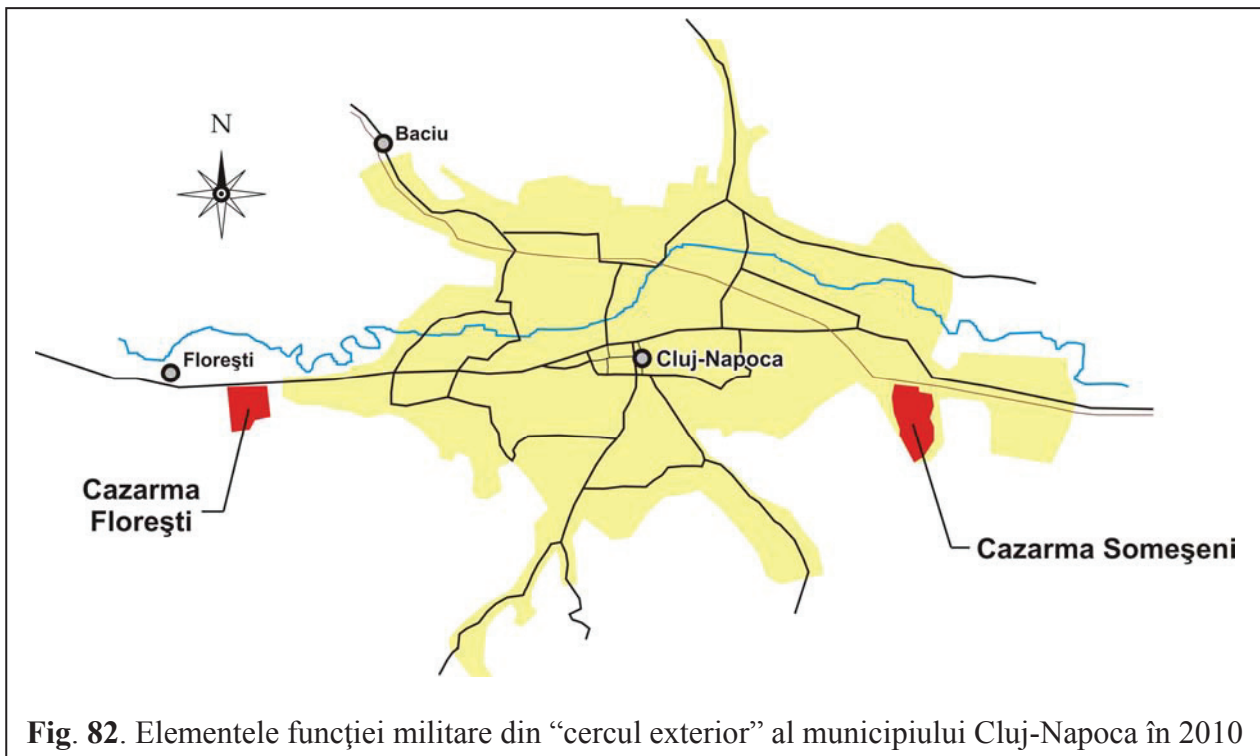
Organizarea teritorială a filialei cuprinde cinci subfiliale și anume Subfiliala Cluj-Napoca, cu 2490 membri, Subfiliala Turda cu 1487 membri, Subfiliala Gherla cu 830 membri, Subfiliala Dej (492 membri) și Subfiliala Huedin (339 membri). Filiala Județeană Cluj a ANVVR este condusă de un comitet format din președintele filialei județene și președinții subfilialelor Cluj-Napoca, Turda, Dej, Gherla și Huedin.

Sindicatul Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere - Filiala Cluj-Napoca este o organizație sindicală a cadrelor militare în rezervă și în retragere cu domiciliul în Cluj-Napoca, provenite din toate structurile sistemului național de apărare, de securitate și de ordine publică. În 2010 număra 357 de membri, cadre cu grade de la plutonier la general maior, respectiv de la agenți la chestori.

Fig. 81. Principalele elemente ale funcției militare în centrul („cercul interior”) municipiului Cluj-Napoca în 2010

1. Comandamentul Diviziei 4 Infanterie Gemina;
2. Spitalul Militar de Urgență „Dr. Constantin Papilian”;
3. Cercul Militar Cluj-Napoca

Fig. 82. Elementele funcției militare din “cercul exterior” al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Caracterul funcției militare în municipiului Cluj-Napoca.

$$\text{Coef. asig.} = \frac{\text{Zona responsabilitate}}{\text{Zona locală}} = \frac{117000 \text{ km}^2}{179,52 \text{ km}^2} = 651,7$$

Concluzia: **caracterul funcției este definit de responsabilitatea și misiunea instituției militare => funcție externă.**

Coeficient localizare = 0,8 (!)

4.1.2.11. *Funcția frontalieră a municipiului Cluj-Napoca*

4.1.2.11.1. Introducere și fundamentare

Gnoseologia geografică asupra sistemelor urbane a consacrat în literatura științifică o complexă problematică menită să stabilească nomenclatura și menirea acestora în holarhia sistemelor umane. În contextul evoluției cumulate a geografiei așezărilor, mai ales a celor urbane, în secolul trecut și în XXI, orașului i s-au recunoscut o serie de poziții și roluri sistemice, care cunosc o extraordinară dinamică (în sensul prefacerii evolutive). Majoritatea școlilor geografice privesc geosistemul urban din perspectivă funcționalistă, conștientizând și recunoscând *faptul geografic* că orașul se comportă ca un organism viu (corp uman), iar în cadrul acestui comportament el își manifestă și își consacră o serie de funcții (I. Serageldin; E. Shluger; Joan Martin-Brown, 2001).

La clasificarea acestor funcții, am avansat în această cercetare, dar și în contribuții anterioare (V. Surd; B. Păcurar, 2010), sintagma „*funcția frontalieră a orașului*” (V. Surd; B. Păcurar, 2010) Problematika relevată în mod special, în aceste contribuții și asupra căreia revin în fundamentarea prezentă este că între geosistemul urban și „*fenomenele frontierei*” (I. Bădescu, 1995) există raporturi sistemice atât de semnificative și de complexe încât nu pot aborda problematica funcțiilor municipiului Cluj-Napoca fără a releva o funcție pe care o considerăm extrem de sugestivă pentru întreaga evoluție a orașelor. Această funcție a așezat orașul în toate perioadele antropologice, fie în centrul marilor sisteme expansive, fie pe direcția principală de evoluție a acestora. În studiul științific al frontierelor, geografia a cedat până în prezent inițiativa către alte științe: geopolitica; sociologia; antropologia; filozofia, etc. Într-adevăr, cercetarea ultimilor 100 de ani, începând cu F.J. Turner (1893), care lansează conceptul „*frontierei*”, a realizat în acest domeniu pași și realizări extraordinare. Pentru că văd geosistemul urban ca pe o unitate sistemică permanent prezentă în toate geosistemele construite de frontierele umanității, consider extrem de necesar și de important să pun în valoare, din punct de vedere geografic, rolul orașului și funcțiile sale în evoluția frontierelor. Această poziție și acest rol au generat funcția sa frontalieră. În acest sens, voi fundamenta raportul dintre *frontieră* și *zona de influență urbană*, fundamentare care va configura conceptul de funcție frontalieră. Voi construi fundamentarea mea bazându-mă pe structura gnoseologică a unor contributori de referință (R.A. Billington, W.J. Eccles, R.V. Hine, I. Bădescu, D. Dungaciu, C. Degeratu, R. Săgeată, A. Marga și A. Cușco).

Conceptul de „*frontieră*” sau „*fenomenul frontierei*” (I. Bădescu, 1995) exprimă „...*totalitatea proceselor prin care se manifestă o expansiune istorică, fie a unui popor, fie a unei civilizații, fie a unei religii sau ideologii ori,...a unui imperiu*”. Conceptul frontierei, conform consacării din geografia politică, dar mai ales din geopolitică și din sociologie, generează o serie de concepte dintre care trebuie să evidențiem câteva:

1) *procesele frontierei* exprimă totalitatea proceselor spirituale, instituționale, economice, sociale, politice, etc., generate și întreținute de „*frontieră*” în evoluția și manifestarea sa (expansiune sau retragere);

2) *limită*, concept identificat adeseori cu graniță, are semnificația unei linii convenționale, care desparte state, regiuni, județe, etc.;

3) *frontieră* este un concept lansat în geografie și sociologie de Frederick J. Turner; în pofida faptului că dicționarele îl folosesc drept sinonim pentru termenul graniță, iar în ultimii 20 de ani, mass-media îl folosește obsesiv în acest sens, trebuie să menționez că geografia politică a stabilit clar că între state nu sunt frontiere, ci granițe; această „suprapunere” de termeni și confuzie de sensuri sunt consecințe ale expansiunii frontierei euroatlantice, în ultima sa formă de exprimare, mai exact *frontiera mondială*; între cei doi termeni există distincții și diferențe clare pe care geografii și

geopoliticienii ar trebui să le impună „*Frontiera nu desemnează ceva rigid, imobil, fix (precum granița), registrul său de utilizare este vast; vorbim despre frontiere religioase, nu despre granițe religioase, cercetăm frontiere culturale, studiem, tocmai din aceste motive, fenomene de frontieră, nu fenomene de graniță*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995); sociologia și geopolitica frontierei s-a bucurat în România de atenția unor personalități precum N. Iorga, S. Mehedinți, I. Conea, S. Samuila, V. Mihăilescu, I. Bădescu, D. Dungaciu și alții; acești s-au ocupat și de conceptele de graniță, și de frontieră; Nicolae Iorga susținea chiar consacrară termenului de „*hotar*” (N. Iorga, 1938). „Limită, graniță, frontieră, constituie o „salbă” terminologică din care geograful trebuie să își extragă cu precauție instrumentul conceptual; bogăția lor sugerează complexitatea a ceea ce numim fenomene de frontieră, dar și tipuri de abordare efectivă a frontierei, respectiv modurile specifice în care culturi diverse și-au pus amprenta asupra analizelor consacrate chestiunii care ne preocupă; fac așadar distincție între maniera în care au acționat diferite frontiere (politice, culturale, religioase, etc.) la înaintarea și expansiunea lor și maniera în care culturile au studiat și teoretizat fenomenele de frontieră și semnificația frontierelor” (D. Dungaciu, 1995);

4) „*spiritul frontierei*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995) este un alt concept, o sintagmă cu o consistență semantic-gnoseologică foarte încărcată; spiritul frontierei este rezultatul „*țesăturii*” unei serii de trăsături pozitive și negative pe care le generează frontierele: individualismul, egocentrismul, revoluția motivațiilor și a speranței, instinctul câștigului (D. Dungaciu, 1995), nemulțumirea socială, inegalitatea, nesiguranța (muncii, familiei, țării), distrugerea legăturilor sociale, familiale, apetitul consumerist (A. Marga, 2009); în același timp însă frontierele au generat și trăsături pozitive (*creștinismul* – iubirea și împăcarea socială; *frontiera europeană* – spiritul întreprinzător, încrederea în viitor; *frontiera americană* – simțul practic, inventivitatea, țintirea unor țeluri grandioase, energia creatoare, sentimentul libertății, etc.); spiritul frontierei a configurat în gândirea umană noi spații de cunoaștere care au definit o economie și o sociologie a frontierelor, o antropologie și o psihologie a frontierelor, o religie, o morală și o politică nouă; Acestea vor face ca sec. XXI să fie „*unul al triumfului deplin, al paradigmatelor frontierei, în toate domeniile*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995); lumea științifică și culturală este din ce în ce mai conștientă că lumea de azi și mai ales cea viitoare este o construcție dinamică a frontierei, care prin spiritul ei „*poate crea o lume*” (F.J. Turner, preluat din I. Bădescu, 1995), o lume a cărei paradigmă a cunoașterii trebuie aprofundată pentru că alternativa este eșecul;

5) „*frontiera ca fenomen cultural și psihologic*” (fundamentată în studiile despre sociologia și geopolitica frontierei de I. Bădescu și D. Dungaciu, 1995) este astăzi pe deplin conștientizată în științele geoantropologice și geopolitice; în urma emulației gnoseologice în domeniile frontierei (a sociologiei, a geopoliticii, a geografiei politice, etc.) suntem lămuriți că frontierele au fost întotdeauna expansiuni culturale dominante asupra altora, considerate inferioare; frontiera romană supunea lumea

barbară, frontiera creștină convertea lumea păgână, frontiera comunistă dorea transformarea lumii nedrepte (inegale) într-o egalitate universală, etc.; reprezentativă însă pentru caracterul cultural și psihologic, dar și pentru cel de fenomen social total este „*frontiera europeană*” (idem.); geografia acestei expansiuni culturale, psihologice, sociale și economice s-a bazat, detașat față de frontierele anterioare, pe lumea orașului, pe sistemul urban „*Noul sistem a debutat ca rețea de centre urbane capabile să-și subordoneze vaste arii țărănești*” (idem.); noua frontieră a Europei moderne a căpătat un nou înțeles și anume totalitatea proceselor de expansiune a lumii urban-capitaliste asupra unor vaste arii rurale.

Frontiera europeană are însă o altă valoare gnoseologică. Ea ne ajută să înțelegem, în sfârșit, fenomenul culturilor reacționiste (reacționare). Prin modelul turnerian de fundamentare gnoseologică a cazului american, a frontierei americane, azi suntem edificați asupra procesului culturilor reacționare. Azi nu mai vedem europeanizarea Americii, vedem americanizarea Europei, nu mai vedem romanizarea Europei și a Africii, ci africanizarea și „dacizarea” acesteia, nu mai vedem romanizarea Levantului, ci iudeizarea Europei prin frontiera iudeo-creștină și *cu maximă responsabilitate a reconsiderării teoriilor consacrate asupra frontierei romane în Dacia, de ce am desconsidera și nu am cerceta mai atent teoria frontierei dacice asupra Eurasiei, ca primă mare frontieră a umanității și abia apoi asupra celei romane ca o cultură reacționistă?*

Frontiera europeană, conform studiilor fundamentate până azi, este expresia totală a fenomenului cultural frontalier, în expansiune asupra altor spații geografice și care a evidențiat un fenomen geografic extraordinar: geografia culturilor de reacție. Frontiera europeană s-a manifestat începând cu sec. al XVII-lea, prin câteva mari fenomene geofrontaliere: iluminismul, revoluția franceză, revoluția industrială engleză și înaintarea frontierei americane. În fața acestor răscoliri geoistorice, societățile europene au reacționat prin culturi reacționiste (de reacție):

- cultura abrahamică americană, construită pe:
  - reacția culturală americană prin care s-a format “omul american”;
  - reacția religioasă (americană), construită pe motivul central al frontierei iudaice: *pământul făgăduinței*;
- cultura britanică, prin victorianism;
- marea cultură romantică, prin cele două etape: “*romantismul înalt*” și “*romantismul popular*” (idem.); romantismul popular este cunoscut prin stilul secession, în cadrul acestui curent încadrându-se și două curente românești: sămănătorismul și poporanismul.

Aceste noi culturi, produse ale noologiei reacționare, au configurat noi geografii (geografia socială, geografia culturală, etc.). În România, aceste geografii sunt cristalizate pe curente ideologice precum junimismul (comparabil cu noologia victoriană), care a realizat în geografia culturală românească mari și “clasice” mutații precum maiorescianismul, aristocratismul carpian, patriotismul și

etica onoarei, revoluția lingvistică, prin respingerea “beției de cuvinte”. Din această cultură reacționistă s-au născut în geografia culturală românească (atât de dinamică prin manifestare în spațiul urban) aristocrația culturală a României moderne (cea pe care o va distruge viitoarea frontieră comunistă), cultura poporului prin Dimitrie Gusti și *teoria păturii superpuse* eminesciană, recunoscută ca cea mai importantă afirmare în România a frontierei nord-atlantice.

În consecință, observăm că orice fenomen al frontierei este indisolubil legat de spațiul orașului (ca cetate, capitală, elite culturale, modernizare economică, “*noua cotitură*” – A. Marga, 2009, etc.). Acest lucru înseamnă că atunci când cercetăm geografia orașului vom fi, obiectiv, obligați să îl raportăm la acest “fenomen social total”. Rezultă că orașul, în această construcție holarhică a frontierei, a avut, are și va avea un rol fundamental. Care este acest rol și care este funcția lui? Cred că aceasta îmbracă două forme: a) *generatoare* și b) *vectorială* (V. Surd, B. Păcurar, 2010). Cele două forme vor defini în consecință structura geosistemului urban, o funcție pe care o *definim* sub forma *funcției frontaliere*. Indiferent de perspectiva analitică a funcțiilor urbane, atâta vreme cât recunoaștem că orașul a fost și este o structură sistemică în holarhia fenomenelor frontierei, suntem obligați să consacram această funcție în taxonomia funcțiilor urbane. Întrucât orașul a fost și este *loc central* pentru geografia națiunilor, orașul este sistemul antropic care circumscrie toate elementele generatoare de cultură, civilizație, economie, politică și prin urmare, de istorie. Toate aceste elemente au două meniri: susținerea geosistemului urban și mai ales *expansiunea spațiului generat* (religios, cultural, economic, social, politic, etc.) în teritoriu, în spațiul adiacent. Mărimea și expresia pe care o îmbracă sau o ating aceste „spații” este diversă, în funcție de categoria frontierelor, procesele acestora, instrumentele acestora și mai ales de reacția spațiului vizat față de această expansiune frontalieră. „*Astăzi am putea spune că frontiera nu mai este un fenomen extern, ci unul intern*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Mondializarea, ca fenomen social total, nu are granițe astăzi. Ea se manifestă simultan atât în *spațiul generator* cât și în cel *de influență*, care au devenit, prin cibernetizare, sincrone ca *spațiu de manifestare*.

4.1.2.11.2. Logistica instituțională a funcției frontaliere a municipiului Cluj-Napoca

Din susținerea teoretică făcută anterior, se relevă caracterul cu totul special al acestei funcții și, în consecință, infrastructura sistemică a acesteia cuprinde o paletă foarte largă de elemente. Practic, nu există domeniu social, politic, economic și cultural care să nu fie inclus în sistemul instrumentelor frontierei. Singurul criteriu, care marginalizează într-o oarecare măsură anumite subsisteme din construcția logistic-instituțională a unei frontiere, este *specificul acelei frontiere*. Dacă voi analiza o frontieră ideologică, rolul dominant al logisticii instituționale a acesteia va reveni elementelor ideologice și conexe. Dacă voi analiza o frontieră economică, atunci elementele sectoarelor economice

secundar și terțiar vor domina în sistemul elementelor de expansiune. O frontieră precum *frontiera euroatlantică* va cuprinde totalitatea elementelor sistemice dintr-un geosistem urban.

În consecință, în cazul geosistemului urban Cluj-Napoca pe care îl analizez geografic din punct de vedere al funcțiilor terțiare, funcția frontalieră se va baza pe elemente din întreaga paletă instituțional-sistemică. Voi face așadar o evidențiere a acestor elemente pe următoarele categorii:

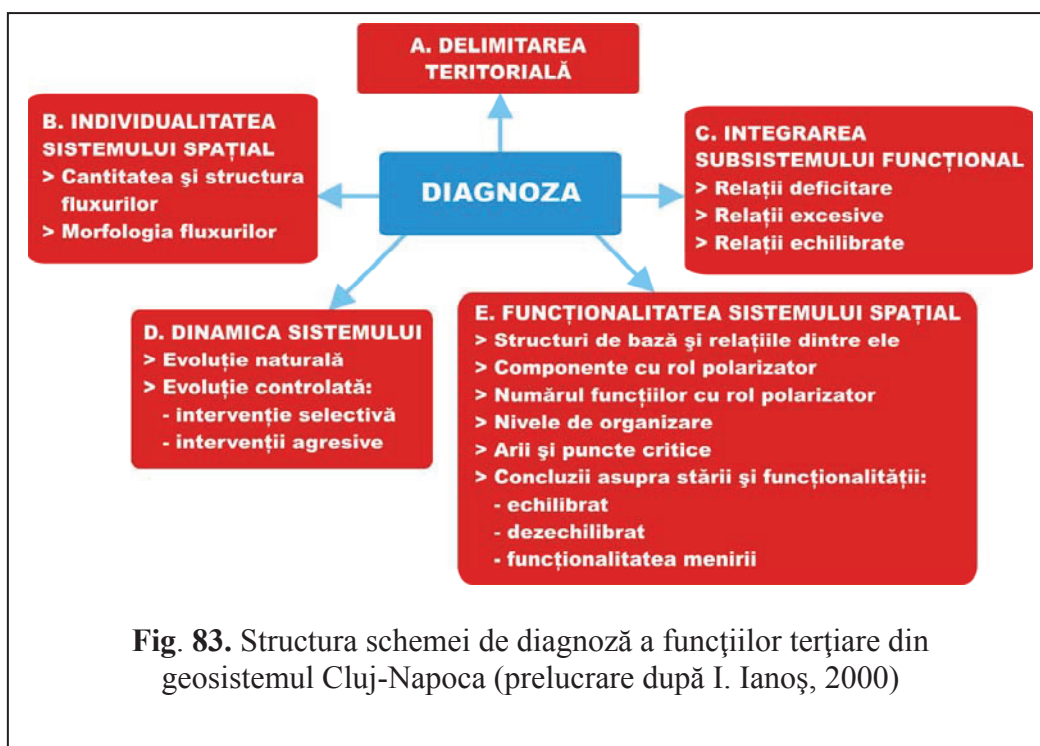
- elemente instituțional-culturale:
  - instituții academice;
  - instituții cultural-artistice;
  - instituții de învățământ superior;
  - asociații și uniuni culturale.
- elemente religioase;
- elemente politico-ideologice:
  - partide politice;
  - organizații politice și ideologice.
- elemente economice:
  - societăți și firme agricole;
  - societăți și firme industriale;
  - societăți și firme comerciale;
  - societăți și firme turistice;
  - societăți și firme de cercetare și inovare economică.
- elemente ale sistemului de securitate:
  - elemente ale sistemului de securitate civică;
  - elemente ale sistemului de securitate națională;
  - elemente ale sistemului de securitate ecologică.
- elemente ale sistemului socio-demografic:
  - organizații etnice;
  - organizații neguvernamentale.
- elemente ale suprasistemelor internaționale și transnaționale;
- elemente sistemic-financiare.

Enumerarea și individualizarea acestor elemente, pentru fiecare categorie în parte, nu se justifică, deoarece nu ar face decât să încarce contextul cu informații descriptive, fără a adăuga o valoare analitică, întrucât fiecare clasă taxonomică, prin semantica titlaturii, ne crează automat fizionomia geospațială a sistemului configurat. La punctele următoare voi concretiza în context elemente din fiecare categorie și, în consecință, scopul analizei geografice va fi atins. Trebuie remarcat însă un aspect esențial în imaginea sistemului logisticii instituționale a funcției frontaliere a

municipiului, și anume numărul impresionant al elementelor sistemice din logistica instituțională, pe care se bazează, în momentul de față, funcția frontalieră a municipiului Cluj-Napoca.

4.2. Analiza diagnostic a funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca

Abordarea analitică a funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca va fi fundamentată pe construcția teoretică a „diagnozei” sistemelor teritoriale prin adaptarea la scopul și ținta mea a *schemei propuse de I. Ianoș* (2000). În cazul meu, schema de „analiză diagnostic” va avea următoarea structură:

Voi folosi această construcție epistemologică pentru analiza (selectivă) a funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca.

4.2.2. Analiza subsistemului funcțiilor civice din geosistemul Cluj-Napoca

În baza fundamentărilor conceptuale ale teoriei generale a sistemelor, orice microsistem aparține unei holarhii care se poate autoorganiza sau poate fi organizată în scheme structurale diverse. Prin fundamentarea mea gnoseologică, în construirea și propunerea prezentei taxonomii a funcțiilor așezărilor, în particular a orașelor, categoria funcțiilor civice se constituie într-un subsistem al geosistemului urban, care, în cazul municipiului Cluj-Napoca, integrează sistemic: a) *funcția rezidențială*; b) *funcția de securitate*; c) *funcția administrativ-civică*; d) *funcția urbanistică*; e) *funcția medicală* și f) *funcția ecologică*.

În analiza acestui subsistem, pe care îl numesc *subsistemul funcțional-civic*, voi folosi ca metodă de bază, metodologia modelară, fundamentată de I. Ianoș (2000), dar adaptată cazului meu prin abordări funcționaliste sau aparținând altor teorii și concepții precum teoria complexității. Sunt conștient că, din punct de vedere analitic, s-ar putea obține rezultate superioare în analiza funcțiilor urbane, respectiv a sistemelor funcționale care le susțin, prin analiza separată a fiecărui subsistem funcțional, susținător de funcție: de securitate, urbanistic, rezidențial, etc. Motivul care mă obligă la o *analiză împărțită pe categorii funcționale* (cu excepția funcțiilor care nu pot fi încadrate taxonomic în aceste „categorii”) este spațiul tipografic necesar unui astfel de demers, capacității limitate impuse de lucrarea mea, dar și faptului că pot fundamenta suficient și optim concepția noastră asupra definirii, configurării și funcționalității sistemice a municipiului Cluj-Napoca. Complexitatea unui geosistem urban precum Cluj-Napoca este atât de evidentă încât este clar că fiecărei funcții i s-ar potrivi și ar cere un proiect de cercetare independent.

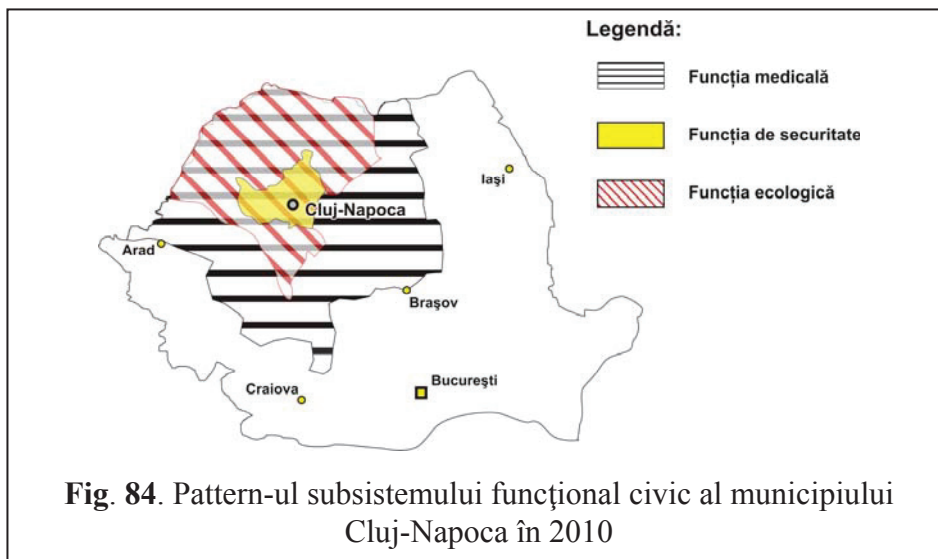
În consecință, voi trece la analiza subsistemului funcțional-civic, conducându-mă după modelul lui I. Ianoș (2000), prelucrat și adaptat, și pornind de la modelul de organizare actuală, pe care l-am prezentat anterior. Așadar, voi trece la „Analiza diagnostic”.

4.2.2.1. Diagnoza subsistemului funcțional-civic din geosistemul Cluj-Napoca

A. Delimitarea teritorială

Având un subsistem pluri-funcțional, pentru că există și subsisteme individual-funcționale (juridic, militar, frontalier, etc.), delimitarea teritorială a acestuia o voi determina prin suprapunerea spațială și teritorială a tuturor subsistemelor funcționale din cadrul categoriei (medical, de securitate, rezidențial, etc.). Voi considera ca perimetru geografic bine definit prin suprapunerea ariilor de influență și de atracție funcțională a cel puțin trei funcții civice, iar perimetrul geografic pe care unele dintre funcții, precum cea medicală sau cea de securitate, îl configurează va fi considerat ca o expresie

a zonei de influență a geosistemului urban Cluj-Napoca. În baza proiecției cartografice a elementelor fiecărei funcții din *subsistemul funcțional-civic*, voi configura următoarea hartă, care se va constitui în pattern-ul subsistemului.

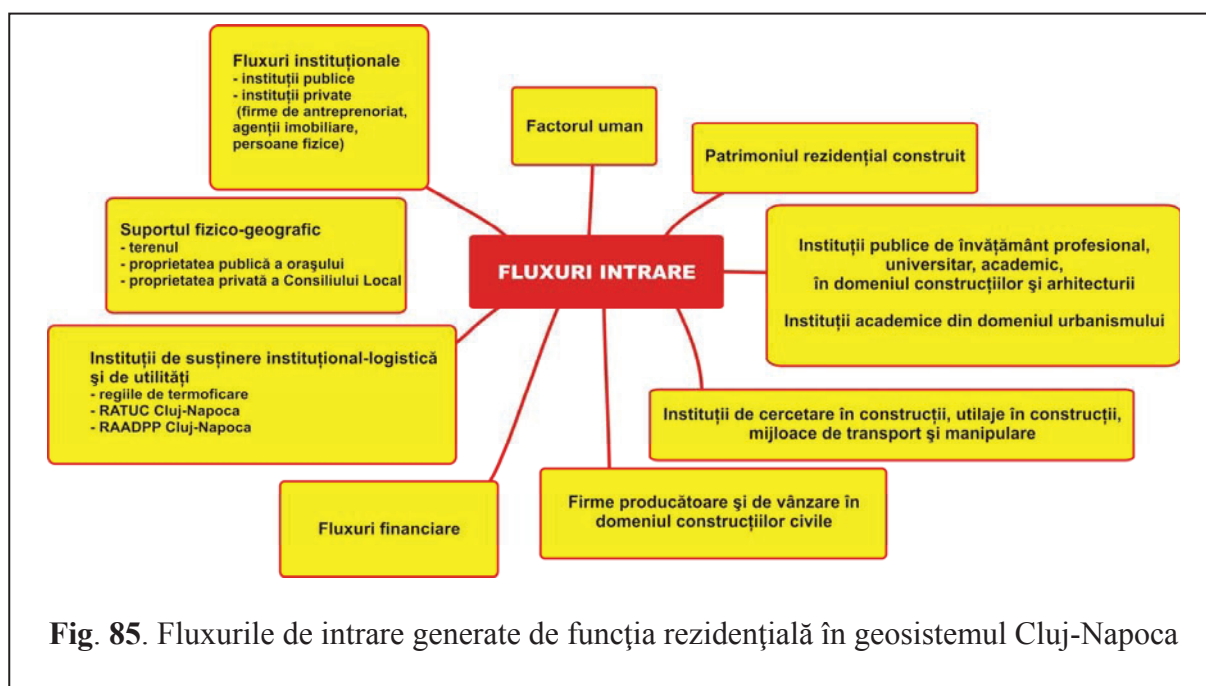

B. Individualitatea subsistemului funcțional-civic din geosistemul Cluj-Napoca

B.1. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor

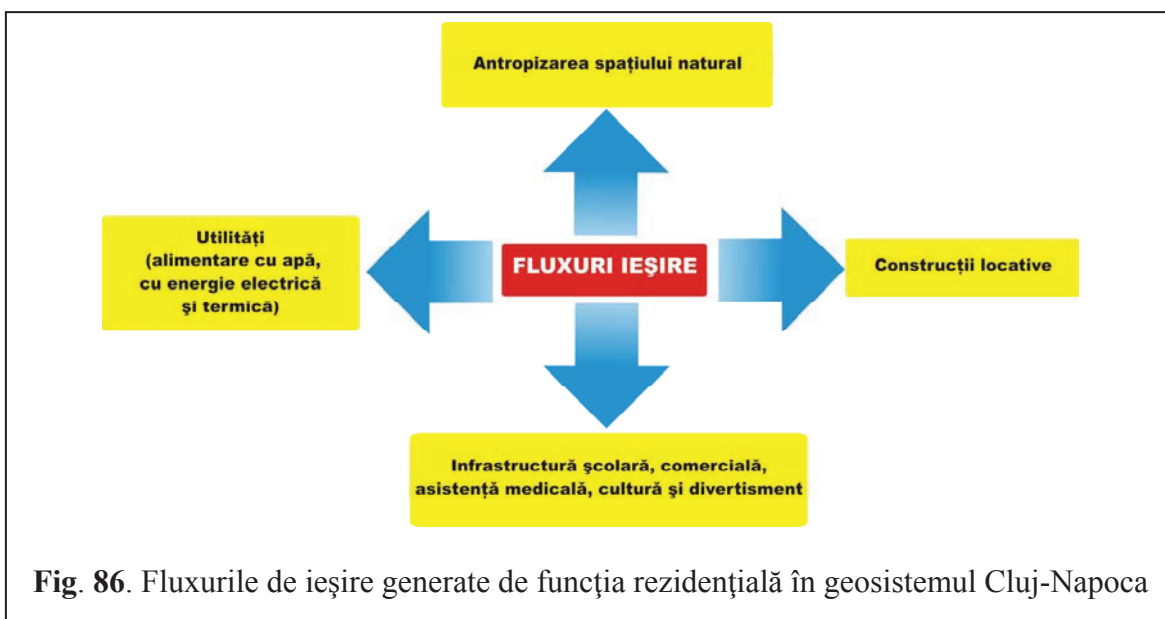
Configurându-se într-un sistem complex-funcțional, compus din șase subsisteme funcționale, toate acestea vor introduce în sistemul holarhic superior cantități specifice de fluxuri energetice, de informație și masă. Întrucât acțiunea funcțiilor subsistemului este sinergică, ținta va fi, conștient sau obiectiv, una stabilită în baza principiului teoriei convergenței, a ingineriei convergente: *toate eforturile îndreptate spre atingerea aceleași ținte*. Dar în mod obiectiv fluxurile vor fi ori convergente (cazul ideal), ori divergente (în mod frecvent). Conștient de caracterul pregnant convergent al unei zone de influență urbană (I. Ianoș, 2000; V. Surd, 2003), cu atât mai mult se manifestă convergența fluxurilor într-un subsistem funcțional civic aparținând spațiului geourban. Pentru stabilirea caracterului, cantității și structurii fluxurilor în subsistemul civic urban, voi prezenta pentru fiecare din funcțiile subsistemului civic date și statistici relevante.

B.1.1. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate de funcția rezidențială

Fig. 85. Fluxurile de intrare generate de funcția rezidențială în geosistemul Cluj-Napoca

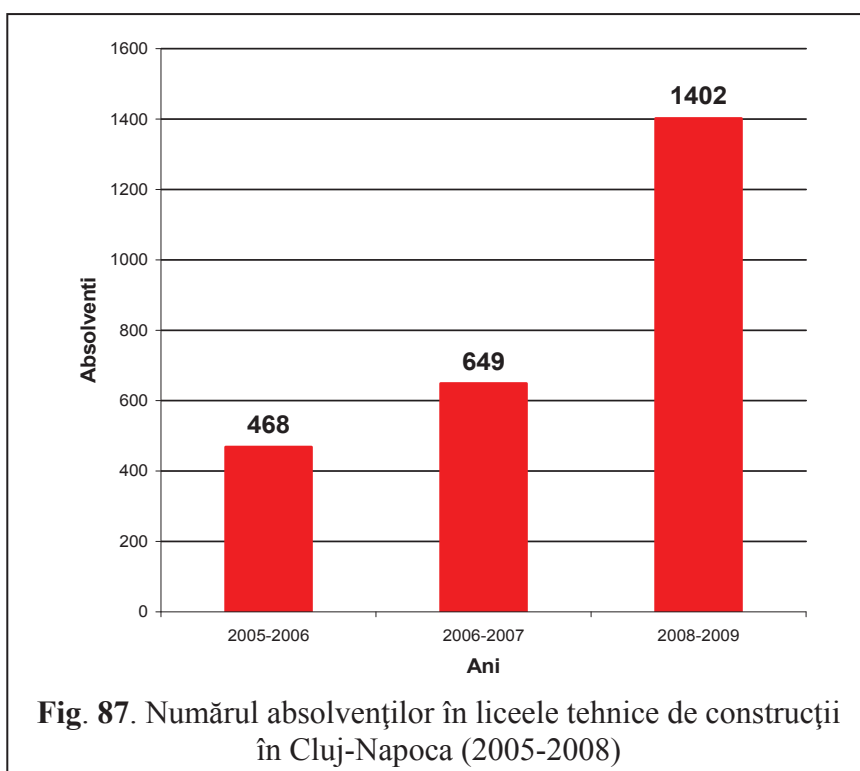

Tabelul 40. Situația statistică a firmelor de construcții din Cluj-Napoca în 2010

Nr. crt.	Categorie de firme	Număr firme / %
1.	Proiectare în construcții	43 (15,47%)
2.	Materiale de construcții	16 (5,76%)
3.	Materiale speciale de construcții	7 (2,52%)
4.	Prefabricate în construcții	5 (1,80%)
5.	Construcții echipamente și servicii în construcții	148 (53,24%)
6.	Firme de arhitectură	59 (21,22%)
Total		278

Sursa: Direcția Generală a Finanțelor Publice Cluj

Statisticile sintetice asupra categoriilor de fluxuri și a structurii acestora, generate, susținute sau administrate de funcția rezidențială arată conform „tabloului” următor:

Tabelul 41. Fluxurile funcției rezidențiale din fișa localității Cluj-Napoca în 2008

Cod element flux	Denumirea elementului de flux	Valoarea
1. Echiparea teritoriului		
1301	Suprafață totală (ha)	17952
1302	Locuințe existente – total (număr)	120504
1303	Locuințe în proprietate majoritară de stat (număr)	1960
1304	Suprafața locuibilă – total (mp)	4712183
1314	Locuințe în proprietate majoritar privată (număr)	118544
1315	Suprafața locuibilă – proprietate majoritară de stat (mp)	51872
1316	Suprafața locuibilă – proprietate majoritar privată	4660311
2. Populația		
1401	Populația totală stabilă la 1 iulie	308763
1402	Populația la 1 iulie – femei	163730
1403	Populația cu domiciliul în localitate la 1 iulie	291590
1417	Populația totală la 1 ianuarie (stabilă)	309338
1418	Populația la 1 ianuarie – femei	164047
1413	Căsătorii	2489
1414	Divorțuri	709
1407	Stabiliri de domiciliu în localitate	4461
1408	Plecări cu domiciliul din localitate	4038
1410	Stabiliri de reședință în localitate la 31 decembrie	19266
1411	Plecări cu reședința din localitate la 31 decembrie	1530
1415	Emigranți	288
1416	Imigranți	275
3. Forța de muncă		
1518	Număr mediu salariați în construcții	9926
4. Investiții – construcții		
1704	Locuințe terminate – total (număr)	1178
1718	Locuințe terminate din fonduri private (număr)	907
1706	Locuințe terminate din fondurile populației (număr)	879
1326	Autorizații de construire eliberate pentru clădiri rezidențiale (exclus pentru colectivități) – număr	754
1330	Autorizații de construire eliberate pentru clădiri rezidențiale (exclus pentru colectivități) – m ²	496601

Sursa: Fișa localității Cluj-Napoca

Morfologia fluxurilor de intrare și ieșire evidențiază, prin analize statistice, dar mai ales comparativ-funcționaliste, o serie de caracteristici convergente, dar și divergente ale acestor fluxuri. Nu voi abuza de statistici matematice sau ponderale, ci voi puncta pentru evidențiere prin relevare sugestivă și definitorie asupra domeniului:

- suprafața medie locuibilă/persoană este de **sub 20 m² (16,4 m²)** în 2010;
- suprafața medie/locuință este de **sub 40 m² (39,86 m²)** în 2010;

- capacitatea de cumpărare a populației în Cluj-Napoca este din **circa 3.000 euro**;
- evoluția numărului de locuințe, precum și a suprafeței locuibile, pe categorii de proprietate locativă, în perioada 2006-2009, a fost următoarea:

Tabelul 42. Evoluția numărului de locuințe și a suprafeței locuibile, pe categorii de proprietate locativă, din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2006-2009

Indicator	2006	2007	2008	2009
Locuințe existente – total	118 582	119 498	120 504	121 656
Locuințe proprietate publică	1 894	1737	1960	1921
Locuințe proprietate privată	116 688	117 761	118 544	119 735
Suprafață locuibilă – total (mp)	4 640 266	4 690 769	4 712 183	4 782 199
Suprafață locuibilă – proprietate publică (mp)	48 644	43 058	51 872	50 122
Suprafață locuibilă – proprietari privați (mp)	4 591 622	4 647 711	4 660 311	4 732 077
Locuințe terminate total (număr)	1 063	1 126	1 178	1 236
Locuințe terminate din fonduri publice (număr)	53	3	301	44
Locuințe terminate din fonduri private (număr)	1 009	1 126	907	1 236
Locuințe terminate din fondurile populației (număr)	1 009	1 126	879	1 236

Sursa: Institutul Național de Statistică

- numărul locuințelor terminate în 2010 este de **121.504**;
- domină în fondul locativ segmentul rezidențial vechi cu suprafețe mici:

Tabelul 43. Structura segmentului rezidențial vechi în câteva cartiere ale municipiului Cluj-Napoca

Mănăștur (proiectele noi au suprafețe variabile în funcție de fiecare proiect în parte)	Garsoniere confort III ~ 12 mp Garsoniere confort II – 18-20 mp Garsoniere confort I – 28-30 mp
	Apartamente de o cameră ~ 34-38 mp Apartamente de două camere confort II – 37-38 mp Apartamente de două camere – 42-44 mp Apartamente de două camere confort I – 50-55 mp Apartamente de două camere confort mărit ~ 58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort III ~ 44 mp - confort II ~ 55 mp - confort UNIC ~ 57 mp - confort I ~ 65-68 mp - confort mărit ~ 74-76 mp
	Apartamente de patru camere: - unic ~ 60-62 mp - confort I ~ 74-76 mp - confort mărit ~ 80-90 mp
Mărăști (proiectele noi au suprafețe variabile în funcție de fiecare proiect în parte)	Garsoniere: - confort II – 18-20mp - confort I – 28-30 mp

Tabelul 43. Structura segmentului rezidențial vechi în câteva cartiere ale municipiului Cluj-Napoca

	Apartamente de o cameră ~ 34-38 mp
	Apartamente de două camere: - confort I – 50-56 mp - confort mărit ~ 58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort I ~ 64-68 mp - confort mărit ~ 75-78 mp
	Apartamente de patru camere: - confort I ~ 74-76 mp - confort mărit ~ 84-90 mp
Gheorgheni (proiectele noi au suprafețe variabile în funcție de fiecare proiect în parte)	Garsoniere: - confort III – 10 mp - confort II – 18 mp - confort I – 28 mp
	Apartamente de o cameră – 34-36 mp
	Apartamente de două camere: - confort III ~ 28 mp - confort II – 32-33 mp - confort I – 44-46 mp - confort I decomandat ~ 52 mp - confort mărit ~ 58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort III ~ 40 mp - confort II ~ 46-48 mp - confort I ~ 56-60 mp sau 66-67 mp
Zorilor (proiectele noi au suprafețe variabile în funcție de fiecare proiect în parte)	Apartamente de patru camere: - confort I ~ 64-70 mp sau 74-78 mp - confort mărit ~ 90 mp
	Garsoniere – 24-25 mp
	Apartamente de o cameră – 34-36 mp
	Apartamente de două camere: - confort I – 52-54 mp - confort mărit – 56-58 mp
	Apartamente de trei camere: - confort I – 65-68 mp - confort mărit – 74-76 mp
	Apartamente de patru camere: - confort I – 76-78 mp - confort mărit – 90 mp

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieței imobiliare Cluj-Napoca (2007-2008)

- prețurile locuințelor sunt foarte ridicate raportat la puterea de cumpărare:

Tabelul 44. Prețurile practicate ale locuințelor în municipiul Cluj-Napoca

	Blocuri vechi			Blocuri noi (finisate la standarde medii)		
	Prețuri (euro)		Suprafețe (mp)	Prețuri (euro)		Suprafețe (mp)
	2008	2010		2008	2010	
Garsoniere	28-58.000	20-30.000	10-28	50-60.000	50-55.000	30-40

Apartamente cu o cameră	60-70.000	30-40.000	33-40	55-75.000	50-65.000	35-45
Apartamente cu două camere	50-90.000	30-50.000	28-60	78-120.000	75- 115.000	50-80
Apartamente cu trei camere	60-120.000	50-100.000	35-88	125-160.000	120-142.000	80-90
Apartamente cu patru camere	70-18.000	70-100.000	65-110	Peste 180.000	Peste 150.000	Peste 120

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieței imobiliare Cluj-Napoca 2008 și 2010

- chiriile la locuințe în municipiu, între 2008-2010, variau între valorile:

Tabelul 45. Prețul chiriilor în municipiul Cluj-Napoca în perioada 2008-2010 (prețuri în euro/lună)

	Locuințe vechi – finisaje minime/medii		Locuințe noi – finisaje de lux	
	2008	2010	2008	2010
Garsoniere	150-200	150-200	250-400	200-250
Apartamente cu o cameră	200-300	200	300-450	250-400
Apartamente cu două camere	250-450	300-350	350-550	300-450
Apartamente cu trei camere	400-650	400-500	450-1200	350-900
Apartamente cu patru camere	500-800	600-800	650-1.500	600-1.000
Case (80-150 mp)	600-1.000	600-800	800-1.400	700-1.250
Case (peste 150 mp)	Peste 750	500-700	Peste 1.000	Peste 850

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieței imobiliare Cluj-Napoca 2008 și 2010

- oferta de terenuri pentru locuințe în municipiul Cluj-Napoca se prezenta între 2008-2010 conform tabelului următor:

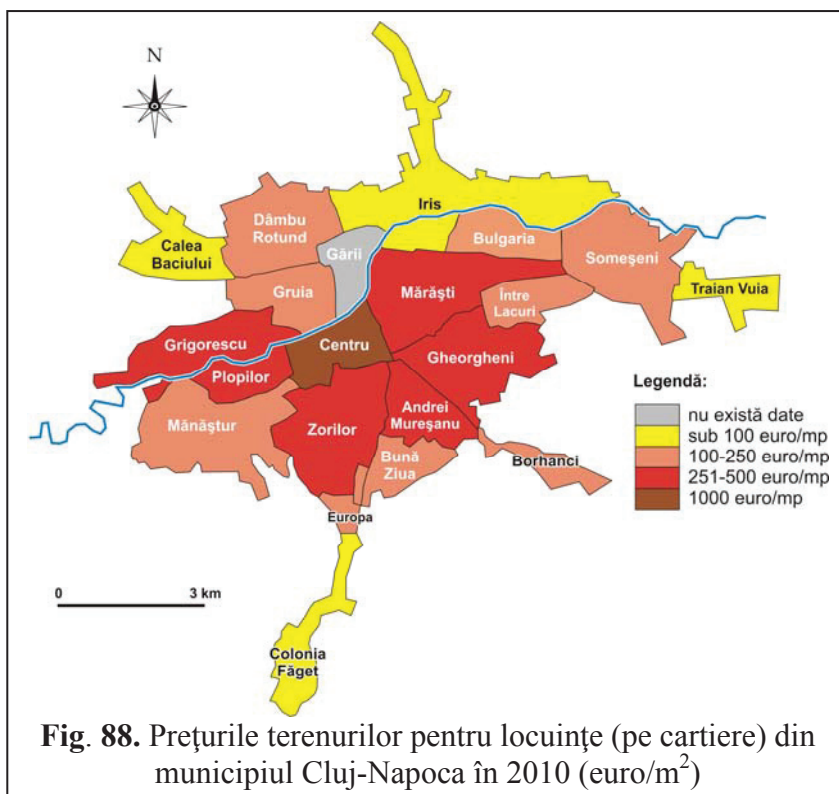
Tabelul 46. Prețurile terenurilor pentru locuințe din municipiul Cluj-Napoca (2008-2010)

Nr. crt.	Zona	Preț mediu în 2008 (euro/mp)	Preț mediu în 2010 (euro/mp)
1.	Centru	1.000	1.000
2.	Mărăști	400	300
3.	Mănăstur	300	200
4.	Andrei Mureșanu	600	350
5.	Bună Ziua	250-300	250
6.	Gheorgheni	450-500	300
7.	Între Lacuri	300	150

Tabelul 46. Prețurile terenurilor pentru locuințe din municipiul Cluj-Napoca (2008-2010)

Nr. crt.	Zona	Preț mediu în 2008 (euro/mp)	Preț mediu în 2010 (euro/mp)
8.	Someșeni	250	150
9.	Bulgaria	250	150
10.	Iris	150	70-100
11.	Dâmbu Rotund	120	100
12.	Gruia	300	100-150
13.	Zorilor	600	200-300
14.	Grigorescu	500	200-300
15.	Borhanci	120	100
16.	Becaș	100	100
17.	Calea Turzii	300	200
18.	Lombului	30-40	15-20
19.	Europa	250	150-200
20.	Făget	70-80	30-50
21.	Calea Baciului	150	80-100
22.	Plopilor	300	260

Sursa: Grup de Lux – Analiza pieței imobiliare Cluj-Napoca 2008 și 2010

- oferta de credit imobiliar, pentru locuințe, din partea băncilor s-a redus valoric cu 80%, mărindu-și pretențiile de garanție ca valoare, număr și categorii;
- după explozia comerțului cu locuințe, din perioada 2005-2008, la aproximativ doi ani după darea lor în folosință, piața imobiliară a fost grav afectată de precaritatea, perisabilitatea și dese vicii constructive identificate în spațiul construit la structuri, instituții și regimul de proprietate, etc.; s-au identificat următoarele elemente divergente în fluxul locuințelor: a) *vicii patrimoniale: aproximativ la 11,4%*; b) *vicii constructive la structurile de rezistență: aproximativ 14,2%*; c) *vicii constructive la instalații: circa 12,9%*; d) *vicii constructive la utilități: circa 24,1%* și e) *vicii constructive la facilități urbanistice: circa 31%* (conform unui studiu statistic, din centralizarea reacțiilor în mass-media).
- procesul de revendicare și retrocedare către proprietari a creat în Clujul locativ *fenomenul de etnogențrificare*; în 2001, Primăria Municipiului Cluj-Napoca primea 4292 de cereri de retrocedare imobile.

Tabelul 47. Situația retrocedărilor în municipiul Cluj-Napoca (2001-2008)

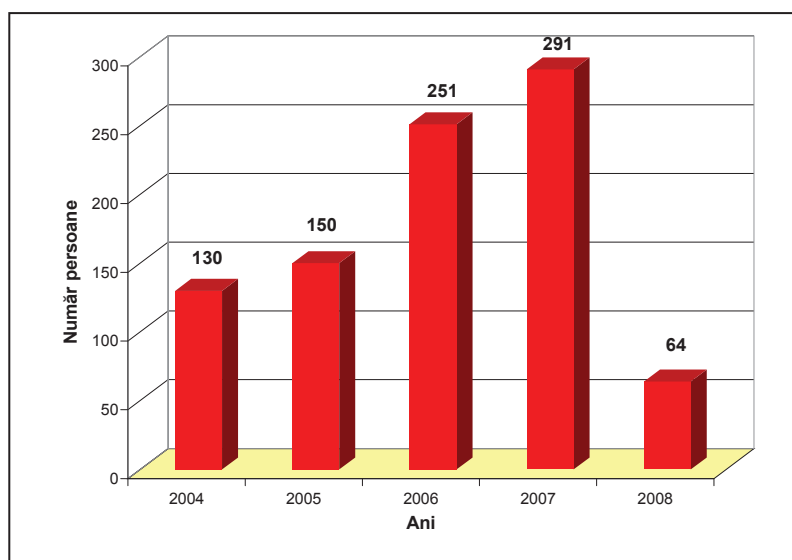
Număr cereri de retrocedare în 2001	Retrocedări 2001-2004	Retrocedări 2004-2008	Etnia beneficiară
4292 (din care 80% locuințe)	842 imobile	2124 imobile	Română 19% Alte etnii 81%

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Tabelul 48. Imobilele restituite cultelor religioase în municipiul Cluj-Napoca

Număr cereri de restituire în 2002	Număr culte și minorități petente	Număr imobile retrocedate
208	13	16 prin Comisie 15 prin Hotărâri de Guvern

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

Fig. 89. Numărul persoanelor de naționalitate română și a instituțiilor Statului Român evacuate din imobile retrocedate și care au contestat legalitatea acestor retrocedări (2004-2008)

B.1.2. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate de funcția de securitate

Tabloul fluxurilor de intrare și de ieșire generate de către funcția de securitate în geosistemul Cluj-Napoca cuprinde:

- fluxul instituțional creat de instituțiile aparținând subsistemului funcțional de securitate;
- fluxul categoriilor de persoane și bunuri care intră în obiectul de protecție și securitate al subsistemului;
  - populația municipiului Cluj-Napoca (**308.763 de locuitori** în 2008);
  - patrimoniul public și cel privat al cetățenilor;
  - desfășurarea normală și optimă a vieții sociale, economice, politice, juridice, etc.
- populația în tranzit prin municipiul Cluj-Napoca (**circa 95.000 anual**);
- structura categoriilor de securitate individuală și colectivă în geosistem:
  - 1) securitatea vieții;
  - 2) securitatea persoanei;
  - 3) securitatea proprietății;
  - 4) securitatea instituțiilor;
  - 5) securitatea alimentară;
  - 6) securitatea mediului;
  - 7) securitatea dreptului constituțional public și privat;
  - 8) securitatea libertăților individuale și colective;
  - 9) securitatea sanitar-veterinară;
  - 10) securitatea circulației și mișcării;
  - 11) securitatea împotriva incendiilor;
  - 12) securitatea manifestărilor publice.
- fluxul fenomenului infrațional intern sau intersistemic;
- fluxurile mentalităților (mentalitatea cetățeanului civilizat; mentalitatea cetățeanului necivilizat; mentalitatea cetățeanului antisocial; mentalitatea instituțională față de sistem; mentalitatea persoanelor cu atribuții în asigurarea securității).
- fluxuri normative geografice.

Toate aceste categorii de fluxuri pot fi convergente sau divergente în funcționarea subsistemului de securitate civică, responsabilitate a geosistemului urban. Starea relațională de convergență – divergență sistemică depinde de foarte mulți factori: obiectivi, subiectivi, etc. Din tabloul general al morfologiei fluxurilor sistemice de securitate voi exemplifica prin câteva date statistice care, prin extrapolare, demonstrează la toate elementele subsistemului faptul că funcția de securitate este una vitală pentru geosistemul Cluj-Napoca.

Tabelul 49. Statistica principalelor activități desfășurate de Poliția Municipiului Cluj-Napoca în 2009 în sistemul de securitate urbană (extras)

Nr. crt.	Indicatori/categorii	Nr. cazuri / %
1.	Infracțiuni soluționate / 100.000 locuitori din care:	1395 (100%)
	a) infracțiuni judiciare	626 (44,90%)
	b) infracțiuni economice	259 (18,58%)
	c) infracțiuni de altă natură	508 (36,45%)
1. 1.	Infracțiuni grave săvârșite cu violență	
	- omor	2 (0,13%)
	- tentativă de omor	2 (0,12%)
	- loviri cauzatoare de moarte	1 (0,02%)
	- vătămare corporală gravă	11 (0,76%)
	- viol	4 (0,33%)
	- tâlhărie	11 (0,84%)
1.2.	Infracțiuni săvârșite cu violență	
	- loviri și alte vătămări	229 (16,46%)
	- ucidere din culpă	5 (0,40%)
1.3.	Infracțiuni contra patrimoniului	444 (31,89%)
1.4.	Infracțiuni prevăzute în Codul Penal	101 (7,27%)
1.5.	Infracțiuni prevăzute de legi speciale	275 (19,72%)
1.6	Infracțiuni prevăzute la regimul stabilit pentru activități reglementate prin lege	4 (0,34%)
1.7.	Infracțiuni la regimul circulației rutiere	190 (13,65%)

Sursa: Poliția Municipiului Cluj-Napoca

În urma unui sondaj făcut de Poliția Română asupra activității sale a rezultat în cadrul populației clujene (în 2006) următorul rezultat apreciativ:

Cum apreciați activitatea poliției din localitatea dumneavoastră?

Foarte bună	84 persoane (7%)
Destul de bună	385 persoane (32%)
Destul de proastă	626 persoane (52%)
Foarte proastă	97 persoane (8%)
Nu știu/Nu răspund	13 persoane (1%)

Total sondați – 1205 persoane.

În ultimii ani, Poliția Română nu a mai dat publicității rezultate de bilanț și sondaje. Cu toate acestea, Inspectoratul de Poliție al Județului Cluj a pus la dispoziție o situație a furturilor în municipiu pentru primele zece luni ale anului 2010. În această perioadă, clujenii au sesizat cu 9,8% mai puține furturi din locuințe față de perioada similară din 2009, însă, paradoxal, poliția are mai mult de lucru, întrucât 78% dintre autori rămân necunoscuți. Faptul că furturile sesizate de clujeni sunt mai puține decât anul trecut nu înseamnă că fenomenul infracțional s-a redus.

Cele mai multe furturi din locuințe, 63,8%, din totalul faptelor, au fost reclamate la secțiile din municipiu, întrucât hoții sunt atrași mai ales de aglomerările mari de oameni. *Centrul și cartierele Mănăștur și Mărăști sunt cele mai compacte zone locuite din oraș, iar secțiile de poliție care le deservesc se confruntă mai des cu furturile din locuințe.*

Aproape 29% din furturile din Cluj se petrec în Centru și intră în sfera Secției 1 de Poliție, în timp ce 14% din furturi sunt anchetate de Secția 4 (Mănăștur-Colina), iar aproape 13% țin de Secția 2 (Mărăști). Cu toate că furturile din locuințe sunt printre cele mai evidente infracțiuni și pot fi constatate relativ repede, majoritatea, 33%, s-au petrecut ziua în amiaza mare, iar hoții nu au recurs la forță sau violență, deoarece 25% din furturile din locuințe au loc din cauza neglijenței proprietarilor. În ceea ce privește tentația reprezentată de bunuri, hoții clujeni sunt atrași mai ales de echipamentele IT: în 20% din cazuri, în 2010 s-au furat laptopuri, computere, monitoare, urmate de aparatură electrică și electrocasnică și bijuterii sau sume de bani. Apartamentele sunt cel mai des sparte de hoți, 46% din cazuri fiind raportate în blocurile din cartiere, în timp ce doar 17% din cazuri privesc furturi din case particulare.

În continuare, voi prezenta sinteza morfologiei fluxurilor susținute de către *Poliția Locală (Comunitară) din Primăria Cluj-Napoca* în cadrul sistemului de securitate. Domeniile în care aceasta are prerogative de securitate urbană sunt:

- Control Urbanism și Disciplină în Construcții;
- Protecția Mediului și Igienizare;
- Inspecție comercială;
- Ordine și Siguranță publică;
- Control Trafic Rutier;
- Bază de date, Dispecerat și Informații publice.

Tabelul 50. Activitatea Poliției Locale (Comunitare) Cluj-Napoca în perioada 2005-2010

Activitate	Nr. cazuri / %
1. Verificări efectuate în teren	713737 (49%)
2. Sesizări înregistrate și soluționate	112844 (7,8%)
3. Contravenții constatate și sancționate	322510 (22%)
4. Persoane depistate că apelau la mila publicului sau fără adăpost	13304 (0,92%)
5. Tabere nomade îndepărtate de pe domeniul public	305 (0,02%)
6. Persoane îndepărtate de pe domeniul public	2735 (0,19%)
7. Persoane sancționate că circulau cu atelaje tractate de animale pe trasee interzise	1901 (0,13%)
8. Amenzi aplicate pentru autovehicule de mare tonaj staționate neregulamentar	6974 (0,48%)
9. Amenzi aplicate pentru parcuri neregulamentare pe domeniul public	201435 (14%)
10. Autovehicule ridicate pentru parcare/staționare neregulamentară pe domeniul public	11558 (0,80%)

Tabelul 50. Activitatea Poliției Locale (Comunitare) Cluj-Napoca în perioada 2005-2010

Activitate	Nr. cazuri / %
11. Autovehicule blocate pentru parcare/staționare neregulamentară pe domeniul public	12612 (0,87%)
12. Mijloace publicitare ilegale desființate	420 (0,03%)
13. Construcții identificate fără AC sau cu nerespectarea documentației tehnice vizate spre neschimbare	1872 (0,13%)
14. Acte de comerț ilegal, depistate și sancționate	35239 (2,44%)
15. Cazuri de infracțiuni depistate și predate poliției pentru continuarea cercetărilor	53 (0,001%)
16. Ridicări de autovehicule abandonate sau fără stăpân	6920 (0,48%)
17. Verificări nivel de zgomot (măsurători sonometrice)	796 (0,06%)
Total	1445215

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

Zona urbană de responsabilitate este împărțită pe microspații, conform tabelului 51:

Tabelul 51. Zonele de responsabilitate ale Poliției Comunitare Cluj-Napoca în 2010

Zona 1	Centru
Zona 2	Mănăștur, Plopilor, Făget, Sfântu Ioan
Zona 3	Grigorescu, Gruia, Zona Industrială Vest
Zona 4	Zorilor, Europa, Colonia Făget, Calea Turzii
Zona 5	Dâmbu Rotund, Valea Seacă, Cordoș, Colonia Breaza
Zona 6	Bulgaria, Iris, B-dul Muncii, Zona Industrială Est, Tetarom II, Colonia Valea Fânațelor
Zona 7	Someșeni
Zona 8	Gheorgheni, Andrei Mureșanu, Colonia Borhanci, Colonia Becaș, Bună Ziua
Zona 9	Mărăști, Între Lacuri, Colonia Sopor

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

Fluxul sistemic coordonat de *Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Avram Iancu” al Județului Cluj*, în domeniul securității municipiului Cluj-Napoca și a județului, în semestrul I al anului 2009, cuprinde:

Tabelul 52. Situația intervențiilor Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Avram Iancu” al județului Cluj în primul semestru al anului 2009

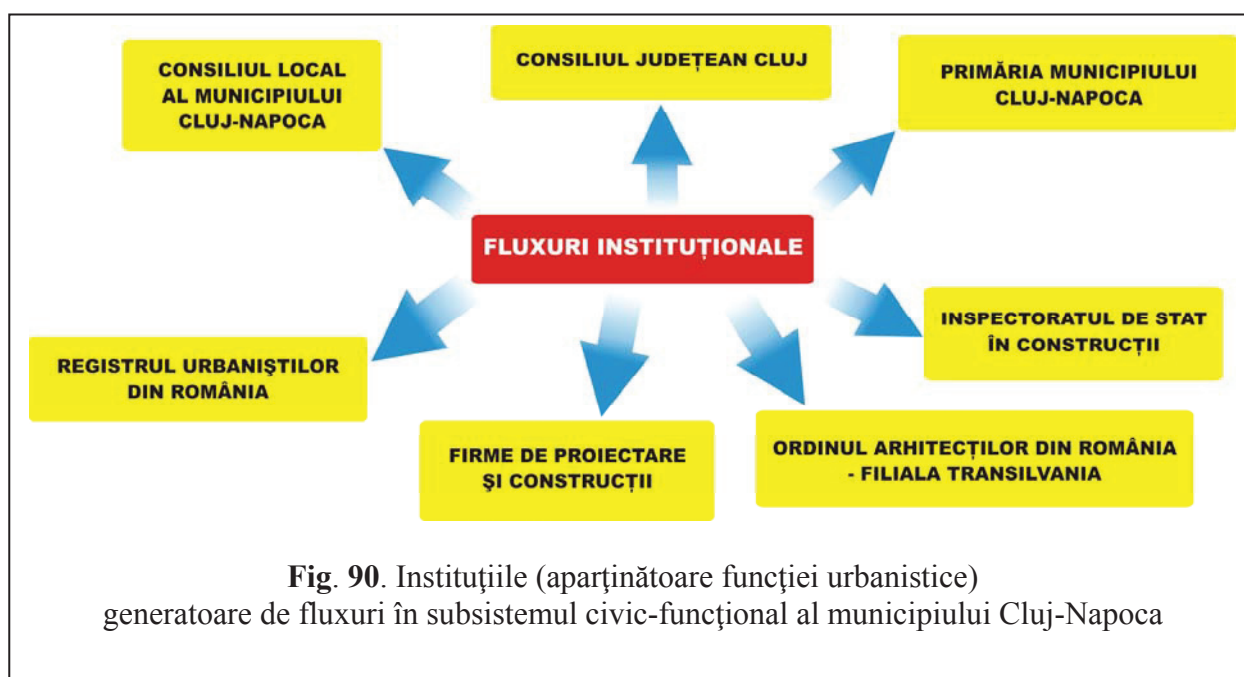
Tip intervenție	Cluj-Napoca	Alte municipii/orașe din județ					Mediul rural al județului Cluj
		Câmpia Turzii	Dej	Gherla	Turda	Huedin	
Incendii	122 (61%)	14 (87,5%)	21 (67,7%)	5 (83,3%)	24 (44,4%)	8 (50%)	142 (36,7%)
Inundații	11 (5,5%)	0	2 (6,4%)	1 (16,7%)	2 (3,7%)	4 (25%)	226 (58,5%)
Arderi necontrolate	67 (33,5%)	2 (12,5%)	8 (25,8%)	0	29 (53,7%)	4 (25%)	17 (4,4%)
Alunecări de teren	0	0	0	0	1	0	1 (0,26%)

Sursa: Consiliul Județean Cluj

B.1.3. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate în subsistemul funcțional-civic de către funcția urbanistică

Funcția urbanistică generează în subsistemul funcțional civic al municipiului o serie complexă de fluxuri, care marchează în mod reprezentativ evoluția geosistemului Cluj-Napoca. Elementele funcției urbanistice pot introduce, administra, dar și genera fluxuri de ieșire care influențează în mod capital evoluția geosistemică.

Fluxurile instituționale introduse în sistem aparțin unui număr de șapte instituții specializate, cu competențe și prerogative specifice:

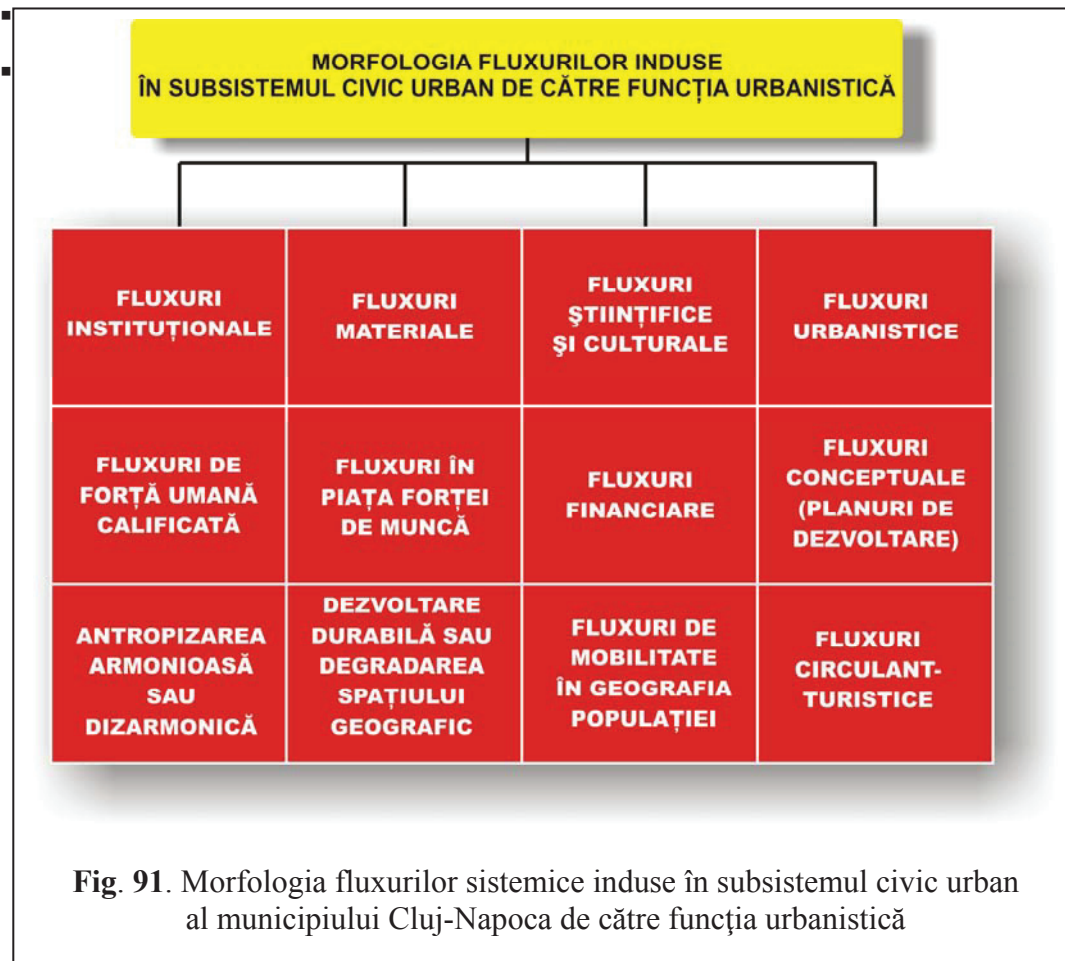

Prin politicile comunitare, profesionale, de mediu, de arhitectură, etc., în general fluxurile de intrare sunt convergente sistemic spre „ținta finală”: *un oraș armonios*. Ele se dovedesc însă și divergente în spațiul geografic al sistemului din următoarele motive:

- politici administrative divergente (între municipalitate, Consiliul Județean Cluj, Ordinul Arhitecților din România, antreprenariat, etc.);
- concepții arhitecturale și de dezvoltare convergente sau divergente sistemic;
- interese financiare în spațiul investițional, în dezvoltarea imobiliară, în dezvoltarea extensivă sau intensivă a spațiului intravilan, etc.;
- constrângeri induse de elementele fizico-geografice;
- presiuni în evoluție generate de alte subsisteme: transport-vehiculariu; de securitate; comercial, etc.;
- imixțiuni politice partizane, care crează dezechilibre, stagnări sau direcții evolutive greșite;

- lipsa unor competențe irefutabile în domeniul urbanistic;
- lipsa unor politici administrative bazate pe P.U.G.; politici și strategii de dezvoltare transparente și votate; moralitate și rigoare juridică în domeniu, etc.;
- disfuncționalități și lipsa unor politici comunitare în domeniul patrimonial, etc.;
- lipsa unei educații publice minim necesare care să pretindă și să susțină politici urbane durabile.

Morfologia fluxurilor sistemice induse în subsistemul civic la municipiului Cluj-Napoca de către funcția urbanistică constă în:

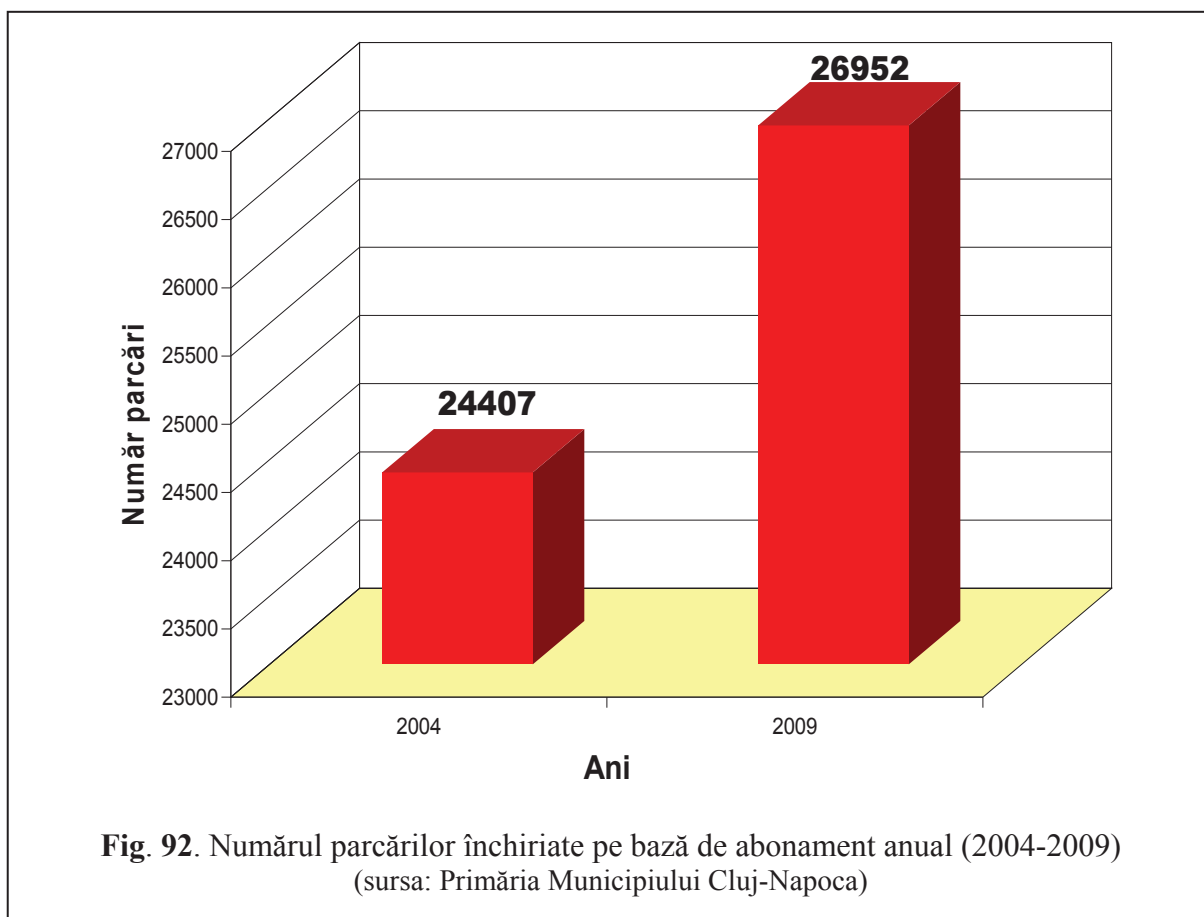
Din punct de vedere intersistemic, funcția urbanistică este una dintre cele cu impact major în geografia zonală, regională sau macrospațială.

Pentru susținerea documentară a demersului epistemologic, voi exemplifica prin date și statistici, activitatea instituțional-funcțională a uneia dintre instituțiile cu prerogative capitale în sistemul civic urban și anume *Primăria Municipiului Cluj-Napoca*. Voi exemplifica morfologia și cantitatea fluxurilor generate în subsistemul funcțional urbanistic conform datelor oficiale ale Primăriei, fără a aduce aprecieri asupra lor. Dacă acestea sunt sau nu convergente sistemic voi stabili ulterior, de aceea voi folosi date și statistici corespunzătoare anului 2008, actualizate în unele cazuri

(rețea stradală), *perioadă eșantion*, al cărei flux urbanistic vine să completeze pe cel activ și autoorganizat deja.

- numărul străzilor urbane: **955**;
- două centuri de ocolire urbană (**Centura B-dul Muncii-Apahida** de 4,6 km și **Centura de Est, Vâlcele-Apahida** de 23,6 km);
- un studiu de circulație urbană (finalizat);
- cinci piste pentru biciclete;
- **156** poduri, podețe și pasarele;
- **trei parcaje auto supraterane**, însumând **992 locuri de parcare**;

- ansambluri urbanistice în construcție:
  - **Cartierul Lombului** cu **267,04 ha**;
  - „**Cartierul**” **Casarom** cu **50 ha** și prevăzut pentru **circa 1.000 de locuitori**.
- patrimoniu public cu o valoare de inventar de **1.587.732.295,68 lei**;
- terenuri dobândite și introduse în patrimoniu:

Tabelul 53. Terenurile asupra cărora s-a obținut recunoașterea dreptului de proprietate pentru Primăria Municipiului Cluj-Napoca (2009)

Nr. crt.	Suprafață (ha)	Tip teren	Amplasament
1.	1037	Pădure	Comuna Băișoara
2.	103	Pășune	
3.	653	Pădure	Comuna Gilău
4.	101	Pădure	Comuna Căpușu Mare
5.	204	Pădure	Comuna Baci

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

- o în perioada 2004-2009, Direcția de Urbanism din cadrul Primăriei Cluj-Napoca a eliberat 25.503 certificate de urbanism, 10.332 autorizații de construire și 694 autorizații de desființare;

Tabelul 54. Numărul autorizațiilor de construire eliberate pentru clădiri, pe tipuri de construcții, în municipiul Cluj-Napoca (perioada 2004-2009)

Categoriile de construcții	Ani					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Clădiri rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități)	441	626	904	825	754	431
Clădiri rezidențiale pentru colectivități	-	1	-	-	-	-
Clădiri administrative	1	1	-	-	3	-
Alte clădiri (hoteluri și clădiri similare, clădiri pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul, etc.)	109	80	79	78	35	-
Hoteluri și clădiri similare	-	-	-	-	-	1
Clădiri pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul	-	-	-	-	-	5
Alte clădiri	-	-	-	-	-	33

Sursa: Institutul Național de Statistică

- o în ceea ce privește suprafețele (în m²) autorizate pentru construire de către Primăria municipiului, situația este conform tabelului următor:

Tabelul 55. Suprafețele construite (m² suprafață utilă) pentru care s-au eliberat autorizații de construire în municipiul Cluj-Napoca (perioada 2004-2009)

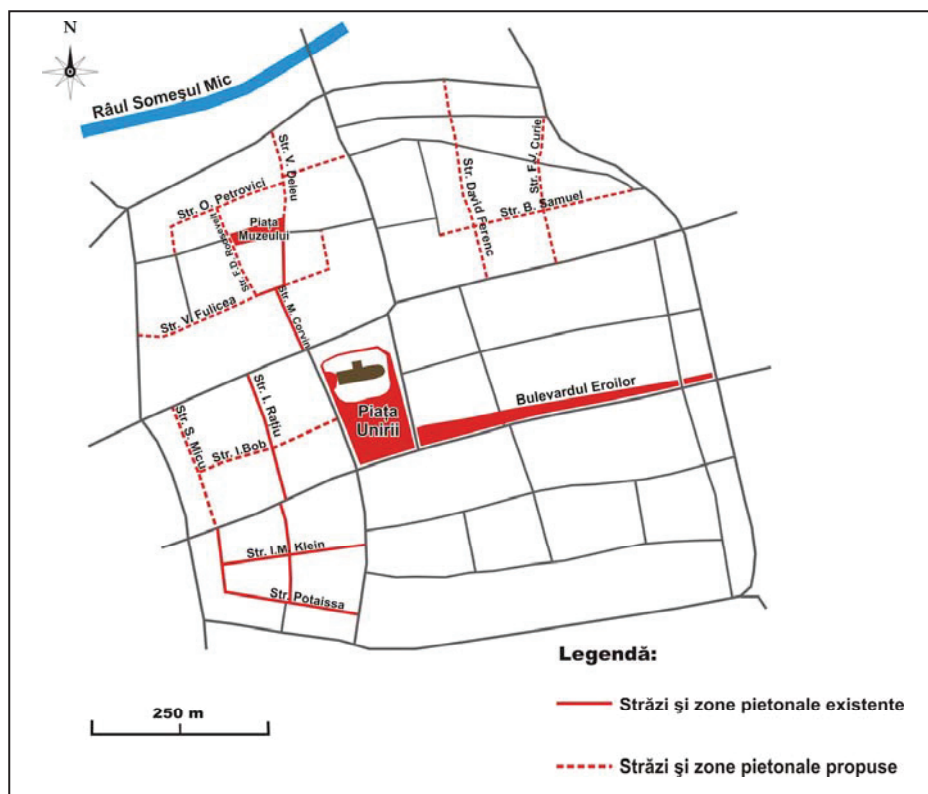
Categoriile de construcții	Ani					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Clădiri rezidențiale (exclusiv cele pentru colectivități)	208.267	281.216	352.534	464.517	496.601	190.353
Clădiri rezidențiale pentru colectivități	-	8.700	-	-	-	-
Clădiri administrative	520	28.772	-	-	9.165	-

Tabelul 55. Suprafețele construite (m² suprafață utilă) pentru care s-au eliberat autorizații de construire în municipiul Cluj-Napoca (perioada 2004-2009)

Categoriile de construcții	Ani					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Alte clădiri (hoteluri și clădiri similare, clădiri pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul, etc.)	61.382	120.009	76.190	183.963	68.933	-
Hoteluri și clădiri similare	-	-	-	-	-	1.944
Clădiri pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul	-	-	-	-	-	44.973
Alte clădiri	-	-	-	-	-	49.754

Sursa: Institutul Național de Statistică

- o două complexe de tip „mall”: **Polus Center** (cu o suprafață închirială de circa 61.000 m²) și **Iulius Mall** (cu o suprafață închirială de 37.353 m² și o suprafață desfășurată de peste 147.000 m²);
- o șase hale agroalimentare: Mihai Viteazu, Zorilor, Hermes, IRA, Fortuna și Flora;
- o zone pietonale: B-dul Eroilor (jumătatea nordică), str. Matei Corvin, P-ța Muzeului, str. Potaissa, Fortăreței, Inochentie Micu Klein și I. Rațiu (conform situației din septembrie 2010), urmând ca acest sistem de zone pietonale să fie extins pe străzile Ioan Bob, Samuil Micu, Virgil Fulicea, Octavian Petrovici, Victor Deleu, F.D. Roosevelt, Sextil Pușcariu, David Ferenc, Samuel Brassai și F.J. Curie;

Fig. 93. Planul zonelor și străzilor pietonale existente și propuse din centrul istoric al municipiului Cluj-Napoca (2010)

- reamenajări piețe publice: Piața Unirii, Piața Avram Iancu și Piața Muzeului;
- în perioada 2004-2009, au fost realizate **45 de locuri de joacă noi** și au fost redotate **41 de locuri de joacă**;
- două parcuri industriale:

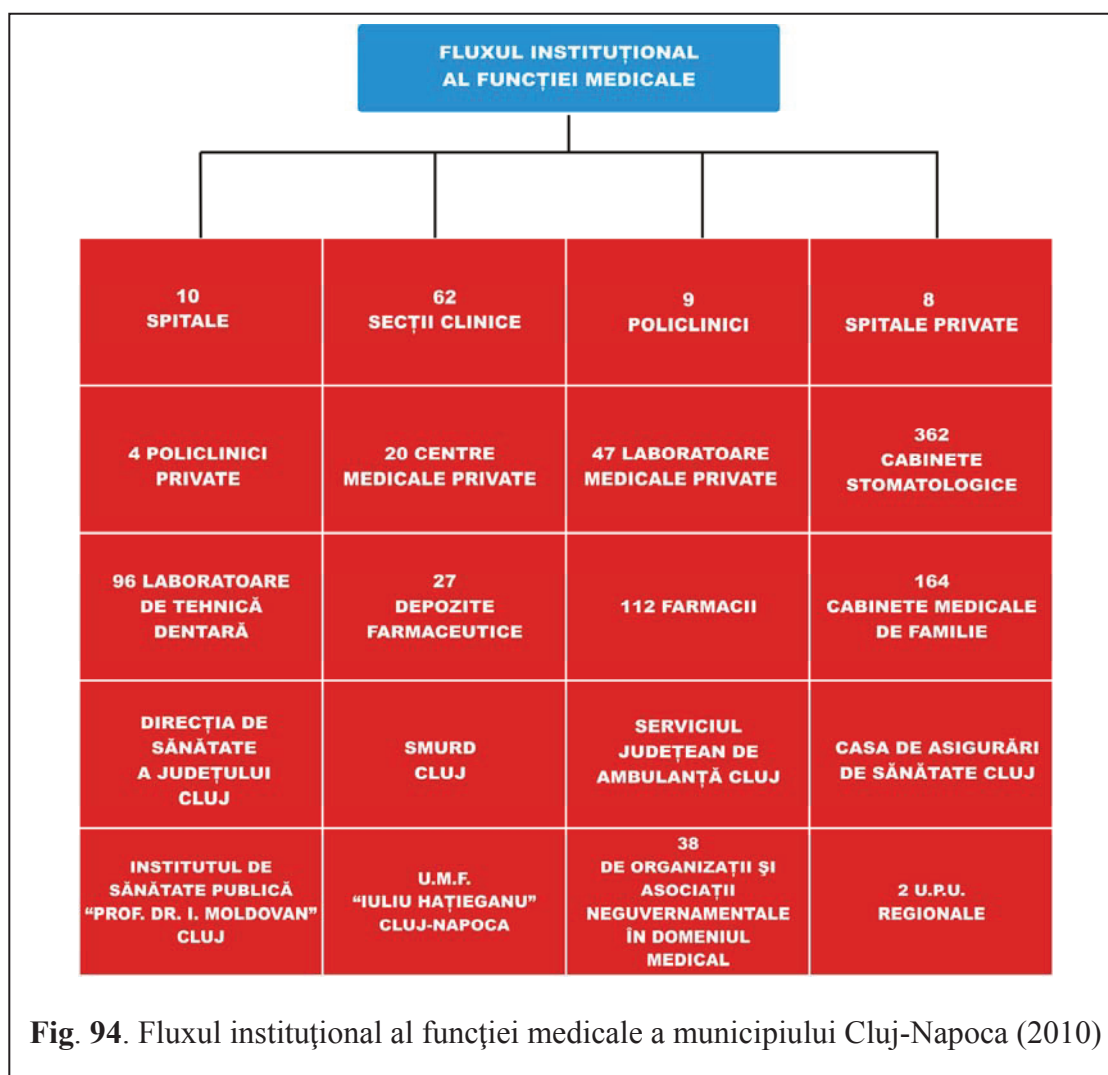
Tablelul 56. Situația parcurilor industriale Tetarom din municipiul Cluj-Napoca în 2010

Denumire	Suprafață (ha)	Servicii oferite	Clienți
Parcul Industrial Tetarom I	32	<i>Servicii de infrastructură</i> (apă-canal, electricitate, energie termică, etc.) <i>Servicii conexe</i> (pază și protecție, comunicații, transport, etc.) <i>Servicii de uz general</i> (servicii bancare, consultanță în investiții, spații polivalente, săli conferință, servicii hoteliere, spații agrement, etc.) <i>Sediu multifuncțional și incubator de afaceri</i>	- Energobit - Inter Grup - Nivis - Babos Holding International - Aline Distribution - Artsoft Consult - D&M Topografie SRL - SC Energom SA - GB Soft SRL - SC Intermarz SRL - Net Brinel SA, etc.
Parcul Industrial Tetarom II	12	<i>Servicii de infrastructură</i> (apă-canal, electricitate, energie termică, etc.) <i>Servicii conexe</i> (pază și protecție, comunicații, transport) <i>Servicii de uz general</i> (servicii bancare, consultanță în investiții, spații polivalente, săli conferință, servicii hoteliere, spații agrement, etc.)	- Emerson - E.ON Gaz - CBC Development Design SRL

Sursa: Consiliul Județean Cluj

B.1.4. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate de către funcția medicală

Individualitatea subsistemului civic-urban din geosistemul Cluj-Napoca este reprezentativ marcată de către subsistemul funcției medicale. Această funcție este una dintre cele trei cu *pondere maximală în definirea zonei de influență urbană a municipiului Cluj-Napoca*, punctând în această pondere atât în valori absolute cât și în mentalul colectiv, în recepția înregistrată în sociosistemele învecinate sau holarhice (inferioare sau superioare) (B. Păcurar, 2009).

Fluxul sistemic introduce în geosistem cantități de substanță și energie prin:

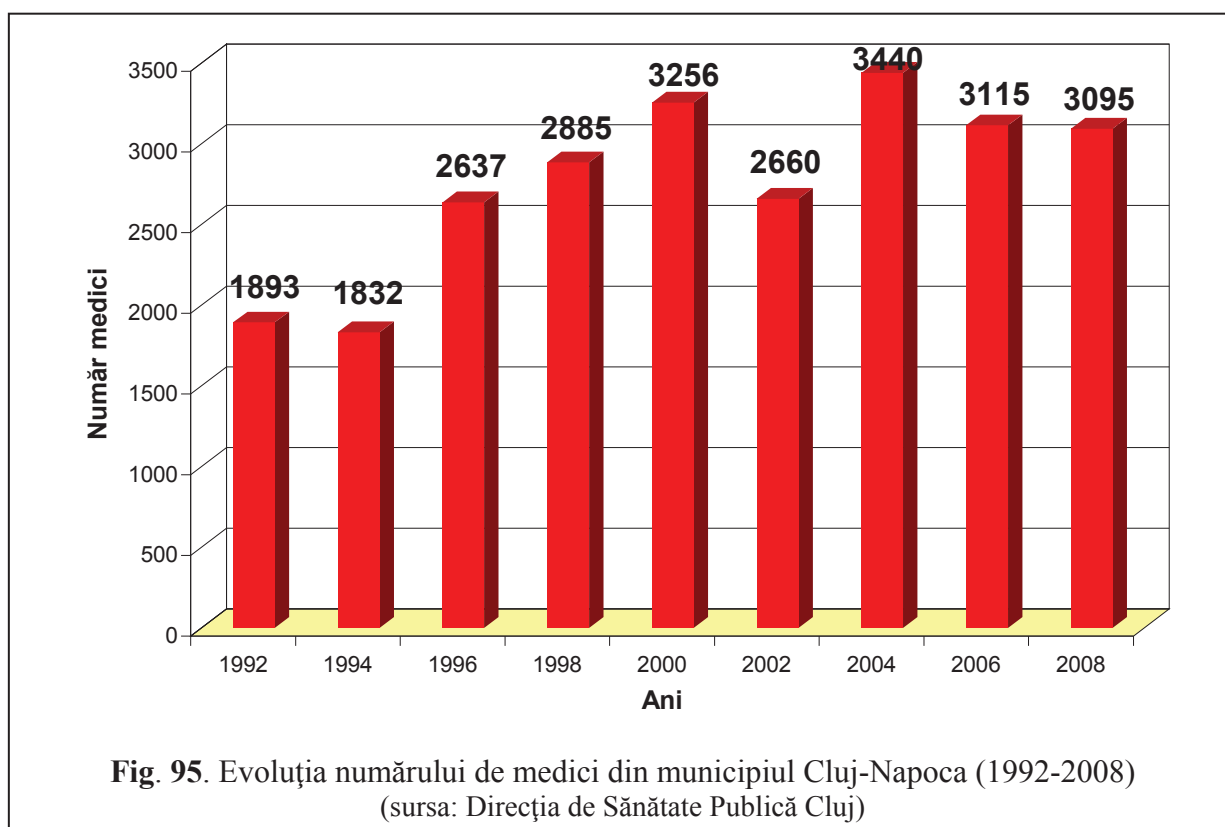
- suportul fizico-geografic, reprezentând un procent de 4,1% din teritoriul urban;
- infrastructuri: construcții, instalații, aparatură, utilități, căi de acces, vehicule, etc.;
- spații spitalicești care asigură 5.593 de paturi pentru asistență medicală;
- trei institute clinice de înaltă performanță care asigură 813 paturi;

Tabelul 57. Numărul paturilor pe categorii de unități sanitare și forme de proprietate din municipiul Cluj-Napoca (perioada 1990-2008)

Categorii de unități sanitare	Forme de proprietate	Ani									
		1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
În spitale (inclusiv în centre de sănătate)	Publică	6107	5513	5304	5436	5450	5890	5853	5387	5404	5348
	Privată	-	-	-	-	8	12	14	22	51	103
În preventorii	Publică	-	-	-	95	95	95	-	-	-	-
În creșe	Publică	-	-	-	1000	790	675	675	640	640	527

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **fonduri financiare care depășesc (anual) suma de 10.000.000 lei** (în 2009, doar prin Ministerul Sănătății s-au alocat 6.387.000 lei)
- factorul uman aparținând subsistemului medical:

Tabelul 58. Numărul stomatologilor, farmaciștilor și a personalului sanitar mediu, pe forme de proprietate, din municipiul Cluj-Napoca (perioada 1990-2008)

Categorii cadre medico-sanitare	Forme de proprietate	Ani									
		1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Stomatologi	Publică	-	-	197	217	186	206	149	201	143	101
	Privată	-	-	-	-	48	200	214	246	339	385
Farmaciști	Publică	-	-	-	228	126	206	120	166	56	66
	Privată	-	-	-	-	133	212	108	268	309	301
	Mixtă	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-
Personal sanitar mediu	Publică	3578	3721	3948	4188	3777	3805	3808	3863	3474	3819
	Privată	-	-	-	-	49	83	96	103	553	556
	Mixtă	-	-	-	-	50	-	-	-	-	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

- o universitate de medicină și farmacie cu **trei facultăți**, **114 specializări** și **peste 5.000 de studenți**;
- congrese și simpozioane medicale naționale și internaționale al căror număr variază **anual între 20-30**;

- număr anual de pacienți intrați în sistem pentru tratament: **peste 200.000** (în 2008 - 207.623 pacienți, iar în 2009 – 211.615 pacienți);
- intervențiile Serviciului Județean de Ambulanță: **65.549 în 2008**, acestea scăzând în **2009 la 50.895**;

Structura fluxurilor de intrare-ieșire în/din subsistemul medical clujean poate fi reprezentată după câteva principii structural-funcționaliste:

1. structura logistic-instituțională a subsistemului public „copiază” structura organizatorică a Direcției de Sănătate Publică Cluj (vezi anexa 1);
2. structura serviciilor medicale asigurate de subsistem este prezentată la secțiunea „Funcția medicală a geosistemului urban Cluj-Napoca”, mai exact la „Structura funcției medicale a municipiului Cluj-Napoca” (pagina 76-77);
3. structura tipologică medicală se prezintă conform Anuarului Statistic al României în felul următor:

Tabelul 59. Tipurile și numărul unităților medico-sanitare din județul Cluj și din municipiul Cluj-Napoca (2008)

Nr. crt.	Tipuri de unități medico-sanitare	Județul Cluj - nr. unități	Municipiul Cluj-Napoca	
			Nr. unități	% din nr. unităților Jud. Cluj
1.	Spitale	26	10	38,4%
2.	Policlinici	10	9	90%
3.	Dispensare medicale	6	1	16,6%
4.	Centre de sănătate	4	3	75%
5.	Sanatorii TBC	-	1	-
6.	Preventorii	-	0	-
7.	Creșe	17	13	76,4%
8.	Cabinete medicale școlare și studențești	44	33	75%
9.	Cabinete medicale de familie	357	61	17%
10.	Cabinete medicale de medicină generală	58	38	65,5%
11.	Cabinete medicale de specialitate	350	314	89,7%
12.	Cabinete stomatologice	552	405	73,3%
13.	Farmacii și puncte farmaceutice	278	120	43,1%
14.	Centre de diagnostic și tratament	1	1	100%
15.	Ambulatorii de specialitate	22	8	36,3%
16.	Laboratoare medicale	164	112	68,2%
17.	Laboratoare de tehnică dentară	143	94	65,7%
18.	Centre medicale	-	4	-

Sursa: Anuarul Statistic al României (2009) și Anuarul Statistic al Județului Cluj (2010)

Morfologia fluxurilor în subsistemul medical clujean este în general *convergentă sistemic*. Convergența fluxurilor, fără a abuza de statistici și grafice, poate fi schematizată – funcționalist – astfel:

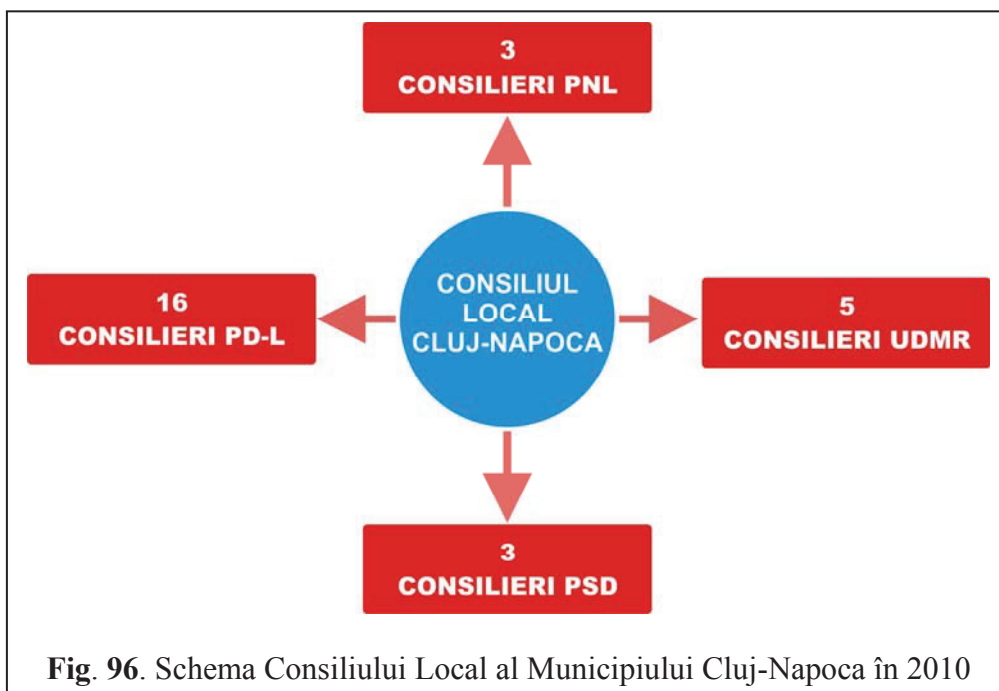

1. *convergențe defnitorii la intrarea/ieșirea fluxurilor:*
  - logistica instituțională (luând ca etalon/reper calitativ nivelul național românesc);
  - calitatea și competența personalului specializat;
  - renumele sistemului medical clujean;
  - colaborarea sistemică între acesta și subsistemele univeristar, administrativ-civic, turistic, științifico-academic;
  - suportul infocomunicațional asigurat de sistemul corespondent.
2. *divergențe defnitorii la intrarea/ieșirea fluxurilor în sau din subsistemul medical clujean:*
  - subfinanțarea și administrarea de nivel scăzut a logisticii instituționale;
  - creșterea costurilor medicale și scăderea dramatică a veniturilor populației;
  - educația medical-sanitară deficitară în fondul de populație care solicită sistemul;
  - salarizarea scăzută a personalului medical, moralitatea profesională viciată tradițional, aroganța profesională a personalului, indisciplina sistemică instituțională, etc.;
  - sistemul administrativ-birocratic de finanțare viciat de politici greșite și incompetențe administrativ-politice naționale;
  - lipsa responsabilității juridice în actul medical, etc.

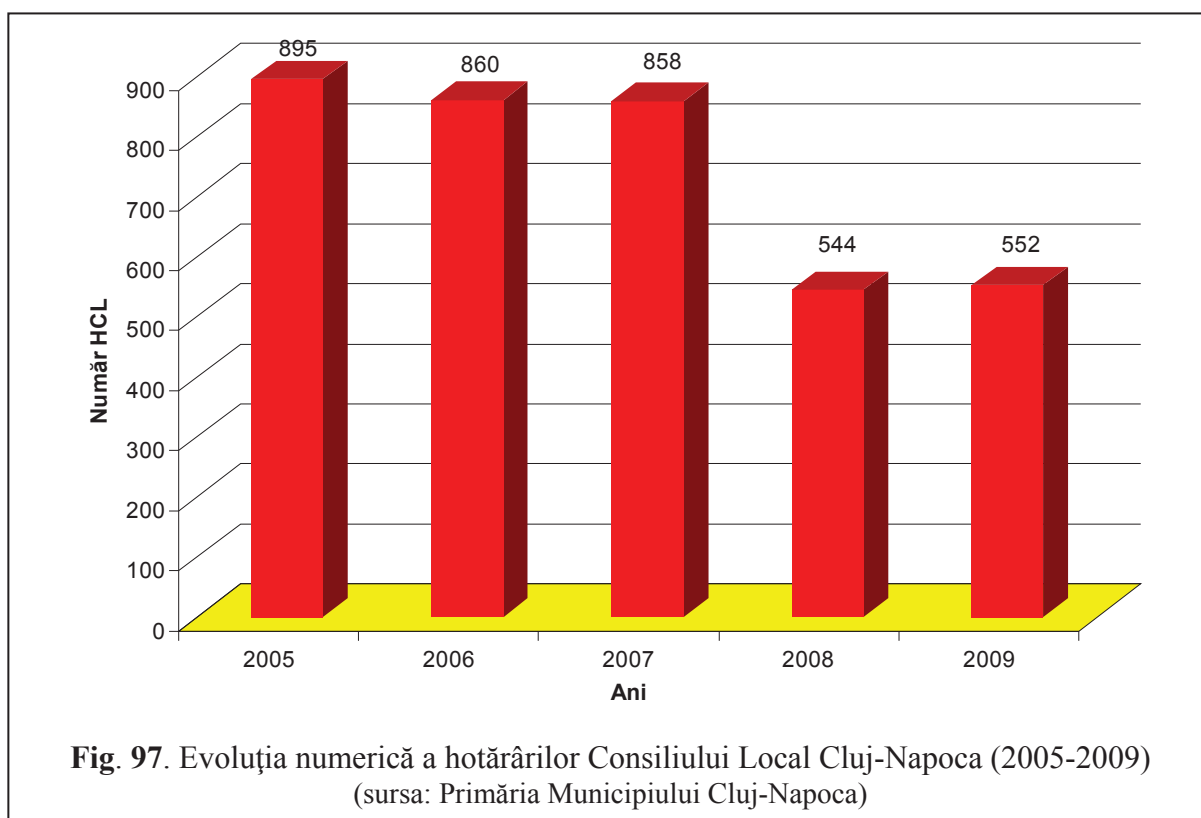
B.1.5. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate în subsistemul civic-funcțional prin funcția administrativ-civică

Cantitatea fluxurilor poate fi considerată prin totalitatea intrărilor și ieșirilor care generează și administrează spațiul urban sistemic. Schematic și sintetic, acestea, în geosistemul urban Cluj-Napoca, sunt:

- fluxurile logistice instituționale (conform prezentării elementelor subsistemului);
- votul electoral, prin care factorul uman al geosistemului investește periodic organisme politice, nepolitice sau independente să constituie Consiliul Local administrativ; în cazul municipiului Cluj-Napoca, acesta conține elementele structurale conform figurii nr. 96.

- cele șapte Comisii de specialitate al Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca;
- hotărârile Consiliului Local al municipiului:

- relațiile de colaborare și cooperare interinstituționale a Consiliului Local Cluj-Napoca cu alte instituții publice, private, politice sau apolitice, naționale sau internaționale;
- proiectele propuse, fundamentate, votate și realizate pentru administrarea spațiului urban Cluj-Napoca;

- organizarea și structura internă a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca (prezentată anterior);
- actele administrative ale Primăriei Cluj-Napoca;
- planul investițiilor anuale și multianuale, în a cărui ecuație sistemic-administrativă intră: *propunerile; studiile; proiectele; hotărârile; alocările bugetare; realizările tehnice; controlul calității tehnice și financiare a execuției; descărcarea legal-bugetară prin Curtea de Conturi; introducerea investiției în structura geosistemică și administrativă; ca exemplu: Planul de Investiții al Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca, cu a cărui execuție a fost investit executivul (Primăria)*

Tabelul 60. Lista obiectivelor de investiții realizate sau preconizate ale Consiliului Local și Primăriei Cluj-Napoca pe anul 2009

Nr. crt.	Domeniu	Obiective de investiții	Valoarea investiției (lei)
1.	Învățământ	Construirea a patru grădinițe	5.735.311
		Lucrări de reparații la 85 de unități școlare	6.623.990
2.	Infrastructură stradală	Proiectele „288 străzi” și „100 de străzi”	-
		Continuarea Programului „Străzi curate” – curățenie la bordură	
		Reabilitarea canalului Morii, etc.	
3.	Reabilitare termică	387 blocuri reabilite termic 398 blocuri în execuție	-
4.	Termoficare	Modernizare, automatizare și înlocuire cazane la 7 centrale termice, care servesc 130 blocuri, cu 5 163 apartamente	8.806.223
5.	Locuințe	Construirea a trei blocuri ANL cu 104 apartamente	-
6.	Iluminat public	Modernizarea, reabilitarea și extinderea iluminatului public	2.957.000
7.	Parcaje	Proiectarea a cinci parcaje subterane (str. Primăverii; str. Pasteur; str. Băișoara; str. Fabricii și str. Aurel Vlaicu)	102.740.000
8.	Transport în comun	Menținerea gratuităților și reducerilor pentru pensionari, studenți și elevi	-
9.	Siguranța și fluidizarea traficului	Centrul de telesupraveghere a siguranței circulației	-
		„Unda verde” pe Calea Florești	
10.	Sport	Realizare bazin de polo la standarde internaționale	42.000.000
		Realizare sală de sport multifuncțională	269.010.000
11.	Spații de joacă și spații verzi	Modernizarea a 71 locuri de joacă, repararea a altor 138 și crearea a 3 noi locuri de joacă	-
		Trecerea în proprietatea municipalității a 202 ha de pădure	-
12.	Cultură	Finanțarea Festivalului Internațional de Film Transilvania, a Festivalului Internațional „Lucian Blaga” și a Toamnei Muzicale Clujene	-

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

- execuția bugetară anuală a cărei geografie economică este o imagine sugestivă a politicii administrative a executivului, respectiv a Consiliului Local, raportată la spațiu, comunitate, structuri politice, sociale, economice, administrative, etc.;

Tabelul 61. Execuția bugetului local al municipiului Cluj-Napoca pe anul 2009 (lei)

Nr. crt.	Denumire indicatori	Buget inițial 2009	Buget final 2009	Realizări / plăți
Total venituri, din care:		790 000 000	779 054 756	609 073 434
	Venituri proprii	583 092 000	553 600 137	396 539 327
I	Venituri curente	663 296 000	666 230 165	566 721 585
A	Venituri fiscale	600 846 000	609 374 000	536 203 441
A.1.	Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital	340 500 000	340 500 000	279 995 573
A.1.1.	Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane juridice	0	0	0
A.1.2.	Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane fizice	340 500 000	340 500 000	279 995 573
A.2.	Impozit pe salarii – restanțe din anii precedenți	0	0	0
A.3.	Impozit și taxe pe proprietate	52 000 000	57 200 000	56 333 636
A.4.	Impozit și taxe pe bunuri și servicii	207 696 000	211 024 000	199 297 835
A.5.	Alte impozite și taxe fiscale	650 000	650 000	576 397
B.	Venituri nefiscale	62 450 000	56 856 165	30 518 144
B.1.	Venituri din proprietate	46 000 000	36 906 165	13 148 039
B.2.	Vânzări de bunuri și servicii	16 450 000	19 950 000	17 370 105
II	Venituri din capital	94 687 000	65 588 972	5 133 107
III	Subvenții	32 017 000	47 235 619	37 218 742
Cheltuieli – total, din care:		790 000 000	779 054 756	608 174 515
1.	Autorități publice și acțiuni externe	94 050 000	76 766 000	57 621 002
2.	Alte servicii publice generale	4 185 000	3 785 000	2 536 802
3.	Tranzacții privind datoria publică și împrumuturi	14 650 000	13 150 000	13 014 407
4.	Ordine publică și siguranță națională	10 430 000	10 430 000	8,691,464

Tabelul 61. Execuția bugetului local al municipiului Cluj-Napoca pe anul 2009 (lei)

Nr. crt.	Denumire indicatori	Buget inițial 2009	Buget final 2009	Realizări / plăți
5.	Învățământ	226 709 000	217 221 804	200 680 471
6.	Sănătate	5 494 000	7 138 750	5 233 260
7.	Cultură, recreere și religie	42 889 000	35 936 700	28 153 312
8.	Asigurări și asistență socială	51 907 000	53 104 335	47 756 393
9.	Locuințe, servicii și dezvoltare publică	68 452 000	90 517 607	38 393 916
10.	Protecția mediului	45 084 000	39 504 000	32 087 383
11.	Combustibili și energie	64 164 000	71 648 000	63 757 425
12.	Transporturi	161 966 000	159 837 560	110 234 459

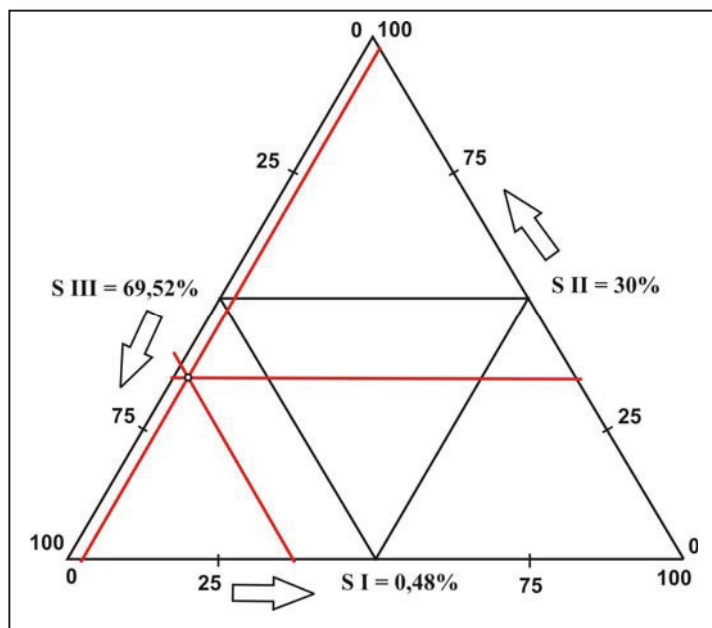
Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

- nivelul competitivității economice a municipiului este direct proporțional cu nivelele calitativ managerial și antreprenorial ale administrației locale;
- tabloul *Populației ocupate, pe domenii de activități economice*:

Tabelul 62. Populația ocupată, pe domenii de activități economice, din municipiul Cluj-Napoca, în 2009

Numărul mediu al salariaților – total, din care:	132.132	100%
- agricultură, silvicultură, pescuit	645	0,48%
- industrie	29.901	22,62%
- construcții	9.898	7,48%
- comerț	26.005	19,58%
- distribuție apă, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	2.771	2,09%
- furnizarea de energie electrică și termică, gaze și apă caldă, aer condiționat	1.652	1,25%
- transporturi și poștă	7.123	5,39%
- activități financiare, bancare și de asigurări	4.280	3,23%
- administrație publică și apărare	3.409	2,57%
- învățământ (inclusiv învățământ superior)	13.508	10,22%
- informații și comunicații	4.958	3,75%
- sănătate și asistență socială	11.825	8,94%
- tranzacții imobiliare	866	0,65%
- activități de spectacole, culturale și recreative	2.523	1,90%
- turism	2.728	2,06%
- servicii administrative și servicii suport	5.605	4,24%
- activități științifice și tehnice	4.435	3,35%
- alte activități ale economiei naționale	1.076	0,81%
Total / % angajați sectorul economic primar	645 0,48%	0,48%
Total / % angajați sectorul economic secundar	39.799	30%
Total / % angajați sectorul economic terțiar	92.764	69,52%

Sursa: Fișa localității Cluj-Napoca (2006-2009)

Fig. 98. Poziționarea municipiului Cluj-Napoca în nomograma triunghiulară pe anul 2009 (prelucrare după V. Surd et al., 2010)

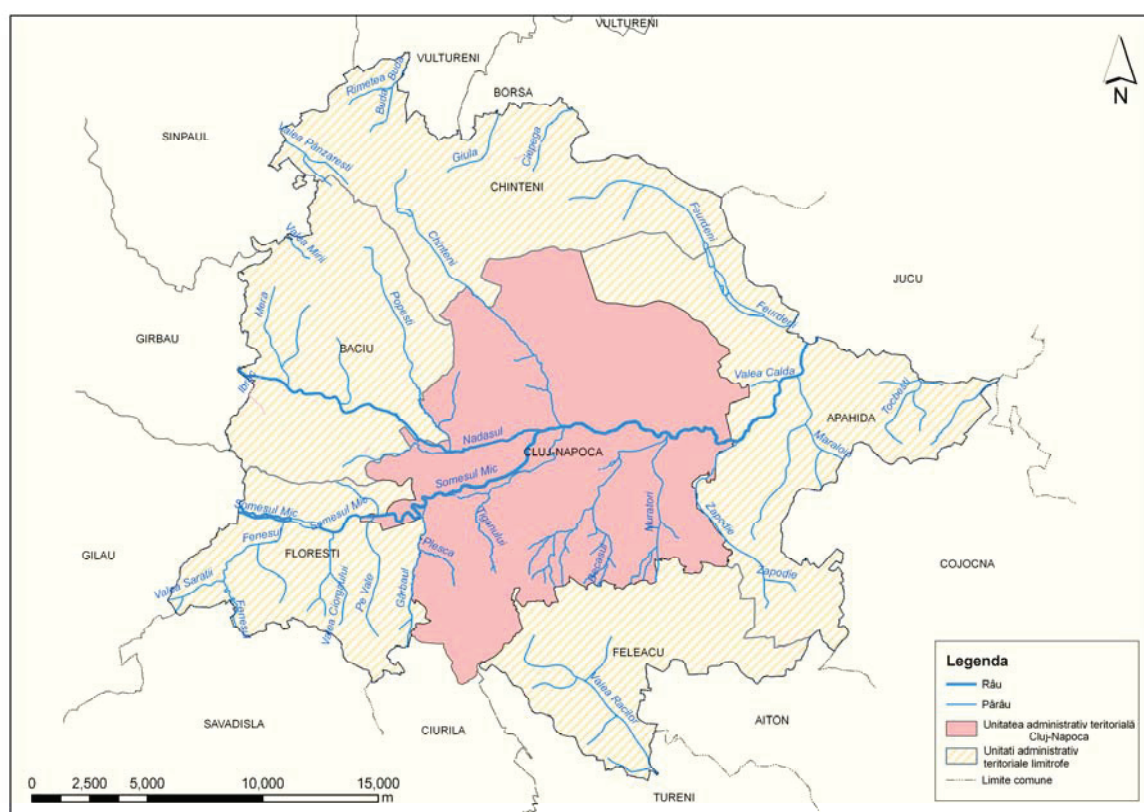
B.1.6. Cantitatea, structura și morfologia fluxurilor generate de funcția ecologică în subsistemul funcțional-civic

Elementul fizico-geografic natural este caracterizat prin:

- relief deluros cu altitudini între 300-750 m;
- microclimat submontan, cu mișcări de aer pe culoare și cu brize de baraj (direcția nord-vest – sud-est);
- temperaturi multianuale de **8,4° C** (ianuarie 4,6° C, iar în iulie 19,3° C);
- regimul pluviometric: **circa 663 mm/an**, cu un strat de zăpadă ce durează în medie 65 de zile);
- categorii de spații verzi din intravilan: 1) *parcuri*; 2) *scuaruri*; 3) *grădini*; 4) *fâșii plantate*; 5) *grădini botanice*; 6) *muzee în aer liber*; 7) *baze sau parcuri sportive*; 8) *parc expozițional*; 9) *spații verzi aferente locuințelor de tip condominiu*; 10) *păduri de agrement*; 11) *spații verzi pentru protecția cursurilor de apă și lacurilor și 12) culoare de protecție față de infrastructura tehnică*; **suprafața existentă de spații verzi (mp/locuitor)** în Cluj-Napoca este de **19,7**;
- teritoriul urban (117.000 ha) este compus din următoarele structuri topoagricole: **suprafață agricolă de 9.943 ha** (arabil – 4.936 ha; livezi – 1.317 ha; vii – 46 ha; pășuni – 2.685 ha și fânețe – 959 ha), **suprafață vetre de 4.479 ha și suprafață locuibilă de 4.431.570 m²**;
- nivelul de utilizare a terenului: suprafață rezidențială cu densitate mică a populației – **993 ha**, suprafață rezidențială cu densitate medie a populației – **4.098 ha**; în plus avem **397 ha**

asociații de pășuni și copaci, **2.453 ha** de păduri, **38 ha** vegetație de luncă, **472 ha** asociații de pășuni și vegetație arborescentă, **99 ha** asociații de copaci și pășuni, **24 ha** de grădini și **3.179 ha** asociații de pășuni, vegetație arborescentă și copaci;

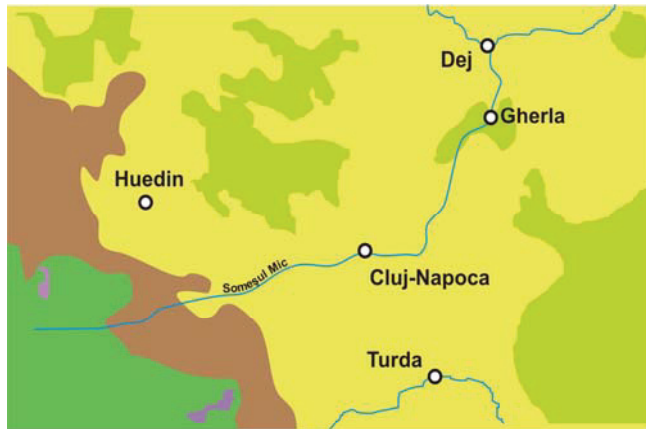
- tipurile de sol prezente sunt *cele de luncă*, *cernoziomurile levigate* și *cele brune de pădure podzolice*;
- cursurile de apă sunt reprezentate de **râul Someșul Mic** cu un **debit de 16,7 m³/s** la ieșirea din Cluj-Napoca și cu o **lungime totală în municipiu de 45,624 km**, având următorii afluenți: râul Nadăș; pâraurile Popești, Nădășel, Chintenilor, Gârbău, Becaș, Murătorii și Zăpodie; dintre afluenții menționați, doar Nadășul are un debit mediu multianual de 1,95 m³/sec, restul având cursuri temporare sau debite foarte mici, cuprinse între 0,1 și 0,25 m³ / sec; în afara afluenților codificați, în zona intravilanului mai există o serie de pâraie cu regim torențial, cei de pe versantul sudic vărsându-se în Canalul Morii (Calvaria, Plopilor, Țiganilor I și Țiganilor II);

Fig. 99. Rețeaua hidrografică din municipiul Cluj-Napoca și din zona limitrofă acestuia (sursă: Surd V. et al., 2010)

- harta vegetației:

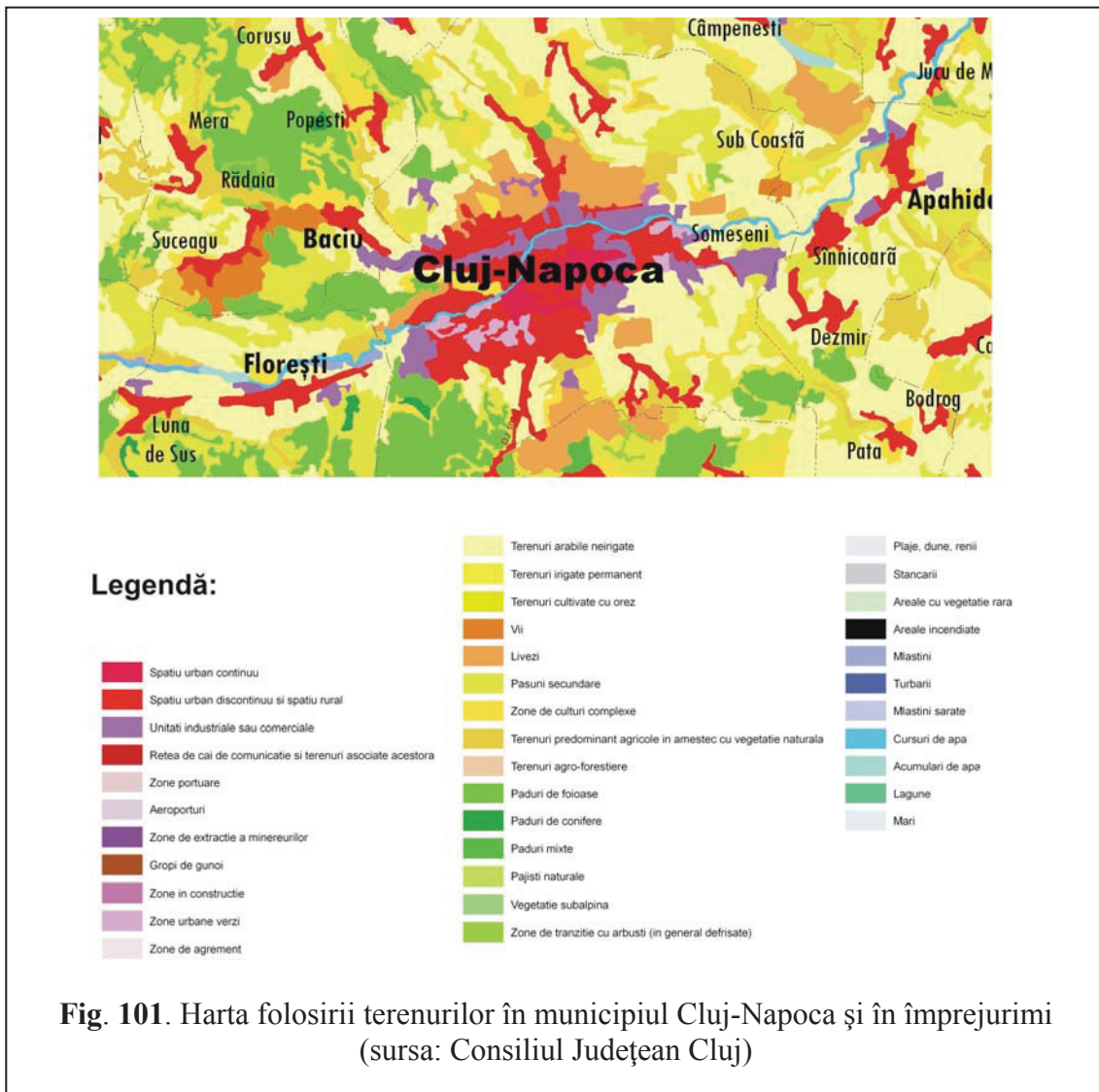

Legendă:

- Pajiști alpine
- Păduri de molid
- Păduri de fag
- Păduri amestecate de fag și gorun
- Păduri de stejar

Fig. 100. Harta vegetației pentru județul Cluj și municipiul Cluj-Napoca

- harta folosirii terenurilor:

Legendă:

 Spațiu urban continuu Spațiu urban discontinuu și spațiu rural Unități industriale sau comerciale Rețea de cai de comunicație și terenuri asociate acestora Zone portuare Aeroporturi Zone de extracție a minereurilor Gropi de gunoi Zone în construcție Zone urbane verzi Zone de agrement	 Terenuri arabile neirigate Terenuri irigate permanent Terenuri cultivate cu orez Vii Livezi Pășuni secundare Zone de culturi complexe Terenuri predominant agricole în amestec cu vegetație naturală Terenuri agro-forestiere Păduri de foioase Păduri de conifere Păduri mixte Pajiști naturale Vegetație subalpină Zone de tranziție cu arbuști (în general defrișate)	 Plaje, dune, renii Stancarii Areele cu vegetație rară Areele incendiate Mlaștini Turbarii Mlaștini sarate Cursuri de apă Acumulări de apă Lagune Mari

Fig. 101. Harta folosirii terenurilor în municipiul Cluj-Napoca și în împrejurimi (sursa: Consiliul Județean Cluj)

Al doilea element fundamental în subsistemul ecologic este *spațiul antropic urban*, caracterizat de *orașul propriu-zis (construit)* cu următoarele zone funcționale:

1) conform lui V. Surd (2003):

- zona rezidențială;
- zona industrială;
- zona centrală

2) conform lui S. Filip (2009):

- zona rezidențială;
- zona industrială;
- zona centrală;
- zona spațiilor urbane deschise.

Spațiul antropic urban și suburban al municipiului Cluj-Napoca, din punct de vedere ecosistemic, prezintă următoarele caracteristici:

- rețeaua stradală medievală sau veche cu amenajări urbanistice rudimentare;
- construcții istorice, cvartale cu densitate medie; centrul istoric cu regim de înălțime P+4;
- cartiere recente rezidențiale cu densități variabile: *optim* în cazul *Cartierului Gheorgheni*, dar *agresive* în cazul *cartierelor Mărăști și Mănăștur*;
- cartiere noi, în construcție și configurare, cu utilități inadmisibil de precare;
- trafic urban rutier foarte aglomerat și tot mai agresiv pentru spațiu și pietoni;
- rețea de utilități parțial modernizată, parțial veche și degradată, și mai ales foarte nesistematizată;
- rețea satisfăcătoare de apă potabilă;
- fizionomie neomogenă atât microspațial cât și la nivel urban general;
- arhitectură istorică, clasică, dar și contemporană;
- poluare tot mai excesivă în zona centrală și pe principalele artere de trafic;
- concentrarea populației urbane: 1728,18 loc/km²;
- zona industrială amplasată științific, în cea mai potrivită zonă urbană.

Logistica instituțională a subsistemului ecologic din geosistem este al treilea element, fiind bine reprezentată printr-un număr de: *patru organisme regionale de mediu, două organisme județene, un organism local, o grădină botanică, șase arii naturale protejate de diferite tipuri, nouă operatori de salubritate, 11 organizații neguvernamentale de mediu și o facultate de știința mediului.*

Aceste trei elemente enumerate se constituie în cadrul eco-geografic funcțional, al geosistemului urban Cluj-Napoca. Cu toate acestea, individualitatea subsistemului funcțional ecologic a municipiului Cluj-Napoca este mult mai complexă. Această complexitate este generată pe de o parte de complexitatea geosistemului Cluj-Napoca, dar pe de altă parte (în mod definitoriu) este generată de

complexitatea conceptului ecologic. Așa cum am observat la fundamentarea teoretică, ecologia este în definitiv, vrând-nevrând, o *supraștiință*, ea creând într-un sistem teritorial o suprafuncție, care poate defini un oraș (inclusiv municipiul Cluj-Napoca), drept un geosistem complex și care nu se poate sustrage de la preceptele ecologiei din nici un punct de vedere. Nu voi adopta această cale dar, conștient de complexitatea eco-funcțională, voi aborda problema fluxurilor în și din sistem cel puțin regional, deci *mezoreferențial*, deoarece implicațiile, interrelațiile, interconexiunile și aria spațială de manifestare nu se pot „delimita teritorial” la nivelul geosistemului urban. Întotdeauna manifestarea unui geosistem va fi transfrontalieră, cuprinzând o zonă locală, județeană, regională sau transnațională. Poluarea aeriană, hidrologică, culturală, etc. nu are granițe doar *microspațiale*, ci cel puțin *mezo* sau *macrospațiale*. În consecință, optez în principal pentru configurarea individualității subsistemului funcțional ecologic din geosistemul Cluj-Napoca la nivel regional, mai concret la nivelul Regiunii de Dezvoltare 6 Nord-Vest întrucât, așa cum am arătat, Cluj-Napoca este polul de convergență al unor fluxuri info-instituționale de ordin regional prin patru organisme regionale de mediu la care, intersistemic, putem integra alte instituții logistico-ecologice precum: Compania de Apă „Someș” SA sau Administrația Bazinală de Apă „Someș-Tisa”.

Valul impresionant de fluxuri, atât la intrare cât și la ieșire din subsistemul eco-funcțional mă determină să apelez la prezentări statistice și sintetice pentru a construi morfologia acestor fluxuri.

Tabelul 63. Potențialul resurselor de apă utilizabilă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest (2008)

Județ	Suprafață (km ²)	Ape subterane (mil. m ³ /an)	Ape de suprafață (mil. m ³ /an)	Resurse totale de apă
Cluj	6 674	63,5	1 158, 8	1 222,3
Bihor	7 544	401,2	1 899,7	2 300,9
Bistrița-Năsăud	5 355	41,1	1 801,4	1 842,5
Maramureș	6 304	82,1	2 883	2 965,1
Sălaj	3 864	40,9	503,6	544,5
Satu Mare	4 418	334,4	612,4	946,8

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 64. Starea globală a calității resurselor de ape de suprafață (2008)

	Categoria I de calitate	1400 km (64 %)
	Categoria a II-a de calitate	331 km (17 %)
	Categoria a III-a de calitate	289 km (13 %)
	În afara categoriilor de calitate (degradat)	134 (6 %)

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 65. Fondul forestier la nivelul anului 2008 în județul Cluj

Județ	Total suprafață împădurită	Păduri (ha)	Păduri de rășinoase (ha)	Păduri de foioase (ha)	Alte terenuri (ha)
Cluj	148466	146664	56002	90662	1802

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 66. Situația ariilor protejate și a monumentelor naturale la nivelul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest

Județ	Număr			Suprafață (ha)		
	Total	*	**	Total	*	**
Cluj	24	21	3	6 430	226	6 204
Bihor	60	40	20	1 133	312	821
Bistrița-Năsăud	25	24	1	3 309	741	2 568
Maramureș	33	31	2	5 415	2 114	3 301
Sălaj	13	13	-	87	87	-
Satu Mare	6	6	-	128	128	-
Total regiune	158	132	26	16 497	3 603	12 894
* care nu sunt incluse în parcuri naționale, naturale și rezervații ale biosferei						
** din care incluse în parcuri naționale, naturale și rezervații ale biosferei						

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

În județul Cluj există o serie de 24 arii protejate de importanță de importanță națională:

- **parcuri naturale:** Munții Apuseni (parțial în județul Cluj);
- **rezervații și monumente ale naturii:** Fânațele Clujului-Copârșoiaie; Fânațele Clujului-Valea lui Craiu; Făgetul Clujului (primele trei se află pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca); Cariera Corabia; Peștera Vârfușu; Fânațele Suatu; Valea Morilor; Pârâul Dumbrava; Cheile Turzii; Cheile Turenilor; Lacul Știucilor; Valea Legiilor; Stufărișurile de la Sic; Peștera Mare de pe Valea Firei; Peștera din Piatra Ponorului; Gipsurile de la Leghia; Locul fosilifer Coruș; Molhașul Mare de la Izbuc; Cheile Baciului; Sărăturile și Ocna Veche; Dealul cu Fluturi; Pădurea Ciuășului; Rezervația de Orbeți de la Apahida.

Prin decizia nr. 147/1994 a Delegației Permanente a Consiliului Județean Cluj, s-au stabilit **34 de zone protejate de interes județean**, iar în anul 2006, prin Hotărârea Consiliului Județean Cluj nr. 107, lista acestor zone s-a îmbogățit cu aria protejată „Lunca cu lea pestriță din Valea Șardului”. Dintre aceste arii însă, doar 13 au întocmit Planuri Urbanistice de Zonă Protejată (P.U.Z.P.).

În ceea ce privește siturile Natura 2000, în județul Cluj au fost selectate 21 de astfel de zone, dintre care **18 sunt Arii Speciale de Conservare (SAC)**, iar **trei sunt Arii de Protecție Specială Avifaunistică (SPA)**.

Tabelul 67. Situația încasărilor din Rezervația Naturală Cheile Turzii în perioada aprilie-octombrie 2009

2009	Luna	Sumă (lei) / %
	Aprilie	7100 (6,2%)
	Mai	16800 (14,8%)
	Iunie	18200 (16,1%)
	Iulie	16800 (14,8%)
	August	30500 (27%)
	Septembrie	8200 (7,26%)
	Octombrie	15300 (13,5%)
	Total: 112900 lei (100%)	

Sursa: Consiliul Județean Cluj

Tabelul 68. Cheltuielile aprobate pentru Rezervația Naturală Cheile Turzii în 2009

Obiectiv	Sumă (lei) / %
Achiziția serviciului de încasator taxă de vizitare	9800 (34,1%)
Achiziția serviciului de închiriere și întreținere a două toalete ecologice	6000 (20,8%)
Comandă bilete de intrare	6426 (22,3%)
Înlocuire pichet deteriorat	4000 (13,9%)
Lucrări de întreținere pasarele	3000 (10,4%)
Dotarea cu echipament a personalului din rezervație	2500 (8,7%)
Total	28726 (100%)

Sursa: Consiliul Județean Cluj

Din cele 33 de surse de poluare a bazinelor hidrografice regionale, SC Terapia Ranbaxy SA este al 8-lea poluator.

Tabelul 69. Situația suprafețelor poluate în Regiunea de Nord-Vest

Județ	Suprafața poluată (ha)	Surse
Cluj	261,47	Industria extractivă, industria metalurgică, industria chimică, industria alimentară, agricultura, depozitarea de deșeuri menajere și industriale, alte ramuri
Bihor	456	Industria chimică, energetică, extractivă, depozitarea de deșeuri menajere și industriale
Bistrița-Năsăud	271,231	Industria energiei electrice, extractivă, metalurgia feroasă, chimică, alimentară, agricultură, gospodărie comunală, alte ramuri
Sălaj	162	Industria extractivă, depozitarea de deșeuri menajere și industriale
Satu Mare	43,99	Industria extractivă, alimentară, agricultura, depozitarea de deșeuri menajere și industriale, alte ramuri
Maramureș	323	Metalurgia neferoasă, industria extractivă, prepararea minereurilor neferoase, depozitarea de deșeuri menajere și industriale

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Pentru evidențierea impactului poluator al traficului asupra solurilor urbane, s-au prelevat și analizat o serie de probe de sol, din zone urbane cu trafic intens, din centrele localităților și din scuarurile situate pe marginea șoselelor, înregistrându-se depășiri mari ale valorilor limită pentru diferite concentrații. De exemplu, depășiri foarte mari la concentrațiile de zinc și plumb s-au înregistrat în municipiul Cluj-Napoca în *Piața Unirii*, tot aici înregistrându-se și depășiri ale concentrațiilor de cupru.

Tabelul 70. Rezultatele determinărilor de nivel de zgomot echivalent efectuate în municipiul Cluj-Napoca (2009)

Zone cu depășiri ale limitei admise de 70 dB conform STAS 10009-82		Zone cu cele mai scăzute nivel de zgomot (sub 55 dB)
Piața Mihai Viteazu	76,3 dB	<p><i>Parcuri:</i> Mercur, Feroviarilor, Central „Simion Bărnuțiu”, Cetățuia, Etnografic</p> <p><i>Păduri:</i> Făget și Hoia.</p>
Strada Oașului	73,7 dB	
Strada Moșilor	73,9 dB	
Calea Mănăștur	75,4 dB	
Calea Florești	75,7 dB	
Bulevardul 21 Decembrie 1989	74,1 dB	
Strada Aurel Vlaicu	75,2 dB	
Calea Turzii	75,4 dB	
Bulevardul Nicolae Titulescu	72,1 dB	
Strada Horea	72,8 dB	

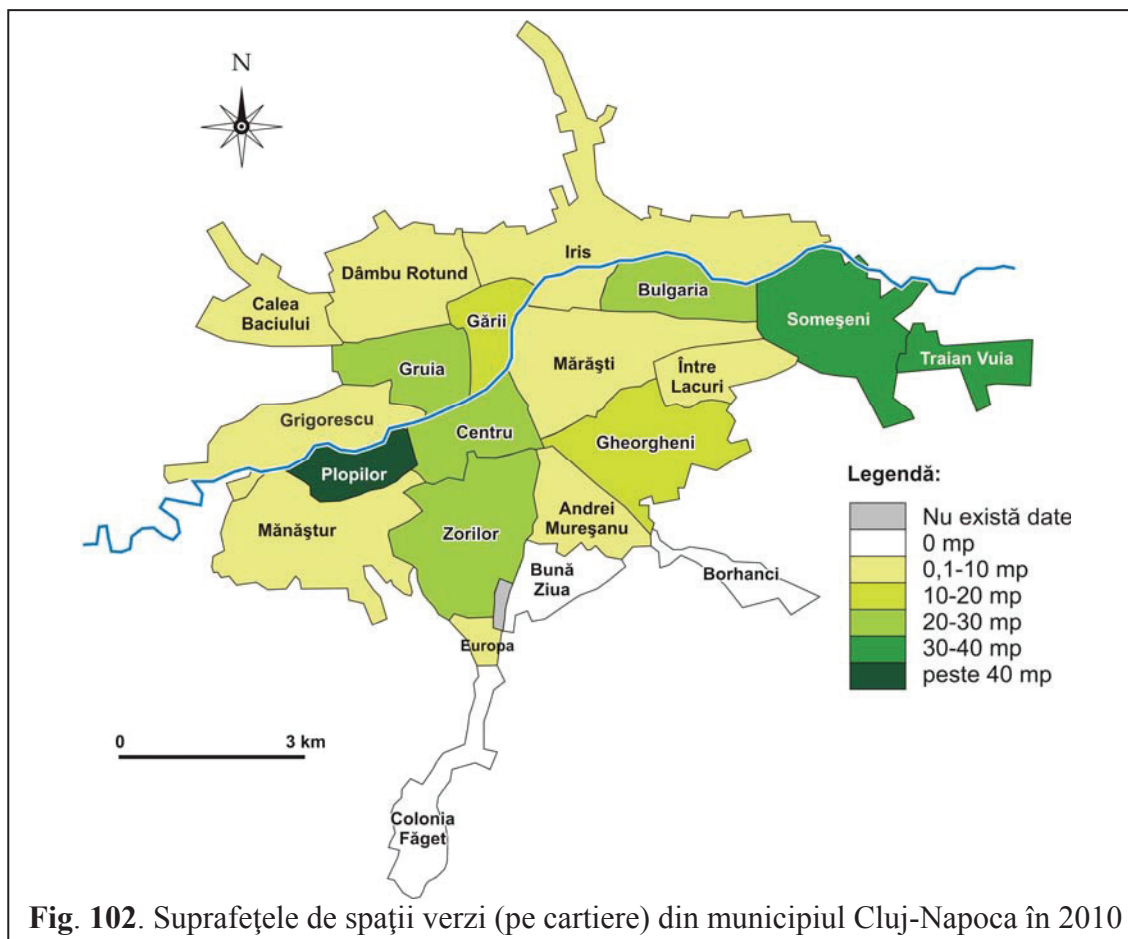
Sursa: ARPM Cluj-Napoca; D.-R. Tamas-Gavrea și C. Munteanu (2009)

Tabelul 71. Situația existentă a suprafațelor de spații verzi pe cartiere în municipiul Cluj-Napoca (m²/locuitor)

Media reglementată de spațiu verde pe cartier	3,5	Horea	18,08
Andrei Mureșanu	7,25	Între Lacuri	3,14
Baciu și Dâmbu Rotund	3,93	Iris	6,73
Borhanci; Bună Ziua; Câmpului	0	Mănăștur	5,31
Clinicilor	54,87	Mărăști	1,62
1 Mai și Bulgaria	25,52	Plopilor	45,72
Europa	75	Someșeni	38,27
Făget	0	Valea Chintăului	0
Feroviarilor	15,55	Zona Centrală	26,24
Grigorescu	3,38	Zona Industrială	50,60
Gheorgheni	13,33	Zorilor	0,95
Gruia	23,99	Cluj-Napoca	19,17

Sursa: P.U.G. Cluj-Napoca (2010)

Tabelul 72. Cantități preconizate de deșuri în municipiul Cluj-Napoca pentru 2013

Tip deșuri		Cantități (tone)	Procent
1. Deșuri solide municipale generate din care:		218877	96%
1.1	Deșuri menajere mixte	120887	55,2%
1.2	Deșuri mixte similare din comerț, industrie și instituții	57490	26,2%
1.3.	Deșuri din parcuri, grădini și piețe	15601	7,1%
1.4.	Deșuri stradale	24899	11,3%
2. Deșuri voluminoase		6200	3%
3. Deșuri din echipamente electrice și electronice (DEEE)		1350	1%
Total		226427	100%

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Județul Cluj (2010)

Tabelul 73. Nevoi de colectare pentru fluxurile speciale de deșuri din Cluj-Napoca

Deșeurile din echipamentele electrice și electronice (containerele vor fi furnizate de către producătorii DEEE)	
- generare (tone/an)	1469
- generare (m ³ /lună)	490
- nevoi de depozitare (m ³)	245
Numărul containerelor de 30 m³ necesare	8
Deșuri municipale periculoase	
- generare (tone/an)	652
- generare (m ³ /lună)	272

- nevoi de depozitare (m ³)	68
Numărul containerelor de 6 m³ necesare	11
Deșeuri voluminoase	
- generare (tone/an)	6529
- generare (m ³ /lună)	3627
- nevoi de depozitare (m ³)	453
Numărul containerelor de 15 m³ necesare	30

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Județul Cluj (2010)

Tabelul 74. Depozitele de deșeuri urbane și rurale din Județul Cluj care au fost închise sau urmează să fie închise

	Pata Rât (Cluj- Napoca)	RADP Turda	RAGCL Câmpia Turzii	RADP Gherla	Cetan Dej	Cetatea Veche – Boile	Huedin	Depozite rurale (65)
Cantități de deșeuri depozitate în 2009 (m ³ /an)	3 240 000	1 480 500	120 000	63 667	800 000	171,667	-	620 462
Suprafață (ha)	18,1	3,2	5	1,3	1,2	2	-	32,13
Data închiderii	16 iulie 2010	16 iulie 2012	16 iulie 2012	16 iulie 2012	16 iulie 2010	16 iulie 2012	-	16 iulie 2009

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Județul Cluj (2010)

Tabelul 75. Principalele elemente pentru reabilitarea depozitelor urbane din județul Cluj ce au fost închise sau urmează să fie închise

	Pata Rât (Cluj- Napoca)	Turda	Câmpia Turzii	Dej	Gherla	Huedin
Excavări (m ³)	150,600	55	23 004	0	109	442
Îndiguire – mutare deșeuri (m ³)	188,100	9 900	1 514	17 220	3 716	1 987
Suprafață rambleu (ha)	12,7	1,7	2,6	1,1	3,5	1,3
Șanț captare ape meteorice (m)	1 800	532	645	Nu este necesar	797	536
Puțuri captare biogaz (nr.)	80	13	16	3	24	11
Flacăra pentru arderea biogazului (nr.)	8	3	5	2	5	3

Sursa: Studiu Fezabilitate S.M.I.D. în Județul Cluj (2010)

Tabelul 76. Situația zonelor critice din punct de vedere al calității mediului în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest

Județ	Zone critice pe teritoriul județului	Activitățile care presupun existența unor surse potențiale majore care pot afecta calitatea mediului
Cluj	Zona Terapia	Poluarea apelor subterane în zona platformei datorită sistemului de canalizare deteriorat
	Zonele depozitelor de deșeuri urbane Pata Rât (Cluj-Napoca), Câmpia Turzii, Turda și Gherla	Poluarea apelor de suprafață și a solului (metale grele, substanțe organice) Poluarea atmosferei cu gaze degajate din fermentarea deșeurilor
Bistrița-Năsăud	-	-
Sălaj	Zona schelei de extracție Suplacu de Barcău	Poluarea apelor de suprafață și a apelor subterane cu produse petroliere
	Zona depozitului de deșeuri urbane din municipiul Zalău	Poluarea apelor de suprafață și a solului (metale grele, substanțe organice) Poluarea atmosferei cu gaze degajate din fermentarea deșeurilor
	Zona carierei Tunari	Degradarea solurilor prin fenomene de alunecări de suprafață și de adâncime
Satu Mare	Zona municipiului Satu Mare	Poluarea atmosferei datorită depozitării deșeurilor la groapa de gunoi neconformă
	Zona minieră Turț	Poluarea apelor de suprafață și subterane datorită evacuărilor apelor de mină insuficient epurate
	Râul Crasna	Poluarea apelor de suprafață
	Zona Satu Mare, Halmeu, Botiz, Arduș	Poluarea apelor cu nitrați datorită utilizării iraționale a îngrășămintelor chimice, depozitării necorespunzătoare a deșeurilor vegetale, animale, a nămolurilor de la stațiile de epurare, etc.
	Zona din jurul rampelor de depozitare a deșeurilor din Satu Mare și Carei	Poluarea solului și apelor freatice datorită depozitării deșeurilor industriale în depozitul de deșeuri menajere, neamenajat corespunzător
Maramureș	Zona Baia Mare și perimetrele limitrofe	Poluarea atmosferei datorită activităților industriale și a iazurilor de decantare
	Râurile Săsar, Lăpuș, Cavnic și Cislă	Poluarea apelor de suprafață datorită activităților miniere, etc.
	Apele subterane din zona Baia Mare și perimetrele iazurilor de decantare	Poluarea apelor subterane datorită activităților industriale

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 77. Situația poluărilor accidentale produse în
Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest în 2009

Județ	L u n a												Total 2009
	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noiembrie	Decembrie	
Cluj	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Maramureș	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Bistrița Năsăud	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Bihor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Satu Mare	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sălaj	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3
Total	-	1	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	6

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 78. Analiza costurilor estimate la nivelul
Planului Local de Acțiune pentru Mediu în Județul Cluj

Nr. crt.	Categoria de probleme	Costuri estimate (euro)	Procent
1.	Calitatea necorespunzătoare și cantitatea insuficientă a apei potabile	112458451	22,5%
2.	Poluarea apelor de suprafață	53514458	10,7%
3.	Poluarea atmosferei	10286234	2%
4.	Gestiunea deșeurilor	78864281	15,7%
5.	Pericole generate de catastrofe/fenomene naturale și antropice	17988	0,003%
6.	Urbanizarea mediului	243741120	48,8%
7.	Degradarea mediului natural și construit	132777	0,02%
8.	Educația ecologică	160767	0,03%
9.	Turism ecologic	38051	0,007%
Total		499214127	100%

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

Tabelul 79. Logistica instituțională din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, investită pentru rezolvarea celor 12 mari categorii de probleme din Planul Regional de Acțiune pentru Mediu

Nr. crt.	Denumirea categoriei de probleme	Instituția coordonatoare/răspunzătoare
1.	Cantitatea și calitatea apei potabile	Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Județene Direcțiile de Sănătate Publică Județene
2.	Degradarea calității apelor de suprafață	A.N. Apele Române prin: - Administrația Bazinală Someș-Tisa Cluj - Administrația Bazinală Crișuri Oradea - Administrația Bazinală Mureș Tg. Mureș
3.	Degradarea solului și apelor subterane	Direcțiile Generale pentru Agricultură și Dezvoltare Județene A.N. Apele Române prin: - Administrația Bazinală Someș-Tisa Cluj - Administrația Bazinală Crișuri Oradea - Administrația Bazinală Mureș Tg. Mureș Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca
4.	Poluarea atmosferică	Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca
5.	Gestiunea deșeurilor	Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca Consiliile Județene
6.	Pericole generate de catastrofe/fenomene naturale și antropice	Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Județene
7.	Urbanizarea mediului, transportul rutier și feroviar	Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca Consiliile Județene Direcția Regională de Drumuri
8.	Asigurarea stării de sănătate	Direcțiile de Sănătate Publică Județene
9.	Degradarea mediului natural și construit	Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Județene
10.	Educația ecologică	Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca Inspectoratele Școlare Județene
11.	Turism și agrement ecologic	Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Județene Agenția Națională de Turism
12.	Capacitatea administrativă a instituțiilor cu atribuții în domeniul protecției mediului	Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca Consiliul de Dezvoltare al Regiunii de Nord-Vest Consiliile Județene

Sursa: ARPM Cluj-Napoca

C. Integrarea subsistemului funcțional-civic în geosistemul urban și în sistemele holarhice superioare

Evaluarea integrării unui (sub)sistem într-o holarhie și a relațiilor pe verticală sau pe orizontală cu alte (sub)sisteme constă într-o mare măsură în evaluarea unor raporturi de stare relațională, dinamică relațională, evoluție și integrare a (sub)sistemului. În consecință, „integrarea” relațională a subsistemului civic-urban din geosistemul Cluj-Napoca poate fi cel mai sugestiv cântărită și judecată prin categoria și nivelul acestor relații. Conform schemei (adaptate) fundamentate de I. Ianoș (2000) voi construi în acest sens tabloul sistemic relațional al *funcțiilor civice* din *subsistemul civic urban* și, în consecință, a acestuia cu celelalte subsisteme funcționale din geosistemul Cluj-Napoca sau în alte nivele sistemice, cu intenția completării tabloului de diagnoză.

1) *Funcția rezidențială* – în urma evaluării raporturilor sale de integrare, iese în evidență în momentul de față un acut deficit de substanță și energie. Starea cantitativă și calitativă a fondului locativ pe care îl asigură această funcție în (sub)sistem se raportează la numărul populației municipiului.

Tabelul 80. Starea cantitativă și calitativă a fondului locativ din municipiul Cluj-Napoca

Numărul populației		Numărul de spații locative								Raportul de stare		
Stabilă	Rezidențială	Locuințe familiale		Spații cazare în regim hotelier (număr paturi)		Spații de cazare în cămine (număr paturi)		Spații de cazare sociale pentru copii și bătrâni instituționalizați		Excedentar	Deficitar	Echilibrat
		Existent	Necesar	Existent	Necesar	Existent	Necesar	Existent	Necesar			
310 243	290 719	119 498	Minim 130 000	3 657	2 500	1 5 000	19 000	425	Circa 600			

Sursa: Consiliul Județean Cluj

Rezultă din tabloul sintetic și analitic faptul că geosistemul urban este, în domeniul funcțional-rezidențial, într-o relație de integrare deficitară, pe care o acoperă prin atrageri (absorbții) disproporționate de substanță și energie din alte sisteme holarhice și vecine, față de fluxul ieșirilor sistemice:

- atragere de fonduri monetare în domeniul construcțiilor prin cele 311 de firme de construcții și investiții imobiliare;

- atragerea de resurse materiale prin intrarea pe piața materialelor de construcții a unui număr de 176 depozite și furnizori, etc.;
- asigurarea de spații locative pentru cetățenii localității și pentru cei în tranzit.

Dintr-o evaluare statistic-secvențială a rezultat că raportul fluxurilor de intrare/ieșire în acest subsistem din geosistemul urban Cluj-Napoca este de $\frac{1}{4}$ în defavoarea ieșirilor.

2) *Funcția de securitate* generează în geosistem și în sistemele holarhice următorul tablou de relații integratoare:

Tabelul 81. Raporturile de integrare funcțională a funcției de securitate a municipiului Cluj-Napoca

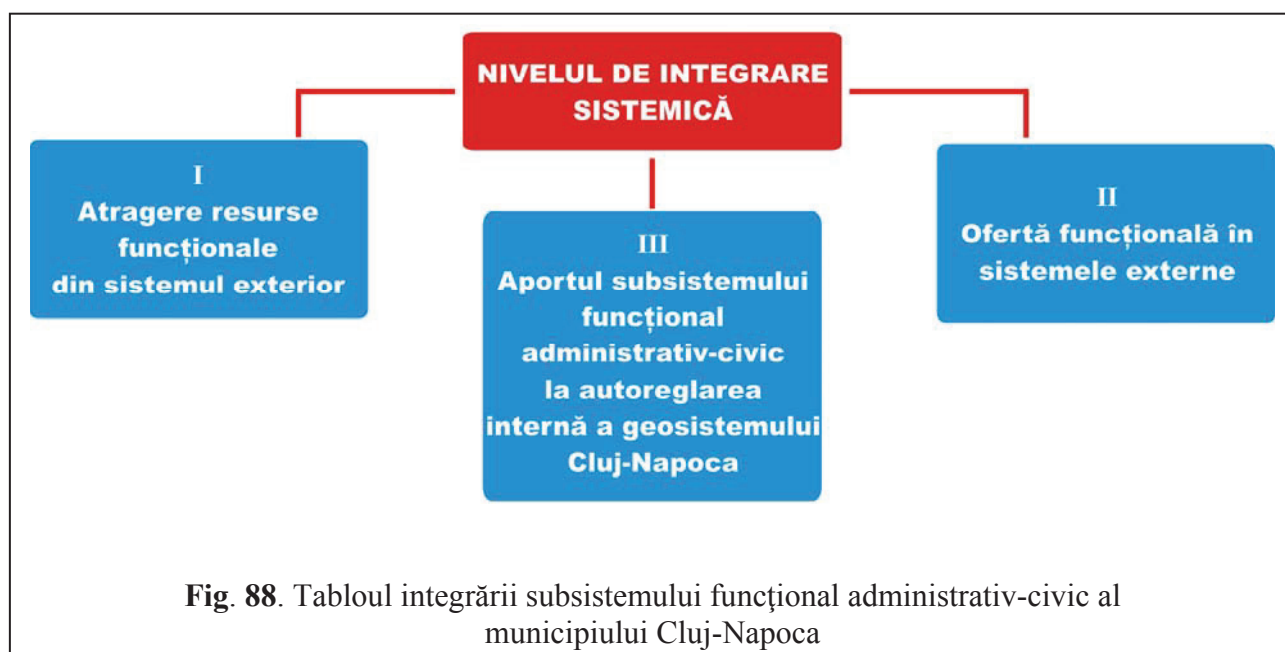
Fluxuri de substanță și energie atrase în sistem pentru asigurarea menirii funcționale	Fluxuri de substanță și energie ieșite din sistem
Logistica instituțională de securitate	Norme de securitate, acte normative și o geografie normativă
Fonduri financiare de susținere	Infrastructura și logistica de securitate (instituții și acțiuni)
Acte și stări antisociale	Segmente de populație specializate și calificate în domeniul securității (pompieri; polițiști; medici; comisari de mediu, etc.)
Spații de atracție infracțională și antisocială: <ul style="list-style-type: none"> - vaduri și spații comerciale; - spații libere pentru manifestări publice; - instituții financiare și nefinanciare; - spații financiare și nefinanciare informatice; - spații de trafic. 	Forme și structuri geografice de autoorganizare și supraorganizare pentru securitate: <ul style="list-style-type: none"> - securitate împotriva catastrofelor; - securitate împotriva criminalității transfrontaliere, etc.
Raporturi relativ echilibrate	

Rezultă că subsistemul funcțional de securitate atinge în momentul de față doar un nivel de integrare *relativ echilibrat*. Starea de relativitate și de echilibru instabil sau chiar precar, rezultă din următorul tabel geografic funcțional:

Tabelul 82. Tabloul precar al integrării sistemului de securitate din geosistemul urban Cluj-Napoca (2009)

	Municipiul Cluj-Napoca	Regiunea de Nord-Vest
Număr accidente de circulație	49	402
Număr infracțiuni	1395	5622
Rata șomajului (% din populația stabilă)	1,1	4,5
Numărul de reclamații la protecția consumatorului	12922	30442
<i>Numărul contravențiilor în cadrul:</i>		
- serviciilor comerciale	1948	6099
- ordinii și liniștii publice	3505	5221
- protejării mediului	232	1044
Nivelul crimei organizate (%)	30,5%	-
Numărul accidentelor ecologice	0	6

3) *Funcția administrativ-civică* din geosistemul urban Cluj-Napoca cunoaște o evoluție dinamică, în special în ultimii 20 de ani. Prin *reconstrucția constituțională* a localităților și prin atingerea actualului nivel de autonomie administrativă, geografia „sistemelor teritoriale” a devenit, geografic, expansivă printr-o integrare spațială în noi forme de organizare oficiale (zone metropolitane, regiuni de dezvoltare, etc.), dar și neoficiale (cazul sistemelor de așezări). În acest caz, *menirea* funcției administrativ-civice capătă noi valențe și „cucerește” noi spații în teritoriul sistemelor vecine municipiului Cluj-Napoca, realizând noi forme de integrare holarhică. Tabloul integrării subsistemului funcțional administrativ-civic al municipiului Cluj-Napoca se prezintă în această perioadă în felul următor:

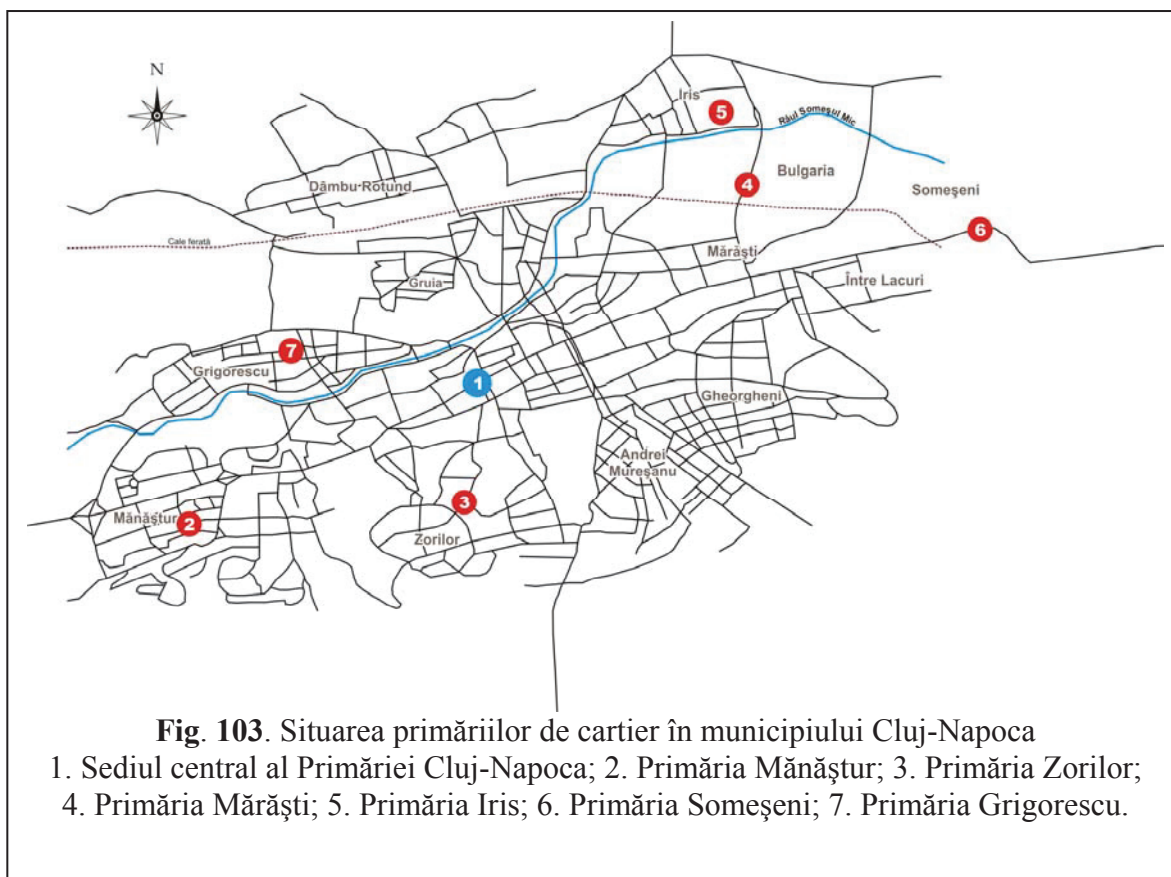

Punctul **I** implică *atrageră și acaparare de spațiu natural* (efect prădător), *atrageră de forță de muncă în aparatul administrativ-civic* (generator resurse) și *atrageră de resurse vitale* (apă, energie electrică, etc.) (prădător de resurse).

Punctul **II** implică *expansiunea factorilor organizatori pentru dezvoltarea durabilă, o ofertă de modele de organizare administrativă, ecocivică, culturală, de civilizație, etc., o ofertă de participare la nivel de organizare spațial-administrativă pentru comunitățile locale* (Zona Metropolitană Cluj-Napoca sau Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest), *planuri zonale de management sau gestiune a stărilor geosistemice* (ex. Sistemul Integrat de Gestionare al Deșeurilor în Județul Cluj; Planul Regional de Acțiune pentru Mediu sau Planul Integrat de Dezvoltare Urbană Cluj-Napoca).

Punctul **III** are în vedere *administrarea mai eficientă și mai oportună prin înființarea primăriilor de cartier, sectorizarea teritoriului urban și suburban pentru ecoadministrație, planuri de reorganizare a spațiilor verzi intraurbane, suburbane și periurbane în colaborare cu Consiliul Județean Cluj, Agenția Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca, etc., dar și coordonarea activității de salubritate* (tot mai deficitară și depășită de agresiunea mediului social urban).

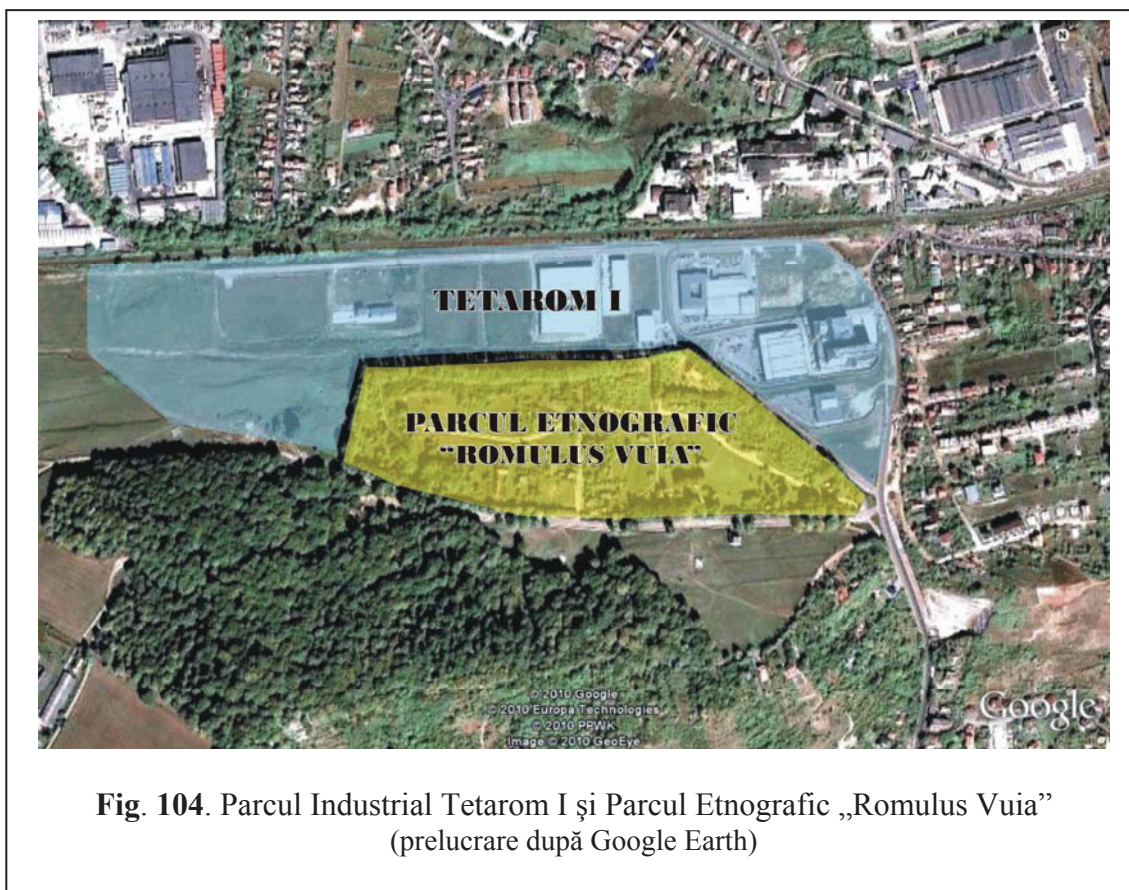
Rezultatul schemei de analiză a stării de integrare conduce la concluzia că subsistemul funcțional administrativ-civic al municipiului Cluj-Napoca se situează la un nivel echilibrat și excedentar sub raportul fluxurilor de integrare holarhică.

4) *Funcția urbanistică*, prin subsistemul funcțional corespondent, crează un tablou geografic sistemic extrem de mobil în ultimii 20 de ani. Formele și nivelurile sale de integrare holarhică pot fi cel mai sugestiv prezentate într-o manieră funcționalistă.

Subsistemul funcției urbanistice a municipiului Cluj-Napoca, din punct de vedere al integrării holarhice, se evidențiază în peisajul geografic zonal ca extrem de instabil și de agresiv în același timp.

Dacă percepem această funcție sub această stare este normal să „privim” integrarea *subsistemului funcțional urbanistic* prin *prisma dezideratului sustenabilității și a evoluției durabile*. De aceea, în conturarea integrării în sistemele superioare, voi folosi metoda interogativă, raportată la dezideratele unei funcții urbane sustenabile. Așadar:

- este funcția urbanistică a municipiului Cluj-Napoca rezultatul unei politici și strategii urbane clare? Dacă da, atunci cum se explică faptul că, în 20 de ani, nu s-a putut fundamenta un P.U.G. care să nu fie „trunchiat” permanent prin P.U.Z.-uri și P.U.D.-uri ?
- există între pattern-ul urban Cluj-Napoca și subsistemul elementelor naturale raporturi planificate, controlate și administrate urbanistic? Dacă există, atunci cum explicăm geografic următoarele procese?:
  - spațiul intravilan s-a extins în ultimii 20 de ani cu **peste 4500 ha** (de la aproximativ **4000 ha** în **1989** la **8505 ha** în **2008**);
  - nici unul dintre “cartierele” noi nu a fost construit pe baza unui plan urbanistic sistemic (exemple Europa sau Bună Ziua);
  - noile spații geografice construite consumă terenuri agricole și spații verzi;
  - între proiectele de mall-uri și parcuri au câștigat primele (de exemplu Iulius Mall versus Parcul de Est).
- împarte P.U.G. spațiul urban în zone funcționale care să țină cont de: folosința principală a zonei și activitățile dominante; potențialul și structura elementului uman; resursele de forțe de muncă; structura populației în municipiu; potențialul economic urban; posibilitățile de dezvoltare urbană; principalele trasee și fluxuri de circulație; categoriile de mijloace de transport; formele de proprietate a terenului?, etc. (întrebări puse cu ocazia dezbaterilor publice privind noul P.U.G. al municipiului Cluj-Napoca, mai-iunie 2010);
- traficul urban actual este văzut în spiritul unei „gândiri globale” sau este conjunctura unui „lanț critic” oportunist?
- cum se explică raportul agresiv dintre *etnogențificarea* municipiului Cluj-Napoca și retrocedările din centrul istoric?;
- are Cluj-Napoca „centre civice”? pot fi numite piețele Mihai Viteazu, Cipariu, Mărăști sau Minerva „centre civice”?;
- unde găsim orașe similare cu stadion în zona centrală a urbei și este acest lucru *urbanistic*?
- cum poate fi explicată, din punct de vedere urbanistic, amplasarea parcurilor industriale în zone protejate? (cazul Parcului Industrial Tetarom I, alipit practic Parcului Etnografic „Romulus Vuia”)?

Fig. 104. Parcul Industrial Tetarom I și Parcul Etnografic „Romulus Vuia”
(prelucrare după Google Earth)

- cum se poate explica extinderea haotică a municipiului în toate direcțiile, cu depășirea intravilanului și așa supradimensionat?

Acest scurt șir de “probleme urbanistice” vin și ridică mari semne de întrebare asupra funcționalității subsistemului urbanistic clujean. Este mai mult decât evident că funcția urbanistică nu aduce în geografia municipiului Cluj-Napoca nici urbanism sănătos, nici echilibru. În concluzie, integrarea realizată de funcția urbanistică în geosistemul urban și în sistemele teritoriale superioare este, în 2010, încă foarte dezorganizată, neechilibrată, excesivă și deficitară în același timp.

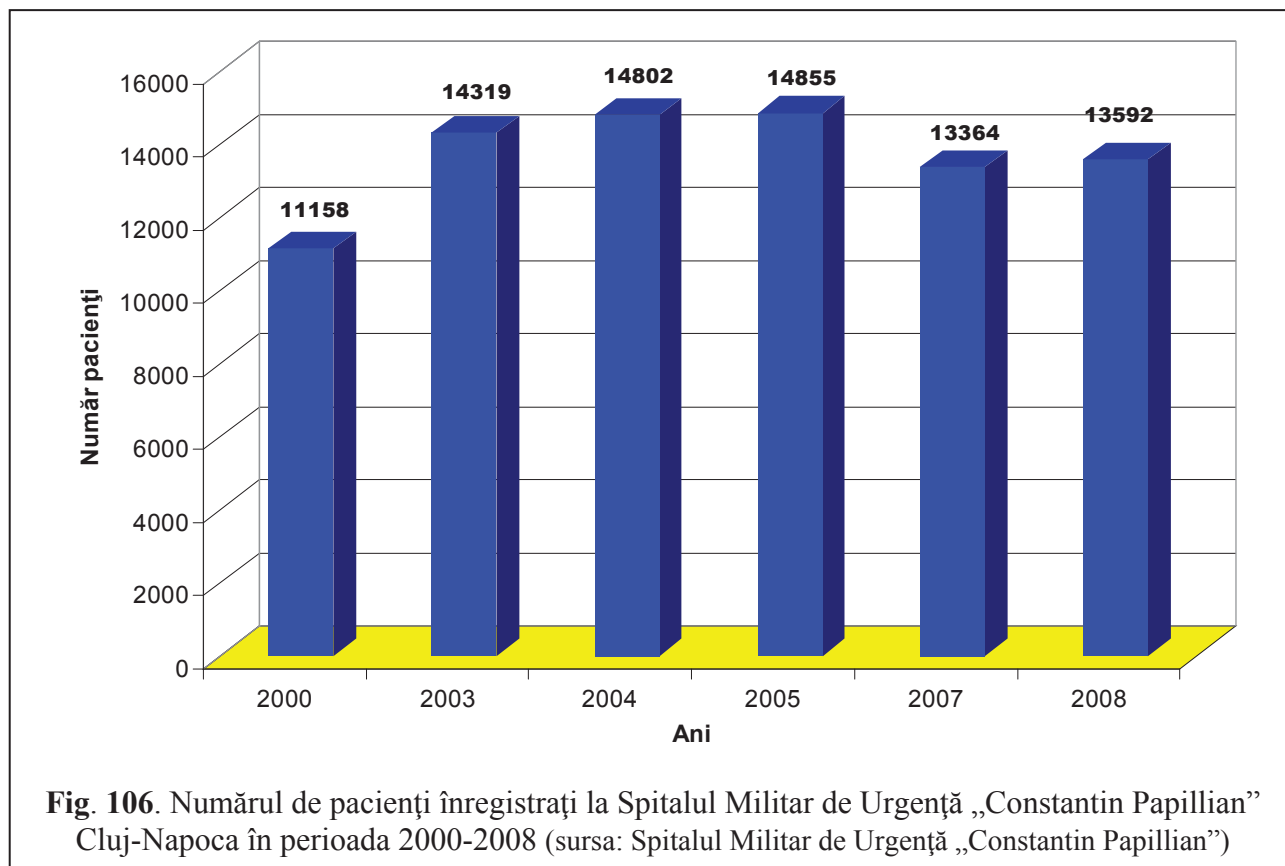
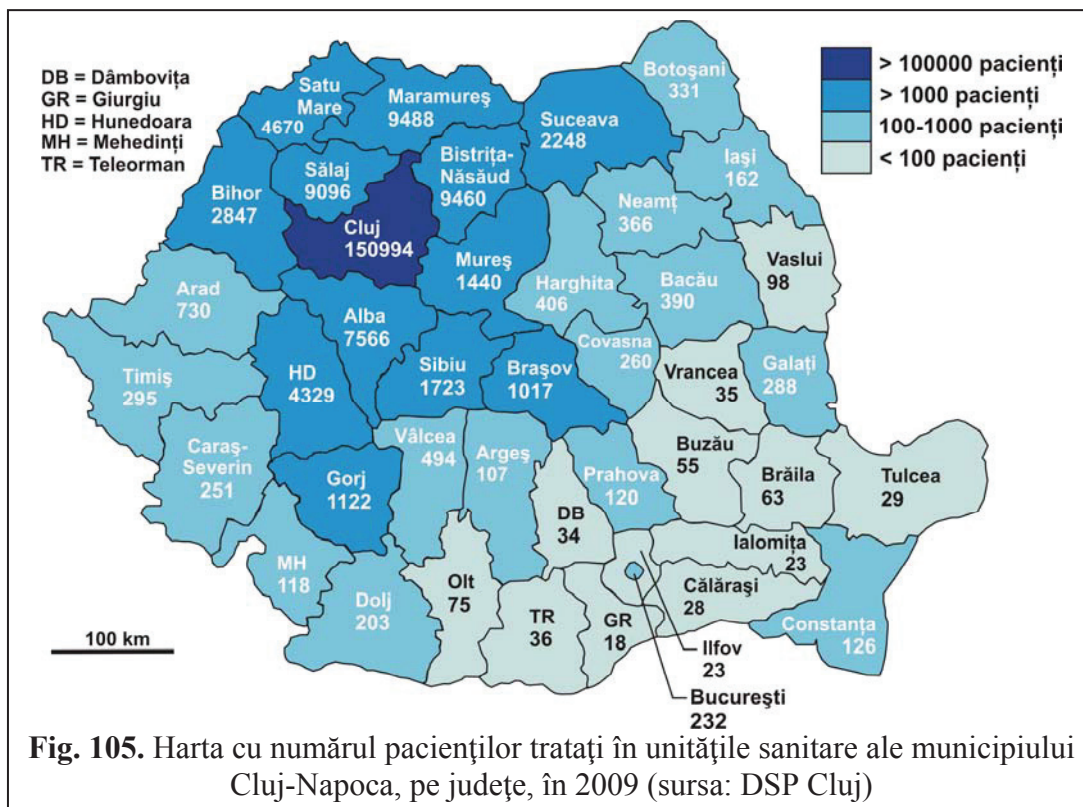
5) *Funcția medicală*, prin subsistemul său funcțional, beneficiază în cadrul geosistemului Cluj-Napoca, de un statut privilegiat (în mod obiectiv) și de o poziție care aduce și asigură municipiului poziții dominante, integratoare, în raporturile intrasistemice, intersistemice și holarhice. Voi prezenta următoarele tablouri statistice și comparative care vor releva practic faptul că puterea sistemică integratoare a funcției medicale este atât de bine organizată și structurată încât asigură municipiului Cluj-Napoca o zonă de influență urbană, care atinge nivelul *mezoreferențial* și chiar *macroreferențial*.

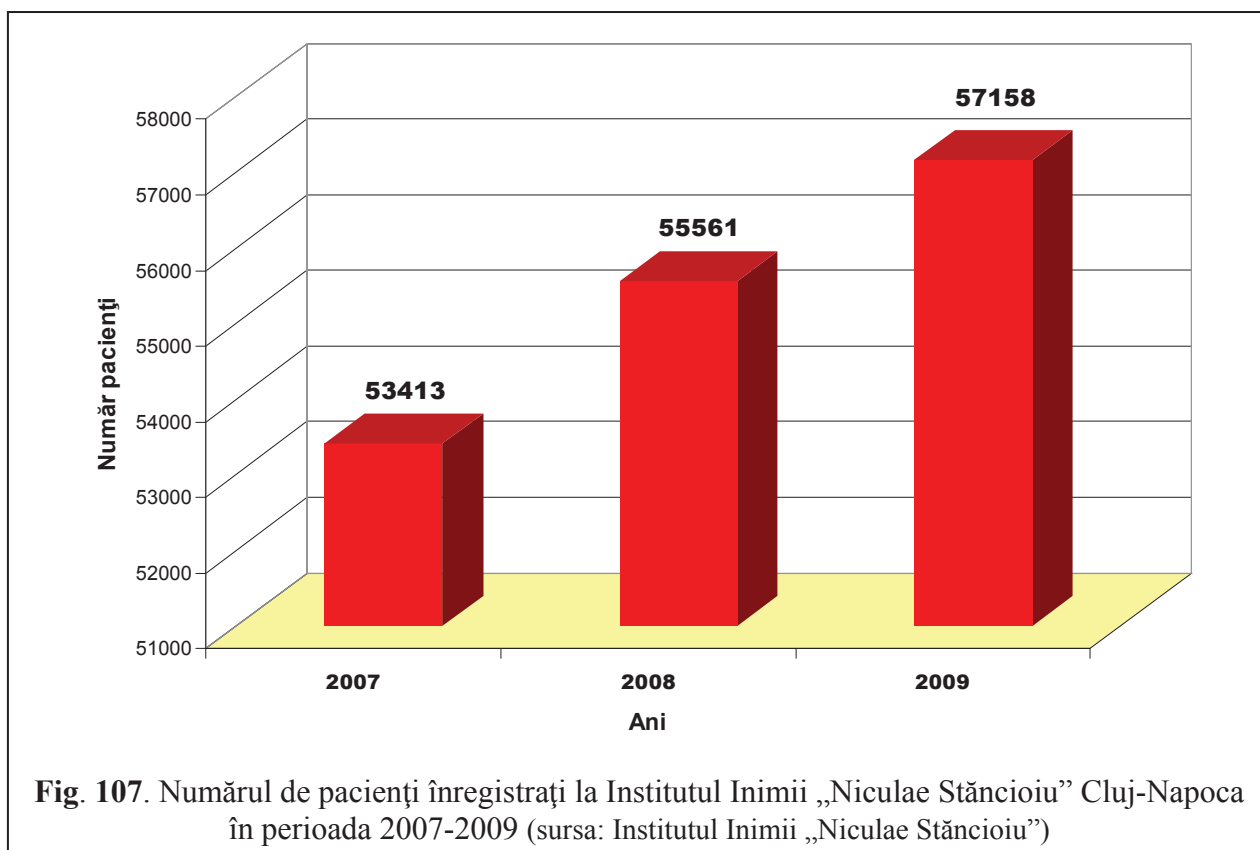
Tabelul 83. Numărul și procentul pacienților tratați în unitățile sanitare din municipiul Cluj-Napoca (2008-2009)

Județul de domiciliu al pacientului	Număr și procent pacienți tratați			
	2008		2009	
Alba	7282	3,51%	7 566	3,58%
Arad	690	0,33%	730	0,35%
Argeș	100	0,05%	107	0,05%
Bacău	341	0,16%	390	0,18%
Bihor	3 203	1,54%	2 847	1,35%
Bistrița-Năsăud	8 686	4,19%	9 460	4,48%
Botoșani	349	0,17%	331	0,16%
Brașov	1 015	0,49%	1017	0,48%
Brăila	44	0,02%	63	0,03%
Buzău	42	0,02%	55	0,03%
Caraș-Severin	322	0,16%	251	0,12%
Călărași	12	0,01%	28	0,01%
Cluj	148 071	71,42%	150 994	71,43%
Constanța	118	0,06%	126	0,06%
Covasna	236	0,11%	260	0,12%
Dâmbovița	45	0,02%	34	0,02%
Dolj	203	0,10%	203	0,10%
Galați	276	0,13%	288	0,14%
Giurgiu	15	0,01%	18	0,01%
Gorj	1 225	0,59%	1 122	0,53%
Harghita	374	0,18%	406	0,19%
Hunedoara	4 315	2,08%	4 329	2,05%
Ialomița	24	0,01%	23	0,01%
Iași	136	0,07%	162	0,08%
Ilfov	30	0,01%	23	0,01%
Maramureș	9 204	4,44%	9 488	4,49%
Mehedinți	120	0,06%	118	0,06%
Mureș	1 363	0,66%	1 440	0,68%
Neamț	436	0,21%	366	0,17%
Olt	76	0,04%	75	0,04%
Prahova	113	0,05%	120	0,06%
Satu-Mare	4 584	2,21%	4 670	2,21%
Sălaj	8 892	4,29%	9 096	4,30%
Sibiu	1 779	0,86%	1 723	0,82%
Suceava	2 443	1,18%	2 248	1,06%
Teleorman	21	0,01%	36	0,02%
Timiș	252	0,12%	295	0,14%
Tulcea	31	0,01%	29	0,01%
Vaslui	63	0,03%	98	0,05%
Vâlcea	488	0,24%	494	0,23%
Vrancea	38	0,02%	35	0,02%
București	259	0,12%	232	0,11%
TOTAL	207 316	100%	211 396	100%

Sursa: D.S.P. a Județului Cluj

Rezultă, în concluzie, că raporturile sistemice dintre subsistemul funcțional medical clujean cu celelalte sisteme holarhice sau vecine sunt echilibrate și organizatoare în spațiul geografic.

6) *Funcția ecologică*, pe care am propus-o în taxonomia funcțiilor civice și care nu a existat în nomenclatura funcțiilor urbane consacrate (în literatura geografică) până în prezent, ca expresie a unei geografii generale, acoperă prin sfera sa funcțional sistemică un „evantai” funcțional geografic extrem de larg. Această funcție crește exponențial odată cu rangul geosistemului pe care îl servește. În cazul geosistemului urban Cluj-Napoca, integrarea pe care funcția ecologică o realizează cu sistemele vecine sau cu cele superioare este de o extraordinară complexitate. Sistemul funcțional ecologic are interrelații integratoare în toate domeniile vieții geografice care compun structura unei dezvoltări durabile și armonioase: spațiul natural; spațiul administrativ-civic; spațiul cultural; spațiul politic; spațiul de securitate, etc. Făcând o legătură funcționalistă, dialectică, între funcția ecologică a municipiului și relațiile ecologice ale geosistemului urban Cluj-Napoca cu celelalte sisteme, vom înțelege pe deplin rolul funcțional-instituțional al acestei funcții.

Relațiile subsistemului funcțional ecologic al municipiului Cluj-Napoca cu celelalte sisteme sunt fie deficitare, fie excesive. Echilibrul, ca țintă a relației de integrare intersistemică, poate fi asigurat doar printr-o convergență sistemică a tuturor eforturilor pentru atingerea acelei ținte (vezi *Principiul ingineriei convergente în atingerea calității* - A. Mihalache, 1994; S. Păcurar, 2001).

Tabloul relațiilor deficitare în oglindă cu cele excedentare (într-un cuvânt dezechilibrate) ale subsistemului funcțional ecologic al municipiului Cluj-Napoca cuprinde următoarele raporturi de stare:

a) relații de integrare prin ofertă ecosistemică:

- Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca;
- Planul Strategic de Dezvoltare a Regiunii de Nord-Vest;
- realizarea centurilor de ocolire a municipiului Cluj-Napoca pentru traficul greu;
- construirea unui număr de **patru parcaje supraterrane** pentru autoturisme;
- măsuri de diminuare a poluării fonice provenite din zgomotul motoarelor în zbor și a încercărilor de motor și a manevrelor de la sol din cadrul Aeroportului Internațional Cluj-Napoca (în ultimii 30 de ani, emisia de zgomot a aeronavelor a scăzut cu **circa 10-15 dB**);

Tabelul 84. Situația elementelor afectate de poluarea fonică provenită de la Aeroportul Internațional Cluj-Napoca înainte (2005) și după aplicarea Planului de acțiune pentru reducerea zgomotului (2009)

L _{zsn} *	Număr locuitori		Număr locuințe		Școli		Spitale		Grădinițe		Suprafață (km ²)	
	2005	2009	2005	2009	2005	2009	2005	2009	2005	2009	2005	2009
50-55	47101	635	2669	464	0	0	0	0	0	0	4,721	4,377
55-60	2227	363	317	121	0	0	0	0	0	0	1,632	1,531
60-65	320	236	107	79	0	0	0	0	0	0	0,665	0,636
65-70	12	14	4	5	0	0	0	0	0	0	0,4365	0,4365
>70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0045	0,0045

* L_{zsn} reprezintă indicatorul acustic pentru zi, seară și noapte (indicator de zgomot)

Sursa: Consiliul Județean Cluj

- integrarea sistemică a unui apreciabil număr de instituții cu atribuții ecosistemice locale și regionale;
- personal și forță de muncă specializate și înalt calificate în domeniul ecologiei (de exemplu, din cei 21 de angajați ai Organismului Intermediar POS Mediu Cluj-Napoca, 18 au absolvit cursuri de masterat în domeniu, doi sunt doctoranzi, iar un angajat a absolvit cursurile doctorale);
- existența facultăților cu profil ecologic (*Facultatea de Știința Mediului și Facultatea de Geografie* din cadrul Universității Babeș-Bolyai; *Facultatea de Agricultură și Facultatea de Horticultură* din cadrul Universității de Științe Agricole și Medicină

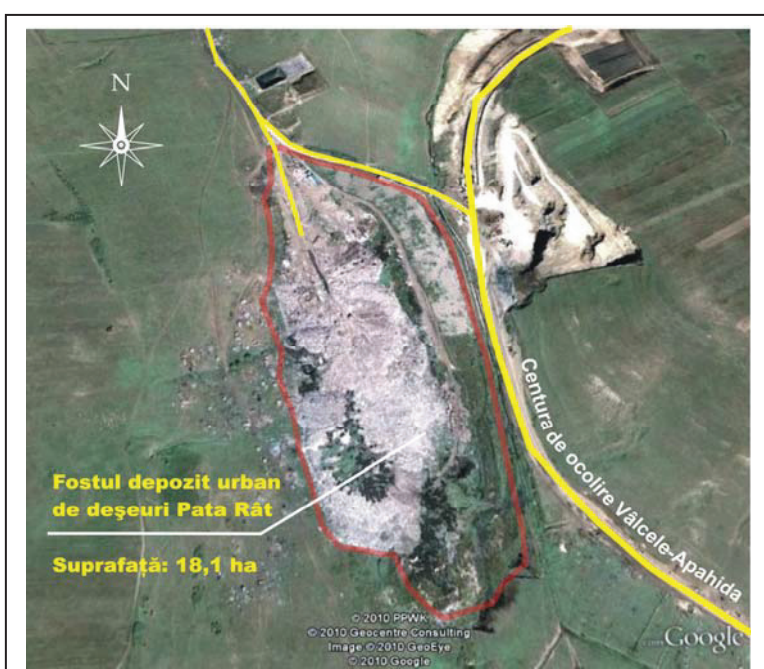
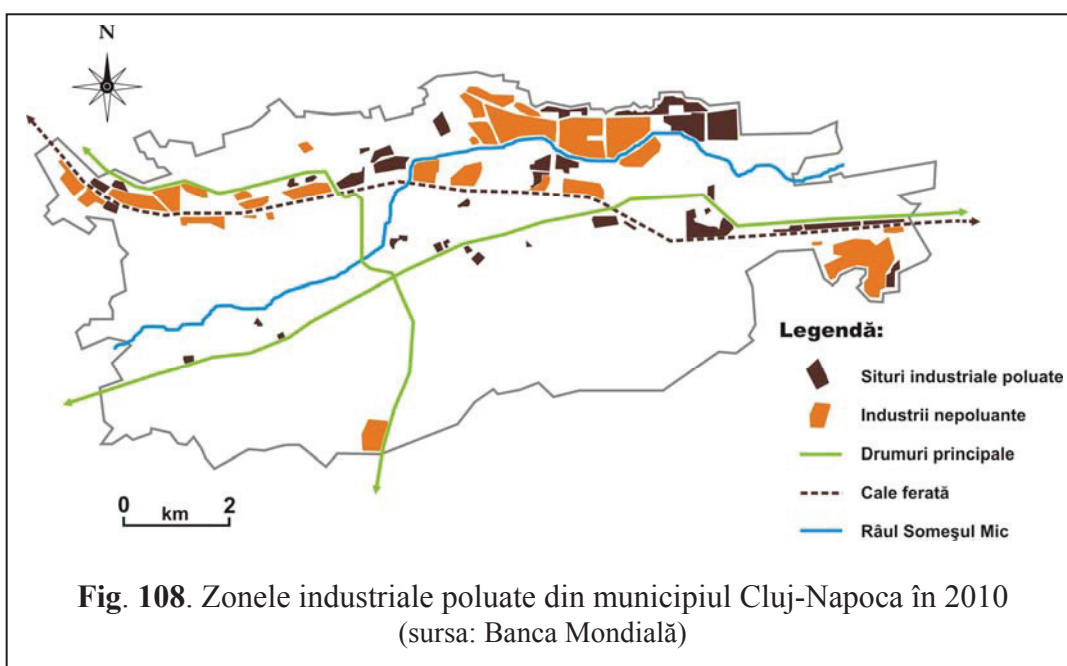
Veterinară și *Facultatea de Arhitectură și Urbanism* din Universitatea Tehnică Cluj-Napoca);

- existența unui fond econatural periurban bogat și valoros;
- fundamentarea și aplicarea: Sistemului de Management Integrat a Deșeurilor în Județul Cluj; Planului Regional de Acțiune pentru Mediu; Programului Integrat de Gestionare a Calității Aerului pentru aglomerarea Cluj-Napoca și municipiul Dej pentru Indicatorii PM₁₀ și NO₂, etc.;
- implementarea colectării selective (sticlă; hârtie și carton; plastic), care se realizează de către SC Brantner Vereș SA, în colaborare cu Eco-Rom Ambalaje, prin 58 de containere, grupate în 24 de amplasamente (conform Brantner Vereș SA, iunie 2010);
- proiectarea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca.

b) relații de integrare ecodeficitară în sistemul holarhic:

- legăturile rutiere slabe ale municipiului spre nord-estul și estul țării (spre coridorul 9E);
- capacitatea insuficientă a infrastructurii rutiere pentru realizarea fluxurilor pe direcțiile est-vest și sud-nord, care încă se fac prin traversarea municipiului;
- incapacitatea arterelor de circulație rutieră de a prelua traficul agresiv și incapacitatea spațiilor de primire a autoturismelor în tranzit sau „turistice” și asigurarea traficului turistic individual și de grup liber;
- infrastructura feroviară învechită și total depășită de necesitățile unui flux feroviar echilibrat;
- transport în comun intraurban învechit și depășit ecosistemic;
- lipsa unui P.U.G. și cronicizarea unor raporturi instituționale nesănătoase în proiectarea și construirea spațiului urban;
- numărul mare de instituții situate geografic în spații naturale;
- aglomerarea și circulația greoaie a populației cu necesități la instituțiile ecologice și administrative din Cluj-Napoca;
- lipsa unui plan ecotopografic (special) și lipsa hărților speciale care să gestioneze în mod riguros ecologia spațiilor urbane și periurbane;
- agresiunea imobiliară asupra spațiilor/zonelor verzi periurbane (exemplu Colonia Făget);
- insuficiența spațiilor verzi intraurbane conform normativelor ecoeuropene (momentan municipiul Cluj-Napoca are doar **19,17 m²/locuitor** de spații verzi, departe de **media de 26 m²/locuitor** pe care trebuie să o atingă în **2013**);

- poluarea apelor de suprafață și a celor subterane; astfel, cea mai critică zonă de acest gen este **Pârâul Zăpodie**, afluent de dreapta al Someșului Mic, care, pe întreg cursul (11 km), are o stare ecologică proastă, fiind inclus în **clasa a V-a de calitate**;
- colmatarea accentuată a Canalului Morii;
- problema, încă nerezolvată, a celor **opt situri contaminate** din Cluj-Napoca și anume: **Pata Rât** (în ciuda închiderii acestei rampe la 16 iulie 2010); **Clujana**; **Armătura**; **Ermet SA**; **depozitul CFR Călători**; **depozitul Petrom** de pe str. Mașiniștilor; **Ruttrans** (Calea Baciului) și **Remarul 16 Februarie** (str. Tudor Vladimirescu), precum și a altor zone industriale poluate;

- numeroasele modificări ale P.U.G. existent prin P.U.Z.-uri și P.U.D.-uri.

Concluzionând, pot afirma că, din punct de vedere ecologic, raporturile funcționale de integrare a subsistemului eco-urban Cluj-Napoca cuprind elemente bune și rele, dar încă valoarea finală a acestuia este *deficitară*. Această integrare deficitară a geosistemului urban Cluj-Napoca în spațiul mezo și macrogeografic este rezultatul unor factori și a unor procese obiective (inclusiv „frontaliere”) în fața cărora răspunsul geosistemului este nesatisfăcător. Dincolo de supralicitarea unor modeste rezultate și de emfaza unor „proiecte” și „planuri strategice”, peisajul ecosistemic în Cluj-Napoca este din toate punctele de vedere nesatisfăcător.

Concluzia generală asupra integrării subsistemului civic urban, ca element de diagnoză, relevă un tablou de stări relaționare care situează subsistemul civic într-o relație în general deficitară și doar la subsistemul funcțional medical într-o poziție excedentară.

D. Evoluția (dinamica) subsistemului funcțional civic urban din geosistemul Cluj-Napoca în perioada 1990-2010

Dacă primele trei elemente ale diagnozei unui sistem (*delimitarea, individualitatea și integrarea*) pot fi „cartografiate” pe momente (mai scurte sau mai lungi), în cazul *evoluției (dinamicii)*, pentru a realiza o imagine geografică suficient de sugestivă și de relevantă pentru sistem, sunt obligat să apelez și la „principiul istoric” prin alegerea unei perioade suficiente care să ofere, prin comparație - de exemplu etapele, formele și nivelurile de evoluție. În cazul subsistemului funcțional civic urban al municipiului Cluj-Napoca, perioada 1990-2010 este una relevantă în economia proiectului nostru, atât prin dinamismul evoluției cât și prin „*momentul de prag*” și „*perioada de tranziție*” (I. Mac, 2000; D. Petrea, 2005) când, în general, se produc în geosistemul Cluj-Napoca adevărate „*mutații sistemică*” (A. Păcurar; B. Păcurar, 2007).

La momentul de prag 1989-1990, subsistemul civic-urban al geosistemului Cluj-Napoca era supus unor extraordinari „*factori de presiune*” (idem.), dintre care amintim:

- factori endogeni:
  - regimul de „oraș închis” din punct de vedere rezidențial;
  - starea de securitate civică era percepută de populație ca o permanentă insecuritate;
  - administrația orașului, din punct de vedere civic, al vieții cotidiene, al confortului civic, etc., era subordonată unor deziderate economice și politico-ideologice care erau cu mult depășite de aspirațiile populației (factorului uman);
  - funcția urbanistică îmbrăca stări și manifestări extrem de dinamice, dar în același timp și agresive prin norme restrictive;

- starea de sănătate a populației era în general foarte bună; funcția medicală asigură forme de asistență medicală calificată și specializată, însă nivelul tehnic și de dotare al subsistemului medical crea permanente frustrări în conștiința factorului uman (uneori justificate, alteori manipulate);
- subsistemul ecologic se situa în parametri echilibrați în unele domenii, dar agresiv în altele.
- factori exogeni:
  - „fenomenul frontierei euroatlantice”;
  - „fenomenul frontierelor locale” (frontiera maghiară de exemplu);
  - dezintegrarea sistemului socialist mondial, etc.

Prin momentul de prag 1989-1990, în evoluția subsistemului funcțional civic urban intervin fluxuri care vor duce la un dinamism nemaiîntâlnit în geosistemul Cluj-Napoca de la 1918 încoace. Începând cu momentul de prag și până în 2010, evoluția geografică a subsistemului civic urban este caracterizată de *transformări controlate* sau *necontrolate*, evoluție agresivă (uneori violentă), o permanentă stare de confruntare și frământare intrasistemică prin care funcțiile civice vor fi supuse unor intervenții și transformări aproape continue. Această perioadă (1990-2010) poate fi asemănată, din punct de vedere civic, în cazul municipiului Cluj-Napoca, unui „cutremur”, cu o lungă perioadă de replici mai puternice sau mai slabe.

Imaginea geografică a subsistemului funcțional civic urban Cluj-Napoca, în această perioadă, conține o serie de elemente evolutive (*dinamice* – I. Ianoș, 2000), dintre care am selectat pentru fiecare funcție cel puțin două procese reprezentative, pe care le prezentăm sub formă sintetică de diagnoză conform construcției următoare:

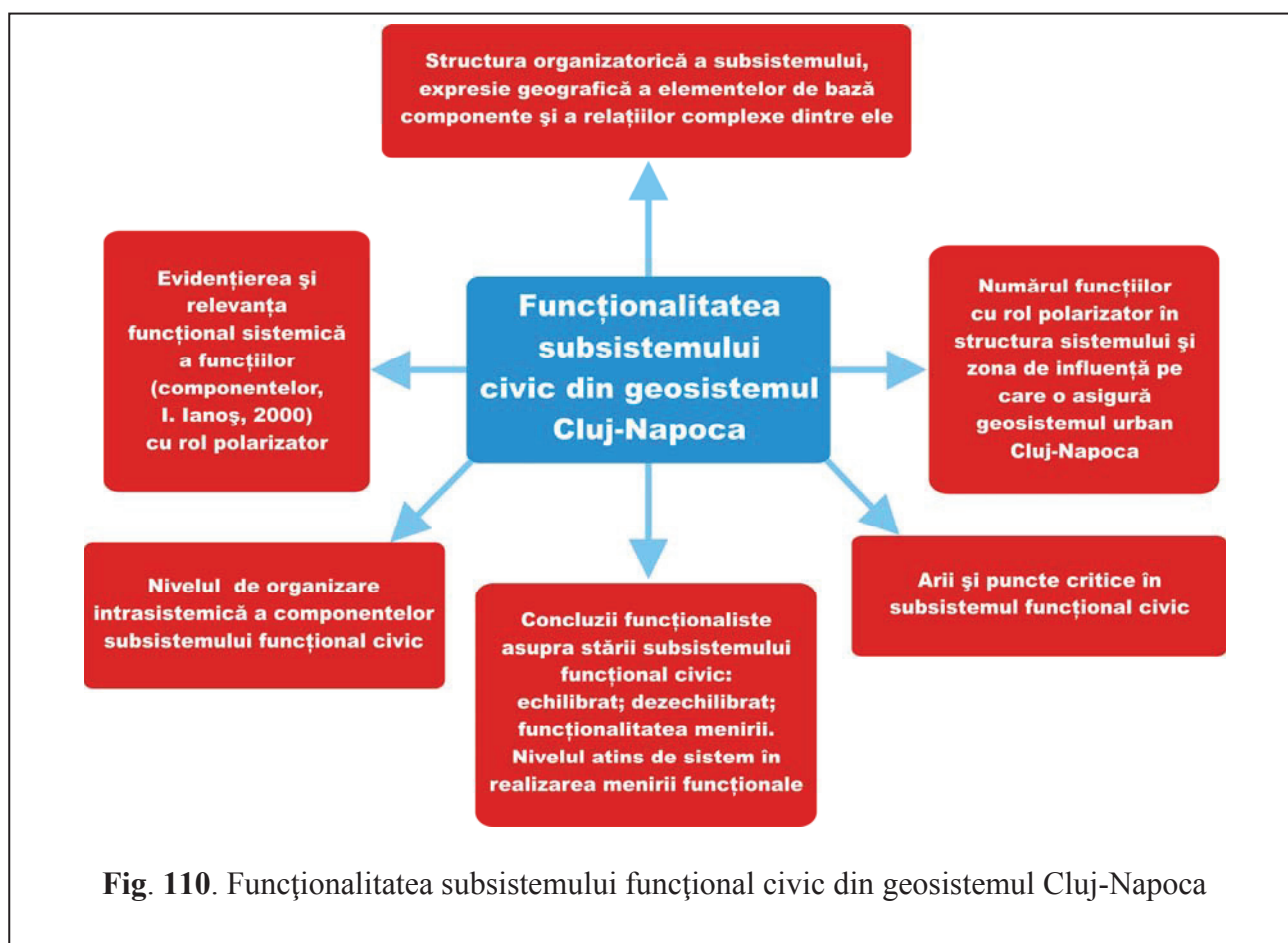
Tabelul 85. Tabloul evoluțiilor definitorii ale funcțiilor civice din geosistemul Cluj-Napoca (1990-2010)

Funcția	Procese evolutive definitorii și reprezentative	Forme de evoluție			Efectul în starea geosistemului Cluj-Napoca		Starea sistemului în 1990		Starea sistemului în 2010	
		Naturală	Controlată		Dezorganizant	Organizant	Echilibrată	Dezechilibrată	Echilibrată	Dezechilibrată
			Selectivă	Agresivă						
Rezidențială	Creșterea explozivă a numărului proprietăților de locuințe individuale (proprietate privată)	*				Instaurarea stării de siguranță în rândul populației		*	*	

	Creșterea explozivă a cererii de locuințe și spații rezidențiale	*			- explozia prețurilor - creșterea numărului firmelor de construcții - agresarea spațiului natural prin extinderea construcțiilor		*			*
Funcția de securitate	Dezorganizarea și reorganizarea instituțiilor cu atribuții în asigurarea securității			*	Creșterea stării de nesiguranță și insecuritate urbană		*			*
	Apariția de noi forme de insecuritate urbană: creșterea stării infraționale; degradarea securității alimentare; creșterea insecurității rutiere; infraționalitatea financiar-bancară; insecuritatea mediului, etc.			*	Dezorganizarea spațiului urban	Reorganizarea logisticii instituționale Apariția de noi instituții de securitate	*			*
Funcția administrativ-civică	Instaurarea administrației publice locale în baza noilor legi și a Constituției României		*			*	*		*	
	Alegerile locale și configurarea structurii administrative locale: Consiliul Local și Primăria Municipiului Cluj-Napoca		*			*		*	*	
	Reconstituirea dreptului de proprietate, publică și privată, a comunității locale Cluj-Napoca asupra patrimoniului urban			*	*		*			*
Urbanisti că	Reconfigurarea și expansiunea intravilanului		*		*			*		*
	Schimbarea			*	*		*			*

	peisajului urban (central, suburban) în toate zonele funcționale									
	Expansiunea spațiului construit asupra spațiului natural									
	Expansiunea fizionomiei urbane extrem de mobile (creșterea fluxului rutier auto și pietonal; creșterea numărului populației stabile și în tranzit; creșterea numărului de autovehicule)			*			*			*
Funcția medicală	Reorganizarea sistemului de asistență medical-sanitară		*		*	*	*			*
	Apariția instituțiilor medicale private	*				*		*	*	
Funcția ecologică	Explozia factorilor geografici agresivi cu spațiul geografic			*	*		*			*
	Creșterea nemaintâlnită a instituțiilor și logisticii instituționale cu funcții în protecția și managementul mediului		*			*		*	*	

E. Funcționalitatea subsistemului civic urban din geosistemul Cluj-Napoca

Etajul analitic superior al diagnozei unui (sub)sistem este „funcționalitatea” (I. Ianoș, 2000), *nivelul de autoorganizare și nivelul stării structural sistemice al acestuia*. Funcționalitatea unui (sub)sistem geografic, în cazul de față subsistemul funcțional civic din geosistemul Cluj-Napoca, este în general „oglindea generalizatoare” a concluziilor reieșite din algoritmul diagnozei și ale cărei imagini le vedem organizate (structurate) pe următoarele șase „pagini” de stare funcțională.

E.1. Structuri de bază și relațiile dintre acestea

Structura organizatorică a subsistemului funcțional civic urban, așa cum am evidențiat anterior, are un număr de șase funcții civice:

- funcția rezidențială;
- funcția de securitate;
- funcția administrativ-civică;
- funcția urbanistică;
- funcția medicală;
- funcția ecologică.

Între aceste funcții urbane există relații structurale intrasistemice care pot fi evidențiate prin orice metodă de analiză. Cea mai evidentă demonstrație asupra relațiilor complexe ne-o oferă supunerea acestor funcții, din punct de vedere relațional, *metodei drumului critic*. Vom constata că nici una dintre ele nu poate funcționa fără susținerea intrasistemică nemijlocită din partea celorlalte funcții, iar între ele există relații de condiționare-determinare reciprocă, relații care determină o mobilitate în dominanța funcțională intrasistemică în raport de momentul geografic relațional, etc.

Pentru sistematizare, voi construi un „tablou” al relațiilor intrasistemice între funcțiile civice, evidențiind câte o relație introdusă în subsistem de către fiecare funcție spre toate celelalte funcții civice. Am ales doar o singură relație (ca exemplificare) dar, în fiecare caz, această relație este obiectivă și de neocolit. Practic, în raportul biunivoc dintre funcțiile civice ale subsistemului civic, acea relație (cel puțin) va exista întotdeauna. Menționez că asemănător relației exemplificate există și altele care pot fi puse în evidență la o analiză mai detaliată, însă pentru tabloul nostru am considerat câte o pereche de funcții ca fiind suficientă.

Tablelul 86. Tabloul relațiilor structural-obiective între funcțiile subsistemului civic urban Cluj-Napoca

Funcția rezidențială	Asigură spațiul vital pentru elementul uman al funcției ecologice	Funcția ecologică
	Asigură concepția, normele, logistica instituțională, acțiunile de conviețuire durabilă, controlează și acționează la reacțiile funcției rezidențiale	
Funcția rezidențială	Asigură spațiul vital pentru locuire, elementului uman din funcția medicală	Funcția medicală
	Asigură sănătatea vieții, elementului uman care trăiește, construiește și locuiește în spațiul susținut de funcția rezidențială	
Funcția rezidențială	Asigură spațiul vital și condițiile de viață și habitat pentru elementul uman aparținând funcției urbanistice	Funcția urbanistică
	Concepe, proiectează și construiește spațiile vitale, necesare susținerii locuirii, circulației, muncii, instruirii, trăirii susținute de funcția rezidențială	
Funcția rezidențială	Asigură spațiul vital și condițiile de locuire și viață pentru elementul uman din structura funcției administrativ-civice	Funcția administrativ-civică
	Asigură cadrul geografic normativ pentru administrație, utilități indispensabile, viața economică și socială, viața spirituală din structura funcției rezidențiale	
Funcția rezidențială	Asigură spațiul vital pentru elementul uman necesar funcției de securitate în susținerea securității geosistemului	Funcția de securitate

Tabelul 86. Tabloul relațiilor structural-obiective între funcțiile subsistemului civic urban Cluj-Napoca

	Asigură resursa umană, cadrul normativ, logistica instituțională pentru siguranța cetățenilor, proprietății, vieții, activităților și libertăților cetățenești	
Funcția de securitate	Asigurarea cadrului juridic legal și logistica instituțională pentru siguranța și aplicarea normelor ecologice de conviețuire și funcționare stabilite de funcția ecologică. Intervine cu mijloace specifice atunci când resursele funcției ecologice sunt incapabile să asigure ordinea și normalitatea vieții ecologice în sistem	Funcția ecologică
	Asigură cadrul normativ ecologic și susținerea legislativă a activității funcției de securitate în asigurarea securității vieții sănătoase și durabile în sistem	
Funcția de securitate	Asigură securitatea instituției medicale, a proprietății și a patrimoniului acesteia	Funcția medicală
	Asigură starea de sănătate a factorului uman din sistemul funcției de securitate	
Funcția de securitate	Introduce în sistemul funcției urbanistice norme juridice, acte normative și asigură funcționalitatea urbanistică în condiții de securitate civică	Funcția urbanistică
	Asigură infrastructura urbanistică (construcții, utilități, legături, căi de acces, etc.) indispensabile funcționării sistemice pentru funcția de securitate	
Funcția de securitate	Asigură securitatea normativă și mijloacele de intervenție, corecție și reglare în respectarea normelor administrației urbane, cu implicații în toate domeniile vieții sociale ale municipiului Cluj-Napoca	Funcția administrativ-civică
	Asigură funcției de securitate întregul suport instituțional-administrativ și de infrastructură, fără de care funcția de securitate nu ar avea configurat și justificat spațiul fizic și juridic de acțiune. Asigură funcției de securitate spațiul geografic jurisdicțional care îi conferă statutul de legalitate și îi delimitează spațiul de acțiune	
Funcția administrativ-civică	Introduce în geosistemul urban fluxuri materiale, administrative, de conviețuire urbană, etc. care vin permanent în contradicție cu echilibrul ecologic al spațiului natural și antropic, determinând reacția civică și funcțional-instituțională a spiritului ecologic și generând obiectivarea reacției și autoorganizării sistemului pentru păstrarea echilibrului ecologic	Funcția ecologică

Tabelul 86. Tabloul relațiilor structural-obiective între funcțiile subsistemului civic urban Cluj-Napoca

	Introduce în subsistemul funcției administrativ-civice concepte, concepții, norme și strategii de răspuns și acțiune pentru asigurarea unei evoluții durabile a sistemului urban	
Funcția administrativ-civică	Asigură subsistemului medical: clădiri, spații, terenuri, utilități, cadrul normativ relațional de funcționare	Funcția medicală
	Asigură, construiește și intervine în spațiul administrativ-civic cu norme medico-sanitare, indispensabile unei conviețuiri sănătoase în comunitate	
Funcția administrativ-civică	Oferă funcției urbanistice spațiul natural, teritoriul patrimonial, condiția obiectivă de activitate și dezvoltare funcțional-urbanistică	Funcția urbanistică
	Concepe, proiectează, construiește și manageriază (geografic) spațiul antropic de existență urbană a comunității	
Funcția urbanistică	Oferă funcției ecologice rațiunea existenței și funcționalității: nu există funcție urbanistică, acțiune urbanistică independentă de reacția ecosistemică, reacția de echilibrare pe care o introduce în geosistemul antropic funcția ecologică	Funcția ecologică
	Asigură suportul sistemic teoretic și practic de echilibrare al factorilor divergenți și antagonici în construirea, conviețuirea și dezvoltarea spațiului antropic (geosistemic)	
Funcția urbanistică	Proiectează și realizează întreaga infrastructură din subsistemul medical, în conformitate cu normele medico-sanitare: amplasare spațială, densitate instituțional-funcțională, în raport cu numărul populației, fluxurile populației, patologia acesteia. Asigură măsurile de echilibrare intrasistemică și intersistemică necesare între subsistemul medical și subsistemul economic, educațional sau comercial, etc.	Funcția medicală
	Asigură fundamentarea teoretică și practică a dezvoltării urbane a spațiului antropic în raport cu normele de siguranță și securitate sanitară și medicală a populației și a spațiului	

Observând și doar minimalist, acest tablou al relațiilor structurale din subsistemul civic-urban Cluj-Napoca, constatăm o extraordinară complexitate a relațiilor intrasistemice între elemente și o configurare complexă, dar clară, a „structurilor de bază” (elementelor de bază), care se constituie în subsistemul funcțional civic-urban din Cluj-Napoca. Completat analitic cu elementele sistemice

prezentate anterior (Modul de organizare actuală. Structura taxonomică a subsistemului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca), avem o construcție geografică prin care este evidențiată structura de bază („*elemente, relații și stări*” – I. Mac, 2000; I. Ianoș, 2000; V. Surd, 2003; V. Zotic, I. Bold, Carmen Chira, 2005) în cadrul diagnozei subsistemului civic-urban Cluj-Napoca.

E.2. Componentele cu rol polarizator în subsistemului civic-urban Cluj-Napoca

Funcționalitatea subsistemului civic-urban Cluj-Napoca este caracterizată într-un mod hotărâtor de numărul și puterea elementelor cu rol polarizator. Rolul și funcția polarizatoare a fiecărui element din subsistemul nostru pot fi puse în evidență sugestiv printr-un tablou al zonelor (ariilor) de influență pe care le generează fiecare dintre funcțiile subsistemului în geosistemul holarhic superior Cluj-Napoca. Pentru aceasta, voi introduce în determinarea teritorială a ariei de polarizare elementele care generează mărimea și forța atracției: populație, forță de muncă, aria de influență/atracție, caracterul funcției (bazic/nebazic, extern/intern), distanța maximă de influență, direcțiile de influență, etc. Din suprapunerea acestora (analitic și spațial), vom observa numărul și felul componentelor sistemice care au rol polarizator.

Tabelul 87. Tabloul ariilor de influență generate de funcțiile civice ale geosistemului Cluj-Napoca

Tipul zonei de influență	Funcția/funcțiile ce determină zona de influență	Zona de influență propriu-zisă
Zona de influență maximă (determinată de funcția cu cea mai mare arie de influență)	Funcția medicală	
Zona de influență minimă (determinată de funcția cu cea mai mică arie de influență)	Funcția rezidențială	Perimetrul construit al municipiului Cluj-Napoca

Tabelul 87. Tabloul ariilor de influență generate de funcțiile civice ale geosistemului Cluj-Napoca

Tipul zonei de influență	Funcția/funcțiile ce determină zona de influență	Zona de influență propriu-zisă
<p>Zona de influență definitorie (determinată de cel puțin trei funcții civice)</p>	<p>Funcția de securitate Funcția ecologică Funcția medicală</p>	<p>Teritoriul județelor Cluj, Sălaj, Bihor, Maramureș și Satu Mare</p>

Ce rezultă din punct de vedere al funcționalității subsistemului civic-urban Cluj-Napoca? Rezultă că din cele șase funcții sistemice, trei au o arie de influență care depășește granița geosistemului Cluj-Napoca în asemenea măsură încât reduc geosistemul (în raport cu aria de influență) până la la sensul de „loc central”, de pol de atracție (de convergență). Cele trei funcții, în ordinea puterii polarizatoare, sunt: 1) *funcția medicală*; 2) *funcția ecologică* și 3) *funcția de securitate*.

Mai observăm totodată că din punct de vedere al numărului de funcții cu rol polarizator maxim avem doar funcția medicală. Celelalte două (ecologică și de securitate) vor configura arii geografice apropiate ca suprafață. Acest fapt, din punct de vedere civic, asigură subsistemului funcțional civic-urban un echilibru stabil și exclude stările de dispută intrasistemică pentru dominanță, micșorând și starea de slăbiciune a subsistemului medical.

E.3. Nivelul de organizare a subsistemului funcțional civic din geosistemul Cluj-Napoca

Consider că nivelul de organizare sistemică poate fi evaluat sugestiv printr-o formă analitic-statistică din care să rezulte raporturi relevante între: numărul elementelor sistemice; forma lor de organizare și spațiul geografic pe care îl organizează elementul funcțional. Propun în consecință, pentru sistematizarea demersului analitic, următoarea formă:

Tabelul 88. Evaluarea nivelului de organizare a subsistemului funcțional-civic al municipiului Cluj-Napoca în 2010

Funcția civică	Elementele funcționale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spațiul geografic pe care elementele îl organizează	Spațiul geografic organizat de funcție	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituțional	Nivelul de organizare a subsistemului funcțional-civic
Funcția de securitate	Inspectoratul de Jandarmi Județean Cluj	Responsabilitate județeană	Spațiul de securitate al județului Cluj	Cuprinde geosisteme microspațiale (locale) până la mezospațiale județene, regionale și zonale.	Peste 200	Subsistemul funcțional-civic al municipiului Cluj-Napoca este cel mai mare și mai important subsistem terțiar al municipiului din punctul de vedere al funcțiilor pe care le cuprinde. Toate aceste funcții civice ies în primul rând în evidență prin instituții specifice și specializate, majoritatea fiind <i>instituții publice</i> , ale orașului, și nu societăți comerciale (bazate pe profit).
	Gruparea de Jandarmi Mobilă Cluj-Napoca	Unitate operativă de intervenție regională	Spațiul regional de securitate civică al Regiunii 6 Nord-Vest		Circa 200	
	Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Avram Iancu” al Județului Cluj	Inspectorat județean	Spațiul județean de securitate Cluj		120	
	Inspectoratul de Poliție al Județului Cluj	Securitate și ordine publică județeană	Spațiul județean de securitate Cluj		-	
	Poliția Municipiului Cluj-Napoca	Instituție de securitate urbană	Spațiul urban Cluj-Napoca		-	
	Școala de Agenți de Poliție „Septimiu Mureșan” Cluj-Napoca	Nivel regional	Spațiul interjudețean Cluj, Alba, Bihor, Sălaj, Mureș, Bistrița-Năsăud		24 de dascăli (comisari, subcomisari și agenți)	
	Direcția Județeană de Informații Cluj	Organizare județeană	Spațiul județean de securitate Cluj		-	
	Direcția Poliția Comunitară din Primăria Cluj-Napoca	Poliție comunitară	Spațiul urban Cluj-Napoca		66	
	SC Pază și Protecție SA	Organizare teritorială în cinci birouri	Spațiul județean de securitate Cluj		295	
	Biroul Apărare Civilă, Securitate și Sănătate în Muncă	Serviciu comunitar în cadrul Primăriei	Spațiul urban Cluj-Napoca		-	
	Administrația Bazinală de Apă Someș-Tisa	Cinci sisteme de gospodărire a apelor	Spațiul regional-hidrografic Someș		455	

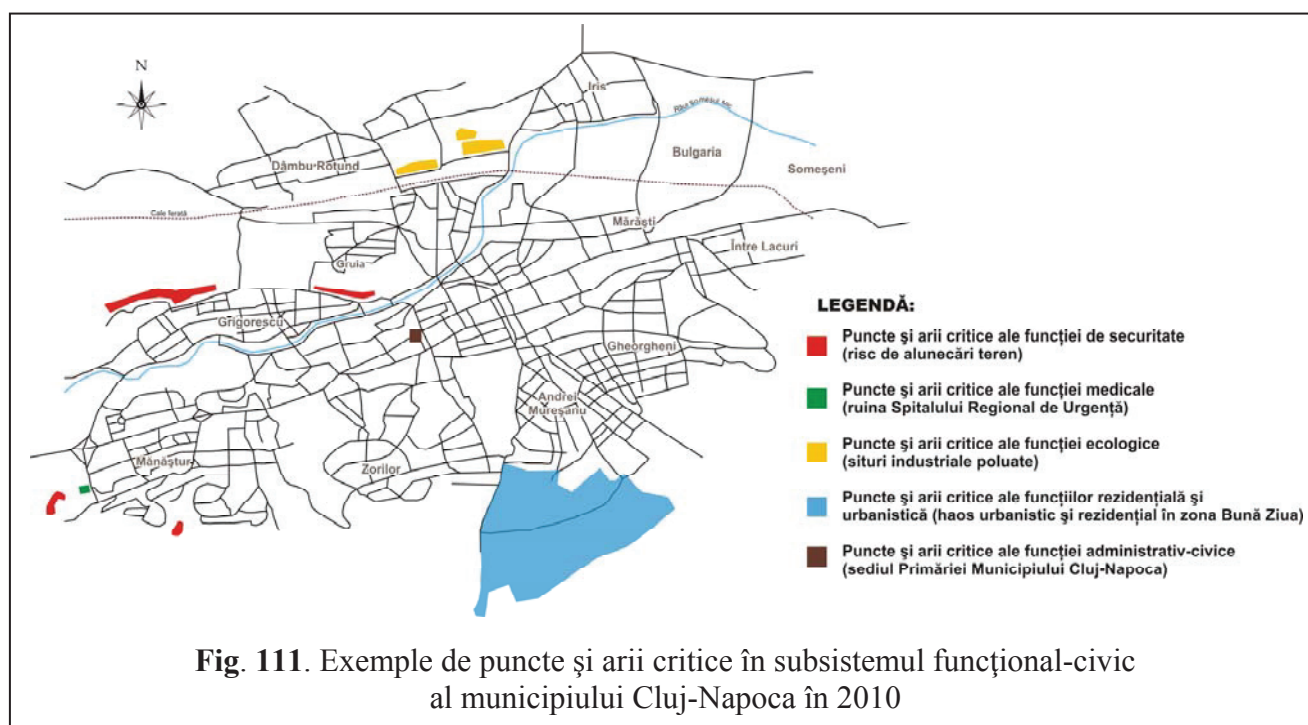
Funcția civică	Elementele funcționale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spațiul geografic pe care elementele îl organizează	Spațiul geografic organizat de funcție	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituțional	Nivelul de organizare a subsistemului funcțional-civic
	Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Cluj	Organizare județeană și locală	Spațiul județean Cluj		145	
Funcția medicală	10 spitale	Unități medicale teritorial-regionale	Spațiul național	Cuprinde geosisteme mezospațiale județene și regionale	Circa 1400	
	9 policlinici	Unități medicale teritorial-regionale	Spațiul național		Circa 900	
	8 spitale particulare; 4 policlinici particulare; 20 centre medicale particulare; 47 laboratoare medicale particulare; 362 cabinete stomatologice; 96 laboratoare de tehnică dentară; 27 depozite farmaceutice; 112 farmacii particulare; 164 cabinete medici de familie	Unități medicale particulare teritorial-regionale	Spațiul transilvănean		Circa 1300	
	SMURD Cluj	Unitate din cadrul ISU Cluj	Spațiul județului Cluj		140	
	Serviciul Județean de Ambulanță Cluj și cele două servicii particulare de ambulanță	Unitate județeană și două unități private	Spațiul județului Cluj		502	
	CAS Cluj	Unitate cu organizare județeană	Spațiul județului Cluj		123	
	Institutul de Sănătate Publică Cluj	Unitate medicală profilactică, subordonată direct Ministerului Sănătății	Spațiul regional (10 județe)		-	

Funcția civică	Elementele funcționale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spațiul geografic pe care elementele îl organizează	Spațiul geografic organizat de funcție	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituțional	Nivelul de organizare a subsistemului funcțional-civic
	38 ONG-uri	Organizații neguvernamentale axate pe ocrotirea sănătății	Spațiul regional		Circa 160	
Funcția administrativ-civică	Primăria Municipiului Cluj-Napoca	Organizare municipală	Spațiul municipiului Cluj-Napoca	Cuprinde doar geosisteme microspațiale (locale)	811	
	Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca	Corp ales, funcționând în cadrul Primăriei	Spațiul municipiului Cluj-Napoca		27	
Funcția ecologică	Primăria Municipiului Cluj-Napoca (subunitățile sale de protecția mediului)	Organizare municipală	Spațiul municipiului Cluj-Napoca	Cuprinde geosisteme microspațiale (locale) până la mezospațiale județene, regionale și zonale.	29	
	Agencia Regională pentru Protecția Mediului Cluj-Napoca	For de mediu regional	Spațiul Regiunii 6 Nord-Vest		36	
	Comisariatul Regional Cluj al Gărzii Naționale de Mediu	For regional de securitate ecologică	Spațiul județelor Cluj, Bihor, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Satu Mare, Maramureș		16 plus comisarii și personalul auxiliar din comisariatele județene Bihor, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Satu Mare și Maramureș	
	Organismul Intermediar Regional POS Mediu Cluj-Napoca	Organism intermediar de mediu pe Regiunea 6 Nord-Vest	Spațiul Regiunii 6 Nord-Vest		21	
	Consiliul Județean Cluj – Compartimentul Mediu	Aparat de mediu din cadrul forului județean	Spațiul județului Cluj		10	
	Grădina Botanică „Alexandru Borza”	Subsistem de conservare al mediului natural din cadrul UBB	Spațiul submunicipal (Zona Clinicilor)		47	
	Direcția Silvică Cluj-Napoca	Organizare județeană	Spațiul județului Cluj		342	

Funcția civică	Elementele funcționale	Nivelul ierarhic de organizare atins	Spațiul geografic pe care elementele îl organizează	Spațiul geografic organizat de funcție	Numărul de persoane integrate în sistemul logistico-instituțional	Nivelul de organizare a subsistemului funcțional-civic
	Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare Cluj	Organizare regională	Spațiul județelor Cluj, Alba, Bistrița-Năsăud, Maramureș		54	
	Operatori de salubritate	Firme private	Spațiul interjudețean		Circa 750	
	ONG-uri pentru protecția mediului	Organizații neguvernamentale	Spațiul interjudețean		Circa 2300	
Funcția rezidențială	Primăria Municipiului Cluj-Napoca și Consiliul Local cu regiile autonome	Organizare municipală	Spațiul municipiului Cluj-Napoca	Cuprinde toate tipurile de geosisteme (de la micro la macrospațiale)	811	
	A.N.L. și programele naționale	Organizare națională	Spațiul municipiului Cluj-Napoca		-	
	Firme antreprenoriale de construcții; agenții imobiliare; persoane fizice autorizate	Firme private și persoane fizice	Spațiul interjudețean, regional, național		9926	
Funcția urbanistică	Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca	For municipal ales	Spațiul municipiului Cluj-Napoca	Spațiul geografic de organizare funcțională cuprinde geosisteme micro și mezospațiale.	27	
	Primăria municipiului Cluj-Napoca	Organizare municipală	Spațiul municipiului Cluj-Napoca		51	
	Consiliul Județean Cluj	Organizare județeană	Spațiul județului Cluj		16	
	Serviciul de Controlul Calității Lucrărilor în Construcții	Organism tehnic județean	Spațiul județului Cluj		17	
	OAR - Filiala Transilvania	Organizație regională independentă, non-profit	Spațiul provincial transilvan		506	
	RUR – Biroul Teritorial Regiunea Nord-Vest	Organizație teritorial-regională a urbaniștilor	Spațiul Regiunii 6 Nord-Vest		223	

E.4. Arii și puncte critice în subsistemul funcțional civic al municipiului Cluj-Napoca

E.5. Concluzii asupra stării și funcționalității subsistemului civic-urban din geosistemul Cluj-Napoca

La acest nivel de diagnoză, după parcurgerea întregii scheme de analiză, atingând punctul E al acesteia, am posibilitatea și toate elementele necesare (rezultate din parcurgerea analitică a algoritmului) să trag concluziile asupra funcționalității subsistemului funcțional-civic al municipiului Cluj-Napoca. Este practic etapa în care am suportul fundamental-documentar și concludiv al unei eventuale analize SWOT. Însă nu voi apela practic la formula SWOT, ci voi adopta modelul acesteia pentru a concluziona *funcționalitatea subsistemului civic al geosistemului Cluj-Napoca* remarcând:

- echilibrul său;
- dezechilibrele sale;
- *funcționalitatea sa pentru atingerea menirii subsistemului.*

În concluzie, întregul tablou al diagnozei subsistemului funcțional civic al municipiului Cluj-Napoca mă conduce la următoarele concluzii geografice:

Tabelul 89. Lista elementelor de echilibru și dezechilibru din subsistemul funcțional civic al geosistemului Cluj-Napoca

Elemente de echilibru	Elemente de dezechilibru
Funcția rezidențială conferă siguranța locuirii în geosistem prin asigurarea tuturor necesităților vitale pentru factorul uman: apă potabilă; energie (calorică și electrică); aer curat (în limite standardizate); libertatea de mișcare, spațiu locuibil, etc.	Funcția rezidențială nu este capabilă să acopere necesarul de confort spațial și nici minimul de spațiu locuibil pentru populația municipiului.
Funcția de securitate este organizată și dispune de logistica instituțională care să asigure geosistemului acoperirea operativă a tuturor necesităților de securitate: securitatea libertăților cetățenești; securitatea proprietății; securitatea de mișcare; securitatea muncii; securitatea alimentară; securitatea sanitar-veterinară, etc.	Nivelul de securitate civică a geosistemului nu a crescut direct proporțional cu creșterea subsistemului funcțional de securitate. În condițiile în care instituțiile sistemului de securitate civică s-au înmulțit de la 4 în 1989 la 14 în 2010 (instituții publice), starea de securitate civică a scăzut invers proporțional.
Funcția administrativ-civică dispune de toate categoriile de instituții competente și prerogative legal pentru administrarea normală a geosistemului urban Cluj-Napoca	Nivelul de organizare instituțională a subsistemului este permanent depășit de: nivelul problematicilor; birocratie; mobilitatea socio-economică; instabilitatea sistemului politic (holarhic superior); procesele frontierei, etc.
Funcția urbanistică a municipiului va fi „întregită” de mult așteptata actualizare a P.U.G.-ului Cluj-Napoca, realizată de către un consorțiu format din Universitatea Tehnică Cluj-Napoca și birourile de proiectare SC Planwerk SRL și Bog` Art SRL.	Funcția urbanistică este total depășită, conceptual, instituțional și etic. Din punct de vedere urbanistic, geosistemul Cluj-Napoca se află într-un permanent dezechilibru: un P.U.G. care a suferit o sumedenie de derogări; lipsă strategii de dezvoltare; lipsă resurse financiare; construcții haotice; etnogențificare, etc.
<p>Funcția medicală relevă o structură foarte consolidată, sistemic integrată în structura urbană Cluj-Napoca, echilibrată și puternic polarizatoare pentru o largă arie geografică și pentru spații geografice suprapuse (aparținând unui sistem ierarhizat pe multe niveluri). Este funcția civică în măsură să acopere funcțional toate „etajele” care definesc menirea sa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în securitatea medicală a populației; - în securitatea medico-sanitară a geosistemului; - în echilibrarea și autoorganizarea sistemului civic urban; - în spațiul de civilizație și cultură civică urbană; - în asigurarea stării de sănătate a populației pentru un spațiu geografic foarte mare și complex (la nivel mezospațial și macrospațial); - în organizarea forței de muncă și a spațiului ocupațional, etc. <p>Este funcția care în orice taxonomie are, pentru geosistemul Cluj-Napoca, un rol dominant și polarizator; poate fi numită civică, internă, dar și externă, bazică în același timp cu nebazică, putând fi numită, într-un cuvânt, <i>definitorie</i> pentru geosistemul Cluj-Napoca</p>	Poziția sa excesiv dominantă în geosistem crează o asemenea stare de atracție în forța de muncă specializată, încât dezavantajează repartizarea echilibrată a competențelor și elitelor medicale în spațiul geografic de influență.

Tabelul 89. Lista elementelor de echilibru și dezechilibru din subsistemul funcțional civic al geosistemului Cluj-Napoca

Elemente de echilibru	Elemente de dezechilibru
Din punct de vedere ecologic, municipiul Cluj-Napoca este un centru de concepție, organizare, planificare și educație pentru dezvoltarea durabilă a unui spațiu geografic foarte larg (mezospațiu).	Geosistemul Cluj-Napoca este în același timp cel mai agresiv element geografic în mezospațiul înconjurător din punct de vedere ecologic. Este poluator pentru macrospațiu, are elemente de risc potențial ecologic, este capabil să producă „evenimente” ecogeografice, este „prădător” pentru mediul natural, etc.

Din punctul de vedere al funcționalității, după ce am parcurs analitic: prezentarea, delimitarea și configurarea, modelul de organizare și diagnoza subsistemului funcțiilor civice ale municipiului Cluj-Napoca, este necesară concluzionarea definitorie asupra *atingerii menirii* pentru care geosistemul urban și-a organizat acest sistem al funcțiilor civice. Concluzia (enuțiativă) este că subsistemul funcțiilor civice din geosistemul urban Cluj-Napoca își *atinge menirea* prin:

- asigurarea necesităților vitale ale municipiului;
- nivel de autoorganizare, superior și complex;
- integrarea durabilă a geosistemului în sistemele ierarhic-superioare.

4.3. Funcțiile terțiare și geografia prospectivă a municipiului Cluj-Napoca.

Abordare euristică

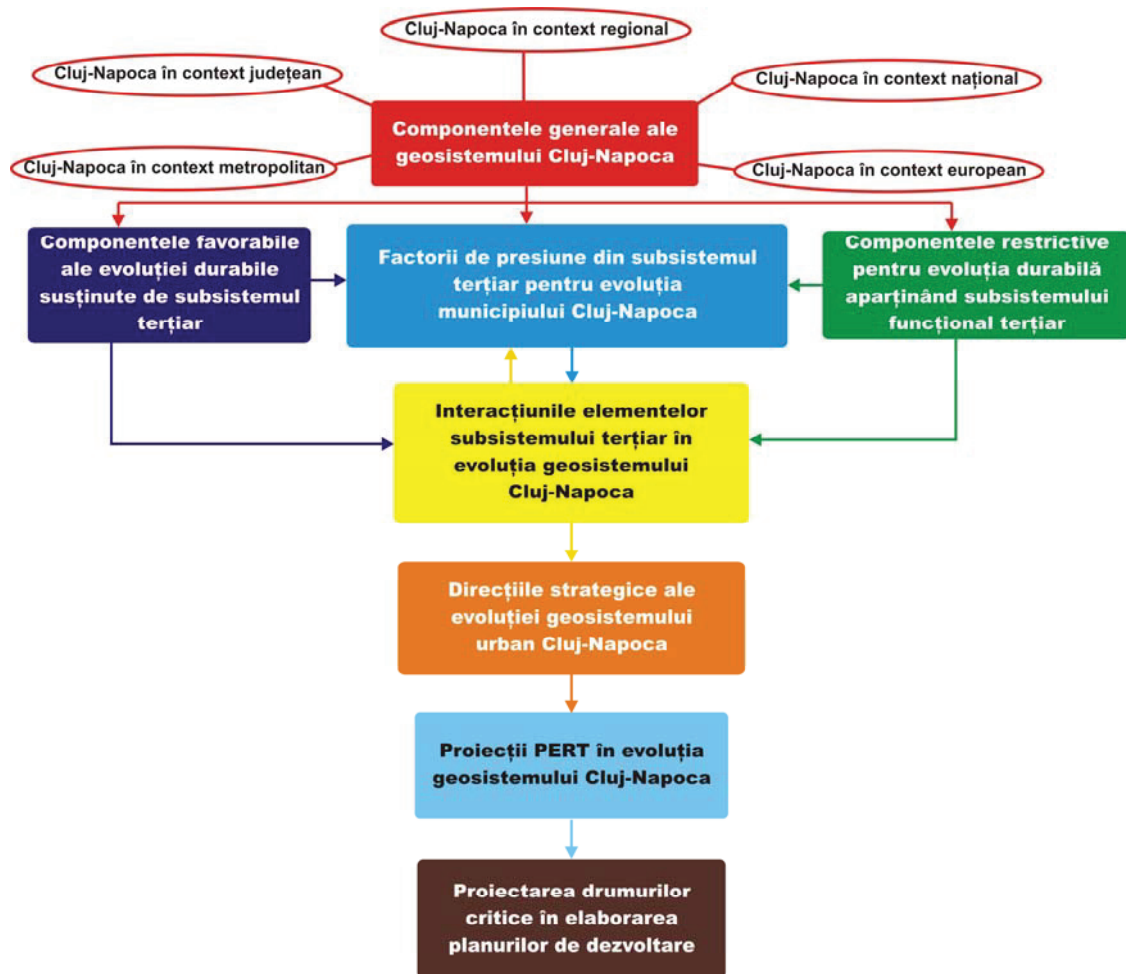
La subcapitolele 4.1. și 4.2 din acest capitol am parcurs *geografia funcțiilor terțiare și modul lor de organizare*, precum și *analiza diagnostic a funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca* (secvențial). Continuând demersul epistemologic, în baza schemei de abordare analitică a unui sistem/subsistem geografic (mai exact subsistemul funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca), voi trece la cea de a treia etapă: *geografia prospectivă* a municipiului Cluj-Napoca în secțiunile reprezentative pentru sistemul funcțiilor sale terțiare. Modul de abordare euristic, urmărește identificarea și relevarea unor posibile evoluții geografice în geosistem generate de poziția și evoluția subsistemului funcțiilor terțiare, dar și în raport inversat. Pe scurt, voi ridica spre reflecție și atenție geografică posibilele evoluții în geosistem în care funcțiile terțiare pot avea roluri organizante sau dezorganizante.

Pentru atingerea țintei noastre epistemologice, voi apela (pe parcurs) la două domenii tehnice, care, folosite în mod elaborat în geografie, ar putea aduce un suport metodologic concret în depășirea de către geografie a „*psihozelor sale*” (I. Ianoș, 2009). Cele două sunt *ingineria convergentă* și *metoda euristică* (metoda P.E.R.T., metoda Gantt și metoda drumului critic), putând veni în susținerea

demersului funcționalist pentru evidențierea complexității sistemului geografic al funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca, o complexitate care dacă nu este „radiografiată” conform științelor complexității, prin folosirea „coerenței și sinergiei” (idem.) în analiza sistemelor geografice, mă va conduce invariabil la concluzii simpliste sau false. Mă voi folosi de cele două domenii tehnico-manageriale nu pentru a analiza perspectivele geosistemului Cluj-Napoca prin tipare, ci pur și simplu ca mijloace epistemologice de susținere a demersului nostru, pe care îl subscriu principiilor complexității și care arată că geosistemele sunt permanent dinamice și impun „...ridicarea complexității minții la nivelul complexității geosistemelor”, fiind necesar „...să dezvoltăm mintea la nivelul complexității naturii, nu să simplificăm natura la nivelul minții și cunoștințelor avute la un moment dat” (F. Munteanu, 1999).

Din punct de vedere al geografiei prospective, în geosistemul urban Cluj-Napoca voi folosi în analiză, din ingineria convergentă, *principiul* „toate eforturile îndreptate pentru atingerea aceleiași ținte”, iar prin metoda euristică voi parcurge drumul de la *idee* (proiect, posibilitate) până la *țintă* (realizare, stadiu evolutiv, etc.), în mod critic și funcționalist, conform căruia perspectivele unei evoluții într-un geosistem pot fi *obiective* și în concluzie necontrolabile, dar și *prevăzute, proiectate, planificate*, trecând riguros și obligatoriu, în parcursul proiecției geografice, prin *puncte critice de neocolit*. Cred că doar așa geografia poate să își atingă dezideratul de știință prospectivă, în *evoluția durabilă* atât a unui spațiu antropoc cât și în înțelegerea perspectivelor de evoluție ale sistemelor antropice, în cazul nostru municipiul Cluj-Napoca. Prin această abordare a perspectivei geografice într-un sistem urban pot oferi „instrumentele” epistemologice acelei *geografii manageriale* pe care am propus-o în capitolele anterioare. În concluzie, schema epistemologică pe care o voi folosi va fi conform figurii nr. 112.

Fig. 112. Schema epistemologică de analiză prospectivă a subsistemului funcțional terțiar al geosistemului Cluj-Napoca

Notă: la construcția acestei scheme, am folosit, ca sursă de inspirație, patru abordări: 1) schema „prognoză” a modului de organizare a sistemelor teritoriale (I. Ianoș, 2000); 2) metodele euristice în prognozarea și proiectarea sistemelor tehnice (H. Simon, 1979; L. Marian, 2009); 3) Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca (2006) și 4) PUG Cluj-Napoca (1998).

Componentele generale ale geosistemului Cluj-Napoca în sectorul terțiar au în structură următoarele tablouri:

- *Cluj-Napoca în context european:*
  - Cluj-Napoca este un oraș istoric cu rezonanță în spațiul european încă din perioada romană; ulterior a fost reprezentativ ca sediu (capitală) a Principatului Transilvaniei; mai mult, ca loc de hotărâre a Marii Uniri din 1918, ca cel mai reprezentativ oraș din spațiul european pentru români, cu excepția Bucureștilor;
  - în spațiul european, este un “loc central” pentru românii din Transilvania;
  - este cel mai reprezentativ oraș universitar din sud-estul Europei;
  - nod logistic pentru transportul de călători și mărfuri în circuitele comerciale de rang zonal, național și regional european, dar cu poziție secundară în magistralele rutiere europene;

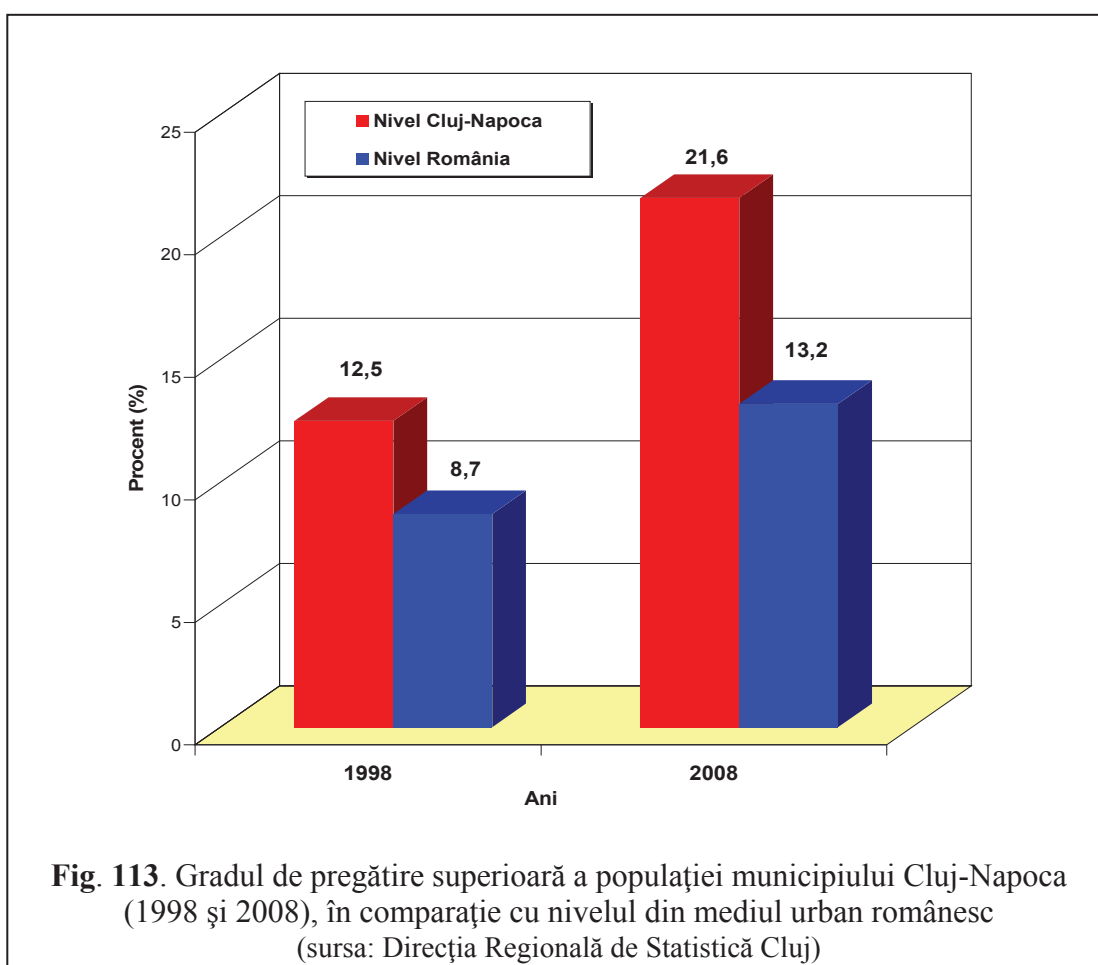
- al doilea centru financiar-bancar din România, găzduind sediile unui număr de 21 de bănci europene și internaționale (sucursale);
- cel mai mare centru al filmului (prin Festivalul Internațional de Film Transilvania) din sud-estul Europei;
- *generator și vector de influență* pentru toate marile frontiere cunoscute în istoria spațiului românesc;
- un centru cultural și științifico-academic, cu valori europene și putere de propagare internațională;
- al doilea centru botanic din Europa, prin Grădina Botanică „Alexandru Borza”.
- *Cluj-Napoca în context național:*
  - oraș de rang I în holarhia urbană din România;
  - metropolă de rang provincial („*centru sistemic provincial*” – E. Molnar; A. Maier; N. Ciangă, 1975);
  - nod major al rețelei urbane (locul trei ca număr de locuitori; cea mai mică pondere de ocupație în sectorul I; locul 2 ca pondere a populației active în sectorul III; locul 2 ca număr de locatari/locuință; locul 1 în sistemul universitar; locul 2 ca suprafață locativă/locuitor; locul 1 ca suprafață locuibilă medie/locuință);
  - al doilea centru financiar la România;
  - cel mai important centru expozițional din Transilvania și al doilea din România;
  - aria sa de influență comercială are o rază de 100-1000 km și cuprinde:
    - zona I de influență: Transilvania; Banatul, Crișana și Maramureșul;
    - zona a II-a de influență: Moldova și Ungaria;
    - zona a III-a de influență: Muntenia; Austria; Polonia; Grecia; Italia; Luxemburg;
  - locul 1 în România privind: numărul de licee; numărul de cititori în biblioteci; numărul de spectatori în cinematografe; numărul de unități de cercetare-proiectare; numărul de cercetători;
  - locul 2 în România privind: personalul didactic din ciclurile preșcolar-primar-gimnazial; numărul de unități de învățământ tehnic;
  - cel mai important centru teologic din Transilvania;
  - important centru turistic (excelează în turismul de tranzit).
- *Cluj-Napoca în context regional:*
  - Cluj-Napoca este centrul Regiunii de Dezvoltare 6 Nord-Vest definită prin locul 2 ca indice de dezvoltare, locul 7 ca număr de salariați, locul 5 ca pondere a populației urbane, locul 2 ca număr de autoturisme, locul 5 ca nivel de instruire școlară, locul 7 ca indice al mortalității infantile, etc.;

- *Cluj-Napoca în context județean:*
  - cel mai mare municipiu, ca număr de populație și extindere teritorială, din județul Cluj;
  - centrul administrativ-politic al județului;
  - cel mai mare generator de deșeuri din județ;
  - fluxul maxim rutier (călători și marfă) este pe direcțiile Turda, Huedin și Gherla-Dej, iar cel mai scăzut pe direcțiile Jibou și Zalău;
- *Cluj-Napoca în context metropolitan:*
  - *membru fondator și centru al Zonei Metropolitane Cluj-Napoca*, precum și *pol de creștere* pentru arealul format din teritoriile comunelor Aiton, Apahida, Baci, Bonțida, Borșa, Căianu, Chinteni, Ciurila, Cojocna, Feleacu, Florești, Gârbău, Gilău, Jucu, Petreștii de Jos, Tureni și Vultureni.

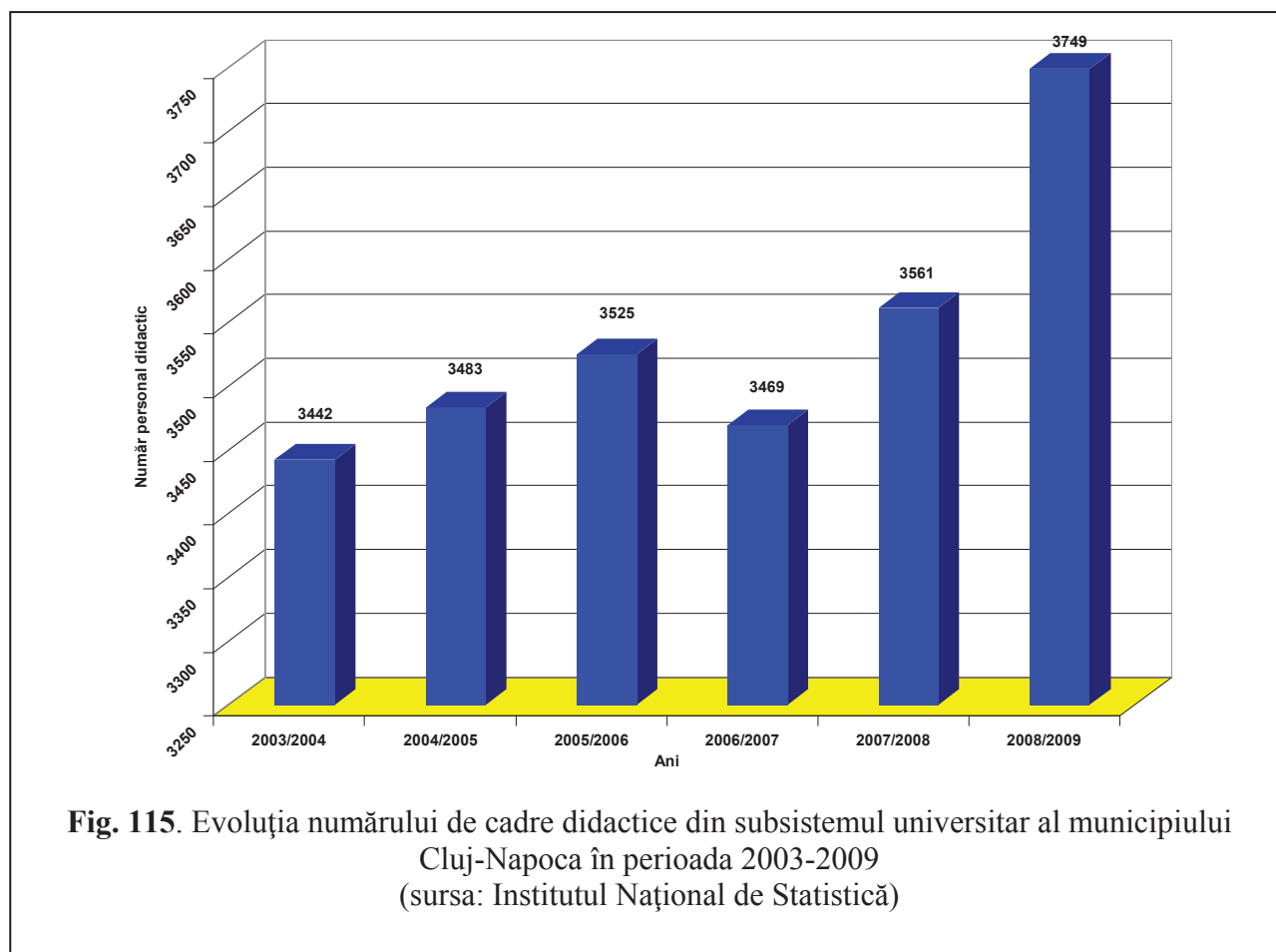
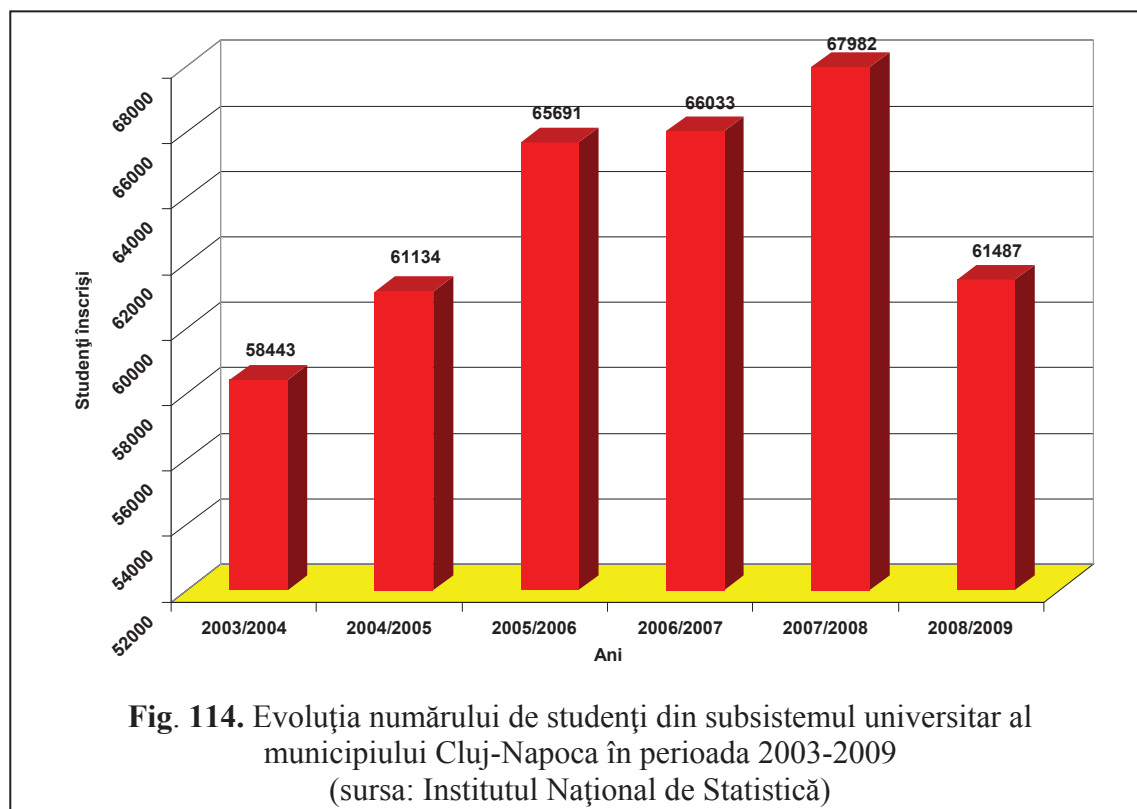
■ **Componentele, favorabile evoluției durabile, susținute de subsistemul funcțional terțiar**

sunt:

- potențialul uman cu un nivel ridicat de instruire medie, nivel ridicat de instruire tehnică, un procent foarte mare de intelectuali și personal cu înaltă calificare susținută de studii universitare și postuniversitare, un foarte mare procent de populație cu nivel de pregătire academică-științifică:

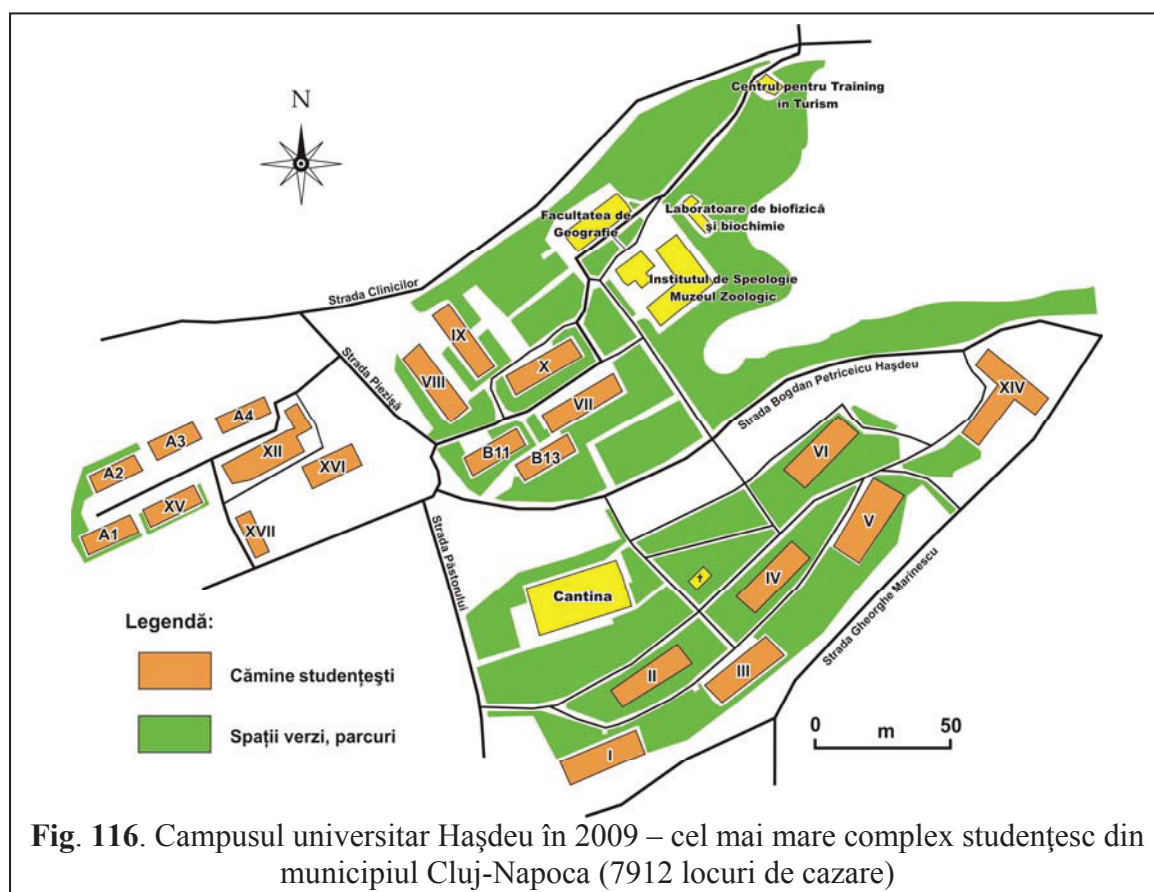
- o logistică instituțională universitară caracterizată prin:

Tabelul 90. Situația locurilor din căminele studențești din Cluj-Napoca la 2010

Instituția	Numărul de locuri disponibile	Prețuri – lei / loc / lună
Universitatea de Artă și Design	120	300
Universitatea Tehnică Cluj-Napoca	4400	110 în camere cu patru locuri 240 în camere cu două locuri
Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”	2200	100-180
Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară	1200	120-180
Universitatea Babeș-Bolyai	6000	50-200
Cămine private	706, la care se adaugă 600 în Colegiul de Transporturi și 30 de garsoniere în Complexul Beyfin Mărăști	75-220

Sursa: Consiliul Județean Cluj

- resurse turistice care îmbracă întreaga gamă turistică (aici am introdus atât zona urbană cât și zonele periurbană, județeană și geoteritorială);

- creșterea demografică a municipiului și a localităților urbane și rurale apropiate care „alimentează” resursa umană necesară sistemului terțiar;
- potențialul comercial foarte mare și reprezentat prin următoarele categorii comerciale:

Tabelul 91. Structura capitalului fix din domeniul comercial (1994 și 2008) - lei

	1994	2008
Capital fix (lei) din care:	449 248 138 (100%)	299 623 951 (100%)
- terenuri comerciale	85 357 146 (19%)	119 849 580 (40%)
- clădiri	206 654 143 (46%)	74 905 987 (25%)
- construcții speciale	44 924 813 (10%)	14 981 197 (5%)
- mașini, utilaje	89 849 627 (20%)	59 924 790 (26%)
- alte dotări	22 462 406 (5%)	29 962 395 (4%)

Sursa: DRS Cluj

- rețeaua școlară pentru educația de masă dezvoltată, proporțional distribuită în spațiul urban, structurată optim și dotată material și metodic foarte bine:

Tabelul 92. Infrastructura sistemului de învățământ preuniversitar din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2007-2009

Nr. crt.	Elemente funcționale	Numărul elementelor în anul:		
		2007	2008	2009
1.	Unități preșcolare	38	40	37
2.	Unități de învățământ primar și gimnazial (inclusiv special)	23	20	21
3.	Licee	48	48	47
4.	Școli de arte și meserii	1	1	1
5.	Școli postliceale	1	1	3
6.	Săli de gimnastică	103	117	115
7.	Bazine de înot	4	4	4
8.	Săli de clasă și cabinete școlare	2807	2872	2661
9.	Ateliere școlare	199	244	200
10.	Computere	18021	19567	29279
11.	Laboratoare școlare	1656	1696	1790
12.	Terenuri de sport școlare	94	83	93

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabelul 93. Elementul uman din sistemul de învățământ preuniversitar din municipiul Cluj-Napoca în anul 2009

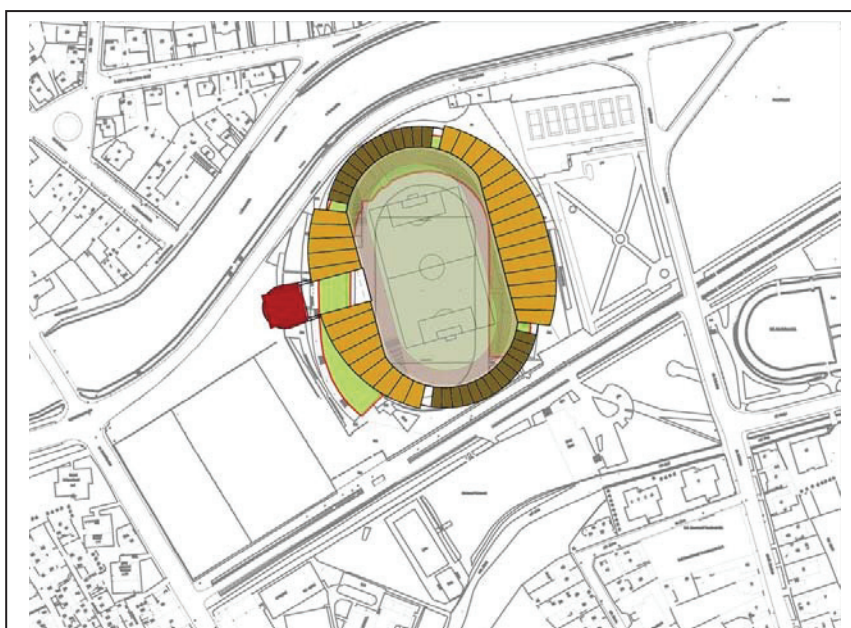
Nr. crt.	Elemente funcționale	Numărul elementelor
1.	Copii înscriși în grădinițe	9564
2.	<i>Elevi înscriși – total, din care:</i>	39430
2.1.	- elevi în învățământul primar și gimnazial (inclusiv special)	19053
2.2.	- elevi înscriși în învățământul liceal	16668

Tabelul 93. Elementul uman din sistemul de învățământ preuniversitar din municipiul Cluj-Napoca în anul 2009

Nr. crt.	Elemente funcționale	Numărul elementelor
2.3.	- elevi înscriși în învățământul profesional și de ucenici	2079
2.4.	- elevi înscriși în învățământul de maiștri	217
2.5.	- elevi înscriși în învățământul postliceal	1413
3.	Personal didactic în învățământul preșcolar	705
4.	Personal didactic în învățământul primar și gimnazial	1795
5.	Personal didactic în învățământul liceal	1453
6.	Personal didactic în învățământul profesional și de ucenici	3
7.	Personal didactic în învățământul postliceal	8

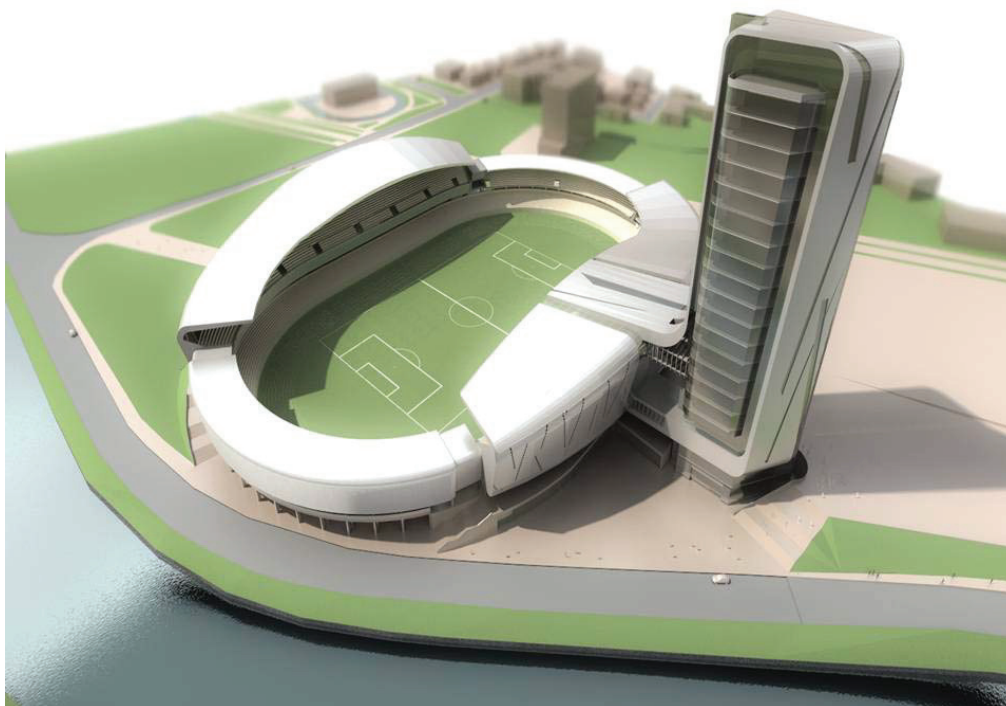
Sursa: Institutul Național de Statistică

- cel mai important centru teologic din Transilvania;
- instituții de cultură *reprezentative, diverse și de înalt nivel cultural-artistic și spiritual*; de exemplu, Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga” a fost recunoscută și propusă spre atestare de către Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică în 2010, obținând un punctaj total de 82,575 puncte; la nivelul bibliotecilor central universitare (B.C.U.) din țară, o astfel de atestare mai este deținută doar de către BCU „Carol I” București, dar cu un punctaj mai mic (51,67 puncte);
- logistica instituțională sportivă (cel mai reprezentativ exemplu este **Cluj Arena**, noul stadion municipal, al cărui beneficiar este clubul de fotbal U Cluj și care are o capacitate de 30201 de locuri, fiind cotate în categoria UEFA Elite);

Fig. 117. Proiectul stadionului Cluj-Arena
(sursa: Consiliul Județean Cluj, 2010)

Fig. 118. Prezentarea stadionului Cluj-Arena
(turnul de 24 de etaje din partea dreaptă nu a mai fost realizat)
sursa: Consiliul Județean Cluj, 2010.

- o dezvoltare urbanistică ce depășește în volum, diversitate, valoare investițională, etc. orice alt oraș de rangul I din țară;
- cel mai reprezentativ centru medical din România după capitală;
- creșterea permanentă (în ultimii 15 ani) a capitalului investit în domeniile sectorului terțiar;

Tabelul 94. Structura capitalului fix în domeniile serviciilor, transporturilor și utilităților în municipiul Cluj-Napoca (1994 și 2010)

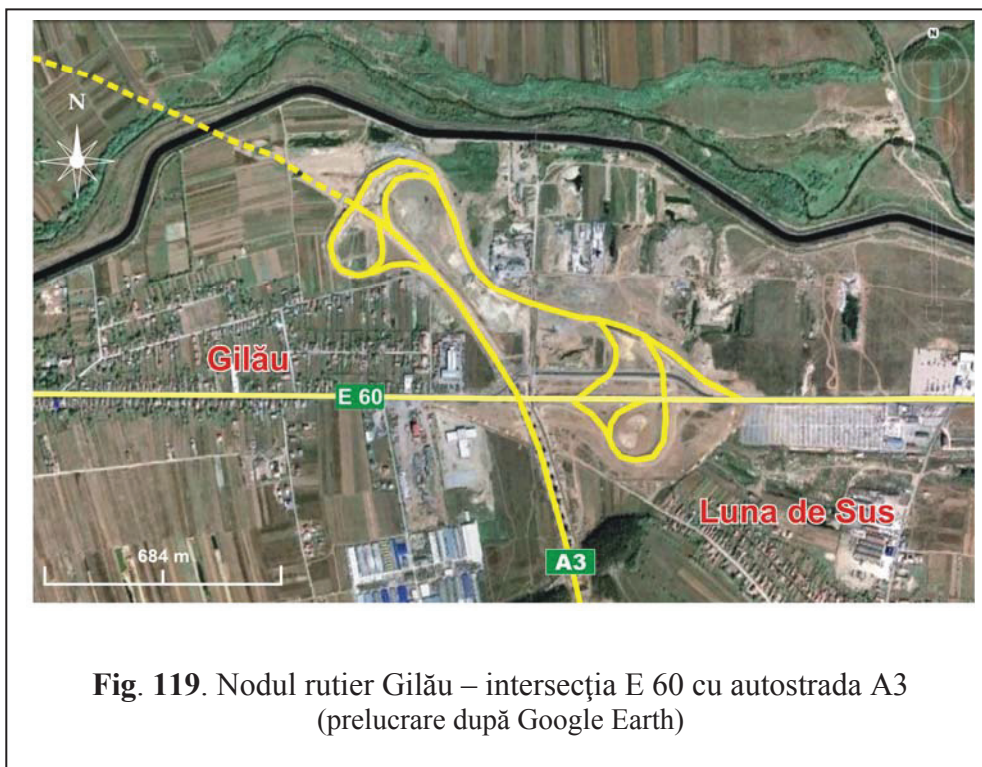
	Servicii		Transporturi		Utilități	
	1994	2010	1994	2010	1994	2010
Terenuri	29%	35%	3%	5%	-	-
Clădiri	46%	40%	17,25%	20%	8%	10%
Construcții speciale	1,14%	5%	33%	35%	82%	70%
Mașini, utilaje	20,88%	20%	45%	40%	4%	12%
Altele	3%	-	-	-	6%	8%

Sursa: Direcția Generală a Finanțelor Publice Cluj

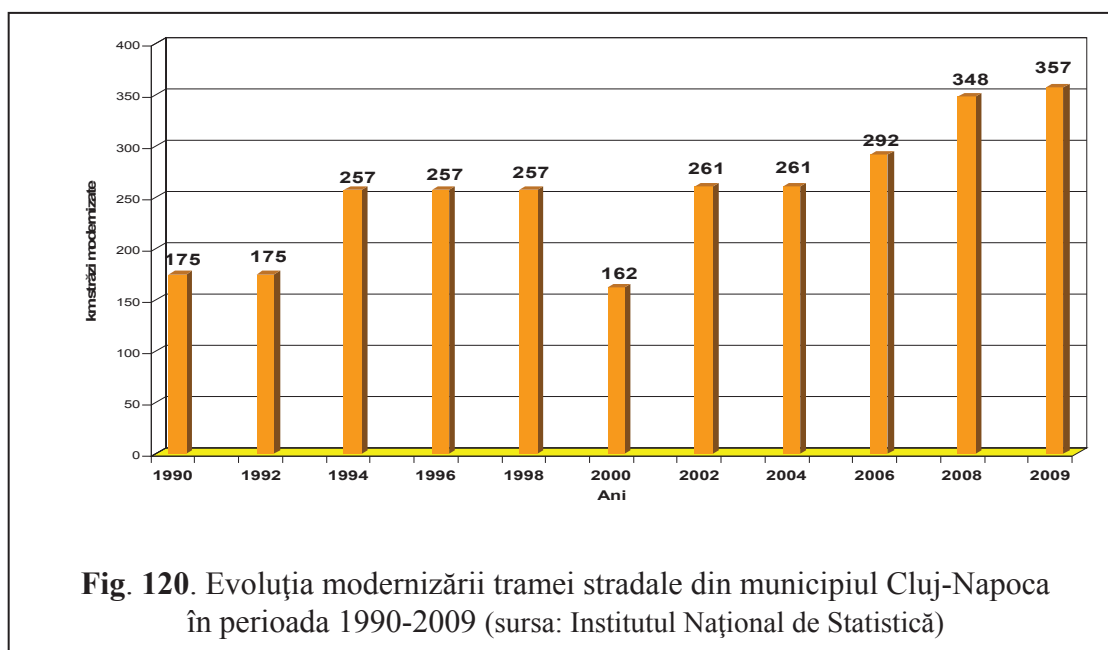
- situația **circulației terestre rutiere**:
  - s-a înregistrat un progres evident prin evoluția variantelor de ocolire a municipiului și de legătură cu axele principale de circulație vest, nord, sud și est și în special cu autostrada Brașov-Borș (A3) în nodurile Turda și Gilău;

- viteza medie de circulație în municipiu a crescut cu 4,7 km/h, de la 8,5 km/h în 2005 la 13,2 km/h în 2010;

- a fost înregistrată o evoluție pozitivă a modernizării căilor rutiere intraurbane (tramă stradală) în perioada 1990-2009.

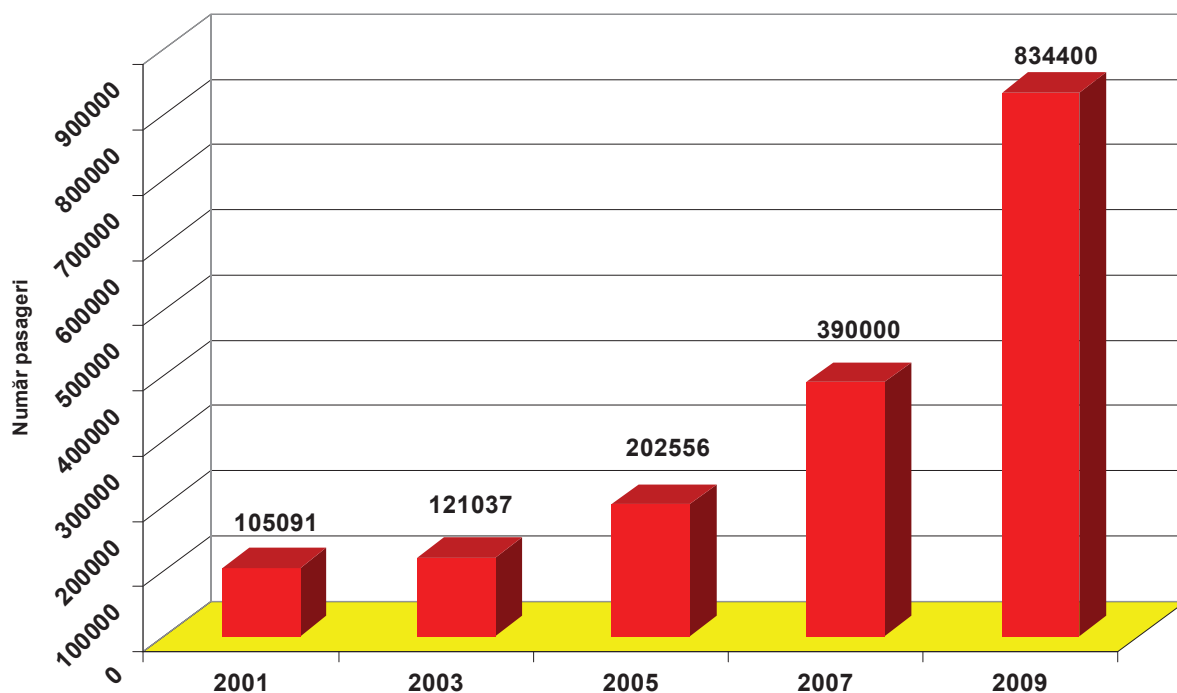

- situația **circulației aeriene**: în urma modernizării Aeroportului Internațional Cluj-Napoca, poziția municipiului Cluj-Napoca în rețeaua de transport aerian s-a îmbunătățit; mai mult, în 2010, prin Ordinul 347 al Ministrului Transporturilor și Infrastructurii, acesta a devenit *primul aeroport din România care a primit statutul de aeroport internațional*;

Tabelul 95. Lista obiectivelor de investiții pe anul 2010, cu finanțare parțială sau integrală de la bugetul local la Regia Autonomă Aeroportul Internațional Cluj-Napoca

Tipul lucrărilor	Total	Finanțate din:					
		Surse proprii	Credite bancare interne	Fonduri UE	Total alocații bugetare	Din care:	
						De la bugetul local	Transferuri de la Bugetul de Stat
Lucrări continuate din care:	60256500	8116500	4040000	-	48100000	48100 000	-
1. Terminal sosiri pasageri	7507500	6667500	840000	-	-	-	-
2. Terminal plecări pasageri inclusiv corpul de legătură	45000000	800 000	3 200 000	-	41 000 000	41000000	-
3. PT și execuție reamplasare și redimensionare uzină electrică și centrală termică	4 484 000	400 000	-	-	4 084 000	4 084 000	-
4. Extindere platformă îmbarcare-debarcare	1 494 000	129 000	-	-	1 365 000	1 365 000	-
5. Rețele exterioare terminal plecări corp legătură	1 771 000	120 000	-	-	1 651 000	1 651 000	-
Lucrări noi din care:	6 362 200	-	6 024 200	-	338 000	338 000	-
Pista de 3 500 m	2 438 000	-	2 100 000	-	338 000	338 000	-

Sursa: Regia Autonomă Aeroportul Internațional Cluj-Napoca

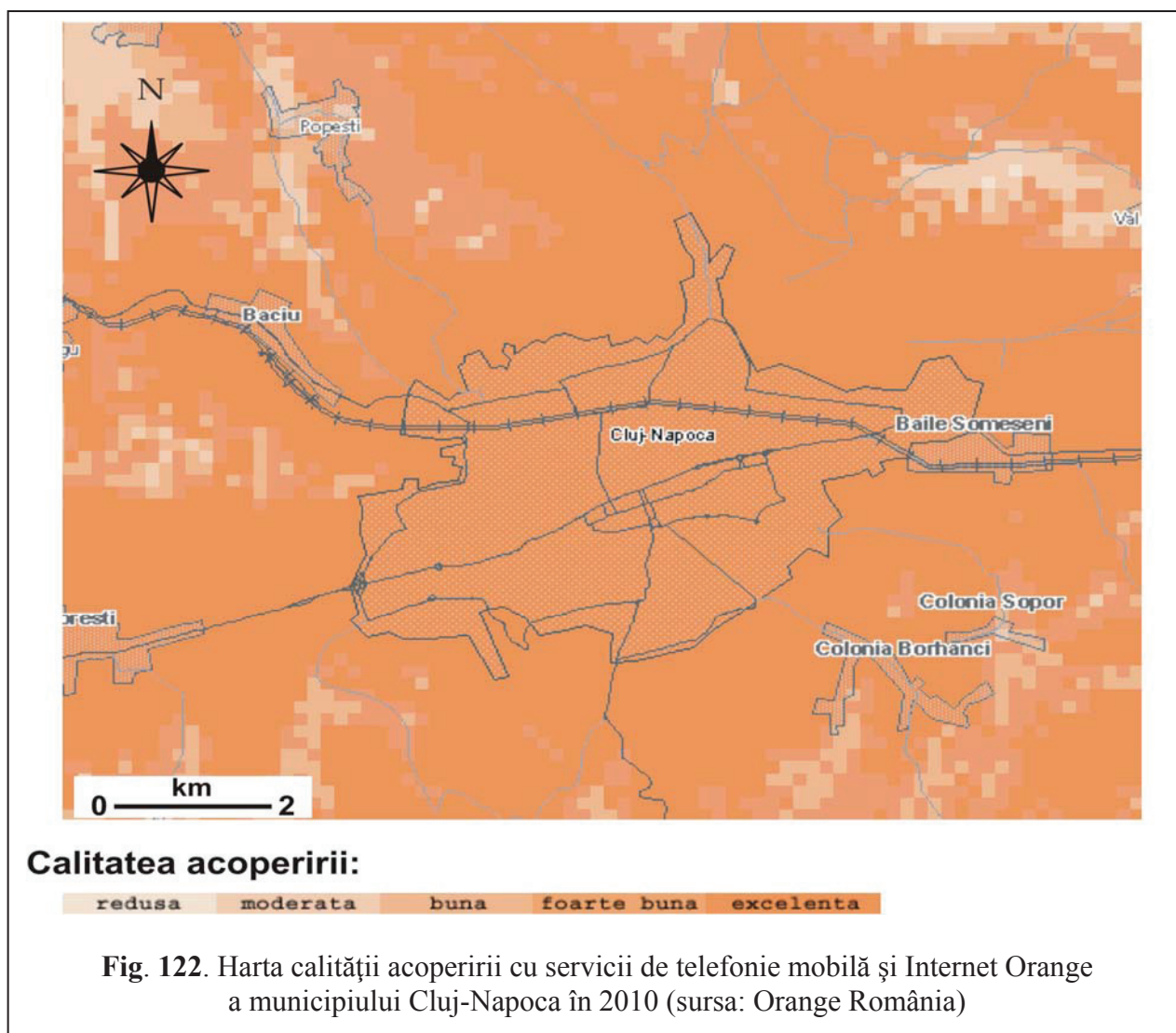
Fig. 121. Evoluția numărului de pasageri înregistrați la Aeroportul Internațional Cluj-Napoca în perioada 2001-2009 (sursa: Regia Autonomă Aeroportul Internațional Cluj-Napoca)

Tabelul 96. Indicii de performanță ai Aeroportului Internațional Cluj-Napoca (2009)

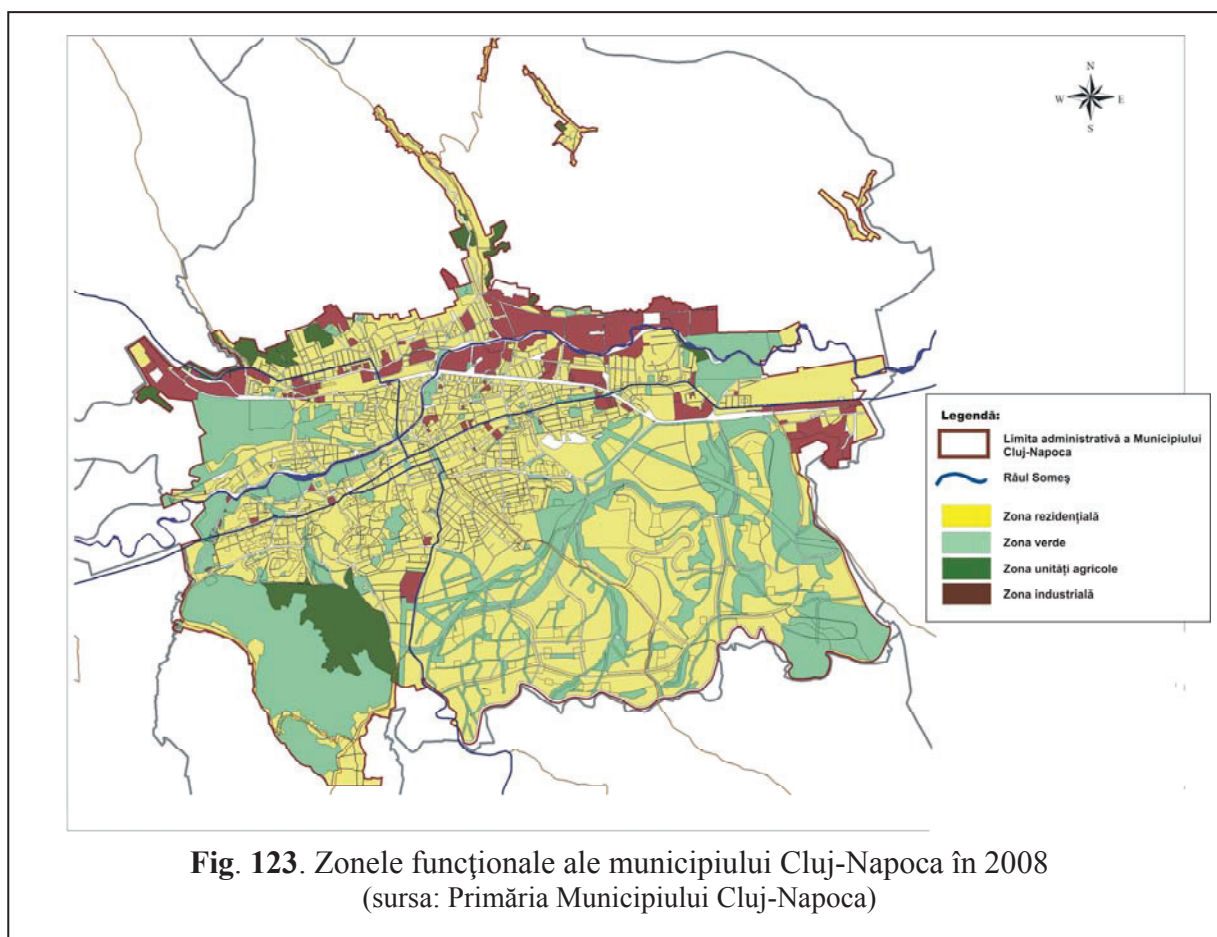
Nr. crt.	Denumirea indicatorului	Unitate de măsură	Realizări	Grad de îndeplinire în %
1.	Număr de mișcări aeronave	Mișcări	13.486	110
2.	Productivitatea muncii	Lei/salariat	135.164	118
3.	Perioada de recuperare a creanțelor restante	Zile	14	193
4.	Perioada de rambursare a datoriilor restante	Zile	0	330
5.	Număr de pasageri	Persoane	834.400	104
6.	Transferuri/Cifră de afaceri	%	16	119
7.	Cheltuieli curente la 1000 lei venituri proprii	Lei	1.022	81
8.	Gradul global de îndeplinire a obiectivelor	-	-	124

Sursa: Consiliul Județean Cluj

- o excelentă acoperire cu servicii de telefonie mobilă și Internet a întregului spațiu orășenesc; spre exemplificare, prezint harta calității acoperirii municipiului Cluj-Napoca cu servicii de telefonie mobilă și Internet a firmei Orange:

- un bilanț teritorial și al zonelor funcționale (intravilan) cu posibilități de creștere armonioasă prin elaborarea unui Plan Urbanistic General (P.U.G);

- o dotare foarte bună cu echipamente publice a zonelor urbane funcționale și a geosistemului urban cu *instituții supramunicipale, zonale și regionale*;
- extinderea perimetrului cu regim special din municipiu, de la 320 ha, cât însumau zonele protejate în propunerea din 2005, la circa 700-900 ha în noul PUG din 2011, înglobând și Canalul Morii și culoarul Someșului Mic;
- o dinamică generatoare de acumulări în domeniul rezidențial;

Tabelul 97. Evoluția fondului locativ din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1977-2008

	1977	1992	1995	2008
Caracteristici privind locuințele				
Număr clădiri	21 584	17 632	17 800	19 874
Număr locuințe total	70 865	113 149	113 392	120 504
Număr camere de locuit	143 635	258 981	261 500	263 643
Suprafața camerelor – m ²	2 252 685	3 921 842	3 959 974	4 712 183
Numărul populației stabile	262 858	328 602	330 843	308 763

Tabelul 97. Evoluția fondului locativ din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1977-2008

	1977	1992	1995	2008
Număr persoane în gospodării	-	109 852	138 297	141 772
Număr gospodării	-	109 852	138 297	155 202
Alte persoane	-	17 445	14 886	14 003
Indici privind confortul de locuire				
Număr mediu al camerelor de locuit pe o locuință convențională	2,03	2,30	2,31	2,40
Suprafața locuibilă pe o persoană din gospodării - m ²	8,57	12,60	12,50	12,10
Numărul de persoane din gospodării pe cameră	-	1,20	1,21	1,25
Numărul mediu persoane din gospodării pe o locuință	-	2,76	2,79	2,87
Suprafața locuibilă pe locuință - m ²	31,79	34,76	34,9	35,7
Numărul mediu de locuințe pe clădire	209	408	406	411

Sursa: PUG Cluj-Napoca (1998) și date furnizate de către Primăria Cluj-Napoca

- o centură verde periurbană întinsă și variată biologic și mai ales dendrologic, care, integrată inteligent într-un plan strategic de *dezvoltare urbană* și metropolitană, poate asigura un „plămân” verde, durabil; astfel, ar fi nevoie de începerea demersurilor pentru înființarea *Parcului Natural Masivul Feleacului*, incluzând în cadrul acestuia și ariile protejate Făgetul Clujului și Valea Căprioarei, precum și obârșiile Văii Micușului, Cheile Sălicei, Platoul Carstic Sălicea și Pădurea Tăuți (V. Surd, 2010);
- o echipare tehnică a teritoriului care conferă municipiului o poziție de sistem tehnic mare;
- o logistică instituțională în domeniul ecologic, capabilă să asigure proiectarea, planificarea și asigurarea unei strategii ecologice a spațiului urban și a zonei de convergență urbosistemică (zona metropolitană și cea județeană);
- o infrastructură de cazare turistică bine dezvoltată;

Tabelul 98. Numărul structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică din municipiul Cluj-Napoca (perioada 1991-2009)

Tipuri de structuri de primire turistică	Ani									
	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Hoteluri	13	16	16	14	14	17	17	29	32	34
Hoteluri pentru tineret	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Hosteluri	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
Moteluri	1	1	-	-	-	1	1	1	1	-
Vile turistice	-	-	-	-	-	3	6	12	11	11
Cabane turistice	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Campinguri	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1
Căsuțe turistice	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Pensiuni turistice	-	-	-	-	-	1	1	6	10	12
Pensiuni agroturistice	-	-	-	-	-	1	1	-	1	2

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabelul 99. Capacitatea de cazare turistică existentă (pe tipuri de structuri de primire turistică) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1991-2009 (număr locuri)

Tipuri de structuri de primire turistică	Ani									
	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Hoteluri	1786	1847	1564	2071	2063	1872	2021	2684	2848	3010
Hoteluri pentru tineret	-	-	-	-	-	-	-	44	44	44
Hosteluri	-	-	-	-	-	-	27	32	32	32
Moteluri	-	-	-	-	-	16	16	16	16	-
Vile turistice	-	-	-	-	-	62	271	292	294	290
Cabane turistice	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Campinguri	466	466	1304	1506	1330	1128	86	86	95	86
Căsuțe turistice	-	-	-	-	-	24	24	-	-	-
Pensiuni turistice	-	-	-	-	-	13	16	188	230	211
Pensiuni agroturistice	-	-	-	-	-	21	21	-	13	23

Sursa: Institutul Național de Statistică

- un centru cultural sportiv, bazat pe tradiția culturală, resursele umane și financiare, o logistică instituțional-sportivă hegemonică în toată Transilvania;

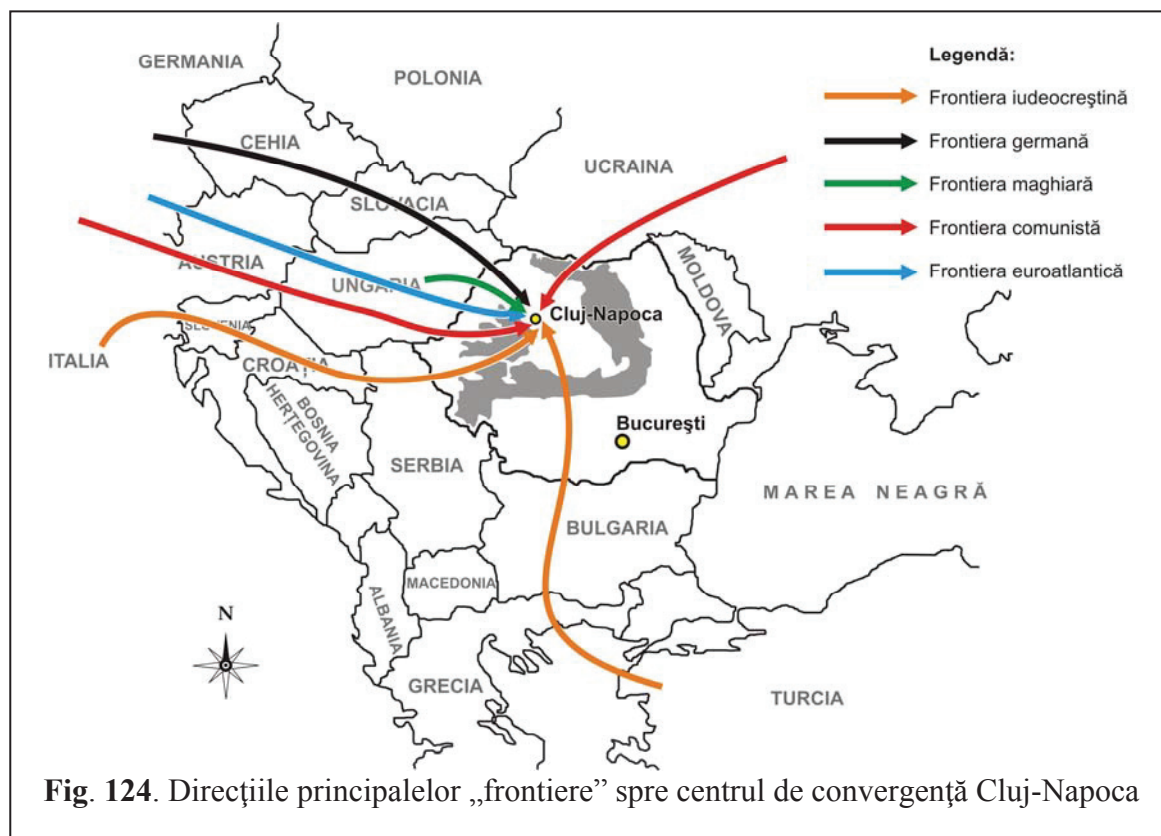

Tabelul 100. Structura subsistemului funcțional cultural sportiv al municipiului Cluj-Napoca (2009)

Număr competiții		Instituții sportive și de învățământ sportiv	Cluburi reprezentative	Numărul bazelor sportive	Numărul organizațiilor de turism sportiv
Sportul pentru toți	Sportul de performanță				
34	109	140	CFR 1907 Cluj FC Universitatea Cluj U Mobitelco U Jolidon Cluj-Napoca	24	71 (alpinism, orientare, speologie, ciclism, pescuit, cercetășie, etc.)

Sursa: Direcția pentru Sport a Județului Cluj

- este un pol financiar-bancar de importanță regională, cu zona de influență regional-europeană;
- este din punct de vedere istoric, logistic, cultural, științifico-tehnic și geopolitic, cel mai reprezentativ *model de vector și generator al „sociologiei și geopoliticii frontierei”*;

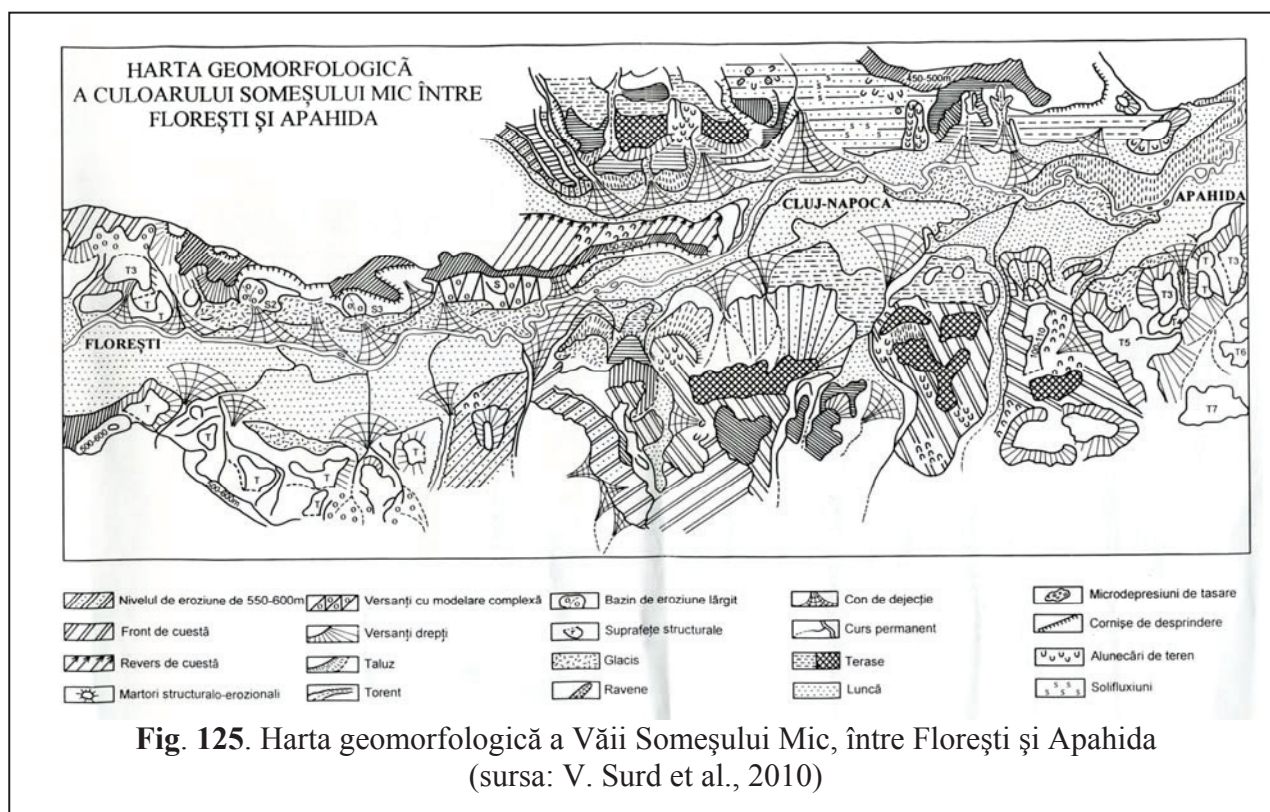

Tabelul 101. Ariile de expansiune ale frontierelor prin vectorul Cluj-Napoca

Nr. crt.	Denumirea frontierei	Aria de expansiune a frontierei
1.	Frontiera iudeo-creștină	
2.	Frontiera comunistă (kominternistă)	
3.	Frontiera euroatlantică	
4.	Frontiera germană (colonială și imperială)	
5.	Frontiera maghiară	

■ Componentele restrictive pentru *evoluția durabilă* aparținând subsistemului funcțional terțiar din geosistemul Cluj-Napoca sunt următoarele:

- cadrul fizico-geografic natural, care își manifestă, peste timp, în primul rând, specificul de *Clus* (dacic) – *loc îngust*; harta geomorfologică a spațiului fizico-geografic, accesibil dezvoltării extensive a municipiului, evidențiază un „pattern” axial est-vest, cu foarte puține „oferte” teritoriale spre nord și sud;

- poziția geografică a așezării raportată la principalele forme de relief (culoarul Someșului Mic strâns între doi versanți înalți și instabili geologic) impune o singură racordare rutieră la magistrale rutiere (autostrăzi);
- *magistrala feroviară 300* traversează practic municipiul, “tăindu-l” aproximativ în două, pe direcția est-vest; implicațiile urbanistice, de proiectare și de management a sistemelor tehnice aferente sunt foarte mari, costisitoare și descurajante;
- o slabă coeziune civică și politică în masa populației românești, care în pofida majorității de 79,4% (la recensământul din 2002) este foarte manipulabilă civic și electoral, astfel încât, în momentele deciziilor civice și politice locale, nu mai dispune decât de circa 40% din puterea deciziei;
- presiunile partizane permanente și consecvente ale organizațiilor locale UDMR și ale altor organizații locale ale minorității maghiare, care judecă orice inițiativă locală prin prisma

intereselor minorității maghiare, și care își construiește cu obstinație scenarii frontaliere, revizioniste, hegemonice, etc.

- revendicări patrimoniale nejustificate;
  - schimbarea denumirii străzilor;
  - revendicarea dreptului de înființare a unei universități maghiare de stat;
  - segregarea instituțiilor publice pe criterii etnice;
  - solicitarea inscripționării denumirilor străzilor și instituțiilor în limba maghiară;
  - pretențiile folosirii discriminatorii a limbii maghiare.etc.
- dezechilibrarea raportului socio-economic sectorial în geosistem; *sectoarele I (primar) și II (secundar)* dețineau în 2008, în funcție de numărul mediu al salariaților, un procent de 41,65 %, iar *sectorul III (terțiar)* a crescut procentual în ponderea economică disproporționat (ajungând la 58,35 %); în condițiile în care acest sector este în cea mai mare parte un *consumator financiar*, municipiul a ajuns într-o stare de nesiguranță financiar-economică;
  - incapacitatea orașului (dovedită în ultimii 20 de ani) de a-și „amplasa” în sistemul politic național un corp de elită capabil să reprezinte și să impună prin autoritate și competență interesele locale și regionale în holarhia națională;
  - slaba valorizare a potențialului cultural urban în următoarele domenii: turism, economie, frontieră etnonațională, etc.;
  - imposibilitatea construirii unui sistem urban și periurban de circulație și trafic fără un proiect sistemic (complex) și foarte costisitor, consecințele fiind tot mai dramatice:
    - disproporția între autovehiculele rutiere și trama stradală;
    - disproporția între autoturisme și parcări;
    - degradarea spațiilor verzi și dispariția acestora, Cluj-Napoca pierzând, după 1989, peste 20 ha de spații verzi amenajate;
    - degradarea stării cotidiene de civilizație, ordine și confort;
    - restrângerea spațiului pietonal urban.
  - *fenomenul îmbătrânirii populației*, alimentat de o serie de factori demografici, structurali, frontaliere, socio-economici și politici;
  - degradarea stării publice de sănătate și creșterea gradului de patologie în populația urbană din cauza: stresului general și crescând; poluării; sărăciei populației și lipsei perspectivelor profesionale și ocupaționale;
  - creșterea șomajului atât la nivelul municipiului cât și la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, începând cu anul 2008;

Tabelul 102. Ponderea șomerilor în populația stabilă 18-62 ani (%) în municipiul Cluj-Napoca și Zona Metropolitană Cluj-Napoca (2008-2010)

Nr. crt.	Unitate administrativă	Ani		
		2008	2009	2010
1	Cluj-Napoca	0,7	1,1	1,5
2	Aiton	1,6	2,9	3,1
3	Apahida	0,7	2,0	2,4
4	Baciu	0,5	1,4	1,9
5	Bonțida	1,0	2,3	2,8
6	Borșa	0,2	1,4	2,0
7	Căianu	1,1	2,8	3,5
8	Chinteni	0,7	2,3	2,6
9	Ciurila	3,3	9,1	10,1
10	Cojocna	1,4	3,1	3,8
11	Feleacu	0,5	1,6	1,9
12	Florești	1,0	2,2	3,0
13	Gârbău	0,8	4,1	5,0
14	Gilău	1,4	2,8	3,3
15	Jucu	0,2	1,3	1,5
16	Petreștii de Jos	3,2	10	10,5
17	Tureni	3,9	5,2	5,9
18	Vultureni	3,1	7,6	8,0

Sursa: Consiliul Județean Cluj

- politica frontalieră de golire a municipiului de instituțiile reprezentative pentru frontiera etnonațională, etc., acest lucru însemnând atacarea simbolurilor sacre (“*locuri sacre*”) și desființarea structurilor militare (de exemplu dezafectarea celor două cazărmi militare de la Florești și Someșeni, dar și a sediului Centrului Militar Zonal Cluj de pe B-dul 21 Decembrie 1989);
- lipsa unui Plan Urbanistic General fundamentat și elaborat prin abordarea exhaustivă și complexă a geosistemului urban Cluj-Napoca și construit prin metode euristice, modelat științific și proiectat geografic; justificarea geografică este după cum urmează:
  - timp de 20 de ani, Cluj-Napoca nu a avut un PUG;
  - cel din 1998 are în structura sa 80% studii monografice, deziderate geosociale, propuneri nefundamentate matematic,
  - planurile strategice de dezvoltare, în care Cluj-Napoca apare ca pol central, nu conțin proiecte geografico-științifice, ci planuri, obiective, direcții, etc.;
  - PUG-ul din 1998 se limitează la prima treime a structurii *unei geografii normative (prospective)* și nu conține părțile: *proiectivă, operațională și managerială*;
- disproporția dramatică între “valul” deșeurilor generate de geosistem și de spațiul său de convergență și, capacitatea mica, a gestionării și reducerii acestui proces agresiv pentru mediu; astfel, clujenii produc *anual aproximativ 130000 de tone de deșeuri* și, în ciuda acestui fapt,

“Sistemul de management integrat al deșeurilor la nivelul județului Cluj” nu a fost încă implementat; acest sistem ar fi însemnat construirea unui Centru de Management Integrat al Deșeurilor în Cluj-Napoca, precum și a trei stații de transfer (Huedin, Gherla și Mihai Viteazu), care să primească și să trateze aceste fluxuri; în aceste condiții, deșeurile generate de către locuitorii municipiului Cluj-Napoca sunt *depozitate temporar pe o platformă de 10000 m²*, cu o *capacitate de 4583 tone/lună fracție umedă, 8500 tone/lună fracție uscată și 1358 tone/lună vegetale compostabile*, situată lângă fosta rampă de la Pata Rât;

- *degradarea structurală a subsistemului uman (a elementului uman) din geosistem* prin: dezorganizarea sistemului educațional; lipsa unor politici social-culturale și educative sistemice; creșterea discrepanței sociale între săraci și bogați; acumularea bogăției fie în favoarea unor structuri transfrontaliere fie în contul unor oameni cu educație indoieinică; în concluzie, apariția și configurarea unei adevărate dihotomii sociale în elementul uman și creșterea eterogenității sociosistemice în detrimentul omogenității;
- *nesincronizarea dezvoltării subsistemului universitar cu piața muncii naționale* fie prin supradezvoltare (supracreștere numerică) fie prin cantonarea în specializări fără acoperire în piața muncii sau prin supralicitarea unor specializări în științele umane (științe politice, management, științe juridice), care nu oferă societății consistență și competență intelectuală, ci iluzii sau presiuni nejustificate asupra pieței muncii. “*Nu mărimea conferă relevanță unei universități, ci calitatea efectivă a studiilor*” (A. Marga, 2009);

Tabelul 103. Situația licențiaților din cadrul Facultății de Drept și a Facultății de Științe Politice a UBB, în raport cu piața muncii (promoția 2008/2009)

Facultatea	Numărul și % total de licențiați	Numărul și % de absolvenți încadrați conform licenței	Numărul și % de absolvenți încadrați în alte domenii	Numărul și % de absolvenți fără loc de muncă
Științe politice, administrative și ale comunicării	692 (100%)	150 (21,68%)	420 (60,69%)	122 (17,63%)
Drept	650 (100%)	320 (49,23%)	31 (4,77%)	299 (46%)

Sursa: Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

- creșterea fenomenului infracțional în sistemul urban Cluj-Napoca (corupție, fraudă, furturi, infracțiuni cu violență, agresiuni), descurajând fenomenul de localizare a segmentului de populație valoros, a investițiilor, a cumpărării de locuințe și impunând creșterea anormală a cheltuielilor pentru siguranța proprietății, familiei, circulației, etc.;
- existența unor datorii ale spitalelor clujene către diverși furnizori de medicamente, aparatură medicală, alimente, etc.;

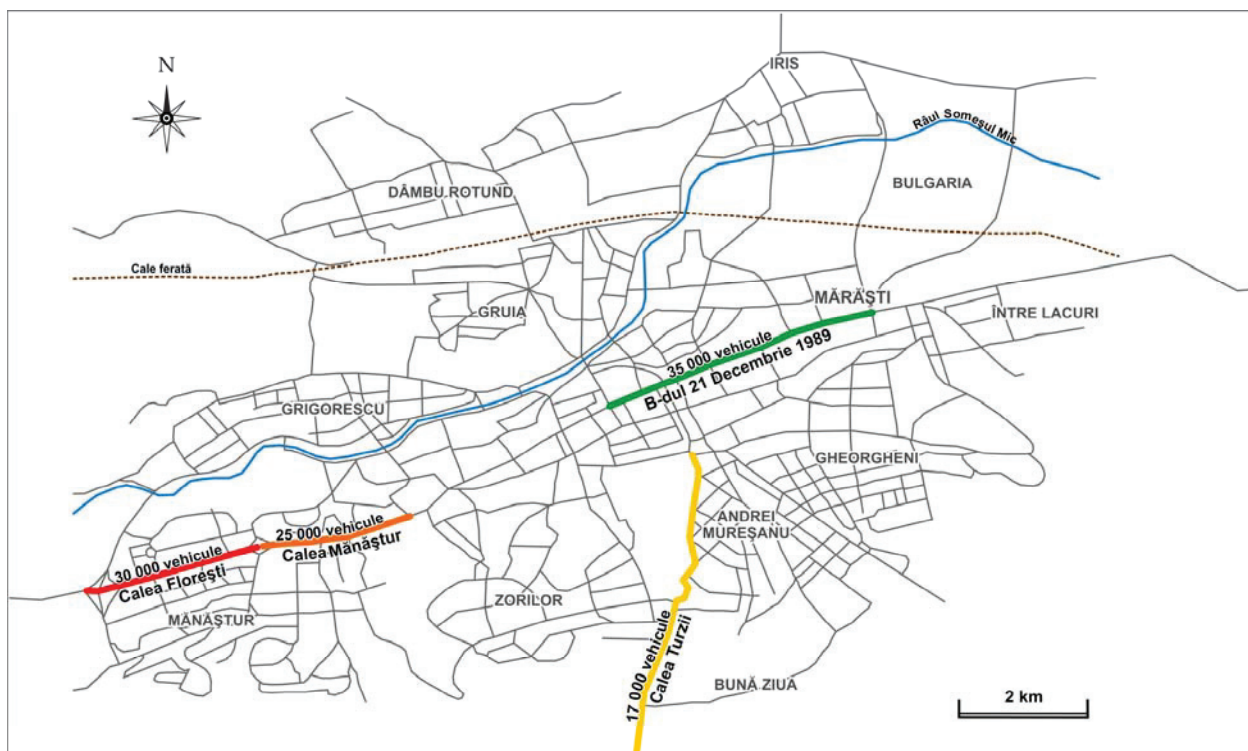

Tabelul 104. Situația datoriilor spitalelor din municipiul Cluj-Napoca (în primele șase luni ale anului 2010)

Nr. crt.	Spital / Institut	Datorii (lei)
1.	Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii Cluj-Napoca	4.700.000
2.	Spitalul Clinic de Urgență “Prof. Dr. Octavian Fodor”	3.000.000
3.	Spitalul Clinic de Boli Infecțioase Cluj-Napoca	2.450.000
4.	Institutul de Urologie și Transplant Renal Cluj-Napoca	400.000

Sursa: Consiliul Județean Cluj și C.A.S. Cluj

- vechimea și uzura ridicată a dalelor de pe platformele de mișcare ale Aeroportului Internațional Cluj-Napoca (datează din 1961), lucru ce implică închiderea frecventă a aeroportului pentru reparații / sistarea activității acestuia pentru perioade lungi de timp;
- în ciuda progreselor înregistrate de subsistemul de transporturi rutiere al municipiului, traficul rutier din Cluj-Napoca are *tendința de saturare, în special în zona centrală*, conform lui Leonte Petric, din cadrul Universității Transilvania Brașov; acesta a identificat mai multe disfuncționalități ale rețelei rutiere: *străzi cu gabarite necorespunzătoare categoriei, străzi și intersecții cu capacitate de circulație depășit; intersecții neamenajate corespunzător; fluxuri mari de pietoni în zona centrală, care se suprapun peste fluxuri auto importante;*

Fig. 126. Harta arterelor rutiere din municipiul Cluj-Napoca cu cele mai mari valori ale fluxurilor de circulație la fiecare 24 de ore, pe sens (prelucrare după P.U.G. Municipiul Cluj-Napoca 2010 - proiect)

- incapacitatea subsistemului turistic clujean de a atrage vizitatori în ultimii ani, așa cum se observă din tabelele următoare:

Tabelul 105. Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică, pe tipuri de structuri, din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2007-2009 (număr turiști)

Tipuri de structuri de primire turistică	Ani		
	2007	2008	2009
Hoteluri	193.070	184.791	139.284
Hoteluri pentru tineret	2.255	2.923	1.703
Hosteluri	1.175	1.389	980
Moteluri	1.897	-	-
Vile turistice	36.480	36.477	24.571
Campinguri	5.503	4.334	1.646
Pensiuni turistice	20.963	24.162	14.874
Pensiuni agroturistice	-	589	399

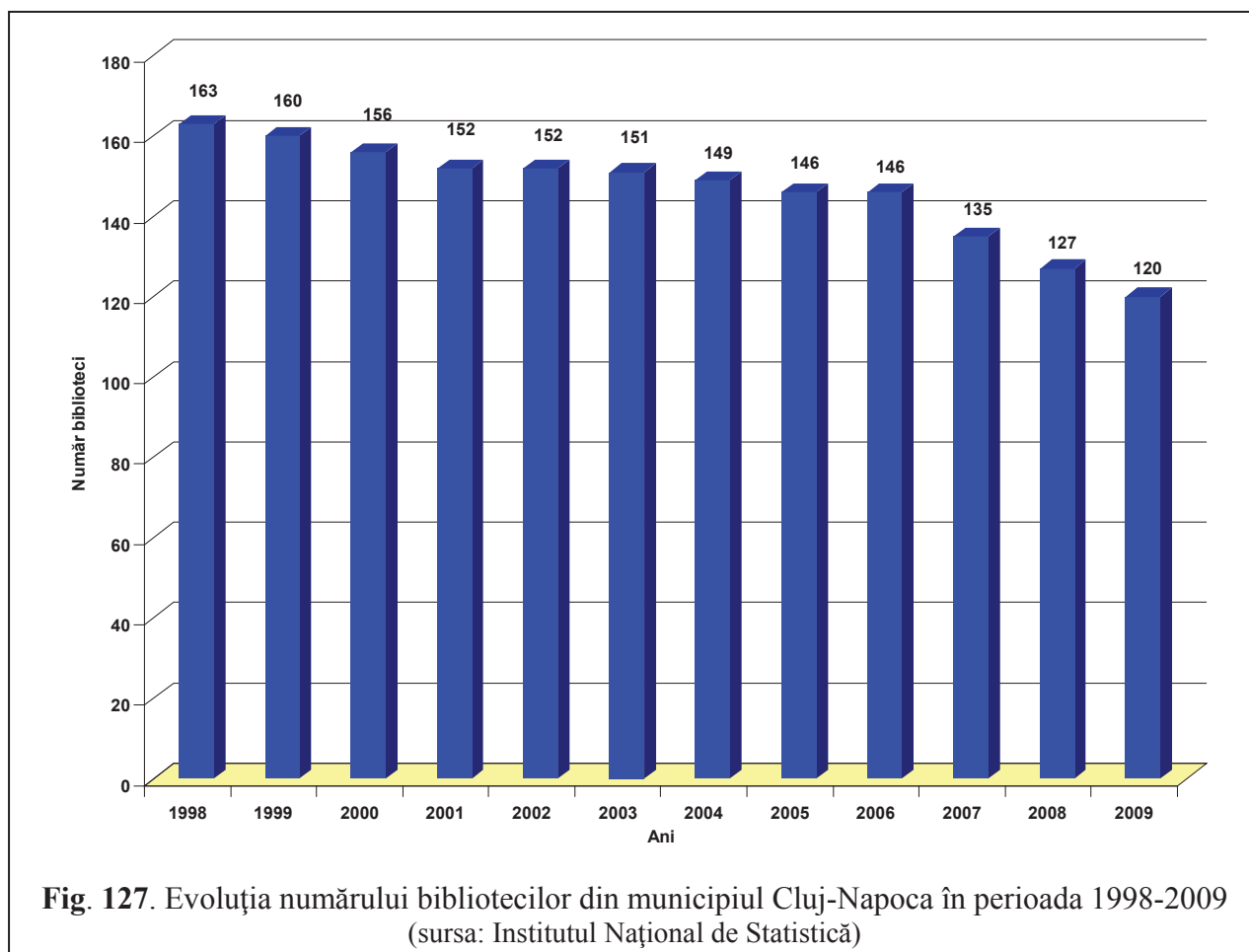
Sursa: Institutul Național de Statistică

Tabelul 106. Înoptări în structuri de primire turistică, pe tipuri de structuri, din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2007-2009 (număr)

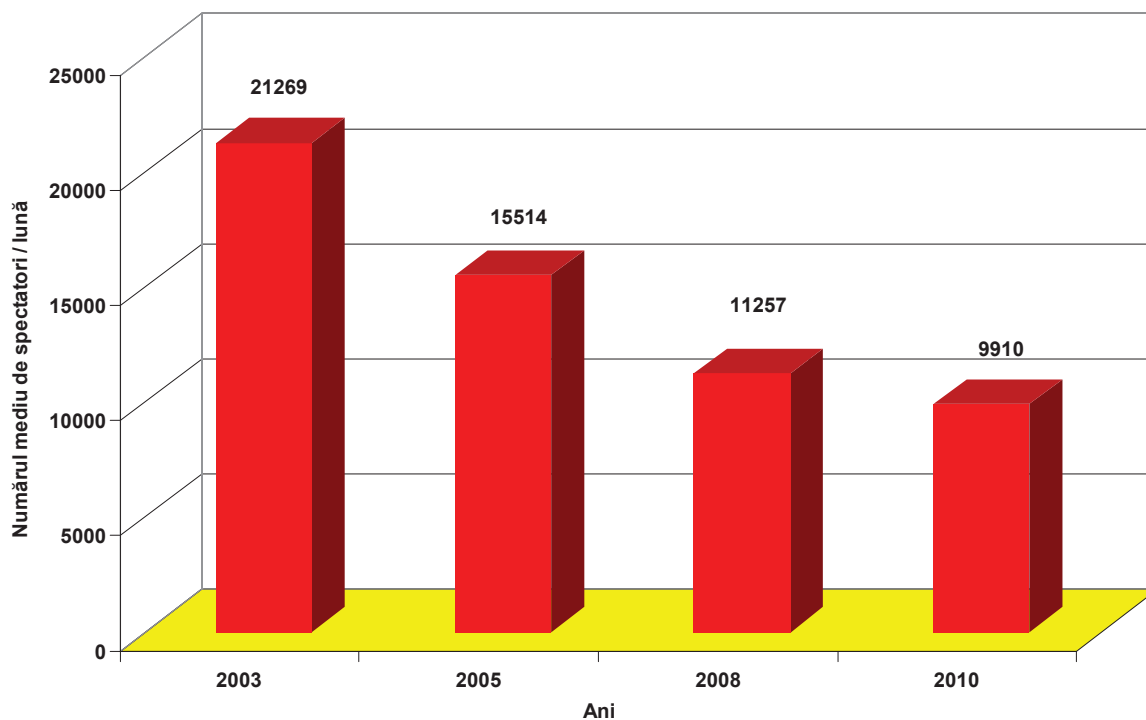
Tipuri de structuri de primire turistică	Ani		
	2007	2008	2009
Hoteluri	380.146	341.016	249.354
Hoteluri pentru tineret	4.286	5.846	3.406
Hosteluri	2.693	2.925	1.804
Moteluri	1.897	-	-
Vile turistice	56.243	51.846	36.912
Campinguri	7.716	6.776	2.835
Pensiuni turistice	36.272	39.752	22.871
Pensiuni agroturistice	-	1.178	798

Sursa: Institutul Național de Statistică

- scăderea numărului de biblioteci din municipiul Cluj-Napoca în perioada 1998-2009;

- scăderea în popularitate a vechilor cinematografe centrale, reducerea dramatică a numărului de spectatori prezenți la spectacolele găzduite de acestea și chiar desființarea unora dintre ele (cinematograful Favorit), în ciuda susținerii oferite de Festivalul Internațional de Film Transilvania; având în vedere candidatura municipiului Cluj-Napoca la titlul de „Capitală Culturală Europeană” în 2020, este inacceptabil ca centrul să fie privat de aceste elemente cultural-funcționale vitale, iar municipiul să se bazeze doar pe „multiplexuri”, axate pe divertisment și nu pe cultură.

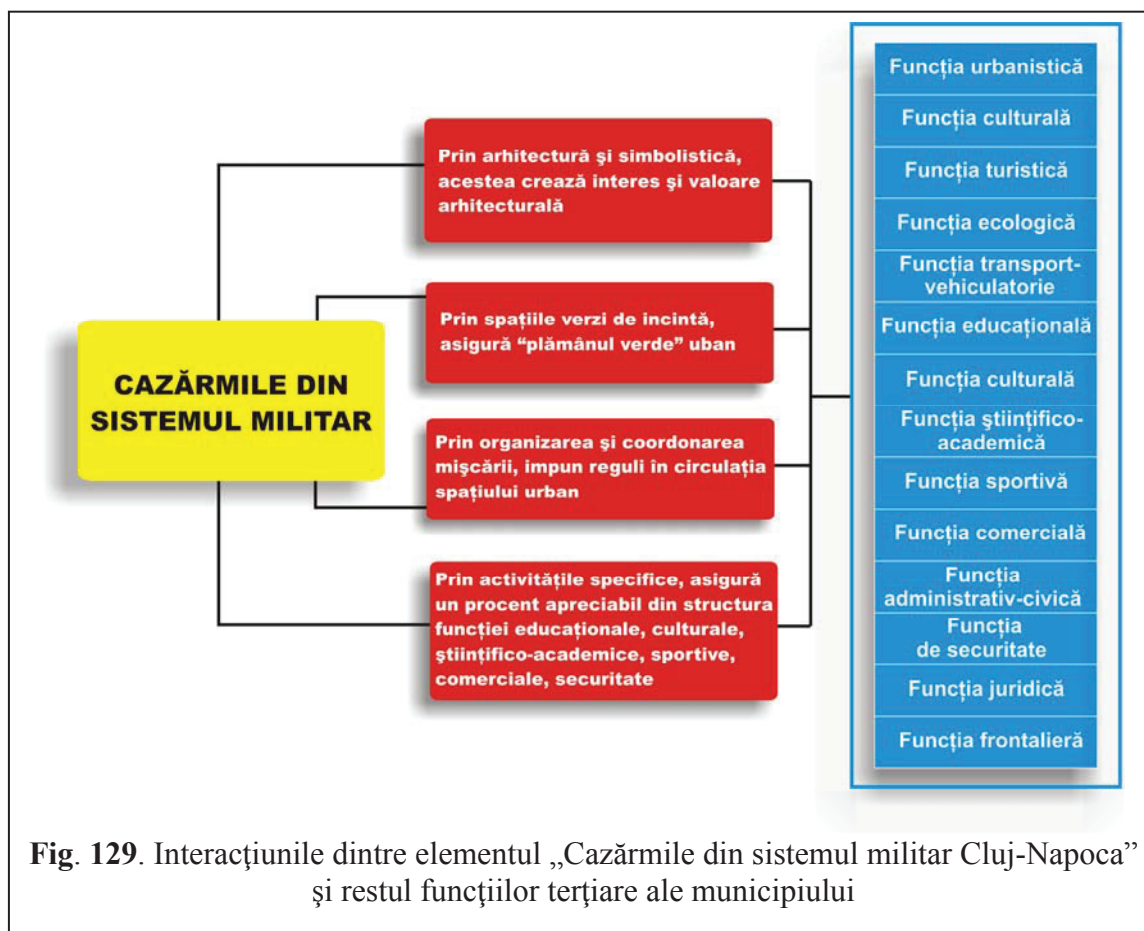

Fig. 128. Evoluția numărului mediu lunar de spectatori în cinematograful Republica (2003-2010)
(sursa: Biroul de Presă al Festivalului Internațional de Film Transilvania)

■ Interacțiunile elementelor subsistemului terțiar în evoluția geosistemului Cluj-Napoca.

Conform teoriei complexității, într-un sistem complex, importanța majoră o au nu elementele sistemului, nu suma elementelor, nu forța elementelor componente în structură, ci **interacțiunile dintre componente** „...complexitatea este o proprietate născută din interacțiunea părților ... se manifestă doar la nivelul sistemului însuși” (P. Cilliers, 1998).

Acesta este suportul ideologic pentru care consider că în prospectarea, prognozarea și proiectarea unui geosistem urban complex precum Cluj-Napoca, *interacțiunea elementelor este fundamentală*. În consecință, voi evidenția în continuare câteva exemple din *tabloul interacțiunii elementelor subsistemului terțiar în geosistemul urban Cluj-Napoca*:

Notă: în Cluj-Napoca, elementele sistemului funcției militare – cazărmile – au realizat în geosistem interacțiuni multiple și complexe. Calculând doar ca număr de elemente „factor secund” aparținând celorlalte subsisteme rezultă un număr de 52 de interacțiuni.

Universitatea Babeș-Bolyai (UBB), ca „element cauză” în interacțiunea intrasistemică, impune o complexitate de relații deterministe, *directe* sau *în serie*, cu celelalte elemente de o extraordinară complexitate, ca de exemplu:

- ca cea mai mare universitate din geosistem, dar și din suprasistemul național de învățământ superior, ea se constituie permanent într-un etalon pentru toate celelalte universități din Cluj-Napoca;
- prin patrimoniul construit și prin poziția sa de *simbol urban*, se impune pe lista obiectivelor turistice din municipiu, obligând funcțiile implicate în turismul local (cultural, religios, comercial, de plăcere, sportiv, medical, etc.) să își elaboreze ghidurile, planurile și tacticile de lucru, chiar și strategiile uneori, în funcție de acest element;
- Universitatea Babeș-Bolyai impune în rândul elementelor funcției religioase interacțiuni organizatorice, academice, culturale, de educație și învățământ, de proiectare și cercetare, prin liniile de studii la facultățile de teologie din structura sa;

- între elementul UBB și elementele subsistemului educativ de masă există o legătură deterministă prin: oferta de studii; oferta de perfecționare didactică; oferta științifico-academică; oferta de locuri de muncă pentru personalul didactic; oferta de asistență și coordonare în oficializarea și încheierea etapelor de studii, etc.;
- interacționează cu elementele subsistemului cultural cel puțin într-un număr de cazuri după cum urmează:
  - cu 9 elemente ale funcției cultural-festive;
  - cu 17 elemente ale funcției cultural-artistice;
  - cu 11 elemente ale funcției științifico-academice;
  - cu 5 elemente ale funcției educative de masă.

Un număr de 16 categorii de elemente ale subsistemului funcțional cultural sunt obiectiv legate de specificul și activitatea UBB (conform tabelului cu elementele structural-funcționale ale funcțiilor culturale).

- cu elementele funcției științifico-academice din municipiul Cluj-Napoca, UBB interacționează în primul rând prin următoarele organizări științifico-academice și de cercetare:
  - Departamentul de Cercetare și Management Programe;
  - unități de cercetare științifică, împărțite pe șase domenii (Consilierea și dezvoltarea forței de muncă; Cercetare și consultanță în domeniul politic, social și juridic; Cercetare și consultanță în domeniul economico-administrativ, Valorificarea cercetării științifice cu impact tehnologic; Cercetare fundamentală; Promovarea culturii);

Toate institutele și instituțiile de cercetare academică ce sunt cuprinse în cele șase domenii sunt organizate pe două linii științifice: 1) *Științe exacte și ale naturii* și 2) *Științe socio-umane*.

- interacțiunile UBB cu elementele subsistemului funcțional sportiv se prezintă astfel:
  - UBB asigură calificarea universitară în toate sporturile pe care sistemul sportiv clujean le practică;
  - deține baze și structuri sportive care acționează integrat în sistemul sportiv clujean de performanță și de masă;
  - Baza Sportivă „Iuliu Hațieganu” este un spațiu de manifestare și exercițiu sportiv-didactic pentru Facultatea de Educație fizică și Sport a UBB, etc.
- elementul sistemic UBB interacționează cu elementele subsistemului funcțional civic-urban printr-o complexitate de direcții, forme și funcții precum:
  - califică anual sute de specialiști în urbanism (geografi, economiști, sociologi, teologi, ecologiști, administratori publici, etc.);

- califică și specializează sau perfecționează permanent resurse umane în domeniul administrației, asistenței sociale, psihologiei, etc.;
- asigură permanent un flux de specialiști filologi, capabili să ocupe funcții specifice relațiilor municipiului Cluj-Napoca cu alte orașe, sisteme sau suprasisteme administrativ-civice din toată lumea, etc.
- interacțiunea UBB cu elementele subsistemului funcțional administrativ-politic (județean sau regional) este reprezentativă prin:
  - calificarea academică în cadrul UBB pe care o obține majoritatea personalului din instituțiile administrației regionale și județene;
  - studii, cercetare și proiecte, planuri de dezvoltare (regionale, sectoriale, zonale) pe care colectivul de specialiști ai UBB le-au elaborat în folosul acestor instituții;
  - simpozioane, conferințe, congrese la care participă specialiști din structurile ambelor sisteme, etc.;
  - cadre didactice din UBB care ocupă și dețin funcții politico-administrative, în diferite instituții administrativ-politice județene și regionale, etc.
- UBB interacționează cu logica instituțională a subsistemelor financiare și comerciale prin:
  - calificarea de nivel universitar-academic a majorității personalului din aceste instituții;
  - studii, cercetări și colaborări în domeniu;
  - asigurarea studiilor doctorale pentru un *număr de 70 de economiști* (în sesiunea septembrie 2010);
  - coordonarea, elaborarea și editarea unor reviste științifico-academice în domeniile financiar-bancar și comercial (*Studia Universitatis Babeș-Bolyai Oeconomica* și *Revista de Studii și Cercetări Economice Virgil Madgearu*);
- UBB, împreună cu subsistemul universitar clujean, prin resursa umană, materială și financiară, este una dintre cele mai mari „consumatoare” de servicii specifice sistemului transport-vehiculat; în 2008, subsistemul transport-vehiculat clujean a primit din subsistemul universitar clujean următoarele procente de călători:
  - *transport rutier intraurban: 21,16% (890559 studenți-călători)*;
  - *transport rutier extraurban: 11,4% (650230 studenți-călători)*;
  - *transport feroviar: 4,2% (435750 studenți-călători)*;
  - *transport aerian: 2,8% (21061 studenți-călători)*.
- între UBB și elementele sistemului infocomunicațional există interacțiuni multiple și complexe; vom exemplifica însă doar un singur domeniu, dar unul reprezentativ, mai exact

cel al mass-mediei locale; astfel, în cele 42 de instituții mass-media din Cluj-Napoca lucrează în proporție de 48,14% absolvenți ai UBB Cluj-Napoca.

O altă formă de evidențiere a interacțiunilor în subsistemul terțiar clujean poate fi făcută printr-un „*tablou*” al elementelor sistemice cu funcții multiple (complexe). Voi construi deci, un tablou funcțional cu principalele elemente ale subsistemului terțiar și cu funcțiile pe care acestea le susțin (principale și secundare).

Tabelul 107. Tabloul funcțional al principalelor elemente ale subsistemului terțiar din municipiului Cluj-Napoca și funcțiile susținute de acestea în 2010

Nr. crt.	Elementul geosistemic	Principala funcție susținută	Funcțiile secundare pe care le susține
1.	Inspectoratul Școlar Județean Cluj	Educativă de masă	- Educativ-turistică - Sportivă - Infocomunicațională
2.	Universitatea Tehnică Cluj-Napoca	Universitară	- Infocomunicațională - Transport-vehiculatorie - Urbanistică - Educativ-turistică - Frontalieră - Comercială
3.	Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului	Spiritual-religioasă	- Religios-turistică - Educativă de masă - Universitară
4.	Festivalul Internațional de Film Transilvania	Cultural-festivă	- Cultural-artistică - Educativ-turistică - Transport-vehiculatorie - Educativă de masă - Frontalieră - Universitară - Comercial-turistică
5.	Opera Națională Română Cluj-Napoca	Cultural-artistică	- Cultural-festivă - Transport-vehiculatorie - Frontalieră
6.	Filiala Cluj a Academiei Române	Științifico-academică	- Universitară - Educativ-turistică - Frontalieră - Cultural-artistică
7.	Direcția pentru Sport a Județului Cluj	Sportivă	- Educativ de masă - Urbanistică - Cultural-festivă - Transport-vehiculatorie - Universitară - Administrativ-civică și Administrativ-politică județeană
8.	Direcția de Sănătate a Județului Cluj	Medicală	- Universitară - Securitate - Ecologică - Comercială

Nr. crt.	Elementul geosistemic	Principala funcție susținută	Funcțiile secundare pe care le susține
9.	Arhitectul-șef al Municipiului Cluj-Napoca	Urbanistică	- Universitară - Administrativ-civică - Administrativ-politică județeană și regională - Medicală - Ecologică
10.	Primăria Municipiului Cluj-Napoca	Administrativ-civică	- Educativă de masă - Cultural-festivă - Sportivă - Rezidențială - Educativ-turistică - Infocomunicațională - Transport-vehiculatorie rutieră - Ecologică - Funcția frontieră
11.	Compartimentul Mediu – Consiliul Județean Cluj	Ecologică	- Administrativ-politică județeană și regională - Educativ-turistică - Medicală - Urbanistică - Universitară - Transport-vehiculatorie rutieră - Administrativ-civică
12.	Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca	Rezidențială	- Urbanistică - Educativă de masă - Ecologică - Sportivă - Cultural-festivă, etc.
13.	Inspectoratul de Jandarmi Județean Cluj „Alexandru Vaida Voevod”	Securitate	- Administrativ-politică județeană și regională - Administrativ-civică - Educativă de masă - Juridică - Transport-vehiculatorie - Sportivă - Infocomunicațională - Frontieră
14.	Curtea de Apel Cluj	Juridică	- Securitate - Administrativ-politică județeană și regională - Administrativ-civică - Infocomunicațională
15.	Consiliul Județean Cluj	Administrativ-politică județeană	Restul funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca
16.	Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest	Administrativ-politică regională	- Infocomunicațională - Frontieră
17.	Divizia 4 Infanterie „Gemina”	Militară	A se vedea figura 129.

Nr. crt.	Elementul geosistemic	Principala funcție susținută	Funcțiile secundare pe care le susține
18.	Polus Center	Comercială	- Frontalieră - Cultural-festivă - Comercial-turistică - Urbanistică
19.	Banca Transilvania	Financiară	- Infocomunicațională - Frontalieră - Comercială
20.	RATUC Cluj-Napoca	Transport-vehiculatorie intraurbană	- Urbanistică - Transport-vehiculatorie rutieră - Educativ de masă
21.	Regionala CFR Călători Cluj	Transport-vehiculatorie feroviară	- Urbanistică - Universitară - Educativ de masă
22.	Aeroportul Internațional Cluj-Napoca	Transport-vehiculatorie aeriană	- Frontalieră - Cultural-festivă - Comercială - Militară - Urbanistică
23.	Direcția Regională de Poștă Cluj	Transport-vehiculatorie specială	- Infocomunicațională - Urbanistică - Transport-vehiculatorie aeriană - Transport-vehiculatorie feroviară
24.	Serviciul de Telecomunicații Speciale – Oficiul Județean de Telecomunicații Speciale Cluj	Infocomunicațională	- Securitate - Administrativ-politică județeană și regională - Administrativ-civică - Militară

În continuare, ca o ilustrare mai detaliată, voi prezenta, prin câteva exemple, modul în care un element geosistemic precum Arhitectul-șef al Municipiului Cluj-Napoca, susținător al funcției urbanistice (*funcție principală susținută*), poate susține în același timp un “*planning urban sănătos*” (H. Barton, Catherine Tsourou, 2000), ocrotirea sănătății populației și implicit funcția medicală a municipiului (*funcție secundară susținută*).

Tabelul 108. Patru exemple de obiective cheie pentru un planning urban sănătos

Nr. crt.	Obiectiv	
1.	<i>Stiluri de viață sănătoase</i>	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Promovează și încurajează politicile și propunerile de planning un stil de viață sănătos?
	Beneficii pentru sănătate	Exercițiile fizice combat bolile de inimă și alte boli asociate cu meseriile sedentare sau cu stresul. Stilurile de viață sănătoase pot îmbunătăți starea mintală și prin urmare pot influența sănătatea fizică.

Tabelul 108. Patru exemple de obiective cheie pentru un planning urban sănătos

	Efecte potențial negative ale planificării	Locuințele din cartiere cu densitate mică a clădirilor și diversele facilități care conduc la pattern-uri de deplasări mai lungi sau încurajează utilizarea excesivă a autovehiculelor nu susțin stiluri de viață sănătoase.
	Efecte pozitive ale planificării	Planificarea poate crea medii atrăgătoare, sigure și convenabile care încurajează oamenii să meargă pe jos sau cu bicicleta la lucru, la cumpărături, școală sau altele. Planurile de dezvoltare pot asigura oportunități adecvate de recreere cu o distribuție egală în cadrul comunității și în locuri accesibile.
2.	<i>Coeziune socială</i>	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Încurajează sau promovează politicile și propunerile de planning coeziunea socială?
	Beneficii pentru sănătate	Rețelele de prieteni și sprijin din cadrul comunității pot ajuta individul acasă sau la serviciu prin micșorarea timpului de recuperare după o boală și pot reduce depresia și bolile cronice. Fragmentarea structurii sociale poate duce la ghetouri împărțite în funcție de statut socioeconomic, vârstă și rasă, rezultând izolare și insecuritate.
	Efecte potențial negative ale planificării	Coeziunea socială poate fi subminată prin redezvoltare rezidențială necugetată și insensibilă și prin dispersarea comunității de rezidenți, dar și prin căi de acces care taie legăturile dintre comunități, prin construirea de bariere în fața conexiunilor pietonale sau prin proiecte mari și intimidante, de cele mai multe ori mari complex comerciale.
	Efecte pozitive ale planificării	Planning-ul urban nu poate crea comunități locale sau rețele sociale strânse. Dar coeziunea socială poate fi ajutată prin crearea de medii sigure și permeabile, cu puncte în care oamenii se pot întâlni. Dezvoltarea cu utilizări mixte în centrele orașelor și în mediile comerciale, precum și în cartierele rezidențiale pot ajuta la lărgirea opțiunilor sociale.
3.	<i>Calitatea locuințelor</i>	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Promovează și încurajează politicile și propunerile de planning o calitate superioară a locuințelor?
	Beneficii pentru sănătate	Accesul la locuințe adecvate este foarte important, mai ales pentru tineri și pentru cei în vârstă. Efectele asupra sănătății ale dezvoltării timpurii durează toată viața. Factorii de mediu și lipsa igienei și a curățeniei din clădiri și spații urbane cauzează îmbolnăviri.

Tabelul 108. Patru exemple de obiective cheie pentru un planning urban sănătos

	Efecte potențial negative ale planificării	Locuințe insuficiente, aglomerate, construite din materiale toxice și din structuri nesigure sunt în detrimentul sănătății fizice. Supraaglomerarea este asociată cu boli mintale și fizice și cu accidente. Proasta alegere a locului, design-ul și orientarea locuințelor pot exacerba infracțiunile. Clădirile rezidențiale înalte pot afecta sănătatea mintală, care, combinată cu izolarea socială, poate duce la depresie și boală.
	Efecte pozitive ale planificării	Calitatea locuințelor poate fi îmbunătățită prin asigurarea folosirii unui proiect adecvat, a unei orientări potrivite și a unor materiale eficiente. Pot fi planificate clădiri adaptabile, pentru diferite utilizări pentru comunitate, precum ocrotirea sănătății, educație sau divertisment.
4.	Accesibilitate	
	Criteriu pentru politica de evaluare	Promovează și încurajează politicile de planning accesibilitatea?
	Beneficii pentru sănătate	Reducerea dependenței de mașini și alte forme motorizate de transport poate duce la mai mult exercițiu fizic și la reducerea riscului de boli de inimă, etc. Un număr din ce în ce mai mare de copii nu beneficiază, de exemplu, de mersul pe jos la școală, în același timp intensificându-se semnalele de alarmă privind obezitatea. Obiceiurile de activitate fizică ce sunt edificate în copilărie sunt un factor cheie în dezvoltarea adulților.
	Efecte potențial negative ale planificării	În multe state, serviciile publice precum spitalele și școlile sunt raționalizate, rezultând închiderea multora dintre ele. Acest lucru a transferat responsabilitatea deplasării către individ, astfel restricționându-se accesul, ceea ce constituie un dezavantaj pentru anumite grupuri (cei în vârstă, femeile, copiii, persoanele cu handicap și minoritățile etnice). Supermarketurile aflate în afara orașului au dus la creșterea dependenței față de automobil, în detrimentul facilităților urbane.
	Efecte pozitive ale planificării	Planificarea urbană poate îmbunătăți oportunitățile de transport disponibile, mai ales prin asigurarea accesibilității facilităților locale celor care merg cu bicicleta sau celor care folosesc transportul în comun. Pot fi promovate rețele pietonale sau de ciclism, iar traficul gestionat în așa fel încât vitezele de rulare prin zonele rezidențiale să fie mai reduse.

Sursa: H. Barton și Catherine Tsourou (2000)

Concluzia geografică a acestei etape geoprosective conduce spre o interacțiune multiplă și complexă între elementele subsistemului funcțional terțiar, cu efecte multiplicatoare în complexitatea geosistemului urban Cluj-Napoca. Se evidențiază sugestiv că principalele elemente sistemice aparțin și

susțin cel puțin două funcții terțiare, fapt demonstrativ pentru nivelul complex al interacțiunilor și al dinamicii evolutive din geosistem.

* Factorii de presiune din subsistemul terțiar, cu efect geosistemic în evoluția viitoare a municipiului Cluj-Napoca. În evoluția sa, geosistemul urban Cluj-Napoca este influențat de un șir de *factori geografici* a căror taxonomie poate fi construită după mai multe principii. În analiza mea prospectivă, voi apela *la o împărțire a factorilor care pot influența covârșitor evoluția geosistemului urban Cluj-Napoca, după principiul originii, în: factori interni și factori externi.* Atât pe cei interni cât și pe cei externi *îi voi selecta după forța și efectul geografic previzibil,* menționând în listă *câte un factor* din fiecare subsistem funcțional. *Nu voi clasifica factorii și din punct de vedere al valorii sistemice în pozitivi sau negativi, deoarece evoluția sociosistemelor (în special) a demonstrat că efectul și rezultatul “mișcării sistemice” generate de un anumit factor depinde de o serie de alți factori, de alte condiții sau variabile de stare.*

De exemplu, *factorii interni de presiune* din subsistemul funcțional terțiar al municipiului Cluj-Napoca sunt:

- potențialul universitar-academic al funcției universitare;
- volumul, diversitatea și calitatea consumurilor și serviciilor comerciale din funcția comercială;
- potențialul funcției medicale, bazat pe patrimoniu, tradiție, competență și dezvoltare;
- logistica instituțională foarte bine structurată a subsistemului administrativ, la toate cele trei niveluri (local, județean și regional);
- potențialul turistic dispune de o gamă de resurse patrimoniale, culturale, economice, de divertisment, naturale, etc.;
- potențialul cultural diversificat, tradițional, bogat și consistent;
- infrastructura logistică a funcțiilor transport-vehiculatorii este depășită moral, tehnic, geotehnic și istoric;
- șocul *momentului de prag 1989-1990* și prelungirea *stării de tranziție*, factor generic pentru toate subsistemele funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca;
- lanțul reacțiilor necontrolate ale geosistemului la procesele frontierei euroatlantice și la procesele frontierelor locale (destructurarea sistemului economic secundar, reacția socială la procesele de raid financiar, reacții de frustrare și revoltă opuse unui sistem etnoagresiv bine structurat, etc.);
- consolidarea unui centru teologic regional cu instituții teologice de rang înalt, dar și cu un permanent potențial de confruntare ideologică și religioasă;

- geosistemul Cluj-Napoca deține un subsistem instituțional cultural-artistic de rang academic în toate domeniile cultural-artistice (teatre, opere, biblioteci, muzee, biserici și catedrale, organizații culturale, universități, etc.);
- existența unei logistici instituționale în domeniul urbanismului cu veleități elitiste și cu putere modelară și de influență într-un spațiu național-provincial;
- existența unei permanente tensiuni social-administrative alimentate de interese partizan-politice, etnosociale, geopolitice, etc.;
- Cluj-Napoca este orașul regional și provincial cu “reprezentativitate” instituțională și academică în domeniul *evoluției durabile*, în paralel cu starea de cel mai mare generator de deșeuri din județ (circa ½ din cantitatea generată) și cel mai agresiv oraș regional față de mediu;
- Cluj-Napoca este un sociosistem cu un bogat patrimoniu de *simboluri sacre* (“*locuri sacre*”, I. Bădescu, 1995) asupra cărora geopoliticile frontaliere fac extraordinare atacuri, care crează o permanentă stare de stres geopolitic (primul atac al frontierei maghiare după 1990 a fost asupra denumirii orașului “Napoca”). La această țintă nu s-a renunțat nici astăzi. Dacă vom urmări ofensiva frontieră asupra acestui simbol dacoromân putem remarca (spre exemplu) faptul că după dobândirea de către UDMR a Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, pe ecranul postului TVR 1 (național), la harta meteorologică din denumirea localității Cluj-Napoca a dispărut *Napoca*. Pe aceeași hartă însă toate orașele cu nume compus au rămas neschimbate (Miercurea-Ciuc; Odorheiu-Secuiesc; Drobeta Turnu Severin; Satu Mare, etc.?!);
- permanentul dezechilibru rezidențial între cerere și ofertă, generat de: procese demografice; procese urbanistice; procese fizico-geografice; procese economico-financiare, etc.;
- subsistemul funcției juridice generează un flux de presiuni asupra orașului, atât de intrare cât și de ieșire; logistica instituțional-juridică a acestui subsistem generează un complex de circuite de masă, energie și informație în toate domeniile sistemului terțiar;
- subsistemul militar generează și va genera situații de confruntare generate de interese geopolitice, patrimoniale, urbanistice, antreprenoriale, dar mai ales frontaliere; existența în geosistem a unui subsistem militar, cu nivel de simbol național, constituie, pentru frontierele agresive, un motiv generator de tensiune, un factor de presiune cu implicații funcționalist-sistemice;
- din punct de vedere zonal, regional, provincial și chiar etnonațional, Cluj-Napoca a dobândit istoric valențe de *loc central*, rol care generează presiuni concentrice foarte mari din partea teritoriului înconjurător;

- ca al doilea centru financiar-bancar românesc, Cluj-Napoca generează procese financiar-bancare cu efecte “barometrice” în toate domeniile vieții socio-politice, economice și politice;

Dacă acest succint șir de factori de presiune este introdus într-un tablou sistemic funcțional, vom constata și se vor revela unele complexități care așează geosistemul urban Cluj-Napoca pe o scară ierarhică imediat după capitala țării. Practic, din punct de vedere geografic, nu există sector terțiar-funcțional în care geosistemul Cluj-Napoca să nu fie supus unor factori de presiune, și a căror reverberații geosistemice se transmit în toate direcțiile sistemice: orizontal, vertical și mai ales *în profunzimea spațiului social*.

* **Direcțiile strategice ale dezvoltării geosistemului urban Cluj-Napoca** sunt următoarele:

- ***direcția economică:***
  - crearea unui mediu economic competitiv și atractiv, bazat pe cunoaștere;
  - realizarea unui Plan Urbanistic General integrat într-un sistem holarhic regional și provincial;
  - fundamentarea, proiectarea și construirea zonei metropolitane;
  - proiectarea și realizarea unui sistem integrat de fluxuri vehiculatorii pe toate categoriile de comunicații în care Cluj-Napoca să fie integrat funcțional (rutier, feroviar, aerian, infocomunicațional).
- ***direcția turistică:***
  - cultivarea și susținerea turismului de afaceri;
  - cultivarea și dezvoltarea turismului cultural-festiv;
  - cultivarea și dezvoltarea turismului medical;
  - cultivarea și dezvoltarea turismului cultural-religios;
  - cultivarea și dezvoltarea turismului cultural-educativ;
  - cultivarea și dezvoltarea turismului de divertisment;
  - cultivarea și dezvoltarea turismului sportiv.
- ***direcția urbanistică:***
  - integrarea geosistemului Cluj-Napoca într-un sistem de așezări în care orașul să dispună de sisteme tehnice integrate într-un sistem intermodal pentru realizarea unor fluxuri de mișcare intersistemice pe toate căile de comunicație;
  - reproiectarea și dezvoltarea radicală a întregului sistem de utilități urbane pentru municipiu și zona metropolitană;
  - reproiectarea sistemică a întregului subsistem turistic al municipiului, integrat într-o holarhie pe trei niveluri: intraurban; periurban și zonal-regional;

- fundamentarea, proiectarea și implementarea unui sistem normativ ecologic bazat pe curățenie, creștere spațială și geografie normativă; introducerea unui sistem de management integrat al deșeurilor;
  - crearea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca;
  - fundamentarea și elaborarea, extrem de urgentă, a unui PUG structurat pe preceptele: geografiei normative; dreptului urbanismului și *geografiei manageriale*;
  - reorganizarea Primăriei municipiului în jurul unei direcții strategice competente în geografie managerială (pasul I); reorganizarea managementului geografic al municipiului pe baza planurilor strategice de geografie prospectivă și operațională a municipiului Cluj-Napoca (pasul al II-lea).
- ***direcția dezvoltării resursei umane:***
    - proiectarea și instituirea unui sistem educativ armonios, bazat exclusiv pe educația elevului și eliminarea oricăror segregări etnice ori de altă natură;
    - proiectarea unui sistem educativ profesional bazat pe studii și proiecții sistemice în toate domeniile vieții social-economice și culturale ale municipiului și a zonei sale de influență în teritoriu;
    - stoparea „declinului profesiilor” și revigorarea învățământului profesional (de meserii, care crează bunuri și valori, care la rândul lor crează plusvaloare); cultivarea spiritului de creație a bunurilor materiale;
    - elaborarea și instituirea unui sistem de educație universitară, bazat pe calitatea cultivată, controlată și autenticată prin *marca urbană Cluj-Napoca*;
    - susținerea inițiativelor academice: de reorganizare a programelor de învățământ universitar; reorientarea studenților spre domenii slab acoperite; susținerea inițiativelor instituțiilor universitare de diversificare a nivelelor de pregătire – licență, masterat, doctorat, studii postdoctorale, studii avansate, etc. (A. Marga, 2009);
    - fundamentarea, elaborarea și instituirea unui sistem urban de educație în masă prin care nivelul general de educație al populației să ducă la creșterea culturii civice, creșterea culturii politice, creșterea nivelului de educație spirituală a populației urbane; *omogenizarea pe trepte a nivelului de cultură a populației*;
    - instaurarea unui sistem de circulație a elitelor, bazat pe meritocrație.
  - ***direcția dezvoltării comunitare.*** Va fi structurată conform Strategiei de Dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca, elaborată de un colectiv multidisciplinar și împărțită în șase domenii:
    - 1) *domeniul comunitar pentru tineret:*

- creșterea accesului la informații din domenii diverse, precum și dezvoltarea serviciilor de consiliere profesională în cadrul școlilor;
- îmbunătățirea condițiilor de trai (raportat la locuințe) prin sprijinirea construirii de locuințe pentru tineret, sprijinirea construirii de cămine private și prin sprijinirea dezvoltării în continuare a zonelor de campus studențești, incluzând creșterea accesului la servicii publice furnizate;
- încurajarea inițiativelor cu caracter antreprenorial în rândul tinerilor, precum și crearea unui cadru propice pentru creșterea locurilor de muncă pentru studenți cu program parțial de muncă.

2) *domeniul comunitar pentru sport:*

- elaborarea și construirea unui sistem logistic integrat, metropolitan, care să poată susține educația fizică și sportul de la cel „de masă” până la cel de înaltă performanță internațională, iar acest sistem să facă parte din Planul Urbanistic General.

3) *domeniul comunitar pentru cultură:*

- elaborarea unei politici comunitare în domeniul cultural în sistem unitar, fără așa zise „multiculturalisme”; *cultivarea unei conștiințe urbane comune care să excludă sentimentul etnic;*
- elaborarea și susținerea instituțional-logistică și financiară a unui proiect cultural, bazat pe parteneriatul dintre operatorii culturali privați, instituțiile publice de cultură, mediul de afaceri și administrația publică locală;
- elaborarea și lansarea unui proiect cultural, bazat pe calendare de evenimente festive, anuale și multianuale, care să configureze emblema culturală a metropolei.

4) *domeniul comunitar pentru servicii sociale:*

- proiectarea și elaborarea unei logistici instituționale comunitare, capabilă să coordoneze planuri strategice de servicii sociale în domeniile fundamentale ale siguranței copiilor, bătrânilor, familiei, străzii și a spațiilor publice, etc.;
- fundamentarea și elaborarea unor *norme de geografie comunitară* (socială, ecologică, de securitate publică) care să fie supuse unui referendum local și care să constituie scheletul unei „*geografii normative*” (I. Mac, 2008) pentru sociosistemul urban Cluj-Napoca.

5) *domeniul pentru sănătate și asistență medicală:*

- crearea unei structuri interdisciplinare, la nivelul județului sau municipiului, care să includă instituții competente, juridic și profesional, autorități publice locale, reprezentanți ai populației, ai organizațiilor profesionale ale furnizorilor de servicii

medicale și ai instituțiilor de învățământ universitar medical, cât și ONG-uri active în domeniul sănătății, care să implementeze și să coordoneze o strategie unitară în asigurarea și proiectarea asistenței medicale și a stării de sănătate, publice.

6) *domeniul comunitar al organizațiilor neguvernamentale (ONG):*

- elaborarea unei geopolitici locale pentru dezvoltarea relațiilor intersectoriale între mediul neguvernamental, nonprofit, mediul de afaceri, mediul politic (național și internațional) și administrația publică locală;
- susținerea financiară a ONG-urilor, exclusiv pe baza unui plan strategic supus referendumului local o dată la cinci ani.

* Proiectarea „evoluției durabile” a spațiului urban Cluj-Napoca prin metoda PERT.

Spațiul urban Cluj-Napoca este în primul rând un *spațiu terțiar, generat de rolul funcțiilor vitale* (funcția rezidențială, funcția de securitate, etc.). Punctul 4.3 din schema mea de analiză abordează problematica geografiei sale prospective și a proiectării acesteia pentru o *evoluție durabilă*. Acest lucru îl văd realizabil prin folosirea unor metode sistemice complexe care să asigure această dezvoltare, pe baza unor proiecții fundamentate exhaustiv. O astfel de metodă, pretabilă și indispensabilă pentru proiecte mari și complexe (L. Marin, 2007), este *metoda PERT*. Cu ajutorul unei asemenea metode, voi rezolva (secvențial) în cadrul analizei sistemului terțiar Cluj-Napoca proiecția geografică în evoluția sa viitoare, o evoluție durabilă. Cred că, fără să neglijez câtuși de puțin concepția prin care sunt văzute „*principiile organizării sistemelor teritoriale*” (I. Ianoș, 2000), geografia ca *știință a spațiului geografic complex* trebuie, în finalul oricărei analize, să „concretizeze” *perspectiva evoluției acestuia prin proiectare*.

Pentru scopul meu consider că pot trece peste unele etape ale „*programării proceselor complexe prin metoda drumului critic*” (L. Marian, 2007) și voi simplifica în parte procedura, introducând în caseta tehnică doar lista evenimentelor (activităților) și construcția graficului rețea. Voi adopta Convenția Europeană, prin care “*nodurile graficului*” reprezintă activitățile, iar săgețile *legăturile cronologice și critice*. În consecință, văd evoluția durabilă a spațiului urban Cluj-Napoca prin rezolvarea obligatorie a listei de operațiuni *geomanageriale* de mai jos:

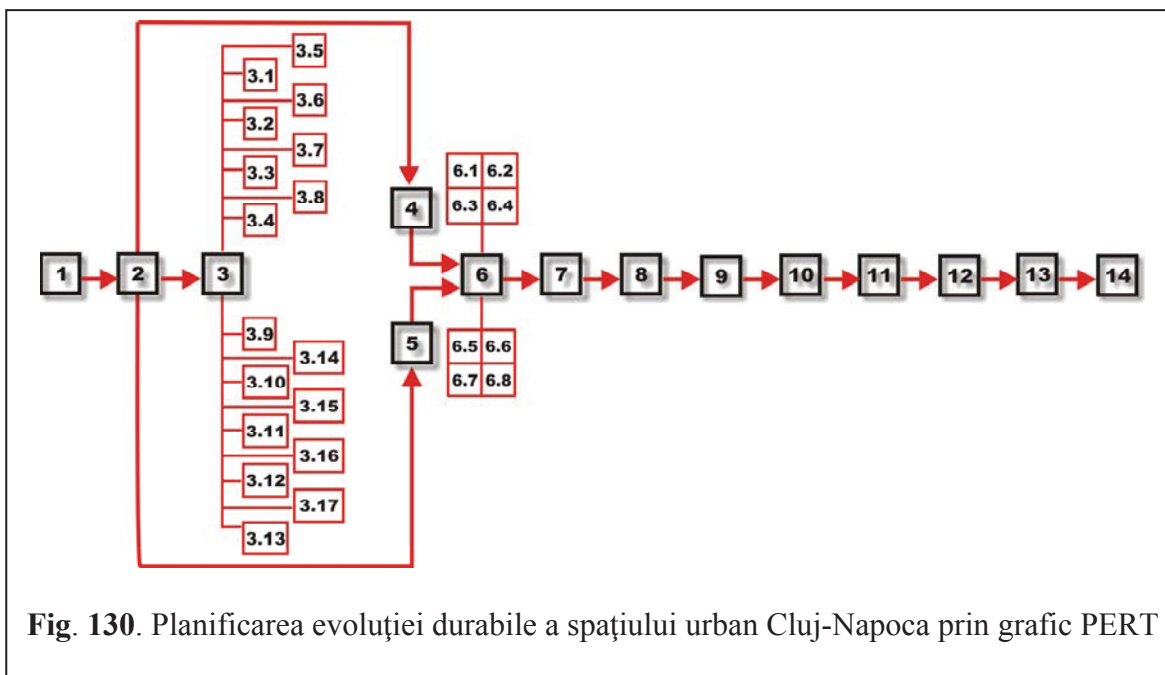
Tabelul 109. Lista operațiunilor geografic-manageriale pentru evoluția durabilă a spațiului geografic Cluj-Napoca

Nr. pas	Operațiuni geografico-manageriale - pentru graficul PERT
1.	Topografierea teritoriului municipiului Cluj-Napoca
2.	Elaborarea planului topografic al municipiului – scara 1:10 000

Tabelul 109. Lista operațiunilor geografic-manageriale pentru evoluția durabilă a spațiului geografic Cluj-Napoca

Nr. pas	Operațiuni geografico-manageriale - pentru graficul PERT
3.	<p><i>Elaborarea planurilor topografice speciale pe domenii de " sisteme tehnice mari":</i></p> <p>3.1. planul topografic al rețelei de canalizare;</p> <p>3.2. planul topografic al rețelei de apă potabilă;</p> <p>3.3. planul topografic al rețelei de distribuție a gazului metan;</p> <p>3.4. planul topografic al rețelei de furnizare a agentului termic și a apei calde;</p> <p>3.5. planul topografic al rețelei de distribuție a energiei electrice;</p> <p>3.6. planul topografic al rețelelor de telecomunicații;</p> <p>3.7. planul topografic al rețelei de transport urban călători;</p> <p>3.8. planul topografic al străzilor;</p> <p>3.9. planul topografic al spațiilor verzi;</p> <p>3.10. planul topo-hidrografic al municipiului;</p> <p>3.11. planul topografic al zonelor urbane poluate;</p> <p>3.12. planul topografic al riscurilor geomorfologice de pe teritoriul municipiului;</p> <p>3.13. planul topografic al stării de securitate urbană;</p> <p>3.14. planul de cooperare și intervenție comună în situații de urgență, de pericol și de catastrofe;</p> <p>3.15. planul de evacuare a populației urbane în situații de pericol grav;</p> <p>3.16. planul turistic al municipiului și a zonelor adiacente;</p> <p>3.17. planul topografic al siturilor arheologice.</p>
4.	Elaborarea strategiei de dezvoltare a municipiului
5.	Elaborarea Planului Urbanistic General al municipiului
6.	<p><i>Proiectarea dezvoltării tehnice urbane din municipiul Cluj-Napoca:</i></p> <p>6.1. Proiectarea dezvoltării rețelei de canalizare;</p> <p>6.2. Proiectarea dezvoltării rețelei de apă;</p> <p>6.3. Proiectarea dezvoltării rețelei de distribuție a gazului metan;</p> <p>6.4. Proiectarea dezvoltării rețelei de furnizare a agentului termic și a apei calde;</p> <p>6.5. Proiectarea dezvoltării rețelelor de telecomunicații;</p> <p>6.6. Proiectarea dezvoltării rețelei de transport urban călători;</p> <p>6.7. Proiectarea dezvoltării rețelei stradale;</p> <p>6.8. Proiectarea dezvoltării spațiilor verzi.</p>
7.	Reevaluarea și definitivarea structurală a PUG în conformitate cu proiectele sistemelor tehnice și cu strategia de dezvoltare, etc.
8.	Fundamentarea și elaborarea " <i>strategiei de dezvoltare</i> " a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca
9.	Fundamentarea și elaborarea unei geografii normative pentru teritoriul municipiului Cluj-Napoca
10.	Proiectarea Planului general de evoluție durabilă al municipiului Cluj-Napoca
11.	Votarea în Consiliul Local Cluj-Napoca a Planului Urbanistic General, a Strategiei de Dezvoltare a Zonei Metropolitane și a tuturor planurilor și proiectelor de dezvoltare durabilă de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca
12.	Fundamentarea și elaborarea planurilor financiare pentru realizarea Planului general de evoluție durabilă a municipiului Cluj-Napoca și a Zonei metropolitane
13.	Elaborarea și proiectarea planurilor PERT și Gantt pentru realizarea Planului general de evoluție durabilă și a planurilor speciale aparținând de acesta
14.	Realizarea proiectelor din planul general de evoluție durabilă a municipiului Cluj-Napoca

Fig. 130. Planificarea evoluției durabile a spațiului urban Cluj-Napoca prin grafic PERT

* **Abordarea procesului de înființare al Parcului Natural Masivul Feleacului, prin intermediul metodei drumului critic (varianta de lucru).** În continuare, utilizând metoda drumului critic, voi încerca să prezint problematica înființării unei noi zone naturale protejate pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca, precum și pe cel al comunelor Feleacu, Tureni, Ciurila și Florești. Aceasta va avea denumirea de “**Parcul Natural Masivul Feleacului**”, și, după cum am menționat deja, va include ariile protejate Făgetul Clujului și Valea Căprioarei, precum și obârșiile Văii Micușului, Cheile Sălicei, Platoul Carstic Sălicea și Pădurea Tăuți.

Tabelul 110. Lista operațiunilor geografico-manageriale pentru înființarea zonei naturale protejate Parcul Natural Masivul Feleacului

Nr. etapei	Operațiuni geografico-manageriale	Durata (luni)
1. Informare și cercetare privind specificul zonei protejate:		8
1.1.	- documentare din listele oficiale însușite de instituțiile abilitate cu gestiunea și protejarea valorilor naturale;	1
1.2.	- documentare din studii, lucrări de specialitate, inclusiv anchete;	2
1.3.	- documentare din proiecte de specialitate și de urbanism;	1
1.4.	- documentare din simpozioane, colocvii, expoziții, mass media, etc.	1
1.5.	- identificarea elementelor remarcabile, cu caracter de unicat ce justifică înscrierea în listele oficiale și evidențierea factorului “valoare” (internațională, națională);	2
1.6.	- justificarea privind necesitatea protejării valorii prin instituirea unor reglementări de folosință și intervenție, precum și analiza zonei, inclusiv vecinătățile, cu evidențierea: factorilor de agresiune și evaluarea consecințelor viitoare ale acțiunilor ce se desfășoară astăzi;	1
2. Elaborarea Planului Urbanistic de Zonă Protejată (P.U.Z.P.):		10

Tabelul 110. Lista operațiunilor geografico-manageriale pentru înființarea zonei naturale protejate Parcul Natural Masivul Feleacului

Nr. etapei	Operațiuni geografico-manageriale	Durata (luni)
2.1.	- stabilirea scopului proiectului (dezvoltare durabilă; protecție și conservare; turism);	1
2.2.	- încadrarea în categoria de importanță (națională, inclusă în PATN);	1
2.3.	- definirea gradelor de protejare;	1
2.4.	- stabilirea implicațiilor în acțiunea de gestionare a teritoriului (intervenții urgente și/sau de durată asupra factorilor de presiune);	1
2.5.	- realizarea proiectului propriu-zis, care să cuprindă: concluzii ale studiilor de fundamentare, reglementările de bază, planșe (încadrare în zonă; situație existentă și priorități; analiza fondului construit și natural; analiză geotehnică; zonificare teritoriu, etc.)	4
2.6.	- realizarea regulamentului, care să explice P.U.Z.P. și să stabilească permisiuni și restricții;	2
3. Popularizarea, consultarea, avizarea și aprobarea proiectului		2
4. Aplicarea P.U.Z.P. și a regulamentului, ambele aprobate		3

Sursa: prelucrare după V. Surd (2010)

Fig. 131. Drumul critic pentru proiectul de instituire a zonei naturale protejate "Parcul Natural Masivul Feleacului"

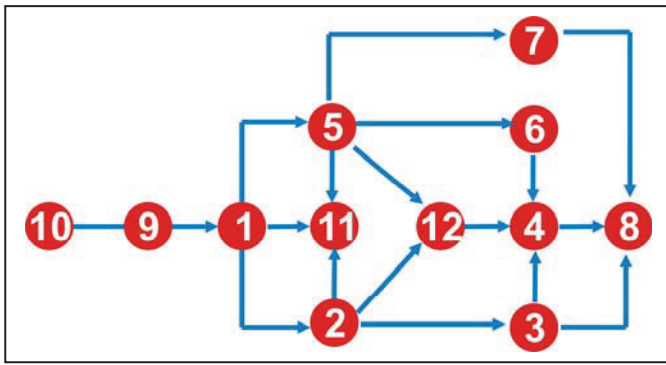
* **Proiectarea geografică a străzii Rășinari (din cartierul Gheorgheni) prin metoda drumului critic.**

- a) Situația *stării geografice*. În anul 2010, strada Rășinari se prezenta astfel:
- canalizarea colmatată, învechită și surpată;
  - lipsa trotuarelor pietonale sau, în cel mai fericit caz, segmentarea lor;
  - o suprafață asfaltică improvizată;
  - lipsa bordurilor de delimitare față de spațiul verde;
  - puncte gospodărești-locative improvizate, murdare, fără scurgere pentru lichide, etc.;
  - blocuri de locuințe fără puncte gospodărești amenajate;
  - spațiul rutier ocupat cu autovehicule parcate neregulamentar, abuziv;
  - frecvența blocajelor pentru accesul mașinilor de transport gunoi menajer sau a echipajelor de urgență (salvare, pompieri, etc.);
  - degradarea progresivă a comportamentului civic al asociațiilor de locatari, raportat la curățenie, întreținere, depozitare gunoi, etc.;

- copaci neîngrijiți și sălbăticiți în spațiile verzi;
- abuzuri și distrugere asupra blocurilor de locuințe prin ancorarea unor cabluri de comunicații;
- rețea de apă și canalizare învechită, degradată, cu scurgeri necontrolate și cămine de vizitare inundate, cu pierderi de apă din rețea și pericol de infestare din mediu;
- poluare excesivă: chimică prin fumul eșapamentelor; fonică prin mașini parcate sub geamuri sau difuzarea slujbelor religioase în spațiul public, etc.;
- depozitarea clandestină la punctele gospodărești a deșeurilor voluminoase și din demolări;
- rețea de gaz zonală (subterană) cu termen de securitate epuizat, depășit;
- construcții de garaje nesistematizate, fără autorizație și fără P.U.D. și P.U.Z.

b) ***Lista obiectivelor proiective obligatorii*** cuprinde următoarele:

1. executarea planului topografic al străzii;
2. proiectarea rețelei subterane pentru apă curentă, canalizare, rețea de gaz metan; telefonie prin cablu și telecomunicații diverse într-un sistem unitar subetajat;
3. executarea noilor rețele susmenționate;
4. realizarea planului geoarhitectural-ambiental al străzii;
5. reproiectarea străzii-aleii până la perimetrul construit al blocurilor și locuințelor (parte carosabilă, trotuare, alei acces, spații verzi, puncte gospodărești, parcări, garaje, hidranți etc.);
6. reconstruirea străzii-aleii până la perimetrul construit al blocurilor și locuințelor (parte carosabilă, trotuare, alei acces, spații verzi, puncte gospodărești, parcări, garaje, hidranți, etc.);
7. inventarierea autoturismelor parcate și impunerea unui regim de parcare controlat și taxat;
8. elaborarea unui program-opis pentru administrarea și gestionarea străzii prin asociații de proprietari;
9. elaborarea studiului de fezabilitate și a devizului estimativ-general și pe categorii de lucrări;
10. elaborarea proiectului de Hotărâre a Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca pentru realizarea proiectului;
11. proiectarea drumului critic pentru realizarea noii geografii a străzii Rășinari;
12. calcularea devizului lucrării și repartiția finanțării pe beneficiari.

Fig. 132. Drumul critic în realizarea geografiei prospective a străzii Rășinari

5. GEOGRAFIA FUNCȚIILOR “TERȚIARE” ȘI “FENOMENUL FRONTIEREI” ÎN MUNICIPIUL CLUJ-NAPOCA

5.1. „Frontiera”, concept sociogeografic și geopolitic

Încă din memoriul epistemologic, precum și în toate fundamentările teoretice ale acestei lucrări, am afirmat că, datorită complexității municipiului Cluj-Napoca (un „*sistem teritorial complex*” – I. Ianoș, 2000; un „*geosistem*” – I. Mac, 2000; 2008; un „*sistem tehnic*” mare – V. Surd, 2009), analiza acestuia este obligatoriu a fi abordată sub imperativele *științelor complexității*. Sunt conștient că și ierarhia criteriilor epistemologice este la fel de importantă, motiv pentru care am analizat subsistemul funcțional terțiar al municipiului folosindu-ne de construcții epistemologice a căror structură concepțională se bazează pe modele fundamentate (analiza sistemelor teritoriale – I. Ianoș, 2000) în literatura geografică, în știința conducerii (metode euristice), în managementul proiectelor, etc. Sesizând însă în cuprinsul aceluiași univers al științelor complexității că, în cunoaștere, operăm cu modele simplificate (pe care le putem concepe și stăpâni) și care în realitate sunt doar „etichete” ale realității, iar dacă nu putem depăși acest model, ne „îndrăgostim” de el, ne condamnăm la „*suficiență și limitare*” (F. Munteanu, 2006), am înțeles că procesul modelării sistemice este foarte păgubos în cazul sistemelor geografice care sunt prea complexe și vii pentru a fi controlate mecanicist, impunându-se așadar un nou sistem de gândire, unitar doar în sensul capacității tuturor minților de a-l înțelege, dar complex și nou prin metodă, teorie și abordare.

În consecință, în acest capitol voi aborda geografia subsistemului terțiar din geosistemul Cluj-Napoca, în „spațiul” creat de *fenomenul frontierei*, unul dintre cele mai complexe fenomene socio-geografice pe care oamenii de știință (sociologi, geografi, geopoliticieni, istorici, antropologi, etc.) le-au sesizat și le-au remarcat atunci când analizarea evoluției lumii a pătruns și în „profundimea” geografiei umane. Acest *fenomen al frontierei* sau *frontiera*, ca accepțiune socio-geografică de maximă complexitate, se integrează perfect (spre exemplu) în „*Legea complexității progresive a geosferelor și interacțiunii lor*” (S. Mehedinți, 1927), atunci când analizăm un geosistem complex precum municipiul Cluj-Napoca. Același concept al frontierei ca fenomen universal este extrem de sugestiv analizat din perspectiva teoriilor morfologice asupra socio-geosistemelor, „exploatând” relevant toate instrumentele utilizate în științele complexității (teoria fractalilor, sinergetica, teoria haosului, știința cogniției, știința computațională, etc.).

Înainte de abordarea analitică a subsistemului terțiar din geosistemul Cluj-Napoca, vom căuta să înțelegem sfera conceptului de „*frontieră*” (F.J. Turner, 1920), de fenomen al frontierei, mai exact ce este „*frontiera*” ca fenomen socio-geografic și antropogeografic. *Frontiera* sau *fenomenul frontierei* este un concept antropogeografic și sociologic lansat și fundamentat în antropologie și

sociologie de F.J. Turner în 1893, pentru a explica „procesele înaintării” unei culturi, a unei civilizații (euroatlantice, americane, etc.). I. Bădescu (1995) definește „fenomenul frontierei” ca „...totalitatea proceselor prin care se manifestă o expansiune istorică, fie a unui popor, fie a unei civilizații, fie a unei religii sau ideologii ori a unui imperiu”. Autorul menționează totodată aplicarea definiției conceptului de fenomen al frontierei la: frontiera popoarelor; frontiera civilizațiilor; a imperiilor; a religiilor; ideologiilor; culturilor, etc.

F.J. Turner, odată cu lansarea în literatura științifică a conceptului de fenomen al frontierei, caracterizează procesul acestei înaintări cu toate aspectele și formele sale: economice; sociale; politico-juridice; lingvistice; culturale; ecologice; morale sau religioase. Întreaga serie a oamenilor de știință care au îmbrățișat filozofia acestui concept și a concepției despre manifestarea și evoluția unei frontiere au văzut în ea un factor creator de destin, care, conform lui I. Bădescu (1995), își dispută cu matca rolul creator în istoria neamurilor. „Matca și frontiera sunt cele două repere prin care putem judeca îndeajuns de cuprinzător manifestările unui popor în istorie, și prin care putem configura definirea, caracterizarea și geneza sufletului unei nații”. Pe parcursul fundamentării mele, voi releva rolul „geopoliticii națiunii”, raportat la fenomenul frontierei, o contribuție originală românească.

În prima epocă a fundamentării teoriei frontierei, aceasta era considerată ca expresie a unei *culturi dominante*, bazându-se pe unele teorii hegemonice precum teoria ricardiană, literatura colonială, teoria cantitativă a valorii sau raționalismul individualist. Ulterior, prin aprofundarea complexă a studiilor asupra frontierei ca „fenomen social total”, s-a dovedit că aceasta este *locul marilor recepții culturale*, al sintezei generale între sistemul activ (agresiv) și cel receptiv (pasiv sau *reacționist*). Din aceste „locuri” de întâlnire a culturilor, a popoarelor, a civilizațiilor, prin acest fenomen de recepție, reacție și sinteză, s-au născut noi culturi și noi civilizații, care vor deveni noi fenomene ale frontierei. Acest proces complex și socioexhaustiv a configurat o serie de trăsături ale fenomenelor frontierei în una căroră I. Bădescu (1995) identifică șase categorii ale fenomenului:

- a) frontieră controlată;
- b) frontieră necontrolată;
- c) reacție de întărire;
- d) reacție de slăbire (descurajare);
- e) reacție de retragere (cedare);
- f) *reacție de abandon* (pe care o propunem, considerând-o reprezentativă pentru unele popoare istorice vechi – incașii, maiășii, etruscii, dacoromânii??, etc.).

Culturile care au rezultat din aceste procese au fost numite culturi ale reacției, reacționare, însă eu le voi numi *reacționiste* întrucât în limbajul românesc semantica termenului „reacționar” a fost malformată, înregistrând în mentalul colectiv un „registru” peiorativ (tot ca o reacție necontrolată la fenomenul frontierei comuniste).

Ca *fenomen social total*, frontiera s-a dovedit creatoarea unor noi matrici, definitorii pentru spațiile cuprinse. Ea se manifestă de fiecare dată în forme specifice spațiului și „locului”, îmbrăcând trăsături originale, de sinteză, și caracterizându-se printr-un „spirit” al ei, configurat de trăsături pozitive, negative, intelectuale, economice, materiale sau spirituale. De exemplu, *frontiera europeană* a dezvoltat o serie de trăsături definitorii: individualismul; egocentrismul; revoluția motivațiilor; revoluția speranței; capitalismul sălbatic, speculativ; dezorganizarea emoționalității prin dorința de câștig; spiritul întreprinzător; încrederea în viitor (idem).

Trăsăturile frontierei văzute de F.J. Turner sunt reprezentativ transferate în intelectualul american: acuitatea spiritului; curiozitatea excesivă; simțul practic; inventivitatea; atașamentul pentru valorile materiale; sărăcia simțului artistic; individualismul și exuberanța spiritului de libertate. Aceste trăsături vor declanșa și vor genera la rândul lor în spiritul frontierei o serie de procese ale frontierei (spirituale, instituționale, economice, religioase, etc.). Fiecare frontieră va fi caracterizată în istorie de spiritul ei, de trăsăturile ei, de procesele ei și chiar și de instrumentele ei. Sistemic, acestea vor construi în consecință: o sociologie a frontierei, o economie, o antropologie, o psihologie, o religie, o filozofie, o morală, o politică a frontierei, etc. Cu siguranță, aprofundarea acestora în cazuri particulare și generale va duce la noi metode de cunoaștere, la acea *societate a cunoașterii*, care, conform teoriei complexității, va determina construirea și fundamentarea de noi paradigme pentru înțelegerea lumii secolului XXI, un secol de intrare în multiglobalizare. Aceste paradigme ale frontierei îmi vor folosi în „spargerea” modelelor istoriciste (consacrate) despre lumea noastră (despre originea Europei, despre originea nației române, despre originea scrierii, despre civilizația lumii și mai ales a Europei). Geografia, spre exemplu, pe care o văd ca pe o *filozofie a științelor măsurabile*, poate și trebuie să valorifice „spiritul geopoliticii popoarelor”, fundamentat de S. Mehedinți, prin care mișcarea spațiilor și mișcarea etnografică se constituie în condiția geopolitică a unui popor că dinamica spațiilor și dinamica popoarelor construiesc configurația geopolitică, dar care se bazează și pe repere fixe (geografice, etnogeografice, etc.). Văd un astfel de reper și în așezările umane de pe teritoriul românesc, în cazul nostru special Cluj-Napoca, așezare care, în spiritul locului, dobândește rolul de *simbol sacru* („*loc sacru*” – I. Bădescu, 1995). Nu trebuie să neglijez în acest sens, ci trebuie să „privesc” cu multă acuitate tendințele din ce în ce mai rafinate, dar și mai agresive de neolegitimare istorică, *prin primordialitate, prin întâietate, care apar în ultimele decenii asupra primelor popoare, primelor așezări umane, primelor civilizații*, etc. Dacă în spiritul frontierelor hegemonice, în ultimii 2000 de ani s-a reușit dominarea unor spații globale, astăzi, când în baza unor extraordinare descoperiri arheologice susținute științific, această „hegemonie” este răsturnată, se caută noi instrumente de „restaurare”, care în spațiul noii *frontiere mondialiste* să prevină orice contestare a vechilor paradigme despre geografia umanității.

Într-un alt registru de abordare a conceptului de frontieră, mă pun în situația de a fi prevăzător și de a reitera unele considerații asupra cărora D. Dungaciu (1995) atrage atenția: conceptele, noțiunile lingvistic-geografice de „limită”, „graniță”, „hotar” și „frontieră”. De ce consider oportună clarificarea acestor termeni care definesc, fiecare, concepte sociogeografice? Fac acest lucru din mai multe motive, dar în primul rând deoarece constat că spațiul semantic al termenilor în cauză vehiculează concepte care, „insinuate” în acte geojuridice, diplomatice, legislative, pot crea consecințe iremediabile în spațiul geografic al unui popor (neatent la sfera de joc a acestor concepte). Acea expansiune a unei culturi, civilizații, ideologii, popor, etc., expusă în definiția frontierei, cuprinde în momentul de față absolut toate spațiile și direcțiile. De aceea, o geografie a fenomenului frontierei trebuie analizată și monitorizată și cu instrumentele unei geografii normative a expresiilor și termenilor utilizați oficial, neoficial, științific sau politic.

Limita, din punct de vedere geografic, are mai mult sensul de *limită teritorială*, care, conform DEX (1975) definește „*linia (care) delimitează teritoriul unui stat, al unei provincii, al unei regiuni, etc.*” și este considerat ca un sinonim al expresiilor de graniță sau hotar. Unele dicționare acceptă sinonimia și cu termenul de *frontieră de stat*.

Granița, ca expresie și concept, în toată aria limbii române, înseamnă categoric o *limită*, dar în geografie, în topografie, în diplomație, conform aceluiași DEX (1975), este „*limita care desparte două state*”. Alte dicționare (românești), precum Micul Dicționar Enciclopedic (1972), fac sinonimie în primul rând cu *frontieră*, cu *hotar* și abia pe urmă cu *limită* sau *margină*.

Conform DEX (1975), **hotarul** este „*linia de demarcație care desparte o țară de alta*” și „*frontieră*” ori „*graniță*”, iar **frontiera** este „*linia naturală sau convențională care desparte teritoriul unui stat de teritoriul altor state...*” și „*graniță*” ori „*hotar*”.

Iată deci că, exact cum remarcă D. Dungaciu (1995), apare între cei patru termeni o „*intersarjabilitate*”, dar nu una totală și acest lucru este resimțit în primul rând de științele sociale. Majoritatea țărilor europene fac distincția clară între cei doi termeni (din patru) cu utilizare foarte frecventă (*frontieră* și *graniță*). Această distincție, în literatura științifică și diplomatic-juridică românească, a fost indubitabilă până în 1989. După momentul de prag 1989-1990, întreaga perioadă de tranziție a sistemului național românesc a fost marcată de o tulburare și o bulversare a tuturor elementelor și conceptelor, inclusiv a celui de graniță, care a devenit tot mai frecvent, până la saturație, frontieră. Așa se face că nu mai avem granițe, ci frontiere, nu mai avem grăniceri, ci polițiști de frontieră, nu mai avem evenimente la graniță, ci evenimente la frontieră, nu mai avem puncte de trecere a graniței, ci a frontierei, etc. Cei patru termeni implică în consecință multă atenție pentru geografi și mai ales pentru geografiile politică și juridică, deoarece bogăția semantică în limba română poate avea efecte negative. *Astfel de efecte sunt în fond și provocate și programate, în cadrul proceselor frontierei, limbajul geografic devenind astfel un instrument al frontierei.*

În concluzie, avansează necesitatea impunerii în literatura geografică a unei atenții scrupuloase în folosirea unor termeni precum: graniță; frontieră sau teritoriu; ținut; emigrație și imigrație, etc., deoarece odată scăpat de sub control un anumit cuvânt, termen sau concept, ori odată acceptat, fenomenul frontierei va face din el un „instrument” cu putere de argument, ca de exemplu denumirea de *rrom*. Din păcate, nici nu este nevoie să construiesc ucronii pe marginea acestui argument, deoarece dovada este mai mult decât „evidentă” în cazul românilor și al României.

În ceea ce privește distincția frontieră-graniță, între cele două trebuie să remarc argumentul că „*nuanța decisivă care le desparte stă în tensiunea (caracterul dinamic) pe care o subînțelege primul termen*” (I. Bădescu, D. Dungaciu, 1995). Frontiera, în accepțiunea geografică și geopolitică, nu desemnează ceva rigid, imobil, fix, registrul său de utilizare fiind vast. Vorbim despre frontiere religioase, nu despre granițe religioase, cercetăm frontiere culturale, nu granițe culturale, studiem fenomene de frontieră, nu fenomene de graniță. Diferențele de ton există în viziunea oricărei analize subtile, amendând serios, cel puțin în științele sociale, sinonimia celor două *denumiri* (idem.).

5.2. Conceptul frontierei în definirea zonei de influență urbană în teritoriu

5.2.1. Aspecte gnoseologice

Istoria așezărilor umane înregistrează apariția orașului în peisajul geografic încă de acum 10000 de ani, când oamenii încep să traiască în state și în orașe. Acesta este momentul „creării frontierelor” între popoarele tribale și civilizații (I. Bodley, 1990, preluat din I. Bădescu, 1995). Din acest moment, orașul a rămas un element fundamental în geografia umanității, cultivându-și și întărindu-și poziția în toate sociosistemele geografice ulterioare. Această poziție dominantă în toate sociosistemele istorice a determinat concentrarea multor preocupări asupra orașului (din punct de vedere istoric, religios, geografic, antropologic, etc.). Desprinderea definitivă și individualizarea științei geografice în „...*studiul poziției orașelor în spațiul geografic*” (C. Vert, 2000) se remarcă abia în sec. al XVIII-lea, moment din care se înregistrează o explozie de opinii asupra acestui sistem, fie analizat izolat, fie în contextul altor sisteme geografice.

Parcurgând abordările științei geografice asupra orașului, constat că ele au metode, concepții și modele complexe, marcate de caracterul predominant al preocupării asupra orașului (istoric, religios, geografic, etc.), iar în cadrul geografiei, orașul a fost și este studiat intra- și interdisciplinar, pornind de la o serie consacrată de concepte și perspective de abordare, prin care acesta este definit (cu mari dificultăți datorită diferențelor conceptuale), prin care este „modelat”, structurat conceptual-teoretic și prospectat, în vederea unei dezvoltări durabile, etc.

Din momentul în care geografia și-a fundamentat concepția sistemică asupra învelișului terestru superior și în special odată cu etapele „structuralist-sistemică” și „ecogeografică”, definiția,

funcția, structura și poziția orașului ca sociosistem, au impus abordări și unghiuri de analiză noi, identificări și explicații complexe. Din această perspectivă, în prezenta lucrare voi aborda relația sistemică dintre conceptul „frontierei” și oraș. Mai precis, voi aborda problematica zonei de influență a orașului proiectând construcția teoretică a „*conceptului frontierei*” în definirea zonei de influență urbană.

Conceptul „frontierei” sau „fenomenul frontierei” a fost lansat și fundamentat, după cum am mai menționat, de către Frederick J. Turner în 1893. Ulterior, în lucrările istoricilor, sociologilor, geografilor, dar mai ales a geopoliticienilor, acest concept se consacră definitiv în ciuda multor diferențe de „ton” care au apărut adeseori, datorită sinonimiei dintre termenii „frontieră” și „graniță”. Însă „...*nuanța decisivă care le desparte stă în tensiunea cu caracter dinamic pe care o subînțelege termenul de frontieră*” (D. Dungaciu, 1995), registrul său de utilizare fiind foarte larg. Așa se face că în literatura științifică se vorbește de „frontiere culturale” și nu de „granițe culturale” sau de „frontiere religioase” și nu de „granițe religioase”.

În consecință, apare următoarea întrebare: dacă frontierele sunt fenomene (culturale, ideologice, civilizatoare) expansive, care sunt căile prin care frontiera își atinge obiectivele? Pe de altă parte, geografia urbană demonstrează că toate frontierele s-au folosit în expansiunea lor de așezări, mai concret de orașe. Frontierele au creat, au dezvoltat și s-au folosit în expansiunea lor de orașe, neexistând excepții. Iar din șirul frontierelor istorice (continentale sau universale), cel mai bun exemplu în acest sens este „frontiera europeană”, care „...*a debutat ca o rețea de centre urbane capabile să-și subordoneze vaste arii rurale (țărănești)*”, ajungând să se identifice ca înțeles cu „...*totalitatea proceselor de expansiune a lumii urban-capitaliste asupra unor vaste zone rurale*” (I. Bădescu, 1995). Iată așadar, de ce văd în conceptul frontierei un element fundamental în definirea orașului, a zonei de influență urbană, iar pe parcursul lucrării voi evidenția cum acest concept se manifestă complex asupra „orașului” și cum zonele de influență ale acestuia sunt determinate de frontieră prin mai multe forme și căi, cum între frontieră și oraș se nasc și se manifestă permanent relații deterministe definitorii.

5.2.2. Raporturi definitorii între fenomenul frontierei și influența urbană

Voi aborda aici problematica definirii influenței urbane pornind de la conceptul „fenomenului de frontieră”. În acest caz, sunt obligat să remarc faptul că fenomenul frontierei are în primul rând o determinare geopolitică. În consecință, întreaga construcție conceptual-definitorie trebuie să pornească de la asumția că orașul a făcut și face parte permanent din sistemele construite de frontiere, unde ocupă poziții sistemice multiple, poziții din care își construiește și își manifestă influențele în zonele sale de influență. Geopolitica frontierei va fi cea care va genera și va determina primordial poziția

orașului în raporturile definiției dintre frontieră și zona de influență a orașului în cauză. Rolul, poziția și funcția sistemică a orașului în cadrul raportului „frontieră - zonă de influență urbană” pot fi: **a) vector de influență; b) generator de influență; c) vector plus generator de influență și d) spațiu de confruntare.**

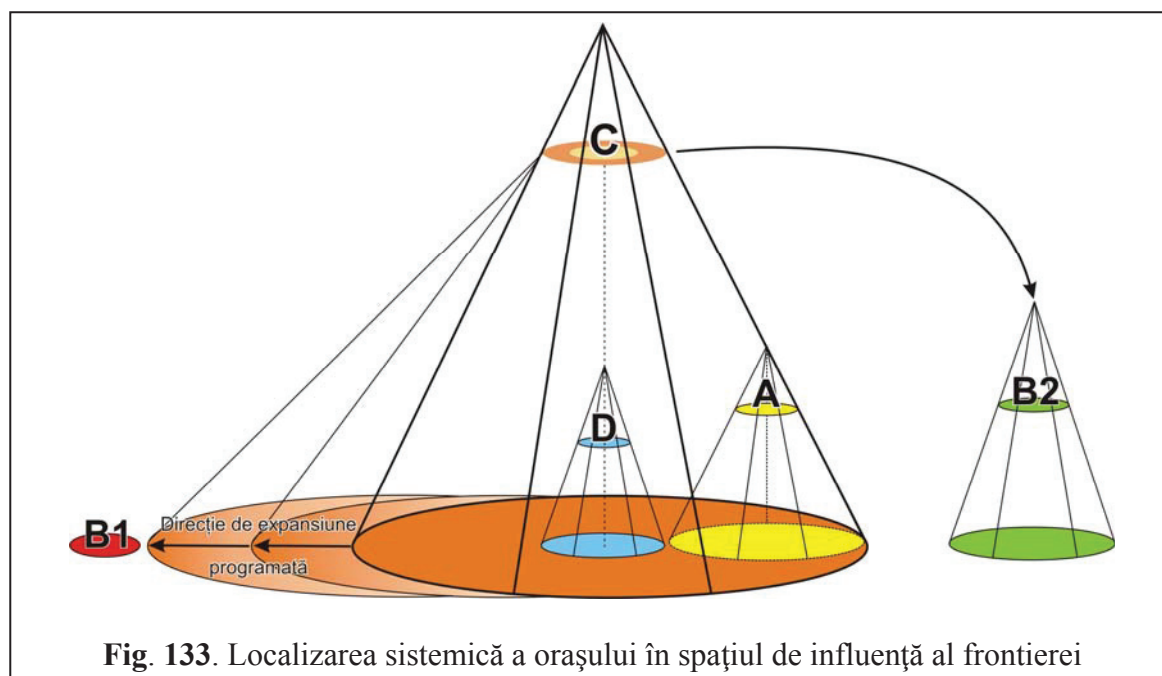
Din perspectiva **localizării sistemice a orașului în spațiul de influență al frontierei**, orașul poate ocupa următoarele poziții spațial-definiției, atât pentru influența frontierei cât și pentru rolul și zona de influență pe care o dobândește orașul:

a) orașul este localizat în interiorul spațiului de influență al „frontierei matcă” (I. Bădescu, C. Degeratu, 1995), respectiv în interiorul spațiului de influență al „locului central” al frontierei în cauză (a orașului generator din sistemul ierarhic superior); în această poziție, orașul va putea dobândi două funcții: de *vector de influență* al frontierei și de *vector plus generator de influență*;

b) orașul este localizat în exteriorul spațiului de influență al generatorului (locul central al sistemului superior); el va avea două poziții sistemice: *poziția „pe direcția programată”* (I. Bădescu, 1995), *direcția strategică de expansiune a frontierei* (b1) sau în *poziția desantat (lansat) în spațiul țintit de influență al frontierei expansive* (b2);

c) orașul este localizat în „centrul” spațiului sistemic de influență; în acest caz, orașul analizat este *exclusiv generator de influență* în spațiul său, în care ocupă „locul central”;

d) orașul este localizat în centrul propriului spațiu de influență, acoperit de spațiul de influență al suprasistemului ierarhic.

Fig. 133. Localizarea sistemică a orașului în spațiul de influență al frontierei

Aceste patru poziții vor deveni definiții în construcția *patternului* (S.A. Levin, 1992.; O. Autsuguki, 2006; I. Mac, 2008), prin care orașul X devine element sistemic în suprastructura configurată de „fenomenul frontierei”.

5.2.3. Raporturile de influență dintre structura orașului și structura teritoriului înconjurător, în câmpul frontierei

Analiza geografică a acestei construcții prospective introduce în dezbatere două categorii sistemice fundamentale: structura orașului și structura teritoriului. Pentru că „fenomenul frontierei” este în primul rând unul social, cele două structuri vor fi considerate în mod evident sociostructuri, iar în *câmpul frontierei* (ca element geografic și social) obiectul de studiu suprapune și interferează, pentru sinteza analizei prospective, spațiul geografic pe de o parte și activitățile umane, pe de altă parte. El devine astfel un „sistem socializat” (I. Mac, 2008), care din punct de vedere al geopoliticii frontierei va fi considerat de către populația locală ca „teritoriu primar”, pe care prin procese și instrumente specifice, fenomenul frontierei va căuta să îl transforme fie în „teritoriu secundar” fie în „teritoriu public”. În acest moment se naște întrebarea: De ce frontierele urmăresc transformarea teritoriului supus expansiunii în „teritoriu secundar” și mai ales într-unul „public”? Răspunsul transpare chiar de sub cele mai sofisticate acoperiri sau teorii asupra rolului teritoriilor în dezvoltarea societății.

Altman concluziona în 1975 că oamenii sunt extrem de atașați de teritoriile lor (primare), care sunt foarte importante pentru identitatea lor, pentru „marca lor identitară”, național definitorie. Acest lucru înseamnă că un fenomen al unei frontiere, în funcție de: locul său central generator; de geopolitica sa; de procesele și instrumentele specifice pe care le poate arunca în lupta de expansiune, va încerca să obțină pentru spațiul geografic țintit și în care orașul X ocupă una dintre pozițiile geostrategice amintite (generator, vector sau generator și vector), una din categoriile de teritorialitate de mai sus. Și aici intervine raportul deterministic între structura orașului și structura teritoriului adiacent lui. În această ecuație, structura orașului va determina strategii și procese, impunând instrumente „corespunzătoare” astfel încât influența orașului în teritoriu, spațiu înconjurător, etc., să fie cât mai eficientă și mai durabilă. Spre exemplu: dacă între structura etnică a orașului X și a teritoriului înconjurător există raporturi echilibrate și direct proporționale, cu siguranță frontiera va „ataca” teritoriul cu instrumente și *proces etnologice* (etnice), arogând pentru un presupus „sistem teritorial” (I. Ianoș, 2005), statutul de teritoriu primar. Dacă raporturile etno-demografice îi sunt net defavorabile, va ținti statutul de teritoriu secundar astfel încât sistemul teritorial firesc să fie „răsturnat”, modificat și să aparțină în mod egal tuturor (indiferent de număr, pondere și statut, pe care unele categorii de populație le au în acest sistem). În ultima fază și mai ales dacă este în cauză o „frontieră universală” sau continental-imperială, atunci ținta strategică finală, pentru „teritorialitatea” aceluia spațiu geografic țintit, este statutul de „teritoriu public”. Acest lucru se datorează faptului că un „teritoriu public” este al tuturor și al nimănui și nici un individ, grup sau națiune nu poate revendica drepturi asupra lui.

Cred că aceasta este în mare parte motivația ascunsă a numeroase teorii, prin care se încearcă insinuarea în literatura geografică (mai ales geopolitică) a unor concepte prin care sensurile de „teritoriu” și „teritorialitate” au ajuns să fie coborâte în taxonomia folosită în unele studii la nivel de „parcelă”, încercându-se „golirea” sa semantică și transferarea „teritoriului” de la categorii spațiale naționale, suverane, cu *teritorialități etnologice*, la categorii tehnice, similare „terenului”, „parcele”, „planului de amenajare”, „spațiului construit”, etc. Acest fenomen are loc în special în domeniile geografiei regionale, geografiei umane, planificării teritoriale, etc. Așadar, asumția prin care susțin că între *structura orașului* și *cea a teritoriului înconjurător* există raporturi definiții și configurative, pentru influența urbană în spațiul geografic înconjurător, se poate evidenția prin toate categoriile de structuri.

Aceste raporturi vor determina influențe specifice între cele două sisteme în cauză, în funcție de frontierele care se confruntă în spațiul orașului, de geopolitica frontierelor care se confruntă, de strategia de acțiune a frontierelor, de *spiritul locului* și de importanța „teritoriului” în geopolitica frontierei. În contextul acțiunii fenomenelor de frontieră, orașul va avea în general rol ofensiv, indiferent dacă procesele frontierei vor avea direcții centripete sau centrifuge. Influențele vor fi specifice și multiple, și pot fi clasificate astfel: *influențe puternice; influențe slabe; influențe lente; influențe rapide; influențe progresiste; influențe retrograde; influențe benefice; influențe dăunătoare; influențe geopolitice; influențe ale reacției controlate; influențe ale reacției necontrolate; influențe globaliste; influențe naționaliste; influențe ideologice; influențe ecologice, etc.*

Indiferent de expresiile proceselor frontierei, de influențele planificate, proiectate, dirijate, controlate sau rezultate în mod obiectiv, acestea vor fi cu atât mai eficiente și mai durabile cu cât raportul specific necesar (influenței) dintre cele două sisteme este mai apropiat de optim.

5.2.4. Orașul – spațiu de confruntare definiții pentru zona de influență

Ca spațiu de confruntare, orașul generează elemente și raporturi definiții determinate, în primul rând, de trăsătura definiții a frontierei: fenomen în expansiune, care acționează asupra orașului prin „instrumente” și se manifestă prin „procesele specifice”. În consecință, în *orașul-spațiu de confruntare* se vor naște următoarele raporturi: 1) întotdeauna frontiera exterioară se va confrunta în noul spațiu cu etnofrontiera (vom folosi această sintagmă, „etnofrontiera”, cu următoarele valori semantice: etnică; național-etnică; geolocală, fiind generată de spiritul locului); nu există spațiu urban, local, regional sau național, fără etnofrontieră; 2) atât frontiera exterioară cât și cea geolocală (demolocală) sunt expansionare (prin definiție) și 3) direcțiile de expansiune ale celor două frontiere pot fi: a) *de sens contrar* (cvasigeneral în prima etapă de confruntare); b) *de același sens* (când interesele geopolitice ale frontierelor se suprapun); c) *de sens contrar în faza de contact și de „reacție”*

și de răsturnare a sensului („axului”) frontierei (când frontiera exterioară, prin procese specifice, devine generatoare și expansivă prin răsturnarea, inversarea, sensului său expansionar asupra spațiului original, al „frontierei matcă”).

5.2.5. Configurarea zonei de influență urbană în raport cu fenomenele frontierei

Această configurare îmbracă, spre deosebire de forma clasică de modelare teoretică a conceptului, o structură mult mai complexă. *„Orașul își exercită influența pe arii de întindere variabilă în raport cu mărimea lui, cu rangul și activitățile pe care le concentrează, cu posibilitățile de conexiune cu exteriorul”* (V. Surd, 2003). Această susținere s-a dovedit suficient fundamentată în forma clasică de modelare teoretică a conceptului de influență urbană.

În contextul *frontierei*, configurarea și mărimea unei zone de influență urbană depinde acum de factori mult mai complecși precum: a) *poziția geospațială a orașului*; b) *poziția orașului în nomenclatura suprasistemului holarhic și a propriului sistem de influență (poziția de generator și loc central, poziția de vector, etc.)*; c) *renumele orașului*; d) *numărul, valoarea, dar mai ales oportunitatea resurselor orașului, pe care le poate mobiliza în susținerea funcțiilor și obiectivelor sale*; e) *mărimea (cantitatea) fiecărei resurse mobilizabile*; f) *forța resurselor (capacitatea de pătrundere și de expansiune în spațiul geografic)*; g) *specificul și calitatea vectorilor (instrumentelor) pe care îi poate mobiliza orașul*.

Iată de ce, spre exemplu, analiza și definirea zonei de influență urbană raportată la conceptul „fenomenului de frontieră” mă obligă să reanalizez și să reconsider multe elemente care intră în ecuația aceasta. Voi aborda doar două și anume: regula rang-mărime și raportul mărimea orașului-distanță-puterea de influență.

Regula rang-mărime, din punct de vedere al fenomenelor de frontieră, poate rămânea valabilă, dar fără să putem încadra orașele în raporturi matematice proporționale. Relația proporțională între (P)-populație și (N)-rang este alterată de *variabile ponderale*, care intervin frecvent în ecuația acestei relații. Mărimea este o variabilă foarte volatilă în condițiile „proceselor frontierei” (de exemplu Hunedoara, Petroșani etc., a căror mărime a depins ori depinde de monoresurse). *Rangul poate fi impus sau consacrat. De exemplu: a) orașele, care devin centre administrativ-teritoriale, cresc în rang și în mărime; b) aceleași orașe, în condițiile înființării unor regiuni administrativ-teritoriale, vor scădea ca mărime și rang; c) rangul „locului central” va fi pierdut sau limitat în cazul centrelor de județ încadrate în „regiuni”, iar rangul centrului regional și mărimea acestuia vor crește.*

Rangul este determinat primordial de funcțiile orașului, funcțiile atrag resursele sau le generează, iar resursele la rândul lor duc creșterea mărimii orașului (inclusiv din punct de vedere numeric). Proiectarea estimativă sau prospectarea mărimii orașelor de ranguri inferioare, pe scara

ierarhică, pornind de la poziția actuală (exemplul orașelor României – V. Surd, 2003) conduce la concluzia că acestor orașe, prospectate matematic prin relația rang-mărime, nu li se modifică nici poziția, nici rangul și nici valoarea raportului nu se schimbă. Se schimbă doar mărimea lor. Analizând relația în contextul fenomenelor de frontieră, observ însă că acest raport primește valențe noi în sfera geografiei politice, valențe care introduc în ecuația influenței, problema „centralității” și „alterității” în raporturile de influență între orașe. În final, acest lucru poate crea tendințe concurențiale ce pot fi speculate de eventuale „frontiere locale” sau chiar „universale”, care vor interveni în acest raport, potențându-l.

Raportul mărime-distanță-putere de influență, fundamentat în contextul acțiunii fenomenelor de frontieră, infirmă regula consacrată în modelul teoretic al geografiei urbane clasice. În toate modelele din literatura geografică se afirmă că cea mai puternică legătură dintre oraș și regiunea sa înconjurătoare este cea economică. Geografia frontierei evidențiază exact fenomenul invers. Exemplul „orașelor istorice dispărute”, al celor cu funcții strict economice (istorice sau contemporane), în special cele industriale, dar mai ales al „orașelor simbol”, al „*locurilor sacre*” (I. Bădescu; D. Dungaci, 1995), precum Ierusalim, Mecca, etc., a căror arie de influență depășește și se suprapune peste zone multiple, demonstrează că puterea influenței în zonă și perenitatea ei ține în primul rând de „sentimentul spațiului”, de *spiritul locului*. Acest spirit este cel mai conservator și mai *reactiv* la agresiunile frontierelor. Atragem însă atenția asupra unui *model*, care în orice construcție teoretică despre modul de acțiune al orașului în teritoriu, pentru configurarea zonei de influență urbană s-a dovedit valabil în toate cazurile frontierelor istorice sau contemporane. Acesta este *modelul acaparării spațiului înconjurător prin difuzie*, asemănător teoriei ADL (Agregare prin Difuzie Limitată) a lui Konosuke Matsushita. În toată istoria civilizației, orașul s-a comportat în raport cu teritoriul înconjurător ca un fractal (aici în sensul consacrat de electronică și nu de geografie).

5.2.6. Rolul configurator (pentru zona de influență) al funcțiilor urbane, în contextul fenomenelor frontierei

Acest rol poate fi evidențiat exploatând acumulările conceptual științifice din domeniul geografiei urbane, a urbanismului, a sociologiei și a celorlalte științe cu preocupări în domeniu. În următoarele pagini, voi releva rolul lor, proiectându-le în câmpul de acțiune al fenomenelor de frontieră și cercetându-le cu instrumentele de studiu ale frontierei.

Se știe că funcțiile de bază ale orașelor au existat și s-au structurat odată cu apariția și creșterea orașelor antice. Studiul sistematic și clasificarea lor începe însă târziu, în 1943, prin Chauncy D. Harris, ca o consecință a proceselor „frontierei euroatlantice”, sub presiunea căreia orașele au crescut exploziv. Clasificarea funcțională de bază, pe care am folosit-o în lucrările anterioare, cuprinde

funcțiile: comercială, culturală, industrială și administrativ-politică. Analiza lor sistemică, în contextul frontierei, evidențiază câteva raporturi definatorii care crează zona de influență a orașului. Astfel: 1) în construirea zonei de influență, funcția sau funcțiile dominante vor atrage și vor favoriza instrumente frontaliere specifice (evenimente științifico-academice – funcția culturală; instituții financiare și comerciale – funcția comercială; structuri politico-administrative – funcția administrativ-politică, etc.); 2) procesele dominante ale frontierei în zona de influență, vor corespunde funcțiilor orașului și geopoliticii frontierei (dezvoltarea instituțiilor cultural-educative; dezvoltarea rețelei comerciale și a băncilor; investiții în domeniul industrial; dezvoltarea sistemului de transport și comunicații, etc.), dar și „momentelor de prag” („*rupturi funcționale*” - I. Ianoș, 2005), la care se adaugă „discordanțele antropogeografice”, precum risipa spațiilor naturale, mentalitățile consumeriste, etc.3) între frontieră, funcțiile orașului și zona de influență, se va crea un „drum critic” al evoluției, în următorul mod: a) funcțiile orașului **crează** zonele de influență; b) zonele de influență **determină** țintele frontierei; c) țintele frontierei **impun** instrumentele specifice; d) instrumentele și țintele **nasc** procesele frontierei; e) procesele sunt expresia specifică a frontierelor în zona de influență, cu presiune asupra funcțiilor orașului. 4) funcțiile dominante ale unui oraș vor determina, vor atrage și vor favoriza obiectivele geopolitice ale frontierei sau invers, obiectivele și țintele geopolitice ale frontierei exploatând și potențând funcțiile unui oraș; 5) între o funcție dominantă a orașului, structura populației active ocupate în această funcție, structura etnică a zonei de influență și geopolitica frontierei, se crează determinări puternice, rezultând procese specifice cu impact puternic asupra zonei de influență, conducând la acea tipologie de influențe prezentată la analiza raportului dintre structura orașului și cea a zonei de influență.

5.2.7. Raporturi definatorii între conceptul frontierei, funcția comercială și zona de influență urbană

Am relevat la începutul capitolului enunțul lui I. Bodley, care menționa prima mare frontieră, și anume cea dintre popoarele tribale și „civilizație”, reprezentată de oraș. Pornind de la acest prag și studiind istoria marilor frontiere ale civilizației, în care orașul a fost omniprezent, constat că *funcția comercială* a susținut permanent orașul, cu puține excepții conjunctural istorice (orașele religioase). Evidențiez și faptul că, în stabilirea raportului dintre oraș și zona sa de influență, a intervenit întotdeauna un element specific tuturor frontierelor și anume „mijloacele de transport”.

În fundamentarea raportului definatoriu dintre oraș și zona de influență este suficient să folosim acest instrument al frontierei și vom constata evoluția zonelor de influență urbană în raport cu funcția comercială, bazată pe mijlocul de transport. La început, când deplasarea se făcea pe jos, zona de influență a unui oraș era sub 10 km. În a doua etapă, care se întinde până în sec. al XVIII-lea, zona de

influență consacrată atingea o rază de 30 km datorită deplasării pe cai, atelaje, cămile, etc. În a treia perioadă, și anume sec. XIX, zona de influență se întindea până la 200 km, datorită transportului pe calea ferată „*America a fost cucerită de calea ferată*” (P.V. de la Blache, 1950). Singurele excepții sunt date de transportul pe apă și de caravane. A patra perioadă (sec. XX-XXI), reprezentativă pentru frontiera europeană, se caracterizează prin faptul că mijloacele de comunicație au făcut din orașe „stații” pe căile de comunicație, determinând nașterea și funcționarea zonelor de influență suprapuse și interferate, în care s-a consacrat „*frontiera europeană universală*” (I. Bădescu, 1995).

Rolul fundamental al funcției comerciale urbane în expansiunea frontierelor reiese și din comparația raporturilor de scară în dezvoltarea orașelor și a zonelor de influență ale acestora, în funcție de caracterul frontierelor. De exemplu, frontierele care s-au bazat, în expansiunea lor, pe instrumente comerciale, precum frontiera greacă, cea romană sau cea europeană, au creat orașe, s-au bazat pe o rețea de orașe cu zone de influență foarte extinse, orașe cu evoluție rapidă. Frontierele imperiale însă, și-au bazat expansiunea pe „forma imperială”, creând orașe mici (cetăți), cu zone de influență redusă, cu evoluție lentă, cu reacții de respingere, confruntări devastatoare, etc.

5.2.8. Raporturi definatorii între conceptul frontierei, funcția culturală și zona de influență urbană

În abordările anterioare asupra influenței orașului în teritoriu, am structurat analiza acesteia, adoptând modelul de analiză a geografiei urbane consacrat în literatura științifică în ultimii 100 ani. Structurarea aceleiași analize, pornind însă de la „*conceptul frontierei*” evidențiază o *diferență de scară* asemănătoare unei comparații între o rețea de triangulație geodezică de ordinul I și alta de ordin local. Spațiul conceptual, spațiul geografic în proiecție teritorială, oferit spre analiză și observație de către conceptul frontierei, este incomparabil mai vast decât cel oferit de metodele clasice. Fac această observație, la analiza *raporturilor definatorii* între funcția culturală a orașului și celelalte elemente ale ecuației, pentru că funcția culturală reprezintă pentru orice construcție teoretică necesară definirii influenței urbane în spațiul geografic, catalizatorul fără de care această construcție nu rezistă și nu rămâne structurată.

Raporturile definatorii între funcția culturală a orașului și zona de influență a acestuia, în contextul fenomenelor de frontieră, se manifestă atât de puternic și atât de complex încât aici se relevă cel mai evident „*răsturnarea axului frontierei matcă*” (I. Bădescu, 1984; 1995) și se produce *perenitatea* influenței unui oraș în zona sa de influență, dar mai ales în depășirea acestei zone printr-o expansiune a *culturii frontierei etnonaționale, geolocale*, în care orașul în cauză ocupă „locul central”. Răsturnarea axului frontierei se produce atunci când orașul, din poziția, funcția sau rolul său de *vector*, devine *generator de influență*. „Frontiera culturală” generată de un oraș crează și consacră o zonă de

influență culturală, care poate fi lărgită considerabil de mult. Și pentru că am făcut trimitere anterior la lucrarea „Sincronism european și cultură critică românească” voi apela în susținerea ideii mele la fundamentările făcute în domeniul expansiunii frontierei culturale la exemplele aceluiași autor preluate din *frontiera culturală românească*. Orașul Blaj este simbolul expansiunii frontierei etnoromânești spre vest, prin recuperarea „vârstei romane” reale a culturii și limbii române. Nimic din frontiera etnonațională românească nu este mai sugestiv pentru relevarea raportului definitiv între frontieră, oraș și zona de influență. „*Descoperirea timpului lung roman al istoriei noastre a făcut din pretenția imperialistă și civilizatoare a statului ungar o comedie...Nu poți pretinde să civilizezi un popor...când tu ești cu 1000 de ani mai tânăr*” (idem, 1995). Această lovitură dată de frontiera culturală românească prin Școala Ardeleană a Blajului a fost atât de puternică încât a provocat „complexul de inferioritate maghiar al vechimii” și al „autohtoniei”. Iată așadar, rolul și *nomenclatura funcției* culturale a unui oraș în construirea zonei sale de influență, „cartografiată” la o scară potrivită, oferită de conceptul frontierei.

Ajungând aici, consider important să explic că prin construcția teoretică expusă, nu caut să elimin sau să reconsider modelul clasic în care geografia actuală abordează problematica zonei de influență urbană și în care orașul este poziționat într-un model urban-cultural care cuprinde: *orașe universitare, orașe muzeu, orașe ale evenimentelor (festivaluri, congrese, etc.)*. La nivelul unei „triangulații” de ordin (taxonomic) inferior, construcția rămâne adevărată. Aceeași problematică, proiectată însă la o altă scară, îmi crează posibilitatea observației și analizării unui spațiu geografic mult mai cuprinzător. Mai mult, frontiera culturală nu este o „izobară” fizică. Formele ei de manifestare, oportunitățile sale, aria sa de difuzie, sunt atât de complexe încât caracterul expansiv al fenomenului unei frontiere culturale se poate manifesta foarte activ și durabil, având ca loc central un oraș, același caracter putându-se manifesta *pulsatoriu* sau putând renaște după o lungă perioadă de adormire, ca o „sămânță” valoroasă care așteaptă momentul potrivit pentru a încolți. Acest fapt depinde însă foarte mult de un proces reprezentativ al fiecărei frontiere culturale, proces abordat și în lucrări anterioare (B. Păcurar, 2009) și anume *procesul creării, formării și circulației elitei culturale* a orașului în cauză, cea mai capabilă să genereze acea *frontieră geolocală (demolocală)* care va configura și va defini în modul cel mai reprezentativ și durabil zona de influență a orașului.

Dacă rămân consecvent asumției făcute într-un studiu mai vechi prin care afirmam că „...nu există oraș fără spațiu de influență, iar acesta este determinat de capacitatea orașului de a-l crea” (idem, 2009), proiectând problematica în spațiul istoriei geografiei urbane, constat că toate frontierele s-au bazat pe orașe, care și-au construit la rândul lor instrumente, corespunzător epocii, prin care au realizat procese de frontieră determinante în configurarea zonelor de influență. Orașele au reprezentat acele „bacterii” (I. Ianoș, 2005) generatoare de civilizație, care prin capacitățile lor frontaliere au

acaparare prin agregare (K. Matsushita, preluat din I. Ianoș, 2005) spații tot mai mari (zone de influență) în funcție de caracterul frontierei, de instrumentele frontierei și de *spiritul locului*.

Un alt câmp de manifestare, în care funcția culturală a orașului se pune în valoare sistemică prin raportarea influenței sale la conceptul frontierei, este cel al „*logisticii instituționale*” (I. Bădescu, 1995)

Am observat că prin expansiunea unei frontiere, mai ales a frontierei euroatlantice, într-un oraș, crește cel mai puternic acel „spațiu social” care se manifestă prin: a) *creșterea numerică a populației orașului*; b) *extinderea peisajului antropic*; c) *aglomerarea fizionomiei orașului*; d) *complicarea relațiilor structurale*; e) *creșterea numerică și valorică a capacităților infrastructurale (devin mai persuasive pentru celelalte spații geografice)*; f) *evoluția funcțiilor orașului (se înmulțesc, scad, se specializează, se întăresc, se schimbă, etc.)*.

În „pattern-ul” acestui spațiu social se remarcă, prin poziția lor ierarhică în sociosistemul funcției culturale, „*grupurile*” (idem, 1995). Acestea se configurează în câmpul sistemic: frontieră-oraș-spațiu geografic, ca vehicule și generatori, cultivatori și conservatori ai relațiilor dintre părțile noului spațiu construit prin înaintarea frontierei. Așa numitele „*grupuri logistice*” (idem, 1995) își asigură această denumire tocmai prin relația esențială pe care o au în instituția frontierei și în procesele ei. Aceste grupuri logistice pot integra sau dezintegra un spațiu geografic de influență prin atracție, impresionare, atac asupra grupurilor logistice locale, înlocuirea grupurilor locale, etc.

Prin instrumentul „*grupurilor logistice*”, orice instituție creată în procesele frontierei primește sensul de „*sistem de gândire și sistem de acțiune*” (I. Bădescu, 1984; 1995) menit să poată controla spații tot mai mari, generate de înaintarea frontierei. Înaintarea frontierei asociază fenomene precum creșterea „*grupurilor*” în oraș, expansiunea spațiului social urban, creșterea instituțiilor orașului și creșterea logistică a instituțiilor frontierei. Vom constata și apariția raporturilor sistemice între rangul, mărimea unui oraș și zona de influență. De exemplu, frontiera sistemelor globaliste crează instituții mondiale precum bănci, corporații, organizații transnaționale, pan-idei, religii, imperii (economice, ideologice, culturale, etc.), fără granițe, foarte mobile, „virtuale” și necontrolabile. În consecință, în evoluția „*sistemelor de gândire*”, funcția culturală va configura raporturi definitorii între frontieră-oraș-zonă de influență, astfel: a) în sistemele frontierelor mondiale, orașele dobândesc roluri tot mai active; b) orașele devin *baza logistică* a instituțiilor culturale (cultură spirituală, științifico-tehnică, materială, etc.); c) instituțiile apar în mod obiectiv, dar și programat; d) instituțiile orașului cresc normal sau patologic; e) orașele sunt obligate să se adapteze și să preia de la statul depășit uneori instituțional, roluri și funcții, dar și să gândească, prin grupurile sale logistice, noua relaționare instituțională cu statul precum controlul și administrarea propriei zone de influență pe de o parte, iar pe de alta pentru a se reazeza într-un *sistem integrat de protecție* în fața agresiunii „*instituționalismului mondial*”. Aici intervine funcția culturală a unui oraș realizată în mod deosebit prin „*logistica instituțională*” și prin

„grupurile logistice”. Elitele oraşului vor fi cele care vor câştiga sau vor pierde „războiul sistemelor de gândire”. Zona de influenţă a unui oraş va fi aşadar spaţiul de manifestare şi de concretizare în „teritoriu” a valorii „grupurilor logistice”, în cadrul acestui „război al sistemelor de gândire”.

5.2.9. Raporturi definitorii între conceptul frontierei, funcţia administrativ-politică şi zona de influenţă urbană

Rememorând o afirmaţie anterioară, revin şi întăresc că toate marile frontiere ale umanităţii s-au bazat în expansiunea lor pe oraşe. Dar aceste oraşe au devenit *vectori consacraţi ai frontierei* din momentul în care au fost investite cu funcţii administrative şi politice. Între cele două funcţii (administrativă şi politică) au fost şi sunt şi în prezent delimitări formale sau obiective, dar niciodată absolute şi cu atât mai mult dihotomice. Este foarte greu de făcut o separare între funcţiile administrativă şi politică ale unui oraş, mai ales la anumite nivele taxonomice ale analizei. De aceea consider că rolurile administrativ şi politic ale unui oraş, atunci când oraşul este investit cu acestea, pot fi integrate în acelaşi subsistem funcţional, doar la nivele ierarhice sau mai concret în cazul investirii aceluia oraş cu funcţie politică (administrativ-politică).

Spre deosebire de celelalte categorii de funcţii urbane, cea administrativ-politică este reprezentativă şi printr-o determinare chibzuită, în urma unor analize complexe din care nu lipsesc disputele şi rivalităţile, dar care elimină mai mult sau mai puţin obiectiv apariţia spontană (V. Surd, 1989). Această consideraţie depăşeşte de multă vreme nivelul asumţiei, consacându-se ca rezultat al unor acumulări teoretice şi practice care demonstrează ideea. Coroborând această idee cu cea susţinută anterior prin care afirm că geopolitica frontierei determină poziţia oraşului în configurarea zonei de influenţă, pot conduce raţionamentul către altă asumţie şi anume aceea că *funcţia administrativ-politică* a oraşului configurează zona de influenţă în primul rând prin „*organizarea spaţiului geografic*”, „*prin construcţii instituţionale*” (R. Săgeată, 2003) care servesc un spaţiu geografic, de foarte multe ori mult mai extins decât la alte funcţii. Totul depinde de *nomenclatura oraşului* în structurile sau suprastructurile geospaţiale (sociogeospaţiale) naţionale, continental-regionale şi internaţionale.

În raport cu geopolitica unei frontiere, un oraş poate dobândi funcţii administrativ-politice cu influenţe mai mari sau mai mici în spaţiul geografic, influenţe care prin suprapunere vor configura zona de influenţă urbană. Mai trebuie luat în considerare încă un element important în ecuaţia acestei analize, acela că un oraş cu funcţii administrativ-politice va face parte, întotdeauna, dintr-un sistem de oraşe. Acest sistem se va constitui într-o reţea de bază, în care oraşele, în funcţie de rangul şi rolul lor în câmpul de manifestare al frontierelor, vor fi „*puncte de triangulaţie*” în baza matematică a „*cartograferii*” fiecărei frontiere. În acest fel, raportat la nivelul holarhic al fenomenului de frontieră,

un oraș prin „construcțiile sale instituționale” își va exercita influența asupra unui spațiu geografic pe care îl va configura prin suprapunerea spațiilor geosociale („spații sociale” - F. Ipatiov, 1996) și pe care îl va defini în propria zonă de influență. Spre exemplu, în câmpul frontierei etnonaționale românești, începând cu anul 1968, teritoriul național este împărțit în 41 de județe plus orașul București. În fiecare din aceste diviziuni teritoriale se construiește un spațiu geografic județean, care este consacrat ca „zonă de influență” pentru fiecare reședință de județ. Acest lucru se datorează în primul rând funcției administrativ-politice dobândite de fiecare reședință prin investire oficială. La un nivel taxonomic inferior avem „centrele comunale” a căror zonă de influență rezultă din diviziunea administrativă a județului. Nivelul holarhic superior reședințelor de județ este „orașul capitală” a cărei zonă de influență, din punct de vedere administrativ, este întregul teritoriu național. Dar odată cu eforturile de integrare a României în Uniunea Europeană, în câmpul administrativ-politic al spațiului geografic românesc a apărut o nouă categorie administrativ-geografică: *regiunea de dezvoltare*. Cele opt regiuni de dezvoltare din România au fiecare câte un „centru de dezvoltare”, funcție îndeplinită de opt orașe.

Dacă rememorăm istoria geografiei administrativ-teritoriale a României din ultimii 100 de ani, vom constata că orașele reședință de ținut și orașele reședință de județ au fost și sunt expresii administrativ-politice ale fenomenelor de frontieră care s-au manifestat în spațiul geografic românesc (etnonațională: 1918-1950; kominternistă: 1950-1968; etnonațională: 1968-1989; europeană: 1990-prezent).

Depășind acest nivel taxonomic și trecând la suprastructuri, înregistrăm în spațiile geografice internaționale orașe cu funcții administrativ-politice reprezentative pentru fenomenul frontierei europene, euroatlantice sau pentru alte frontiere globaliste. Continentul european are în spațiul său geografic adevărate „capitale” ale unor sociogeosisteme precum Sistemul urban Bruxelles-Strasbourg-Luxemburg, care reprezintă „capitalele” Uniunii Europene; Bruxelles, „capitala” NATO; Viena, care găzduiește sediul central al OPEC, etc. Pe continentul american găsim Washington DC, „capitala” Băncii Mondiale și a Fondului Monetar Internațional, etc. Privind retrospectiv se relevă faptul că marile frontiere istorice au avut capitalele lor suprastatale (Bizanț, Roma, Istanbul, Viena, Moscova, etc.).

În concluzie, fără o tratare completă a problematicii se relevă totuși că toate frontierele își impun „expansiunea” prin orașe, fiecare frontieră are specificitatea sa, iar spațiul geografic înregistrează evoluții urbane în care o parte dintre orașe dobândesc funcții administrativ-politice. Zona de influență a unui oraș se definește până la urmă prin suprapunerea „sociogeospațiilor” generate de fenomenul frontierei în teritoriul „repartizat” (oficial sau semioficial) unui oraș, prin acte normative naționale și internaționale, de drept juridic național și internațional, tratate ratificate ș.a.

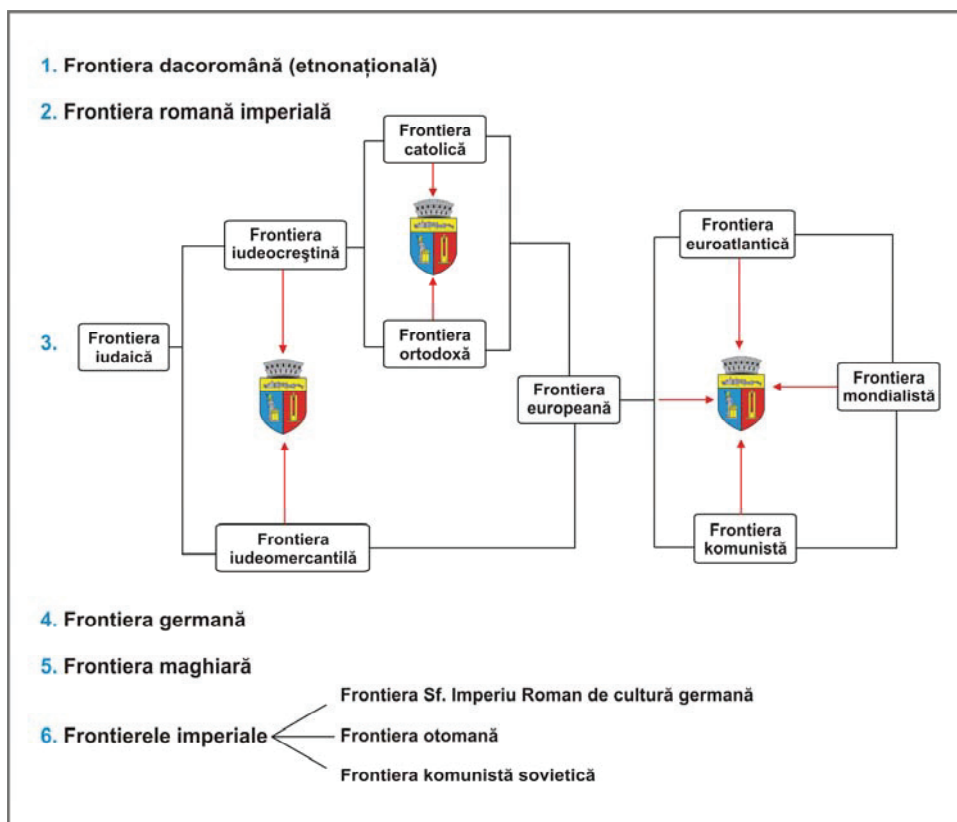
Configurarea și definirea zonei de influență urbană pornind de la conceptul frontierei nu este așadar „o expansiune simplă”, prin difuzarea trăsăturilor orașului într-o „arie geografică”, ci o „*expansiune complexă*” (F. Ipatiov, 1996). Fenomenul de frontieră ca „*fenomen social total*” (I. Bădescu, 1995) acaparează spațiul geografic în etape și pe spații specializate, între care spațiul social ocupă un loc important. Orașul, în acest „sociogeosistem”, ocupă locul central tocmai prin structura, calitățile și funcțiile sale. Acest fenomen a fost evident încă din perioada în care orașul trăia din exploatarea hinterlandului.

În consecință, definirea zonei de influență urbană, în contextul acțiunii fenomenelor de frontieră trebuie făcută întotdeauna pornind de la analiza unor raporturi care intervin și se consolidează între fenomenul frontierei, oraș și spațiul geografic specific ce se configurează în urma confruntării și relaționării primelor două elemente din această complexă relație sistemică. Această zonă va dobândi o personalitate definită prin sinteza elementelor structurale ale sistemului geolocal, cu trăsăturile frontierelor, rezultând un nou mod de organizare sistemică a spațiului geografic.

5.3. Taxonomia fenomenelor frontierei în geografia geosistemului Cluj-Napoca

Am afirmat la punctul anterior al acestui capitol că *orașul a făcut și face parte, permanent, din sistemele “construite” de frontiere, unde ocupă poziții sistemice multiple*. Municipiul Cluj-Napoca este un geosistem complex, care, raportat la fenomenele frontierei, este în totalitate o construcție a “frontierelor”. Literatura geografică, istorică sau antropologică nu a abordat până în prezent istoria municipiului prin raportare explicită la fenomenele frontierei. Demersul nostru urmărește “atacarea” și documentarea acestui aspect, motiv pentru care considerăm necesară fundamentarea unei taxonomii a frontierelor istorice care au “construit” acest oraș. Evident că geosistemul urban Cluj-Napoca, fiind un element holarhic al suprasistemelor spațiale configurate istoric de fenomenele frontierei, toate frontierele care au cucerit spațiul românesc și-au marcat amprenta definitorie asupra Clujului.

Clasificarea pe care o avansez nu urmărește taxonomii multicriteriale, spațiul și volumul de abordare ar fi prea mari și întinse. Taxonomia mea se bazează, mai ales, pe principiul “istoric”. Așadar, frontierele care au construit istoria acestui oraș, de la origini și până în prezent, sunt prezentate în următorul tablou taxonomic:

Fig. 134. Tabloul frontierelor istorice în geosistemul Cluj-Napoca

Alături de o taxonomie a fenomenelor frontierei în geosistemul Cluj-Napoca, bazată pe *criteriul istorismului*, mai avansează o alta, bazată pe *criteriul vectorial*. Pe baza acestui criteriu, împart frontierele expansionare care cuprind (în istorie) geosistemul Cluj-Napoca în: 1) *frontiere autoexpansive* și 2) *frontiere vectoriale*.

Frontierele autoexpansive sunt cele care s-au manifestat și au marcat geografia Clujului prin propriile forțe (ideologice, materiale și umane). *Frontierele vectoriale* sunt cele care s-au folosit în expansiunea lor de *vectors* pe care i-au folosit și asimilat în sistemul fenomenului pentru atingerea țintelor spațiale. Tabloul fenomenelor frontierei în spațiul geosistemului Cluj-Napoca, conform criteriului vectorial, este următorul:

1. frontiere autoexpansive:

1.1.) frontiera etnonațională;

1.2.) frontiera romană;

1.3.) frontiera germană;

1.4.) frontiera europeană.

2. frontiere vectoriale:

2.1.) frontiera iudaică - *vectors*:

- *frontiera iudeocreștină (vectorul ortodox și vectorul catolic)*;

2.2.) frontiera catolică - *vectors*:

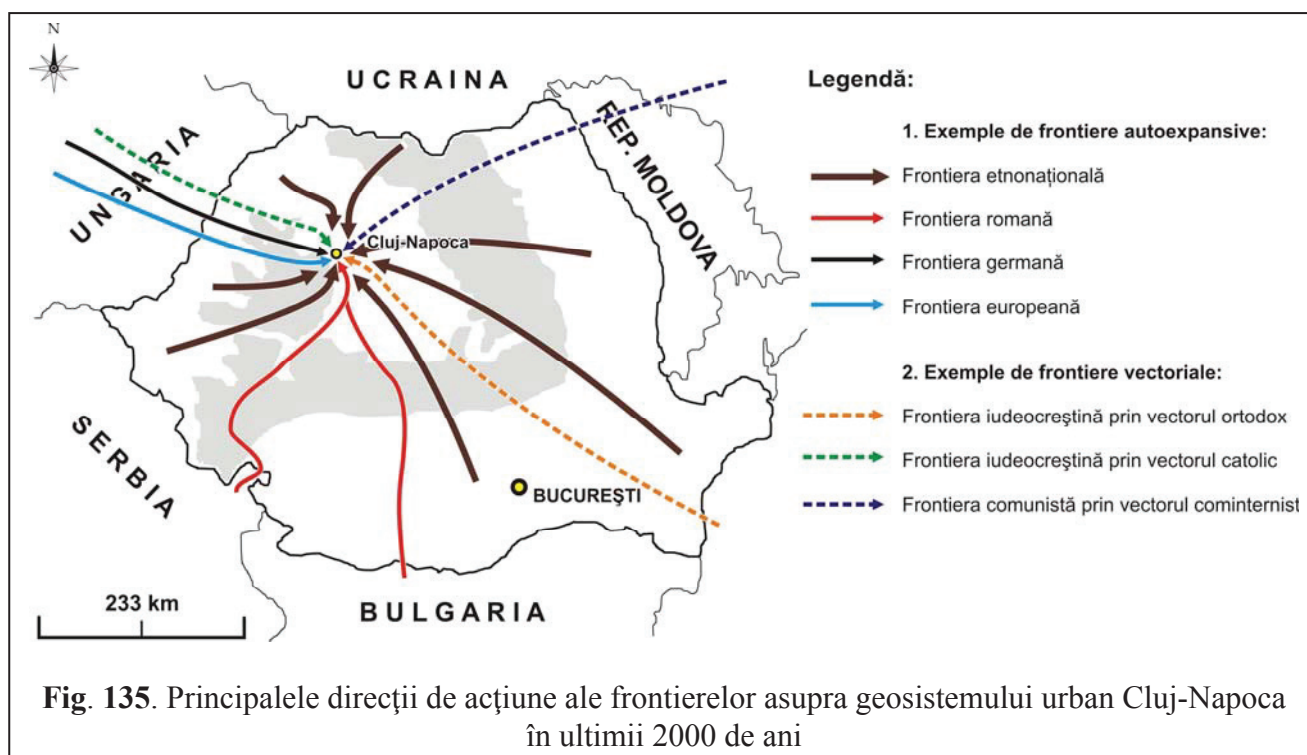
- *frontiera maghiară*;

- *frontiera imperială*;

2.3.) frontiera maghiară - vectori:

- frontiera catolică;
- frontierele imperiale: austriac; otoman; sovietic;
- frontiera nazistă;
- frontiera europeană (resuscitarea Mitteleuropei)

Aceste frontiere, unele “locale”, altele “universale”, unele “interne”, altele “externe”, au “locurile centrale” și generatoare în teritorii mai îndepărtate sau mai apropiate de locul geocartografic al municipiului Cluj-Napoca. Harta principalelor spații frontaliere cu acțiune asupra geosistemului Cluj-Napoca este următoarea:

Fiecare dintre frontierele evidențiate și-au lăsat în geografia municipiului Cluj-Napoca amprente definitorii, din care municipiul s-a configurat și structurat evolutiv până la pattern-ul actual. Unele dintre ele sunt evidente în geografia prezentului urban prin construcții materiale, altele prin construcții instituționale; toate însă au construit un oraș cultural-spiritual, emblematic, chiar dacă doar în plan național sau regional.

La punctul următor, voi evidenția sistemic *amprenta paternală* a fiecăreia dintre frontierele tabloului propus, în construcția și evoluția geografică a municipiului Cluj-Napoca. La acest punct însă, doresc să abordez o sumară și modestă fundamentare a *frontierei iudeoceștine*, prin care punctul meu de vedere se raliază la concepția cvasiunanimei păreri a “lumii culturale”, conform căreia cultura europeană, actuală și consacrată, este rodul ideologiei și religiei iudeoceștine (M. Eliade, 1949; O. Drimba, 1985; P. Țuțea, 1992; A. Marga, 2009).

Frontiera iudeocreștină își are rădăcinile și puterea în “rolul profetismului în istoria religioasă a lui Israel”, pornit de la cele două categorii de profeți: “*culturali*” și “*scripturari*” (M. Eliade, 1949), care vor cântări foarte mult în evoluția eshatologiei “poporului ales” de mai târziu.

Momentul Ezdra declanșează o revoluție în religia iudaică: prin introducerea textelor scrise în explicarea “legii”; prin *modelul cărturarului* care devine etalon de conduită religioasă, dar mai ales prin generarea și consacrarea definitivă și definitivă pentru viitoarea *frontieră iudaică, a tensiunii dintre cele două tendințe religioase care vor marca această frontieră până în ziua de azi: “universalistă” și “naționalistă”* (idem.).

În toată istoria modernă și postmodernă (inclusiv a geosistemului Cluj-Napoca), regăsim acest antagonism ideologic; frontierele etnonațională, iudeocreștină, comunistă, euroatlantică, etc., vor frământa această dispută cu periodice înclinări de balanță, conjuncturale. Spațiul geografic Cluj-Napoca va deveni în istorie un adevărat spațiu de confruntare frontalieră (V. Surd, B. Păcurar, 2010) între cele două concepții: naționalistă și universalistă.

Acest prim “moment” se continuă cu *etapa Ben Sirah*, care consolidează, în *ideologia frontierei iudaice*, antagonismul frontalier de mai târziu dintre “puritatea legii” și “cosmopolitismul și universalismul celor bogați”, în fond germenii viitoarei ideologii comuniste a luptei de clasă.

Geografia istorică a municipiului Cluj-Napoca va fi reprezentativ marcată de această ideologie mai târziu, în perioada expansiunii frontierei comuniste.

Reacția de sinteză dintre iudaism și elenism va constitui un alt reper frontalier istoric în evoluția frontierei iudeo-creștine. Aripa universalistă a frontierei iudaice conștientizează că expansiunea ideologiei sale pentru atingerea țelului său eshatologic nu este posibilă fără un vector puternic. Acest vector va fi găsit în elenism, o cultură cu tendințe expansioniste care stăpâna deja de câteva sute de ani resorturile invenției sale și anume *moneda*. Elenismul va influența puternic și definitiv ideologia iudaică, atât cea a aripii universaliste cât și pe a celei naționaliste. Este de fapt prima *reacție controlată*, generatoare ulterior de *frontieră controlată* din istoria scrisă. Se manifestă așadar prin același Ben Sirah prima dată viitorul concept de *patriotism activist / activ*. Această perioadă culminează în evoluția frontierei iudaice cu o dihotomie între iudaism și *păgânism* (elenism), care va duce la primele scrieri apocaliptice: “Daniel”, “Enoch – I” și se preiau astfel scrieri vechi, mituri religioase în care apare triumful iminent al lui Israel. Atât de puternică a devenit aceasta ideologie eshatologică încât și astăzi, după 2000 de ani, conceptele de *popor sfânt* și *popor ales* sunt dominante în cultura europeană.

Subsistemul funcțional religios din municipiul Cluj-Napoca este absolut dominat și azi de această ideologie iudaică.

Nașterea creștinismului se bazează pe fermentul mesianic și eshatologic evreiesc. Primii creștini, evreii din Ierusalim, erau o “*sectă apocaliptică înăuntrul iudaismului palestinian*” (M. Eliade,

1949), care cristalizează în jurul Învățătorului înviat o întreagă mitologie. Din acest “moment”, pentru ei și pentru viitorul omenirii creștine se însămânțează elementele *frontierei iudeocreștine*:

- Isus reprezintă fericirea pentru milostivi, curați, blânzi, făcători de pace, cei ce plâng și cei prizonieri pentru dreptate;
- începe filozofia automulțumirii, a renunțării;
- dar Isus (conform prediciei) este trimis pentru oile pierdute ale lui Israel, acesta rămânând totuși poporul ales al lui Dumnezeu;
- cu mult mai târziu, ideologia creștină acceptă toate neamurile în Împărăția lui Dumnezeu;
- se consacră credința sacrificiului pentru a trece într-o nouă viață.

Nașterea bisericii creștine este considerată a fi Ziua Cincizecimii, când, conform ideologiei creștine, apostolii sunt împuterniciți cu darul vorbirii în toate limbile neamurilor. Din acest moment, scrierile creștine (în Faptele Apostolilor) vorbesc despre evoluția creștinismului, în care găsim inclusiv germele ideologiei comuniste, “întrucât toți credincioșii erau laolaltă și aveau toate de obște; ei își vindeau moșiile și averile și le împărțeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare”. Mai târziu, mai exact cu două milenii, vom regăsi în ideologia comunistă lozinca ”*Fiecărui după nevoi, de la fiecare după posibilități*”.

Iudeo-creștinismul (N. Perrin, 1963) precipită, prin tensiunea dintre “hebrei” și “eleniști”, împrăștierea religiei și bisericii creștine între popoarele Asiei și Europei. Vectorul principal nu putea fi (din nou) decât aceeași cultură și civilizație elenă, motiv pentru care scrierile creștine se adaptează noii lumi: *Fiul Omului* (fără sens în greacă) devine *Fiul lui Dumnezeu* sau *Domnul* (Kyrios) și apoi *Isus Christos*. Lumea greacă, cea care răsturnase axa frontalieră traco-dacică și domina Asia Mică, Marea Mediterană și Balcanii, devine vectorul frontalier ideal pentru creștinism. Cultura elenă era continuatoarea culturii traco-dacice și în cultura romană. Acest uriaș „vehicul” (vector) a fost exploatat perfect de religia creștină, astfel că, din Siria/Antiohia, prima comunitate creștină care folosește pentru prima dată denumirea de „*creștinism*” (Faptele Apostolilor 11:26 – E. Peterson, 1959) iradiază în lumea elenistică (Sf. Pavel – Asia Mică, Cipru, Grecia, Macedonia, Corint, Roma). Iată de ce Mircea Eliade (1949) afirmă: „*Confruntarea unei mișcări mesianice evreiești cu religiozitatea și gândirea greacă va avea consecințe hotărâtoare pentru dezvoltarea creștinismului*”.

Adaptarea la *spiritul locului* și „localizarea” frontierei iudeo-creștine îmbracă forme particulare și specific-fenomenologice, prin preluarea, asimilarea și suprapunerea simbolurilor sacre ale noilor popoare peste simbolurile iudeo-creștine. În faza I, prin folosirea vectorului elenistic, iudeo-creștinismul renunță treptat la așteptările eshatologice iudaice, dar relevă înnoiri: folosește vocabularul religios elenistic (*gnosis, misterion, sophia, kyrios, etc.*); adoptă ideea dualistă om psihic (inferior) – om spiritual, etc. În lumea traco-dacică, spre exemplu, se regăsesc și azi cele mai bogate și mai

interesante suprapuneri între creștinism și religia traco-dacilor, cele mai profunde sinteze frontalier-religioase:

- *drumul mortului* – cele șapte vămi ale petrecerii spre rai; curios cum M. Eliade le acordă acestora origine persană, dar astăzi este demonstrat primariatul și vechimea mai mare a culturii traco-dacice față de cea sumeriană (cu câteva mii de ani); concluzia este că acestea au ajuns în cultura sumeriană din cultura carpatică, traco-dacică;
- *folosirea ritualică a vinului*, etc.

Ruptura bisericii creștine de iudaism se face târziu, fiind în fond o reacție de independență a „lumii noi” față de „matcă” (exemplu de răsturnare a axului frontalier îl găsim și în frontiera romană / cultura traco-dacică; în frontiera americană / cultura europeană de mai târziu, etc.). Creștinii se desolidarizează de *“destinul național al lui Israel”* (Eusebius, preluat din M. Eliade, 1949), doar ca forma de manifestare independentă a aripii universaliste față de naționaliști (peste timp vom vedea cum frontiera europeană, după consolidare, începând cu frontiera romană și apoi cu cea creștină, va lupta pentru *recâștigarea locurilor sfinte* - a se vedea cruciadele, vezi înființarea statului Israel după 2000 de ani).

Etapa expansiunii frontierei iudeo-creștine în „lumea romană” a avut succes prin proletariatul urban și prin numărul mare de străini (inclusiv evrei) stabiliți în Roma.

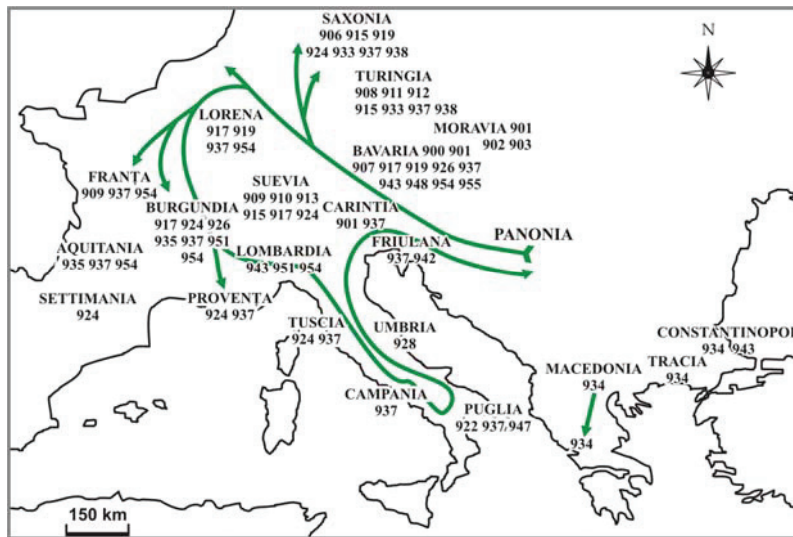
- din această perioadă se consacră „războiul psihologic” în expansiunea frontierelor. În timpul războaielor civile, în Imperiul Roman, dar mai ales la Roma, „circulau” un mare număr de apocalipse de origine orientală, cel mai cunoscut fiind „Oracolele Sibilinice”, care anunța viitoarea și iminenta cădere a puterii romane;
- creștinismul, în secolele II-IV (perioadă de confruntare violentă, ideologică și psihologică) reușește să se infiltreze peste tot în imperiu, în toate straturile sociale, până la familia imperială;
- creștinismul se manifestă ca o doctrină a creației (*făptura nouă; omul nou; omenirea nouă*);
- glorifică Creația, binecuvântează viața, dar insinuează tot mai persuasiv în mentalitatea publică atitudini de refuz al vieții (ascetism, monahism, elogiul fecioriei, etc.);
- în prima fază (până la consolidarea sa), creștinismul cultivă cu agresivitate ortodoxia (Roma era singurul centru ortodox în acel moment), pentru ca ulterior să renunțe la aceasta, cultivând spiritul hegemonic universalist.

Lovitura fatală pe care iudeo-creștinismul o dă civilizațiilor europene, cu deosebire celei romane (care la rândul ei degradase civilizațiile elenă și tracodacică), este caracterizată de:

- fenomenul degenerării societății imperiale prin neascultare, desconsiderare, sabotare, etc.;
- fenomenul de autonomizare a societății și degradarea autorității centrale (după cum se poate observa, conform principiului recursivității istoriei, fenomenul a mai fost ulterior

experimentat la distrugerea imperiilor și înființarea statelor naționale; construirea unor structuri supranaționale precum NATO, Organizația Națiunilor Unite, Uniunea Europeană, etc.; subminarea puterilor statelor naționale, actuale, și construirea unei strategii geopolitice de „regionalizare” în momentul actual);

- prăbușirea civilizației urbane (antice) care a declanșat procesul de omologare (statuare, oficializare) și de unificare a tradițiilor religioase precreștine, cu rol foarte important în: 1) distrugerea societății urbane romane; 2) diluarea societății urbane într-un spațiu difuz de civilizație; 3) reconstruirea spațiului religios și 4) reconstruirea orașelor ca *locuri centrale* pentru frontiera religioasă creștină; în final, orașele imperiului, care reprezentau esența civilizației imperiale romane, decad iremediabil (ex. Nimes, Toulouse sau Bordeaux, care avuseseră 200-300 ha suprafață fiecare și o populație de circa 50000 de locuitori în sec. al IV-lea, abia depășesc 20-25 ha cu o populație medie de circa 6000 de locuitori). Din acest moment, biserica creștină preia inițiativa și domină din ce în ce mai mult întreg spațiul european apusean, moment din care începe organizarea ofensivei asupra Răsăritului, care, în spațiul central european și mai ales *dacic*, păstrează o reacție de respingere față de creștinism.
- spațiul dacic va fi practic ultimul mare spațiu cu civilizație precreștină, pe care frontiera iudeo-creștină apuseană, de acum evoluată în *frontiera catolică îl cucerește*, aceasta *vizând și disputând acest spațiu cu frontiera bizantină*. Din păcate, într-un mod de neînțeles, acest proces al frontierei a fost preluat și acceptat de ideologia *frontierei etnonaționale românești*, drept un element de inferioritate. Explicația istorică, logică și materială, pe care, în ultimii 20 de ani, tot mai mulți istorici, antropologi, etc., o conștientizează, este cu totul alta. *Această rezistență și respingere la frontiera iudeo-creștină a fost posibilă prin vechimea și soliditatea culturii și civilizației ancestrale a poporului traco-dac, cel mai vechi neam și cea mai veche civilizație istorică din lume* (N. Densușianu; I.C. Drăgan; L.P. Franțev; V.I. Georgiev; M. Ghimbuș; F.P. Girard; P. Mackinder; P. Oltean; D. Protase; G. Stroe; V. Titov; P.L. Tonciulescu; N. Vlassa, etc.).
- vectorul frontalier pe care frontiera catolică îl va găsi și îl va „cultiva” în exces pentru ocuparea acestui spațiu, în care municipiul Cluj-Napoca, ocupă locul central, a fost regalitatea maghiară prin a cărei „catolicizare” și investire cu rol de „*magister militiae*” (I. Bădescu, 1995), frontiera catolică a țintit și a atins în parte două obiective: *oprirea raidurilor prădătoare ale triburilor ungurești în Europa Occidentală și cucerirea spațiului dacic* (vezi figura nr. 136).

Fig. 136. Regiunile și anii în care au avut loc incursiunile ungarilor în sec. al X-lea d.Chr. (prelucrare după O. Drimba, 1987)

În acest „moment” (mileniul II, secolul I) începe perioada expansionară a frontierelor externe, inclusiv a celei iudeo-creștine prin frontiera catolică, germană și maghiară, asupra spațiului geografic în care exista vechiul Clus și Napoca și viitoarea Cluj-Napoca.

Prezentarea succintă a punctului meu de vedere asupra evoluției și impactului frontierelor iudeo-creștine în spațiul european și inclusiv în cel daco-românesc (Cluj-Napoca) poate fi schițată în următoarea structură concluzivă:

- frontiera iudeo-creștină s-a născut și a cuprins lumea romană ca o necesitate obiectivă la decăderea și degradarea societății imperiale romane și elene;
- frontiera iudeo-creștină a învins și a cucerit Europa prin valorile ei spirituale și morale ca alternativă la decadența momentului și lipsa unei eschatologii la popoarele europene;
- o asemenea frontieră era inevitabilă pentru evoluția socioantropologică a lumii și se pare că singurul neam capabil să o cultive și să o dezvolte era poporul evreu;
- evoluția frontierelor, în expansiunea sa, a fost, în toți acești 2000 de ani, marcată de tensiunea biblică generată de eschatologia poporului evreu, în ideologia spirituală a frontierelor iudaice.

5.4. Cluj-Napoca, o construcție a „frontierelor”

Am afirmat la punctul anterior că fiecare dintre frontierelor care au acționat asupra municipiului Cluj-Napoca a lăsat în geografia acestuia amprente definitorii din care municipiul s-a configurat și s-a structurat evolutiv până la actualul pattern. Unele frontiere sunt evidente în geografia prezentului urban prin construcții materiale, arhitecturale, altele prin construcții instituționale, prin structuri culturale, spirituale, prin mentalități, tradiții, artă și toate prin relații intersistemice între elemente, stări, etc. Prin ce sunt definitorii fiecare dintre ele în geografia municipiului Cluj-Napoca, voi releva în cadrul unor

schite geofrontaliere definitorii și din a căror însumare geoanalitică va rezulta că geosistemul urban Cluj-Napoca este *o construcție a frontierelor*.

5.4.1. Amprenta frontierei dacoromâne în geografia municipiului Cluj-Napoca

Dintre toate frontierele care au *construit* ori au marcat construcția geosistemului urban Cluj-Napoca, cea etnonațională cuprinde spațiul și timpul, cele mai mari. *Frontiera dacoromână* este fundamental ancestrală în sistemul frontierelor geosistemice. Ea impune, atunci când o raportăm ca suport constructiv al municipiului Cluj-Napoca, ancestralitatea prin rădăcinile arheologice înfipte în **locul Cluj-Napoca**: 1) cultura Starcevo-Criș, la Gura Baciului – așezarea aparținând culturii „Criș” la Mănăștur; 2) vase ceramice din Cultura Turdaș (în Piața Unirii din Cluj-Napoca); 3) așezările din Cultura Coțofeni la Mănăștur, Cetățuie, Pădurea Hoia, Cluj-Napoca – Muzeul de Istorie al Transilvaniei, Fânațele Clujului, Dealul Feleacului; 4) Cultura Hallstatt A-1 în zona Gării, în Pădurea Hoia 5) Cultura Sighișoara - epoca bronzului - Florești, Cetatea Fetei, Gilău; 6) Cultura „dacică timpurie” - epoca fierului – Mănăștur; 7) Cultura La Tène (coiful de bronz placat cu foiță de aur - Apahida; mormintele dacice de incinerare și celtice de la Apahida, necropola dacică de la Dezmir, vasele mari „bitroconice”, mult mai vechi decât presupusele urme celtice, *deci dacice*, „inelul de buclă” *dacic*; 8) așezarea dacică la 300 metri vest de Băile Someșeni.

Numele locului Cluj-Napoca: Napoca = „Napuca” (Ptolemeu III) **provine de la tribul Naparis sau Napei** (V. Pârvan; I. I. Rusu); **Clusium = numele cetății-stat etrusce în numele Castrum Clus** (tot mai multe susțineri asupra originii periplului etrusc din Carpații Apuseni – P. L. Tonciulescu; E. Delcea, 2000).

- în anul 107-108 d. Chr., Cluj-Napoca era un *vicus* (așezare);
- în 117 d. Chr., sinteza frontierei romane cu cea dacică ridică așezarea Cluj-Napoca la rangul de *municipiu* (*Municipium Aelium Hadrianum Napocense*);
- secolul al II-lea d. Chr. este perioada de *colonie* (Colonia Aurelia Napoca), iar pe parcursul secolelor II-III este capitala Daciei Porolissensis;
- în secolele II-III, izvoarele ne confirmă deja în așezare cetățeni ai capitalei cu nume dacice (Dizo, Eptala, Tzinta, Tzinto, Aurelius Duda, A. Dacianus, Bitus, Junio, Negrinus, Donatus);
- în sec. IV, așezarea deținea deja primele monumente creștine – primele dovezi ale creștinismului;
- în sec. V-VI, în localitatea Florești exista o cetate dacică, iar în cartierul Baciului s-au descoperit vase dacoromâne din sec. IV;

- secolele VIII-IX este perioada ce se evidențiază prin necropole de incinerare în zona Someșeni;
- în sec. X, cetatea lui Gelu este menționată lângă Someș; dacă Anonimus în *Gesta Hungarorum* scrie despre castrum așezat lângă (nu departe) de Someș, cea mai veridică opțiune este viitorul *Castrum Clus*, mai concret la cetatea de pământ din Mănăștur;
- Castrul Mănăștur își continuă existența și peste valul dacic de pământ se ridică noul val al cetății pe care o vor stăpâni în viitor cuceritorii;
- în zona actualei străzi Traian Moșoiu exista în sec. X o mare necropolă, aparținând populației locale;
- confirmarea *Terrei Ultrasilvana* din sec. X-XI, Gyla (*dux magnus et potens*) și a orașului mare construit odinioară de romani (*Civitas magna in Erdelew*);
- în cronică luptelor dintre unguri, conduși de Solomon, și pecenego-cumani conduși de Oslu (*Oslu*) se confirmă involuntar și indirect existența localității *Cluss*, dar mai important este că numele de *Oslu* este dacoromân consacrat istoric (a se vedea numele Banului Severinului la 1240 – același nume; Valea *Oslea*; localitatea *Oslea* din județul Gorj; Munții *Oslea* din județul Mehedinți);
- în sec. XII, în vatra actuală a așezării (Piața Unirii – Biserica Sf. Mihail) exista un cimitir creștin cu morminte așezate pe direcția est-vest (rit bizantin); descoperirile arheologice din anii 1950-1951 confirmă existența de schelete de adulți și copii;
- la 1453, populația românească din urbe, cu toate opreliștile pentru așezare/localizare număra circa 1000 de locuitori, dintr-o populație de 6000 de locuitori (germani – 2500; unguri, în creștere, cu 2100-2400 și români 1000);
- în sec. al XVI-lea, când orașul Cluj era considerat un oraș mare și bine clădit, cu ziduri puternice și numeroase turnuri, construite în întregime din piatră, cu cele mai frumoase case și uliți, acesta avea și *trei suburbii locuite de sași, unguri și români*;
- la Cluj-Napoca, în 1571, are loc primul sinod al preoților ortodocși;
- din Cluj-Napoca, unificatorul Mihai Viteazul va trimite către Curtea din Viena refuzul părăsirii Transilvaniei; judele orașului era românul Andrei Stâncel;
- perioada 1300-1600 este o etapă istorică în care patrimoniul românesc rural este sistematic înglobat în proprietatea orașului; aici putem vorbi de moșiile Bochteluke (fostă a voievodului de Maramureș); Vndatelek (după 1316); Feleacu (28 ianuarie 1367); Cojocna (1470); Feiurdeni (1470-1493); Săcel și Filea de Jos (1526, respectiv 1562); Vâlcele și Mărtinești (1529); Banabic (1529); Escu (Vecz), Jurca, Lak, Giaca, Hășmaș în 1594; posesiunile nobililor români Chendea (Alexandru și Gabriel), ca pedeapsă pentru refuzul trecerii la catolicism și a renunțării la ortodoxie (circa 1595); parte din Apahida (1597);

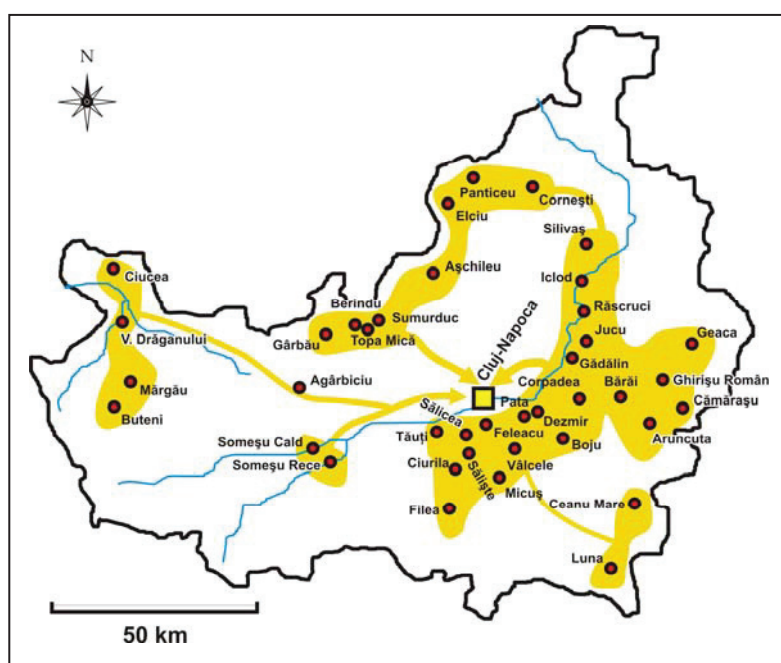

parte din aceste deposedări și înglobări ale averilor rurale românești în zestrea urbană sunt întărite și de Mihai Viteazu la 1600;

- începând cu sec. al XVI-lea, susținerea subzistenței orașului Cluj-Napoca prin produse agricole devine în cea mai mare parte apanajul românilor din zonele rurale din jurul Clujului, dar și din toată Transilvania „...multă românie (*Kulseo olahsag*)” susținea iarmaroacele orașului și asigura viața acestuia. Registrul de socoteli al orașului Cluj din sec. al XVI-lea (Arhivele Statului, 1989) ne oferă un tablou *al funcțiilor comerciale* ale Clujului, în care țărâniea românească din jur deține rolul dominant. Exemplu: între 1585-1599 sunt înregistrate *oficial* 293 de achiziții pentru municipalitate (excluzând comerțul liber, de iarmaroc).

Tabelul 111. Achizițiile înregistrate oficial în Cluj-Napoca între 1585-1599

Nr. crt.	Produse achiziționate	Număr de achiziții înregistrate	Nr. crt.	Produse achiziționate	Număr de achiziții înregistrate
1.	Lemne de construcții	63	12.	Unt	12
2.	Lemne pentru foc	50	13.	Alune	2
3.	Seu	7	14.	Raci	9
4.	Furaje	49	15.	Lapte	1
5.	Pietre de moară	3	16.	Păstrăvi	1
6.	Animale	14	17.	Fructe	1
7.	Miere	2	18.	Ouă	8
8.	Păsări	28	19.	Caș, brânză	1
9.	Pâine	1	20.	Cărbuni	3
10.	Legume	1	21.	Căramizi	1
11.	Cai	3	Sursa: Șt. Pascu (1974)		

Fig. 137. Harta satelor furnizoare de materii prime pentru Cluj-Napoca în sec. al XVI-lea (prelucrare după Șt. Pascu, 1974)

- secolele XV-XVI înregistrează presiunea demografică a românilor asupra orașului interior și mai ales asupra dregătoriilor; de exemplu, la 1453, Toma Românul (zis Kiss) locuia în suburbia Mănăsturului și deținea dregătoria în consiliu; la 1583, cneazul David din Filea de Sus este administratorul moșiilor românești „de sus” ale orașului (Filea de Sus; Filea de Jos; Săcel); la 1586, Ștefan Sereș (Beraru) este ales în consiliul orășenesc al celor 100 de bărbați, iar la 1600 este ales prim jude al orașului, ca reprezentant al jumătății conscriptuale formate din unguri, secui, slovaci (locuia pe strada Fânului); cu toate acestea, se remarcă asociat acestui proces demografic, care va deveni fenomen, un altul și anume maghiarizarea numelor și schimbarea religiei;
- în aceeași perioadă crește populația românească, în special în suburbia estică, cea care era deținută aproape 100% de români; populația românească era compusă din meșteșugari, proprietari de vii și teren arabil, iar nobilii Dan și Raț Voievod deținea și funcții administrative; în oraș erau înregistrate în această perioadă: 11 măcelării românești (două în Cetatea Veche; trei pe str. Lungă – actualul Bulevard 21 Decembrie 1989; patru în cartierul Străzii de Mijloc – B-dul Eroilor și una pe str. Mănăsturului – actuala Moșilor); la Sărbătoarea Crăciunului din 1605 s-a făcut petrecerea măcelarilor în cărciuma lui Toma Săbierul (“*Aici s-au jucat danțuri românești și ungurești*”); în 1659, măcelăriile românești au comercializat 167 de boi, 44 de vite și 123 de oi;
- în 1591, administrator al orașului era cneazul David; în 1603-1604, Toma Costea era străjer al orașului, Ioan Românul și I. Pașcu erau administratori ai orașului (între 1605-1634); soția lui Mihai Românul vindea pâine orașului (avea casă în Cluj); Gr. Dan Bătrânul, cărăuș de lemne, avea casă în ulița laterală din suburbia Străzii de Mijloc; I. Românul deținea casă pe Ulița Ungurească; Registrul de dări mai consemnează în dregătoria și meșteșuguri pe Valentin Românul, Anton Românul, Nicolae Dan, Petru Românul, Ioan Veg și Mihai Geode;
- majoritatea sașilor din oraș cunoșteau și vorbeau românește; există consemnări despre: un sas care vorbește, la 1590, cu Ștefan Românul; Hans Hazman declară în instanța de judecată că știe vorbi românește; Ștefan Acs declară că a vorbit românește cu P. Grama, măcelar de meserie; soția lui A. Lakatos mărturisea la 1613 că știe limba română, etc.;
- perioada 1740-1780 înglobează politica liberală a lui Iosif al II-lea, care oferă românilor din Cluj condiții propice de emancipare în spațiul urban; tot în această perioadă crește numărul populației astfel că Mănăsturul devine cvasiromânesc (469 de persoane);
- în 1789, negustorii români E. Mavrodin și Constantin Ioan (aromâni) cer în scris comisarului regal, dreptul construirii în Cluj a unei biserici românești ortodoxe (129 de semnături de subscriere pentru finanțare); la 16 ianuarie 1797, această biserică este sfințită;

- *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae* (Petiția Valahilor din Transilvania) – ediția a II-a din 1791 - reprezintă memoriul națiunii române, actul fundamental al mișcării naționale românești din Transilvania, care va deschide o nouă epocă în afirmarea românilor în Transilvania și implicit în geografia politică din Cluj-Napoca; acest act a fost prezentat de cei doi episcopi ai românilor – I. Bob și Gh. Adamovici - și este *momentul crucial* pe care frontiera daco-română îl deschide în câmpul confruntărilor frontaliere și care declanșează o frontieră de reacție colosală împotriva națiunii române;
- frontiera etnonațională (dacoromână) se manifestă în sec. XVIII foarte puternic pe plan cultural, educațional; mari profesori predau în Cluj-Napoca: L. Dobra; Petru Bollyyai; apar asociațiile culturale *Vetus Dacia* și *Nova Dacia*; se lansează foarte puternic teoria latinității;
- ultima decadă a sec. XVIII și începutul sec. XIX suntem martorii unei ascensiuni a populației școlare românești în învățământul clujean: la 1794 – 27,1% din elevi erau români; la 1795 – 32,2%; un an mai târziu – 21,7%; la 1799 – 35,9%; în același an, în învățământul superior 16,64% din studenți erau români; în 1843, la Facultatea de Drept studiau 44 de români (viitorii pașoptiști);
- la 1795-1796, românii ortodocși reușesc să își înalțe prima biserică – Biserica din deal;
- în martie 1801, se sfințește lăcașul de cult greco-catolic Biserica Bob din strada Bob;
- la 21 iunie 1825, greco-catolicii (românii) din Cluj cer judeului orașului înființarea primei școli triviale pentru 2000 de români uniți, cu predare în limba română;
- raporturile demografice și etnoconfesionale din Cluj cunosc evoluții foarte dinamice: sporește în general numărul greco-catolicilor, ortodocșilor, dar și al evreilor; scade însă procentul germanilor cu 50%; crește numărul românilor (în 1733 erau 10 familii românești impozabile; în 1762 erau 23 de astfel de familii; în 1785 erau 413, iar în 1833 erau 1450 de persoane române impozabile);
- între 1830 și 1848 se produce în Cluj un curent de ascensiune a ideilor naționale în spiritul revoluționar francez; se cere emanciparea națiunilor statale; Societatea Prietenilor Poporului (Adolf David) propunea unirea celor trei țări românești; se remarcă aici o suprapunere a frontierei euroatlantice cu ideile frontierei dacoromâne;
- anul 1848 este anul marilor frământări și violențe împotriva revoluționarilor români pe teritoriul orașului; Clujul freamătă de ideile revoluției române și europene; apar diferențe ireconciliabile între români și unguri; ungurii fac arestări și execuții în rândul revoluționarilor români surprinși în Cluj-Napoca (tribunii Al. Băltineanu; V. Simonis, împușcați la Someșeni);
- la 1853, se înființează în oraș prima școală românească;

- în 1863, la alegerile reprezentanților pentru Dieta de la Sibiu, candidatul românilor din circumscripția Cluj (I.F. Negruțiu) obține 778 de voturi din 1221 exprimate, aceasta fiind dovada zdrobitoare a procentului românilor din circumscripție;
- în mai 1864, apare prima școală teatrală a românilor din Transilvania, iar doi ani mai târziu ia ființă *Societatea junimii studioase* (românești) din Cluj-Napoca;
- în 1867, ia ființă Societatea pentru cultură românească *Astra*, care își afirmă caracterul politic naționalist; ea va susține deschis Memorandumul românilor împotriva dualismului austro-ungar;
- se fondează în 1871 *prima organizație clujeană a calfelor și meseriașilor români* (*Reuniunea Sodalilor Români din Clusiu*), fiind recunoscută de oficialitățile vremii abia în 1875; astăzi, continuatoarea de drept și succesoarea legală a acestei organizații este Asociația Patronilor și Meseriașilor Cluj, desemnată în februarie 2010 drept *cea mai veche organizație de acest gen din Europa*;
- între 1872-1873, românii înființează *Societatea studenților români Iulia*, care avea pe insignă tricolorul românesc;
- în 1874, se înființează *Societatea tinerimii universitare* (românești);
- la 11-12 septembrie 1890, în Cluj se ține ședința Comitetului Permanent al Partidului Național Român, care hotărăște lansarea publică a Memorandumului;
- la 1890, viața culturală românească din interiorul orașului devine tot mai dinamică: Carnavalul Studențimii Românești; apariția Gazetei de Transilvania; manifestări etnopatriotice; reacții de respingere a discriminărilor ungurești față de români, etc.;
- la 8 mai 1894, peste 40000 de români afluesc în oraș pentru a protesta împotriva procesului memorandiștilor;
- ultima jumătate a sec. XIX spre sec. XX, orașul se dezvoltă foarte mult, iar mișcarea demografică a românilor în Cluj-Napoca va cunoaște evoluții reprezentative; populația românească a orașului la 1880 era de 3655 locuitori, pe când în 1910 era de 10009, însemnând o *creștere de 130%*; românii ajung la 15% din populația orașului; în această perioadă, un procent de 15,9% din români va emigra în două direcții: România și Statele Unite ale Americii (V. Lechințan, 2000);
- în 1904, apare la Cluj *Despărțământul Clujean al Astrei*, care în 1916 avea 71 de comune afiliate, 25 de agenturi și 25 de biblioteci;
- la 1907, din cele 15 bănci cu sediul în oraș, două erau românești și anume *Economul* (1886) și *Vatra*;
- în 1913, ia ființă *Agentura tinerimii românești*;
- anul 1918, un an fundamental în evoluția frontierei dacoromâne (etnonaționale):

- la 12 octombrie, Declarația Comitetului Executiv al PNR de la Cluj-Napoca deschide acțiunile pentru autodeterminarea românilor;
- la 28 octombrie, la Cluj-Napoca, Amos Frâncu lansează manifestul “Moșilor Fraților” de chemare la unire și propune nrecunoașterea împăratului Carol de Habsburg;
- la 30 octombrie, ofițerimea românească din garnizoana Cluj-Napoca refuză jurământul de credință față de Consiliul Național Maghiar și cere instituirea Senatului Român;
- la 3 noiembrie, se înființează Senatul și Sfatul Național Român care hotărăște instituirea administrației românești în oraș și a gărzilor militare românești, cu tricolor românesc și comandă românească;
- Unirea Transilvaniei cu România și instaurarea autorității Statului Român aduce pentru oraș un nebănuț salt evolutiv:
  - suprafața orașului crește de la 1018 ha în 1920 la 1813 ha în 1938 (creștere de circa 80%);
  - între 1920-1938, în Cluj-Napoca se ridică 3357 de clădiri;
  - în această perioadă se proiectează și se construiește cel mai frumos *cartier rezidențial* din oraș, inclusiv până azi, și anume *Andrei Mureșanu*, fiind o probă a urbanismului românesc interbelic;
  - între 1920 și 1940, pavajul străzilor însuma 900000 m², iar străzile principale au fost asfaltate;
  - între 1922-1940, în rețeaua de alimentare cu apă a Clujului se investesc 150.862.504 lei (o sumă uriașă la acea dată);
  - se construiesc noi spitale și instituții medicale reprezentative: Spitalul Ortopedic; Spitalul de Femei; Ambulatorul Policlinic; Spitalul Epidemic; Sanatoriul TBC; Laboratorul de igienă; Institutul pentru profilaxia cancerului, etc.;
  - creșterea populației orașului este semnificativă: 83000 de locuitori în 1920, 106245 în 1930 și 115000 locuitori în anul 1938.
- dezvoltarea economică a orașului în această perioadă atinge valori neimaginabile în urmă cu câțiva ani:
  - de la 87 de întreprinderi industriale cu 30-500 de muncitori (restul erau cu un muncitor), apar următoarele întreprinderi: Iris (prima fabrică de ceramică fină din România); Sfinx (fabrică de lactate); Clujeana (fabrică de spirt);
  - puterea electrică instalată în industrie crește între 1921-1928 cu 57%;
  - numărul salariaților din industrie între 1921-1928 crește cu 52%;
  - se încurajează concentrările de capital în metalurgie, industrie chimică, industrie textilă, industria sticlei, ceramicii, etc.;

- între 1930-1935 (în plină criză economică mondială) 16 firme mari din Cluj-Napoca au realizat beneficii de 24.500.000 lei;
- comerțul clujean cuprindea, în 1920, un număr de 445 firme individuale și opt societăți comerciale pe acțiuni; cinci ani mai târziu, existau 869 de firme comerciale, iar între 1925-1930, 1108 firme comerciale (1,8% din totalul României);
- în Cluj-Napoca, funcționa *Bursa de Mărfuri*;
- instituțiile financiar-bancare și de credit situau orașul pe locul al II-lea din România; în 1918, existau 15 instituții de credit, din care două cu capital românesc; în 1925, existau 25, iar în 1929 un număr de 27 (nici în 2010 nu au existat atât de multe);
- după 1918, orașul devine un foarte important centru de asigurări;
- finanțele publice evidențiază următoarea execuție bugetară.

Tabelul 112. Execuția bugetară a orașului Cluj în perioada 1923-1940

Anul	1923	1925	1927	1929	1931	1932	1934/1935	1939/1940
Volumul (%)	100	250	371	400	239	172	240	246

Sursa: Pascu Șt. (1974)

- întregul sistem de învățământ se reorganizează și se modernizează în perioada 1920-1940:
  - în 1919 se organizează la Cluj-Napoca instruirea corpului didactic (făcută de 30 profesori universitari), necesar pentru școlile în limba română din toată Transilvania (28 de licee de băieți; opt licee de fete; 60 școli civile și șapte licee confesionale);
  - în 1929 existau deja în oraș șapte grădinițe românești cu 958 de copii; cinci grădinițe pentru minorități cu 380 de copii; 11 școli primare cu 2674 elevi și 15 școli primare pentru minorități cu 2874 de elevi;
  - se înființează trei școli speciale: pentru retardați mintal; pentru orbi și pentru surdo-muți;
  - în 1939, în Cluj-Napoca, funcționau 14 școli medii teoretice (șapte în limba română și șapte în maghiară).
- în 1919, se reorganizează învățământul universitar în Cluj-Napoca de către o comisie de somități universitare: S. Pușcariu; N. Iorga; D. Gusti; G. Țiteica; V. Babeș; E. Racoviță, etc.;
- la 3 noiembrie 1919 se deschid oficial cursurile Universității Românești din Cluj (2034 studenți în semestrul I și 2152 studenți în semestrul al II-lea);
- la 1 decembrie 1919 se deschide oficial stagiunea teatrală în limba română;
- la 1 februarie 1920 are loc inaugurarea oficială a Universității Românești din Cluj-Napoca, care avea în structură patru facultăți și anume: Literatură și filozofie; Științe; Drept;

Medicină și Farmacie; Facultatea de Literatură și Filozofie cuprinde 20 de secții, în timp ce cea de Științe avea cinci secții la care se adaugă Institutul de Speologie, Grădina Botanică, Muzeul de Biologie, Observatorul Astronomic, Institutul de Chimie și Institutul de Geografie; Facultatea de Medicină și Farmacie cuprindea cinci institute de cercetare medicală, cinci clinici, un institut de farmacie și un institut de istorie a medicinei;

- la 23 februarie 1921 se organizează prima expoziție a artiștilor plastici din Ardeal – *Collegium Artisticum Transilvanorum* (80 de expozanți, 276 de tablouri și 30 de sculpturi);
- la 28 septembrie 1921, se amplasează în Piața Unirii Lupa Capitolina;
- în 1921 se introduce învățământul agricol superior de patru ani, care în 1929 devine Academia de Înalte Studii Agricole (cu 300 de studenți);
- în 1921, ia ființă *Opera Română*, prima instituție de gen din România;
- la 3 ianuarie 1922, apare la Cluj-Napoca *Clubul Artistic Cluj*, o uniune culturală în domeniul artei plastice;
- la 10 octombrie 1924, se înființează la Cluj-Napoca *Extensiunea Universitară Cluj*, asociație culturală a profesorilor universitari români, cu sediul de constituire pe str. Regală, azi str. Bilașcu, nr.11;
- în 1929, se instituie caracterul de învățământ universitar al învățământului muzical clujean reprezentat de Conservatorul din Cluj-Napoca;
- în 1929 se înființează și se organizează pe principii unitar-teritoriale Muzeul de Stat al Transilvaniei;
- 25 octombrie 1931 este data la care se înființează organizația profesional-financiară *Casa Presei* (Căminul Ziariștilor) cu sediul în B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 23, cu scopul de a deveni un centru de atracție pentru societatea românească a Clujului;
- în 1932, se amplasează pe soclul statuii lui Matei Corvin textul explicativ redactat de N. Iorga (pe care ungurii îl vor da jos în 1940, va fi reamplasat abia după 199 și va fi din nou dat jos în cadrul restaurării grupului statuar din 2010, sub presiunea UDMR și a Ungariei);
- la 11 octombrie 1944 are loc eliberarea Clujului de sub ocupația maghiară și retragerea trupelor germane și ungurești din oraș; va urma o perioadă de frământări frontaliere până la semnarea Tratatului de Pace de la Paris (octombrie 1946);
- perioada 1948-1989 este o nouă epocă istorică de manifestare expansivă a frontierei dacoromâne (etnonaționale) în geografia municipiului Cluj-Napoca; este o nouă perioadă de construcție geografică, o perioadă care va impune definitiv geografic-obiectiv, elementul etnoromânesc în geografia municipiului;
- la 17 iulie 1948, Prezidiul MAN a Republicii Populare Române decretează denunțarea Concordatului cu Vaticanul, ratificarea și acordurile ulterioare;

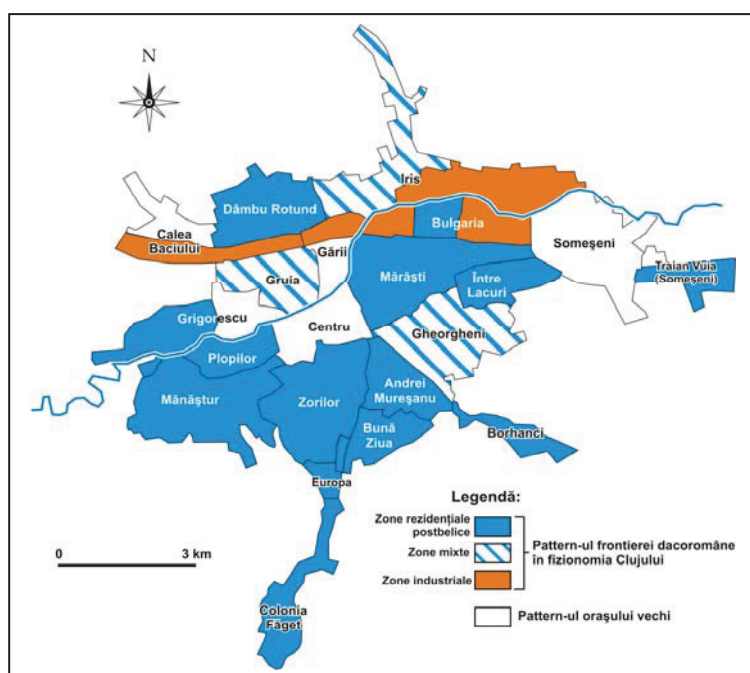
- evoluția demografică a orașului este următoarea: 1948 – 121723 de locuitori; 1956 – 154723 (este ultimul recensământ în care maghiarii mai dețin majoritatea); 1966 – 185663 locuitori; 1970 (nerecenzat) – 200759 locuitori; 1974 (nerecenzat) – 214812 locuitori; 1992 – 328902 locuitori și 2002 – 317953 locuitori;
- în 1948 are loc reforma învățământului în România și inclusiv în Cluj-Napoca; se etatizează și se trece la învățământul în limba română în următoarele școli confesionale: șapte școli medii; 13 licee; trei colegii; un gimnaziu;
- tot în 1948 ia ființă Filiala din Cluj-Napoca a Academiei Române;
- în 1959 se unifică cele două universități din Cluj-Napoca – Universitatea Regele Ferdinand și Universitatea Maghiară; noua universitate se va numi de atunci *Universitatea Babeș-Bolyai*;
- în 1970, lucrau în municipiu 108885 persoane (cu contract de muncă) din care 71,2% în activități productive (49511 persoane în industrie);
- până în 1970, orașul avea 300 de străzi (119 km asfaltați sau pavați cu piatră), 370 km de trotuare, 58 de poduri, 270 km de conducte pentru transportul apei potabile;
- în 1973 învățământul preuniversitar atinsese un înalt grad de performanță și de democratizare, cuprinzând 28 de școli de cultură generală (gimnaziile), 15 licee, 10 școli profesionale (de meserii); statistica elevilor era următoarea: 14749 români, 5450 unguri și 287 de germani;
- în 1974, rețeaua de canalizare însuma 153 km;
- în perioada 1965-1989 se construiesc un număr de șase cartiere de locuințe, organizate și proiectate după principii urbanistice: Grigorescu, Gheorgheni, Mărăști, Mănăștur, Zorile; Între Lacuri;
- se organizează, urbanistic, patru zone industriale, reprezentative în economia locală, națională și internațională: Zona Industrială Est; Zona Centrală; Zona Calea Baciului (Vest) și Zona Gării (Nord); aceste zone erau construite urbanistic după principii moderne (fluxuri de transport și circulație; direcția predominantă a vântului; neinterferența spațiului rezidențial cu cel economic-industrial; ocuparea forței de muncă în activități care să creeze plus valoare); în 1974 existau 49 de fabrici din care 39 erau de nivel I național, 6 de nivel local, iar 12 erau fabrici cooperatiste);
- în 1976, se sistematizează Piața Mihai Viteazu și se ridică grupul statuar cu același nume;

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei dacoromâne în structurarea geospațiului urban Cluj-Napoca. Principalele trăsături definitorii ale frontierei dacoromâne pot fi extrase din analiza dinamicii spațiului geografic și din amprenta structurală pe care funcția frontalieră a impus-o. Le voi enumera concluziv și selectiv:

- este singura frontieră sociourbană care are întindere temporală din istoria veche și până în prezent;
- este frontieră urbo-genetică și frontieră internă – *singura frontieră internă*;
- fundamentele ei fiziogeografice, antropologice, istorice și sociopolitice sunt permanent prezente în istoria orașului;
- această frontieră are „momente” care și-au pus definitiv amprenta asupra orașului prin: izvoarele etnogenetice ale populației locale; denumirea orașului – Clus și Napoca, ambele de origine dacică (etimologia cuvântului “Clus”, „Clusa”, fie că acceptăm originea dacică - tot mai frecvent acceptată în lumea științifică - fie pe cea latină, rezultă clar că este denumirea ancestrală a așezării, pe care ulterior o preiau germanii și de la ei ungurii; dacă luăm în considerare cuvântul “Napoca”, sursa acestuia este fie dacică - etruscii aveau origine dacică (P. Tonciulescu și E. Delcea, 1995) - fie latină;
- prin structurarea demografică a orașului actual; prin expansiunea spațială a orașului în perioadele 1918-1940 și 1945-2010; prin cele mai evidente acumulări ale orașului în toate domeniile socio-economice, politice, culturale, științifice, etc.; prin forța etno-culturală a factorului uman, etc.

Această frontieră este vizibilă în orașul de azi, în fizionomia și în peisajul urban, prin următoarele elemente:

- denumirea localității Cluj-Napoca;
- structura demografică, mai exact 80,8% români în 2007;
- sistemul rezidențial urban definit de cartiere de locuințe: Andrei Mureșanu; Gheorgheni; Mănăstur; Mărăști; Zorilor; Între Lacuri; Grigorescu; Plopilor; .
- o structură economică industrială configurată în patru zone industriale (până la 1989);

Fig. 138. Sistemul rezidențial și industrial al municipiului Cluj-Napoca, edificat de frontiera dacoromână

- instituții de cultură, academice, de știință și universitare, reprezentative la nivel național și internațional;
- întregul sistem tehnic mare, care susține toate funcțiile urbane ale municipiului;
- caracterul său tolerant, “constructiv”, progresist, armonicosocio-urban.

Cele mai mari acumulări, socio-culturale, economice, urbanistice, economice, științifice din geografia orașului de azi sunt generate și susținute de frontiera dacoromână.

5.4.2. Amprenta frontierei germane în geografia municipiului Cluj-Napoca

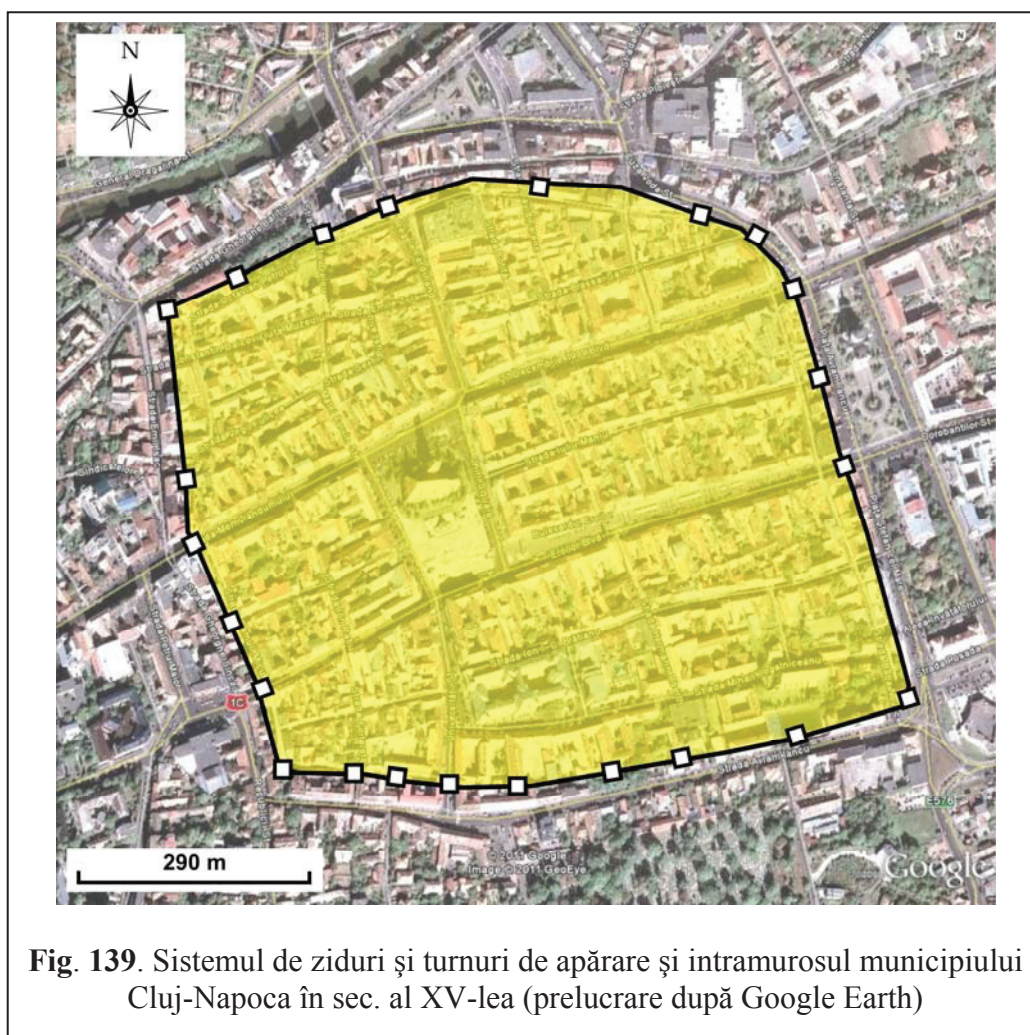
Frontiera germană, alături de cea dacoromână (frontieră internă) este singura *frontieră externă* care este pentru Cluj-Napoca și *urbogenetică*. Amprenta ei în geografia municipiului Cluj-Napoca este definită și configurată de următoarele elemente geografice:

- între 1173-1391, așezarea este amintită în izvoarele germane cu numele de Clus; din această rădăcină, germanii vor “construi” conform specificului limbii lor numele reînnoitei așezări dacice și romane în Klausenburg (Clausenberg);
- sec. XIII-XIV, satul Clus/așezarea Cluj-Napoca și comitatul Cluj cunosc frământări care împiedică consolidarea noii așezări în care sunt colonizați “oaspeții” (coloniștii germani);
- în 1272, Ladislau Cumanul, regele Ungariei, reînnoiește privilegiile acordate germanilor, punând condiția recolonizării așezării Clus;
- în 1316, regele Ungariei, Ștefan, dăruiește “oaspeților” numeroase privilegii pentru a-i încuraja să se stabilească în așezarea Clus;
- în sec. al XIII-lea, după ce regalitatea construiește cetatea Lita, așezarea Cluj sporește prin creșterea numărului coloniștilor germani și a iobagilor fugiți de pe moșiile feudale;
- la finele sec. al XIII-lea, pe teritoriul actual al municipiului, existau trei unități/entități geografice: *cetatea* (germană), *satul* (dacoromân) și *mănăstirea* (catolică);
- la 19 august 1316, judele orașului, Stark, susținut de parohul Benedict (călugăr benedictin), obține de la regalitate statutul de oraș pentru așezarea Cluj;
- începând cu sec. XIV, orașul în majoritate săsesc devine expansiv spațial și își extinde posesiunile asupra spațiului rural, acaparând următoarele posesiuni ale românilor (în general): Bochteluke – fostă posesiunea voievozilor maramureșeni; Vndatelek (după 1316); Feleacu (la 28 ianuarie 1367); Cojocna în 1470 și Feiurdeni (1470-1493); Săcel (1526); Vâlcele, Banabic și Mărtinești (1529); Filea de Jos (1562); Escu, Jurca, Lak, Giaca și Hășmaș (1594); în același an (1594), Poiana și Valea Lungă trec și ele în posesiunea orașului, fiind înainte posesiuni ale lui V. Chendea, care fusese pedepsit pentru refuzul

trecerii la catolicism, renunțarea la ortodoxie și refuzul maghiarizării numelui; același lucru s-a întâmplat cu posesiunile lui G. Chendea: Cureni și Giaca;

- în centrul orașului, în sec. XIV-XV, *germanii (localnici orășeni)* construiesc biserica Sf. Mihail; în această perioadă orașul avea deja: o piață centrală; străzi care plecau în toate direcțiile dinspre această piață; o populație, covârșitor germană, ce locuia grupat, fie pe etnii (germani, unguri, români) fie pe meserii, ca de exemplu meșteșugarii;
- la 2 iulie 1405, germanii obțin privilegiul (regesc) de a-și înconjura orașul cu ziduri, turnuri, metereze și șanțuri de apărare; suprafața orașului era de circa 4,5 ha, în perimetrul aproximativ al străzilor: Avram Iancu, Baba Novac, Cuza Vodă, Tipografiei, Octavian Petrovici, Samuil Micu și Potaissa; germanii orășeni construiesc orașul conform unui prototip (model) sud-est european (piață centrală, biserică, centru orășenesc, străzi radiale întretăiate de străzi concentrice);

Fig. 139. Sistemul de ziduri și turnuri de apărare și intramurosul municipiului Cluj-Napoca în sec. al XV-lea (prelucrare după Google Earth)

- în sec. XV, Cluj-Napoca era considerat un „...oraș bine clădit, cu ziduri puternice și numeroase, turnuri construite în întregime din piatră...” (Șt. Pascu, 1974); pe lângă orașul

vechi, unde sașii erau covârșitori (peste 90%), mai existau trei suburbii, dintre care cea de nord era locuită aproape în exclusivitate de sași;

- în sec. XV-XVI, în Cluj-Napoca, comunitatea germană devine foarte receptivă la curentul Renașterii; mărturiile rămase sunt în Biserica Sf. Mihail (inscripțiile latinești), Casa Schleyning (1477) și Casa Wolphard din 1530-1540 (o raritate prin arhitectura P+E);
- în a doua jumătate a sec. XVI, mai exact în 1571, orașul avea baie comunală, construită de sasul Gaspar Heltay (lângă podul Nădășelului);
- în sec. XVI, Clujul dobândește, în principatul Transilvaniei, un rol egal cu cel al Albei-Iulia “...oraș comercial, mare și bogat, bine clădit, cu ziduri puternice și turnuri...” (idem.); intramurosul aparținea încă aproape covârșitor sașilor;
- în perioada expansiunii religiilor luterane și calvine, în oraș câștigă calvinismul, sașii acceptând această religie în unanimitate;
- în 1585, pe terenul Hasengarten (grădina cu iepuri) se înființează cimitirul vechi, pe care mai târziu ungurii îl vor numi Hajongard;
- la 1600, Mihai Viteazu, reîntărește prin act posesiunile orașului din: Escu, Jurca, Geaca, Hășmaș, Poiana, Iapa și Ciurila;
- între 1740-1780, spiritul german, al Casei Imperiale Habsburgice (reprezentată de împăratul Iosif al II-lea) introduce în oraș un amplu proces de modernizare a structurilor urbane (*Directorium Sanitatis*): pentru prima dată se impune criteriul meritocrației în promovarea în funcții a elitei locale; se lansează și se pun în practică, proiecte edilitare, o rețea de apă curentă, etc.; în plus, spiritul ideocratic progresist german oferă și românilor condiții de afirmare, crescând astfel numărul populației românești intramuros, dar mai ales extramuros (astfel, în Mănăștur, locuiau 469 de români la 1750).

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei germane în structurarea geospațiului urban Cluj-Napoca. Aceste trăsături sunt expresia generală a spiritului german – organizat, perseverent și progresist. Ele, în spațiul Cluj-Napoca, definesc următoarele direcții:

- frontiera germană este una urbogenetică pentru Cluj-Napoca și una care construiește, în sec. XII-XV, un oraș medieval puternic și bine structurat;
- unul dintre cele mai frumoase monumente arhitectonice ale cetății a fost construit de către sași și aici ne referim bineînțeles la Biserica Sf. Mihail;
- spiritul de ordine germană va marca întreaga istorie și arhitectură ale orașului până în ziua de astăzi;
- spiritul frontierei germane va favoriza receptarea curentului Renașterii, în toate domeniile vieții urbane;

- pattern-ul urban al municipiului Cluj-Napoca este configurat de frontiera germană în a doua perioadă a dominației habsburgice, când în sec. XVIII-XIX, în Cluj-Napoca se edifică elemente urbanistice monumentale și definitorii.

Frontiera germană transpusă cartografic evidențiază câteva epoci reprezentative și definitorii în *construcția* municipiului Cluj-Napoca. De exemplu:

Fig. 140. Gravură a Clujului medieval de Georg Houfnagel (1617)
(<http://ro.wikipedia.org/wiki/Cluj-Napoca>)

5.4.3. Amprenta frontierei catolice în geografia municipiului Cluj-Napoca

Această amprentă cuprinde următoarele elemente istorico-geografice:

- sec. XI-XII (fără o atestare sigură) se ridică Mănăstirea Benedictină din Mănăstur;
- în secolele XII-XIV, biserica catolică răscumpără prizonieri și după catolicizare îi oferă regalității maghiare pentru a-i așeza în Cluj-Napoca drept slujbași și cetățeni urbani (“*castrenses*”);
- în 1199, Papa reconfirmă arhidiaconatul pentru Henric – arhidiacon de Cluj, acesta fiind și canonic al Bisericii Sf. Mihail din Alba Iulia;
- în perioada 1222-1283 este atestată Mănăstirea din Clus (Conventul Mănăstirii Fericite Maria din Clus);
- în conflictul dintre Mănăstirea Benedictină Cluj-Mănăstur și episcopul de Alba-Iulia pe probleme funciare, mănăstirea se prevalează în conflict pe temeiul “vechimii” mai mari în comparație cu așezarea Clus (este referire la așezarea coloniștilor germani);
- în 1291, Episcopia Catolică de Alba-Iulia cumpără de la Nicolae (român) un pământ numit Lomb (V. Lechințan, 2000)
- în sec. al XIII-lea, cetatea Clus (7 ha) și așezarea Cluj intră sub stăpânirea Episcopiei Catolice a Transilvaniei (Alba-Iulia);
- la finele sec. XIII, pe teritoriul orașului coexistau trei structuri antropologice: satul Cluj; cetatea Cluj și Mănăstirea Cluj-Mănăstur;

- la 19 august 1316, la cererea lui Benedict, parohul de Cluj (de pe lângă judele orașului Stark), așezarea Cluj primește rangul de *oraș* (civitas);
- între 1350-1480, se construiește *Biserica catolică Sf. Mihail*, într-un stil al goticului matur, flamboiant;
- la 1428, se ridică *Mănăstirea Dominicană* (azi în Piața Muzeului), cea care în sec. al XVIII-lea va trece în stăpânirea franciscanilor, alt ordin călugăresc catolic;
- în ultima treime a sec. XVI, orașul este cuprins de *fenomenul Contrareforme*, de expansiunea iezuită și de ofensiva catolică;
- la 12 mai 1581, se înființează la Cluj Universitatea Iezuită;
- în perioada 1693-1699 este în continuare cuprins de Contrareformă, iezuiții reîntorcându-se în oraș, iar Colegiul Iezuit fiind ridicat la rang de academie în 1701;
- anul 1698 aduce restaurarea Academiei Claudiopolitane, în spiritul Contrareforme;
- în 1700 apare a doua Diplomă de Unire cu Roma, din care se naște așa-numita Biserică Unită cu Roma – greco-catolică; o mare parte din clerul ortodox și dintre enoriașii din oraș trec la catolicism;
- în 1724 se ridică Biserica și Mănăstirea Iezuită, fiind prima construcție barocă reprezentativă din oraș (pe str. Universității de astăzi); tot în același an, minorii construiesc (pe Bulevardul Eroilor) o biserică, aceasta fiind astăzi în patrimoniul bisericii greco-catolice, cu rang de catedrală;
- între 1801 și 1803, românii greco-catolici își ridică biserică pe strada Bob (Biserica Bob); datorită ezitării episcopului Ioan Bob, vicariatul bisericii greco-catolice se va înființa însă la Șimleul-Silvaniei;
- între 1848-1850 se construiește Biserica Sf. Petru, în stil neogotic;
- în 1927 are loc încheierea *Concordatului dintre România și Vatican*, prin care întregul patrimoniu ecleziastic din Cluj-Napoca și din Transilvania este dat în administrare Statusului Romano-Catolic;
- la 11 iunie 1929, Mihai I ratifică legea de aprobare a Concordatului din 1927;
- la 30 mai 1932, Acordul de la Roma (între Statul Român și Vatican), în baza căruia se dau în administrarea Statusului Romano-Catolic bunurile ecleziastice, iar acesta (Statusul) devine organ al Diocezei de rit latin de Alba-Iulia;

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei catolice în geosistemul urban Cluj-Napoca.

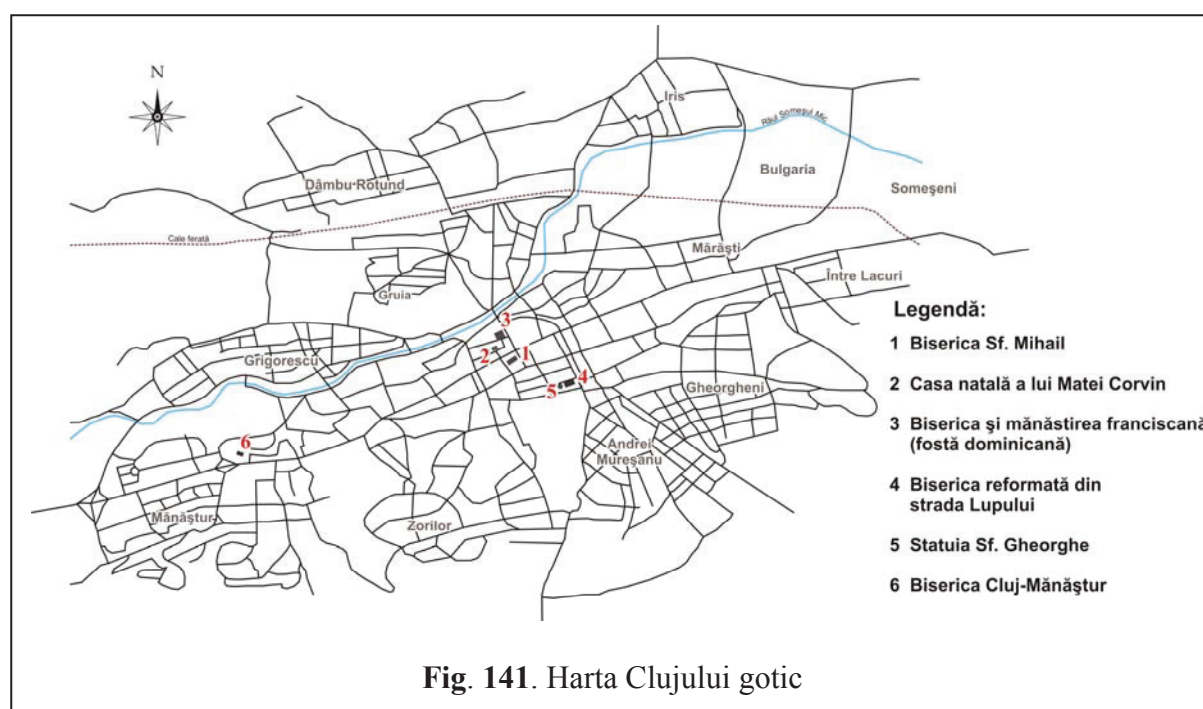
Conform fundamentării făcute la *taxonomia frontierelor din geografia municipiului Cluj-Napoca*, frontiera catolică este creația, ramura vestică, a frontierei iudeo-creștine, care a “cucerit” municipiul Cluj-Napoca. Din punct de vedere religios, frontiera catolică (inclusiv religiile protestante desprinse din ea) au marcat și au configurat structura geografică a municipiului într-un mod covârșitor până în

sec. XX, când presiunea aripilor orientale a frontierei iudeo-creștine (biserica bizantină – ortodoxă) crează în spațiul geografic al municipiului o anumită echilibrare.

Toată această istorie de 1000 de ani a catolicismului în spațiul geografic clujean a marcat atât construcția cât și evoluția municipiului Cluj-Napoca. Trăsăturile pe care le vedem definitorii, caracteristice, pentru frontiera catolică, imprimate structurii geosistemului Cluj-Napoca, sunt:

- frontiera catolică a reușit, cu mici excepții, să controleze hegemonic evoluția socio-sistemică a orașului până în sec. XX (circa 800 de ani);
- cultura materială și spirituală a cetății Cluj-Napoca este, *în parte*, expresia culturii catolice;
- frontiera catolică este vizibilă și azi în spațiul religios, în spațiul politic, demografic, urbo-architectural, cultural și patrimonial;
- arhitectura religioasă gotică, “tânără” și “matură”, precum și cea barocă sunt în mare parte o consecință a frontierei catolice; acestui fapt, Cluj-Napoca îi datorează titulatura de *Clujul gotic*, *Clujul baroc*, etc.;
- frontiera catolică este în Cluj-Napoca o **frontieră autogenerativă**, însă s-a folosit în permanență și de vectori, fiind deci în parte și **vectorială**; vectorii cei mai reprezentativi sunt: *triburile maghiare*, *coloniștii germani (sași)* și *regalitatea maghiară*.

În peisajul geografic al municipiului Cluj-Napoca, frontiera catolică a creat o serie de elemente care pot fi cartografiate astfel:

Se poate așadar concluziona că, în municipiul Cluj-Napoca, frontiera catolică este prezentă atât din punct de vedere structural cât și fizionomic.

5.4.4. Amprenta frontierei maghiare în geografia municipiului Cluj-Napoca

În confruntarea cu frontiera dacoromână, dintre frontierele externe, cea maghiară are în evoluția municipiului Cluj-Napoca, o mare întindere istorică. Această frontieră a fost și cea mai tensionată, mai dinamică și mai frământată dintre toate frontierele care au construit orașul, fiind reprezentativă în construcția noastră ontologică prin următoarele *momente frontaliere*:

- în sec. XI, ungurii întăresc și înalță valurile de pământ ale vechii cetăți dacice Cluj-Mănăștur;
- între 1173-1273, regii unguri instaurează în zona așezării Clus, *instituția comitatului*;
- în documentele regalității maghiare, începând cu 1295 și 1297 se adaugă la vechea denumire locală Clus și cea de *cetate = var*; de aici, prin evoluția limbii, vor metamorfoza toponimia localității Cluj-Napoca în *Cluswor, Kulus-vor, Kolus-var, Colos-var*, etc.;
- regii maghiari (Ladislau Cumanul în 1272 și Ștefan în 1316) fac eforturi de reînțemeiere a vechii așezări strategice Cluj-Napoca și colonizează *locul* prin privilegiile și darurile germani;
- regalitatea maghiară acordă satului Cluj, la 19 august 1316, statutul de oraș (la presiunea sașilor și a parohului Benedict);
- în a doua jumătate a sec. XIV, începe perioada de *așezare și a ungarilor în oraș*; la 1372, este atestată “Mager utca” sau “Platca ungaricali”;
- în sec. al XV-lea, găsim case ungurești (populație maghiară) pe 25 de uliți (străzi); numărul maghiarilor crește în acest secol la 2100 (germani erau 2500, iar români circa 1000);
- în sec. al XVI-lea, spațiul urban Cluj-Napoca era ocupat astfel: *intramuros* – germani în cvasitotalitate și *trei suburbii* (cea germană la nord, cea *ungurească la sud* și cea românească la est);
- între secolele XIV-XVI, creșterea orașului prin așezarea ungarilor a generat fenomenul foamei de avere urbană; în consecință, mari proprietăți funciare țărănești, în special românești, dar și nobiliare (familia Căndeștilor, cnejii Maramureșului, etc.) sunt expropriate pe motive religioase și oferite unor proprietari unguri sau bisericilor ungurești din Cluj;
- începe „maghiarizarea catolicismului”; vechile familii voievodale românești trec printr-un proces de catolicizare, urmând o instituționalizare nobiliară maghiară, din ea rezultând maghiarizarea etnică a românilor: Corvin devine Huniady; Căndea – Kendeffy; Banea – Banffy; Telea – Teleky, etc. (V. Lechințan, 2000);
- în perioada secolelor XVI-XVII ia amploare religia protestantă, care cuprinde un procent mare din populația maghiară din oraș;
- se construiește în oraș Biserica Reformată, începând din anul 1486;

- în 1560, regele Ioan Sigismund confiscă sașilor biserica Sf. Mihail și o donează unitarienilor (100% unguri), care o vor stăpâni până la 1716 (cu o pauză în perioada 1603-1604);
- în 1571, este recunoscută oficial – și în oraș – Biserica Unitariană, neoprotestantă, care cuprindea *exclusiv populație ungurească*;
- la 1568 se declanșează conflictul dintre unguri și sași; după ce reușesc să se așeze în număr mare în oraș, ungurii pretind dregătoria de *prim jude*; ca să poată emite această pretenție, își asociază la număr pe români, secui și slovaci; prin aceasta conving pe regele Ungariei să introducă alternanța anuală la demnitatea de prim jude, cu cel al sașilor; ungurii *contestă* în continuare vechile privilegii săsești în administrarea patrimoniului urban; sașii își justifică situația privilegiată prin vechimea locuirii în oraș, “...moara, măreștea, grădinile și viile” sunt “*ale bisericii Sf. Mihail*”, deci ale lor (sașilor); ungurii așezați în oraș mai târziu au dat jos cu forța inscripția pe care scria *Ecclesia saxonum (Biserica sașilor)* și și-au impus propriul preot; regele Ioan Sigismund profită de situație și impune orașului regula parității;
- în 1603, unitarienii unguri *alungă* din oraș ordinul călugăresc iezuit și își însușesc patrimoniul acestora (Șt. Pascu, 1974; V. Lechințan, 2000)
- în 1651, se deschid lucrările de construcție ale Colegiului Reformat, în apropierea Bisericii Reformate (actuala str. Kogălniceanu);
- 1653 este anul Constituției Medievale a Transilvaniei, mărturisită oficial ca monument al justiției, avantajos pentru domnii din cele trei nații recepte și pentru ordinele și corpurile celor patru religii recepte; această constituție a fost reeditată în Cluj-Napoca în patru ediții și anume în 1677, 1693, 1779 și 1815; „*neamul valahilor nu a fost socotit în această țară, nici între stări și nici între religii*”; stipulează că ambele colegii reformate (din Cluj-Napoca și din Alba-Iulia) sunt susținute de către stat ca bunuri fiscale (fiind nicidecum ale bisericii reformate, conform pretențiilor ulterioare) (V. Lechințan, 2000);
- între secolele XVI-XVIII se modifică radical structura socio-demografică și etnică a orașului Cluj-Napoca, prin deschiderea dreptului de stabilire și de stăpânire în oraș a proprietăților imobiliare de către nobili (100% de etnie maghiară) și prin imigrarea în oraș a unui număr apreciabil de dregători, meseriași, comercianți din Ungaria, dar și din Slovacia, Polonia (S. Goldenberg, Arhivele Statului Cluj, fondul bresle 1, pag. 69-83);
- între 1834 și 1863 se construiește turnul neogotic al bisericii Sf. Mihail, care va împieta în parte armonia gotică a catedralei germane;
- între 1841-1843, Dieta de la Cluj lansează conceptul *unicei națiuni în Transilvania ungară*;
- mișcarea revoluționară de la 1848 produce o *reacție controlată și necontrolată a frontierei maghiare* față de cea dacoromână prin respingerea arogantă a oricăror pretenții ale

- revoluționarilor români; arestări, asasinat, execuții sumare (tribunii Al. Bătrâneanu și V. Simonis, precum Șt. L. Roth) și nerecunoașterea românilor ca națiune;
- între 1848-1850 se construiește biserica Sf. Petru;
  - *la 1 septembrie 1865 se convoacă Dieta Transilvaniei la Cluj, având unic punct pe ordinea de zi Unirea Transilvaniei cu Ungaria;*
  - în 1866 se organizează adunarea așa numitului *Status romano-catolic*, formată din membrii Dietei, care redactează către împăratul austriac Francisc Iosif I o *cerere de atribuire* a Fondurilor mari ardelene, instituite de împărăteasa Maria Tereza (fondul de studii; fondul de religii; fondul de stipendiu; fondul orfelinatului terezian romano-catolic, de fapt romano-catolic din Sibiu; fondul învățătoresc și fondul de pensii învățătoresc al Școlii Normale, etc.), *“spre rânduire și administrare”*, deci nu în proprietatea Statusului;
  - prin Legea Învățământului din 1868, votată de Dieta din Cluj, toate favorurile și facilitățile din învățământ sunt îndreptate spre școlile ungurești și spre o parte din cele germane; în 1915, deci o jumătate de secol mai târziu, învățământul clujean avea 16 grădinițe; 28 de școli primare; 10 școli primare complementare și agricole; trei școli de ucenici; trei gimnazii – *doar două școli din acest număr erau în limba română, iar din 29 de școli primare cu orar zilnic doar două erau românești;*
  - la 12 octombrie 1872, se înființează prin Decret Imperial Universitatea Maghiară din Cluj-Napoca;
  - ia ființă în oraș societatea EMKE, o asociație culturală, *exclusivistă*, de propagare a culturii maghiare;
  - în secolele XVIII-XIX, orașul Cluj este “cucerit” de construcții nobiliare ungurești fastuoase și reprezentative pentru fizionomia arhitecturală până azi (reședințe permanente) - Palatul Banffy; Palatul Toldalagy-Korda; Palatul Teleki, etc.;
  - în 1902 se amplasează, *în locul Obeliscului german Carolina, statuia ecvestră a lui Matei Corvin*, obeliscul fiind „mutat” în Piața Muzeului;
  - la 7 decembrie 1918, la Cluj-Napoca se înființează Comisariatul guvernant pentru așa numita *“Ungarie de Răsărit”*, susținută de o puternică garnizoană militară maghiară;
  - după Diktatul de la Viena, ungurii desființează toate cele șapte licee românești din Cluj-Napoca; tot în această perioadă are loc campania de *deportare a evreilor* din oraș la Auschwitz;
  - după septembrie 1940, se instalează în Cluj-Napoca Comandamentul Corpului 9 Armată Cluj - un adevărat comandament de organizare și exploatare a *muncii forțate românești*; doi ani mai târziu, de exemplu, acest comandament organizează 26 de noi companii de muncă românești; între 1940-1944, în aceste companii au lucrat forțat 70000 de români;

- în 1941, la Universitatea din Cluj-Napoca a fost înființată o catedră specială pentru problema *maghiarizării*; mai mult, se înființează așa-numitul *Institut de cercetare a raselor și de așezare socială*;
- în 1941, Primăria Cluj-Napoca intentează 489 de procese pentru restituirea proprietăților municipale ajunse în perioada 1918-1940 în proprietatea românilor (de exemplu, terenul pe care este construită Catedrala Ortodoxă “Adormirea Maicii Domnului”; terenul dăruit Episcopiei greco-catolice de Cluj-Gherla, etc.);
- Ordonanța nr. 3710/1943 a legiferat, numai în Cluj-Napoca, acțiuni de revizuire din oficiu împotriva a 1325 de români posesori de loturi de casă;
- toate proprietățile deținute de români (construcții, terenuri), dobândite prin împrumut și cumpărare, sunt retrocedate fără despăgubiri foștilor proprietari unguri, acțiune coordonată de Asociația Economiștilor Maghiari din Transilvania cu sediul în Cluj-Napoca;
- în urma Ordinului 6163/1944 al Ministerului de Interne din guvernul hortist, pe 3 mai 1944 se trece la *organizarea complexă a ghetourilor pentru evrei, țigani și români*, inclusiv în Cluj-Napoca;
- pe 4 mai 1944, ziarul *Ellenzek* din Cluj-Napoca anunța cu satisfacție: “*La Cluj s-au depus cereri pentru 456 de magazine evreiești*”... “*2.200 de evrei din Cluj au fost internați până acum în ghetou*”; în Cluj-Napoca au fost internați circa 30000 de evrei; la 13 mai, prefectul județului Cluj dă ordin ca muncitorii români să fie concentrați pentru fortificații, fiind concentrați urgent 380 de țărani români; din Cluj-Napoca pleacă, pe 23 mai, spre Auschwitz-Birkenau, primul transport de 3000 de evrei;
- între 6 și 12 martie 1945 se organizează la Cluj Congresul Uniunii Populare Maghiare din Transilvania;
- între 1945 și 1958, ungurii reușesc să fie „suprareprezentați” (Mioara Anton, 2002; S. Bottoni, 2010) în toate instituțiile administrativ-politice ale Clujului, în parte prin apartenența la Partidul Comunist, dar și datorită calităților administrative, profesionale și cultural-științifice prin care etnicii maghiari dominau orașul;
- între 1945-1970, cu excepția marilor fabrici industriale, în economia meșteșugărească, în servicii publice, în gospodăria urbană, procentul populației maghiare depășea, în fiecare, 85%; ungurii marcau peisajul meșteșugăresc urban prin diversitatea și calitatea serviciilor;
- la data de 25 decembrie 1989, ia ființă în municipiul Cluj-Napoca organizația locală a UDMR;
- în anul 1997 se reinstituie Consulatul General al Republicii Ungare în Cluj-Napoca;
- 16 martie 2000 este data înregistrării oficiale a Fundației Sapienția (Universitatea Sapienția) cu sediul în Cluj-Napoca

- între 1990-2010 se produce un extraordinar fenomen de restaurație, concretizat printr-un fenomen de etnogentrificare, fiind excluși elevii români din principalele licee și școli situate în centru; mai mult, se „restituie” bisericilor “maghiare” patrimoniul uriaș;
- organizația locală UDMR, în pofida procentului de 19% al ungarilor, reușește să își adjudece permanent între 25-30% din voturi, funcții, demnități politice și administrative, prin disciplină și cultură electorală; de exemplu, în cadrul Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca, *UDMR este al doilea partid ca număr de consilieri* (cinci reprezentanți aleși, dintre care unul ales pe post de viceprimar);

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei maghiare în municipiul Cluj-Napoca. Trăsăturile definitorii ale frontierei maghiare asupra spațiului geografic urban, reconfigurat de coloniștii germani pe vechiul teritoriu al așezării Napuca, Napoca, Clus și devenit Clausenburg/Clausenberg, sunt trăsături generale ale frontierei maghiare în spațiul transilvan pe de o parte, și trăsături particulare pe de altă parte. Cele mai reprezentative în concepția lucrării sunt:

- pentru perioada sec. XIII-XIV, în pofida numirii unui comite de Clus, pentru așezarea Cluj-Napoca (Clus, Klausenburg), această frontieră *este „timidă”* (vor trece încă două secole până populația maghiară va reuși să se așeze *firav* în acest oraș german); de altfel, până în a doua jumătate a sec. XIV, toate așezările din Regatul Ungar (circa 150) aveau covârșitor populația germană (S. Drăganu, 1938; M. Lehrer, 1940; V. Lechințan, 2000).
- începând cu ultimul pătrar al sec. XIV, un număr redus de unguri primesc drept de așezare în oraș, de fapt în afara cetății vechi, pe Ulița ungurească, de aici începând intrarea și prezența ungarilor în oraș; forma demografică, în creștere, a frontierei maghiare se va manifesta din acest moment, permanent până în sec. XX;
- *frontiera maghiară* va intra în conflict pe parcursul întregii sale „istorii” cu toate națiile conlocuitoare în acest oraș (germani, români, evrei);
- ea va fi marcată permanent de antagonismul a două stări definitorii: *complexul minorității și ambiția dominației*; abia în secolele XVII-XVIII, populația maghiară va depăși numeric partea germană, dar raportat la totalul populației, ungurii vor mai fi încă minoritari;
- tot ea va cuceri pas cu pas și va uzurpa comunitatea germană din poziția dominantă, confiscându-i biserica, impunându-și preotul, pretinzând patrimoniul imobiliar al orașului (iclozia, moara, etc.), pretinzând demnitatea de prim jude și înlocuind simbolul urbogenetic (Obeliscul Carolina) cu statuia ecvestră a lui Matei Corvin (V. Lechințan, 2000)
- va exclude prin orice mijloace orice tentativă de așezare a elementului românesc în intramuros;
- va fi în Transilvania „barometrul” manifestărilor oportuniste ale frontierei maghiare mamă: va fi *magister militiae* pentru frontiera catolică; va fi partener condiționat pentru frontiera

imperială; va fi receptivă la frontiera comunistă; va îmbrățișa teoria originii turanice a populației maghiare în perioada de glorie a Imperiului Otoman și se va alia ideologiei naziste, aplicând evreilor din oraș, la 2 mai 1944, soluția finală; va fi “citadela” cominternismului în România interbelică;

- după sec. XVII, prin dobândirea de către nobilimea maghiară a dreptului de așezare permanentă în oraș, în spațiul urban Cluj-Napoca se vor înălța construcții laice, *adevărate monumente arhitecturale (baroce, secession), precum și biserici monumentale*;
- își va însuși prin orice metodă întregul patrimoniu, circulant și imobil, al fondurilor publice ardelenene (așa zisul Status Romano-Catolic);
- se va manifesta fățiș, în toată istoria orașului, arogant și disprețuitor, la adresa elementului românesc;
- va fi un vector și un generator al *geomalgrafiei* spațiului dacoromân;
- complexul primatului și obstinația *maghiarizării* oricărui element nemaghiar (românesc, armenesc, evreiesc, țigănesc, etc. - ex: *maghiarizarea evreilor*) (vezi tabelul nr. 113);

Tabelul 113. Evoluția *maghiarizării* evreilor din Cluj-Napoca în documentele oficiale – recensăminte (1850-1956)

Etnia	Cifre absolute / %	Anul recensământului						
		1850	1880	1900	1910	1930	1944	1956
Evrei	Cifre absolute	355	0	0	0	13.062	30.000 de evrei sechestrați în ghetoul Cluj-Napoca pentru soluția finală	4.530
	%	1,83	0	0	0	12,96		2,93
Maghiari	Cifre absolute	12.317	23.676	41.311	51.192	47.689		74.155
	%	63,39	72,11	81,15	81,60	47,30		

Sursa: Studia Censualia Transilvanica – recensăminte (publicate)

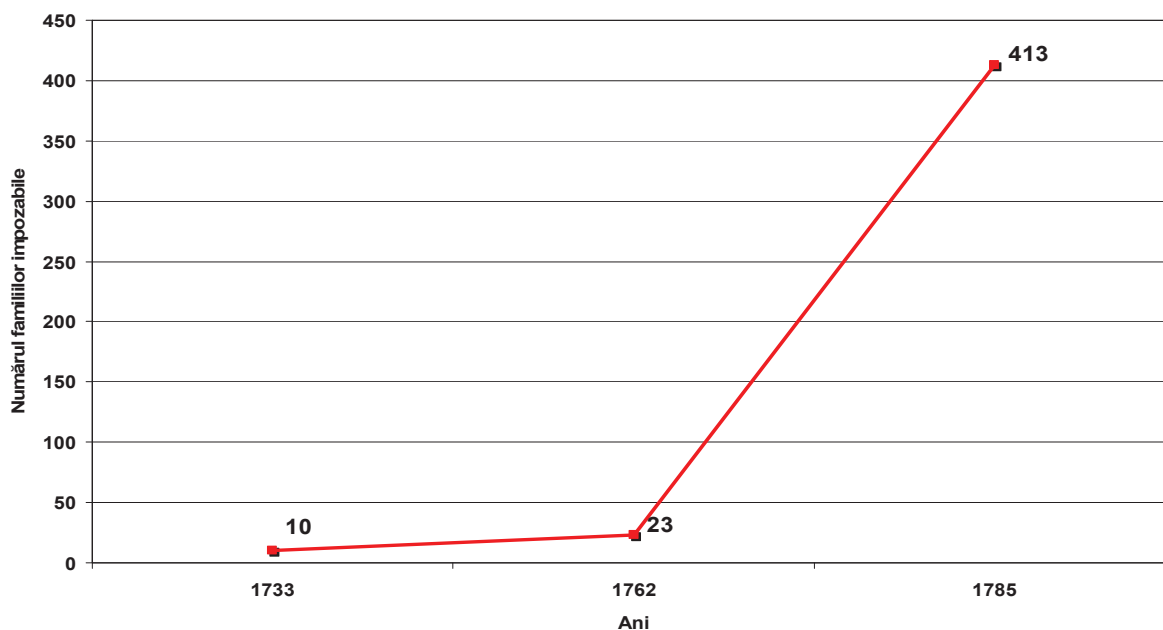
Observațiile noastre: la toate recensămintele, populația maghiară crește; la toate recensămintele, populația evreiască scade sau *nu există* (și similar în cazul armenilor, etc.); și totuși pentru “Soluția finală – Holocaust”, autoritățile maghiare sechestrează 30000 de evrei; dacă la numărul ghetozitaților mai adăugăm pe cei care au reușit să fugă în România, rezultă peste 32000 de evrei în Cluj-Napoca la 1944; a se vedea situația cimitirelor din Cluj-Napoca (evreiești).

- frontiera maghiară, în geosistemul urban Cluj-Napoca, se poate structura definitiv în mai multe etape: 1) *etapa magister militiae*; 2) *etapa hegemonică*; 3) *etapa renașterii presiunii interbelice* și 4) *etapa revizionistă*;
- simbioza frontierelor maghiară și catolică va constitui puterea și slăbiciunea frontierei catolice și deopotrivă a celei maghiare (I. Bădescu, 1995).

5.4.5. Amprenta frontierei imperiale în geografia municipiului Cluj-Napoca

Atunci când se analizează *fenomenul frontierei imperiale* în spațiul transilvan, trebuie analizată obligatoriu expansiunea concentrică din trei “locuri” generatoare: Viena, Istanbul și Moscova. Urme geografice definitorii în structura geosistemului urban Cluj-Napoca a lăsat, cu precădere, *frontiera imperială austriacă*. În concepția mea, acestea sunt:

- Diploma Leopoldină din 4 decembrie 1691 constituie în fapt și în drept actul istoric oficial prin care Transilvania intră sub stăpânirea imperială și deci și Cluj-Napoca; aceasta va deveni, practic, constituția care va governa Transilvania până la 1867; cu toate acestea, frontiera imperială a Vienei se manifestă în Principatul Transilvan încă din sec. al XVI-lea;
- la 1600, după Unirea Țărilor Române sub Mihai Viteazu, Curtea Vieneză cere acestuia să părăsească Transilvania, iar Mihai Viteazu trimite refuzul său *din Cluj-Napoca*;
- în 1686, trupele austriece ocupă orașul Cluj-Napoca și introduc o garnizoană militară;
- în 1867, Diploma Leopoldină (în prima variantă) instaurează stăpânirea austriacă în oraș;
- după instaurarea stăpânirii imperiale în oraș, aceasta impune rigori superioare în toate domeniile vieții urbane; acestor rigori datorăm azi exactitatea cunoașterii asupra populației urbane din Cluj-Napoca și care la 1660 înregistra în registrul de socoteli: 88 de uliți; cinci cvartale; 2258 de unități contribuabile și peste 10000 de locuitori;
- Curtea Imperială va impune între 1693-1699 Contrareforma, reinstaurând în drepturi biserica catolică în Cluj-Napoca;
- între 1695-1696, Guvernul țării are sediul în Cluj-Napoca; aceasta este perioada în care se instaurează în oraș *conceptul austriac de ordine urbană*;
- la 26 noiembrie 1699, Curtea de la Viena emite Diploma unirii religioase a bisericii românești ortodoxe cu Roma, rezultând așa zisa *Biserică greco-catolică*;
- în 1701, Colegiul Iezuit este ridicat la rang de Academie;
- frontiera imperială austriacă va favoriza recepția frontierei europene în oraș;
- va susține creșterea evidentă a orașului în toate domeniile - de exemplu: în 1703, în Cluj-Napoca erau 1160 capi de familie impozabili, 5500 locuitori deținători de case și 2000 de locuitori fără case; în 1722, erau 1167 de contribuabili și 807 case, iar 11 ani mai târziu, existau 1.327 de meșteșugari, 823 de “*economi*”, 965 de case, 1525 de proprietari de case și 86 de case nobiliare; aceeași perioadă consemnează cu date statistice evoluții semnificative în demografia orașului și în starea ocupațională – de exemplu: crește numărul ortodocșilor, greco-catolicilor, evreilor, dar scade numărul germanilor în rândul populației cu circa 50%; evoluția numărului românilor este următoarea:

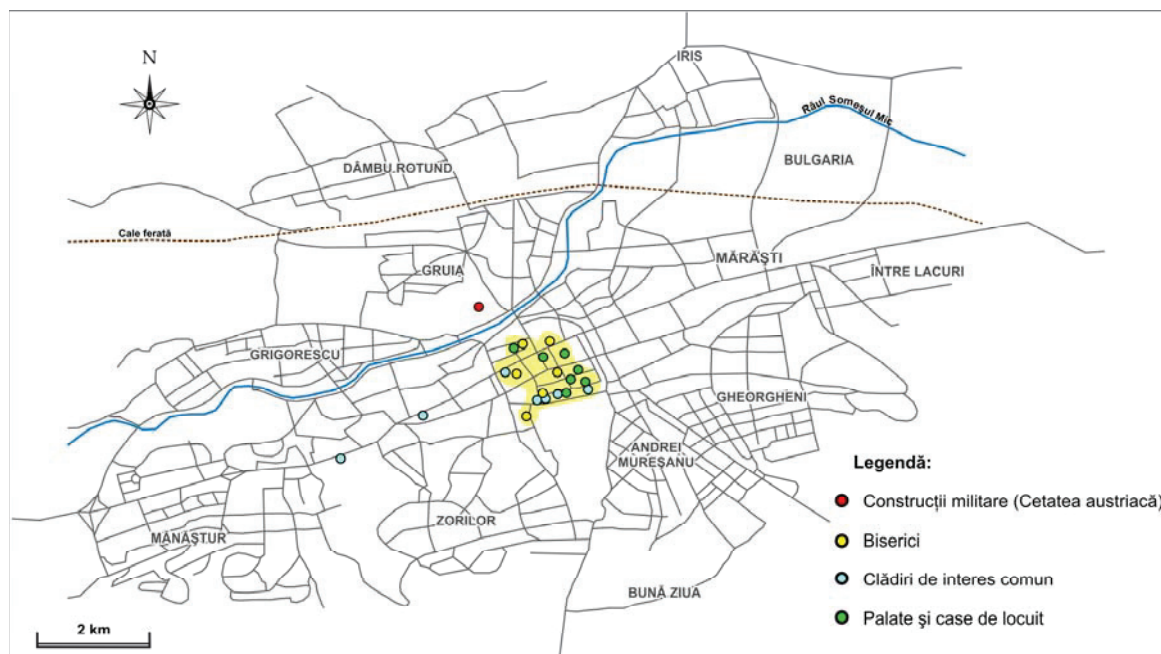

Fig. 142. Evoluția numărului familiilor românești impozabile din Cluj-Napoca (fără suburbii) între 1733 – 1785 (sursa: Șt. Pascu et al., 1974)

- Cluj-Napoca redobândește în 1709 titlul de *oraș regesc* de la Curtea Imperială;
- între 1719-1732 crește rolul geopolitic al Clujului, Guvernul mutându-se de la Sibiu la Cluj-Napoca;
- se fundamentează în 1734 proiectul realizării unei hărți topografice a orașului; în acest scop, în același an, se redactează *descrierea topografică amănunțită*;
- în 1740, se construiește Cazarma de pe Dâmbul Pietros, aceasta fiind o construcție reprezentativă în arhitectura militară: zid de piatră; acoperișuri din șindrilă; opt încăperi; patru bucătării; două latrine și două pivnițe boltite; clădirea ofițerilor avea șase camere, bucătărie comună, cămară și cârciumă; prin “Poarta Vieneză”, peste un pod, se ajungea la Cazarma fortificată; sub poartă era camera de gardă, iar deasupra porții erau construite patru camere și două bucătării;
- a doua jumătate a sec. al XVIII-lea se caracterizează printr-o masivă pătrundere în oraș a cărții europene, înmulțindu-se și bibliotecile;
- perioada 1740-1780 a fost cea mai laborioasă și mai dinamică, fiind o perioadă de modernizare a tuturor structurilor urbane în Cluj-Napoca: se instituie *Directorium Sanitatis*; se introduce criteriul meritocrației în promovarea elitei locale și în ocuparea demnităților locale; se realizează proiecte edilitare moderne, rețea de apă potabilă, sistem urban de protecție și stingere a incendiilor, etc.; se relaxează și se îmbunătățesc condițiile și regulile de stabilire definitivă a românilor în oraș - din păcate, din cauza opoziției maghiare și

săsești, acest lucru se va realiza doar în suburbii și în mică măsură în intramuros (Cartierul Mănăstur, în 1750, ajunge la 469 de locuitori, toți fiind români);

- tot în aceeași perioadă, se elaborează o nouă politică urbanistică (modernizare, sistematizare și un nou concept asupra confortului arhitectonic); se încurajează construcția de locuințe, crescând astfel numărul de case de la 363 în anul 1703 la 1156 în 1750 (563 de case intramuros și 593 în extramuros); se stabilesc reguli de *geografie normativă*: alinierea caselor; reguli pentru trepte, pentru uși; alinierea fronturilor stradale și creșterea spațiului locuibil; se instituie *instanța inginerului specialist / urbanist* (Direcția gubernială a construcțiilor – Aedilis Directia);
- în 1742 se ridică la Cluj-Napoca *prima construcție barocă religioasă* din oraș (*Biserica și Mănăstirea Iezuită*); aceasta este urmată de alte construcții religioase baroce precum Biserica Franciscană (în Piața Muzeului); Biserica Minorită (situată pe B-dul Eroilor); Biserica Unitariană (pe B-dul 21 Decembrie 1989), dar și Biserica Ortodoxă din Deal sau Biserica Sf. Treime din deal, și Biserica Unită (Biserica Bob, cu hramul “Învierea Domnului”); în ceea ce privește arhitectura civilă, amintim Palatul Banffy, Prefectura veche, Palatul Toldalagi-Korda, Palatul Teleki, Convictus Nobilium, Casa Knoblauch, Casa Tauffer, Vama veche, Moara de hârtie, Hanul “Calul bălan”, etc.;

Fig. 143. Construcțiile de referință, în stil baroc, din municipiul Cluj-Napoca

- la 31 decembrie 1827 se introduce *iluminatul stradal* (existau 247 de felinare și 34 de lampagii);

- în 1838 se înființează *Comisia pentru Construcții a orașului*; se realizează proiecte de lărgire și pietruire a străzilor, precum și de creare a unor străzi noi;
- perioada 1850-1900 este reprezentativă pentru frontiera imperială în Cluj-Napoca prin suprapunerea funcțional-sistemică a două frontiere în funcțiile urbane ale orașului: *frontiera imperială* și *frontiera europeană*; din această colaborare funcțional-frontalieră, geografia Clujului se îmbogățește cu un sistem instituțional și arhitectural, a cărui valoare este și astăzi impresionantă;
- sistemul urbanistic înregistra în 1870 un număr de 3269 de clădiri, iar în 1900 acesta atinge 5878 de clădiri; la 1861, se construiește Fabrica de Tutun, iar nouă ani mai târziu se dă în funcțiune Gara; în 1874 se ridică primele hale la Remaru; în 1878 apare Școala Superioară de Comerț (actualul rectorat al Universității Tehnice); între 1893-1902 se ridică Școala de Fete (actualul Liceu Teoretic Nicolae Bălcescu); tot în această perioadă, se construiește parțial Complexul Clinicilor, iar în 1900 se pun bazele Liceului Superior de Fete (actuala clădire a Facultății de Chimie și Inginerie Chimică);
- la finele sec. XIX, se instalează în Cluj-Napoca o serie de instituții publice (Prefectura; Direcția Poștelor; Direcția Finanțelor; Direcția Silvică; Direcția Regională de Căi Ferate; Teatrul); aceste construcții, din punct de vedere urbanistic, reprezintă și azi repere pentru orice geografie a municipiului;
- se sistematizează piețele Avram Iancu, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazu și se demolează prăvăliile sărăcicioase din Piața Unirii (din jurul Bisericii Sf. Mihail).

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei imperiale în municipiul Cluj-Napoca. Analiza funcționalistă a geografiei municipiului Cluj-Napoca, raportată la reperul frontierei imperiale, evidențiază câteva trăsături pe care le enumăr în continuare:

- frontiera imperială (austriacă) s-a impus în geosistemul Cluj-Napoca, în primul rând, ca *vector al frontierei catolice*;
- momentul de prag al expansiunii sale în geografia municipiului este ultima decadă a sec. al XVII-lea;
- perioada de tranziție a sociosistemului Cluj-Napoca, după ce frontiera imperială s-a impus militar și administrativ, este scurtă, iar în Cluj-Napoca se produce un salt geosistemic generat de *noul concept austriac de urbanism*; acestui concept, Clujul îi datorează: *reorganizarea urbană, care va face din el capitala Transilvaniei; valențele acestei reorganizări își mențin valoarea și după 300 de ani; îmbogățirea orașului cu o serie de instituții fundamentale pentru trecerea de la societatea medievală la cea capitalistă; înnobilarea urbanistică printr-un număr impresionant de construcții monumentale* (toate construcțiile monumentale laice ale Clujului sunt exclusiv din perioada de dominare a

acestei frontiere); în pofida unor adversități maghiare, va produce în sfârșit “*deschiderea orașului pentru comunitatea românească și deschiderea sistemică pentru pătrunderea covârșitoare a elementelor specifice și ale valorilor frontierei europene* (cultură, industrie, comerț, democrație, națiune);

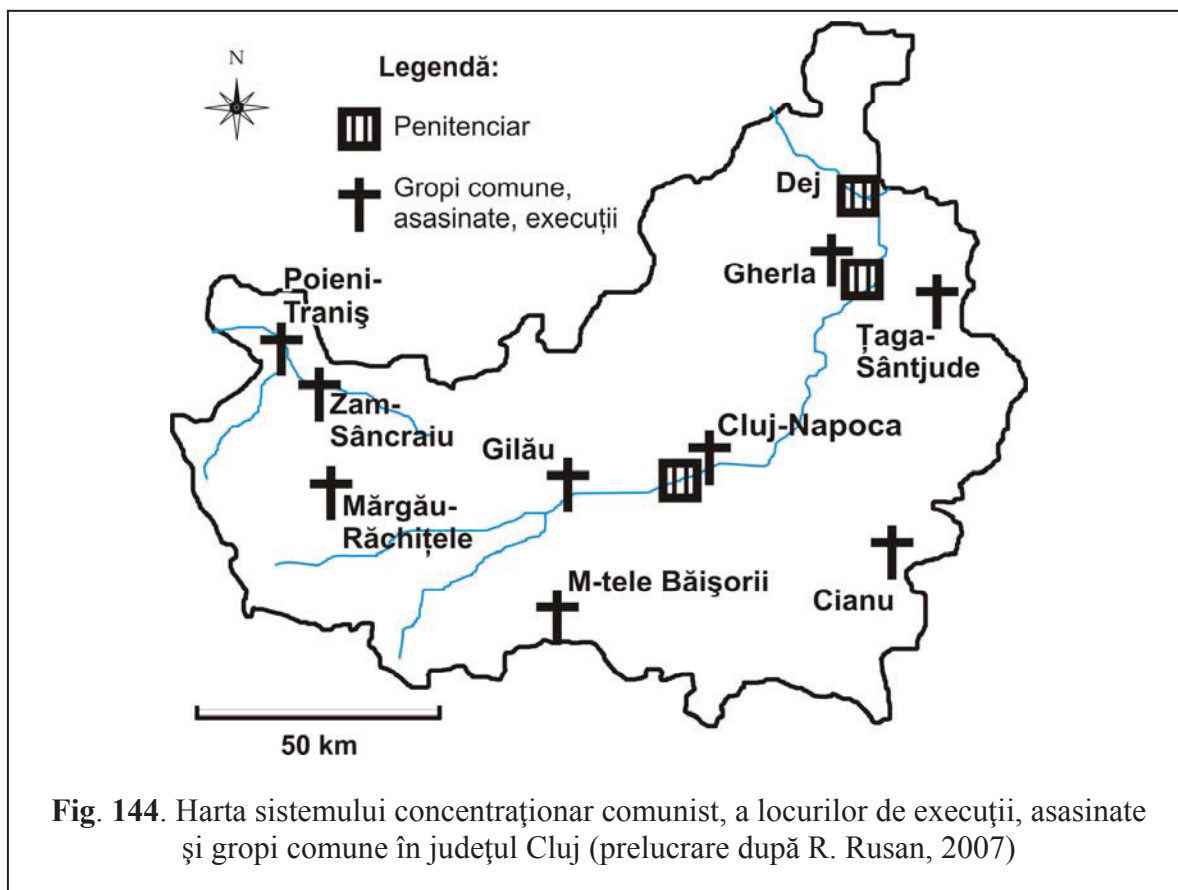
- ultima perioadă de dominare a acestei frontiere în Transilvania va fi însă și cea mai rușinoasă pentru ea; concesiile făcute frontierei maghiare vor produce mari dezechilibre sociale și răni care nu s-au cicatrizat nici astăzi.

5.4.6. Amprenta frontierei comuniste în geografia municipiului Cluj-Napoca

Frontieră ideologică, marxist-leninistă, a avut asupra geografiei municipiului Cluj-Napoca un impact complex și puternic. Ampretele sale structurale în construcția orașului vor fi evidențiate succint, fără să fac o clasificare a celor două faze distincte: *internațional-comunismul și național-comunismul*. Astfel, ele sunt următoarele:

- ideile frontierei comuniste prind rădăcini în Cluj-Napoca încă din 1869, când se înființează *Asociația generală a muncitorilor din Cluj*;
- caracterul imperialist, mondialist și antinațional românesc transpiră în toate acțiunile acestei frontiere; de exemplu, în 1948, când prin săpături arheologice s-au descoperit *morminte creștine* (adulți și copii), ele sunt imediat catalogate ca fiind *slave* (K. Horedt, 1951); ulterior, în 1969, când frontiera kominternistă își pierde influența în spațiul românesc, alte descoperiri în aceeași zonă vor demonstra că aparțin populației locale (I. Glodariu, 1997);
- în 1890, ziarul *Nepszava* se transformă în organul de propagandă a Internaționalei a II-a Comuniste din 1889;
- tot în același an, cu ocazia zilei de 1 Mai, muncitorii din Cluj-Napoca încetează lucrul și sărbătoresc; mai mult, muncitori clujeni participă la Budapesta la înființarea Partidului Socialist Democrat (7 decembrie 1890);
- un an mai târziu, ia ființă la Cluj-Napoca organizația locală a PSD; aceasta va avea la 1900 un număr de 800 de membri;
- la Cluj-Napoca, la începutul sec. XX, se tipăreau și se difuzau ziare declarate comuniste precum *Erdely Munkaslop* (1901), *Erdely Munkas* (1903) și *Kolosvari Munkas* (1904);
- în perioada 1915-1916, în oraș, comuniștii reușesc să organizeze mai multe greve ale muncitorilor feroviari;
- în 1918, se difuzează clandestin în Cluj-Napoca ziarul editat la Budapesta de către Bela Kuhn – “*Vörös Ujsag*” (Ziarul Roșu);
- în 1919, la Cluj-Napoca se organizează *Uniunea Socialistă a Studenților Clujeni*;

- după 1919, Partidul Socialist din Ardeal și Banat (cu sediul în Cluj-Napoca) edita un număr impresionant de gazete: „Tribuna socialistă”; „Erdely Munkas”; „Kürdelen”; „Faklya”; „Typograph”; „Cipesz Munkas”; „Böripari Munkas”, etc.;
- la data de 1 septembrie 1920, „socialiștii maghiari” organizează grevă generală demonstrativă în toată Transilvania;
- tot în același an, Partidul Socialist din Ardeal și Banat hotărăște, în congres, afilierea la Internaționala a III-a Socialistă; are loc și o conferință la Cluj-Napoca prin care se hotărăște radicalizarea acțiunilor PSD și reorganizarea partidului în partid comunist;
- astfel, în 1921, delegația PSD participă la Congresul de constituire a Partidului Comunist din România (PCdR), la București;
- în 1929 ia ființă organizația *Ajutorul Muncitoresc Român*, iar aceasta înființează la rândul ei *prima organizație de pionieri din România* (uniforma compusă din bluză albastră și cravată roșie); tot atunci se înființează *Celula Universității din Cluj a Partidului Comunist din România* (organizație comunist-cominternistă)
- în perioada 1932-1933, se organizează în Cluj-Napoca noi greve ale muncitorilor din fabricile Dermata și Atelierele CFR;
- în 1934 se înființează în oraș secția internațional-comunistă *Amicii URSS*;
- în Cluj-Napoca, în jurul revistei Korunk, a activat între 1919-1940, o grupare literară comunistă;
- în noiembrie 1940, la Cluj-Napoca apare Secretariatul Regional al Uniunii Tineretului Comunist (UTC), pentru ca în aceeași lună această organizație să își organizeze prima conferință;
- în 1940, organizația comuniștilor din Cluj-Napoca număra 249 de membri marcați (St. Pascu, 1974);
- trei ani mai târziu, se reconstituie la Cluj-Napoca Secretariatul Comitetului Regional Comunist, condus de Jozsa Bela;
- în 1944 comuniștii maghiari din Cluj-Napoca înființează două edituri: Erdely Enciclopedia și Munkas Atheneum; în perioada interbelică se vor edita și difuza peste 300 de publicații comuniste, dintre care amintim Faklya, Monitorul, Alte zări, Vâltoarea, Ogorul, Poporul, Ajutorul Roșu, Komunista Ifinmunkas, Studentul revoluționar, Țăranul asuprit, Vilagossag (Lumina), Vörös Erdely (Ardealul Roșu), Tribuna Socialistă, Erdely Munkas, Elöre (Înainte), etc.;
- între 14-15 august 1945 se ține la Cluj-Napoca Conferința Regională a PCR;
- între 1945-1964, sistemul “concentraționar” pentru genocidul românilor a organizat în Cluj-Napoca și în zona Clujului următoarele categorii concentraționare:

- în 1945 se pune în aplicare și în Cluj-Napoca Legea pentru purificarea administrațiilor de stat (30 martie 1945) care stabilea și lagărele în care vor fi închiși acești funcționari de stat;
- începe și în Cluj-Napoca epurația culturii române, începându-se cu S. Pușcariu și cu Al. Brătescu-Voinești și continuându-se cu L. Blaga (*în acest peisaj kominternist, a rămas celebră revista Gazeta de Transilvania, care, prin N. Căliman, a avut curajul ripostei culturale și mediatice*);
- din “Generația Unirii”, exterminată în temnițele comuniste, au făcut parte clujeni iluștri precum Iuliu Hossu (episcop greco-catolic), I. Lupaș (fondatorul Institutului de Istorie Națională din Cluj), Ghiță Pop, Onisifor Ghibu, Emil Hațieganu, etc.;
- după 1945, spațiul public al presei din oraș este invadat de celebrele ziare comuniste: Scînteia; România Liberă; Victoria; Tribuna Populară; Flacăra; Gazeta Literară, etc.;
- la 19 noiembrie 1946 au loc alegerile parlamentare, câștigate de “forțele democratice” (comuniști);
- în 1948 sunt arestați toți preoții și episcopul greco-catolic care s-au opus desființării bisericii lor;

- la 1 februarie 1948 se încheie procesul (local) de unificare a organizațiilor regionale PCR și PSD, formându-se Partidul Unic Muncitoresc și ulterior Partidul Muncitoresc Român (PMR);
- la data de 11 iunie 1948 se naționalizează toate fabricile din Cluj-Napoca, aceasta însemnând 32 de fabrici industriale și 26 de tipografii;
- în 1956 sunt arestați studenții care au manifestat favorabil față de “Revoluția maghiară” (din totalul arestațiilor și încarcerățiilor, 5,18% erau din județul Cluj);
- în 1962, întregul patrimoniu funciar-agricol din teritoriul orașului este organizat în ferme agricole de stat sau cooperatiste:

Tabelul 114. Patrimoniul funciar-agricol al municipiului Cluj-Napoca în 1962, integrat în sistemul agricol de stat și cooperatist

Specificație	Suprafață agricolă (ha)	Categorii de folosință (ha)				
		Arabil	Fânațe	Pășune	Livezi	Vii
Total teren agricol	12416	6988	2.655	876	1846	51
% din care:	100%	56,3%	21,4%	7,1%	14,8%	0,4%
<i>Proprietate de stat aparținând:</i>	4508	1872	589	508	1501	38
1. Întreprinderii agricole de stat Cluj	2543	1091	303	311	838	-
2. Stațiunii experimentale horticole Cluj	938	194	42	55	612	35
3. Stațiunii exp. Mănăștur	1027	587	244	142	51	3
<i>Proprietate cooperatistă</i>	7908	5116	2066	368	345	13
În folosința personală a membrilor CAP	1656	1.117	335	-	200	4

Sursa: Șt. Pascu (1974)

Notă: acest patrimoniu era administrat și exploatat de următoarele unități agricole: IAS Cluj; Stațiunea Experimentală Horticolă; Stațiunea didactică și experimentală Cluj-Mănăștur; CAP Înfrățirea; CAP Unirea și CAP Someșeni, în aceste unități lucrând 2525 de familii (5.109 persoane);

- în 1964, un număr de 1500 de deținuți politic în închisorile comuniste, cetățeni ai municipiului Cluj-Napoca, beneficiază de *grațiere generală și eliberare din închisori; începe perioada național-comunismului*
- ideologia comunistă privind dezvoltarea multilaterală a țării crează condițiile și structurile economico-financiare prin care în Cluj-Napoca se fac investiții uriașe în economie: industrie; construcții; transporturi; sănătate; educație și învățământ, etc.;

- PCR număra în Cluj-Napoca 37983 de membri în anul 1973, pentru ca în 1989, înainte de dizolvare, să numere în oraș peste 68000 de membri;

Trăsăturile geodefinitorii ale frontierei comuniste în municipiul Cluj-Napoca. Istoria frontierei comuniste în Cluj-Napoca prezintă unele trăsături specifice, dar și particularități defnitorii care se stratifică în geografia socio-sistemului urban Cluj-Napoca pe *etape istorice*:

a) pentru *etapa ideologică a frontierei comuniste (1850-1917)* se remarcă următoarele trăsături:

- în această perioadă frontiera comunistă a găsit în geografia socială și culturală din Cluj-Napoca un teren foarte sensibil și receptiv;
- Cluj-Napoca s-a remarcat în spațiul românesc drept un *cap de pod al frontierei comuniste*, în condițiile în care spațiul extracarpatic era foarte puțin receptiv din cauza dezvoltării economice și sociourbane mai slabe decât în Transilvania; datorită intelectualilor clujeni, care erau sub influența Budapestei și care erau în procent covârșitor în structurile comuniste locale;
- frontiera comunistă a generat și a susținut în Cluj-Napoca un impresionant arsenal propagandistic, profitând de antagonismul istoric dintre maghiari și români și mai mult utilizând frontiera maghiară ca vector.

b) în cadrul *etapei kominterniste interbelice (1918-1940)*:

- Cluj-Napoca va fi un cap de pod al frontierei kominterniste în spațiul geografic și național românesc.
- suprapunându-se pe „logistica instituțională” a frontierei maghiare în Cluj-Napoca, frontiera comunistă va dispune de *cea mai organizată logistică instituțională de susținere și propagandă*, după Budapesta.
- numărul membrilor partidelor și organizațiilor cu ideologie marxist-leninistă în Clujul interbelic a variat (conform unor calcule aproximative) între 600-3000 membri (valori evaluate din surse arhivistice diferite).

c) în *etapa 1945-1948*:

- frontiera comunistă se va manifesta exploziv și agresiv, crescând numărul partidelor și organizațiilor de stânga și a numărului de membri PCR “*datorită prezenței masive a ungarilor și evreilor ... organizația regională Cluj în 1946 număra 19923 de membri, din care 10894 erau maghiari, 8107 români și 922 evrei*” (V. Bodocan, 2001).
- frontiera comunistă folosește practic orice mijloace pentru câștigarea „oficială” a alegerilor din 1946 și 1948 de către partidele de stânga. Uniunea Populară Maghiară, constituită pe structura MADOSZ-ului, coalescează și susține forțele comuniste în ambele alegeri, având în Frontul Democratic Popular majoritatea absolută.

d) pentru *perioada “partidului unic” (1948-1989)*:

- neatingerea de către frontiera maghiară a țintei (păstrarea Ardealului de Nord), produce în structura logisticii instituționale locale (în Cluj-Napoca) a frontierei comuniste, frământări puternice care vor culmina cu acapararea puterii locale de către PCR și autodesființarea UPM;
- crește progresiv numărul membrilor de partid români: între 1948-1960 timid, dar sesizabil; între 1960-1964, pe măsura modificării structurii demografice urbane și *hotărâtor* după 1965, când structura etnică urbană din Cluj-Napoca se răstoarnă;
- frontiera comunistă își asumă un rol tot mai dominant în structurarea și consolidarea frontierei etnonaționale – dacoromâne – în spațiul urban Cluj-Napoca, regional și național.
- în a doua parte a acestei *etape (1965-1989)* se manifestă evident *trăsătura național-comunistă* și scade până la dispariție *valența internațional-comunistă* a frontierei.

În geografia frontierelor din spațiul urban Cluj-Napoca s-au mai remarcat, mai mult decât evident, încă două frontiere și anume *frontiera ortodoxă și frontiera europeană* (euroatlantică). Nu voi acorda spațiu acestora două, întrucât pe de o parte le-am abordat în special în studii anterioare, iar pe de cealaltă parte pentru că le voi trata în titlul următor care va aborda *confruntarea frontierelor în spațiul urban Cluj-Napoca*.

5.5. Funcțiile „terțiare” și procesele frontierei în geografia municipiului Cluj-Napoca

În fundamentarea teoretică a conceptului de *funcție urbană* am fost condus de logica funcționalistă a relațiilor structural-sistemice. Am concluzionat afirmând că funcția urbană este *relația de necesitate, care se naște între elementele geosistemului urban și starea geosistemului și care generează, cultivă și susține viața orașului în atingerea menirii (finalității) sale sistemice*. Această finalitate poate fi rolul, sarcina, destinația, misiunea orașului și în final dezvoltarea sa. În acest fel, orașul va “îmbrăca” roluri diferite, va practica “profesii” multiple, în timp, și toate acestea vor fi (posibil) susținute de aceeași funcție care se va adapta, dar nu va dispărea, ci se va perfecționa în procesul modificării structurii urbane.

Rezultă deci că între funcțiile orașului (în cazul nostru Cluj-Napoca) și procesele frontierei se autoorganizează relații structural-sistemice care construiesc o geografie a orașului Cluj-Napoca.

Însușindu-mi postulatul lui J.G. von Herder și anume “*istoria este geografie în mișcare*”, (preluat din Clarke D.M și Forster M., 2007) voi demonstra în susținerea ideii că municipiul Cluj-Napoca este *o construcție a frontierelor*, că fenomenul frontierei în cazul municipiului Cluj-Napoca este factorul urbogenerator cu cea mai mare “greutate” în geneza, localizarea, evoluția și dezvoltarea

acestui geosistem. Întrucât fenomenul frontierei, deși are un caracter universal, definește de fiecare dată și un specific local (I. Bădescu, 1995), în acest specific local ea se transformă și generează *procesele locale*, definatorii pentru orice frontieră, fie ea locală, fie universală. Aceste procese pot fi: culturale; gnoseologice; geopolitice; economice; sociale; politice, etc. În cazul geosistemelor urbane, de fiecare dată, între aceste procese și funcțiile orașului se vor crea relații care vor configura geografii definatorii. Municipiul Cluj-Napoca nu face excepție. Mai mult, este unul dintre cele mai reprezentative spații în care se poate studia *rolul fenomenului frontierei în construcția spațiilor antropice*.

Nu voi analiza în demersul meu construcțiile taxonomice bazate pe categorii de procese ale frontierei, ci voi aborda, din punct de vedere funcționalist, relațiile geosistemice dintre funcțiile municipiului Cluj-Napoca și procesele generate în spațiul său de către frontierele geodefinitorii. Aceste procese pot fi generate de frontierele externe dar și de frontierele interne și pot fi specific sociale, militare, istorice, culturale, etc., dar pot fi în același timp din toate.

Mai există în această prezentare succintă încă un element care închide triunghiul perfect al urbogenezei și evoluției municipiului Cluj-Napoca: *spiritul locului*. *Aceste trei elemente (spiritul locului, fenomenul frontierei și funcțiile orașului) vor defini, în mod permanent, geografia Clujului și din acest motiv vom începe lista proceselor axându-ne pe spiritul locului* (pus în evidență, în mod interesant, de exemplu, de Irina Petraș și O. Pecican în volumul „*Clujul în legende*”, 2010). În geneza și evoluția municipiului au cântărit foarte mult și în permanență acțiunile frontierelor, dar toate au fost marcate permanent de acest spirit al locului. Legenda istorică consemnează că venerabilul Claudius Semper, atunci când i-a răspuns lui Caius Maximus că „...nu va trece mult și pe locul unde stai acum va fi templul lui Jupiter”, viziune confirmată geoistoric, peste douăzeci de ani, când (în 124 e.n) în acel loc era zidit Municipium Aelium Hadrianum Napoca a fost „primul” marcat de acel spirit al locului, *loc nunit în limba dacă Napuca*. Ce dorim să evidențiem prin această istorie? Doresc să evidențiez faptul că frontiera este un factor creator de destin mai mult decât ne putem imagina. Ea pare a-și disputa rolul creator cu „matca din care izvorăște sufletul etnic”. Frontiera este tot atât de importantă pentru definirea și analiza popoarelor ca și matca genezei lor sufletești (I. Bădescu, 1995). Iată așadar de la bun început cum frontiera romană a creat *primul oraș Napoca*, proces marcat de spiritul locului, același „loc” care a fost „reconstruit” de frontiera germană peste 1000 de ani și pentru care loc *prima funcție asumată a fost cea militară*. Este locul geografic care va rămâne, până azi, spațiu de confruntare între toate frontierele istorice locale, regionale și universale și care rămâne marcat de acel spirit. Toate frontierele următorilor 1000 de ani (frontiera catolică, maghiară, germană, etc.) nu vor reuși să schimbe acest spirit geografic și indiferent de denumirile și denominalizările suportate, acel spirit se manifestă în toate în primul rând prin rădăcinile sale toponimice și istorice: Napuca, Napoca, Claudiopolis, Clus.

În tratarea și fundamentarea problematicii prin care voi evidenția relațiile geodefinitorii dintre *funcțiile terțiare* ale municipiului Cluj-Napoca și *procesele frontierei*, nu voi folosi taxonomii tipologice ale frontierelor, ci voi evidenția, geocronologic, acele procese care printr-o biunivocă relație cu funcțiile terțiare ale orașului au configurat în harta spațială a acestuia adevărate *geografii speciale*. Conceptul de “geografie specială” utilizat de mine este diferit de conceptul de “*microgeografii*” (I. Ianoș, 2005; I. Mac, 2008; D. Petrea, 2009).

A) *Procesul cetății asediate* este, din punct de vedere geocronologic, primul mare proces frontalier în spațiul Cluj-Napoca, dar și unul dintre cele mai longevive procese frontaliere din acest spațiu. Denumirea procesului am preluat-o din teoria “*asedierii cetății carpatice*” (S. Mehedinți, 1940). Ca loc central al sâmburelui de țară Transilvania, asediată începând cu frontiera romană, Cluj-Napoca va fi supus în întreaga sa istorie asediului frontalier.

Tabloul frontierelor generatoare ale acestui proces este:

- frontiera romană “asediază” filonul dacic, producând cetățeanul roman, tipul european (*cives romanum*);
- frontiera iudeocreștină prin cele două sinteze europene: frontiera bizantină și frontiera catolică, “asediază” cetatea romană Napoca;
- frontiera germană din *frontieră externă* se transformă în *frontieră internă*, schimbând în final locul Cluj-Napoca în viitorul oraș Klausenburg;
- frontiera maghiară, devenită *magister militiae* al frontierei catolice, va “asedia” spațiul urban Cluj-Napoca din perioada dacică și până astăzi;
- frontiera dacoromână, ca frontieră de reacție etnolocală, va “asedia” spațiul urban Cluj-Napoca prin presiunea demografică și de civilizație rurală daco-română de la momentul dislocării ei până la ziua de azi ;
- frontiera imperială, prin “epocile sale” habsburgică și kominternistă, va “asedia” orașul, începând cu sec. XVIII, respectiv XIX;
- frontiera europeană își va înregistra acțiunea expansivă începând cu sec. XV până astăzi inclusiv.

Specificul geografic local al procesului “cetății asediate” este o sinteză între suprapunerea procesului de expansiune geografică a fiecărei frontiere și *specificul locului* generat de *riposta locului* la aceste procese.

- **Specificul frontierei romane** se va concretiza în “împământenirea” cives-ului roman, în geografia unei noi limbi (dacoromâna), geografia unui nou spațiu antropic (spațiul urban) și geografia unui nou sistem de legături și de comunicare (drumurile romane).
- **Specificul frontierei iudeo-creștine** va crea în spațiul geografic Cluj-Napoca următoarele geoprocese: *înlăturarea tipului de “cultură etalon” cu nivelarea culturală a “tuturor*

neamurilor”; construirea unei noi geografii spirituale (creștinismul – apostolic prin ortodoxie la neamul dacic și la “ordin” prin catolicism la poporul maghiar); geografia unei confruntări spirituale între cele două aripi iudeocreștine (ortodoxie și catolicism) și între iudeocreștinism și cultura ancestrală dacică și arhitectura religioasă monumentală ca reper în fizionomia orașului.

- **Specificul frontierei maghiare** va crea prin procesul cetății asediate următoarele particularități geografice: *dislocarea până la eliminare, a elementului demografic german; interpunerea între culturile getodacă și germană și excluderea posibilei sinteze locale între cele două; colonizarea spațiului urban cu eșaloane de imigranți până în sec. XX; simbioza între nevoia pătrunderii cu fenomenul lățirii catolice (I. Bădescu, 1995) și uzurparea simbolismului german din pattern-ul orașului și înlocuirea lui cu simbolurile maghiare.*
- **Specificul frontierei germane** va marca geografia urbană a Clujului prin: *introducerea modelului urban medieval în Transilvania și implicit în Cluj-Napoca; construcția unei civilizații urbane bazate pe cetate și evoluată în urbiu; preluarea și consacrarea în denumirea orașului a vechilor toponimii dacice (Clus) și romane (Claudiopolis) și construirea unui oraș care rezistă urbanistic și după 500 de ani, oferindu-i în același timp cel mai reprezentativ simbol urbanistic (Biserica Sf. Mihail).*
- **Specificul frontierei dacoromâne** imprimat geografiei spațiului urban Cluj-Napoca va fi cel al *ripostei (frontieră de reacție)*. Astfel, avem parte de reacția demografică după dislocare, prin presiunea demografică în creștere permanentă până în sec. XX, de reacția culturală, specifică frontierei de reacție daco-române (de exemplu, Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae), de reacția geoeconomică națională la frontiera europeană (toată economia secolului XX în Cluj-Napoca este expresia economicului românesc) și de reacția urbanistică, cele mai reprezentative cartiere rezidențiale, cele mai reprezentative construcții urboutilitare aparțin secolului trecut, când municipiul este modernizat de români.
- În ultimul rând, **specificul frontierei europene** va marca geografia orașului Cluj-Napoca pe parcursul ultimilor 400 de ani: *modernizarea educației și culturii; acumulările științifico-academice; obiectivele arhitecturale, industriale, de transport și comunicații, rezidențiale, etc., toate fiind „marca” frontierei europene; explozia demografică urbană și a comerțului; explozia infocomunicațională și virtualizarea funcțiilor terțiare; terțializarea economiei orașului; acapararea dramatică a spațiului natural de către spațiul construit ș.a.*

Poziția funcțiilor terțiare în câmpul proceselor geofrontaliere locale a fost următoarea:

- în ecuația frontierei romane, funcțiile terțiare reprezentative pentru Cluj-Napoca au fost *funcția militară, funcția urbanistică și funcția comercială;*

- frontiera iudeocreștină, prin frontiera catolică și frontiera ortodoxă, a cuprins în procesul frontalier, *funcția religioasă*;
- frontiera germană a oferit procesului, contribuția funcțiilor: *urbanistică, administrativă, comercială, religioasă, culturală și militară*;
- frontiera maghiară va exploata în acest proces funcțiile *administrativ-politică, religioasă, militară și culturală*;
- frontiera imperială va exploata funcțiile *militară, urbanistică, administrativ-politică, culturală, ideologică*;
- frontiera europeană va cuprinde în procesul cetății asediate practic întreaga paletă a funcțiilor urbane; caracterul ei universal se evidențiază și în acest fel; nu există funcție terțiară pe care în procesele sale să nu o implice obiectiv-sistemic;
- frontiera dacoromână va excela în procesul cetății asediate prin implicarea funcțiilor *culturală, comercială, administrativă, administrativ-politică, științifico-academică, etc.*

B) Procesul comprimării spațiului vital. Precum o țară, și orașul poate fi considerat o *conștiință comună*. Acest sociosistem urban are o conștiință comună și datorită interacțiunii dintre membrii orașului respectiv. Generarea unor „granițe”, a unor “frontiere” între grupurile umane ale unui oraș duce la comprimarea spațiului vital pentru comunitatea urbană ca întreg și pentru segmentele ei etnoculturale, etnolingvistice, etc. Un asemenea proces s-a făcut remarcat în întreaga istorie a municipiului Cluj-Napoca.

- Primul pas a fost făcut prin construirea orașului prin colonizarea germanilor, excluderea a fost pentru populația românească în prima etapă, ulterior și pentru cea maghiară. *Funcțiile terțiare* utilizate au fost funcția administrativ-politică, funcția militară, funcția religioasă și funcția culturală.
- Începând cu sec. XV-XVI, spațiile urbane exclusiviste etnic devin mai complexe prin configurarea a trei zone urbane aproape exclusive din punct de vedere etnic (germană, română și maghiară). *Funcțiile terțiare* folosite ca instrument frontalier au fost funcția culturală, funcția administrativă, funcția comercială și funcția militară.
- Din momentul în care comunitatea maghiară începe să emită pretenții tot mai mari în administrarea orașului, fenomenul excluderii etnice, a atomizării spațiului urban va continua până în sec. XXI. Apare *procesul etnogentrificării* prin care spațiul vital urban este dominat exclusiv de segmentul etnic maghiar, folosindu-se pentru aceasta toate *funcțiile terțiare* la dispoziție: administrativ-juridică, urbanistică, religioasă (abia în sec. XIX vor avea drept românii să își construiască o biserică), etc.

- Cluj-Napoca s-a evidențiat în permanență ca un spațiu de confruntare frontalieră. Confruntările religioase în spațiul său dintre catolici, protestanți, ortodocși, evrei vor crea de fiecare dată comprimări ale spațiului firesc de manifestare, pentru una sau alta dintre biserici, folosindu-se în acest sens *toate funcțiile disponibile conjunctural*: administrativ-politică, militară, religioasă, etc.

Procesul s-a manifestat în formele cele mai agresive în sec. XX, când în perioada 1940-1944 românii și evreii au fost exterminați fizic și moral. Funcțiile terțiare folosite au fost cea administrativ-politică, cea militară, de securitate, comercială, financiar-bancară, etc.

Funcțiile terțiare (instrumente) folosite în aceste manevre frontaliere au fost cea religioasă, cea juridică, cea politico-administrativă, cea culturală, financiară, etc.

- Consecința geografică urbană poate fi succint creionată astfel: *atomizarea teritoriului urban al municipiului Cluj-Napoca din punct de vedere etnic; etnogențrificarea; reconfigurarea piețelor publice ca simbol etno-comunitar și nu comunitar urban* (a se vedea dirijarea persuasiv-perseverentă a poziției simbolice a Pieței Unirii față de Piața Avram Iancu); *transformarea spațiului educațional clujean dintr-un spațiu interetnic într-un spațiu educativ etnoexclusiv* (până în 1990, copiii clujeni învățau împreună, azi învățând “peste graniță”); *aparitia granițelor intraurbane; excluderea etnică a unor spații publice; dirijarea axiologică a turismului, etc.*
- Care este poziția funcțiilor terțiare în acest proces al frontierei? În absoluta lor totalitate sunt folosite și azi ca instrumente ale procesului de comprimarea a spațiului vital clujean. Viitorul acestui proces se prefigurează frământat.

C) Procesul de “periferializare”. Acest proces, care își trage esența gnoseologică din teoria dublei regionalizării, evidențiază în primul rând raportul aproape biunivoc între expansiunea ariei centrale și periferializarea ariei de incidență a acestei expansiuni. La acest proces vor participa sistemic și *funcțiile terțiare ale sistemului local, ca instrumente frontaliere*. Procesul de periferializare, indiferent de nivelul holarhic de acțiune, se va manifesta structural într-un proces complex concretizat prin subproces, procese particulare, procese locale, care vor construi permanent o nouă geografie în spațiul de expansiune.

În cazul geosistemului urban Cluj-Napoca, între funcțiile terțiare și subprocesele de periferializare vom găsi relații geografice, care prin forme particulare de manifestare vor confirma valabilitatea, și în geografia urbană, a *teoriei ”proceselor de periferializare”*. Voi evidenția în cele ce urmează *relațiile geografice între funcțiile terțiare ale municipiului Cluj-Napoca și procesul periferializării*.

1) „*Pendularea agenților de joc*” este un subproces în care vectori ai funcțiilor culturală, ideologică, politică-ideologică clujeană, etc. au pendulat între interesele locale și naționale și cele ale

centrelor de putere (europeană, regională, etc.). Din 1990 și inclusiv astăzi, o serie de personalități ale elitei clujene (expresii vectoriale ale rolului funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca în geosistemul național) au participat activ în procesul de integrare a României în Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, Uniunea Europeană, etc. În ultimii 20 de ani, geografia Clujului a înregistrat extraordinare modificări, adevărate *mutații*. Aporetic, întreb: au fost toate în favoarea geosistemului local? În tot acest timp, sociosistemul Cluj-Napoca a devenit un subsistem integrat național prin creștere (de rol, de cultură, de economie) sau în mare parte a devenit o periferie a sistemelor europene. Răspunsurile concrete la aceste întrebări vor evidenția o geografie interesantă, dar pentru obiectivul nostru este clar că între dinamica funcțiilor terțiare ale municipiului și procesul pendulării elitei între interese locale și internaționale există legături reprezentative. De exemplu, Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae a creat din Cluj-Napoca un centru prin funcțiile sale culturale susținute de instituțiile logistice ale frontierei dacoromâne. Aici agenții de joc, elita intelectuală, au creat o geografie în care la loc de cinste era interesul național și local. Restructurarea economiei românești prin imitație, după 1989, a scos practic din geografia orașului componenta economiei productive (fabricile) și le-a înlocuit cu o economie redistributivă, cu un capitalism fiscal-comercial. Este Cluj-Napoca în acest sistem geografic un centru național sau regional? Sau este o periferie a unui sistem economic mondial?

Iată o concluzie care nu trebuie demonstrată geografic, ci doar constatată. Sistemul funcțiilor terțiare ale municipiului Cluj-Napoca, după 1989, nu a reușit să construiască nimic. Toată geografia geosistemului este una a destructurării, a imitației, a sistemului financiar-mercantil.

2) *Războiul sistemelor de gândire* este un alt subproces în cadrul procesului periferializării. Acest proces, pus în ecuația analizei geografice a geosistemului Cluj-Napoca, vine să întărească teoria că forța materială a unui sistem nu valorează nimic fără un sistem de gândire sănătos și competent.

Geografia geosistemului Cluj-Napoca se mândrea până în 1990 cu un uriaș patrimoniu natural-productiv, producând bunuri materiale, plusvaloare și „acumulare”, bani, siguranță socială, etc. pentru oraș. Mutațiile în sistemul de gândire construit și dezvoltat de sistemul funcțiilor terțiare ale municipiului au produs prin „pendulare” și imitație (amintite anterior), renunțarea distructivă la acestea și cultivarea prin toate pârghiile subsistemului terțiar, în geografia orașului, a unei *economii a serviciilor*. Dar această economie a serviciilor, fără o integrare într-un sistem economic productiv autohton, a devenit un spațiu de colectare și drenare financiară a tuturor resurselor spațiului său de influență.

Astăzi, geosistemul Cluj-Napoca, dintr-un *centru regional și național*, se transformă tot mai mult și mai evident într-un *simplicu vector frontalier periferic*, deoarece el este total dependent și de sistemul economic și social național, dar mai mult de cel internațional. Rolul funcțiilor terțiare ale geosistemului se remarcă în această situație prin „revoluția” făcută în sistemul de gândire al clujenilor.

Astfel, 21,4% dintre clujeni intenționează să migreze temporar la muncă în străinătate, 59,6% ar opta pentru un angajament în instituții de stat, iar 29,1% ar opta pentru posturi în firme private. Raportul studenților cuprinși în învățământul superior este covârșitor în favoarea domeniilor terțiare, neproductive (V. Dîncu, 2010).

3) *Instaurarea subeconomiei redistributive*. Procesul frontieral al economiei redistributive este unul tipic în procesul de periferializare generat de înaintarea frontierei europene. În principiu, el se naște în regiunile în care modelul economic, financiar, cultural, din zona “metropolitană” din centrul generator al frontierei (în cazul nostru țările occidentale europene) cunoaște o “deviere” a economiei locale de la modelul economiei metropolitane. Apare „*procesul schimbului inegal de valori egale*”.

Acest proces se datorează faptului că economiile sunt subordonate și integrate fie economiilor comerciale, fie sistemelor financiare sau chiar politice (I. Bădescu, 1995) internaționale. S-a realizat acest proces în geosistemul Cluj-Napoca și dacă da, cum? Răspunsul este: printr-un proces de facilitare a economiei serviciilor, a sectorului terțiar în detrimentul sectoarelor secundar și primar și chiar a celui cuaternar. Rolul fundamental în această mutație sistemică l-au avut funcțiile terțiare ale municipiului Cluj-Napoca. După 1989, prin toate mijloacele (culturale, publicitare, administrative, ideologice, propagandistice, politice, infocomunicaționale, etc.), s-au neglijat economiile productive și s-au creat adevărate „psihoze” pentru introducerea economiei comerciale, redistributive.

Comerțul a cuprins economia Clujului într-un procent nemaîntâlnit. Ce vinde însă acest comerț?

- monedă – sistemul financiar-bancar;
- produse de lux pentru un segment tot mai redus din populație;
- 70% din produsele alimentare proaspete, 81% din produsele alimentare conservate și peste 80% din medicamente *din import*;
- autovehicule și autoturisme de import; dacă urmărim comerțul cu autoturisme pe piața Clujului imediat după 1989, vom sesiza un “ritual” comercial prin care (asemănător întregii României) peste 95% din autovehicule erau cele care trebuiau scoase, obligatoriu, din Europa, după care peste 2-3 ani le-am vândut ca fier vechi, fără taxe vamale;
- tehnologie informatică de import aproape generalizată;
- turismul și economia turismului a cunoscut o explozie în ultimii 10 ani, dar în special turismul extern;
- comerțul cu resurse energetice: gaze naturale; carburanți; energie electrică, etc., aparțin majoritar capitalului străin;
- îmbrăcăminte și încălțăminte uzată sau solduri.

Ce au în comun aceste ramuri ale geografiei economice în geosistemul Cluj-Napoca? Au, faptul că peste 80% din profitul financiar al acestora se returnează “centrului”, se exportă, și nu rămâne

în oraș și nici în România. Apare deci *procesul asimetrizării capitalului*. Funcțiile terțiare concură la acest proces prin diferite moduri. În primul rând, acest proces se desfășoară prin manipularea, dirijarea și deformarea gustului cumpărătorilor folosind mass-media. Prin funcțiile terțiare (comercială, turistică, infocomunicațională, universitară, medicală), în zona sa de influență (circa 25% din teritoriul României), Cluj-Napoca a impus, din *postura de vector frontalier*, un *epigonism* comercial, social, cultural, alimentar, etc. Funcțiile terțiare au avut un rol fundamental, de instrumente ale proceselor de frontieră. Consecința, din punctul de vedere al procesului subeconomiei redistributive, a fost că *produsele autohtone au dispărut practic de pe piața Clujului*. Comerțul, moda, târgurile și expozițiile au fost invadate de produse străine care au drenat fondul financiar al orașului și al zonei geografice. Prin funcțiile sale terțiare și rolul său de simbol/centru regional, Cluj-Napoca a devenit un vector geoperiferic al geografiei economice vest-europene și mai nou al celei orientale (chinezești). A avut loc o “*suburbanizare*” a orașului și a zonei sale de influență în raport cu “structurile de rețele urbane vestice” prin: 1) *specializarea funcțională în raport cu necesitatea metropolei* (funcția universitară crează și exportă medici, asistenți medicali și informaticieni, deoarece Occidentul cere acest lucru) și 2) *marginalizarea hinterlandului său prin situarea Clujului în postura de dependență față de Occident* (administrația locală încurajează orice import antreprenorial, dar este extrem de birocratică în raport cu antreprenorii autohtoni, aceasta însemnând taxe, proceduri și standarde exagerate, care descurajează inițiativa locală).

4) *Raidul bancar* este unul dintre procesele cele mai sugestive în procesul general de periferializare frontalieră a României în general și a municipiului Cluj-Napoca în special. Acest proces este definitoriu pentru expansiunea frontierei în periferie. Cum s-a manifestat el în geosistemul Cluj-Napoca? S-a manifestat prin devalorizări și scumpiri repetate, jocuri piramidale, devalizarea băncilor autohtone, cultivarea dorinței neînfrânate de câștig, neglijarea raționalizării și a „muncii naționale”, etc.

În primii cinci ani după momentul de prag 1989-1990, *devalorizările galopante* au golit toate acumulările populației urbane și adiacente. Funcțiile care au construit acest “eșafodaj” au fost cea administrativ-politică, comercială, culturală, etc. *Scumpirile repetate* prin intermediul funcțiilor comerciale ca instrument al dorinței de câștig au sărăcit permanent și au golit bugetul cumpărătorului urban, suburban și periurban. Aici au concurat funcția infocomunicațională, funcția turistică, funcția universitară, funcția financiar-fiscală (prin mărituri de taxe și impozite locale), etc.

Jocurile piramidale au făcut din Cluj-Napoca emblema celui mai rușinos fenomen din procesul periferializării. Celebrul fenomen *Caritas* (o mașinațiune de tip Ponzi) nu ar fi fost posibil în nici un alt oraș din România. De ce și cum a fost posibilă creșterea lui în geografia municipiului Cluj-Napoca? Răspunsul este datorită poziției sale de centru regional, etalon de cultură, model de comportament și atitudine, instrumente funcționale (infrastructură, personal financiar-bancar calificat, etc.). Cluj-

Napoca a oferit în construcția și consolidarea acestui fenomen următoarele: 1) poziția sa de etalon și model regional și național (intelectuali, instituții, etc.); 2) mijloace de informare și comunicare prin funcțiile infocomunicațională, turistică, universitară, religioasă, medicală, de transport, etc.; 3) o piață imobiliară și comercială care constituiau *pistele de accelerare* pentru dorința neînfrânată de câștig.

Devalizarea băncilor autohtone, ca proces specific periferializării frontaliere, a pus municipiul Cluj-Napoca pe locul al II-lea în geografia devalizării băncilor din România. Acest loc a fost atins prin integrarea sa în dinamica geografiei frontierei în spațiul financiar-bancar de stat, dar mai ales prin *falimentarea primei bănci private cu capital 100% românesc, Banca Dacia Felix*. Funcțiile terțiare care au participat la acest proces au fost: financiar-bancară; infocomunicațională, dar și științifico-academică prin „girul” pe care l-au dat siguranței băncii membrii consiliului de administrație și mai ales membrii fondatori ai băncii, *în mare parte cadre universitare*.

Hipostazierea creditului bancar ca vehicul al dezvoltării a adus în geografia municipiului Cluj-Napoca una dintre cele mai dinamice transformări. După anul 2000, băncile clujene au creditat un procent de 81% din populația orașului și 46,7% din populația periurbană. Funcția urbanistică a cunoscut o adevărată explozie prin: șase cartiere noi; 130 de proiecte rezidențiale; 43 de firme de tranzacții imobiliare; 1233 de tranzacții imobiliare; 330 de construcții noi, etc.

Și totuși toate aceste elemente geografice pot fi catalogate ca pozitive în geosistemul urban Cluj-Napoca? Atunci de ce le numesc eu căi de periferializare și „instrumente” ale raidului bancar? Le numesc în acest mod deoarece, obiectiv sau nu, dar cu siguranță *scenarizat*, în procesul frontier de raid bancar, până la urmă dincolo de partea pozitivă (creșterea numărului de locuitori, dezvoltarea sectorului de construcții, etc.), pe termen lung (și acest “termen” a început în 2008), s-a dovedit că singurul beneficiar sigur este sectorul bancar, care a repatriat și repatriază în continuare întregul capital strâns de la populație.

Dar nu numai funcția urbanistică a cunoscut dinamici extreme pe baza acestei hipostazieri, ci și funcția comercială, funcția turistică, funcția financiar-fiscală, etc. Toate însă au operat cu bani românești, dar achiziționau produse importate. Și aici se evidențiază încă odată favorizarea procesului „*schimbului inegal de valori egale*”.

O analiză geografică exhaustivă a proceselor frontierei în geosistemul Cluj-Napoca, în care funcțiile terțiare ale municipiului participă într-o relație sistemică biunivocă, cuprinde un **impresionant număr de procese frontaliere**. Economia și scopul cercetării noastre nu pot asigura analiza lor sistemică fapt pentru care, în continuare, voi *puncta succint principalele procese care în relație cu funcțiile municipiului Cluj-Napoca*, au generat în acesta subsisteme geografic-frontaliere și care evidențiază relația dintre funcțiile orașului și procesele nominalizate.

- Astfel, se poate vorbi de *procesul exploziei agresiv-demografice*, specific frontierei europene.

- * funcțiile implicate în acest proces sunt: urbanistică; comercială; administrativ-politică; culturale; de securitate; ecologică, etc.
- *Procesul hipostazierii economiei de piață*, specific frontierei euroatlantice;
  - * implică următoarele funcții terțiare: infocomunicațională; administrativ-politică; comercială; financiar-bancară; universitară, etc.
- *Procesul economiei de tranziție*, specific frontierei euroatlantice.
  - * funcțiile terțiare implicate în proces sunt: infocomunicațională; culturale; financiar-bancară; comercială; urbanistică, etc.;
- *Procesul structurării “capitalismului fiscal-comercial” și destructurării economiei etatiste (comuniste)*.
  - * funcțiile implicate activ în proces sunt: ideologică; infocomunicațională; administrativ-politică; culturale; comercială; turistică; financiar-bancară; financiar-fiscală, frontalieră, etc.
- *Procesul confruntării dintre primordialiști și moderniști asupra conceptului de națiune*, specific frontierei mondialiste, este acel proces prin care spațiul cultural-științific din geosistemul Cluj-Napoca a devenit un spațiu de confruntare frontalieră între susținătorii conceptului vestic de “națiune culturală” (a se vedea vehicularea conceptului “Clujul multicultural”) și cel estic, ortodox, de “națiune etnică”.
  - * funcțiile active în confruntare sunt: culturale; religioasă; științifico-academică; ideologică; universitară; administrativ-politică; turistică, etc.
- *Procesul reformei religioase*, specific frontierei iudaice și iudeocreștine în spațiul european, a fost preluat din contradicția celor două fundamente ale religiei iudeocreștine. În fața procesului “nivelator” al creștinismului, unele popoare, neamuri, și-au însușit teoria *poporului ales*, unele neamuri din Europa (ajunse și în teritoriul dacic - Cluj-Napoca) s-au considerat superioare altora; de aici s-a ajuns la “reforme”: Dumnezeu e unic – Nu există Isus Dumnezeu – Nu există Fecioara Maria – Nu există egalitate între popoare – Sunt popoare supuse și popoare cu eshatologie înaltă (germanii, ungurii). De la această contradicție eshatologică s-a ajuns, (și) în spațiul Cluj-Napoca, la procesul reformei religioase, care a marcat geografia locală o perioadă de sute de ani.
  - * funcțiile terțiare angajate în acest proces au fost: religioasă; ideologică; culturale; universitară; urbanistică; administrativă și administrativ-politică; militară, etc.
- *Procesul „magister militiae”*, specific frontierei catolice în unire cu frontiera maghiară. Este expresia „istoriei ca geografie în mișcare”, prin care frontiera maghiară primește în Cluj-Napoca rolul de „suprastructură delegată” pentru construirea prin expansiune a unui spațiu catolic spre răsărit.

- * funcțiile terțiare implicate în proces, după așezarea cetății germane în spațiul dacic și creștin-bizantin, au fost: religioasă; militară; administrativ-politică; urbanistică.
- *Procesul reacției ordodaco-romana (ordoromana – I. Bădescu, 1995)* este un proces, nu specific, ci suprapus peste întreaga istorie a așezării, cetății, orașului Clus, Claudiopolis, Napuca, Napoca, Clausenberg, Cluj-Napoca, un proces de reacție continuă și legitimă la “uzurpările” frontierelor externe aduse “*cele mai vechi cuceriri civile a Europei*” (idem.), ordoromana. Este un proces neîncheiat nici astăzi, iar momentele sale geoistorice de prag au fost: 1437; 1514; 1784; 1848; 1918-1919; 1944-1947; 1989-1990.
  - * funcțiile terțiare ale municipiului implicate sunt: religioasă; culturale; militară; administrativ-politică; educativă de masă, etc.
- *Procesul Mittelpunkt-ului. Locul Cluj-Napoca* a fost și este permanent o frontieră internă autogeneratoare. El a fost „construit” de *trei neamuri (români, germani și maghiari)*. A fost și rămâne însă un embrion geografic, un centru politico-spiritual pentru “mater Patria” – Transilvania, ca centru spiritual românesc. Culmea tensiunii acestui proces este atinsă în momentul în care frontiera maghiară revendică Transilvania pentru Ungaria. Din acel moment, procesul Mittelpunkt-ului capătă un caracter mai mult decât tensional, devenind *conflictual*. Analiza geopolitică a acestui proces va releva că municipiul Cluj-Napoca nu este doar un loc geografic, ci un *loc frontalier complex*, un *spațiu de confruntare* dintre trei populații, trei grupuri, trei culturi, trei civilizații, două state, trei imperii și două religii.
  - * putem afirma că toate funcțiile terțiare ale municipiului au fost implicate activ în acest proces.
- *Procesul resuscitării „pan-ideilor”*, specific resuscitării “zonelor nostalgice”. În întregul spațiu dacoromân, nu vom identifica o frământare și o resuscitare a pan-ideilor mai fierbinte: hungarica; pan-catolica; germanica; pan-mitteleuropa.
  - * funcțiile terțiare ale Clujului activate și reactivate în acest proces, în tot sec. XX și inclusiv azi, sunt cele: culturale; administrativ-civică; administrativ-politică și mai ales *frontalieră*.
- *Procesul desantului frontalier („manevrei frontaliere” – idem, 1995)*. Ca *loc geografic pe direcția principală de atac a frontierei maghiare sau imperial-catolice, Cluj-Napoca a devenit un spațiu de confruntare, un vector frontalier și prin acest proces, al desantului frontalier*. Prin acesta, „frontiera ungaro-română este împinsă geografic de pe granița firească și anume linia Debrecen cât mai departe de spațiul generator al frontierei expansionare (Budapesta) în interiorul spațiului geografic agresat (Cluj-Napoca; Târgu Mureș; Miercurea Ciuc, etc.).

* funcțiile terțiare ale municipiului Cluj-Napoca activate și provocate în acest proces sunt: culturală; religioasă; administrativ-politică; universitară; turistică și bineînțeles frontalieră.

- *Războiul axiologic* este un proces care cuprinde municipiul Cluj-Napoca în procesul (holarhic) de “misionarism” pe care și l-au arogat o serie de grupuri, elite, organizații, țări, în apărarea culturii “Europei Centrale” de cultură occidentală față de “Răsăritul ortodox”. Putem lua ca exemplu “*misiunea de excelență maghiară*” (idem, 1995) în spațiul răsăritean, panortodox, etc. Acest proces a transformat, din nou după 1989, geografia municipiului, “împestrițând-o” cu etnofrontiere exclusiviste, conflictuale, etc.

* toate funcțiile terțiare ale municipiului au fost transformate, mai discret sau mai vizibil, în acest scop, în *instrumente și vectori ai funcției frontaliere*.

- Un proces specific frontierei europene, *procesul “lumpendezvoltării”*, se caracterizează prin faptul că, după momentul de prag 1989-1990, în geosistemul Cluj-Napoca, formele destructurării economice locale (de la cea de nivel național până la cea de interes local și cooperatist) s-a caracterizat prin generarea „*lumpenburgheziei*” (A.G. Frank, 1972), care a coordonat și desăvârșit procesul de periferializare a economiei Clujului. Acesta a ajuns astăzi în situația în care, prin lumpendezvoltare, a adus în subsistemul socio-economic al municipiului un uriaș decalaj între: efortul de dezvoltare și, degradarea stării populației locale.

* funcțiile terțiare ale municipiului, participante la acest proces, au fost și încă sunt cea administrativ-politică, cea culturală, cea de securitate, cea comercială, cea financiar-fiscală, cea financiar-bancară, etc.

Iată așadar o succintă listă a proceselor frontaliere și a raporturilor acestora cu funcțiile terțiare ale municipiului, care vin să confirme concepția conform căreia, în Cluj-Napoca, între procesele frontierei și funcțiile urbane există o permanentă relație biunivocă, sistemică, ce evidențiază dinamica geografică a acestuia, determinată de “fenomenul frontierei”. Ele relevă în mod clar că geosistemul Cluj-Napoca este o construcție a frontierelor în care funcțiile terțiare au un rol geosistemic fundamental.

Anexa 1.

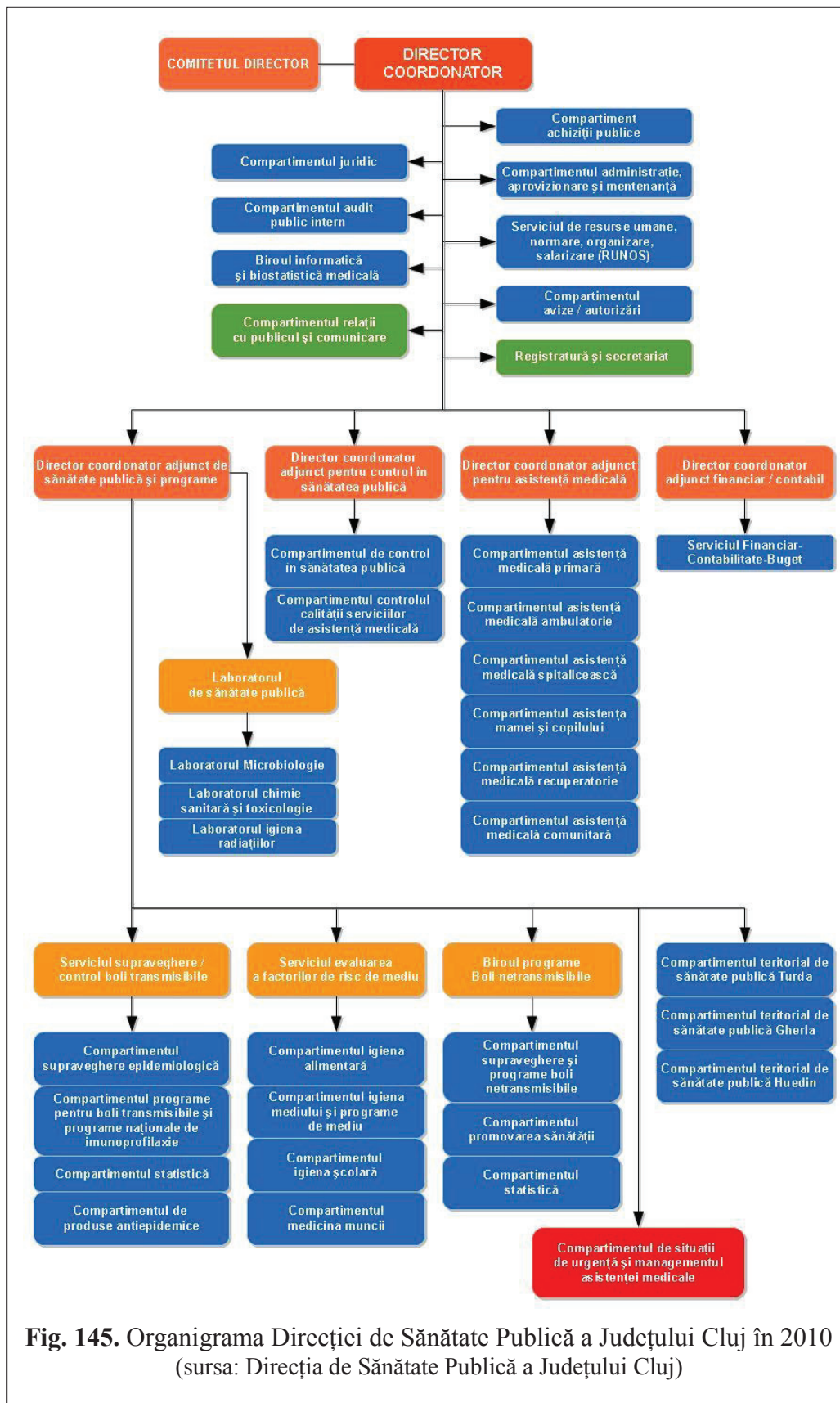

Fig. 145. Organigrama Direcției de Sănătate Publică a Județului Cluj în 2010 (sursa: Direcția de Sănătate Publică a Județului Cluj)

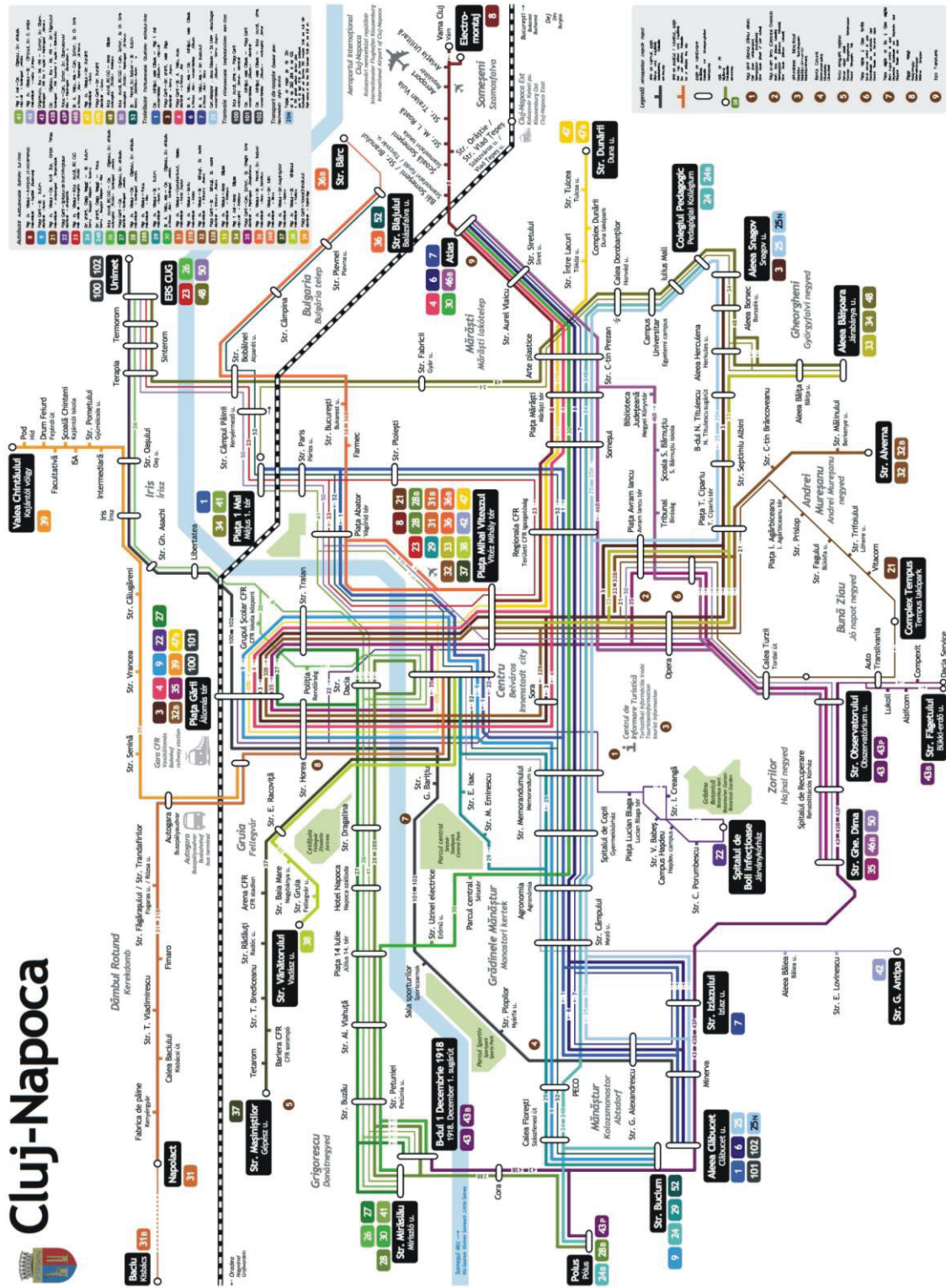
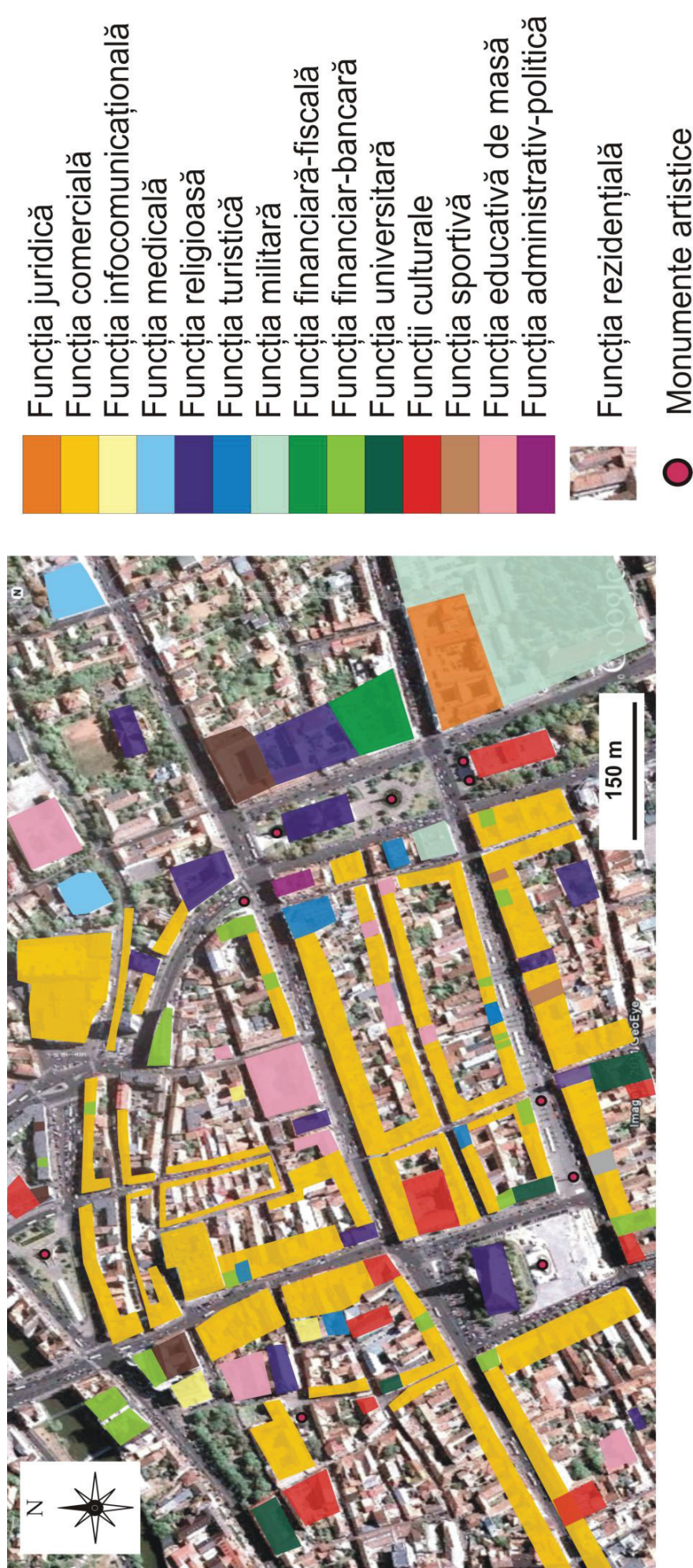

Fig. 146. Rețeaua de transport în comun a municipiului Cluj-Napoca în 2010

Fig. 147. Fotoplanul cu principalele elemente ale subsistemului terțiar din centrul municipiului Cluj-Napoca (prelucrare după Google Earth)

BIBLIOGRAFIE

1. Adams, C.C. (2008), *An Elementary Commercial Geography*, BiblioBazaar, LLC, Charleston.
2. Agachi, I.; Mitrea, V. (1999), *Învățământul superior clujean în contextul urban*, în „Universitatea și orașul istoric”, P.U.C., Cluj-Napoca.
3. Agachi, Mihaela Ioana Maria (2004), *Clujul modern: aspecte urbanistice*, Editura U.T. Press, Cluj-Napoca.
4. Andersson, G. (1956), *The Industrial Structure of American Cities. A Geographic Study of Urban Economy in the US*, Almqvist & Wiksell, Stockholm.
5. Alicu, D. et al. (1995), *Cluj-Napoca de la începuturi până astăzi (Ghid istoric și turistic)*, Editura „Clusium”, Cluj-Napoca.
6. Altbach, P.G. (ed.) (1999), *Private Prometheus. Private Higher Education and Development in the 21st Century*, Greenwood Publishing Group, Westport.
7. Altbach, P.G. (2005), *Private Higher Education. A Global Revolution*, Sense Publishers, Rotterdam.
8. Altshuler, A.; Womack, J.P.; Pucher, J.R. (1979), *The Urban Transportation System. Politics and Policy Innovation*, The MIT Press, Cambridge-London.
9. Alvarez, J.E. (1990), *Las ciudades: morfología y estructura*, Editura Sintetis, Madrid.
10. Andranovich, G.D.; Riposa, G. (1993), *Doing Urban Research*, Applied Social Research Methods Series, Volume 33, Sage Publications Inc., Newbury Park-London-New Dehli.
11. Anton, Mioara (2002), *1948-1950. Anatomia puterii. Fideli și indezirabili în PMR*, în “Studii și Materiale de Istorie Contemporană”, vol. 1.
12. Aurigi, A. (2005), *Making the Digital City. The Early Shaping of Urban Internet Space*, Ashgate Publishing Ltd., Aldershot.
13. Barton, H.; Tsourou, Catherine (2000), *Healthy Urban Planning. A WHO Guide to Planning for People*, Spon Press, London.
14. Batty, M. (2005), *Cities and Complexity. Understanding Cities with Cellular Automata, Agent-Based Models and Fractals*, The MIT Press, Cambridge, MA.
15. Bădescu, I.; Dungaciu, D. (1995), *Sociologia și geopolitica frontierei*, Editura Floarea Albastră, București.
16. Beatley, T. (2000), *Green Urbanism. Learning from European Cities*, Island Press, Washington D.C.
17. Beaujeau-Garnier, Jacqueline; Chabot, G. (1971), *Geografie urbană*, Editura Științifică, București.
18. Benedek, J. (2000), *Spațiu relativ sau spațiu absolut? Consecințele epistemologice ale unei false abordări* - în: Popa N., Humeau J.-B., Förster H. (szerk.): *The IVth Conference of Geography*

- „Regionalism and Integration. Culture, Space, Development”, Timișoara - Tübingen - Angers, pp. 77-86.
19. Benedek, J. (2002), *Riscurile umane*, în *Riscuri și Catastrofe*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
  20. Benedek, J. (2003-2005), *Transformarea structurii spațiale a municipiului Cluj-Napoca după 1989*, proiect finanțat de Fundația Sapienția.
  21. Benedek, J. (2006), *Social Sustainability in the Historical District of Cluj-Napoca* - în: Enyedi Gy., Kovács Z. (szerk.): „Social Changes and Social Sustainability in Historical Urban Centres”, Centre For Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences, Pécs, pp. 147-161
  22. Bertaud, A.; Renaud, B. (1995), *Cities without Land Markets: Location and Land Use in the Socialist City*, Policy Research Working Paper no. 1477, The World Bank, Washington D.C.
  23. Bertaud, A. (2004), *The Spatial Organisation of Cities. Deliberate Outcome or Unforeseen Consequence?*, Working Paper Series, World Bank, Washington D.C.
  24. Bijker, W.E.; Hughes, T.P. & Pinch, T.J. (eds.) (1987), *The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the Sociology and History of Technology*, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
  25. Black, N.; Gruen, R. (2005), *Understanding Health Services*, Open University Press, McGraw-Hill Education, Maidenhead.
  26. Boddy, M; Parkinson, M. (2004), *City Matters. Competitiveness, Cohesion and Urban Governance*, The Policy Press, Bristol
  27. Bodocan, V. (2001), *Etnie, confesiune și comportament electoral în Transilvania - studiu geografic*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
  28. Bold, I. (1973), *Organizarea teritoriului. Noțiuni, metodologie, eficiență*, Editura Ceres, București.
  29. Bold, I.; Crăciun, A. (1999), *Organizarea teritoriului*, Editura Mirton, București.
  30. Boldur, L.; Ciobanu, G.; Băncilă, I. (1982), *Analiza sistemelor complexe*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
  31. Botez, M.; Celac, Mariana (1980), *Sistemele spațiului amenajat*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
  32. Brenner, N. (1999), *Globalisation as Reterritorialisation: The Re-scaling of Urban Governance in the European Union*, în *Urban Studies*, vol. 36.
  33. Brudașcu, D. (coordonator) (1999), *80 de ani de administrație românească la Cluj-Napoca, Vol. I*, Redacția publicațiilor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca.
  34. Brunn, S.D.; Williams, J.F.; Zeigler, D.J. (2003), *Cities of the World: World Regional Urban Development*, 3rd Edition, Rowman & Littlefield Publishers.

35. Brunn, S.D.; Cutter, S.L.; Harrington, J.W. (eds.) (2004), *Geography and Technology*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht.
36. Butler, D.; Davies, J.W. (2004), *Urban Drainage*, Second Edition, Spon Press, London.
37. Butură, V. (1989), *Străvechi mărturii de civilizație românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
38. Buzea, O. (1939), *Clujul 1919-1939*, Tipografia Ardealul Cluj.
39. Carter, H. (1995), *The Study of Urban Geography*, Fourth Edition, Edward Arnold Publishers, London.
40. Câmpeanu, R. (2008), *Elitele românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
41. Câdea, Melinda; Bran, Florina (2001), *Spațiul geografic românesc. Organizare-Amenajare-Dezvoltare*, Editura Economică, București.
42. Ciangă, N. (1998), *Geografia turismului*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
43. Ciangă, N.; Surd, V. (2004), *Modifications structurales des activites touristiques en Roumanie pendant la periode de transition*, în „Turizam, br. 8”, Departman Geografiju, Turizam I Hotelijerstvo, Novi Sad.
44. Cilliers, P. (1998), *Complexity and Postmodernism: understanding complex systems*, Routledge, London.
45. Clapham, D. et al. (1996), *Housing Privatization in Eastern Europe*, Greenwood Publishing Group, Santa Barbara.
46. Clark, C. (1945), *The Economic Functions of a City in Relation to Its Size*, *Econometrica*, vol. 13, no. 2.
47. Clark, G.L.; Feldman, Maryann P.; Gertler, M.S. (eds.) (2003), *The Oxford Handbook of Economic Geography*, Oxford University Press, Oxford.
48. Clarke, D.M; Forster, M. (eds.) (2007) *Herder: Philosophical Writings*, Cambridge University Press, Cambridge.
49. Cocean, P.; Surd, V. (1979), *Abordarea studiului așezărilor umane prin prisma fluxurilor energetice*, în „Orașul și ambianța umană în perspectivă sistemică” – vol II/1979, Cluj-Napoca.
50. Cocean, P. et al. (2009), *Mărginimea Sibiului. Planificare și amenajare teritorială*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
51. Cocean, P. et al. (2010), *Amenajarea teritoriului suburban al municipiului Bistrița*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
52. Colceriu, C. (2009), *Elite clujene contemporane*, Clear Vision, Cluj-Napoca.
53. Cucuș, C. (2000), *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Editura Polirom, Iași.
54. Cucu, V. (1970), *Orașele României*, Editura Științifică, București.

55. Culic, Ana; Petrescu, Ruxandra Mălina (2006), *Managementul și legislația deșeurilor*, Editura EFES, Cluj-Napoca.
56. Curinschi, G. (1967), *Centrele istorice ale orașelor*, Editura Tehnică, București.
57. Cuthbert, A.R. (2006), *The Form of Cities. Political Economy and Urban Design*, Blackwell Publishing, Oxford.
58. Daniels, P.W. (1985), *Service Industries. A Geographical Appraisal*, Methuen & Co. Ltd., New York.
59. De Rynck, F. et al. (2005), *The Century of the City. City Republics and Grid Cities*, Urban Policy Project, Foreign Affairs Administration, Ministry of the Flemish Community, Brussels.
60. Doganis, R. (2001), *The Airline Business in the 21st Century*, Routledge, London.
61. Doxiadis, K. (1970), *Ekistics, the Science of Human Settlements*, from Science, v.170, no. 3956, pg. 394-403.
62. Drimba, O. (1985), *Istoria culturii și civilizației*, 1, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
63. Drimba, O. (1987), *Istoria culturii și civilizației*, 2, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
64. Drimba, O. (1990), *Istoria culturii și civilizației*, 3, Editura Științifică, București.
65. Duderstadt, J.; Atkins, D. & Van Houweling, D. (2003), *The Development of Institutional Strategies*, Educause Review, 38(3).
66. Duțu, M. (2009), *Dreptul urbanismului*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București.
67. Ebenreck, Sara; Moll, G. (1989), *Shading our Cities. A Resource Guide for Urban and Community Forests*, Island Press, Washington D.C.
68. Eigler, P.; Langeard, E. (1987), *Servuction: Le Marketing des Services*, McGraw-Hill, Paris.
69. Eliade, M. (1949), *Le mythe de l'éternel retour. Archetypes et repetitions*, Editions Gallimard, Paris.
70. Eliade, M. (1981), *Istoria credințelor și ideilor religioase, I. – de la epoca de piatră la misterele din Eleusis*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
71. Ellin, N. (2006), *Integral Urbanism*, Routledge, New York.
72. Erdely, G. et al. (1999), *Dicționar. Geografie umană*, Editura Corint, București.
73. Filip, S. (2009), *Planning urban*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
74. Fătu, M. (1985), *Biserica românească din nord-vestul țării sub ocupația horthystă (1940-1944)*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Timișoara.
75. Frank, A.G. (1972), *Lumpenbourgeoisie: Lumpenddevelopment*, New York: Monthly Review Press.
76. Freudenberg, N.; Galea N.; Vlahov, D. (eds.), (2006), *Cities and the Health of the Public*, Vanderbilt University Press, Nashville.

77. Fujita, M.; Thisse, J.-F. (2001), *Economics of Agglomeration – Cities, Industrial Location and Regional Growth*, Cambridge University Press, Cambridge.
78. Fyfe, N.R.; Kenny, Judith T. (2005), *The Urban Geography Reader*, Routledge, London.
79. Gârz, F. (1997), *Expansiunea spre Est a NATO: Bătălia pentru Europa*, Editura Coruț Pavel, București.
80. Geantă, N. (2009), *Impactul geografic al industriei petroliere asupra municipiului Câmpina și a spațiului său adiacent*, teză de doctorat, coordonator științific: prof. univ. dr. I. Ianoș, Facultatea de Geografie a Universității din București.
81. Georgescu-Roegen, N. (1979), *Legea entropiei și procesul economic*, Editura Politică, București.
82. Gibson, J.E.; Binkley, J.R. (1982), *Systems and Models in Urban Design – A Tutorial Overview*, în „Human and Energy Factors in Urban Planning. A System`s Approach”, Proceedings of the NATO Advanced Study Institute on „Factors Influencing Urban Design”, Louvain-la-Neuve, 1979.
83. Gibson, W. (1984), *Neuromancer*, Ace Science Fiction Specials, Ace Books, New York.
84. Golland, A.; Blake, R. (eds.) (2004), *Housing Development. Theory, Process and Practice*, Routledge, London.
85. Graham, Anne (2003), *Managing Airports. An International Perspective*, 2nd Edition, Butterworth-Heinemann.
86. Graham, S.; Marvin, S. (1996), *Telecommunications and the City. Electronic Spaces, Urban Places*, Routledge, London.
87. Harouel, J.L. (1990), *Histoire de l'Urbanisme*, Presses Universitaires de France.
88. Hatz, G. (2009), *Kultur als Instrument der Stadtplanung*, în: Fassmann, H.; Hatz, G. und Matznetter, W. (eds.): „Wien – Städtebauliche Struktur und gesellschaftliche Entwicklungen”, Bolhau Verlag, Wien-Köln-Weimar.
89. Henderson, J.V.; Thisse, J.-F. (eds.) (2004), *Handbook of Regional and Urban Economics, Volume 4, Cities and Geography*, Elsevier B.V., Amsterdam.
90. Henderson, J.H. LTC (2008), *Military Logistics Made Easy. Concept, Theory and Execution*, AuthorHouse, Bloomington.
91. Hinch, T.; Higham, J. (2004), *Sport Tourism Development*, Channel View Publications, Clevedon.
92. Hohenberg, P.M.; Lees Lynn Hollen (1995), *The Making of Urban Europe. 1000-1994*, Harvard University Press, Cambridge, MA.
93. Horner, M.W.; Murray, A.T. (2003), *A Multi-objective Approach to Improving Regional Jobs-Housing Balance*, în *Regional Studies*, Vol. 37.2.

94. Hu, Wen-Chen; Lee, Chung-wei; Yeh, Jyh-haw (2004), *Mobile Commerce Systems*, în „Mobile Commerce Applications”, Nansi Shi, Idea Group Publishing, Hershey.
95. HRH Prince Charles of Wales, ‘Buildings for a Better Future’, discurs în cadrul Housing Corporation Conference and Exhibition, The Stakis Metropole Hotel, Brighton, 1999.
96. Hudson, F.S. (1976), *Geography of Settlements*, Second Edition, MacDonald & Evans Ltd., Estover, Plymouth.
97. Huntington, S.P. (1981), *The Soldier and the State. The Theory and Politics of Civil-Military Relations*, 15th Edition, Harvard University Press, Cambridge.
98. Ianoș, I. (1987), *Orașele și organizarea spațiului geografic*, Editura Academiei Române, București
99. Ianoș, I. (2000), *Sisteme teritoriale. O abordare geografică*, Editura Tehnică, București.
100. Ianoș, I.; Humeau, J.B. (2000), *Teoria sistemelor de așezări umane. Studiu introductiv*, Editura Tehnică, București.
101. Ianoș, I. (2005), *Dinamica urbană (Aplicații la orașul și sistemul urban românesc)*, Editura Tehnică, București
102. Ianoș, I. et al. (2009), *Geographical Analysis of the Higher Education Infrastructure in Romania*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai Geographia, LIV, 1/2009.
103. Illeris, S. (2007), *The Nature of Services*, în “The Handbook of Service Industries”, Bryson, J.R.; Daniels, P.W. (eds.), Edward Edgar Publishing Ltd., Cheltenham.
104. Ilieș, Gabriela (2008), *Turism urban*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
105. Ioan, A.; Mihali, C. (2009), *Dublu tratat de urbanologie*, Idea Design & Print, Cluj-Napoca.
106. Ionciță, M.; Petrescu, Eva Cristina; Popescu, Delia (2004), *Strategii de dezvoltare a sectorului terțiar*, Editura Uranus, București.
107. Irimuș I. A. et al. (2010), *Vulnerabilitatea spațiului clujean la procesele geomorfologice contemporane*, Studia UBB, Geographia, LV, 1, Cluj-Napoca.
108. Ishida, T.; Isbister, Katherine (eds.) (2000), *Digital Cities. Technologies, Experiences and Future Perspectives*, Springer-Verlag, Wien.
109. Jacobs, Jane (1969), *The Economy of Cities*, Random House, New York.
110. Jomini, A.H. (Baron de Jomini) (2007), *The Art of War*, (publicată inițial în franceză în 1836, tradusă din franceză de G.H. Mendell și W.P. Craighill în 1862), Arc Manor, Rockville.
111. Jones, Anita K.; Wells, L.; Wolin, M. (2006), *Cybersecurity and Urban Terrorism. Vulnerability of the Emergency Responders*, în „Countering Urban Terrorism in Russia and the US”, National Research Council, Committee on Counterterrorism, Challenges for Russia and the US, National Academies Press, Washington D.C.

112. King, R. (1999), *Sustainable Urban Design* în „Sustainable Cities in the 21st Century”, Foo, A.F.; Yuen, Belinda (eds.), NUS Press, Singapore.
113. Kovacs, C.M. (2003), *Migration Behaviour of Ethnic Hungarian Intellectual Elite of Transylvania*, Wurzburger Geographische Manuskripte, vol. 63.
114. Kovacs, C.M. (2005), *Les zones résidentielles de Cluj-Napoca et l'évolution récente du marché immobilier*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Geographia, L, 2.
115. Latham, A. et al. (2009), *Key Concepts in Urban Geography*, SAGE Publications Ltd, London.
116. Laws, E.; Le Pelley, Barbara (2000), *Managing Complexity and Change in Tourism: The Case of a Historic City*, în „International Journal of Tourism Research”, Volume 2, Issue 4.
117. Laws, E. (2004), *Improving Tourism and Hospitality Services*, CABI Publishing, Wallingford.
118. Lăzărescu, C. (1977), *Urbanismul în România*, Edit. Tehnică, Bucureşti.
119. Lăzărescu, C. (1996), *Arhitectura și viața orașelor*, Ediția a II-a, Edit. Tehnică, Bucureşti.
120. Leautier, Frannie A. (2006), *Cities in a Globalizing World: Governance, Performance and Sustainability*, World Bank Publications, Washington D.C.
121. Lechințan, V. (2000), *Instituții și edificii istorice din Transilvania*, Editura Carpatica, Cluj-Napoca.
122. Lechințan, V. (2008), *Scene din viața cotidiană a Clujului interbelic – Înregistrări de acte la Primărie*, în “Orașul – revistă de cultură urbană”, anul III, nr. 11 (3/2008), Cluj-Napoca.
123. Lechințan, V. (2008), *Retrocedările din centrele urbane transilvane*, în “Orașul – revistă de cultură urbană”, anul III, nr. 12 (4/2008), Cluj-Napoca.
124. Lechințan, V. (2009), *Retrocedările din centrele urbane transilvane (II)*, în “Orașul – revistă de cultură urbană”, anul IV, nr. 13 (1/2009), Cluj-Napoca.
125. Levin S. A. (1992), *The Problem of Pattern and Scale in Ecology*, Ecology no. 73
126. Loeckx, A. et al. (2009), *Framing Urban Renewal in Flanders*, Uitgeverij SUN and authors, Amsterdam.
127. Lorraine, Dominique; Stoker, G. (eds.) (1997), *The Privatization of Urban Services in Europe*, Pinter, London.
128. Loshin, P.; Vacca, J. (2004), *Electronic Commerce*, Fourth Edition, Laxmi Publications Pvt. Ltd., New Dehli.
129. Lovering, J. (2001), *The Coming Regional Crisis (And How to Avoid It)*, în Regional Studies, Vol. 35.4.
130. Lumperdean, I. (2002), *Introducere în istoria economiei de piață*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
131. Lynch, K.A. (1960), *The Image of the City*, MIT Press, Cambridge MA.
132. Mac, I. (2000), *Geografie generală*, Editura Europontic, Cluj-Napoca

133. Mac, I. (2008), *Geografie normativă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
134. MacKendrick, P. (1990), *Pietrele dacilor vorbesc*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
135. Marga, A. (2009), *Profilul și reforma Universității clujene. Discursuri rectorale*, Ediția a II-a, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
136. Marga, A. (2009), *Criza și după criză*, Eikon, Cluj-Napoca.
137. Marian, L. (2007), *Proiecte antreprenoriale și planuri de afaceri*, Editura EFI ROM, Târgu Mureș.
138. Marinescu, Daniela (2008), *Tratat de dreptul mediului*, Ediția a III-a, Universul Juridic, București.
139. Maslow, A. (1943), *A Theory of Human Motivation*, Psychological Review, vol. 50, no. 4.
140. McCabe, G.B. (1992), *Academic Libraries in Urban and Metropolitan Areas. A Management Handbook*, Libraries Unlimited.
141. Meade, Melinda; Earickson, R.J. (2005), *Medical Geography*, Guildford Press, New York.
142. Mehedinți, S. (1927), *Școala română și capitalul biologic al poporului român*, Biblioteca Eugenică și Biopolitică a ASTREI, Cluj.
143. Mihalache, A.N. (1994), *Riscul declinului*, Colecția Akademos, Editura Didactică și Pedagogică, București.
144. Mihăilescu, V. (1971), *Trei teme de geografie urbană. Termeni de bază, tipuri geografice, rețea de orașe*, Progresele științei, nr.3.
145. Mirel, Maria (1975), *Contribuții privind dezvoltarea urbanistică a orașului Cluj în prima jumătate a secolului XIX*, în Acta Musei Napocensis, T.XII, Cluj.
146. Molnar, E.; Maier, A.; Ciangă, N. (1975), *Centre și arii de convergență în R.S. România*, în „Studia – Geologia Geografia”, p. 50-56, Cluj-Napoca.
147. Montgomery, J. (2007), *The New Wealth of Cities. City Dynamics and the 5th Wave*, Ashgate Publishing Ltd., London.
148. Moor, M.; Rowland, J. (2006), *Urban Design Futures*, Routledge, London.
149. Morariu, T.; Pascu, Șt. (1957), *Considerații geografico-istorice asupra etapelor de dezvoltare a orașului Cluj*, Bul. Univ. Cluj, Secția Șt. Nat., vol. 1, nr. 1-2.
150. Morgan, B. (2002), *Higher Education and Regional Economic Development in Wales: Opportunity for Demonstrating the Efficacy of Devolution in Economic Development*, în Regional Studies, vol. 36.
151. Muntean, O.L. (2005), *Evaluarea impactului antropoc asupra mediului*, Editura Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
152. Nankervis, A.S. (2005), *Managing Services*, Cambridge University Press, Cambridge.
153. Negroponte, N. (1995), *Being Digital*, Vintage Publishing, New York.

154. Neguț, S. (1997), *Modelarea matematică în geografia umană*, Editura Științifică, București.
155. Nicoară, L.; Pușcaș, Angelica (2007), *Regionare turistică mondială*, Editura Silvania, Zalău.
156. Norris, D. (2008), *E-Government Research. Policy and Management*, Idea Group Publishing, Hershey.
157. Odum, E.P. (1983), *Basic Ecology*, Saunders, Philadelphia.
158. Pacione, M. (2009), *Urban Geography: A Global Perspective*, Third Edition, Routledge, New York.
159. Paddison, R. (2001), *Handbook of Urban Studies*, SAGE Publications Ltd., London.
160. Paliga, S. (2008), *Un cuvânt străvechi: oraș*, în ‘Orașul, revistă de cultură urbană’, anul III, nr. 11, (3/2008).
161. Pascu, Șt. et al. (1974), *Istoria Clujului*, Consiliul Popular al Municipiului Cluj-Napoca.
162. Păcurar, Al. (2006), *Geografie economică mondială*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
163. Păcurar, B. (2007), *Mutații în geosistemul economic al municipiului Cluj-Napoca după 1990*, lucrare de licență.
164. Păcurar, B. (2008), *Economic Mutations within the Tertiary Sector of the Cluj-Napoca Geosystem after 1989*, lucrare de dizertație.
165. Păcurar, B. (2009a), *Funcțiile așezărilor*, referat științific susținut în cadrul proiectului de doctorat.
166. Păcurar, B. (2009b), *Modele ale structurii urbane*, referat științific susținut în cadrul proiectului de doctorat.
167. Păcurar, S. (2001), *Principiul ingineriei convergente în managementul resurselor gestionate de Centrul Militar Județean (Organizație birocratică)*, Ministerul Apărării Naționale, Direcția Management Resurse Umane.
168. Peron, Rene (2001), *The Political Management of Change in Urban Retailing*, în „International Journal of Urban and Regional Research”, Volume 25.
169. Perrin, N. (1963), *The Kingdom of God in the teaching of Jesus*, SCM Press, London.
170. Petraș, Irina; Pecican, O. (2010), *Clujul în legende*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
171. Petrea, D. (2005), *Obiect, metodă și cunoaștere geografică*, Editura Universității din Oradea.
172. Petrescu-Mag, Ruxandra Mălina (2008), *Politici, instituții și legislație de mediu*, Editura Academic Press, Cluj-Napoca.
173. Pop, Gr. (2000), *Funcțiile și dimensiunile urbanului în România*, Studia Universitatis “Babeș-Bolyai”, Geographia, XLV, 1, Cluj-Napoca.
174. Pop, P. Gr. (2000), *Învățămintul superior geografic din România, în ultimul deceniu al mileniului al II-lea*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Geographia, XLV, 2, Cluj-Napoca.
175. Pop, P. Gr. (2007a), *Județele României: Județul Cluj*, Editura Academiei Române, București.

176. Pop, P. Gr. (2007b), *Școala geografică clujeană. 1919-2007*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
177. Popiță, Gabriela-Emilia et al. (2010), *Municipal Urban Waste Management Integrated System Modeling in Cluj County*, a VIII-a Ediție a Conferinței Internaționale „Environmental Legislation Safety Engineering and Disaster Management”, 21-23 octombrie 2010, Cluj-Napoca.
178. Porat, M.U.; Rubin, M.R. (1977), *The Information Economy*, Office of Telecommunications Special Publishing, US Department of Commerce, Washington D.C.
179. Potter, B.W. (2009), *The Road and the Roadside*, Echo Library, Teddington.
180. Prodan, D. (1991), *Din istoria Transilvaniei. Studii și evocări*, Edit. Enciclopedică, București.
181. Proorocu, M.; Bolchiș, R. (coord.) (2004), *Planul Regional de Acțiune pentru Mediu. Regiunea 6 Nord-Vest*, Agenția Regională de Protecție a Mediului Cluj-Napoca și Eptisa Proyectos Internationales, Cluj-Napoca.
182. Richards, G. (2001), *Cultural Attractions and European Tourism*, CABI Publishing, Wallingford.
183. Rotariu, T.; Iluț, P. (2006), *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*, Ediție revizuită, Seria Collegium, Editura Polirom, București.
184. Rouge, M.F. (1947), *La géonomie ou, L'organisation de l'espace*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris.
185. Rusan, R. (2007), *Cronologia și geografia represiunii comuniste în România. Recensământul populației concentraționare (1945-1989)*, Editura Fundației Academia Civică, București.
186. Salingaros, A.N. (2005), *Principles of Urban Structure*, Techne Press, Amsterdam.
187. Santos, M. (1979), *The Shared Space. The Two Circuits of the Urban Economy in Underdeveloped Countries*, Taylor & Francis, London.
188. Săgeată, R. (2003), *România – țară central-europeană*, în Revista Română de Geografie Politică, IV, 1-2/2002, Editura Universității din Oradea.
189. Săgeată, R. (2006), *Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului. Studiu geografic cu aplicare la teritoriul României*, Editura Top Form, București.
190. Schneider, K.R. (2003), *On the Nature of Cities. Toward Enduring and Creative Human Environments*, iUniverse.
191. Schwarz, Gabriele (1959), *Allgemeine Siedlungsgeographie*, W. de Gruyter, Berlin.
192. Sells, D.H. (2000), *Security in the Healthcare Environment*, Aspen Publishers Inc.
193. Serageldin, I.; Shluger, E.; Martin-Brown, Joan (2001), *Historic Cities and Sacred Sites. Cultural Roots for Urban Futures*, World Bank Publications, Washington D.C.
194. Shumsky, N.L. (1998), *Encyclopedia of Urban America. The Cities and Suburbs*, ABC CLIO Inc., Santa Barbara.

195. Silva, L. (2005), *Geography, European Settlements and Compared Development in the Americas*, University College Dublin.
196. Simon, H.A.; Smithburg, D.W.; Thompson, V.A. (1991), *Public Administration*, Transaction Publishers, New Jersey.
197. Simpson, B.J. (1994), *Urban Public Transport Today*, E&FN Spon, London.
198. Smith, W.F (1975), *Urban Development. The Process and the Problems*, University of California Press, Berkeley.
199. Sorenson, D.S. (1998), *Shutting Down the Cold War. The Politics of Military Base Closure*, Palgrave Macmillan, New York.
200. Spier, S. (2002), *Urban Visions. Experiencing and Envisioning the City*, Liverpool University Press, Liverpool.
201. Stacate, J.L. (2000), *Un dicționar al lumii moderne. Politică, economie, istorie, geografie*, Editura Lucman, București.
202. Ștefănescu, P. (2009), *Istoria francmasoneriei române*, Editura Vestala, București.
203. Stugren, B. (1994), *Ecologie teoretică*, Casa de Editură „Sarmis”, Cluj-Napoca.
204. Surd, V. (1982), *Populația, așezările și economia mondială. Sintează geografică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
205. Surd, V. (coordonator) (1996), *Municipiul Turda. Studiu de geografie aplicată*, Universitatea Babeș-Bolyai, grant cu Primăria Municipiului Turda.
206. Surd, V. (1997), *Geografia dezvoltării și a decalajelor economice contemporane*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
207. Surd, V. (2003), *Geografia așezărilor*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
208. Surd, V. et al. (2005), *Amenajarea teritoriului și infrastructuri tehnice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
209. Surd, V. (2009), *Geography of Settlements*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
210. Surd, V.; Păcurar, B.N. (2010), „*The Frontier*” – *Defining the Urban Influence Area*, Studia UBB, Geographia, LV, 2, Cluj-Napoca.
211. Surd, V. et al. (2010), *Planul Urbanistic General al Municipiului Cluj-Napoca. Matricea Geografică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
212. Suzuki, H. et al. (2010), *Eco² Cities. Ecological Cities as Economic Cities*, The World Bank, Washington D.C.
213. Szczepanski, J. (1972), *Noțiuni elementare de sociologie*, Editura Științifică, București.
214. Tamas-Gavrea, D.-R.; Munteanu, C. (2009), *Noise Pollution – A Problem of the Big Cities. Case Study*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Ambientum, LIV, 1-2.

215. Taner, O.; Tiesdell, S. (1997), *Safer City Centres. Reviving the Public Realm*, SAGE Publishing Ltd., Thousand Oaks.
216. Tălângă, C. (2000), *Transporturile și sistemele de așezări din România*, Editura Tehnică, București.
217. Thomlinson, R. (1969), *Urban Structure: The Social and Spatial Character of Cities*, Random House, New York.
218. Tilden, J.N. (2008), *A Commercial Geography for Academies, High Schools and Business Colleges*, BiblioBazaar, LLC, Charleston.
219. Tonciulescu, P.L.; Delcea E. (2000), *Secretele Terrei. Istoria începe în Carpați*, Editura Obiectiv, Craiova.
220. Towers, G. (2005), *An Introduction to Urban Housing Design*, Elsevier, Paris.
221. Truță, L. (2006), *Apa Clujului*, Compania de Apă Someș S.A., Editura Studia, Cluj-Napoca.
222. Turner, F.J. (1920), *The Frontier in American History*, Henry Holt & Co., New York.
223. Țuțea, P. (1991), *Între Dumnezeu și neamul meu*, Fundația Anastasia, Editura Arta Grafică, București.
224. Ungureanu, A.; Țurcănașu, G. (2008), *Geografia așezărilor umane*, Editura Performantica, Iași.
225. Vais, Dana (2009), *From House to „Residence”. Peripheral Growth in Post-Socialist Cluj*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Sociologia, LIV, 1.
226. Van den Berg, L.; Russo, A. (2004), *The Student City. Strategic Planning for Student Communities in EU Cities*, EURICUR Series, Ashgate Publishing Ltd., Aldershot.
227. Van den Berg, L. et al. (2006), *The Safe City. Safety and Urban Development in European Cities*, Ashgate Publishing Ltd., Aldershot.
228. Vaughn, Jacqueline (2009), *Waste Management: a reference handbook*, Contemporary World Series, ABC-CLIO, Inc., Santa Barbara.
229. Verdery, Katherine (1995), *Faith, Hope, and Caritas in the Land of the Pyramids: Romania, 1990 to 1994*, Comparative Studies in Society and History, Vol. 37, No. 4.
230. Vert, C. (2000), *Geografia populației și așezărilor umane*, Universitatea de Vest, Timișoara, Facultatea de Chimie-Biologie-Geografie, Secția Geografie, litografiat.
231. Vitoc, I. (2009), *Capitală Culturală Europeană în 2020: Cluj-Napoca*, în “Orașul – revistă de cultură urbană”, anul IV, nr. 13 (1/2009), Cluj-Napoca.
232. Vlas, Natalia (2008), *Globalizarea și religia la începutul secolului XXI*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
233. Wahab, S.; Cooper, C.P. (2001), *Tourism in the Age of Globalisation*, Routledge, London.
234. Warf, B. (2006), *Encyclopedia of Human Geography*, Sage Publications, Thousand Oaks.

235. Waugh, D. (2000), *Geography. An Integrated Approach*, Third Edition, Nelson House, Walton-on-Thames, Surrey.
236. Weber, J.A.; Eliasson, J. (eds.) (2007), *Handbook of Military Administration*, CRC Press Taylor & Francis, Boca Raton.
237. Webster, D.; Muller, L. (2000), *Urban Competitiveness Assessment in Developing Country Urban Regions. The Road Forward*, Urban Group, IFUD, The World Bank, Washington DC.
238. Weichart, P.; Fassmann, H.; Hesina, W. (2005), *Zentralität und Raumentwicklungen*, OROK Schriftenreihe, Wien.
239. Wheeler, J.O.; Aoyama, Yuko; Warf, B. (2000), *Cities in the Telecommunications Age. The Fracturing of Geographies*, Routledge, London.
240. Williams, C.C. (1997), *Consumer Services and Economic Development*, Routledge, London.
241. Wilson, D.; Whiteman, A.; Tormin, Angela (2007), *Strategic Planning Guide for Municipal Solid Waste Management*, International Bank for Reconstruction and Development/World Bank, Washington DC.
242. Wober, K.W. (ed.) (2002), *City Tourism 2002. Proceedings of European Cities Tourism's International Forum*, Springer-Verlag Wien.
243. Woodward, Rachel (2004), *Military Geographies*, Blackwell Publishing Ltd., Oxford.
244. Yigitcanlar, T. (2008), *Creative Urban Regions. Harnessing Urban Technologies to Support Knowledge City Initiatives*, Information Science Reference, London.
245. *** Documente din Fondul Primăriei Municipiului Cluj-Napoca, Arhivele Statului, filiala Cluj cu numerele: 7184/1858, 3382/1864, 2686/1865, 5922/1871, 4699/1871, 4614/1877, 3254/1878. 3013/1886, 8611/1891, 80/1895, 730/1895, 13.737/1895, 5156/1910.
246. *** (1972), *Mic dicționar enciclopedic*, Editura Enciclopedică Română, București.
247. *** (1975), *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.
248. *** (1978), *Dicționar de filozofie*, Editura Politică, București.
249. *** (1984), *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., București.
250. *** (1989), *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie din Cluj*, extras, XXIX, Universitatea din Cluj-Napoca.
251. *** (1994), *Acta Musei Porolissensis XVIII*, extras, Muzeul Național de Istorie și Artă Zalău.
252. *** (1998), *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, București.
253. *** (1998), *PUG Municipiul Cluj-Napoca. Situația existentă*, Arhitext Intelsoft, București.
254. *** (1998), *PUG Municipiul Cluj-Napoca. Propuneri de dezvoltare*, Arhitext Intelsoft, București.
255. *** (1998), *University Research in Transition*, OECD, OECD Publishing, Paris.

256. *** Legea nr. 350 din 06.07.2001 (actualizată), privind amenajarea teritoriului și urbanismul.
257. *** (2002), *Urban Crime Prevention. A Guide for Local Authorities*, Congress of Local and Regional Authorities of Europe, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
258. *** (2003), *Water and Sanitation in the World's Cities: Local Actions for Global Goals*, United Nations Human Settlements Programme, Nairobi.
259. *** (2004), *Carta Națională a Securității și Apărării Naționale*, București.
260. *** (2006), *Urban sprawl in Europe – The Ignored Challenge*, EEA Report, No. 10/2006.
261. *** (2006), *Planning and Urban Design Standards*, American Planning Association, Wiley, Hoboken.
262. *** (2007), *Urban Dialogues: Co-productive Ways to Relate Visioning and Strategic Urban Projects*, ISOCARP Review 03, New Goff, Ghent.
263. *** (2007), *Strategia de transformare a Armatei Române*, București.
264. *** (2008), *Monitorul Oficial al României*, Partea I, Nr. 98 bis.
265. *** (2009), *Anuarul statistic al României 2009*, Institutul Național de Statistică București.
266. *** (2009), *Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor. Județul Cluj*, Consiliul Județean Cluj, Compartimentul Mediu.
267. *** (2010), *Anuarul statistic al județului Cluj*, Ediția 2010, Direcția Regională de Statistică Cluj, Cluj-Napoca.
268. *** (2010), *Fișa localității Cluj-Napoca*, Direcția Regională de Statistică Cluj, Cluj-Napoca.
269. *** (2010), *Studiu de fezabilitate – Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în Județul Cluj*, Consorțiul Kocks GmbH-Enviroplan-EPeM-Romair Consulting Ltd., București.
270. *** (2010), *Hotărâre privind exclusivitatea prestării serviciilor de salubritate menajeră pe raza municipiului Cluj-Napoca de către SC Rosal Grup SRL, pe sectorul I și, respectiv, Compania de Salubritate Brantner Vereș SA, pe sectorul II*, adoptată în ședința din 30 noiembrie 2010 a Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca.
271. <http://www.itu.int/ITU-D/ict/doi/index.html>, accesat la 04.11.2009.
272. http://www.brookings.edu/articles/2000/summer_downtownredevelopment_glaeser.aspx, accesat la 12.11.2009.
273. <http://www.defense.gov/>, accesat la 04.12.2009.
274. <http://gulzar05.blogspot.com/search/label/NGOs>, accesat la 05.12.2009.
275. <http://cj.politiaromana.ro/>, accesat la 10.01.2010.
276. <http://www.clujarm.ro>, accesat la 10.01.2010.
277. http://www.igsu.ro/isuj_cj.htm, accesat la 10.01.2010.
278. <http://www.cjcluj.ro/djpo-prezentare>, accesat la 10.01.2010.
279. <http://www.isjcyj.ro>, accesat la 20.01.2010.

280. <http://www.isjcluj.ro/htm/sitepr/index.htm>, accesat la 20.01.2010.
281. <http://cercetare.ubbcluj.ro/index.php?pagina=sdoctorale&sidecol=coldr>, accesat la 03.02.2010.
282. <http://www.ubbcluj.ro/ro/structura/unitati>, accesat la 03.02.2010.
283. <http://www.history-cluj.ro>, accesat la 03.02.2010.
284. <http://www.casomes.ro>, accesat la 03.02.2010.
285. <http://www.jandarmeriamobilacluj.ro>, accesat la 05.02.2010.
286. <http://www.smucluj.ro>, accesat la 05.02.2010.
287. <http://www.airportcluj.ro/>, accesat la 13.02.2010.
288. http://www.webometrics.info/about_rank.html, accesat la 16.02.2010.
289. <http://vecam.org/article724.html>, accesat la 22.02.2010.
290. http://www.edrc.ro/projects.jsp?program_id=3&project_id=21, accesat la 12.03.2010.
291. http://ccd.ubbcluj.ro/biblioteca_ro.htm, accesat la 12.03.2010.
292. <http://www.bjc.ro/new/index.php?biblioteca-in-cifre>, accesat la 12.03.2010.
293. <http://www.teatrulpuck.ro/loader1.html>, accesat la 12.03.2010.
294. <http://www.sajcluj.ro>, accesta la 13.03.2010.
295. <http://www.cascluj.ro>, accesat la 13.03.2010.
296. <http://web.media.mit.edu/~nicholas>, accesat la 17.03.2010.
297. <http://www.maltez.ro/branch-activity-ro.php?id=42&act=84>, accesat la 18.03.2010.
298. <http://www.rowater.ro/dasomes/Continut%20Site/Acasa/Despre%20Noi.aspx>, accesat la 21.03.2010.
299. <http://www.dsycluj.ro/prezentare/prezentare-general.php>, accesat la 26.03.2010.
300. http://www.dreptonline.ro/dictionar_juridic/termen_juridic.php?cuvant=Institutie%20financiara%20nebancara, accesat la 06.04.2010.
301. <http://www.businessdictionary.com/definition/development-bank.html>, accesat la 06.04.2010.
302. <http://www.bnro.ro/Registrela-BNR-717.aspx>, accesat la 08.04.2010.
303. <http://www.itrsvcluj.ro/>, accesat la 12.04.2010.
304. <http://www.metamute.org/?q=en/node/6317>, accesat la 22.04.2010.
305. <http://www.ancmrr.ro/index.php?id=33>, accesat la 21.05.2010.
306. <http://www.defense.gov/>, accesat la 04.07.2010.
307. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Cluj-Napoca>, accesat la 11.03.2011.

Autorul lucrării este un tânăr reprezentant al școlii și sistemului de instruire clujene. Absolvent, cu rezultate remarcabile, al unor școli de elită: Liceul bilingv „Gheorghe Șincai” Cluj-Napoca; Facultatea de Geografie – Limba și Literatura Engleză a Universității Babeș-Bolyai; masterat în științe administrative și doctor în geografie al aceleiași universități (2011), cu stagii de studii internaționale la Universitatea din Viena (2010-2011) și practică profesională în cadrul Uniunii Naționale a Consiliilor Județene din România – Biroul Bruxelles (2008), s-a remarcat în domeniul geografiei și urbanismului prin studii, articole și conferințe internaționale la un nivel apreciat atât de mentorii săi cât și de lumea academică.

Biografia tânărului autor este marcată deja de notabile realizări în domeniul științifico-academic: participări la conferințe și simpozioane internaționale; coautor la elaborarea a două lucrări științifice; colaborări cu reviste internaționale; articole publicate în revista *Studia Universitatis Geographia* a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, etc.

Spațiul științific abordat cu predilecție este cel urban, fenomenologia urbană în municipiul Cluj-Napoca fiind, în fapt, abordată și în lucrarea de față.

ISBN: 978-973-595-321-8

